Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Text]

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

Ex quo enim pr̄es ex egipto exierunt sue gentis iudicibus vſq ad ſamuel ꝓphetam. ac deinde regibus vſq ad trāſmigratonē babilonie regebant. Poſt reditum vero d̄ babilōe p pontifices rex ſumma gerebat vſq ad hircanū regem ſimul ⁊ pontificem. Quo ab herode interempto iudee regnū ipſi herodi alienigene iuſſu Auguſti ceſaris tradit gubernādū. Cui⁹ .xxxi⁹. anno iuxta ꝓphetam ſupra dictā q̄ mit tend⁹ erat. aduenit. Ambro. Docet aūt nos diuina ſcriptura nonſolū mores in hijs qui p̄dicabiles ſunt ſed etiā p̄ētes oportere laudari. vt veluti tranſmiſſa imaculate puritatis hereditas in hijs quos volum⁹ laudare p̄cellat. nonſolum igit̄ a parentibus ſed etiam a maioribus ſancti iohis nobilitas ꝓpagat̄. nō ſecula ri poteſtate ſublimis. ſed religionis ſucceſſione venerabilis. Plena eſt igit̄ laudatio que genus. mores officium. factum. iudicium compꝛehendit. officium in ſacerdocio. Vnde dicit̄. Sacerdos quidam nomine zacharias. Beda i omel. De ſacerdotali enim pro ſapia Iohes ortus. vt eo potentius imitatonē ſacerdocij p̄dicaret quo ip̄m ad ſacerdotale genus pertinere clareſceret. Ambro genus autem compꝛehendit in maioribus. vn̄ ſeq̄t. De vice Abya. i. nobil ior ſuperiores familias. Beda. Erāt em̄ principes ſanctuarij ⁊ ſūmi ſacerdotes tam de filijs eleazar q̄z de filijs ithamar. quoꝝ vices ſm̄ miſteria ſua vt in grederent̄ domū dei. xxiiij. ſortibus Dauid diſtinxit. In quibus familie Abya de qua zacharias ortus eſt ſors contigit octaua. Non aūt fruſtra primus noui teſtamenti preco in octaue ſortis iure naſcitur. quia ſicut ſeptenario ſepe numēo propter ſabbatū vetus teſtamentum ſic nouū aliquociens p octonarium ꝓpē ſacrm̄ dn̄ice vel oc̄e reſurrectionis exprimit̄. Theo volens etiam oſtēdere q legaliter ex ſacerdotali genere erat. ſubdit. ⁊ vxor illi de filiabus Aaron ⁊ nomen eius elizabeth. Leuitici. xxij. Non em̄ p̄mitte bat̄ de alia tribu vxorem accipe. ſed de ſua elizabeth interpretat̄ requies. zacharias vero memoria dn̄i. Beda i omel. Iuſtis em̄ parentibus Iohes ē genit⁹ vt eo confidencius iuſticie p̄cepta populis daret q̄ hec ip̄a non quaſi noui ca didiciſſet. ſed velut hereditario iure a progenitoribus accepta ſeruaret. vnde ſequitur. erant autem ambo iuſti ante deū. Ambro. Et ſic mores in equitate compꝛehendit. Bene autem dicit ante deum. Fieri enim poteſt vt aliquis affecta bonitate populari iuſtus videat̄ mihi. iuſtus autem apud deum non ſit. ſi iuſticia nō ex mētis ſimplicitate formetur. Sed adulatione ſimuletur. Perfecta igit̄ laus eſt ante deum iuſtū eſſe. ſol⁹ em̄ perfectior ē qui ab eo probat̄ qui nō poteſt falli. Factum autem compꝛehendit in mandato. in iuſtificatione iudiciū. vn̄d ſequit̄. Incedentes in oībus mandatis ⁊ iuſtificatōi bus dn̄i. Cum enim mandatis celeſtibus obedimus in mandatis incedimus dn̄i. Cū congrue iudicamus tenere dn̄i iuſtificationes videmur. prouidere autem oportet bona. nōſolum coram deo. ſed etiam corā hominibus. vnde ſequitur. Sine querela. Nulla enim querela eſt vbi ⁊ mentis bonitas concordat ⁊ facti. ⁊ plerūq iuſticia durior hoīm querelam excitat. Orig. Poteſt etiā aliquid iuſtum iniuſte fieri. ut ſi iactātie cauſa quis paupi elargiat̄. qd̄ nō ē ſine querela. Sequitur. Et non erat illis fili⁹ eo q erat ſterilis elizabeth ⁊ ambo ꝓceſſiſſent in diebus ſuis. Criſ. Nonſolum elizabeth erat ſterilis. ſed ⁊ patriarchaꝝ coniuges Sara Rebecca Rachel. qd̄ dedecus erat antiquis. nō poſſumus dicere q peccati effectus eēt ſterilitas cuncti iuſti. cuncti uirtuoſi. Hec autē fuit ſterilitatis cauſa. vt cum videris virginē parientem dn̄m. non ſis incredul⁹ exercitans mentem tuam in aluo ſterilium. Theo. Et vt etiam tu addiſceres q lex dei multiplicationē filioꝝ nō appetit corꝑalem. ſꝫ magis ſpiritualem. Proceſſerant autē ambo. nōſolum ſm̄ corpus. ſed ſm̄ ſpm̄ aſcenſiones ī corde ponentes ⁊ uitam ſuam vt diem ⁊ non vt noctem habentes quaſi in die honeſte ambulantes.

Factū eſt aūt cū ſacerdocio fungeret̄ Zacharias in ordine vicis ſue an̄ deum ſecūdū ꝯſuetudinē ſacerdocij. ſorte exijt vt incenſū poneret ingreſſus in tēplū domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incenſi.

Beda. Per Moiſen dn̄s vnū conſtituit ſūmum ſacerdotē cui mortuo vnū p ordinē ſuccedē iuſſit. ⁊ h̄ vſq ad dauid tp̄a ſeruatū eſt. a quo plures fieri ut dixi⁹ dn̄o agente decretū ē. vn̄ nunc zacharias in ordine uicis ſue ſacerdocio functus eſſe aſſeritur cum dicit̄. Factum eſt aūt cū ſacerdocio fūgeretur zacharias in ordine uicis ſue ante deum. ſm̄ cōſuetudinem ſacer. ſor. exijt ut incenſum poneret igreſſus ī tēplū dn̄i. Amb. videt̄ aūt hic zacharias ſūmus deſignari ſacerdos. quia ſemel in anno ſolus ſūmus ſacerdos in ſecundo ſanctuario ītrabat. nō ſine ſanguie quē offerret pro ſe ⁊ populi delictis. Beda. Nō autem nunc noua ſorte electus ē cum incenſum eſſet adolendum. ſed priſca ſorte cum ex ordine ſui pontificatus in vicem Abia ſuccederet. Sequit̄. Et oīs multitudo populi erat orans foris hora incenſi. Incenſum in ſancta ſanctoꝝ a pontifice ōferri expectāte foris templum omni populo. x⁹. die ſeptimi menſ eſt iuſſum ⁊ hanc diem expiatiōis ſiue ꝓpiciationis vocari. Cuius dici miſterium aptus ad hebre. pandens ihm̄ oſtendit. Pontificem eſſe veꝝ qui in ſanguine ꝓprio celi ſecreta ſubijt. vt propitium nobis faceret patrem. ⁊ interpellaret pro peccatis eorum. q̄ adhuc pro foribus orantes expectant. Ambroſi⁹. Hic eſt autem ille ſumm⁹ ſacerdos qui adhuc ſorte querit̄. quia verus adhuc ignorat̄. Qui em̄ ſorte eligitur. humano iudicio non cōprehendit̄. Ille igitur querebat̄ ⁊ alius figurabat̄ verus ieternum ſacerdos qui non hoſtiaꝝ cruore ſed ꝓprio patrem deum generi reconciliaret humano ⁊ tunc quidem vices erant nunc autem eſt perpetuitas.

Aparuit aūt illi angelus domini ſtans a dextris altaris incenſi. Et Zacharias turbatus eſt videns ⁊ timor irruit ſup eū. Ait aūt ad illū angelus. Ne timeas Zacharia quoniā exaudita eſt deprecacio tua ⁊ vxor

tua eliſabeth pariet tibi filiū. ⁊ vocabis no men eius iohannem Et erit tibi gaudium ⁊ exultacio. ⁊ multi i natitate eiꝰ gaudebūt

Criſ. Ingreſſus zacharias templum vt preces ferret ꝓ cunctis ad deum ⁊ quaſi dei ⁊ hominū me diator. vidit angelum intus ſtantem Unde dicitur Apparuit autem illi angelus domini aſtās a dextris altaris incenſi Ambro. Bene apparuiſſe dicitur ei q̄ eū r̄pēte ꝯſpexit ⁊ h̄ ſpēaliē aut d̄ āgl̄is aut de dō ſcriptura diuina tenere conſueuit. ut qđ non poteſt preuideri apparere dicat̄ Nō enī ſimiliter ſenſibilia uidenē ⁊ is cuius in voluntate ſitum ē uideri. ⁊ cꝰ nature eſt non uideri. Orige. Et hoc non tantum in p̄nti ſeculo dicimus. ſed ⁊ i futuro cum migraue rimus a mundo non omnib; vel deus vł angeli apa rebunt. ſed ille tantum videbit qui mundum habuit cor. locus aūt nec nocere poterit quenq̄ȝ nec iuuare Criſ. Manifeſte aūt apparuit nō i ſomnis eo q̄ ni mis arduū annūciabat̄ vnde manifeſtiori ⁊ mirabili ori uiſione egebat Damaſ. tamē angeli non ut ſūt hoībus patefiunt ſed trāſfigurati ꝓut poſſunt uiſo res aſpicere in q̄cūq̄ȝ uiſſent dn̄s. Baſilius Di cit aūt altaris incenſi. eo q̄ ⁊ alteꝝ erat altare depu tatum ad holocauſta Ambro. Non i merito autē angelus uidet̄ in templo quia veri ſacerdotis annūci abatur iam aduentus ⁊ celeſte ſacrificium parabat̄ in quo angeli miniſtrarent. non enī dubites aſſiſtere āgl̄m qn̄ xp̄s imolat̄. apparuit aūt a d̄xt̄s altaris icēſi q̄a d̄ine iſigne mie d̄fēbat. dn̄s. n. a dext̄s ē mihi ne ꝯmouear Criſ. n̄ pt aūt hō quātūcūq̄ȝ ſit iuſtus abſq̄ȝ timore cernere angelū Und̄ ⁊ nunc zacharias aſpe ctū nō tolerans preſentie angeli nec fulgorem illum valens ſufferre turbat̄. ⁊ hoc ē qđ ſubdit̄. Et zach arias turbatus eſt videns. Sicut aūt auriga pter ito loraq̄ȝ dimittente corruūt eq̄ precipites totaq̄ȝ quadriga puertit̄. ſic accidere conſueuit anime quo ciens ab aliquo ſtupore vel ſollicitudinē deprimitur Unde ⁊ hic ſubdit̄ Et timor irruit ſup eum Ori genes Noua quippe facies humanis ſe obtutib; pre bens turbat mentem animūq̄ȝ conſternat. vnde ange lus ſciens hanc humanam eſſe naturam primum perturbationi medetur. Nam ſequitur. Ait autē ad illum angelus. ne timeas zacharia Athanaſius in uita Antonij vnde non difficilis eſt bonoꝝ ſpirituū maloꝝūq̄ȝ diſcretio. Si enim poſt timorez ſucceſſerit gaudium. a domino veniſſe ſciamus auxilium quia ſecuritas anime p̄ntis maieſtatis indiciū eſt. Si aūt incuſſa formido ꝑmanſerit hoſtis ē q̄ uidet̄ Orig. nō ſolū autem trepidantem r̄focillat. ſed etiam nouo letificat nūcio ſubdens. Quoniam exaudita eſt dep̄ catio tua. ⁊ vxor tua eliſabeth pariet tibi filium.

Aug. de que. euāge. Ubi primo hoc attendendū eſt. quia non eſt veriſimile ut cum ꝓ peccatis popu li vel ſalute vel redemptione ſacrificium ille offerret q̄ potuerit publicis votis relictis hō ſenex vxorem habens anū pro accipiendis filijs orare p̄ſertim. nā nēo orat accipe qđ accepturū ſe eē deſperat uſq̄ adeo aūt ille iam ſe habituꝝ filios deſperabat. ut h̄ āgelo promittenti nō crederet. Ergo qđ ei dicit̄ Exaudi ta ē dep̄catio tua. ꝓ populo intelligendū ē. cuius po

p̄uli qn̄ ſalus ⁊ redemptio ⁊ peccatoꝝ abolitio per xp̄m futura erat. adhuc nunciat̄ zacharie naſciturꝰ fi lius. quia p̄curſor xp̄i deſtinabat̄. Criſ. vel q̄ ſic exaudita ē dep̄catio ꝓbat p hoc. q̄ ſignanter ua ei filius clamās. Ecce agnꝰ dei q̄ tollit peccata mūdi. Theo. q. ipo dicēte. vn̄ erit mihi h̄ manifeſtū an gelꝰ ex hoc q̄ eliſabeth pariet. credes q̄ peccata po pulo ſint remiſſa. Ambro. vel aliter. plena ſemp ⁊ redundantia ſunt diuina beneficia nō exiguo con ſtricta numero. ſed vberi bonoꝝ coaceruata copia ut hic primū precationis fructus promitt̄. Dena ſterilis partus vxoris. cuius nomē premittit ſub dens. Et vocabis nomē eius iohānē Beda Sin gularis meriti indicium datur. quoties hominibus a deo vel imponit̄ nomē vel nunciat̄ Criſ. ſup ho Illud q̄ȝ oportet exprimere. qn̄ in quibus ab ipſa te neritate īfante uirtus refulgere debebat a principio diuinitus ſumebant nomina. His vero qui poſtea debebant excreſcere nomē poſtea imponebatur.

Beda Johannes ergo interp̄tatur i quo ē gr̄a vel dn̄i gr̄a. quo nomine declarat̄ primo parentibꝰ gr̄am quib; decrepitis naſceret̄ filius eſſe donatam Deinde ipi iohāni q̄ magnus corā domino erat fu turus. poſtremo etiā filijs iſrael quos ad dn̄m erat cō uerſurus. vnđ ſeq̄t̄ Et erit gaudium tibi ⁊ exult̄ Orig. qn̄ enī iuſtus oritē i mūdo miſtri naturae letantur Quādo vero ille naſcit̄ qui quaſi ad pe ⁊ in ergaſculū relegat̄ miſter cōſternat̄ ⁊ contri Ambro. Sanctꝰ aūt nō ſolū parentū gr̄a. ſed ſalus ē p̄timoꝝ. vn̄ ſeq̄t̄. Et multi i natiuitate eius gaudebūt admonet̄ h̄ loco ſanctoꝝ gn̄atōē letari ad monent̄ parentes gr̄as agere. nō enī mediocre mu ē dei dare liberos ꝓpagatores gn̄is ſucceſſiōis here

Erit enim magnus coram domino ⁊ vi num ⁊ ſiceram non bibet. ⁊ ſpiritu ſancto re plebitur adhuc ex utero matris ſue Et mul tos filiorū iſrael conūtet ad dominum deū ipoꝝ et ipe p̄cedet añ illū i ſpū ⁊ virtute he lie ut ꝯūtat corda patꝝ i filios ⁊ incredulos ad prudēciā iuſtoꝝ parare dn̄o plebē pfcām

Amb. pꝰ leticiā p̄timoꝝ magnitūꝰ virtutis gratu latur. cū d̄r Erit enī magnꝰ corā dn̄o. nō corporis ſꝫ a nima gn̄itudinē declarauit. Eſt coram dn̄o magnitudo aīe magnitudo v̄tutis. Tho. mlti nāq̄ magni di cūt̄ ſꝫ corā hoīb; nō corā deo. ſic ypocrite. ita aūt ⁊ pa rētes iohis iuſti coram dn̄o dicti ſūt Ambro Non fines alicꝰ ꝓpagauit imperij nō triumphos bellicos ſed q̄ȝ ē aplꝰ ꝑdicās i deſerto deli ciamis ꝯportauit ſꝫ qđ ē aplꝰ ꝑdicās i deſerto deli as hoīm corpiſq̄ȝ laſciuiā magna animi virtute de ſic. vn̄ ſeq̄t̄. ⁊ vinū ⁊ ſicerā nō bibet Criſ. Siquis interp̄tat̄ ebetas q̄ vocabulo hebreo oē q̄ inebriare poculū ſiuē de pomis ſiuē de frugib; ſeu de alijs ad materia ꝯfictū ſignificat. ꝓpū vō i lege nazareoꝝ erat vio ⁊ ſicera tpe ꝯſcrātōis abſtinē. vn̄ iohis ꝯtinēs ut ſp nazareꝰ. i. ſancti manere poſſit. ſꝫ hus abſtinēs gūt. nō enī decꝫ vio i q̄ ē luxuria. inebriari eū q̄ ſpiritu ſancti deſiderat impleri. Unde recte cui in ebrietas tollitur ſpiritus gratia cumulat̄ Seq̄t̄ Et ſpūſancto replebit̄ adhuc ex utero matris ſue

Ambro. Qui ſpūſſanctus infundit᷑. magnarū eſt
plenitudo virtutum. Siquidem ſanctus Johannes
anteq̄ naſceret᷑ matris adhuc in vtero poſitus ſpi
ritus accepti grām deſignauit. cum in vtero paren
tis exiſtens dn̄i euāgelizauit aduentum. Alius ē ſpi
ritus vite huius. Alius grē. Ille naſcendo ſumit ex
ordium moriendo defectum. iſte non etatibus coerce
tur. nō obitu extingwit᷑. nō aluo matris excluditur
Grecus. Quod autem erit opus iohannis quo
vi᷑ p ſpūſſanctum peraget. oſtendit ſubdens Et mł
tos filiorum iſrael conuertet ad dominū deum ipſorū
Orige. Johānes quidem plurimos conuertit. Dn̄i
autem opus eſt vt omnes ad deum prēm conuertat
Beda. Cum aūt iohānes qui xp̄o teſtimoniū per
hibens in eius fide populos baptizabat. dicit᷑ filios iſ
rael ad dominū deum ipſorū conuertiſſe. patet xp̄m
dominū deum eſſe iſrael. Unde deſināt Arriani xp̄m
dn̄m deum eſſe negare. Erubeſcant fotiniani chriſto
ex virgine principium dare. ceſſent Manichei aliū
populi iſrael deū q̄ alium xp̄ianorū deum credere.
Ambro. Non autem egemus teſtimonio. q̄ plu
rimorum ſanctus Johannes corda conuertit. in quo
nobis prophetice ſcripture euangelice ſuffragantur
Vox em̄ clamantis in deſerto. Parate viam domino
Non em̄ de ſe ſed de dn̄o predicabat pnuncius xp̄i
Et ideo ſequit᷑ Et ipſe precedet ante illum in ſpiritu
et virtute Helie. bene pcedet ante illum. qui pnūcius
natus et prenūcius mortuus eſt. Bene etiam iūgit᷑
in ſpū et virtute Helie. Orige. Non dicit in aīa
helie ſed in ſpū et virtute Spiritus em̄ qui fuerat
in helia venit in iohanne et ſimiliter virtus eius.
Ambro. Nunq̄ em̄ ſine virtute ſpūs vel ſine ſpi
ritu virtus. Et ideo in ſpū et virtute. quia ſanctus
helias et virtutem habuit magnam et grām. virtu
tem vt ad fidem animos populorum a perfidia reuo
caret. Virtutem abſtinentie. et ſpm̄ prophetandi. In de
ſerto helias. In deſerto Johannes. Ille Achab re
gis gratiam non queſiuit. Hic ſpreuit Herodis.
Ille Jordanem diuiſit. hic ad lauacrum ſalutare cō
uertit. Ille prioris hic ſequentis dn̄ici precurſor ad
uentus. Beda. Qx autem de helia p malachiam p̄
dictum eſt. hoc p angelum de iohāne dicitur cum ſub
ditur. Ut conuertat corda patrum in filios. ſpiritua
lem antiquorum ſanctorum ſcientiā populis predicando i
fundens. Et incredulos ad prudentiā iuſtorum que
eſt non de legis opibus iuſticiam preſumere. ſed ex
fide ſalutem querere. Grecus. Vel aliter. parentes
Johannis et apoſtolorum iudei fuerunt. ſed tamen con
tra euāgeliū ex ſupbia et infidelitate ſeuiebant. itaq̄
tanq̄ benigni filij iohes prius et apl̄i conſequenter
eis veritatem monſtrabant. in propriā iuſticiam et pru
dentiam eos attrahentes. Sic etiā helias reliquias
hebreorum conuertet ad apoſtolorum veritatem
Beda. Quia vero zachariam pro plebe ſupplicā
tem dixerat exauditum ſubiungit. Parare domino
plebem perfectam. in quo docet. quo ordine plebs ea
dem ſaluari et perfici debeat. ad predicationē ſcilicet
iohānis penitendo et credendo in xp̄m. Tho. Vel
aliter Johannes plebem parauit non incredulam. ſꝫ
pfectam id eſt preparatam ad ſuſcipiendum chriſtum.

Orige. Sacramentū autem iohannis vſq̄ nunc
expletur in mundo. Quicūq̄ enim crediturus eſt in
ihm xp̄m. antea ſpūs et virtus iohannis ad animaꝫ
illius venit et prepat domino populum perfectum
Et dixit Zacharias ad āgelū Vn̄ hoc
ſciam? Ego enim ſū ſenex. et vxor mea pro
ceſſit in dieb9 ſuis Et rn̄dens angel9 dixit
ei Ego ſū gabriel q̄ aſto āte deū et miſſus
ſum loqui ad te. et hec tibi euangelizare Et
ecce eris tacens et nō poteris loqui vſq̄ in
diem quo hec fient. p eo q̄ nō credidiſti ver
bis meis. q̄ implebunt᷑ in tēpe ſuo Et erat
plebs expectans Zachariā et mirabant᷑. q̄
tardaret ipſe in templo Egreſſus aūt non
poterat loqui ad illos Et cognouerunt. q̄
viſionē vidiſſet in tēplo et ipe erat innuēs
illis et permanſit mutus.
Criſ. Habito reſpectu zacharias ad propriā eta
tem. quin etiam coniugis ſterilitate conſpecta. diffi
ſus eſt. Unde dr̄ Et dixit zacharias ad angelum. vn̄
hoc ſciam? quaſi dicam. quomodo hoc fiet? et cām
dubitationis ſubdit. Ego enim ſum ſenex. et vxor
mea proceſſit in diebus ſuis. quaſi diceret. etas i tē
peſta natura inepta ego generans debilis terra ſte
rilis. nō autem cenſetur propter hoc dignus eſſe venia
ſacerdos. dum feriem rex expoſtulat. quādocūq̄. n.
deus aliq̄d indicat oꝫ in fide ſuſcipe. nam ſup huiuſ
modi diſceptare contumacis ē animi. Unde ſequitur
Et reſpondens angelus dixit ei Ego ſum Gabriel.
qui aſto ante deum. Beda. Quaſi di. Si hō tāta
pmitteret. ipune ſignū flagitare vł largitare licēt
at cū angelus promittat iam dubitare non decet.
Sequitur. Et miſſus ſum loqui ad te et hec tibi euā
gelizare. Criſ. Ut cum audias me a deo miſſum
fore. nihil humanū eſtimes ex hijs que tibi dicūtur
Neq̄ em̄ ex me loquor. ſꝫ mittentis relata denuncio
hec ē enim nuncij bonitas ut nihil ex ſe referat.
Beda. Ubi notandum ē q̄ angelus ſe et an̄ deuꝫ
deum ſtare et ad euāgeliſandum zacharie miſſū eſſe
teſtatur. Greg. in omel. Quia et cum ad nos ve
niunt angeli. ſic exterius impleuit miſterium. vt tn̄
nunq̄ interius deſint per contemplatiōem. Quia et cir
cūſcriptus eſt angelicus ſpūs ſūmus tamen ſpirit9
qui deus eſt. circūſcriptus non eſt. Angeli itaq̄ etiā
miſſi ante ipm̄ ſunt quia quolibet miſſi veniant intra
ipm̄ currunt. Beda. Dat autem ei ſignū. quod ro
gat. ut qui diſcredendo locutus eſt. iam tacendo cre
dere diſcat Unde ſequit᷑ Et ecce eris tacens et non
poteris loqui. Criſ. Ut a vi generatiua ad organa
vocalia vincula trāſferāt᷑. Nec intuitu ſacerdocij ei
parcitur. Sed ob hoc plectebat᷑ amplius quia circa
fidem ceteris preeſſe debebat. Theoph. Sed quia
vbū q̄d iugi animo habet᷑. poteſt etiā ſurdus ſignifi
care. quia bene talis eris ſurdus et non poteris loq.
Conuenienter em̄ hec duo paſſus eſt tanq̄ em̄ inobe
diens ſurditatem incurrit. et tanq̄ contradictor ta
citurnitatem. Criſ. Dicit autem Et ecce quaſi d.

in hoc inſtanti Sed conſidera miſeracionē domini in hoc ꝙ ſequit̄ Vſqꝫ in diem q̄ hec fient .q̄ſi dicēt Cum per euentus rerū quod dico oſtendo ⁊ nouens te iure punitum tunc te de pena eripiam Et cauſam pene oſtendit. cū ſubdit̄ Pro eo ꝙ non credidiſti v̄bis meis que implebunt̄ in tempore ſuo. non attēdens ſ. tutem eius qui miſit me cui ego aſſiſto Si autē is qui erga natiuitem mortalem incredulus erat .puni tur qualit̄ qui celeſtem ⁊ ineffabilem calūniat̄ vita bit viſionem ¶ Grecus Dum aūt hec intrinſecus agerentur . dilacio temporis admirari cogebat expe ctantem forinſecus multitudinem Vnde ſequit̄ Et erat plebs expectans zachariam ⁊ mirabant̄ ꝙ tarda ret ipe in templo Cumqꝫ per diuiſa vagaret̄ ſuſpicō quilibet dictabat ad libitū donec zacharias egrediēs docuit ſilendo qd̄ latendo perpeſſus eſt . Vnde ſequit̄ Egreſſus aūt nō poterat loqui ad illos. ⁊ cognoue runt ꝙ viſionem vidiſſet i templo ¶ Theoph. i nue bat autem populo zacharias forte cauſam taciturni tatis interroganti quā loqui non valens ꝑ nutū de clarabat . vnde ſequit̄ Et ipe erat innuens illis ⁊ ꝑ manſit mutus ¶ Amb. ē aūt nutus ꝉ mu⁹ quidem ſine verbo corporalis actus indicare moliens . nec expri mens eius voluntatem.

¶ Et factum eſt ut impleti ſūt dies officy eius. abȳt i domum ſuam . poſt hos aū dies ↄcepit eliſabeth vxor ei⁹ . ⁊ occltabat ſe mē ſibꝫ q̄nqꝫ dicēs q: ſic fecit mihi dn̄s i diebꝫ q̄bꝫ r̄ſpexit auferre obprobriū meū it̄ hoīs

¶ Beda vicis ſue tempore pontifices templi tātum officys mandi pati nonſolum a complexu vxorum ſꝫ ab ipſo q̄ꝫ domoꝝ ſuaꝝ abſtinebāt ingreſſu. Vn̄ dr̄ Et factum ē vt impleti ſunt dies officy eius abȳt in i domū ſuam Quia enim tunc ſacerdotalis ex ſtirpe Aaron ſucceſſio querebat̄ neceſſario tempus ſubſti tuende ſoboli procurabat̄. at quia nunc non carnal̄ ſucceſſio ſed profectio ſpiritalis inquirit̄ ſacerdotibus vt ſemp altari queant aſſiſtere ſemp caſtitas obſer uanda precipit̄ Sequit̄ Poſt hos aūt dies ↄ̄cepit elizabeth vxor eius poſt . dies ſcꝫ officy zacharie cō pletos. Geſta ſunt autem hec menſe ſeptembris. viij kl̄ꝫ octob̄ . . quādo oportebat deus ieiuniū ſcenophe gie celebrare imminente eq̄noctio i quo incipit nox eē maior q̄ꝫ dies quia xp̄m oportet creſcere iohannem autem minui. Nec fruſtra tunc dies ieiunioꝝ erant quia ꝑ iohannem erat hoībus afflictio penitentie p̄ dicanda. Sequitur Et occultabat ſe mēſibus q̄nqꝫ Sunt eīn tempora preſcripta coniugio q̄n dare opā ¶ Ambroſ. Que cauſa occultationis niſi pudor . procreandis liberis ſit decorū dum anni vigent. dū ſu ſcipiendoꝝ liberoꝝ ſpes eſt at vbi ⁊ matura cui ſe nectus ſucceſſerit ⁊ etas ē regendis liberis habilior q̄ꝫ creandis. pudor eſt legitimis licet fetus geſtare ōditia ⁊ grauari aliene etatis onere. ⁊ tumeſcē aluū nō ſui temporis fructu Pudebat ergo ꝓpter etatem Vnde intelligi poteſt cauſa quia iā non conueniebāt inter ſe concubitu coniugali . Neqꝫ enim ea que ſe nilem non erubeſceret coitum. erubeſceret partum

Nec tamen erubeſcit onus parentis ſpūi neſcientem ſterium religionis Sed que occultabat ſe quia conceperat filium iactare ſe cepit quia generabat ꝓphetā ¶ Orig. Et ideo dicit Menſibus quiqꝫ id eſt donec Maria conciperet. ⁊ fetus eius exultās cum gaudio ꝓpheçaret ¶ Ambro. Et quāuis partus ſui erubeſceret etatem. rurſus caruiſſe ſe gaudebat obprobrio dicens . Quia ſic fecit mihi dominus. ¶ Criſ. Spiritꝰ cēt ſoluit ſterilitatem donum ſupra naturā conferens Et petra in fructuoſa ſpicas virentes produxit. deſtulit dedecus dum genitricem fecit. Vnde ſequit̄ In diebus quibus reſpexit auferre obprobriū meū inter hoīes. ¶ Ambro. Pudor enī eſt feminis nuptiarum premia non habere quibus hec ſola eſt cauſa nubēdi ¶ Criſ. Dupliciter igit̄ gaudet dum ⁊ a nota ſterilitatis ipſam eripuit dominus ⁊ quoniam illuſtrem partum enixa eſt Non enim ut in ceteris gignentibus ſolus concubitus interuenit ſed gratia celeſtis huius ortus fuit exordium. ¶ Beda. Miſtice autem per zachariā ſacerdotiū iudeoꝝ ꝑ eliſabeth p̄o lex ipſa deſignari q̄ ſacerdotū doctris exercitata ſpiritales Dñō filios gignere debebat. ſꝫ n̄ valebat. q̄a neminē ad ꝑfectionē adduxit lex erāt āb̄o iuſti. q̄a bōa ē lex ⁊ ſacerdotiū ꝑ illo tpe ſanctū. Ambo proceſſerant in diebus ſuis. q̄a aduenientē xp̄o iā icuruat̄ ad ſeniū ignoraret zacharias templū. q̄a ſacerdotū ē iterare i ſanctuarium miſterioꝝ celeſtiū. Foris orat multitu⁹ q̄a miſtica penetrare neq̄t. Dū altari thymiama iponit naſciturū iohēm agnoſcit. q̄a dū doctores flāma diuine lectionis ardent grāꝫ dei ꝑ ihm ꝓditurā reperiūt ⁊ h̄ ꝑ āgeli q̄a lex ꝑ āgelos ordinata ē ¶ Ambro. In uno diuina vox toti⁹ pleb̄ obmutuit. q̄a i vno totus ad dn̄ loquebat̄ popul⁹ tranſiuit enī ad nos dei verbū ⁊ inobis tacet. mut⁹ eſt q̄ nō itelligit legē. Cur n. tibi magis uideat̄ mut⁹ eē q̄ ſonū q̄ꝫ q̄ miſteriū neſcit innuenti ſimilis ē populus iudeoꝝ q̄ actuū ſuoꝝ pſtare non põt rōnē ¶ Beda. Et tñ eliſabeth cōcipit iohēm. q̄a interiora legis ſacris xp̄i abundāt. cōceptū q̄nqꝫ menſibus occultat. q̄a moiſes quiqꝫ libis miſteria xp̄i deſignat. Seu q̄a xp̄i diſpenſatio i quiqꝫ mūdi etatibus ꝑ ſanctoꝝ dicta vel facta figurat̄.

¶ In mēſe aūt ſexto . miſſus eſt angelus gabriel a deo i ciuitatē galilee cui nomē nazareth ad ūginē deſpōſatā viro cui nomen ioſeph de domo dauid ⁊ nomē v̄ginis maria

¶ Beda. q̄a xp̄i icarnatio vt̄ ſexta etate ſeculi futura vt ad īpletionē legis erat ꝓfutura recte ſexto menſe a ceptu iohis miſſ⁹ ad mariā angel⁹ naſciturū nunciat ſaluatorē. vn̄ dr̄ . i mēſe aūt ſexto. menſem ſextū martii intellige c⁹ . xx. ⁊ . v. die dn̄s nr̄ ⁊ ↄceptꝰ traditur ⁊ paſſus ſic̄ ⁊ . xxv. die mēſ̄ decembris nat⁹ Sed ſi vel hoc die vt nonnulli arbitrāt̄ . eq̄noctiū vernale. vel hoc ſolſtitiū brumale fieri credam⁹ puenit cū lucis incremento ↄcipi vel naſci eū q̄ illuminat oēm hoīem venientem in hunc mundū. at ſiq̄s dn̄ice natiuitatis vel ↄceptōis ↄſiderat lucē vl̄ creſcē vel tenebras ſuperuenerit. dicimus ⁊ nos quia Johannes ante ſuum aduentus eius regnum celorum euangeliſabat

¶ Gloſſa. Addit autem nos celeſtes ſpūs nō quaſi
ex tempis. ſed ex eo qḋ diuine ſapiencie decorem con
ſpiciunt. Unde ſequitur Miſſus eſt angelus Gabri
el a deo. ¶ Grego. i omel. Ad mariā eñ virginem
non quilibet angelus. ſed gabriel archangelus mit
titur. ad hoc quippe miſterium ſūmum angelum ve
nire dignum fuerat qui ſūmū oīm nunciabat. Qui
ideo priuato noīe cenſet. vt ſignet ꝑ vocabulum
in operacione quid valeat. Gabriel enim dei fortitudo
nominat. ꝑ dei ergo fortitudinē nunciandus erat. q̄
virtutū dñs ꝛ potens in prelio ad bellādas poteſta
tes aereas veniebat. ¶ Gloſa. Addit autem ꝛ loc⁹
quo mittit. cum ſubdit In ciuitatem galilee cui no
men nazareth. Nazareus enī id ē ſanctus ſanctorū
nunciabatur venturus. ¶ Beda in omel. Aptum aūt
humane reſtauracionis principiū. ut angelus a deo
mitteret ad virginem partu conſecrandam diuino.
quia prima perdicionis humāe fuit cauſa cum ſerpēs
a diabolo mittebat ad mulierē ſpū ſuperbie decipiendā
vnde ſeqt̄ Ad virginē ¶ Aug. de ſancta virginitate
Jam enī ſolā virginitas decenter parere potuit.
qui in ſua natiuitate parem hr̄e nō potuit. Oporte
bat enim caput noſtrū ꝑpter inſigne miraculum ſe
cundum corpus naſci d̄ virgine. qḋ ſignificaret mē
bra ſua De virgine etiā ſm̄ ſpm̄ naſcitura. ¶ Jero.
in ſer. aſſumpcionis Et bene angelus ad virginem
mittit quia ſemp̄ ē angelis cognata virginitas. pro
fecto in carne preter carnem viuere. non terrena vi
ta eſt ſed celeſtis ¶ Criſ. Non autem angelus poſt
partum annunciat virgini ne nimiū exinde turba
retur. ꝛ ideo ante conceptionem illam alloquit̄. non ī
ſompnis. imo viſibiliter aſſiſtit. Nam quaſi magnam
valde relacionem accipiens egebat ante rei euentū
viſione ſolemni. ¶ Amb. Bene aūt vtrūq̄ poſuit
ſcriptura. ut ꝛ deſponſata eſſet ꝛ virgo. Sequitur
enī deſponſatam viro. virgo vt expers virilis con
ſorcij videret. Deſpōſata ne temerate virginitatis
aduretetur infamia. cui grauis aluus corruptele vi
deretur inſigne preferre. Maluit autem dñs aliq̄s
de ſuo ortu q̄z de matris pudore dubitare. ſciebat
enī teneri eſſe virginis verecundiā ꝛ lubricā famā
pudoris. nec putauit ortus ſui fidez matris iniurijs
aſtruendam. Seruat itaq̄ ſancte marie ſicut pudoē
integra. ita ꝛ inuiolabilis opiniōe virginitas. Nec
decuit ſiniſtra virginibus opinione viuentibus velamē
excuſacionis relinqui q̄ infamata mater q̄z domini vi
deret. Quid aūt vidēs quid herodi poſſet aſcribi.
ſi natum viderent ex adulterio perſecuti. Quemad
modum aūt ipſe diceret. Non veni legem ſoluere.
ſed adimplere. ſi videret cepiſſe a legis iniuria. cum
partus innupte lege damnet. Quid q̄ etiā fides ma
rie dictis magis aſciſcit. ꝛ mendacij cauſa remouet.
Uideretur enī culpam obumbrare noluiſſe mēdacō
innupta pregnans. Cauſam autem mendacij deſpon
ſata nō habuit. cum coniugij premiū ꝛ gracia nupti
arum partus ſit feminaꝝ. Non mediocris q̄ cauſa
ē. vt virginitas marie falleret principez mundi. qui
cum deſponſatam viro cerneret. partum non po
tuit habere ſuſpectum. ¶ Origenes Si enī non ha
buiſſet ſponſum. ſtatim cogitatio tacita diabolū ſub

repſiſſet. quomodo que non accubuit cum viro pre
gnans eſſet debet iſte conceptus eſſe diuinus. debet
aliquid humana natā eſſe ſublimius ¶ Ambroſius
Sed tamen magis fefellit principes ſeculi. demonū
enī malicia facile etiā occulta deprehendit. At vero
qui ſecularibus vanitatibus occupant̄ ſcire diuina
non poſſunt. quin etiā locupletior teſtis pudoris ma
ritus adhibetur qui poſſet ꝛ delere iniuriā ꝛ vindi
care obprobriū. ſi nō agnoſceret ſacramentū de quo
ſubdit. Cui nomē erat ioſeph de domo dauid ¶ Be
da in omel. Qḋ nō tantum ad ioſeph. ſed etiam per
tinet ad mariā. legis nāq̄ erat ꝑceptum. vt de ſua
quiſq̄ tribu aut familia acciperet vxorem. Sequitur
Et nomen virginis maria ¶ Beda ſup lucā maria
hebraice ſtella maris ſyriace vero dña vocatur. ꝛ
merito quia tocius mundi dominum lucem ſeculis
meruit generare perhennē.

Et ingreſſus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dominus tecū benedicta tu in mulieribus Que cum audiſſet turbata eſt in ſermone eius. ꝛ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.

¶ Ambro. Diſce virginē moribus ſola in penetrali
bus quā nemo viroꝝ videret. ſolus angelus reperire
vnde dicit̄. Et igreſſus angelus ad eam. Et ne qḋ
degeneri depraauaretur affatu ab angelo ſalutatur.
¶ Grecus. Contra vocem prius editam mulieri di
rigitur nunc ſermo ad virginē. in illa doloribus par
tus eſt cā peccati punita In hac ꝑ gaudiū meſticia
pellit̄. vnde iocunditatem non abſurde prenunciat
angelus virgini dicens. Aue Qḋ aūt digna cogno
ſceret ſponſalium āgel⁹ teſtat̄ cum dicit gr̄a plena.
quaſi enim quedam arra ꝛ dos ſponſi oſtenditur q̄
fecunda ſit gratijs. Horum enim que dicit. hec ſūt
ſponſe. alia ſponſi. ¶ Jero. i ſer. de aſſump. Et bene
gr̄a plēa quia ceteris ꝑ partes preſtatur. marie vo
ſimul ſe totam infudit gr̄e plenitudo. Uere gratia
plena. per quā largo ſpūs ſancti imbre ſupfuſa eſt
oīs creatura. Jam autem erat cum virgine. qui ad
virginem mittebat angelum. ꝛ ꝑceſſit nunciū ſuuz
dominus. nec teneri potuit locis qui omnibus habet̄
in locis. vnde ſequit̄ Dominus tecum. ¶ Aug. i ſer
mone de natiuitate. Magis q̄z mecū. Ipſe enī in tuo
eſt corde. in tuo fit vtero. adimplet mentem. adimple
at ventrem ¶ Grecus. Hoc autem ē totius legatio
nis complementum Dei enim verbum ut ſponſus ſu
pra rationem vnionem efficiēs tanq̄z ipſe germinās
idemq̄z germinatus. totam naturā humanā ſibipſi
conformauit Uiriū vo ponit̄ tanq̄z ꝑfectiſſimū ꝛ
compendioſum. benedicta tu ī mulieribꝫ. Una ſcilicet
ꝑcunctis mulieribꝫ. vel etiā benedicant̄ in te mulieres
ſicut mares in filio Sed magis vtreq̄ in vtriſq̄. vo
luit enī ꝑ vnam ꝛ vnum feminam ꝛ marem peccatū
ſimul ac triſticia. ſic ꝛ nunc ꝑ vnam ꝛ vnum benedi
ctio reuocata eſt ꝛ leticia. ꝛ ad ſingulos eſt profuſa.
¶ Ambro. Diſce aūt virginem verecundia. quia
pauebat. Nam ſequit̄ Que cum audiſſet turbata ē

in ſermone eius trepidare v̄ginum ē. ⁊ ad oīs ingreſſus uiri pauere. omnes viri affatus vereri. diſce v̄go verboꝝ uitare laſciuiā maria etiam ſalutationem angeli verebat᷑. ¶ Grec⁹. Cum autem aſſueta foret his uiſionibus. euāgeliſta nō viſioni ſed relatiō ꝯbatione attribuit dicēs ꝯbata ē ī ſmōe ei⁹ attēde aū v̄gīs ⁊ pudicā ⁊ prudentē ⁊ aīam ſit ⁊ uocem audita leticia dictū examiauit ⁊ neq̄ manifeſte obſtitit ꝑ incredulitatem nec ſtatim paret ex leuitate eue leuitatem euitans ſimul ⁊ duritiā zacharie. vnō ſequit᷑ Et cogitabat qual᷑ eēt ita ſalutatio non ꝯceptio. nā adhuc ignorabat īmēſitatem miſterij ſ; ſalutatio. nūquid libidinoſa ut a uiro ad v̄ginē. an diuina dū dei faceret mentionē dicēs. Dñs tecum ¶ Amb. Benedictōis etiā nouā formulā mirabat᷑. que nuſq̄ ē ante compta ſoli marie hec ſalutatio ſeruabatur. ¶ Orige. Si em̄ ſciuiſſet maria ad alium quēpiam ſimilem factū eſſe ſermonē utpote que habebat legis ſcientiā nūq̄ eam quaſi ꝑegrinā talis ſalutatio exterruiſſet.

¶ Et ait ei angelus Ne timeas maria. inueniſti em̄ grām apud dñm Ecce ꝯcipies i vt̄o ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen ei⁹ ihesum Hic erit magnus ⁊ filius altiſſimi vocabit᷑ Et dabit illi dominus deus ſedem dauid patris eius ⁊ regnabit i domo iacob ieternū ⁊ regni eius non erit finis

¶ Bed᷒. Quia ſalutatione inſolitā uirginem turbatam uiderat quaſi familiaribꝰ notā vocās ex nomine ne timere debeat iubet. vn̄ dr̄ Et ait ei angelus ne timeas maria ¶ Grecus. Qd̄ nō acceſſit deceptur⁹ imo deceptōis abſolutionē depromere Nō veni predaturus inuiolabilem tuam uirginitatem ſ; conditoris puritatis ⁊ cuſtodis ꝯcubernia reſerare. nō ſum ſerpentis miſter ſ; perimentis ſerpentem legat⁹ ſpōſalium tractator. nō inſidiaꝝ molitor. ſic ergo neq̄q̄ diſtrahentibꝰ ipſam ꝯſiderationibus vexari ꝑmiſit. ne diiudicaret᷑ inſidus miſter negocij ¶ Criſ. Qui autem apud deū meret᷑ grām nō habet quid timeat. vn̄ ſeq̄t᷑ Inueniſti em̄ grām apud deū. Qualiter aūt illam quiſq̄ repiet. niſi humilitate mediante. humilibus em̄ dat deus grām ¶ Grecus. Inuenit em̄ gratiam uirgo corā deo quia ſplendore pudicitie ꝓpriam exornans aīam gratū deo ſe habitaculū ꝓparauit. nec ſolum celibatum inuiolabilē ꝯſeruauit ſed etiam immaculatā ꝯſcientiā cuſtodiuit ¶ Orige. Inuenerāt em̄ plures grām ante eā Et ideo ſubdit qd̄ ꝓpriū eſt dicēs Ecce ꝯcipies i vtero. ¶ Gre⁹ Qd̄ dr̄ Ecce ſcelenitatē ⁊ pn̄tiam denotat īſinuans cū eius verbo celebratā eſſe ꝯceptionē. Dicit aūt concipiēs ī vt̄o ut demōſtraret dñm ab ipſo vtero v̄ginali ⁊ de nr̄a ſubſtantia carnē ſuſcipe. Venit enim diuinū verbū emundatuꝝ naturam humanā ⁊ partū ⁊ noſtre generationis primordia Et ideo ſine pecāto ⁊ humāo ſemine ꝑ ſingula ſicut nos in carne concipit᷑. ⁊ nouē menſium ſpatio geſtat᷑ ī vtero. ¶ Grego. niſſenus.

Sed quoniā cōtingit ſpecialiter diuinā concipi ſcd̄m ⁊ ſpm̄ parere ſalutarē ſm̄ ꝓphetam. Ideo addidit Et paries filium ¶ Ambro. Non autem omnes ſicut maria. ut dum de ſpūſancto concipiūt verbū pariant. Sunt autem que abortiuū excludūt verbum antēq̄ pariāt Sunt que in vtero xp̄m habent ſed nondum formauerint. ¶ Grego. Cum aūt expectatio partus mulieribus timorē incutiat ſedat timorē mortū dulcis pare⁹ relatio cū ſubdit. Et vocabis nomen eius ihesum Saluatoris em̄ aduentus eſt conſolationis ꝓpulſio ¶ Beda Ihs autem ſaluator ſiue ſalutaris īterpretat᷑ ¶ Grecus. Dicit autem ei vocabis nō pater. patre em̄ caret quātum ad inferiorem generationem ſicut ⁊ matre reſpectu ſuperioris ¶ Criſo. Hoc aūt nomē de nouo fuit verbo impoſitum nativitati congruēs carnis ſm̄ illud ꝓphetie. Vocabit tibi nomen nouū quod os domini nominauit.

¶ Grecus. Verum quia hoc nomen ꝯueniēbat cum ſucceſſore moiſi. idcirco innuens angelus quod erit ſecundum illius ſimilitudinē ſubiungit hic erit magnus ¶ Ambro. Dictum eſt quidem etiam de iohanne. quia erit magn⁹. ſed ille quaſi homo magn⁹ hic quaſi deus magnus Late enim fundit᷑ vt uerba late celeſtis ſubſtātie magnitudo porrigit᷑. Nō locis clauditur. nō opinione ꝯp̄hendit᷑. nō eſtimatione cōcludit᷑. nō etate variat᷑. ¶ Orige. Vide ergo magnitudinē ſaluatoris quō in toto orbe diffuſa ſit. Aſcendit ad celos quo celeſtia repleuerit. Deſcendit cogitatione ad abiſſos ⁊ vide eum illuc deſcendiſſe. Hoc uidens. pariter intuebens ope completū. hic erit magnus ¶ Grecus Neq̄ carnis aſſūptio deitatis derogat celſitudini. immo potius humanitas humilitas ſublimatur. Unde ſequit᷑ Et filius altiſſimi vocabitur Non vtiq̄ tu impones vocabulum. ſ; ipſe vocabitur a quo niſi a conſubſtantiali genitore. Nullus em̄ filium nouit. niſi pater. Penes qd̄ vero nō dubium ē notitia genitū nec verus ineptus ē ergo impoſitionem cōgruā nomis. ꝓpter qd̄ dicit. hic ē filius me⁹ dilectus. ab eterno ſiquidem eſt quāuis nunc ad noſtram doctrinam nomē ei⁹ patuerit. ⁊ ideo dr̄ vocabit᷑. nō fiet vel gn̄abit᷑. Nā ⁊ ante ſecula fuerat ꝯſubſtantialis patri. Hunc ergo ꝯcipies b⁹ mat̄ efficiens hūc v̄ginalis cella ꝯcludet. cui⁹ celeſtis ſpacij capax non extitit. ¶ Criſ. Cum ſiquidem multis quibuſdā videt᷑ deum habitare corpus. Nōne ſol cui⁹ ē corp⁹ ſenſibile quocūq̄ radios mittit nō labe in ꝓpria puritate. multo ergo magis ſol iuſticie ſolus vtero v̄ginali mundiſſimū corpus aſſumēs. nullo cōtaminatus non ē. imo etiā ipſam matrem ſanctiorem oſtendit ¶ Grecus Et ut uirginē reddit memorem ꝓphetaꝝ. ſubdit. Et dabit illi dominus de⁹ ſedem dauid patris eius. ut noſcat liquido quoniā qui naſciturus eſt ab ea ipſe ē xp̄s quē illi ꝓmiſerāt ex dauid ſemine naſciturū ¶ Cirl. Non tamē ex ioſeph ī cōtum corpus xp̄i mundiſſimū. ſm̄ em̄ veram ſanctificationis profluxerant ioſeph ⁊ virgo ex qua ſignatiōnis... mā humanitatis vingenit⁹ aſſūpſit. ¶ Baſil. Spūalē ī materiali ſede dauid ſedit dñs trāſlato iudaico regno ī hereditatem. ſ; ſedē appellat dauid ī q̄ ſedebat dñs ī ſolio ad ſedē stabile regnū. vnde ſeq̄t᷑. Et reg. ī domo iacob inſolubile regnū. vnde ſeq̄t᷑. Et reg. ī domo iacob...

Criſ. Dicit autem ad p̄ñs domū iacob eos qui de
numero iudeoꝝ crediderunt in illum. Ut em̄ Paul⁹
dicit. Non om̄s qui ex iſrael ſunt. hij ſunt iſraelite
ſed qui ſunt filij promiſſionis computanť in ſemine
Beda. Uel domū iacob totam eccleſiā dicit. que
vel de bona radice nata. vel cū oleaſter eſſet merito
tamen fidei in bonam ē inſerta oliuam. Grecus.
Nullius autem eſt interminum regnare niſi dei ſolius
Qua fit vt etſi ꝓpter incarnationem dicatur dauid
ſedem accipere. tamen idem ipſe inquantum deus rex
eternus agnoſcitur Sequiť Et regni eius non erit
finis. nō ſolum inquātum deus eſt. ſedetiā i eo ꝙ hō
ꝛ i p̄ſenti quidem hȝ regnum multoꝝ. finaliter vo
vniuerſoꝝ cum ei omnia ſubijciānť Beda. Omit
tat ergo Neſtorius dicē hominem tantum ex vir
gine natum ꝛ hunc a verbo dei non i vnitate pſone
eſſe receptum Angelus enim qui eundem ipſum pa
trem habere Dauid quē filium altiſſimi vocari pro
nunciat. in duabus naturis vnā xp̄i pſonā demōſtrat
Non autem ideo futuri temporis verbis angelus vti
tur quia ſecundum hereticos xp̄s ante mariam non
fuerit. ſed quia ſm eādem pſonā hō cum deo idem fi
lij nomen ſortitur

Dixit autē maria ad angelum Quomo
do fiet iſtud quomā virū non cognoſco Et
reſpondens āgel⁹ dixit ei Spiritus ſanct⁹
ſuperueniet in te ꝛ virtus altiſſimi obum
brabit tibi Ideoqȝ quod naſceť ex te ſanctū
vocabitur filius dei.

Ambroſi⁹ Neqȝ enim non credere angelo maria
debuit. neqȝ tam temere vſurpare diuina Unde dici
tur. Dixit autem Maria ad angelum Quō fiet iſtᵈ.
Temperato ē iſta reſponſio ꝙ verba ſacerdotis. hec
ait. Quomodo fiet iſtud. Ille reſpondit. Unde hoc
ſciā Negat ille ſe credere ꝛ q̄ſi fidei adhuc aliū q̄rit
auctorem Iſta ſe facere profiteť. nec dubitat eſſe fa
ciēdū. qᵈ quō fieri poſſit iq̄rit Legerat maria Ecce
virgo concipiet in vtero. ꝛ pariet filium. ideo credi
dit futurum. ſed quomodo fieret ante non legerat.
nō enim quemadmodum fieret vel ꝓpheta tanto fu
erat reuelatum. tantum em̄ miſterium non hominis
fuit ſed angeli ore promendum Grego. Niſſenus
Attende etiam munde virginis vocem partum an
nūciat angelus. ipſa vēo virginitati inniť Preſtā
tiorem incorruptibilitatem angelica viſiōe diiudicās
Unde dicit Quomiam virum non cognoſco. Baſi
lius. Cognitio multifariam diciť. dr̄ em̄ cognitio nr̄i
conditoris ſapientia ac magnalium ſuoꝝ noticia. nec
nō mandatoꝝ cuſtodia. ꝛ que fit apud eum appropi
quatio ꝛ copula nuptialis ut hic accipiť Grego.
Niſſenus Hec igiť Marie verba indicium ſunt eo
rum que tractabat i mētis arcano Nam ſi cauſa co
pule cōiugalis ioſeph deſpōſari voluiſſet Cur admi
ratione ducta ē dum ſibi narrať cōceptio. cum immi
tum ipſa preſtolareť ad tempus mater effici iuxta
legis naturam. veꝝ quia oblatum corp⁹ deo quaſi
quoddā ex ſacris inuiolabile reſeruari decebat Et
ideo dicit. ꝛ ſi tu ſis angelus tñ ꝙ viꝝ cognoſcam. ex

īpoſſibilibꝫ cernit. Qualiter igiť mater ero carens
coniuge. Ioſeph quidem in ſponſum agnoui Gre
cus Sed conſidera qualiter virgini ſoluit dubiū an
gelus. ac explanat in temeratum cōnubiū ꝛ ineffa
bilem partum. Sequitur em̄ Et reſpōdens angel⁹
dixit ei. Spiritusſanctus ſupueniet in te ꝛc̄ Criſ. q̄ſi
dicat Non queras ordinē naturalem. vbi naturā
tranſcendunt ꝛ ſupant. que tractanť. Dicis quomō
fiet iſtud. qm̄ virum non cognoſco quinimo eo ipſo
continget. qᵈ es coniugis inexpta. nam ſi virum ex
perta fuiſſes. nō digna cenſereris hoc miſterio. non
quia ꝓphanū ſit cōiugium ſed quia v̄ginitas potioꝛ
Decebat em̄ cōmunem oim̄ dominū ꝛ i natiuitate no
biſcum participare. ꝛ ab ea diſcrepare. Quod enī
ex vtero naſcereť. habuit cōmune nobiſcum. Ex ať
abſqȝ cōcubitu naſcereť. plus a nobis obtinuit. quā
beatū corpus illud qᵈ ob exuberātem mundiciā vir
ginis marie ut videtur donū anime ad ſeip̄m allexit
In ſingulis em̄ ceteris vix vtiqȝ anima ſincera. ſanc
ti ſpūs imperabit p̄ſentiam Sed nūc caro recep
taculum efficiť ſpūs. Grego. niſſenus. Tabulas
em̄ noſtre nature quas culpa cōfregerat. denuo v̄o
legiſlator ď terra noſtra ſibi dolauit abſqȝ cōcubitu
diuinitatis ſue corpus ſuſceptibile creans. qᵈ dīn⁹
digitus ſculpſit ſcilicet ſpūs ſupueniēs virgini.
Criſ. Inſup ꝛ virtus altiſſimi obumbrabit tibi
altiſſimi regis virtus xp̄s ē qui p aduentum ſpirit⁹
ſancti formať in virgine. Greg. xviij. mora. Per
vmbrationis em̄ vocabulū incarnandi dei vtraqȝ na
tura ſignificať. Umbra em̄ a lumine formať in cor
pore. Dum autem p diuinitatem lumen ē. quia ergo
lumen icorporeū i eius erat vtero corporandū recte
ei diciť. Virt⁹ altiſſimi obumbrabit tibi id ē corpus
in te humanitatis accipiet incorporeū lumen diuini
tatis. hoc etiā marie diciť ꝓpter mentis refrigerium
celitus datum. Beda. nō ergo virili qᵈ nō cogno
ſcis ſemine ſed ſpiritusſancti quo implens opere con
cipies. concupiſcentie in te non erit eſtus. Ubi vm
bram faciet ſpūſſanctus. Grego. niſſenus. Uel di
cit obumbrabit tibi. qa ſicut corporis vmbra prece
dentium karacter confirmať. ita indicia deitatis filij
ex virtute generandi patebūt. Sicut em̄ in nobis q̄
dam viuifica virtus i materia corporali cōſpicitur.
qua homo formať ſic in virgine altiſſimi virtus p
viuificantem ſp̄m pariter corpori inſitam materiam
carnis ex virgineo corpore ad formandum nouū ho
minem aſſumpſit Unde ſequiť. Ideoqȝ ꝛ qᵈ naſceť
ex te ſanctum Athanaſi⁹. Profitemur em̄ quomā
nature humane aſſumptum ex maria corpus veriſ
ſimū extitit ꝛ ideȝ ſm naturā corpori nr̄o. ſoror nāqȝ
noſtra maria cū omnes ab Adam deſcenderimus.
Baſilius. Unde ꝛ Paulus dicit. Quoniam miſit
deus filium ſuum natum nō p mulierē ſed ex muli
ere. Naȝ hoc qᵈ dico p mulierē tranſiturā poterat
indicare natiuitatis ſententiam. Qď autem diciť ex
muliere manifeſtat cōmunionem nature genis reſpe
ctu parētis Grego. xviij. mora. Ad diſtinctionem
autem noſtre ſanctitatis ihēſus ſingulariter ſanctus
naſcitur⁹ aſſeritur. nos quippe ꝛ ſi ſancti efficimur
non tamen naſcimur. quia ipſa nature corruptibiľ

cognatiõe ꝯſtringimur. Ille autem ſolus veraciter ſanctus ē qui ex ꝯiunctione carnalis copule conceptus non ē Qui non ſicut hereticus deſipit. alter in humanitate alter in deitate eſt vt purus homo conceptus atq; editus ⁊ poſt p meritũ vt deꝰ eſſet accepit. Sed nunciante angelo ⁊ adueniente ſpũ mox verbũ in vtero. mox intra vterũ verbum caro. vñ ſequitur Vocabitur filius dei ¶ Grecus Tu autẽ attende qualiter virgini angelꝰ totam trinitatem edidit. dũ ſpm̃ſanctũ ꝯmemorat virtutem ⁊ altiſſimũ. trinitas eñ indiuiſibilis eſt.

¶ Et ecce eliſabeth cognata tua ⁊ ipſa cõcepit filiũ i ſenectute ſua Et hic menſis eſt ſextꝰ illi q̄ vocatã ſterilis. q2 nõ erit ĩpoſſibile apud deũ omne v̄bum Dixit aũt maria. Ecce ãcilla domini. fiat mihi ſcd̃m verbum tuũ Et diſceſſit ab illa angelus.

¶ Criſ. Quoniã p̄cedens dictũ ſupabat v̄ginis mẽtem. ad humiliora declinauit ſermonẽ p ſenſibilia ipa ſuadens Vñ dicit Et ecce eliſabeth cognata tua. ani aduerte Gabrielis induſtriam. nõ memorauit eam Sare vel Rebecce vel Rachelis quia antiquiora erant exempla. ſed immẽs factum inducit vt eiꝰ mẽtem corroboret. ⁊ ob hoc ⁊ etatem ꝯmemorauit cũ dicit Et ipa concepit filiũ in ſenectute ſua Et defectũ nature Sequitur em̃ Et hic menſis eſt ſextus ei que vocatur ſterilis Nõ em̃ a principio ꝯceptꝰ eliſabeth ſtatim annũciauit. ſed acto ſex menſium ſpacio vt tumor ventris perhibeat argumentũ ¶ Grego. Nazanzenus. Sed quereret aliq̄s. qualiter ad dauid xp̄s refertur ſiquidem maria de ſanguine manauit Aarõ cuius cognatam angelus eliſabeth aſſerit ſed hoc nutu ſuperno contigit. vt regium genꝰ ſacerdotali iungeretur. vt xp̄s qui rex eſt ⁊ ſacerdos ab vtriſq; ſm̃ carnem naſceretur Legitur ⁊ in Exodo q2 Aaron primus ſm̃ legem Sacerdos duxit ⁊ tribu iude cõiugem eliſabeth filiã Aminadab. ⁊ attende ſacratiſſimam ſpiritus adminiſtracionẽ. dum ⁊ hãc zacharie cõiugem ſtatuit Eliſabeth vocari. reducens nos ad illam Eliſabeth quã duxerat aaron ¶ Beda. Sic gͦ ne virgo ſe parere poſſe diffidat. accepit exẽplũ ſterilis anus parture. vt diſcat oĩa deo poſſibilia etiã que nature ordine videntur eſſe contraria. vnde ſequitur. Quia nõ erat impoſſibile apud deũ omne verbum ¶ Criſ. Ipſe nãq; cum ſit nature dñs cũcta poteſt cũ velit q̄ cuncta pagit ⁊ diſponit vite mortiſq; lora gubernãs ¶ Aug. ꝯ fauſtum Quiſq̃s aũt dicit. Si oĩpotens deus ē faciat vt ea que facta ſũt facta nõ fuerint nõ ꝑcipit ſe dicere vt faciat ea que vera ſũt. eo ipſo q2 vera ſunt. falſa ſint. poteſt em̃ facere vt aliquid nõ ſit qđ erat. velut cũ aliquẽ q̄ cepit eẽ naſcẽdo faciat nõ eſſe moriendo Quis aũt dicat vt id qđ iam non eſt faciat nõ eſſe Quicq̃d em̃ preteritum ē iam nõ eſt Qđ ſi de ipſo fieri aliquid poteſt adhuc ē de quo fiat Et ſi eſt. quomodo preteritũ eſt. nõ ergo eſt. qđ vere diximus fuiſſe. ſ3 ideo verũ ē illud fuiſſe quia i nr̃a ſententia verũ ē. non in ea re que iam nõ ē

hanc aũt ſententiam deus falſam facere nõ poteſt. omnipotentem autem deum non ita dicimus vt eum eciam mori poſſe credamus. Ille plane omnipotens vere ſolus dicitur qđ vere eſt. etiã a quo ſola eſt quicquid aliquo modo eſt. ¶ Ambroſ. Vide autem humilitatem virginis vide deuotionem Sequitur em̃ Dixit aũt Maria Ecce ancilla dñi Ancillam ſe dicit que mater eligitur nec repentina exaltata promiſſione eſt Qui eñ humilemq; paritura humilitatem debebat etiam ipſa preferre. ſimulq; tam ancillam ſe dicendo nullam ſibi p̄rogatiuam tante grãe vendicauit. quin faceret qđ iuberet. vnde ſequitur Fiat mihi ſecundum verbum tuũ habes obſequiũ. vides votum Ecce ancilla domini apparatus officij eſt. Fiat mihi ſecundum verbũ tuũ conceptus eſt voti ¶ Euſebius Alius aliud ꝗ̃dem in preſenti ſermone virginis extollet. quidam hic quidam conſtantiam. hic obedientie promptitudinem alius q2 non allecta eſt tam ſplendidis ⁊ arduis per magnum archangelum promiſſis pollicitationibus non exceſſit modum in dando inſtantias. ſed equaliter cauit ⁊ Que leuitatem ⁊ zacharie inobedienciam. mihi autem humilitatis profunditas non minꝰ conſideranda admiranda ¶ Grego. xviij. moral. Per miſterium nãq; ſacramentum concepto ſancto partu ... ſecundum veritatem vtriuſq; nature ... ancilla domini fuit ⁊ mater ¶ Beda. Accepto ... virginis conſenſu. mox angelꝰ celeſtia repetens ... ſequitur Et diſceſſit ab illa angelus. ¶ ... non ſolum impetrans qđ optabat. ſed ſtupens in virginitatis forma ⁊ virtutis plenitudine.

¶ Exurgẽs aũt maria i diebꝰ illis. abijt i mõtana cũ feſtinacione i ciuitatẽ iuda ⁊ intrauit domũ zacharie ⁊ ſalutauit eliſabeth Et factũ eſt vt audiuit ſalutacionẽ marie eliſabeth. exultauit ĩfans ĩ vtero eiꝰ Et repleta eſt ſpũſcõ eliſabeth ⁊ exclamauit voce magna ⁊ dixit Bñdicta tu iter mulieres ⁊ bñdictꝰ fructꝰ vẽtris tui Et vnde mihi vt veniat mater domini mei ad me Ecce enim vt facta eſt vox ſalutacionis tue i auribus meis exultauit i gaudio ĩfans i vtero meo Et beata q̄ credidiſti. quoniã pficientur ea que dicta ſunt tibi a domino

Ambroſius. Angelus cum abſcondita nunciaret vt fides aſtrueretur exemplo femine ſterilis conceptum virginis nunciat. vbi hoc audiuit maria non quaſi incredula de oraculo nec quaſi incerta de nuncio nec quaſi dubitans de exemplo ſed quaſi leta pro voto religioſa pro officio. feſtina p̄ gaudio in montana ... rexit. Vnde dicitur Exurgens autem maria in diebus illis abijt in montana quo enim iam deo plena ... ad ſuperiora cum feſtinatione ꝯſcenderet ¶ Origenes Iheſus enim qui in vtero illiꝰ erat feſtinabat adhuc ... ꝑtere mr̃is iohẽs ꝯparari ſanctificãd. vñ ſeq̄t̃ Et f...

Ambro. Neſcit tarda molimina ſpūſſancti gratia
Diſcite virgines nō demorari in plateis. nō aliquos
in publico miſcere ſermones. Theoph. Propter h̄
abijt i montana quia zacharias i montanis habitas
bat. vn̄ ſeqꝛ̄ in ciuitatem Juda ⁊ intrauit i domū
zacharie. Ambro. Diſcite vos ſancte mulieres ſe
dulitatem quā pregnantibus debeatis exhibere cog
natis. Mariam autem que ſola in intimis penetralib
verſabaꝛ̄ non a publico virginitatis pudor. nō a ſtu
dio aſperitas montium. nō ab officio ꝓlixitas iti
neris ſtat dauit. diſcite etiam virgines humilitatē
marie venit ꝓpinqua ad proximā. iunior ad ſeniorē
nec ſolum venit. ſed ⁊ prior ſalutauit. vnde ſequitur
Et ſalutauit Eliſabeth. decet enim vt quāto caſtior
virgo tanto humilior ſit. nouerit qꝫ deferre ſeniorib
ſit magiſtra humilitatis in qua eſt profeſſio caſtita
tis. eſt etiam cauſa pietatis. quia ſuperior venit ad iſe
riorem vt iſerior adiuuetꝛ̄. Maria ad Eliſabeth. xp̄s
ad iohannem. Criſ. ſup math. vel aliter. celabat q̄
ſupra dicta ſunt i ſe virgo nec cuiqꝫ hoim pandit. nō
enim credebat ab alijs poſſe fidem adhiberi mirādis
relatibus imo magis putabat ſe pati conuicia ſi di
ceret quaſi volens ſcelus ꝓprium palliare. Grec
cus. Ad ſolam autem refugit eliſabeth. ſic enim con
ſueuerat ꝓpter cognationē ⁊ ꝓpter cetera huiuſmōi
coniunctionem. Ambro. Cito autem euentus marie
⁊ pnte dominice beneficia declaranꝛ̄. nam ſequitur.
⁊ factum ē vt audiuit ſalutationem marie eliſabeth
exultauit infans i vtero eius. vide diſtinctionem ſin
gulorumqꝫ verborū ꝓprietates. Vocē prior eliſabeth
audiuit. ſed iohes. prior grām ſenſit. illa nature or
dine audiuit. ille exultauit ratōe miſterij. illa marie
iſte dn̄i ſenſit aduentum. Grecus. Propheta em̄
pceſſit actus videt. ⁊ audit. ſalutat qꝫ ꝓphetatum.
ſed quoniam verbis non poterat. ſaltat in vtero qḋ
maximum extitit in gaudio. quis vnqꝫ nouit tripudiū
natiuitate antiquius. Inſinuauit gratia que nature
ignota extiterant. recluſus vētre miles agnouit do
minū ac regem ortu ꝑ. ventris tegmīe nō obſtante
miſtice viſion. Inſpexit em̄ nō palpebris. ſed ſpū.
Orig. Non aūt antea repletus fuerat ſpiritu
donec aſſiſteret. que xp̄m gerebat in vtero. Tunc
aūt ⁊ ſpū erat plenus ⁊ reſultabat in parente. vn̄
ſeqꝛ̄ Et repleta ē ſpūſancto eliſabeth. Non autem
dubium ē quin que tunc repleta ē ſpūſancto ꝓpter fi
lium ſit repleta. Ambro. Illa autem que ſe occultaue
rat q̄ conceperat filium. iactare ſe cepit quia genera
bat ꝓphetam. ⁊ que erubeſcebat ante. benedicit.
Vn̄ ſeqꝛ̄. Et exclamauit voce magna. Et dixit
benedicta tu in mē mulī. magna voce clamauit vbi do
minī ſenſit aduentum. quia religioſum credidit par
tum. Orige. Dicit autem benedicta tu in mē muliēs
Nulla em̄ vnqꝫ tāte fuit grē particeps aut eſſe po
terit. Vnius em̄ diuini germis parens eſt vnica.
Beda. Eadē autem voce ab eliſabeth qua a ga
briele benedicitur. vt ⁊ angelis ⁊ hoībus veneran
da monſtretur. Tito. Quia vero alie ſancte mu
lieres fuerunt que tamen genuerūt filios peccato
inquinatos. ſubiungit Et benedictꝰ fructus vētris
tui. Vel aliter intelligiꝛ̄. dixerat benedicta tu inter

mulieres. Deiñ q̄ſi interrogāte aliq̄ꝰ q̄re ſubiungit
cā; dicēs. Et benedictus fructus ventris tui ſcilicꝫ
quia deus eſt fructus ventris tui. ſicut dicitur i pſal
mo. Benedictus qui venit i nomine domini deus do
minus ⁊ illuxit nobis. Cōſueuit em̄ ſacra ſcriptura
⁊ ꝓ quia recipe. Orige. Fructum autem ventris
dei genitricis dominū dixit. quia nequaqꝫ ex viro. ſꝫ
ex ſola maria proceſſit. Nā qui ſemen ſumpſerunt
a patribus. fructus eoꝝ exiſtunt. Grecus. Solus
ergo hic fructus benedictꝰ. q̄ ⁊ abſqꝫ viro ⁊ abſqꝫ
peccato productꝰ. Beda. Iſte ē fructus qui dauid ꝓ
mittiꝛ̄ De fructu ventris tui ponam ſup ſedem tuā
Seuerus. In qua parte emergit eutices redars
gutio dum fructus ventris xp̄s aſſeriꝛ̄. Omnis em̄
fructus ē eiuſdem nature cum planta. Vn̄ ⁊ virgi
nem relinquitur eiuſdem fuiſſe nature cum ſecundo
Adam qui tollit peccata mundi. Sed ⁊ qui phanta
ſticam opinionē de carne xp̄i confingunt in vero dei
genitricis partu erubeſcant. nam fructꝰ ex ipa ſub
ſtantia procedit arboris. Vbi ſunt etiā dicentes q̄ſi
ꝑ aqueductum xp̄m tranſiſſe ꝑ virginem aduertāt
ex dictis eliſabeth quā repleuit ſpūs xp̄m fructum
fuiſſe vētris. Seqꝛ̄ Vnde hoc mihi vt veniat mr̄
domini mei ad me. Ambro. Non quaſi ignorans
dicit. Scit em̄ eſſe ſanctiſpūs grām ⁊ opatione vt mr̄
dn̄i matrem ꝓphete ad profectum ſui pignoris ſalu
tet. ſed quaſi nō humani hoc meriti ſed diuine gratie
munus eſſe cognoſcat ita dicit. Vnde hoc mihi. hoc
ē qua iuſticia quibus factis ꝑ quibus meritis. Ori
genes. Conuenit aūt hoc dicēs cum filio. nam ⁊ Jo
hannes idignum ſe ſentiebat aduentu xp̄i ad ipſum
Matrem autem domini nuncupat adhuc virginem
exiſtentem preoccupans euentū ex dicto ꝓphetico.
Diuina autē prouiſio duxerat mariam ad eliſabeth
vt iohānis teſtimoniū ab vtero ꝑueniret ad dominū
Ex tunc enim iohannem dn̄s in ꝓphetam conſtituit
Vnde ſequiꝛ̄. Ecce em̄ vt facta eſt vox ſalutationis
tue in auribus meis exultauit infans in vtero meo.
Aug. ad dardaꝰ Hꝰ aūt vt dicēt ſicut euāgeliſta
ꝓlocutus ē. repleta ē ſpūſancto. q̄ proculdubio reue
lante cognouit. quid illa exultatio ſignificaſſet. iſan
tis enim illius veniſſe matrem cuꝰ ipe precurſor
⁊ demonſtrator eſſet futurus. Potuit gꝰ eſſe iſta
ſignificatio rei tante a maioribꝰ cognoſcēde nō a par
uulo cognita. nō em̄ dixit. exultauit in fide infans in
vtero meo. ſed exultauit in gaudio. videmus aūt ex
ultationem nonſolum paruuloꝝ. ſed etiam pecorum.
non vtiqꝫ de aliqua fide vel religione vel quacūqꝫ ra
tionabili cognitione venientem. ſꝫ ex inuſitata ⁊ no
ua extitit. quia in vtero ⁊ in eius aduētu que omniū
ſaluatorem fuerat paritura. Ideo hec exultatio ⁊ tā
quam matri domini reddita reſalutatio ſicut ſolent
miracula fieri. facta ē diuinitus in iſante. non humā
nus ab infante quanqꝫ etiam ſi vſqꝫ adeo in illo puero
eſt acceleratus vſus rationis ⁊ voluntatis vt itra
viſcera maternā iam poſſet agnoſcere. credere cō
ſentire. Etiam hoc in miraculis habendum diuine
potentie. nō ad humane trahendum exemplar naē
Orige. Venerat aūt mater dn̄i viſura eliſabeth
miraculoſum conceptum quem retulerat angelus.

ut p hoc ſequaꝛ̄ credulitatis potioris ad virginem̄ manaturi. ⁊ ad hanc fidem facit ſermo eliſabeth dicē tis. Et beata que credidiſti. quoniam pficienꝛ̄ ea que dicta ſunt tibi a domino ❡ Ambro. Vides minime dubitaſſe mariam ſed credidiſſe. ⁊ ideo fructum dei cō ſecutam ❡ Beda. Nec mirum ſi dn̄s redempturus mundū opatione ſuam īchoauit a matre ut p quam ſal⁹ oīb⁹ pabaꝛ̄. eadem pſona aꝛ̄ pma fructū ſalutis hauriret ex pignore ❡ Ambro. Sed ⁊ uos beati q̄ audiuiſtis ⁊ credidiſtis. Quecūqꝫ em̄ credident aīa ⁊ concipit. ⁊ generat dei verbum ⁊ opa eius agnoſcit ❡ Beda Omnis aūt aīa que verbum dei mente concepit. virtutum ſtatim celſa cacumina greſſu cō ſcendit amoris. quaten⁹ ciuitatē iuda idest confeſſionis ⁊ laudis arcem penetrare. ⁊ uſqꝫ ad pfectionē fidei ſpei ⁊ caritatis. q̄ſi tribus in ea menſib⁹ valeat cōmorari. ❡ Ore. ſup Ezechielē Siletiū de pteri to ⁊ de pn̄ti ⁊ de futuro p pphetie ſpm̄ tacta eſt que ⁊ eam pmiſſionib⁹ angeli credidiſſe cognouit ⁊ ma trem nominād q̄a redemptorem humani generis in utero parituraꝫ aꝛ̄ portaret itellexit. etiā cū oīa pfici enda perdiceret q̄d etiā de futuro ſequereꝛ̄ aſpexit.

❡ Et ait maria magnificat aīa mea dn̄m

❡ Ambro. Sicut peccatum a mulieribus cepit. ita ⁊ bona a mulieribus inchoanꝛ̄ vn̄ nō ociosum videtur qꝫ ⁊ ante iohannem eliſabeth pphetiſat. ⁊ maria ante domini generationē. Sequiꝛ̄ aūt ut marie quo pſona melior. eo pphetia ſit plenior ❡ Baſi. Virgo em̄ ſublimi ac ſpeculatione pfunda imenſitatem cōtemplās miſterij quaſi profundius gradiēs magnificat deum Vn̄ diciꝛ̄ Et ait maria Magnificat anima mea dn̄m ❡ Grecus. Quaſi d. mirabilia que deus prenūctauit ī meo corpore exercebit. ſꝫ anima mea in fructuoſa apud deum non erit. Cōuenit autem mihi ⁊ voluntatis fructū afferre Nam quātum amplo dotor miraculo tantum teneor glorificare ī me mirabilia opantem. ❡ Orige. Si aūt dn̄s nec augmentū nec detrimentum recipe poteſt. quid ē q̄d maria loqtur. Magnificat anima mea dn̄m. Sed ſi conſiderem dominū ſaluatorē imaginē eē inuiſibiꝛ̄ dei ⁊ aīam meā factam ad eius imaginē. ut ſit imago imaginis. tūc videbo quoniam ī exemplo eoꝝ qui ſolēt imagines pingere qn̄ magnificauero aīaꝫ meā ope. cogitatione ſermone. Tunc imago dei grandis efficitur et ipſe dn̄s cuius imago eſt in anima mea. magnificaꝛ̄.

❡ Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo.

❡ Baſiꝛ̄ Prim⁹ ſpūs fruct⁹ ē pax ⁊ gaudiū Quia ergo uirgo ſancta totaꝫ ſibi hauſerat ſpūs graꝫ. merito ſubiungit Et exultauit ſpūs meus in deo ſalutari meo. Idem ⁊ animā dicit ⁊ ſpiritum. Conſueta autem in ſcripturis exultationis prolatio inſinuat alacrē quē dam ⁊ iocoſum habitum anime in hijs qui digni ſuꝛ̄ Proinde virgo exultat in domino ineffabili cordis tripudio ⁊ reſultatione in ſtrepitu honeſti affectus.

Sequitur in deo ſalutari meo. ❡ Beda Quia eni dem iheſu id eſt ſaluatoris ſpiritus uirginis eterna diuinitate letatur cuius caro tēporali conceptione fetatur ❡ Ambroſius Magnificat ergo anima marie dn̄m. ⁊ exultat ſpūs eius ī do eo qꝫ aīa ⁊ ſpiritu pri filioqꝫ deuota vnū deū ex q̄ oīa ⁊ vnū dn̄m p q̄ omnia pio veneratur affectu Sit autem in ſingulis Marie anima ut magnificet dominum Sit in ſingulis ſpiritus marie ut exultet in domino Si ſecundū carnem vna mater eſt chriſti. ſecundum fidem tamē omnium fructus eſt chriſtus Omnis enim anima accipit dei verbum. ſi tamen immaculata ⁊ immunis a vicijs intemerato caſtimoniam pudore cuſtodiat ❡ Theophilus Ille autem deum magnificat qui digne ſequitur chriſtum ⁊ dum chriſtianus vocatur chriſti non minuit dignitatem magna ⁊ celeſtia operando. ⁊ tunc ſpiritus eius id eſt ſpiritualis caris exultabit id eſt proficiet. ⁊ non mortificabitur. ❡ Baſilius Si quādo vero lux in corſuum irrupſerit ⁊ ad deum diligendum ⁊ contemnenda corporea. per illam obſcuram ⁊ breuem imaginem perducāt pcipe uitoꝝ cōſciaꝫ aꝛ̄ pſiſtētiā abſqꝫ ulla difficultate conſequentium in domino gaudium. ❡ Origenes. Pri⁹ autem anima magnificat dominum poſtea exultet in deo niſi enim ante crediderimus exultare non poſſumus.

❡ Quia reſpexit humilitatē ancille ſue. ecce eī ex hoc btā in me dicēt om̄s generacōes.

❡ Grec⁹ expoſitā cauſam manifeſtat cur ſe magnificaret deū ⁊ ceat. ac exultaret illi dicens. Quia reſpexit humilitatem ācille ſue quaſi diceret ipſe prouidit nō ego expectaui. humilibus eram contenta Nunc autem ad ineffabile conſilium eligor ⁊ exaltor de terra ad ſidera. ❡ Auguſtinus in ſermone de aſſumptione O vera humilitas. que deum hominibus peperit vitam mortalibus edidit. celos innouauit mundum purificauit paradiſum aperuit ⁊ hominum animas liberauit. Facta eſt marie humilitas ſcala celeſtis. per quam deus deſcēdit ad terras. quid enim eſt dicere reſpexit. niſi approbauit. multi enim videntur in conſpectu hominum humiles eſſe ſed eorum humilitas a domino non reſpicitur. Si enim veraciter humiles eſſent. deinde ab hominibus non ſe laudari vellent. non in hoc mundo. ſed in deo ſpiritus eorum exultaret. ❡ Origenes Sed quid humile atqꝫ deiectū que dei filium geſtabat in utero Sed conſiderate quoniam humilitas in ſcripturis vna de uirtutibus precipua dicatur. que a philoſophis modeſtia dicitur. Sed ⁊ nos eam poſſumus appellare quadam circuitione aliquis non eſt inflatus ſed ipſe ſe deicit. ❡ Beda Cuius autem humilitas reſpicitur recte beata ab omnibus cognominatur. Unde ſequitur. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generacōes ❡ Athanaſius. Si enim ſecundum prophetam beati ſunt qui habent ſemen in ſion ⁊ proximos in ieruſalem quantum decet eſſe preconium diue ac ſacroſancte uirginis marie que ſm̄ carnem uerbi genitrix ē effecta

¶ Grecus. Non autem ſe beatã appellat mariã vex ata gloria. Unde enim locus in ipſa ſupbie que ſe an ollam dñi nuncupauit. ſed ſacro tacta ſpũ que futa ſuit ſpicuit. ¶ Beda. Decebat eñi ut ſicut p ſupbiã primi parẽtis mors in mundum intrauit. ita p humi litatem marie uite introitus panderet. ¶ Jero. Et ideo dicit omnes generationes non ſolum eliſabeth ſ; etiam omnes credentium nationes.

¶ Quia fecit mihi magna q̃ potens eſt ⁊ ſanctum nomen eius.

¶ Theoph. Oſtendit uirgo nõ p ſuam uir tutem beatã ſe pdicã dam ſed cauſam aſſig nat dicẽs. Quia fecit mihi magna q̃ potens eſt. Quare tibi magna fecit. credo ut creatura ederes creatorẽ; famula dominũ generares. ut per te mundum deus redimeret. p te illuminaret. p te ad uitam reuocaret. ¶ Titus. Quo modo magna niſi q͛ manẽs illibata ꝯ ꝓprio ſupans nutu dei naturam. Digna reputata ſum uirgo non quomõ cũq; genitrix effici. ſed unigẽiti ſaluatoris. ¶ Beda. Reſpicit autem hoc ad initium carminis ubi dictũ ẽ. Magnificat anima mea dominum. Sola enim anima illa cui dominus magna facere dignat̃. dignis eum ꝓconijs magnificare poteſt. ¶ Titus. Dicit autem qui potens eſt. ut ſiquis diffidat in conceptionis ne gotio dum uirgo manens concepit retorqueat mi raculum ad potentiam opantis. Nec quia unigẽitus acceſſit ad feminã ex hoc inquinat̃. q̃a ſanctum ẽ no men eius. ¶ Baſilius. Sanctum vero dicit̃ nomen dei nõ quia in ſillabis quãdam ſanctificatiuã uirtutẽ; contineat̃ ſed quia quomodolibet dei ſpeculatio ſancta dinoſcit̃ ⁊ ſincera. ¶ Beda. Singularis eñi poten tie culmine trãſcendit omnẽ creaturã ⁊ ab vniuſis que fecit longe ſegregat̃. qd̃ greca locutione melius in telligit̃. In quo ipſum verbum qd̃ dicit̃ agion q̃ſi extra terram eſſe ſignificat.

¶ Et miſericordia ei⁹ a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus eum.

¶ Beda. A ſpecialib⁹ ſe donis ad generalia dei iudicia conuertens tocı⁹ humani generis ſtatũ deſcribit ſubdẽs. Et miſericordia eius a progenie i progenies timen tibus eum. quaſi diceret. Non ſoli mihi magna fecit qui potens eſt. ſed ⁊ i omni gẽte qui timet deum ac ceptus eſt illi. ¶ Origenes. Miſericordia enim dei non in vna generatione ſed in ſempiternum exten ditur a generatione i generationem. ¶ Grecus. Et miſericordia eius quã habet in generatione ge nerationum. ego concipio ac ipſe corpori animato cõ iungitur. noſtrã tractans ſalutem ſolius intuitu pie tatis. Miseret̃ autem nõ qualitercũq; ſed hijs quos timor ſuus cõpeſcuit in qualibet natione. Unde addit̃ Timentibus eum qui ſcilicet penitentia ducti ad fidẽ ⁊ penitentiam conuertunt̃. Nam qui obſtinati ſunt incredulitate uitio clauſerunt ſibi ianuam pietatis. ¶ Cho. Vel p hoc innuit q͛ timentes miſericordiã conſequitur i generatione iſta id eſt in preſenti ſe culo ⁊ futuram id eſt in ſeculo futuro. In hoc ſeculo centuplum accipientes. In illo vero multo maiora.

¶ Fecit potenciam in brachio ſuo diſperſit ſu pbos mẽte cordis ſui.

¶ Beda. Humani ge neris ſtatũ deſcribens quid ſupbi ⁊ quid hu miles mereant̃. oſten dit dicens. Fecit potẽ tiam in brachio ſuo id eſt in ipſo dei filio. Sicut eñi tuum brachium ẽ quo opãris. ſic brachium dei dictũ ẽ eius verbum p qd̃ opatus ẽ mundum. ¶ Orige. Timentibus autem ſe fecit potentiam in brachio ſuo quia licet infirm⁹ ad deum acceſſeris. ſi timueris eum. promiſſa uirtutem conſequeris. ¶ Theoph. in brachio ſuo. ſ. eius filio incarnato potentiam fecit. quia natura deuicta ẽ uirgine parente ⁊ deo huma nato. ¶ Grecus. Vel dicit fecit p faciet potentiã nõ vt dudum p moyſen contra egiptios. nec p angelũ puta quãdo multa milia rebellium proſtrauit aſſirio rum nec quoquã alio mediante. niſi in ꝓprio brachio triumphum docuit intelligibiles hoſtes ſupãdo. vñ ſequit̃. Diſperſit ſupbos mẽte cordis ſui. ſcilic; quã libet mentem elatam non penitẽ eius aduentui. qui etiam aparuit ⁊ uitioſas oſtendit ſupbas cogitatio nes eorum. ¶ Cirillus. Magis aũt ꝓprie demonum hoſtili caterua intelligenda ſunt hec. hos eñi ſeuientes in terra diſſipauit adueniens domin⁹. ⁊ compeditos ab eis obediẽtie ſue reſtituit. ¶ Theoph. Poteſt etiã hoc de iudeis intelligi quos in omnem diſperſit re gionẽ. ſicut nũc diſperſi ſũt.

¶ Depoſuit potentes de ſede ⁊ exaltauit hu miles.

¶ Beda. Quod dix͛ fecit potentiam i bra chio ſuo ⁊ qd̃ premiſe rat. Et miſericordia eius a progenie in progenies. Hijs verſiculis p ſin gula ꝯtinua ẽ ãnectẽdũ. q.d. ſ. p oẽs ſecli gñationes ⁊ pire ſupbi ⁊ hũiles exaltari pia uiſtaq; diuine po tẽtie diſpenſatione non ceſſãt. Unde dicit̃. Depoſuit potentes de ſede ⁊ exaltauit humiles. ¶ Cirillus. Magna ſapiebant demões ⁊ diabolus gentilium ſa pientes. Pharisei ⁊ ſcribe hos eñ depoſuit. erexitq; humiliãte ſe ſub potenti manu dei dãs illis uirtutẽ; calcandi ſerpentes ⁊ ſcorpiones. omnẽq; poteſtatẽ; inimici. Erant ⁊ q̃nq; iudei poteſtate ſupbi. ſed pro ſtrauit hos incredulitas. Ex gentibus autem igno biles ⁊ humiles per fidem ad apicem conſcenderunt. ¶ Grec⁹. Deitatis eñi tribunal noſter intellectus e͛e cognoſcit̃. ſed inique uirtutes poſt tranſgreſſionẽ; incubuerunt precordijs prothoplaſti. tanq̃ in ꝓprio ſolio. Ob hoc ergo venit dominus. ſpũs iniquos eie cit a ſedibus voluntatum. ⁊ proſtratos a demonijs exaltauit. eorum conſcientias purgans ⁊ eorum mẽ tem ſtatuens ꝓpriam ſedem.

¶ Eſurientes imple uit bonis ⁊ diuites di miſit inanes.

¶ Bo. Quia hũana proſperitas precipue in honoribus potenta tum ⁊ in abundantia diuiciaꝝ ꝯſiſtere vide tur. poſt deiectionẽ potentum ⁊ exaltationem humi lium de diuitum exinanitione ⁊ pauperũ repletione mentionem facit dicens. Eſurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit inanes. ¶ Baſilius. Depoſuit qui dem nos preſens verbum etiã quo ad ſenſibilia edo cens rerum mundanaꝝ incertitudinem. Caduca ſiq̃ dem ſunt hec ſicut vnda que ab impetu ventorum hinc inde diffunditur. Intellectualiter autem ſome͛

eſuriebat gen⁹ humanum exceptis iudeis hos nam q̄ ditauerat legis tradicio ⁊ ſanctorum dogmata Prophetarum Quia vero non humiliter heſerunt verbo humanato dimiſſi ſūt inanes. nihil deferentes non fidem. non ſcienciam ⁊ ſpe bonorum priuati ſūt ⁊ a terrena Jeruſalem ⁊ a vita ſuā excluſi Quos vero de gentibus fames ⁊ ſitis ſtriuerat cū heſiſſet domino repleti ſunt ſpiritalib⁹ bonis ¶ Gloſa Qui etiam terrena toto ſtudio quaſi eſurientes deſiderant ſaturabuntur. cū Chriſtus apparuerit i gloria Sed qui terrenis gaudent in fine totius beatitudinis inanes dimittentur.

¶ Suſcepit iſrl̄ puerū ſuū r̄cordatus miſericordie ſue Sicut locutus eſt ad patres noſtros abraham ⁊ ſemini eius in ſecula.

¶ Gloſa poſt generalem diuine pietatis ⁊ iuſticie cōmemorationē ad ſingularē noue incarnationis diſpenſationē conuertit verba dicens Suſcepit iſrl̄ puerum ſuum quaſi medicus egrum. uiſibilis in homines factus ut faceret iſrael id eſt videntem deū puerum ſuum. ¶ Beda Obedientem ſcilicet ⁊ humilē Nam qui contemnit humiliari. non poteſt ſaluari. ¶ Baſilius Iſrael enim dicit non materialem quē ſola nobilitabat appellatio. ſed ſpiritalem qui nomen fidei retinebat habens oculos tendentes ad deum videndum per fidem. Poteſt etiam ad iſrael carnalem hoc adaptari. cum ex eo infiniti crediderint Hoc aūt fecit Recordat⁹ miſericordie ſue Hoc enī impleuit qd̄ Abrahe promiſerat dicens quoniā benedicē̄ in ſemine tuo omnes cognationes terre Huius ergo promiſſionis dei genitrix recordata dicebat Sicut locutus eſt ad patres noſtros Abraham ⁊ ſemini eius ī ſecula Nam ⁊ abrahe dictū eſt. Statuā pactū meū inter me ⁊ te. ⁊ inter ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis federe ſempiterno. ut ſī de⁹ tu⁹ ⁊ ſeminis tui poſt te. ¶ Beda Semen autem dicit nō tā carne progenitus q̄ꝫ fidei eius veſtigia ſecutus quibus aduentus ſaluatoris in ſecula promiſſus eſt ¶ Glo Quia ipſa promiſſio hereditatis nullo fine claudet. ⁊ uſq̄ꝫ in finem ſeculi credentes non deerunt ⁊ beatitudinis gloria erit perennis.

¶ Manſit aūt maria cū illa q̄ſi menſib⁹ tribus ⁊ reuerſa eſt in domum ſuam.

¶ Ambro. Tamdiu māſit maria q̄ꝫdiu eliſabeth pariendi tempus impleret. Unde dr̄ Manſit autem maria cum illa quaſi menſibus tribus ¶ Theophilus In ſexto enim menſe conceptionis Precurſoris venit angelus ad mariam que manſit cū eliſabeth menſibus tribus ⁊ ſic nouem menſes implenē ¶ Amb. Non autem ſola familiaritas eſt cauſa q̄ diu māſit ſed etiam tanti nati profectio. Nā ſi primo ingreſſu tātus pgreſſ⁹ extitit ut ad ſalutationē marie exultaret infans in vtero Repletē ſpūſancto mater infantis. quātū putam⁹ uſu tāti tēporis ſancte marie addidiſſe preſentiam. Bene ergo inducit ⁊ exhibuiſſe officium ⁊ miſticum numerū cuſtodiſſe ¶ Beda. aīa enī caſta que ſpiritalis verbi deſideriū concipit. neceſſe eſt ut alta celeſtis exercitus iuga ſubeat ⁊ quaſi trium menſium dies ibidem demorata quouſq̄ꝫ fidei ⁊ ſpei ⁊ caritatis luce radietur perſeuerare non ſiſtat ¶ Theoph. Quādo vo eliſabeth paritura erat virgo receſſit. vnde ſequitur Et reuerſa eſt i domū ſuam ſcilicet propter multitudinem que ad partum congregari debebat. Inconueniens autem erat in talibus virginē ibi eſſe preſentē. Grecus Mos enī eſt virginibus cedere quotiens pregnans parit vt autem propriam applicuit domū alio quidem nullatenus abijt ibi vero manebat vlterius donec adeſſe part⁹ ſenſit cognouit ibiq̄ꝫ ioſeph dubitans ab angelo edocetur

¶ Eliſabeth aūt impletum eſt temp⁹ pariendi. ⁊ peperit filiū Et audierūt vicini ⁊ cognati eius q̄z magnificauit domin⁹ miſericordiam ſuā cum illa. ⁊ congratulabantur ei.

¶ Ambroſ. Si diligenter aduertas plenitudinis verbum nuſq̄ꝫ inuenies poſitum niſi in generatione iuſtorum. vnde ⁊ nunc dicit. eliſabeth aūt impletum ē tempus pariendi. plenitudinem enī habet uita iuſtorum inanes autem ſunt dies impiorū ¶ Crīſ. Differt deus eliſabeth partum retardauit vt gaudium augeretur ⁊ famoſiorem faceret mulierem. Unde ſequitur Et audierunt vicini ⁊ cognati eius quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa ⁊ congratulabantē ei. nā q̄ ſterilitatem ei⁹ cognouerāt teſtes diuine gratie ſunt effecti. Nemo autem illo natum cum ſilentio diſcedebat. ſed deū qui illū ex inſperato conceſſerat collaudabāt ¶ Ambro. Habet enī ſanctorum editio letitiam plurimorum quoniam cōmune eſt bonum. Juſticia enim cōmunis eſt uirtus ⁊ ideo ortu iuſti future uite inſigne premittitur ⁊ gratia ſecuture virtutis exultatione vicinorum prefigurante ſignificatur

¶ Et factum eſt in die octauo uenerūt circūcidere puerum Et vocabāt eum nomine patris ſui zachariā. Et reſpondens mater eius dixit. q̄ Neq̄ꝫ ſed vocabitur iohannes Et dixerūt ad illam. q̄z nemo eſt in cognatione tua. qui vocetur hoc nomine. Innuebant aūt patri eius quē vellet vocari eum Et poſtulans pugillarē. ſcripſit dicens Johannes eſt nomen eius Et mirati ſūt vniuerſi Apertū eſt autē illico os eius ⁊ lingua eius. ⁊ loquebatur benedicens deum.

¶ Criſ. Circūciſiōis norma primo tradita ē abrahe in ſignū diſtinctiōis ut ge⁹ patriarche īpermixtū ſi ſeruetē ⁊ ſic promiſſa bona conſequi valeant Ut autem pacti cōſūmatur negociū appoſitum ſignum de medio tollitē. Sic igitur ⁊ per xp̄m circūciſione ceſſante baptiſmus ſuccedit. ſꝫ antea iobem circumcidebat. vñ dr̄ Et fa. ē i die octa. ve. cir. pu. Octaua enī dominus infans. viij. dierū circūcidat in volu

Hunc autem temporis menſuram a diuina clemen
cia conſtitutam autumo duplici de cauſa. Primo q̄d
vt in extrema etate leuius paciatur dolorem ſectionis
carnis. Secūdo vt ex ipſis opibus moueamur. q̄m nō
hec agebāt in ſignum. Tener enim puer minime di
ſcernit que circa ipſū fiunt. Poſt circūciſionē autem
nomen imponebatur. Unde ſequit̄. Et vocabant eū no
mīe patris ſui zachariam. Hoc autē ideo fiebat. q̄a
prius oportet ſumere ſignaculū domini. ⁊ poſtea no
men humanum. Uel quia nullus niſi prius abijciat
carnalia. quod ſignificat circūciſio dignus eſt q̄ in li
bro vite nomen eius ſcribatur. Ambro. Mire aūt
ſanctus euangeliſta premittendum putauit. q̄ pluri
mi infantem patris nomine zachariam appellandum
putarent. vt aduertas mātri nō nomē alicu9 diſplicuiſſe
degeneris. ſed id ſancto infuſum ſpiritu. q̄d ab āgelo
ante zacharie fuerat prenūciatum. Et quidem ille mu
tus intimare vocabulū filij nequit vxori. ſed p̄ pro
phetiam eliſabeth didicit. q̄d non didicerat a marito
Unde ſequitur. Et reſpondens mater eius dixit. ne
quaq̄. ſ; vocabit̄ iohānes. Nec mireris ſi nomē mu
lier q̄d non audiuit. aſſeruit quādo ſpūs ei ſanctus q̄
angelo mandauerat reuelauit. Neq; poterat domi
ignorare prenunciū q̄ prophetauerat xp̄m. ⁊ hīc ſeq̄t̄
Et dixerunt ad illam quia nemo ē in cognatiōe tua
qui vocet̄ hoc nomine ut intelligas nomē non gene
ris eſſe. ſed vatis. zacharias q̄ nutu interrogatur.
Unde ſeq̄t̄. Innuebant autem patri eius. quē vel
let vocari eum. Sed quia incredulitas ei affatum
ripuerat ⁊ auditum. q̄d voce nō poterat. mānu ⁊ lite
ris eſt locutus. Unde ſequitur. Et poſtulans pugilla
rem ſcripſit dicens. Iohānes ē nomen eius. Hoc ē
nō a nobis nomē imponimus. qui iam a deo nomen ac
cepit. Origenes. zacharias quidem interpretatur
memoria dei. Iohes autem ſignificat demonſtrātem
terram ⁊ abſentis memoria. ⁊ p̄ſentis demōſtratō
ē. Debebat autem iohannes nō memoriam dei vt ab
ſentis exprimere immo digito demonſtrare p̄ſentem
dicens. Ecce agnus dei. Cris. Quinetiam hoc no
men iohannes. gratia dei interp̄tat̄. Ex ergo gratia
diuina fauente nō natura eliſabeth hūc filium cepit
beneficij memoriam. ī nomine pueri cōſcripſerūt
Theoph. Quia vero cū muliere circa hoc nomē
pueri pater mutus concordauit. Sequitur. Et mirati
ſunt vniuerſi. Nemo enim hui9 nomīs erat in cog
natione eoꝝ. ut aliquis diceret q̄ antea hoc ambo
cogitaſſent. Grego. Nazanzenus. Editus ergo
iohannes zacharie ſoluit ſilencium. Unde ſequit̄. Ap
tum eſt autem illico os eius. ⁊ lingua eius. Abſurdū
enim erat. vt cum vox verbi progreſſa fuiſſet. p̄
maneret elinguis. Ambro. Merito etiam ſtatim
reſoluta eſt lingua eius. quia quā ligauerat incredu
litas. ſoluit fides. Credamus igit̄ ⁊ nos. ut lingua
noſtra que incredulitatis vinculis eſt ligata. rationis
voce ſoluatur. ſcribamus ſpū miſteria. ſi volumus
loqui. Scribam9 prenūcium xp̄i ſ; nō ī tabulis lapi
deis. ſ; in tabulis cordis carnalib; Etenī qui Iohan
nem loquit̄ xp̄i prophetizat. Sequit̄ enim. Et loqueba
tur. benedicens deū. Beda. Allegorice aūt Iohis
celebrata natiuitas. gr̄a noui teſtamenti ē inchoata

ſublimitas cuius vicini ⁊ cogn̄a p̄ris nomē q̄ iohānis
imponere malebant. quia iudei q̄ ei legis obſeruati
one quaſi affinitate iuncti erāt. magis iuſticiam que
ex legis eſt ſectari. q̄ fidei gr̄am ſuſcipere cupiebāt
Sed iohannis hoc ē gr̄e dei vocabulum. mater ver
bis. pater literis. nunciare ſatagunt. quia ⁊ lex ipſa
pſalmiq̄ ⁊ prophete. apertis ſententiaꝝ vocibus gr̄aꝫ
xp̄i predicant. Et ſacerdotium illud vetus figurati
cerimoniarum. ⁊ ſacrificiorum vmbris. eidem teſti
monium perhibet. Pulchreq̄ zacharias. viij. die p̄
edite loquit̄ quia p̄ domini reſurrectionē que octaua
die. hoc eſt. poſt ſeptimū ſabbati facta eſt. occulta le
galis ſacerdocij arcana patuerunt.

Et factus ē timor ſuper omnes vicinos
eorum ⁊ ſuper omnia montana iudee diuul
gabantur omnia verba hec. ⁊ poſuerunt
omnes qui audierant. in corde ſuo dicentes
Quiſputas puer iſte erit. etenim manus
domini erat cum illo.

Theoph. Sicut in taciturnitate zacharie mirat9
eſt populus. ita ⁊ cū locutus ē. Unde dicit̄. Et fact9
ē timor ſup omnes vicinos eoꝝ ⁊ ſup oīa montana
iudee diuulgabant̄ omnia verba hec. ut propter hec
duo magnum aliquid circa natum pueruꝫ vniuerſi
exiſtiment. Hec autem omnia diſpenſatiue fiebant.
ut qui teſtis eſſe xp̄i debebat. exiſteret fide dignus
Unde ſequitur. Et poſuerunt omnes qui audierant
in corde ſuo dicentes. Quiſputas puer iſte erit.
Beda. Precurrentia enī ſigna. prebent iter pre
curſori veritatis ⁊ futurus propheta. premiſſis com
mendatur auſpicijs. Unde ſequit̄. Etenim man9 dn̄i
erat cum illo. Glo. Prodigia enī deus in illo per
agebat. que non faciebat iohannes. ſ; dextera dn̄a.
Grecus. Miſtice autem tempore dn̄ice reſurre
ctionis. predicata gratia xp̄i ſalubris timor. non ſulū
iudeorum. Quia erant vicini vel ſitu loci. vel ſciētia
legis ſedetiam exterioꝝ gentium corda cōcuſſit nec
tantū montana iudee. ſed oīa mundani regni. mun
danisq̄ ſapie culmīa xp̄i fama trāſcēdit vel clamīa.

Et zacharias pater eius impletus ē ſpi
rituſancto ⁊ prophetauit dicens. Benedi
ctus dominus deus iſrael quia viſitauit ⁊
fecit redemptionem plebis ſue.

Ambro. Bonus deus ⁊ facilis indulgere pecca
tis nō ſolū ablata reſtituit ſedetiā inſperatā cōcedit
nēo g9 diffidat nemo vete; ꝯſcius dlictoꝝ p̄mia di
uina deſperet. nouit deus mutare ſententiā. ſi tu no
ueris emendare delictum. Ille ſiquidem dudum mu
tus prophetizat. Unde dicit̄. Et zacharias pater eius
impletus eſt ſpūſancto. Cris. Scilicet operatiōe ſan
cti ſpiritus. nec quocūq̄ modo gr̄am ſpūſancti nact9
ſed ad plenum. ⁊ fulgebat in eo prophetie donum.
Unū ſeq̄t̄. Et prophetauit. Orig. Plen9 aūt ſpūſancto
zacharias duas prophecias generaliter nunciat. pri
mam de xp̄o. alterā de iohanne. Quod manifeſte de

verbis illius probatur. In quibus quaſi de preſenti Et quaſi iam verſarentur in mundo loquitur de iohãne Et primo de ſaluatore dicẽs Benedictꝰ dominꝰ deus iſrael quia viſitauit ⁊ fecit redemptionem plebis ſue. ¶ Criſ. Dum deum benediceret zacharias. viſitatiõem dicit eſſe factam ab eo erga populũ ſuũ ſiue materiales iſraelitas quis velit accipe. Venit enĩ ad oues que perierãt domus iſrael. ſiue ſpirituales. id eſt fideles qui digni fuerunt hac viſitatione efficacem erga ſe diuinam prouiſionẽ facientes. ¶ Beda Viſitauit autem dominus plebem ſuã quaſi longa infirmitate tabeſcentem. ⁊ quaſi vẽditã ſub peccato. vnici filij ſui ſanguine redemit. Quod quia zacharias proximo faciendum cognouerat. Prophetico more quaſi iam factum viderat Dicit autem plebem ſuam Non quia veniens. ſuam inuenit ſed quia viſitando ſuam fecit.

¶ Et erexit cornu ſalutis nobis i domo dauit pueri ſui

¶ Theoph. Videbat deus dormire peccata multa reſpiciens ſed i nouiſſimis incarnatꝰ temporibus excitatus eſt ⁊ contriuit demones. qui nos oderant. Unde dr̃ Et erexit cornu ſalutis nobis in domo dauid pueri ſui. ¶ Origenes. Quia de ſemine dauid ſecũdũ carnem natus eſt xp̃s Unde dicit̃ cornu ſalutis in domo dauid ſicut ⁊ alibi dictum eſt. vinea facta eſt i cornu id eſt in ihesu xp̃o. ¶ Criſ. Cornu aũt nominat poteſtatem gloriam ⁊ famam. methaphorice a brutis aĩalibꝫ illud accipiens. quibꝫ loco muniminis ⁊ glorie cornua deus dedit. ¶ Beda Cornu etiam ſalutis regnũ ſaluatoris xp̃i vocatur oſſa ſiquidem oĩa carne inuoluta ſunt cornu excedit carnẽ ⁊ idõ cornu ſalutis regnũ ſaluatoris xp̃i vocatur. quo mundus ⁊ carnis gaudia ſuperãt. in cuius figuram dauid ⁊ Salomon in cornu olei. ſunt in regni gloriam conſecrati.

¶ Sicut locutus eſt per os ſanctorum pui a ſeculo ſunt ꝓphetarũ eius

¶ Theoph. Quod de domo dauid xp̃s naſceretur Micheas mentionem facit dicens. Et tu benedicta bethleem terra iuda nequaq̃ minima es ex te enĩ exiet dux qui reget populum meum iſrael. Sed ⁊ omnes ꝓphete de icarnationẽ dixerunt. Et ideo dicitur. Sicut locutus eſt ꝑ os ſanctorum. ꝓphetarum. ¶ Grecus ꝑ quod innuit deum per illos eſſe locutum. ⁊ non eſſe humanum quod dixerunt. ¶ Beda. Dicit autem. q̃ a ſeculo ſunt. quia tota veteris teſtamenti ſcriptura prophetice de chriſto proceſſit. Nam ⁊ ipſe pater Adam ⁊ ceteri patrum. factis ſuis eius diſpenſatiõi teſtimonium reddũt.

¶ Saltem ex inimicis noſtris ⁊ de manu omnium qui oderunt nos

¶ Beda Cum primo breuiter premiſiſſet erexit cornu ſalutis nobis. continuo explanans quid dixerit ſubdit. Salutem ex inimicis noſtris. quaſi diceret. erexit nobis cornu. id eſt erexit nobis ſalutem ex inimicis noſtris. Et de manu oĩm qui oderunt nos. ¶ Origenes Non autem putemus nunc d̃ corporalibꝫ inimicis dici. ſed de ſpiritalibus. Venit enĩ dñs ihesus fortis in prelio deſtruere omnes inimicos noſtros ut nos de eorum inſidijs ⁊ temptationibus liberos faceret.

¶ Ad faciendam miſericordiam cum patribus noſtris ⁊ memorari teſtamenti ſui ſancti. Ius iurandum q̃ iurauit ad abrahã patrem noſtrum daturũ ſe nobis

¶ Beda. Dixerat dominum iuxta eloquia prophetarum i domo dauid naſciturum. dicit eundem ad explendum teſtamentum q̃ abrahe diſpoſuit eſſe liberaturum quibis precipue patriarchis de ſuo ſemine vel congregatio gentium. vel chriſti eſt incarnatio promiſſa. promittitur aũt dauid quia Abrahe ſanctior ecclesie cetus eſt promiſſus. Dauid autem q̃ ex eo xp̃s naſciturus eſſet. audiuit. Et ideo poſt q̃ quod dictum eſt de Dauid. ſubdit de Abraam. dicens Ad faciendam miſericordiam cum patribꝫ noſtris ¶ Origenes Ego puto q̃ in aduentu domini Saluatoris ⁊ abraam et yſaac ⁊ Jacob fruncti ſunt miſericordia eius. Non enim credibile ut qui prius viderunt [illegible] illius ⁊ letati ſunt ⁊ poſtea in aduentu ipſius nihil vtilitatis accipent. cum ſcriptum ſit Pacem faciens ꝑ ſanguinem crucis ſue. ſiue ſuꝑ terram ſiue in celis ¶ Theophilus Chriſti etiam gratia ſe vſq̃ ad illos extendit. qui mortui extiterunt. quia per eum reſurgemus. nonſolum nos. ſed ⁊ qui fuerũt ante mortem Fecit ⁊ miſericordiam cum patribus noſtris. Eo q̃ eorum ſpem ⁊ deſiderium impleuit. patet. Deinde quitur. Et memorari teſtamenti ſui ſancti. illud ſcilicet de quo dicitur. Benedicens benedicam tibi ⁊ multiplicabo te. Multiplicatus eſt enim abraham in omnibus gentibus per imitationem fidei eius deputatis in filios. ſed etiam patres videntes ſuos filios talia beneficia cepiſſe congaudent ⁊ recipiunt miſericordiam in ſeipſis Unde ſequitur. Iuſiurandũ q̃ iurauit ad abraham patrem noſtrum daturũ ſe nobis. ¶ Baſilius. Nemo autem audiens q̃ iurauit dñs abrahe. ad iurandum ſit promptus. Sicut enĩ furor de deo dictus non ſignificat paſſionem. ſed punitionem. ſic neq̃ deus iurat ut homo. ſed verbum eius loco iuramẽti nobis ad veritatem exprimit immutabili ſcientia. q̃d ꝓmiſſum ẽ approbans.

¶ Ut ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi

¶ Criſ. Quia erexit nobis cornu ſalutis in domo dauid dixerat qꝫ ꝑ ipſũ ⁊ gloriã ꝑ[illegible] ⁊ diſpendia inimici vitãꝰ. vñ dic. Ut ſine tĩore d̃ mãu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi. Duo predicta [illegible] ale repiet aliquis ſeſe comitantia. plures enĩ [illegible] pericula. ſed vita glorioſa priuãtur ſicut ſceleris patratores. qui de carcere ex idulgentia regis abſoluuntur Econtra gaudent alij gloria. ſed ob hanc periclitari coguntur. ſicut milites bellicoſi. vitam [illegible] amplexantes. ſecuritate multotiens carentes. Hoc cornu. ⁊ ſalutat ⁊ glorificat ſalutat quidem [illegible] piẽs a manibꝫ hoſtiũ. ñ leuiter. ſꝫ munifice ut [illegible] vltra timẽdũ. ⁊ h̃ ẽ q̃d dicit. ut ſine timore ¶ De[illegible] vt ait chro de hoſtiũ mãu aliq̃ liberãtꝫ ñ abſq̃ timore

Cum enim metus ⁊ diſcrimen ante preceſſerint. ⁊ ſic de inimicoꝝ manu quis eruaꝰ liberatus eſt ꝙdem ſꝫ nō ſine timore. ideo dixit ꝙ xp̄i aduentus ſine timore nos a manibus hoſtium eripi fecit. Non enim eorū inſidias ſenſimus. ſed repente ab eis nos ſegregās. eduxit ad ſortes proprie manſionem.

In ſanctitate ⁊ iuſticia coram ipſo omnibꝰ diebus noſtris.

Criſ. Gloꝛificat zacharias dominū ꝙa facit nos ſibi ſuire cū plena fiducia. non carnaliter ut iudei in ſanguine victimaꝝ ſed ſpiritaliter ī bonis opibus Et h̄ ē ꝙ dicit In ſanctitate ⁊ iuſticia Eſt enim ſanctitas apud erga deum equitas Juſticia vero que eſt circa hoīes puta ꝙ aliquis reuerenter exequaꝰ diuina. ⁊ quo ad homines laudabiliter cōuerſeꝰ. Dicit aūt. nō coram hominibus placere ſed coram deo. Sicut hi ꝗꝛ laus non ē ab hominibꝰ. ſꝫ a deo. ⁊ hoc non ſemel. aut ad tempus ſed ſingulis diebus. ⁊ quādiu vixerint. vel dicit oībꝰ diebus noſtris Beda Mā ꝗ vel añ mortem ab eius ſeruicio diſcedit. vel imundicia ꝗli ber. ſiue iniuſticia fidei ſue ſinceritatem cōmaculat. vel coram hominibꝰ tantum. ⁊ non coram deo ſanctus ⁊ iuſtus eſſe contendit. nondum perfecte de manu ſpiritaliū inimicoꝝ liberatus dño ſuit. Sꝫ exemplo verꝫ ſanctoꝝ dẏs gēitū piē ⁊ dño ſuīē conaꝰ

Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis. pꝛeibis enim añ faciem domini parare vias eius

Ambroſiꝰ Pulcre cū ꝗ dño ꝓpheraret ad ꝓphetam ſua verba conuertit. De hoc ꝗ beneficium eſſe domini deſignaret. ne cum publica numeraret. ſua quaſi ingratus tacuiſſe videtur Et tu puer propheta altiſſimi vocaberis Orige. Ideo reor zachariam feſtinaſſe vt loqueretur ad puerum. quia ſciebat eum poſt paululū in heremo moraturum. nec ſe eius poſſe habere preſentiam Ambro. Sed foꝛtaſſe aliqui quaſi irrationabilem mētis exceſſum putent ꝙ octo dieꝝ infantem alloquiꝰ. verum ſi tenemus ſupioꝛa. ītelligimus profecto ꝙ potuit vocem patris natꝰ audire. qui marie ſalutationē anteꝗꝫ naſceretꝰ audiuit. Sciebat ꝓpheta alias eſſe aures prophete. que ſpū dei non coꝛpoꝛis etate reſeruanꝰ. habebat intelligēdi ſenſum qui exultandi habebat affectum. Beda. Quod ſorte putandus ē zacharias ꝓpter eos ꝗ aderāt poſꝰ inſtruendos. Futura ſui filij mūera ꝗ dudū p angelum didicerat. mox ut loqui potuit. predicare voluiſſe. Audiant Arriani ꝙ xp̄m quē iohānes propheta ſuo preibat. altiſſimū vocat. Qui ⁊ ī pſalmo dicitur Homo natus eſt in ea. ⁊ ipſe fundauit eam altiſſimus Criſ. Sicut autem regibus cōmilitones ſunt qui eis maioꝛes exiſtunt. ſic ⁊ iohannes cum eſſet amicus ſponſi de prope eius aduentum preceſſit ⁊ hoc ē ꝙ ſubdiꝰ. Preibis enim ante fa. do. parare vias eius. Alij enim ꝓphete eminus xp̄i miſterium pꝛedicauerunt. hic vero propius predicauit. vt eum oſtenſus indicaret Greg. xix. moꝛal. Quiſꝗs autē predicando a ſoꝛdibꝰ vicioꝝ coꝛda audiētiū mūdat venienti ſapientie ad coꝛ uiam preparat.

Ad dandā ſciētiam ſalutis plebi eius in remiſſiōꝫ peccatoꝝ eoꝝ.

Theoph. Precurſoꝛ viam domini preparauit. exponit. ſubdens Ad dandam ſciētiā ſalutis plebi eius Salus dño ihū ē. data ē autem plebi ſciencia ſalutis id eſt xp̄i a iohāne qui teſtimonium pꝛibebat de xp̄o Beda Quaſi enim ihesu id eſt ſaluatoꝛis nomē exponere deſiderans. ſalutis mentionem frequētat. Sꝫ ne tempoꝛalem ſalutem promitti putarent. ſubdit. In remiſſionem peccatoꝛum eoꝝ Theoph. Non enim aliter cognitus eſſet deꝰ. niſi plebi peccata dimiſiſſet Dei enim peccata ē dimittere. Beda. verum iudei non chriſtū ſuſcipere. ſed antixp̄m malūt expectare. quia non intus a peccati dominio ſꝫ foꝛis ab humane ſeruitutis iugo cupiunt liberari.

Per viſcera miſericoꝛdie dei noſtri in ꝗbꝰ viſitauit nos oriēs ex alto.

Theoph. Quia deus peccata nobis dimiſit nō ꝓpter opa noſtra ſꝫ ꝓpter miſericoꝛdiā ſuā. ideo conuenienꝰ addidit Per viſcera miſericoꝛdie dei noſtri Criſ. Quā quidem miſericoꝛdiam nō ipſimet inquirentes inuenimus ſed deſup nobis deus aperuit. Unde ſeqꝰ In ꝗbus ſcilicet miſericoꝛdie opibus. viſitauit nos aſſumpta carne oriens ex alto Grecꝰ In altis permanens. tamen ī terrenis pñs nō diuiſionē patiens neqꝫ circūſcriptionem. quod intellectus noſter compꝛehendere non poteſt nec vlla ſerie verboꝝ exprimere

Beda Recte xp̄s oriens vocaꝰ quia nobis oꝛtum vere lucis aperuit vnde dicit Illuminare hẏs qui ī tenebꝛ ⁊ ī ūbra moꝛtis ſedēt

Illuminare his qui in tenebꝛis ⁊ in vmbꝛa moꝛtis ſedēt ad dirigē dos pedes noſtros in viam pacis.

Criſ tenebꝛas hic appellat non materiales. ſed erroꝛem ⁊ a fide diſtanciam. Baſilius. Tenebꝛoſa enim erat plebs gentilis. que idoloꝝ cultu grauabaꝰ. donec lux oꝛta diſperſit caliginem ⁊ ſplendoꝛem veritatis expādit Gre. iiij. mo. Vmbꝛa vō moꝛtis obliuio mētis accipiꝰ. Sicut enī moꝛs hoc qḋ interficit. agit ut non ſit in memoꝛia. Vnd̄ iudeoꝝ populus qui oblitꝰ fuerat dicit in vmbꝛa moꝛtis ſedere. vmbꝛa etiā moꝛtis moꝛs carnis accipiꝰ. Quia ſicut vera moꝛs ē ꝗꝫ aīa ſepaꝰ a deo. ita vmbꝛa moꝛtis ē. qua caro ſeparatur ab anima. Vnde voce Martirū dicꝰ. Operuit nos vmbꝛa moꝛtis Per vmbꝛam etiam moꝛtis imitatio diaboli. qui moꝛs in apocalipſi dicꝰ. deſignaꝰ Quia ſicut vmbꝛa iuxta qualitatē coꝛpoꝛis ducitꝰ. ita actiones iniquoꝝ de ſpecie imitatiōis eius exprimūtur Criſ. Recte aūt dicit ſedent. nō enī ambulabamꝰ in tenebꝛis. ſed ſedebamus. Theoph. Non ſolum autem oꝛiens dominus hẏs qui in tenebꝛis ſedent. illuminat. ſꝫ aliquid amplius facit. vnde ſequitur Ad dirigendos pedes noſtros in uiam pacis. via pacis. via eſt iuſticie. ad quam dixit pedes. id eſt affectus animaꝝ noſtraꝝ Grego. in omel. Tunc etiā greſſus noſtros in uiam pacis dirigimus. quando per illud actionum iter pergimus ī quo ab auctoꝛe noſtri gracia non diſcoꝛdemus. Ambro. Simul ⁊ illud aduerte ꝗꝫ paucis Eliſabeth. ꝗꝫ multis zacharias propheraſſet. ⁊ vterqꝫ ſancto impletus ſpū loquebaꝰ

ſʒ diſciplina ſuaꝫ ut mulier diſcere magis que diuīa ſunt·ſtudeat q̄ʒ docere·

¶ Puer aūt creſcebat ⁊ confortabat̄ ſpū et erat in deſertis uſqꝫ ad diē oſtēſiōis ſue ad iſrꝉ

¶ Beda· Predicator penitentie futurus ut liberi⁹ auditores ſuos a mundi illecebris eru diendo ſuſtollat·prime uam in deſertis tranſigit vitam Dñ dr̄ Puer autē creſcebat ¶ Tho· Scdm corporalem etatem Et cō fortabat̄ ſpū Simꝉ eīn cum corpore· ſpūale donū creſcebat ⁊ ſpūs operationes in eo magis ac magis oſtendebant̄ ¶ Orige· Vel creſcebat ſpū·nec in ea dem pmanebat mēſura qua cepat· ſed ſemp creſce bat ſpūs in eo· ſemp voluntas eius ad meliora ten dens habebat profectus ſuos· ⁊ mens diuinius aliq̄d contemplabat̄· Exercebat ſe memoria vt pura i the ſauro ſuo reconderet Addit aūt Et confortabatur Infirma·n·eſt humana nat̄a Legimus eīn Caro īfir ma Confortanda eſt itaqꝫ ſpū·ſpūs eīn promptus ē Multi confortant̄ carne·athleta dei ſpū roborand⁹ eſt vt ſapientiam carnis elidat Unde receſſit fugiēs tumultum vrbium ꝓpter frequētiam Sequit̄ enim Et erat in deſertis·vbi purior aer ē·celum apertius ⁊ familiarior deus·vt quia nondum baptiſmi ⁊ pre dicationis tempus aduenerat·vacaret orationibꝫ·⁊ cum angelis ꝯuerſaret̄ appellaret dñm· ⁊ illum au dire dicentem Ecce aſſum· ¶ Tho· Vel erat i deſ tis ut extra mīoꝝ maliciā nutret̄ ⁊ ut neminē ve reret̄ arguere Si eīn fuiſſet in mundo forte fuiſſet amicicia ⁊ conuerſatione hoīm damnat⁹· ſimul etiā vt eſſet fide dignus·qui predicaturus erat xp̄m· oc cultabatur autem in deſertis·donec placuit deo·ipſi iſraelitico populo demonſtrare. Unde ſequit̄· Uſqꝫ ad diem oſtenſionis ſue ad iſrael ¶ Ambroſ· Pulcre autē tempus quo fuit in vtero· ꝓpheta deſcribitur ne marie pñtia taceat̄·ſed tempus ſiletur īfancie· eo ꝙ pñtia matris dñi in vtero roboratur· qui infantis impedimenta neſciuit·

Capitulum ſecundum.

Factum eſt aūt in diebus illis Exijt edictum a Ceſare Au/ guſto. vt deſcriberet̄ vniuerſus orbis Hec deſcripcio prima fac ta eſt a preſide Syrie Cyrino Et ibāt om nes·vt profiterentur ſinguli in ciuitatē ſu/ am Aſcendit autem ⁊ Joſeph a galilea. de ciuitate Nazareth. in iudeam ciuitatē Da/ uid·que vocatur Betleem. eo ꝙ eſſet de do mo ⁊ familia Dauid. vt ꝓfiteretur cū Ma ria deſponſata ſibi vxore pregnante.

¶ Beda· Naſciturus i carne dei filius·ſicut de vir gine natus·uirginitatis ſibi decus oſtendit eſſe gra tiſſimū·ita pacatiſſimo tempore ſeculi procreat̄· q̄a pacem querere docuit ⁊ pacis ſectatores in viſere dignatur Nullum autem potuit maius eē pacis in dicium·q̄ʒ vna totum orbem deſcriptione concludi ꝗ moderator Auguſtus Circa quadraginta annos circa temp⁹ dominice natiuitatis pace regnauit vt bellis toto orbe ſopitis prophete preſagium ad litterā vi deatur impleſſe· vn̄ dicit̄ Factum ē aūt in diebus illis· exijt edictum a ceſare Auguſto vt deſcriberet̄ vniuerſus orbis ¶ Grecus Tunc etiam naſcit̄ xp̄s cum principes iudeoꝝ defecerāt ⁊ ad romanos prin ces trāſlatū erat imperium·quibꝫ iudei tributa ſolue bant Et ſic impletur ꝓphecia· predicens non defo re Ducem de iuda nec principem de femoribꝫ eius do nec veniat qui mittendus eſt Jam vero ceſare Au guſto ·xlij·annū imperij peragēte·exijt ab eo edictū totum orbem conſcribi· ad tributa ſoluenda· q̄dā q̄dam nomine Cirino Ceſar cōmiſerat quē Judee ⁊ Sirie preſidem ſtatuit Unde ſequit̄ Hec deſcriptio pma facta eſt a preſide Sirie Cirino ¶ Beda Sig nauit aūt hanc deſcriptionem vel pmam eſſe earū que totum orbem cōcluſerint quia plereqꝫ ꝑtium terraꝝ ·ſepe legunt̄ fuiſſe deſcripte Vel pmo tūc cepiſſe qn̄ Cirinus in Siriam miſſus eſt ¶ Ambroſ· Pulcre aūt preſidis nomen addidit·vt ſeriem tem poris deſignaret· Nam ſi conſules aſcribunt̄ tabulis emptionis·quātomagis redemptioni oīm debuit tem pus aſcribi ¶ Beda· Superna aūt diſpenſatione ꝓ feſſio cenſus ita deſcripta ē·vt in ſuam quiſqꝫ pa triam ire iuberet̄· ſcd̄m ꝙ ſequit̄ Et ibant omnes vt profiterent̄ ſinguli in ciuitatem ſuam Ratio taliſ ē vt dñs alibi conceptus·alibi natus inſidias He rodis furorem· facilius euaderet. Unde ſequit̄ Aſcē dit aūt ⁊ ioſeph a galilea de ciuitate nazareth in iu deam ¶ Criſ· Domino aūt dirigente Auguſtus edictū cenſuit· vt vnigenitū p̄ſtolaret̄· Nam edictum matrem attrahebat i patriā quā ꝓphete pre dixerant ſcilicet in bethleem iude· Unde dicit· Ciui tatem dauid·que vocat̄ bethleem· ¶ Grecus· Pro aūt addidit ciuitatem dauid ut ꝓmiſſionē factā da uid a deo Ex fructu ventris eius Rex perpetuo adueniret eſſe cōpletam annūciet· vnde ſequit̄· Eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid· Per hec aūt q̄ io ſeph erat de cognatione dauid·contentus fuit euan geliſta·ipſam q̄ʒ virginem de cognatiōe dauid ꝓmul gare·cum lex diuina preciperet· cōiugales copulas ex eadem ꝓgenie contrahi vnde ſequit̄· Cum maria de ſponſata ſibi vxore pregnante ¶ Cirillus· Dicit aūt eā fuiſſe deſponſatā Innuēs ꝙ ſolis ſponſalibus p̄ cedentibꝫ·ē conceptio ſubſecuta·neqꝫ eīn ex ſemine vi rili ſancta uirgo ꝯcepit ¶ Greg· in omel· Quia aūt naſcituro domino·mundus deſcribit̄·q̄a ille appa rebat i carne q̄ electos ſuos aſcriberet i eternitate ¶ Ambro· Et dum profeſſio ſecularis oſtendit̄ ſpi ritalis implicat̄ Non terrarū regi dicanda ſed celi Profeſſio iſta fidei cēſus animoꝝ ē Aboleuit eīn ſy nagoge cenſu vetuſto·nouus cenſus eccl'ie parabat̄· Denique ut ſcias cenſuꝫ nō Auguſti eſſe·ſꝫ xp̄i totus orbis iuberi profiteri iubetur Quis aūt poterat p̄ feſſionē totius orbꝰ exigere·niſi q̄ totius orbis ha bebat imperium Nō eīn Auguſti ſed dñi ē terra ⁊ ple nitu° ei⁹ ¶ Bed· q̄ eē vobulū auguſti p̄ſcribiſſe ꝓpe nie· inpāta ſuos ⁊ augē deſid'rās ⁊ augē ſubſcri

¶ Theophi. Conueniēs etiā erat. vt p xp̄m cultus multoꝝ deoꝝ deficeret. ⁊ vnus deus coleret̄. Unde vnus rex orbi imparaſſe deſcribit̄. ¶ Origenes. Diligentius autem intueri ſacr̄m quoddam. videtur ſiguari: q̄ in totius orbis profeſſione deſcribi oportuit xp̄m. ut cum omnibꝰ ſcriptus ſanctificaret oēs ⁊ cum orbe relatus incenſum cōmunionē ſui pberet orbi. ¶ Beda. Sicut autem tunc imperante auguſto ⁊ preſidente Cirino. ibant ſinguli in ciuitatem ſuam ut pfiterent̄ cēſum. Sic modo imperāte xp̄o per doctores eccleſie. Preſides profiteri debemus cēſum iuſticie. ¶ Ambro. Hec eſt ergo prima pfeſſio mentium domino. cui omnes profitet̄ non preconis citatione ſed vatis dicentis. Omnes gentes plaudite manibꝰ. Denique vt ſciant cēſum eſſe iuſticie. venit ad eum ioſeph ⁊ maria. hec ē iuſtus ⁊ virgo. ut qui verbū ſeruaret. iſta que pareret. ¶ Beda. Ciuitas nr̄a ⁊ p̄ria. eſt p̄ria beata ad quā creſcentibꝰ quotidie virtutibꝰ ire debemus. Quotidie autem ſancta eccleſia ſuum comitata doctorem d̄ rota mūdane conuerſationis. qd̄ galilea ſonat. ī ciuitatem iuda. ſcilicet confeſſionis ⁊ laudis aſcendens cenſum ſue deuotionis regi eterno perſoluit. que ī exemplo beate virginis marie concepit nos virgo de ſpiritu. Que alij quidem deſponſata. ab alio fecundat̄ dū prepoſito ſibi pontifici viſibiliter iungitur. ſed inuiſibil̄ ſpūs virtute cumulat̄ iudicans ipo nomine q̄ inſtantia loquentis magiſtri nil valet. niſi augmentum ſupni iuuaminis ut audiat̄ acceperit.

Factū eſt autē cum eſſent ibi impleti ſūt dies vt pareret. ⁊ peperit filium ſuū pmogenitum. ⁊ pānis eum in voluit. ⁊ reclinauit in pſepio q2 non erat ei locꝰ in diuſorio

¶ Ambro. Breuiter ſanctus Lucas. ⁊ quomodo ⁊ quo tempore ⁊ quo loco ſecundum carnem xp̄s natus ſit explicauit dicēs. Factum eſt autem cū eēnt ibi impleti ſunt dies ut pareret. Quomodo quidē ⁊ quia nupta concepit. ſed virgo generauit. ¶ Greg. Niſſen. Apparēs eīm vt homo. nō p omnia legibꝰ humane nature ſubijcit̄. Nam q̄ ex muliere naſcit̄. humanitatem redolet. Uirginitas vero que eum deſeruiuit. oſtendit q̄ tranſcenderet hominem. Huius ergo iocunda portatio ortus īmaculatꝰ. partus ſolus abſque corruptela. natiuitas nec ex luxu inquinata nec dolorib9 edita. quia nāque ea que nature noſtre mortem p culpam inferuit dampnata ē ut cum dolorib9 pareret. oportebat parentem vite cū gaudio partum perficere. Eo autem tempore p incorruptionem virgineam ad vitam trāſmigrat mortaliū in quo diminui incipiunt tenebre ⁊ nocturna īmēſitas exuberantia deficere cogitur. mors eīm peccati. finē poſtmodum abigerat. Sed de cetero tendit ad nihilū vē per lucis penitentiā. q̄ radijs euāgelicis totū orbem luſtrauit. ¶ Beda. Eo etiā tempore dignat9 eſt incarnari. quo mox natus. cenſu Ceſaris aſcriberetur atque ob noſtri liberatiōem. ipſe ſeruicio ſubderetur. Unde etiam nonſolum propter iudicium regū

ſcematis. ſedetiam propter nominis ſacramentū dominus ī betlehē naſcit̄. ¶ Greg. ī ho. Bethleē q̄ppe domus panis interp̄tatur. Ipſe nāque eſt qui ait. ego ſum panis viuus. qui de celo deſcendi. Locus ergo ī q̄ dominus naſcit̄. domus panis antea vocabat̄. q̄a futurū erat. vt ibi ille p naturam carnis appareret. q̄ electoꝝ mentes eterna ſacietate reficeret. ¶ Beda. Sed ⁊ vſque ad cōſūmationem ſeculi dominus ī nazareth concipi. in Bethleem naſci. nō deſinit. cum quilibet audientiū verbi flore ſuſcepto domum ſe eterni panis efficit. quotidie etiā ī vtero v̄ginali hoc eſt ī aīo credentium per fidem concipit̄. p bapteſmū gignit̄. Sequit̄. Et pepit filium ſuum pmogenitum. ¶ Jeronimus contra Heluidiū. Ex hoc heluidius nitit̄ approbare. primogenitum dici nō poſſe. niſi eum q̄ habeat ⁊ fratres. ſicut vnigenitus ille vocat̄ qui parentibus ſit ſolus filius. Nos ita diffinimus. Unigenitus eſt primogenitus. Non oīs primogenitus eſt vnigenitus. Primogenitum eſſe nō dicimus eū quē alij ſubſequūtur. ſ; ante quē nullus alioqn ſi ñ ē primogenitus niſi is quem ſequūt̄ ⁊ fratres. tamdiu ſacerdotibus primogenita non debent̄. quamdiu ⁊ alij fuerint procreati. ne forte alīq̄ partu poſteā ñ ſequēte vnigenitus ſit ⁊ nō primogenitus. ¶ Beda. Eſt ergo primogenitus in ſuſceptione humanitatis. in gratia vnigenitus in ſubſtantia diuinitatis. primogenitus vnigenitus in natura. ¶ Jeronimus contra heluidium. Nulla aūt ibi obſtetrix. nulla muliercularū ſollicitudo intercessit. ipa pānis inuoluit īfantem. ipa mr̄ ⁊ obſtetrix fuit. Unde ſequit̄. Et pannis eum inuoluit. ¶ Beda. Qui totum mundum vario veſtit ornatu. pānis vilibus inuoluit̄. ut nos ſtolam primam reddere valeamus. Per quem omnia facta ſunt. manꝰ pedeſque aſtringere. vt noſtras manus ad opus bonꝰ exercitet. pedeſque ſint in viam pacis directi. ¶ Greg. Niſſen. O āmirabilem coartationem ⁊ peregrinationē quā ſubijt qui continet orbem. ab initio captat penuriā ⁊ eam in ſeipſo decorat. nimirū ſi voluiſſet. veīre poterat mouendo celum. concutiendo terram. emittēs fulmina. non autem ſic proceſſit. nō eīm perdere. ſ; ſaluare volebat. Ab ipſis primordijs humanā cōculcare ſupbiam. Atque ideo non tantum homo fit. ſedetiā homo paup. ⁊ paupem matrē elegit que caret his quibus natum infantem reclinet. Sequit̄ eīm. Et reclinauit ī preſepio. ¶ Beda. Duri p̄ſepis anguſtia continetur. cui celum ſedes eſt ut nos p celeſtis regni gaudia dilatet. Qui panis eſt angeloꝝ. in preſepio reclinatur. ut nos quaſi ſancta animalia carnis ſue frumēto reficiat. ¶ Cyrillus. Reperit etiam hominem factum beſtialem in anima. ⁊ ideo in preſepio loco pabuli ponit̄ ut vitam beſtialem mutātes ad cōſonam homini pducamur ſcientiam. pcingentes non fenum ſed panem celeſtem vite corpꝰ. ¶ Beda. Qui autē ad dexteram p̄ris ſedet in diuerſorio loco eget. ut nobis in domo patris ſui multas manſiones preparet. Unde ſeq̄t. Quia nō erat ei locus in diuerſorio. Naſcitur non in parentum domo ſed in diuerſorio ⁊ in via quia p incarnationis miſterium via factus eſt qua nos ad patriā ubi veritate ⁊ vita frueremur adduceret. ¶ Grego. in omel. Et ut oſtēderet

quia ꝑ humãitatem quã aſſumpſerat quaſi in alieno naſcebatur non ſm poteſtatem ſed ſm naturam. ¶ Ambro. Propter te ergo infirmitas i ſe potẽtia propter te inopia in ſe opulentia Noli hoc eſtimare qd̕ cernis. ſz ꝙ redimeris agnoſcẽ Plus domine iħu iniurijs tuis debeo ꝙ redempt⁹ ſum. q̃z opib⁹ ꝙ creatus. Non prodeſſet naſci. niſi etiã redimi ꝓfuiſſz

¶ Et paſtores erant in regione eadem uigilantes ⁊ cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuũ. ⁊ ecce angelus domini ſtetit circa illos ⁊ claritas dei circũfulſit illos ⁊ timuerũt tiore magno ⁊ dixit ill' angel⁹ Nolite timere ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus eſt nobis hodie ſaluator qui eſt xp̃s dominus i ciuitate dauid Et hoc vobiſ ſignum in uenietis infantem pannis inuolutum ⁊ poſitum in preſepio.

¶ Ambro. Videte queadmodum diuina cura fidem aſtruat. Angelus Mariã Angelus Joſeph. Aug⁹ paſtores edocet de quib⁹ dr̃. paſtores autem in regione eadem. vigilãtes ⁊ cuſtodientes uigilias noctis ſup gregem ſuũ. ¶ Criſ. Joſeph quidem in ſomnis aparuit angelus. paſtoribus aũt viſibiliter. quaſi rudioribus. non autem angelus iuit iherosolimam. nõ requiſiuit ſcribas ⁊ phariſeos. erant eñ corrupti ⁊ pre inuidia cruciabant̃ Sed hi erãt ſinceri. antiquã ↄuerſationem patriarchaꝝ ⁊ moiſi colentes. Eſt aũt ſemita quedam ad philoſophiam perducens innocẽtia ¶ Beda i omel. Nuſq̃z aũt in tota veteris teſtamenti ſerie reperimus angelos. qui tam ſedule aparuere patribus cum luce aparuiſſe Sed hoc priuilegium recte huic tempori eſt ſeruatum. quãdo exortum eſt in tenebris lumen rectis corde Vnde ſeq̃t Et claritas dei circũfulſit illos ¶ Ambro. Ex vẽo funditur ſed choruſcat a celo. terreno in diuerſorio iacet ſed celeſti lumine viget ¶ Greg⁹ Verum pauidi facti ſunt in miraculo. vnde ſequit̃. Et timuerunt timore magno Sed angelus cum pauor ingruerit. fugat ipm̃. vnde ſequit̃ Et dixit illis angelus. nolite timere. nonſolum ſedat terrorem ſedetiam alacritatem infundit Sequit̃ eñ Ecce eñ euãgelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. non ſoli populo iudeorum. ſedetiam omnibus Cauſa aũt gaudij oſtendit̃ nouus ⁊ ammirabilis partus q̃ manifeſtatur ex ipſis noibus. Nam ſequit̃ Quia natus ẽ vobis hodie Saluator qui eſt xp̃s domin⁹. ẜrũ primum id eſt ſaluator eſt actionis Cerdũ aũt ſcilicet domin⁹ maieſtatis ¶ Cirillus. Sed id qd̕ i medio ponitur. ſcz Criſtus nõ naturã ſignificat. ſed hipoſtaſin cõpoſitam In criſto enim Saluatore vnctionẽ fore celebratam fatemur nõ tamen figuralem. ſicut olim in regibus ex oleo quaſi ex ꝓphetica grã. neq̧ ad ꝑfectionẽ alicu⁹ negocij. iuxta i⁹ Eſaie Hec dicit dominus xp̃o mihi Ciro Qui quanq̃z eſſet idolatra. dictus eſt xp̃us vt celeſti cenſura totam occuparet Babiloniorũ ꝓuinciã Fuit aũt vnctus ſaluator ſpũ

ſancto humanitus in forma ſerui. vngens autem deus. ſpũſancto credentes i eum ¶ Grecus Dat̃ aũt natiuitatis ⁊ tempus oſtendit. cum dicit. Hodie locum cum ſubiungit in ciuitate Dauid. Et ſignum cum ſubiungit. Et hoc vobis ſignum. Inuenietis infantem pannis inuolutũ ⁊ poſitum in preſepio Ecce paſtoribus angeli paſtorem ꝑpuum predicant tamq̃z agnum in antro manifeſtatũ ⁊ edici ¶ Beda Crebris aũt iſtancia Saluatoris ⁊ angeloꝝ preconio ⁊ euangeliſtaꝝ nobis eſt inculcata ut memorie noſtris altius cordib⁹ qd̕ ꝓ nobis factus ſit infigat Et notandũ ꝙ ſignum nati ſaluatoris datur non purpura exceptum oſtro. ſed pannis ſqualentibus inuolutum Non in ornatis auro ſtratorijs. ſed in preſepio inueniendum ¶ Maximus i ſermone natiuitatis Si tibi panni fortaſſis vileſcunt. angelos collaudantes ammirare Si preſepe deſpicis. erige paruumper oculos. ⁊ nouam in celo ſtellam preſtantem mundo natiuitatem dñicam contuere Si credis vilia. crede magnifica Si de his que humilitatis ſũt. diſputas que excelſa ſunt celeſtia venerare ¶ Grego. in omelia. Bene autem ꝙ vigilantibus paſtoribus. angelus apparet. eoſq̧ dei claritas circũfulſit hoc eſt quod ſi pre ceteris videre ſublimia merentur qui fidelibus gregibus p̃eſſe ſollicite ſciunt Dum ꝙ ipſi pie ſup gregem uigilant. diuina ſup eos latius grã choruſcat ¶ Beda in omelia. Significant enim myſtice paſtores iſti gregum doctores quoſq̧ ac rectores fidelium animarum Nox cuius uigilias cuſtodiebant ſup gregem ſuum. pericula temptationũ indicat a quibus ſe ſuoſq̧ ſubiectos. cuſtodire non deſiſtunt Et bene nato domino. paſtores ſup gregem vigilãt q̃ natus eſt. qui dicit Ego ſum paſtor bonus. ſed ⁊ tempus inſtabat. quo idem paſtor oues ſuas que diſperſe erant ad vite paſcua reuocaret. ¶ Orige. Ceterum ſi ad ſecretiorem oportet aſcendere intellectum dico quoſdam fuiſſe paſtores angelos. qui res humanas regerẽt Et cum horum vnuſquiſq̧ ſuam cuſtodiã ſeruaret. veniſſe angelum nato domino. ⁊ annunciaſſe paſtoribus ꝙ verus eſſet paſtor exortus. Angeli enim ante aduentum ſaluatoris. parũ poterant ꝯmiſſis ſibi vtilitatis afferre Vix enim aliquis vnus ex ſingulis gentib⁹ credebat in deum. Nunc aũt populi accedunt ad fidem iheſu.

¶ Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo milicie celeſtis. laudancium deum ⁊ dicentium Gloria in altiſſimis deo. et i terra pax hominibus bone voluntatis

¶ Beda Ne parua vnius angeli viſio videretur poſtq̃z vnus ſacr̃m noue natiuitatis edocuit. ſtatim multitudo celeſtium agminum aſſuit. Vnde ſequitur Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo milicie celeſtis Bene chorus aduenientis āgelorum milicie celeſtis vocabulum accipit. qui ⁊ ducẽ illi potentem p̃lio. qui ad bellandas aereas poteſtates apparuit humiliter obſecundat ⁊ ipẽ poteſtatis celeſtis virtutem ne mortales tantum temptare valeãt. quantum volunt. fortiter armis celeſtibus ꝓturbat. qui videt de⁹ ⁊ hõ naſcit̃. iure ho ib⁹ pax ⁊ deo glia canitur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Unde ſequit̃ ſ laudãtium deum ⁊ dicẽcium Gloria i
altiſſimis deo Uno angelo · vno euangelizãte nũcio
natum in carne deũ · mox multitudo milicie celeſtis in
laudem creatoris prumpit vt ⁊ xp̃o deuocionẽ im
pendat ⁊ nos ſuo inſtruat exẽplo quociẽs aliq̃s fra
trum ſacre erudiciõis v̾bum inſonuerit · vl ipſi que
pietatis ſunt ad mẽtem reduxerim⁹ deo ſtatim lau
des corde ore ⁊ opere reddamus ¶ Cris · Et olim
quidem angli ad puniẽdũ mittebant̃ puta ad iſra
helitas ad Dauid · ad ſodomitas · ad gemitus qualle
Nunc econtra canunt in t̃ra · gracias agentes deo
q2 q̃ ſuã deſcenſit ad homines eis reſtauit ¶ Greg
xxviij · moraliũ Simul eciã laudant · quia redempci
oni noſtre voces ſue exultacionis accomodãt · ſimul
eciam q̃ a dũ nos p̾ſpiciũt recipi · ſuum gaudẽt nume
rum impleri ¶ Beda Optant eciã pacem hominib9
cum ſubdiẽ Et in terra pax hominib9 quia quos in
firmos prius abiectoſq3 deſpexer ãt · naſcente in car
ne domino iam ſocios venerant̃ ¶ Cirillus · Hec aũt
pax p̾ Criſtũ facta eſt Recõciliauit eni nos p̾ ſe deo
⁊ patri · culpam hoſtilem de medio auferens · duos
populos in vnum hominem pacificauit · ac celicolas
⁊ terrenos in vnum gregem cõpoſuit ¶ Beda Qui
bus aũt hominib9 pacem poſcant · exponũt dicẽtes
Bone voluntatis · eis ſcilicet qui ſuſcipiunt natum
xp̃m Non enim eſt pax impijs · ſed pax multa dili
gentibus nomen dei ¶ Orige · Sed diligẽs lector i
querit · quõ ſaluator dicat Non veni pacem mittẽ
ſuper terram ⁊ nunc angeli dei eius natiuitate can
tant In terra pax hominibus · ſed hoc qd̾ pax eẽ dr̾
in hominib9 bone volũtatis · ſoluit queſtionem · pax
eñ quam non dat dñs ſup terram · non eſt pax bõe
voluntatis ¶ Aug · xiij · de trini · Pertinet eñ iuſticia
ad bonam voluntatem ¶ Cris · Aſpice autem mirã
dum proceſſum · angelos ad nos deduxit prius · ac
deinde duxit hominẽ ad ſupna · factum eſt celum t̃ra
cum terrena deberet recipere ¶ Orige · Diſſice aũt
videbant angeli ſe op⁹ quod eis creditum fuerat im
plere non poſſe abſq3 eo qui vere ſaluare poterat ·
⁊ medicinam ſuam inferiorem eſſe q̃3 hoĩm cura po
ſcebat Unde ſicut ſi veniat aliquis qui habeat ſũmã
i medicina noticiã ⁊ illi q̃ pri⁹ ſanare nequiuerãt cer
nentes ad magiſtri manus · putredines ceſſare vul
nerum non inuideant · ſ3 in laudes medici erumpant
⁊ dei qui ſibi ⁊ egrotantibus tante ſciencie hominẽ
miſerit multitudo angeloꝝ p̾ xp̃i aduẽtu deũ laudẽt

¶ Et factum eſt ut diſceſſerũt ab eis ãge
li in celũ · paſtores loq̃bant̃ ad inuicẽ Tran
ſeam⁹ vſq3 bethlehem · ⁊ videam⁹ hoc v̾bũ
quod factũ ẽ quod fecit domin⁹ · ⁊ oſtẽdit
nobis Et venerũt feſtinãtes ⁊ in venerũt
mariam ⁊ ioſeph ⁊ infantẽ poſitũ in p̾ſepio
Videntes aũt cognouerũt de v̾bo quod dictũ
erat illis de puero hoc Et omnes qui audi
erunt mirati ſunt de his que dicta erant a
paſtoribus ad ipſos Maria autem cõſerua
bat omnia verba hec cõferens in corde ſuo
Et reuerſi ſũt paſtores glorificãtes ⁊ lau
dantes deum in omnibus que audierant ⁊
viderant ſicut dictum eſt ad illos.

¶ Grecus Que viſa ſunt ⁊ relata ſtuporem ĩgeſ
ſerunt paſtoribus · ⁊ ſic ouilia ſua omiſerunt ⁊ p̾fecti
ſunt nocte bethleem · lucem indagantes ſaluatoris ·
Unde dicit̃ Et factum ẽ ut diſceſſerunt ab eis an
geli in celum paſtores loquebant̃ adinuicem Tran
ſeamus vſq3 ad Bethleem ⁊ videamus hoc verbũ
qd̾ factum ẽ ¶ Beda Vere quaſi vigilãtes nõ dixe
runt videamus puerum · ſ3 verbum qd̾ factum ẽ id ẽ
verbum qd̾ ſemp erat Videam⁹ quõ pro nobis caro
factum eſt · ſiquidem hoc ip̃m dñs verbum eſt · Seq̃t
enim · qd̾ fecit dñs ⁊ oſtendit nobis id eſt videamus
quõ verbum ip̃m · ipſe ſe fecerit · ⁊ oſtẽdit nobis car
nem ſuã ¶ Ambro · Vide q̃3 ſingulariter ſcriptura
ſingulorum libet momenta verborum · Etenim cum
caro dñi videtur · videt̃ verbum · qd̾ ẽ filius nõ medi
ocre fidei tibi hoc videat̃ exemplum non vilis p̾ſona
paſtorum Simplicitas enim querit̃ · non ambicio deſi
deratur · ſeq̃t Et venerũt feſtinãtes · nẽo eñ cũ deſi
dia xp̃m requirit ¶ Orige · Quia vero feſtinantes
venerunt ⁊ non pedetentim · ideo ſeq̃t Et inuenerũt
mariam que ſcilicet fudit ihm in partu · Et ioſeph
ſcilicet diſpenſatorẽ ortus dñici Et infantem poſitũ
in preſepio ſc3 ip̃m ſaluatorem ¶ Beda Eſt autem
iuſti ordinis vt honore digno celebrata verbi ĩcar
natione · ad ip̃am quoq3 verbi gloriam intuendam per
tingat̃ · vnde ſeq̃t Videntes aũt cognouerunt de v̾bo
quod dictum erat illis de puero hoc · ¶ Grecus · oc
culta ſcilicet fide felicia relata continẽtes · nec ptenti
de veritate ſtupere que primitus viderant ⁊ p̾cepe
rant angelo nunciante nonſolum marie ⁊ ioſeph p̾
mebant · ſed etiam in ceteris ⁊ qd̾ ẽ amplius eoꝝ me
tibus infigebant · Unde ſequit̃ Et omnes qui audie
runt · mirati ſunt de hijs que dicta erant a paſtorib9
ad ipſos Quomodo enim non erat mirãdum videre
celicolam i terrenis · ⁊ terram pace conciliari celeſti
bus ⁊ ineffabilem illum infantulum Numine q̃dem
celeſtia · humanitate vero terreſtria conectentem ad
adinuicem · ⁊ ſui cõpagine fedus mirandum preſtan
tem ¶ Tito · Nec ſolum mirant̃ de incarnacõis mi
ſterio · Sed etiam de tanta paſtorum atteſtatione · q̃
fingere inaudita neſcirent · ſed ſimplici facundia v̾a
predicarent ¶ Ambro · Nec contemnenda putes q̃ſi
verba vilia p̾ſpiciat a paſtoribus · ⁊ maria colligit
fidem Unde ſequitur · Maria autem cõſeruabat oĩa
verba hec cõferens in corde ſuo Diſcamus ſancte vir
ginis in omnibus caſtitatem que non minus ore pu
dica q̃3 corpore argumenta fidei conferebat i corde ·
¶ Beda i omel · Uirginalis eñ pudicicie iura · cu
ſtodiens ſecreta xp̃i que nouerat nemini diuulgare
volebat ſed conferebat ea que facienda legerat · cum
his que iam facta cognouit non ore p̾mens · ſed clau
ſo in corde cuſtodiens ¶ Grecus · Quecũq3 eciam ei
retulerat angelus · q̃t a paſtoribus audierat · cũcta
cõgerebat in mente · ⁊ adinuicem cõparans vna in

omnibus mater ſapiende cernēbat cōcordiam Vere
deus erat. qui natus erat ex ea. Alba. Singli aūt
in xp̄i natiuitate exultabāt nō humanit⁹. ſicut in pu
ero nato ſolis ſūt homies ɔgaudere. ſed i criſti pre
ſencia ⁊ lucis diuine fulgore Vnde ſequit̄ Et reuſi
ſūt paſtores glorificātes ⁊ laudātes deum i omnib᷒
que audierant. Beda Scilicet ab angelis Et vi
derant ſcilicet in betlehem. Sicut dictū eſt ad illos.
id eſt in hoc glorificāt q̄ non aliud venientes inuene
rant q̄ȝ dictum eſt ad illos. gloriam deo laudeſ q̄ r̄fe
runt Etenim hoc illis facere dictum eſt ab angelis
non quid verbo imparatib᷒. ſed formā ſue deuocionis
offerētibus. cum deo in excelſis gloriam reſonarent
Beda. Miſtice aūt itellectualiū paſtores gregū
imo cuncti fideles exemplo horum paſtoꝝ tranſeant
cogitacione vſq̄ in bethlehem. ⁊ in carnacionē xp̄i
dignis celebrent honorib᷒ Tranſeam⁹ aūt abiectis
ɔcupiſcēcijs carnalibus. toto mētis d̄ſiderio vſq̄ ad
betlehem ſupernam. id eſt domum panis viui. vt quē
illi i p̄ſepio videre vagiētem nos i patris ſolio me-
reamur videre regnantem Nō eſt aū tanta beatitu
do cum deſidia ac torpore querēda. ſed alacriter ſūt
Criſti ſequenda veſtigia Videntes aūt cognouerūt
Et nos que dicta ſūt de ſaluatore noſtro p̄lea dilecti
one feſtinemus amplecti. vt hoc in futuro p̄fecte cog
nicionis viſu conp̄hendere valeamus Beda. ſup
lucam Dominici eciam gregis paſtores p̄cedenciū
patrū vitā in qua panis vite ſeruat̄ quaſi betlehem
port⁹ cōtemplādo ſubeūt. nihilq̄ i hac aliud repiūt
q̄ȝ virginalē eccl̄ie pulchritudinē q̄ſi mariā virilē ſpi
ritalium doctoꝝ cetū quaſi ioſeph. ⁊ humilē xp̄i ad
uētū ſcripte paginis ſacre incertū. quaſi i p̄ſepio po
ſitū xp̄m ifantem. Orig. Vt p̄ſepe i⁹ iſrael ſitū. ſm
i⁹ Yſaie Cognouit bos poſſeſſorē ſuū. ⁊ aſinus pre
ſepe dn̄i ſui. Beda i omel. Nō celauere aūt ſilētio
paſtores q̄ agnouerāt. q̄a eccl̄ie paſtores i hec ordi
nati ſūt ut q̄ in ſcripturis didicerūt auditorib᷒ oſtē
dant. Beda ſup lucā Magiſtri etiā ſpiritaliū gre
gum modo ceteris dormiētib᷒ ɔtemplādo celeſtia ſu
beūt. mō fideliū exempla querēdo circueunt. mō ad
publicū paſtoral̄ officiū docendo reuīt. Beda i
omel. Vnuſquiſq̄ etiā qui priuat⁹ viuere creditur
paſtoris officiū tenet. ſi bonoꝝ actuū cogitacionūq̄
mūdaꝝ aggregās multitudinē. hāc iuſto moderamie
gubnare ſcripturaꝝ paſtu nutrire ⁊ cōtra demonū
inſidias ſeruare contendit.

**Et poſtq̄ȝ conſumati ſūt dies octo vt cir
cumcideretur puer. vocatum eſt nomen ei⁹
Jheſus qd̄ vocatum eſt ab angelo p̄uſq̄ȝ in
vtero conciperetur.**

Beda in omel. Expoſita natiuitate dn̄ica ſubiū
git euāgeliſta. atq̄ ait Et poſtq̄ȝ ɔſūmati ſunt dies
octo ut circūcideret̄ puer. Amb. ēs puer. niſi ille
de quo dictū ē Puer natus ē nob̄. ⁊ filius datus ē
nobis. fact⁹ ē eñi ſub lege. vt eos qui ſub lege erāt
lucrifaceret Epiphanius Dicunt aūt Hebionis
⁊ Cherinti ſequaces ſufficit diſcipulo. ſi ſit ſicut ma
giſter ei⁹ Circūcidit aūt ſe xp̄s. tu ergo circūcidaris

Fallunt aūt deſtruētes ſua principia Si eñi ſecūd
hebion xp̄m deum celitus deſcendentem. octauo die
fuiſſe circūciſum. tunc p̄feret circūciſiō materia
argumenti. ſȝ cū nudū hunc aſſerit hominē. ſi puer i
cā ut circūcidat̄ ſic nec infantes ſunt ſue circūciſio
nis auctores. nos eñi deū ip̄m fatemur celitus deſcē
dentem. ⁊ in clauſtro virgineo moꝝ ſibi car ſeiṗ
traxiſſe. quoadūſq̄ ſibi ex vtero v̄gineo huma
nis carnem p̄fecte ɔponeret. qua circūciſus eſt vera
citer non aparenter octauo die. quatinus cum ad ſpi
ritalem effectum figure puenerit. tam ab ip̄ſo q̄ a
ſuis diſcipulis dulgentur. nō vltra figure ſuien
tas Orige. Sicut eñi mortui ſumus cū illo mori
te ⁊ ɔreſurreximus reſurgenti. ſic cum eo circūciſi
ſumus. vñ nequaq̄ȝ nunc indigemus circūciſiōe car
nali Epiphanius Pluribꝫ aūt ex cauſ circūciſus
ē xp̄s Et primo quidem ut oſtendat carnis veritā
contra manicheum. ⁊ illos q̄ aparenter eum dicūt
prodijſſe Deinde vt pateat. q̄ nequaq̄ȝ deitas ſub
ſtancialē corpus extitit ut fatur apollinaris. neq̄
celitus detulit illud ut aſſerit Valentinus ⁊ vt ɔ
firmet circūciſionē. quā olim iſtituerat eius adueꝫ
ſuientem. Quin etiā ut nulla ſit iudeis excuſac
Nam niſi circūciſus fuiſſet obijcere poterāt. q̄ nō
poſſent i circūciſū xp̄m recipe. Beda. hoc etiā
nob̄ obediendi v̄tutem ɔmēdaret exēplo. ⁊ vt q̄ ꝓ
ſub lege poſiti. legis oſtēſa portare nequiuerāt ſu
compaſſione iuuaret. ut q̄ i ſimilitudine carnis pc̄i
aduenit. remedium quo caro peccati purgatur ſi
bi dari non reſpuit Idem eñi ſalutifere curationis au
xiliū circūciſio in lege contra originalis pecc̄i vulnꝰ
agebat. qd̄ nunc baptiſmus reuelate gratie tempore
conſueuit. Excepto q̄ regni celeſtis ianuam nō d̄
intrare poterant. tn̄ in ſinu Abrahe poſt mortem
bēa requie ɔſolati ſupne pacis ingreſſū. ſpe felici ex
pectabant Raban. Nihil eñi aliud exprimebat cir
cūciſio. niſi generacionis vetuſte ſpoliacionem p̄
hoc q̄ circūcidebatur pars corporis. que corporalis
natiuitatis cauſa exiſtit. Hoc aūt tunc t̄pore agi
batur. in ſignū futuri p xp̄m baptiſmatis. Verū
poſtq̄ȝ vēit ſignatū. ceſſ auit figura. Vbi nāq̄ vera
vetuſtas tollit̄ p baptiſmū. ſuꝑfluum ē. qd̄ parti
alio prefigurat Cirillus Octauo aūt die conſue
erat carnalem celebrari circūciſionē Octauo enim die
xp̄s a mortuis reſurrexit. ⁊ iſinuauit nobis ſpiritua
lem circūciſionē dicēs Euntes docete oēs gentes
baptiſantes eos Beda In ei⁹ reſurrectiōe p̄figura
ta ē vtraq̄ nr̄a r̄ſurrectio ⁊ carnis ⁊ ſpūs ſp̄ualiter
circūciſus. nr̄am docuit. ⁊ nunc p ip̄m a vicijs libe
purgādam. ⁊ in nouiſſimo die a mortis peſte reſu
randā. Et ſic dn̄s octaua die. hoc ē. poſt ſeptimā ſab
bati. reſurrexit. ita ⁊ ip̄i poſt ſex h⁹ ſeculi etates ⁊
ſeptimā Sabbati animaꝝ q̄ nunc ī alia vita
geritur quaſi octauo tempore ſurgemus. Cirl. Re
cidum aūt legis p̄ceptū. eodem die ip̄oſitionē nōis
recepit. vñ ſequit̄. vocatū ē nomē eius Jh̄s qd̄ interp̄
tatur ſaluator Editus enim fuit ad totius orbis ſalu
quā ſua circūciſiōe p̄figurauit ſm q̄ apoſtolus dicit
Circumciſi eſtis. non circumciſione manufacta in ex
poliacione corporis carnis ſcilicet in circumciſione

¶ Beda. i. ho. ſ. ꝛ hec ꝙ eodem die ſue circũciſionis nomen accepit ad imitationem priſce obſeruationis fecit. Abraham enim qui primũ circũciſionis ſacramentum accepit. i die ſue circũciſionis amplificatõe nominis benedici promeruit. ¶ Orige. Nomen autẽ iheſu glorioſum. omniqꝫ cultu digniſſimũ nomẽ ſ. qd̕ ẽ ſup omne nomen. nõ decuit primũ ab hominibus appellari. neqꝫ ab eis afferri in mundum. Unde ſignanter euãgeliſta ſubdit. Quod vocatum ẽ ab angelo priuſqꝫ in vtero conciperet. ¶ Beda. Huius autẽ nominis etiam electi in ſua ſpũali circũciſione participes exiſtere gaudent. ut ſicut a xp̄o xp̄iani. ita etiã a ſaluatore ſaluati vocent. qd̕ illis a deo vocabulum nõſolum priuſqꝫ in vtero eccl̕ie ꝑ fidem conciperent ſed etiam ante tempora ſecularia vocatum eſt.

¶ Et poſtqꝫ impleti ſũt dies purgacionis eius ſecundũ legem moiſi. tulerũt illum in ieruſalem. ut ſiſterẽt eum domino ſicut ſcriptum eſt in lege domini. Quia omne maſculinum adapiens uuluam ſanctũ domino vocabitur. ꝛ ut darent hoſtiam ſecundum ꝙ dictũ erat in lege domini. par turturꝫ aut duos pullos columbarum.

¶ Cirill. Poſt circũſionem rurſus expectat purgationis tempus. Unde dicit. Et poſtqꝫ impleti ſunt dies purgationis eius ſecundum legem moyſi. ¶ Beda. Si legis ipſius verba diligentius inſpexeris. profecto reperies ꝙ ipſa dei genitrix ſicut a cõmixtione uiri. ſic a legali ſit iure immunis. Non enĩ omnis mulier pariens. ſed ea que ſuſcepto ſemine pepetit deſignat immunda. itaqꝫ legis docet eſſe mundanda ad diſtinctionẽ ſcilicet illius. que uirgo ꝯcepit ꝛ pepit. Sed ut nos a legis vinculo ſolueremur. ſic xp̄us ita ꝛ beata maria legi ẽ ſpõte ſubiecta. ¶ Tit. Unde eleganter euãgeliſta protulit ꝙ completi ſũt dies purgationis eius ſm legem. Nam reuera nõ incumbebat neceſſitas uirgini facere. ut dies purgationis eius expectaret. que cum ex ſpũſancto conceꝑiſſet. caruit coniugio. Sequit. Tulerunt illũ i iheruſalem. ut ſiſterent eum domino. ¶ Athana. Sed quido a paternis aſpectibus latuit dñs. Aut quis locus exceptũ ab eius imperio. ut ibi exiſtendo ſemotus a patre ſit. niſi afferatur iheroſolimã. ꝛ introducatur in templum. Sed forte cauſa noſtri huiuſmõi ſcripta ſunt. Sicut enim non grã ſui hõ factus eſt ꝛ circũciſus in carne ſed ut nos ꝑ grãm faceret deos ꝛ ut ſpũaliter circũdamur. ſic ꝓpter nos ſiſtitur domino. ut diſcamus deo preſentare noſipſos. ¶ Beda. Poſt triceſimũ autem ꝛ tertium circũciſionis die domino ſiſtit. miſtice inſinuans neminẽ niſi circũciſum vicijs dñicis dignum eſſe conſpectibꝰ. neminem niſi mortalitatis nexibꝰ abſolutũ ſupne ciuitatis gaudia poſſe perfecte ſubire. Sequit. Sicut ſcriptum eſt i lege domini. ¶ Orige. Ubi ſunt qui deum legis negant a xp̄o fuiſſe in euangelio predicatum. An putandum ẽ ꝙ filium ſuum bonus deꝰ ſub lege inimici fecit quã ipſe non dederat. In lege enĩ moyſi ſcriptũ ẽ qd̕ ſequitur. Quia omne maſculinũ adaperiens vuluam. ſanctum domino vocabit. ¶ Beda. Qd̕ dicit adaperiens vuluam ꝛ hominis ꝛ pecoris. primogenitum ſignificat qd̕ vtrũqꝫ ſanctũ domino vocari. atqꝫ ideo ſacerdotis eſſe preceptum ẽ. ita dumtaxat. ut pro hoĩs primogenito preciũ acciperet. ꝛ omne animal immundum redimi faceret. ¶ Grego. Niſenus. Hoc autem legis decretum i ſolo incarnato deo ſingulariter. ꝛ ab alijs differenter impleri videtur. ipſe nãqꝫ ſolus ineffabiliter cõceptus. ac incomprehenſibiliter editus. uirginalem vterum aperuit non ãtea connubio reſeratum. ſeruans ꝛ poſt partum mirabile inuiolabilit̕ ſignaculum caſtitatis. ¶ Ambroſi. Non enĩ uirilis coitus vulue uirginalis ſecreta reſerauit. ſꝫ immaculatum ſemen inuiolabili vtero ſpũs ſanctꝰ infudit. Qui ergo vuluam ſanctificauit alienã ut naſceretur ꝓpheta. hic eſt qui aperuit matris ſue vuluam. ut immaculatꝰ exiret. ¶ Beda. Qd̕ ergo ait. adaperiens vuluam cõſuetę natiuitatis more loquitur. non ꝙ dominus ſacri ventris hoſpitium qd̕ ingreſſus ſanctificarat egreſſus deuirginaſſe credẽdus ſit. ¶ Grego. Niſenꝰ. Solus autem hic partꝰ maſculinus ſpũaliter eſſe cõſpicit. qui nil de feminitate culpe portauit. Unde reuera ſanctus vocatus ẽ. Unde ꝛ Gabriel. quaſi hoc decretum ad ipſum ſolũ ꝑtinere memorans dicebat. Qd̕ ex te naſcet ſanctuꝫ vocabit filius dei. Et in ceteris quidem primogenitis ſanctos illos vocari euangelica ſollercia ſtatuit. tanqꝫ oblatione diuina ſortitos huiuſmodi nomen. At in totius primogenito creature qd̕ naſcit ſanctũ pronunciat angelus quaſi ꝓprie ſanctum exiſtens. ¶ Ambro. Solus enĩ ꝑ omnia i natis de femina ſanctus dñs iheſus qui terrena contagia corruptele immaculati partus nouitate non ſenſerit. ꝛ celeſti maieſtate depulerit. Nã ſi literam ſequimur. quõ ſanctꝰ omnis maſculus cum multos ſceleratiſſimos fuiſſe non lateat. Sed ille ſanctus ꝑ quẽ figuram futuri miſterij legis diuine preſcripta ſignabant. eo ꝙ ſolus ſanctus eccleſie virginis ad generandos populos aperiret genitale ſecretum. ¶ Cirillus. O profunditas ſcientiaꝝ ſapientie ꝛ ſcientie dei. Offert hoſtias qui ꝑ ſingulas hoſtias honoratur cum patre. figuras legis cuſtodit veritas qui legis eſt conditor. ſic deus legem cuſtodiuit ut homo. Unde ſequit. Et ut darent hoſtiam ſecundum ꝙ dictum erat in lege dñi par turturꝫ. aut duos pullos columbarum. ¶ Beda in omel. Hoſtia autem hec pauperum erat. ꝓcepit quippe dñs in lege ut qui poſſent agnum pro filio aut filia ſimul ꝛ turturem ſiue columbam offerrẽt. Qui vero non ſufficiebant ad offerendum ãgnum. duos iam turtures. vel duos colũbe pullos offerrẽt. Ergo dominus cum diues eſſet. paupꝛ fieri dignatꝰ eſt. ut nos ſua paupꝛtate. diuitiarum ſuarum donãet eſſe participes. ¶ Ciril. Uidendum autem quid hec oblata inſinuant. Nimirum loquaciſſima eſt turtur in auibus. At columba eſt animal manſuetum. talis autem ſanctus eſt. erga nos ſaluator manſuetudinem perfecte colẽns ꝛ turtur allexit. rplens ortum ſuũ ꝓprijs melodijs. Occidebat ꝰ turtur. atqꝫ colũba

vt ipſe p figuras nobis pandatur paſſurus in carne p vita mundi ¶ Beda in ome. Vel colūba ſimplicitatem. turtur indicat caſtitatem. quia ⁊ colūba ſimplicitatis. ⁊ caſtitatis amator eſt turtur ita vt ſi cōiugē caſu pdiderit. non vltra aliam querē curet Merito ergo turtur ⁊ columba domino offerunt in hoſtiam quia ſimplex ⁊ pudica fidelium cōuſacio eſt illi iuſticie ſacrificium gratum ¶ Athana. Duo vero bina iuſſie offerri. quia hoīe conſiſtente ex aīa ⁊ corpore duplum a nobis poſcit deꝰ caſtitatem ⁊ māſuetudinem. nonſolum corporis ſꝫ etiam anime. alioquin erit homo victor ⁊ ypocrita gerens in tegumentū occulte malicie innocentiā aparentē ¶ Beda i omel Cū vo vtraqꝫ auis ꝓpter conſuetudinē gemendi pſentes ſanctoꝝ luctus deſignet In hoc tamē differūt qꝫ turtur ſoliuagus. columba aūt gregatim volare ꝯſueuit. ⁊ ob id iſte ſecretas oratīonū lacrimas illa publicos eccleſie ꝯuentus īſinuat ¶ Bed ſup lu vt colūba q̄ gregatim volat actiue uite frequētiā demōſtrat Turtur qui ſingularitate gaudet ſpeculatiue uite culmina denunciat. Et quia eque vtraqꝫ conditiōi accepta ē hoſtia. conſulte Lucas vtꝝ turtures an pulli colūbaꝝ p dn̄o ſint oblati non dixit ne vnū alteri viuendi ordinē pferret ſed utrumqꝫ ſequendū doceret.

¶ Et ecce homo erat in iheruſalem. cui nomen Simeon ⁊ homo iſte iuſtus ⁊ timoratꝰ expectās cōſolacōnē Iſrael ⁊ ſpūſſanctus erat in eo Et rñſum acceperat a ſpūſancto nō viſuꝝ ſe mortē niſi videret xp̄m domini ⁊ venit in ſpū in templū Et cū inducerent puerum ihesū parētes eiꝰ. vt facerent ſcḋm conſuetudinem legis pro eo. ⁊ ipſe accepit eum in vlnas ſuas

¶ Amb. Nō ſolū ab angelis ⁊ ꝓphetis a paſtoribꝫ ⁊ a parentibus ſꝫ etiā a ſenioribꝫ ⁊ iuſtis generatio domini accepit teſtioniū. Vnde dicitur. Et ecce homo erat i iheruſalē cui nomē Simeon ⁊ hō iſte iuſtꝰ ⁊ timoratus ¶ Beda Quia difficulter iuſticia ſine timore cuſtodit. nō illū dico timorē qui temporabilia ſibi bona ſuberabi pborreſcit quē pfecta dilectio foras mittit ſꝫ timorē dn̄i ſanctū qui māet i ſecula quo iuſtus deū quāto ardentius diligit. tāto ſolertius offendere cauet Et bene iuſtus q̄ non ſuam ſed populi grām requirebat. Vn̄ ſeq̄t Expectās conſolationē iſrael ¶ Grego. Miſenus Non vtiqꝫ mundanā felicitatem i ꝯſolatione iſrael prudens Simeon expectabat. ſꝫ verā trāſlationem ad veritatis decorē p ſeparatonē a legis vmbra habuerat nāqꝫ p oracula qꝫ viſurus eſſet xp̄m dn̄i priuſq̄ꝫ de ſeculo pn̄ti trāſmigraret. vnde ſeq̄t Et ſpūſſanctus erat i eo. a quo ſcilicet iuſtificabat Et reſponſum accepat a ſpūſancto non viſurum ſe mortē niſi prius videret xp̄m domini ¶ Ambr. Cupiebat ipſe. quidem corporee vinculis fragilitatis abſolui. ſꝫ expectabat videre pmiſſum ſciebat em̄ q̄a beati oculi qui viderent ¶ Greg xviij. mo. In quo etiam diſcimus quāto deſiderio ex plebe iſraelitica ſancti viri īcarnatōis eiꝰ miſterium videre cupierunt ¶ Beda Videre aūt mortem experiri eā ſignificat. Multūqꝫ felix mortē videbit carnis. quicūqꝫ xp̄m dn̄i prius ocul cordis videre ſatagerit. ꝯuerſatōem habendi i celeſti iheruſalē templi dei limina frequētando hoc ē ſanctoꝝ in quibꝫ deꝰ habitat exēpla ſectādo Eadē autē ſpūs grā qua eum venturū pcognouerat. ⁊ nūc venientem ꝯgnouit. vñ ſeq̄t Et vēit in ſpū in templū ¶ Orige. Et tu ſi vis tenere ihm. ⁊ amplexari manibꝫ ei labore iuxte ducē habeas ſpm̄ veniaſqꝫ ad templū dei. Sequit̄ Et cū inducerēt pueꝝ ihm parētes eius ſcḋm morē ⁊ mr̄ ioſeph qui putabat pater. vt facerēt ſcḋm ꝯſuetudinē legis p eo. ⁊ ipſe accepit eū i vlnas ſuas.

¶ Grego. Quā beatus ille ſacer ad ſacra morte p quē ad vite terminū maturauit. Beate manꝰ que vbum uite palpauerunt ⁊ vlne q̄ quas ad ſuſceptionem parauit ¶ Beda Accepit aūt iuſtus ſcḋm legem pueꝝ ihm i vlnas ſuas ut ſignificet iuſticiā operū que ex lege erat p manus ⁊ brachia figuratam humili quidem. ſꝫ ſalutari fidei euāgelice grā imutādā accepit ſenior infantem xp̄m ut inſinuet hoc ſeculū quaſi ſenio iam defeſſum ad infantiam ⁊ innocentiā xp̄iane ꝯuerſationis reditūꝝ.

¶ Et benedixit deum ⁊ dixit Nunc dimittis ſeruum tuū domine ſecundū verbū tuū i pace Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum Quod paraſti ante faciem omnium populorum Lumen ad reuelacionem gentiū ⁊ gloriam plebis tue iſrahel.

¶ Orige. Si ad tactum fimbrie veſtimēti mulier ſanata eſt quid putandum ē de ſimeone qui in ſuas vlnas accepit infantem ⁊ gaudebat videns paruulum a ſe geſtari. qui venerat ad vinctos reſoluendos ſed ſe nemmē eū poſſe de clauſtro corporis emittere cum ſpe future uite. niſi is quē i brachijs gerebat. Vnde dicit̄ Et benedixit deum ⁊ dixit. Nunc dimittis ſeruum tuū domie ¶ Theoph. Ad dixit domine conſitentis ē qꝫ ipſe mortis ē ⁊ uite dn̄s ⁊ ſic patrem confitentis ē. ¶ Orige. Quaſi d. Quādiu non tenebā xp̄m nō tenebā. clauſus erā. ⁊ de vincul exire non poterā ¶ Baſiliꝰ. Si aūt voces iuſtoꝝ miſerabiliter ſup hoc mūdo. ⁊ eius flebili mora igemiſcunt. Vnde mihi dicit Dauid. q̄a incolatus meꝰ plongatus ē ¶ Ambroſ. Vide ergo iuſtū velut corporee carceris molis incluſū. velle diſſolui. ut incipiat eē cū xp̄o. Qui vult dimitti. veniat i templū. veniat i iheruſalem expectet xp̄m dn̄i. accipiat i manibꝫ vbum dei ⁊ complectatur velut quibuſdam fidei ſue brachijs. tunc dimittet̄ ut non videat mortem qui viderit vitam ¶ Grecus Simeon aūt benedicebat deū intercurrēs qꝫ pmiſſa ſibi facta ſortita erāt efficaciā ⁊ māle potens conſolatonē iſrael ocul ꝯſpicē meruit ⁊ māle potens

Et ideo dicit Secundum verbum tuum. id est cum fine obtinuerim promissorum. At ubi visibiliter sensi. quod desiderabam nunc solvis tuum servum. nec gustu mortis terreor. nec hesitacionis cogitacionibus conturbatus. Et ideo subdit In pace ¶ Grego. Nisenus. Quia postquam xpus culpam hostilem destruxit. nos quoque patri reconciliavit. facta est translacio sanctorum in pace. ¶ Orige. Quis est autem qui de seculo isto recedit in pace. nisi is qui intelligit quod deus erat in Cristo mundum reconcilians sibi nihilque habet inimicum deo. sed omnem pacem bonis in se operibus assumpsit ¶ Grecus. Fuerat autem sibi responsum. non visurum se mortem. nisi prius videret cristum domini Et ideo hoc impletum ostendens subdit Quia viderunt oculi mei salutare tuum ¶ Grego. nisenus Beati oculi tui. tam anime quam corporis. Hi quidem visibiliter deum suscipientes illi vero non solum que visa sunt. attendentes immo illuminati fulgore spiritus domini verbum in carne cognoscentes salutare namque quod tuis oculis percepisti. ipse Ihesus est quod nomine salus declaratur ¶ Cirillus Fuerat autem xpi misterium quod patuit in ultimis temporibus seculi preparatum ab mundi originem Unde sequitur. Quod parasti ante faciem omnium populorum ¶ Athanasius Scilicet conferendo mundo per xpm salutem Qualiter ergo supradictum est quod expectabat israel consolationem. eo quod sciebat tunc futuram esse consolationem israel agnovit in spiritu. cum et omnibus populis paratum est salutare ¶ Grecus Attende etiam sagacitatem digni et venerandi senis antequam dignus videretur beate visionis postolabatur solamen israel. ut autem quod sperabat obtinuit exclamat se vidisse salutem omnium populorum. Puero enim infantis ineffabile iubar illustravit eum. ut processu temporis secutura mox fierent sibi nota ¶ Theophi. Signanter autem dicit ante faciem. ut scilicet omnibus eius incarnatio appareret Hoc autem salutare dicit esse gentium lumen et gloriam israel Unde sequitur Lumen ad revelationem gentium ¶ Athanasius Gentes enim ante xpi adventum in ultimis tenebris erant constitute cognitione divina private. ¶ Cirillus Sed xpus adveniens. factus est lux tenebrosis et errantis quos diabolica manus pressit. vocati sunt autem a deo patre. ad noticiam filii qui est vera lux ¶ Athanasius Israel autem licet tenuiter. lege illuminabatur. et ideo non dicit quod lumen illis protulerit sed subdit Et gloriam plebis tue israel. memorans antiquam historiam. quod sicut olim moyses dominum alloquendo gloriosam retulit faciem. sic et ipsi divinam humanitatis lucem pungentes. vetus abicientes velamen in eandem imaginem transformarentur de gloria in gloriam. ¶ Ciril. Nam etsi quidam eorum inobedientes fuerunt. tamen reliquie salve facte sunt. et per xpm pervenerunt ad gloriam Harum primicie fuere divini apostoli. quorum fulgores universum orbem illuminant Fuit etiam xpus singulariter israel gloria. Quia secundum carnem ex eis processit. qui est super cuncta ut deus preesset per secula benedictus ¶ Gregorius Nisenus. Et ideo signanter dixit. plebis tue. quia non ab eis tantum est adoratus. sed insuper ex eis est secundum carnem natus ¶ Beda. Et bene revelacionem gentium Israelis glorie prefert. quia cum plenitudo gentium intraverit. tunc omnis israel salvus erit

¶ **Et erant pater eius et mater mirantes super his que dicebantur de illo Et benedixit illis Simeon et dixit ad mariam matrem eius Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in israhel. et in signum cui contradicetur Et tuam ipsius animam pertransibit gladius ut revelentur ex multis cordibus cogitaciones**

¶ Grecus. Transcendentium rerum noticia quotiens in memoriam venerit. totiens renovat in mente miraculum. Unde dicitur Et erant pater eius et mater mirantes super his que dicebantur de illo. ¶ Orige. Tam ab angelo quam a multitudine celestis exercitus necnon et a pastoribus et ipso Simeone ¶ Beda Patrem salvatoris appellat ioseph non quod vere fuerit ut Fotiniani dicunt pater eius sed quod ad famam marie conservandum pater sit ab omnibus estimatus ¶ Aug. Quamvis et eo modo pater illius valeat dici quo et vir marie recte intelligitur sine commixtione carnis. ipsa copulatione coniugii. multo videlicet coniunctius. quam si esset aliunde adoptatus. Neque enim propterea non erat appellandus ioseph pater xpi. quia non eum concumbendo genuerat. quandoquidem pater esset. etiam eius quem non ex sua coniuge procreatum aliunde adoptasset. ¶ Orige. Qui autem altius aliquid inquirit. potest dicere quoniam generationis ordo a david usque ad ioseph deducitur. ne videretur frustra ioseph nominari. quia pater non fuerat salvatoris. generationis ordo haberet locum. pater domini appellatus est. ¶ Grecus. Laudibus autem divinis exhibitis vertit se simeon ad benedictionem adducentium puerum Unde sequitur Et benedixit illis simeon Benedictione igitur utrique donat. occultorum vero presagia dirigit tantum ad matrem quatinus per communem benedictionem non privetur ioseph similitudine patris. per ea vero que dicit matri seorsum a ioseph Veram eam predicet genitricem. Unde sequitur Et dixit ad mariam matrem eius. ecce positus est hic in ruinam. et resurrectionem multorum in israel ¶ Ambro. Vide uberem in omnes gratiam domini in generatione diffusam et prophetiam incredulis negatam esse. non iniustis Ecce et simeon prophetizat in ruinam et resurrectionem multorum venisse xpm ihesum ¶ Orige. qui simpliciter exponit. potest dicere in ruinam eum venisse infidelium et resurrectionem credentium. ¶ Aug. Sicut enim lux etsi oculos debiles turbet. lux est. hoc modo salvator perseverat et si corruant plurimi. neque enim est eius officium destructio. sed eorum vesanie Quamobrem non solum ex salute bonorum sed etiam ex malorum dissipatione virtus eius ostenditur Nam sol quoniam multum radiat propterea visus debiles precipue perturbat. ¶ Grego. nisenus. Attende autem distinctionis exquisitam prolationem preparatio quippe salutis dicitur coram omni populo. sed casus et sublevatio plurium Divinum enim propositum est salus. et deificatio singulorum Casus autem et sublevatio consistit in plurium intentione credentium. et non credentium Ex autem

iacentes ⁊ incredulī ſubleuent̄ · non ē abſurdum ·
¶ Orig · Qui aūt curioſus interpres eſt · dicit ne-
quaq̄ȝ eum cadere qui ante non ſteterit. Da mihi igi
tur qui fuerit ille qui ſtetit · in cuius ruinā ſaluator
adueneriṫ ¶ Greg · Sed per hoc deſignat ruinā ad
infima · quaſi non puniendus equaliter ante incarna
tionis miſterium · ⁊ poſt datam diſpenſationē ⁊ pre
dicationem. Et maxime hi qui ſunt ex iſrael · quos
neceſſe erat ⁊ priſtinis bonis carere · ⁊ penas luere
grauiores q̄ȝ omnes alie gētes · eo ꝙ dudū ꝓphetatū
in eis ⁊ adoratum · ⁊ ex eis ꝓductum minime ſuſcepe
runt. Marco ſpecialiter eis minat̄ ruinā nonſolum
a ſpiritali ſalute · ſedetiam ꝓpter deſtructionem vrbis
⁊ inhabitantiū captiuitatem. Reſurrectio vero pro
mittit̄ credentibꝰ partim quidem velut ſub lege iacē
tibus ⁊ ab eius ſeruitute ſubleuandis · partim vero
velut conſepultis cum xp̄o · ⁊ ei conreſurgentibus.
His aūt verbis intellige per concordiam intellectū
ad dicta ꝓphetica vnū ⁊ eundem deum ⁊ legiſlatoreȝ
⁊ in ꝓphetis i nouo teſtamento locutum eſſe · lapidē
nāq̄ȝ ruine · ⁊ petram ſcandali futurum ne confun
dantur credentes in eum ſermo ꝓpheticus ꝯclarauit
¶ Orig · Eſt autem ⁊ altius quid intelligendum ad
uerſus eos qui contra conditorem latrant dicentes
Ecce deus legis ⁊ ꝓphetaꝝ · videte qualis ſit · ego in
quit occidam ⁊ ego viuificabo · Si ꝓpterea cruentꝰ
ē iudex ⁊ crudelis conditor maīfeſtiſſim ē ⁊ ih̄m illiꝰ
eſſe filium · eadem ſiquidem de eo ſcripta ſunt · ꝙ ve
niat i ruinam ⁊ reſurrectionē multoꝝ ¶ Ambroſiꝰ
Vt ſcilicet iuſtoꝝ iniquoꝝq̄ȝ merita diſcernat · ⁊ ꝓ
nroꝝ q̄litate factorum verꝰ ⁊ iuſtꝰ aut ſupplicia de
cernat · aut p̄mia · ¶ Ori · Videndū ē aūt ne forte ſal
uator n̄ aliȷs atq̄ȝ aliȷs in ruina venerit ⁊ i reſurre
ctionem · quia eīm peccato ſtabam · primo mihi vtili
tas fuit vt caderē ⁊ peccato morerer. Denique ⁊ ſan
cti ꝓphete quādo auguſtius aliquid ꝯtemplabant̄ ca-
debant i faciem ſuā · vt peccata ꝑ ruinā plenius pur
garentur · hoc ip̄m ⁊ ſaluator tibi primū ꝯcedit · pec
cator eras · cadat in te peccator · vt poſſis dehinc re
ſurgere · ⁊ dicere Si commortui ſumus · ⁊ conuiue
mus ¶ Criſ · Reſurrectio quidem eſt ꝯuerſatio noua
Cum eīm laſciuus caſtus efficit̄ · auarus miſericors ·
atrox manſueſcit · reſurrectio celebratur · Mortuo
quidem peccato · reſurgente vero iuſticia · Sequit̄ ·
Et in ſignum cui contradicet̄ ¶ Baſi · Signum cō
tradictiōem accipiens · ꝓprie crux dicit̄ a ſcriptura
Fecit eīm inquit moiſes ſerpentem eneum · ⁊ poſuit
pro ſigno ¶ Grego · Diſcet aūt decorꝰ glie Huiꝰ
eīm rei nobis xp̄icolis ē hoc ſignum indiciū · contra
dictionis vero · dum ab his quidem accipit̄ · vt ridi-
culoſum ⁊ horribile ab hȷs vero admoduȝ venerā
dum · Vel forſan ip̄m xp̄m noīat ſignum · tāq̄ȝ ſupra
naturam exiſtentem · ⁊ ſignoꝝ auctorē · ¶ Baſilius ·
Eſt eīm ſignum alicuiꝰ rei mirabilis · ⁊ occulte indi
catiuū Viſum quidem a ſimplicioribꝰ Intellectū vo
ab habentibus exercitatum intellectum ¶ Origenes
Omnibꝰ aūt que de xp̄o narrat · hiſtoria contradicit̄
non ꝙ ꝯtradicāt hi · qui credebant i eum · Nos q̄ppe
ſcimus oīa vera eſſe que ſcripta ſunt · Sed q̄a apꝰ
incredulos · vniuſa que de eo ſcripta ſūt · ſignū ſunt ·
cui contradicit̄ ¶ Grego · niſſenus Hec ſiquidem de
filio dicunt̄ ſpectant tn̄ ad eius genitricē · dum ſingu
la ſibi aſſumit ſimul periclitata ⁊ glorificata · nec tn̄
ꝓſpera · ſed illa denūciat etiā doloroſa. Vn̄ ſequitur
Et tuam ipſius aīam pertrāſibit gladius. ¶ Orig ·
Nulla docet hiſtoria beataȝ mariam ex hac vita gla
dȷ occaſione migraſſe · p̄ſertim cū non aīa ſed corpus
ferro ſoleat interfici · Vn̄ reſtat intelligi gladium illū
de quo dr̄ · Et gladius in labȷs eoꝝ hoc ē dolorem
dn̄ice paſſiōis animā eius pertrāſiſſe · que etſi xp̄m
veꝝ dei filium ſponte ꝓpria mori · mortemq̄ȝ ip̄m
non dubitaret eſſe deuicturꝝ · ex ſua tamē carne pro
creatū n̄ ſine doloris affectu potuit videre crucifigi
¶ Ambro · Vel prudentiā marie · nō ignarā miſterȷ
celeſtis oſtendit · Viuū eīm verbum dei ⁊ validum
⁊ acutiꝰ oī gladio acutiſſio ¶ Aug · de que · no · ⁊ ve ·
teſtamenti Vel ꝑ hoc ſignificauit · ꝙ i maria ꝑ quam
geſtū ē icarnatiōis miſteriū · i morte dn̄i ſtupore quo
dam dubitauit · videns filium dei ſic humiliatū vt
vſq̄ȝ ad mortem deſcenderet. Et ſicut gladius pre
ſiens iuxta hoīem timorē facit · nō pcutit · ita dubita
tio meſticiā facit · n̄ tn̄ occidit · q̄a non ſedit in aīo ſꝫ
ꝑtrāſiit quaſi ꝑ vmbrā · ¶ Greg · niſſenus · Sed ne
ipſam ſolā i ea paſſiōe occupari ſignificat · cum ſubdi
tur · vt reuelent̄ ex multis cordibꝰ cogitacōes · quod
dicit vt euenerit deſignat · nō aūt cauſaliter ponitur
His eīm oibꝰ euenientibꝰ · ſecuta ē erga multos inten
tionū detectio. Quidā eīm dn̄ū fatebant̄ i cruce · Al
ne ſic ab infamȷs ⁊ criminationibꝰ deſiſtebant. Vel ſi
dictū ē · quatinꝰ tempore paſſiōis patulē ex pluribꝰ
cordibꝰ meditationes · ⁊ emendarentur ꝑ reſurrectiōē
velox eīm illis poſt ambiguitatē certitudo ſuperuenit
niſi forte reuelationē · illuminationē q̄s eſtimet ſo
litū eſt ſcripture · ¶ Beda Sed ⁊ vſq̄ȝ ad conſum
mationē ſeculi p̄ſētis eccl'ie aīam gladius duriſſime
tribulationis ptrāſire nō ceſſat · cum ſigno fidei a
improbis ꝯtradicit. Cū audito dei verbo · multos cum
xp̄o reſurgere · ſed plures a crudelitate ruere · gemi
bunda perſpiciat · cum reuelatis multoꝝ cordiū cogita
tionibꝰ · vbi optimum euāgelȷ ſeuit ſemē · ibi ȝiȝania vi
tioꝝ · vel plus iuſto p̄ualere · vel ſola germinare cō
ſpicit ¶ Orig · Cogitatōs etiā male i hoīb' erāt que
ꝓpterea reuelate ſunt · vt occideret eas ille · q̄ ꝓ nob'
mortuus ē · Quādiu eīm abſcōdite erāt · impoſſibile
erat eas genitus interfici · vn̄ ⁊ nos ſi peccauerimꝰ
debemꝰ dicere Iniquitatem meā non abſcondi · Si
eīm reuelauerimus pecca nr̄a · nonſolum deo ſed etiā
his q̄ p̄ſūt mederi vulneribus nr̄is delebūt pccā nr̄a

¶ Et erat Anna ꝓphetiſſa filia phanuel
de tribu Aſſer Hec ꝓceſſerat indiebus mul
tis et vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a
v̄ginitate ſua Et hec vidua vſq̄ȝ ad annos
octogitaquatuor. que n̄ diſcedebat de tēplo
ieiunȷs ⁊ obſecrationibus ſeruiēs nocte ac
die et hec ipſa hora ſuperueniens confitebā
tur domino ⁊ loq̄batur de illo omnibꝰ q̄ ex
pectabant redemptionem Iſrael.

¶ Ambro. Prophetauerat Simeon. ꝓphetauerat
copulata coniugio. ꝓphetauerat virgo debuit ⁊ vi-
dua ꝓphetare. ne qua professio deesset. aut sexus. ⁊
ideo dicit. Et erat Anna prophetissa filia phanuel
de tribu aser. ¶ Theoph. Immoratur euangelista
circa Anne descriptionem ⁊ patrem ⁊ tribum enar-
rans. testes quasi multos adducens qui patrem ⁊
tribū viderunt. ¶ Grego. nisenus. Vel quia tunc
temporis cum hac alie quedam eodem nomine nuncu-
pabant. Vt igit ad eam manifesta discretio fieret. pa-
trem eius cōmemorat. ⁊ generis qualitatem descri-
bit. ¶ Ambros. Anna vero ⁊ stipendijs viduitatis
⁊ moribus talis inducit. ut digna fuisse credat. que
redemptorem oīm nunciaret. vnde sequit. Hec ꝓces-
serat in diebus multis. ⁊ vixerat cum viro suo ānis
vij. a virginitate sua. ⁊ hec vidua usqꝫ ad annos. lxx-
xiiij. ¶ Auge. Nec enim spūssancꝰ fortiter ha-
bitauit i ea. Bonū em̄ ē ⁊ primū si qua pt̄ virgini-
tatis grām possidere. Si autem hoc non potuerit. ſꝫ
euenerit ut perdat virum. vidua ꝑseuerat. Quod
quidem nonsolum post mortem viri. sed etiam cum ille
viuit debet habere i animo. ut etiā si nō euenerit. vo-
luntas ipsiꝰ ⁊ propositum a domino coronet. Et di-
cat. hoc voueo. hoc promitto. si mihi humanum ali-
quid qd̄ non opto. cōtigerit. nihil aliud faciam qꝫ in-
contaminata ⁊ vidua perseuerem. Iuste ergo sancta
mulier spm̄ ꝓphetandi meruit accipere. quia longa
castitate. longis etiam ieiunijs. ad hoc culmen ascen-
derat. vnde sequit. Que non discedebat de templo. ieiu-
nijs ⁊ obsecrationibus seruiens die ac nocte. ¶ Ore-
genes. In quo liquet qꝫ ceterarū virtutum inerat
ei congeries. ⁊ aspice cōformem Simeoni virtutib.
Simul em̄ erant in templo. simul etiam digni repu-
tati sunt ꝓphetica grā. vnde sequit. Et hec ipsa hora
superueniens confitebat domino. ¶ Grego. nisenus.
Hoc ē regratiabat videndo mundi salutem i israel
⁊ confitebatur de ihesu. quoniā ipse esset redemptor
⁊ mundi saluator. vnde sequit. Et loquebat de illo oībꝫ
qui expectabant redemptionem israel. Verum quia
Anna ꝓphetissa modicum aliquid ⁊ nō nimis clarū
de xp̄o disseruit. euangelium non seriatim induxit. q̄
ab ea sunt dicta. Forsan autem ob hoc aliquis Si-
meonem preuenisse fatebitur. eo qꝫ is quidem formam
legis gerebat. Anna ⁊ ipm̄ nomē notat obedienciā
Ipsa vero grē qd̄ interpretatio noīs manifestat. inte
quas xp̄s medius erat. Idcirco illud quidem dimi-
sit cum longe morientem. hanc vero fouet vltra vi-
uentem p grām. ¶ Beda. Iuxta intellectum etiam
misticum Anna ecclesiam significat. que in pn̄ti spon-
si sui ē morte quasi viduata. Numerus etiā annorū
viduitatis eius tempꝰ ecclīe designat. quo in corpe
consistens peregrinatur a dn̄o. Septies quidem duo-
decim. octogintaquatuor faciunt. ⁊ septem quidem ad
huiꝰ seculi cursum qui diebus septem voluit. Duo-
decim vero ad pfectionem doctrine apostolice ptinēt
Ideoqꝫ siue vniuersalis ecclesia. seu quelibet anima
fidelis que totum vite sue tempus apostolicis curat
mancipare institutis. Octogintaquatuor annis domio
seruire laudat. Tempus etiam septem annorū q̄ cum
viro suo manserat congruit. Nam ꝓpter dn̄ice pri-
uilegium maiestatis. quo in carne versatus. docuit i
signum pfectionis simplex. septem annorū numerus
est expressus. Arridet etiam ecclesie misterijs ⁊ āna
⁊ gratia eius interpretat. ⁊ filia est phanuelis. qui
facies dei dicit. ⁊ de tribu asser id ē beati descendit.

¶ Et ut pfecerunt omnia ſcꝫm legem domi-
ni. reuersi sunt in galileam ciuitatem suā na-
zareth. Puer autē crescebat ⁊ cōfortabatur
plenus sapiencia ⁊ grā dei erat in illo. Et i-
bant parētes eius p omnes annos in iheru-
salem in die solemni pasche.

¶ Beda. Ptermisit h̄ loco lucas que a matheo satis
exposita nouerat. dn̄m videlicet post h̄ ne ab herode
necandus inueniret. in egiptū a parentibus esse lāatū
Defunctoqꝫ herode. sic demum in galileam reuersum
Nazareth ciuitatem suam inhabitare cepisse. So-
lent enim euāgeliste singuli sic omittere quedam. q̄
vel ab alijs cōmemorata viderunt. Vel ab alijs com-
memoranda in spū preuiderunt. ut cōtinuata sue nar-
rationis serie. quasi nulla ptermisisse videant. Que
tamen alterius euangeliste considerata scriptura q̄
loco transita fuerint. diligens lector inueniat. vnde
multis pretermissis lucas dicit. Et ut omnia perfe-
cerunt secundum legem domini reuersi sunt in gali-
leam ciuitatem suam nazareth. ¶ Theoph. Erat qui-
dem eorum ciuitas bethleem sicut patria. nazareth
vero tanqꝫ habitaculum. ¶ Aug. de con. euā. Forte
autem hoc mouet. quomodo dicat matheus ꝓpterea
cum puero parentes eius isse in galileam q̄a metu
Archelai. in iudeam ire noluerunt. cum propterea
magis ijsse in galileam videant. quia ciuitas eorum
erat nazareth galilee sicut lucas hic non tacet. Sꝫ
intelligendum est. vbi angelus in somnis in egipto
dixit ad ioseph. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrē
eius ⁊ vade in terram israel sic intellectum pmo eē
a ioseph. ut putaret iussum se esse pergere i iudeā
Ipsa em̄ intelligi primitꝰ potuit terra israel. porro
autem postea quoniam comperit illic regnare filiuꝫ
herodis archelauꝫ. noluit obijcere se illi periculo. cū
posset terra israel etiam sic intelligi. ut etiam galilea
illi deputaret. quia ⁊ ipsam populꝰ israel incolebat
¶ Grecus. Vel aliter. Enumerat hic lucas tempus
ante descensum in egiptum. neqꝫ em̄ ante purgatōꝫ
eam ioseph deduxisset. Ante vero q̄ꝫ i egiptū descē-
derent nō receperāt p oracula ut i nazareth pgerēt
imo quasi libentius in patria cōuersantes illuc vltro
pgebant. Cum enim ad nihil aliud ascensus i betleē
euenisset. nisi causa descriptionis. Expedito eo cuiꝰ
causa ascenderant. descendunt i nazareth. ¶ Theo.
Poterat autem secundum corpus ex ipso vtero in
mensuram mature etatis prodere. Sed videretur
hoc ſm phantasiam ꝓpterea paulatim crescit. vnde
sequitur. Puer autem crescebat ⁊ confortabatur.
¶ Beda. Notanda est distinctio verborū. quia domi-
nus ihs xp̄s in eo qꝫ puer erat id est habitū humāe
fragilitatis induerat. crescere ⁊ cōfortari habebat.

¶ Athanaſiꝰ Ceterum ſi ſcdm quoſdã caro in diui
nam naturam mutata eſt. quõ capiebat augmẽtum
Increato eni augmentũ attribuere · nephariũ eſt
¶ Cirillus Decenter vero etatis incremẽto ſapiẽcie
ꝯiunxit augmentum · cum dicit ⁊ cõfortabaẽ ſcilicꝫ
ſpiritu Nam iuxta mẽſuram etatis corporee · natu
ra diuina ſapienciã ꝓpriã reuelabat ¶ Theophilus
Si eñ dum paruꝰ etate erat omnẽ ſapientiã demon
ſtraſſet · videreẽ prodigium ſꝫ ꝑ ꝓfectũ etatis ſeipm
oſtendebat · vt totũ impleret orbem Nõ autẽ quaſi
ſuſcipiens ſapiẽtiã · ſpũ ꝯfortari dr̃ Qꝫ eñ ab initõ
ꝑfectiſſimũ ẽ · quõ poteſt deinde ꝑfectius fieri · vnde
ſequiẽ Plenꝰ ſapiẽtia ⁊ grã dei erat in illo ¶ Bed
Sapiẽtia quidem qȝ ĩ xp̃o habitat oĩs plenitudo di
uinitatis corporaliẽ · grã aũt · qȝ hoĩ ihu xp̃o magna
grã donatũ ẽ · ut ex quo homo fieri cepiſſet · ꝑfectꝰ
eſſet ⁊ deus · Multo aũt magis ĩ eo qđ verbum dei
⁊ deus erat · nec confortaari indigebat · nec habebat
augeri Adhuc aũt cum paruulus eſſet · habebat gra
ciam dei vt quõ ĩ illo oĩa mirabilia fuerãt · ita ⁊ pue
ricia mirabilis eſſet · vt dei ſapientia compleretẽ Se
quiẽ Et ibant parentes eiꝰ ꝑ oĩns annos in iheruſa
lem in die ſolemni paſce ¶ Criſ · In hebreoꝝ ſolem
nitatibꝰ nonſolum tempꝰ · ſedetiã locũ obſeruare lex
iuſſerat Et ideo nec dñi parẽtes extra iheroſolimã
celebrare paſca volebant · ¶ Aug · Quõ aũt ibant
parentes eius ꝑ omnes annos puericie xp̃i ĩ iheru
ſalem · ſi Archelai timore illuc ꝓhibebanẽ accedere · h
mihi diſſoluere non eſſet difficile · nec ſi aliquis euan
geliſtaruꝫ expꝛeſſiſſet · quãdiu regnaret Archelaus ·
Fieri enim poterat vt ꝑ diem feſtum inẽ tam ĩ gen
tem turbã latenter aſcenderent mox reuſuri Ubi tñ
aliis diebus habitare metuerũt ut nec ſolemnitate ꝑ
termiſſa eſſent irreligioſi nec ꝯtinua manſione ꝯſpi
cui Cum vero eciã de regno archelai oĩns qȝ fuerit
diuẽnum tacuerit Iſte qȝ intellectus patet ꝙ lucas
dicit ꝑ omnes annos eos aſcendere ſolitos in Ieru
ſalẽ tunc accipimꝰ factũ cũ iã non timereẽ Archelaꝰ

¶ Et cum factus eſſet Ieſus annoꝝ · xii ·
Aſcendentibus illis Iheroſolimam ſecundũ
conſuetudinem diei feſti Conſummatis qȝ
diebus ut redirent remanſit puer Iheſus
in Ieruſalem · ⁊ non cognouerunt parẽtes
eius Exiſtimantes aũt illum eſſe ĩ comita
tu uenerunt iter diei ⁊ requirebant eũ in
ter cognatos ⁊ notos Et non inuenientes
regreſſi ſunt in ieruſalem requirẽtes eum
Et factum eſt poſt triduum inuenerunt il
lum in templo ſedentem in medio doctorum
audientem illos ⁊ interrogantẽ Stupebãt
autem omnes qui eum audiebant ſuꝑ pru
dencia ⁊ reſponſis eius Et uidentes admi
rati ſunt · Et dixit mater eius ad illum
fili qȝ feciſti nobis ſic ecce ego ⁊ pater tuuſ
dolentes querebamus te · Et ait ad illos
Quid eſt ꝙ me querebatis Neſciebatis ꝙ
in hiis q̃ patris mei ſũt oportet me eſſe Et
ipſi non intellexerunt verbum qđ locutus
ẽ ad illos.

¶ Cirillus Quia dixerat euãgeliſta ꝙ puer creſce
bat ⁊ ꝯfortabaẽ ꝓpriũ ſermonem verificat Inducit
Ieſũ vna cũ ſacra v̾gine in Ieruſalẽ aſcendentẽ Un
diciẽ Et cũ factꝰ eſſet Ieſus annoꝝ xii aſcendentibus
illis Ihe ¶ Grecꝰ Nõ eñ inditiũ ſapiẽtie tranſcen
dit etatis mẽſuram ſꝫ quo tempe penes nos diſtre
oĩs ratio ꝑfici conſueuit · xii ſcilicet anno · xp̃i ſapi
tia demõſtraẽ ¶ Ambro · Uel a · xii anno dominus
ſumiẽ diſputationis exordiũ Hic eñ ꝑdicãtis ſibi
euãgelizãtiũ numerꝰ debebaẽ ¶ Baſili · paſſurꝰ ·
hoc dicẽ · qȝ ſic ſeptenario numero ſic ⁊ duodenario
qui multiplicatis ĩẽ ſe inuicem ſeptenarii partibus c̃
ſtat vel rex vł tẽpoꝝ vniuẽſitas ac ꝑfectio deſignaẽ
Atqȝ ideo q̃ oĩa loca uł tẽpora docetur occupan · tã
a duodecimo inio iubar · xp̃i ſumit exordiũ ¶ Cri
ſomeẽ · ꝙ aũ dominꝰ ꝑ oĩns annos cum parentibus in
Paſca Ieroſolimã venit humilitatis ẽ humane in
ciũ Hois nãqȝ eſt ad offerenda deo ſacrificia ꝯcurre
⁊ eũ orationibꝰ ꝯciliare Fecit ergo dñs inẽ homini
bꝰ natus qđ faciendũ hominibus ꝑ angelos imperaue
deꝰ · vñ diciẽ Secũdũ ꝯſuetudinẽ diei feſti Sequa
igiẽ iter humane ꝯuerſationis eiꝰ ſi deitatis glã admi
ramur ſtudii ¶ Grec Celebrato aũ feſto aliis ſecedẽt
Ieſꝰ latẽẽ ꝑmãſit vñ ſeqẽ Cõſũmatiſqȝ diebus ut re
direẽ ꝑmãſit puer Ieſꝰ in Ieruſalẽ ⁊ nõ cognouerunt
parẽtes eiꝰ Dicit aũ ꝯſũmatis diebus quia vii dies
durabat ſolẽnitas Ideo autẽ lateẽ remanet ne pa
rẽtes ipedimẽto eſſẽt diſputacõi pagende cũ legiſꝑe
ritis · vł forſitã hoc euitãs · ne videaẽ parẽtes ꝯtẽni
ſi mãdãtis ñ paręt Lateẽ ergo ꝑmanet ne aut ꝓhi
baẽ aut ſit inobediẽs ¶ Orige Nõ aũ mireris ꝙ
ẽtes vocatos quoꝝ alẽ ob partũ alter ob obſequiũ
patris ⁊ matris meruerũt vocablã ¶ Beda ĩ cõm
Sed queret aliqs Quomõ dei filius tãta parentum
cura nutritus potuerit obliuiſcẽdo relinqui Cui re
ſpõdendum Quia filiis Iſrael mons fuit ut tẽpori
bꝰ feſtis vł Ieroſolimã ꝯfluẽtes uł ad ꝓpria redeũ
tes ſeorſũ viri ſeorſũ ſeie icederẽt ĩfãteſqȝ uł pueri cũ
q̃libet parẽte indifferẽẽ ire potuerit Ideoqȝ Mari
am vł Ioſeph viciſſim putaſſe pueꝝ Ieſũ quẽ ſeci
nõ cernebant cũ alẽo parẽte reuſum vñ ſequeẽ Ex
iſtimantes aũ illũ eſſe ĩ comitatu venerũt iter die
⁊ requirebant eum inter cognatos ⁊ notos ¶ Orig
ſicut aũt quando inſidiabanẽ ei iudei elapſus ẽ de me
dio eorum ⁊ non aparuit ſic ⁊ nunc puto remiſiſſe
prium Ieſum ⁊ parentes eius ubi remanſerit igno
raſſe Sequitur enim Et non inuenientes regreſſi
ſunt in Ieruſalem requirentes eum ¶ Gloſa vna
quidem die reuerſi ſunt a Ieruſalem Secunda que
runt inter cognatos ⁊ notos ⁊ non inuenientes ter
cia die regreſſi ſunt in Ieruſalem ⁊ ibi inuenerũt ſi
ſequitur Et factũ ẽ poſt triduũ iuenerũt eũ ĩ tẽplo

¶ Orige. Non ſtatim ut querit̄ inuenit̄. Nõ enim
inter cognatos ⁊ carnis propinquos inuenit̄ iheſ⁹
neq̄ enim poterat humana cognatio dei filium conti
nere Non inuenit̄ inter notos quia maior ē mortali
notitia. i multoꝝ comitatu non poteſt inueniri. nec
vbiq̄ inuenerūt. ſ; in templo. Et tu ergo quere ihm
in templo dei. quere in eccleſia. vbi xp̄i ſermões atq̄
ſapientiam id eſt filium dei repies. ¶ Ambro. Poſt
triduū repitur ī templo ut eſſet indicio. quia poſt
triduum triumphalis paſſionis in ſede celeſti. ⁊ ho
nore diuino fidei noſtre ſe oſtenderet reſurgēs. qui
mortuus credebatur. ¶ Gloſa. Vel quia queſitus
aduentus xp̄i a patriarchis ante legem non ē inuen
tus queſitus a ꝓphetis ⁊ iuſtis ſub lege non ē inuē
tus queſitus a gentibus. ſub gratia inuenit̄ ¶ Ori
genes Quia vō paruulus erat. inuenit̄ in medio p̄
ceptorum ſanctificans erudiens eos. vnde dicitur ſe
dentem ī medio doctorum audientem illos ⁊ interro
gantem Et hoc pietatis officio ut nos doceret. q̄d
pueris quãuis ſapientes ⁊ eruditi ſint. conueniret
ut audiant potius magiſtros q̄ꝫ docere deſiderent. ⁊
ſe vana oſtentatione non iactent. Interrogabat aūt
non ut addiſceret. ſ; ut īterrogat⁹ erudiret. ex vno
quippe doctrine fonte manat. ⁊ interrogare ⁊ reſpon
dere ſapienter. Unde ſequit̄ Stupebant autem oīs
qui eum audiebant ſup prudentia ⁊ reſponſis eius
¶ Beda. Ad oſtendendum em̄. q̄a homo erat. homi
nes magiſtros humiliter audiebat Ad probandum
vero quia deus erat eiſdem loquētib⁹ ſublimiter re
ſpondebat ¶ Grecus Querit em̄ rationabiliter. au
dit prudenter. reſpondetq̄ prudentius. q̄d ſtuporem
faciebat; vnde ſequit̄ Et videntes ammirati ſunt.
¶ Criſ. ſup iohē; Nullum quippe miraculum egit
dn̄s in puericia. hoc tamen vnum prodit lucas. per
quod mirabilis videbat̄ ¶ Beda. Diuina ſiquidem
lingua ſapientiam ꝓdebat. ſed infirmitatem etas pre
tendebat humanam Unde iudei Inter alta que audi
unt. ⁊ infirma que vident dubia ãmiratione turbā
tur Nos aūt neq̄ꝙ miremur ſi ſcientes ſm̄ ꝓphetā
q̄ ſic paruul⁹ natus eſt nobis. q̄ permanet deus fortis
Grecus Miranda vero dei genitrix maēris affe
ctu viſcerūbus quaſi cum lamentis mōſtrationem doloꝛ
ſum oſtendit ⁊ omnia ſicut mater. ⁊ fiducialiter. ⁊
humiliter ⁊ affectuoſe exprimit Unde ſequit̄ Et di
xit mater eius ad illū Fili quid feciſti nobis ſic ecce
pater tuus ⁊ ego dolentes q̄rebamus te ¶ Orige.
Nouerat g⁹ virgo ſacrata hunc n̄ eſſe filiū ioſeph
⁊ tamen patrem vocat illius ſponſum ſuum ꝓpter
iudeorum ſuſpitionem. eſtimantium ipm̄ vulgo foꝛ
conceptum Dicetur autem forte ſimplicius q̄ eum
honorauit ſpūſſanctus patris noīe. eo q̄ pueꝝ ihm̄
educauit. archilochꝰ vero. eo q̄ genealogiā ioſeph
ex dauid produxit. ne ſupflua cenſeret̄ Cur autem
dolentes eum querebant. an ex eo q̄ perierit puer.
non errauerit. abſit Nuq̄ꝫ enim fieri poterat. ut p̄
ditum formidarent infantem quē dn̄m eſſe cogno
uerāt Sed q̄dō tu ſi q̄ndo ſcripturas legis. queris
in eis ſenſum cum dolore. nō q̄ ſcripturas erraſſe ar
bitreris ſed ueritatē quā intrinſecus habent. q̄ris ī
uenire. ita illi querebāt ihm̄. ne forte relinquēs eos
reuerſus eſſet ad celos. cum illi placuiſſet. iteꝝ de

ſcenſurus Oportet ergo eum qui querit ihm̄ nō ne
gligenter ⁊ diſſolute tranſire. ſicut multi querunt. ⁊
non inueniunt. ſed cum labore ⁊ dolore ¶ Glo. Vel
metuebāt. ne q̄d herodes ī infantia eius patraſſe q̄ſi
erat. tunc iam in puericia poſitum inuenta oportu
nitate alij interficerent. ¶ Grec⁹ Sed ipſe dn̄s re
ſpondet ad omnia ⁊ corrigens q̄dāmodo dictum eius
de eo qui putabat̄ pater. verū patrem manifeſtat.
docens nos p̄ infima gradi ſed ī altum extolli Unde
ſequit̄ Et ait ad illos. quid eſt q̄ me querebatis.
¶ Beda Et quid potius debeat ei cui eſt eternus fi
lius. mentis oculos attollere cogit. vnd̄ ſeq̄t̄ Neſci
ebatis quia in hijs que patris mei ſūt. oportet me eē
¶ Ambro. Due ſunt in xp̄o generationes. vna eſt
paterna. altera materna. paterna diuinior. materna
vero que in noſtrum laborem. vſum q̄ deſcendit.
¶ Ciril. Hoc igit̄ dicit. oſtendens ſe menſuram hu
manam tranſcendere. ⁊ inueniēs q̄ ſacra virgo effe
cta ſit miniſtra negocij cum pepit carnem. ipſe vero
naturaliter ⁊ vere de⁹ eāt. ⁊ filius p̄ris excelſi. hic
autem valētini ſequaces audientes. q̄ templum erat
dei. pudeat dicere q̄ creatoꝛ ⁊ legis deus ⁊ templi n̄
ipſe pater ē xp̄i ¶ Epiph. Attendat ⁊ Hebion q̄ p⁹
annos. xij. ⁊ nō p⁹. xxx. annū xp̄s repit̄ ſtupendus
in ſermonibus gr̄e Quaobrem non ē dicē q̄ poſtq̄ꝫ
venit ad eum ſpūs ī baptiſmo. ſanctus fuit xp̄us. ſed
ab ipſa puericia ⁊ templum agnouit ⁊ patrem.
¶ Grecus. Hec ē demōſtratio prima ſapiētie ⁊ vir
tutis pueri iheſu que nãq̄ puerilia eius vocant. dia
bolice putamus eſſe cōſiderationis niſi quis ea ſola
velit acceptare nequaq̄ꝫ his que tenemus oppugnātia
ſ; magis pſona ꝓphetis dictis. q̄a ſpecioſus pre filijs
hoīm ⁊ matri obediens. ⁊ moribus facetus ⁊ riſu n̄
modicū venerandus ⁊ placidus ad loquēdū facūd⁹
dulcis ⁊ prouidus ⁊ multum ſtrēnuitate cognitus.
tamē q̄ꝫ qui repletus ſapientia fuerat. ⁊ ſicut in alijs
ſic ꝯuerſationis humāe atq̄ locutionis q̄ꝫuis ſupra
hoīem terminus ⁊ ratio Manſuetudo em̄ ſibi preci
puū Sup hec autē omnia. nihil aſcendit ſup verti
cem eius. nec humana manus excepta materna. hic
autem poſſumus vtilitatem conſequi. Dū em̄ mariā
increpat dn̄s. querentem ipm̄ inter ꝓpinquos. omiſſi
onem vinculoꝝ ſanguinis aptiſſime ſuggerit. oſtēdēs
q̄ non ꝯtingit metam pfectionis attingere eum qui
adhuc vagatur in his que corpori ꝯferunt. ⁊ q̄ hō
deficit a pfectōe p̄ affectū cognatoꝝ. ſeq̄t̄ Et ipſi non
intellexerūt verbū q̄d locut⁹ ē ad illos ¶ Beda. q̄a
ſc; de ſua d̄initate ad eos loquebat̄ ¶ Orige. Vel ne
ſciebant vtꝝ dicēs ī his que p̄ris mei ſunt. ſignifica
ret in templo. an aliq̄d altius. ⁊ q̄d magis edificat.
vnuſquiſq̄ enim noſtrum ſi bonus fuerit. poſſeſſio
ſeſſio dei p̄ris ē Si quis aūt nr̄m ſeſſio dei patris ē
habet in medio ſui iheſum.

¶ Et deſcendit cum eis ⁊ venit nazareth
⁊ erat ſubditus illis Et mater eius ꝯſerua
bat omnia verba hec cōferens in corde ſuo
Et iheſus ꝓficiebat etate ⁊ ſapiēcia ⁊ gra
cia apud deum ⁊ homines.

¶ Grecus. totam inter mediam chriſti vitam. qua

eſt inter oſtenſionē etatis ⁊ tempus baptiſmatis · ve
lut immunē alicuius famoſi ⁊ publici miraculi ⁊ do
ctrine euāgeliſta ſub vno vbo colligit dicēs Et diſcē
dit cum eis ⁊ venit nazareth. ¶ Orige. Crebro ihs
deſcēdit cū diſcipulis ſuis · nec ſemp verſat̄ in mō
te q̄a nō valebant qui varijs morbis laborābat aſcē
dere in montem Ideo ⁊ nunc deſcendit ad illos q̄
deorſū erant Seq̄t̄ Et erat ſub · ill. ¶ Grec⁹ · q̄nq̄
em̄ vbo prius leges inſtituens ipe ſecūdario ope cō
probabat · Sicut i⁹ Bonus paſtor aīam ſuā dat vl̄
ponit p ōīb⁹ ſuis Ipe nāq̄ paulopoſt nr̄az ſalutē
exquirēs · aīam expoſuit ꝓpriā · aliq̄n vero pri⁹ vi
uendi ꝓponit exēplar ⁊ poſtea ꝑmebat vbotenus
ſanctionē Sicut hic · hec tria p̄ ceteris ope mōſtrās
diligere deū · honorare parētes · deum vo · ⁊ ipis pre
ferre parentib⁹ · Cū em̄ rephenderet̄ a parentib⁹ mi
noris cure cetera reputat · q̄z que ſunt dei Demq̄
ipis q̄ꝫ parentibus · obedientiam preſtat ¶ Beda · q̄d
em̄ magiſter vtutis niſi officiū pietatis impleret ·
Quid iter nos aliud q̄z q̄d agi a nob̄ vellet · ageret
¶ Orig · Diſcamus ergo ⁊ nos filij parentib⁹ nr̄is
eē ſubiecti Qđ ſi pr̄es nō fuerint · Subijciamur his
qui patrū hn̄t etatem · ihs filius dei ſubijcit̄ ioſeph ⁊
⁊ marie Ego vo ſubijciar Epō qui mihi conſtitut⁹
ē pater · puto q̄ intelligebat ioſeph q̄a maior ſe erat
ihs · ⁊ trepidus moderabat̄ imperiū Videat g⁹ vn⁹
quiſq̄ q̄ ſepe qui ſubiectus eſt · maior ſit · Qđ ſi intel
lexerit · n̄ eleuabit̄ ſupbia qui ē ſublimior dignitate
ſciēs ſibi meliorē eſſe ſubiectū ¶ Greg niſſenus Am
plius q̄m impuberibus adhuc eſt imꝑfecta diſcretio ·
egetq̄ p prouectos ad ſtatū ꝑuehi ꝑfectiorem · Ideo
cū ꝑtigiſſet duodecimū annū · paret parentib⁹ · ut oſn̄
dat q̄ quicq̄d p ꝑmotionē ꝑficit̄ · anteq̄z ad finem ꝑ
ueniat · obedientiam tanq̄z ꝑducētem ad bonū · vtilit̄
amplexat̄ ¶ Baſilius in li · religionū Ab ipa autem
ꝑmeua etate parentibus obediēs quēlibet laborē cor
poreū hūiliter ⁊ reuerenter ſuſtinuit Cū · n · homies
eēnt honeſti ⁊ iuſti egeni tn̄ · neceſſarioꝝ penuriam
patientes · teſte p̄ſepi partus venerādi miſtro mā ;
feſtū ē q̄ ſudores corporeos ꝯtinuo frequentabāt ·
neceſſaria vite ſibi querētes · ihs aūt obediēs ill · ut
ſcriptura teſtat̄ · etiā i ſuſtinēdo labores · ſubiectiōem
plenariā oſn̄debat · ¶ Amb · Et mirans ſi pr̄i deferre
q̄ ſubdit̄ mr̄i · nō vtiq̄ īfirmitatis · ſed pietatis ē iſta
ſubiectio Attollat · licet caput hereticus vt aliena
auxilijs aſſerat eū qui mitt̄ indigere · nūq̄d ⁊ hu :
mano egebat auxilio · ut materno ſeruiret impio · de
ferebat aīalle · deferebat ſimulato patri Et mirans
ſi deo detulit an homi deferre pietatis ē deferre deo i
firmitatis ¶ Beda Virgo at̄ ſiue q̄ intellexit ſiue q̄
nondum intelligere potuit · oīa ſuo pariter in corde
quaſi ruinād a · ⁊ diligentius ſcrutāda recōdebat · vn̄
ſeq̄t̄ · Et mr̄ ei⁹ ꝯſuabat oīa vba hec ꝯferens i cor
de ſuo ¶ Grec⁹ · Conſidera prudentiſſimā mulierem
mariā vere ſapientie matrē · qualiter ſcolaris ſit pu
eri · No em̄ ei ut puero · neq̄ ut viro ſ̄ vt deo vaca :
bat vlteri⁹ ⁊ illius voces diuinas · ⁊ oꝑa reputabat
Ideo nil ex dictis aut actis · ab eo incaſſum illi pa
tebat · Sed ſicut ipm verbū prius in viſceribus ita
nūc eiuſdē modos ⁊ dicta concipiebat ⁊ in corde ſuo
q̄damodo fouebat Et h̄ quidē iā ſecū i p̄ſnti contem

plabat̄ · Hoc at̄ expectabat in futurū clarius reue
landū · ⁊ hac quidem tanq̄z regula ⁊ lege · p totam
vitā vtebat̄ Vn̄ ſequit̄ Et ihs ꝓficiebat etate ⁊ ſapi
entia ⁊ gr̄a apud deū ⁊ hoies ¶ Theo · Sed inquire
Quō p̄ſe equal̄ pr̄i i ſub̄a eē quiv · ꝓfici⁹ creſcere
dr̄ · nō at̄ i eo q̄d ē verbū · dr̄ incrementū ſuſcipere
ſꝫ in eo q̄d fact⁹ ē hō Si em̄ vere ꝓfice p̄ncipiſ fa
ctum ē caro · q̄ ante impfectus extiterat · q̄d g̃ g̃ra
agimus ei velut incarnatō p nob̄ · Qualiter aūt
ipe ē ūa ſapiētia ſapiā poteſt augeri · Vel qualit̄ i
ceteris largit̄ gr̄am · ipe i gr̄a ꝓmouet̄ Amplius
nemo ſcādalizat̄ · cū audit q̄ verbū ſeipm hūiliau
it · īfirma quedā de deo vbo ſentiēs · ſꝫ poti⁹ mirat
miſericordiā ei⁹ quō n̄ eſt ſupuacaneū ſcādalizari a
dicēdo q̄d ꝓfecit · nā ſic̄ p nob̄ humiliat⁹ ē ſic ꝓdi
fecit · vt nos i eo ꝓficiamus · q̄ lapſi fuimus p pri
Nā quicq̄d ſpectat ad nos ipe p nob̄ xp̄s ſuſcep
ut cuncta reformet i meli⁹ ¶ Cirillus Et attende q
nō dixit ꝓficere vbū · ſꝫ ihm · ne ſimplex verbi p
ficere itelligas · ſꝫ verbū caro factū ¶ Theo · Et ſic
vbū in carne paſſū fatemur · q̄uis ſola caro fuit p
ſa · quia caro vbi erat · que patiebat̄ · ita ꝓficit d
eo q̄ humanitas ꝓficiebat i ipo ¶ Greg · niſſenus
aūt ſm hūanitatē ꝓficere nō q̄ ipa ſuſcipiat aug
tum q̄ ab initio fuit ꝓfecta · ſꝫ ex eo q̄ paulatim ma
feſtabat̄ ¶ Vero naturalis em̄ lex teſpus homin
ſenſu maiore vti q̄z etas corporis patiat̄ · Erat ita
verbū factū hō ꝓfectū · cū ſic ſurrens ⁊ ſapiētia p
Nā q̄a dādū ī erat aliq̄d nr̄e nature mortib⁹ re
extraneū a videntib⁹ reputet̄ · tanq̄z hō paulatim c
ſcente corpore manifeſtabat ſeipm · ⁊ quotidie ſapi
cior ab audientib⁹ ⁊ videntib⁹ cēſebat̄ ¶ Greg · P
ficiebat ergo ſm etatē quidem corpore i viriler
tum promotō · Sapientia aūt p eos q̄ ab eo diui
docebant̄ · gr̄a vo qua cū gaudio ꝓmouebant cre
tes i fine obtinere que ab ipō promiſſa ſunt · vt q
dem apud deum · ex eo q̄ aſſumpta carne patrum
opus peregit · apud homies vero p ꝯuerſione eo
a cultu idoloꝝ ad ſūme trinitatis noticiā ¶ Theop
Dicit aūt apud deum ⁊ hoies q̄a prius deo placere
deo ⁊ poſtea hoib⁹ ¶ Grego · niſſenus · Differentia
etiā ꝓficit vbū i his q̄ ipm ſuſcipiūt · ſm em̄ meliori
illius aparet · aut infans · aut adoleſcens · aut ꝑfectus

Capitulum tercium.

Anno autem quintodecimo impe
rij tyberij ceſaris ꝓcurante p
cio pylato iudeā tetrarcha aūt
galylee herode philippo at fr
ei⁹ tetrarcha yturee ⁊ traconitidis regio
nis ⁊ lyſania abyline tetrarcha ſub princi
pibus ſacerdotum anna ⁊ cayпha factum
ē uerbum dn̄i ſuper iohānem zacharie filiū
i deſerto.

¶ Greg · i ome · redēptoris p̄curſor q̄ tpe vbū p
cationis accepit · mēorato romāe rei p̄ncipe ⁊ iudee r
gib⁹ deſignat̄ · cū dr̄ · Anno at̄ xv · ipeꝝ tyberij c
ris q̄a em̄ illū p̄dicare veniebat qui ex iudea quoſ
nis q̄a em̄ illū p̄dicare vēiebat qui ex iudea quoſda
⁊ multos ex gentib⁹ redēptur⁹ erat p regē gētiū ⁊

Principes iudeorum predicacõnis eius tempora deſignat. Quia autem gentilitas colligenda erat ĩ romana Rep. vnus prefuiſſe deſcribit. cum dicitur Imperij Tiberij Ceſaris. ¶ Grecus. Mortuo enim auguſto monarcha. a quo romani principes nomen auguſti adepti ſunt. Tiberius poſt illum ad iura monarchie ſuccedens quintũdecimũ annũ ſuſcepti principatus agebat. ¶ Orige. Et in ꝓphetico quidem ſermone. ſolis iudeis pdicato. ſolum iudeoꝝ regnum deſcribitur Diſio inquit Eſaie in diebus Oſie Joathã ⁊ Achaz regnum iuda. At in euangelio qđ erat pdicandũ ĩ vniuerſo mundo dominũ deſcribit Tiberij ceſaris qui totius orbis dominũ uidebat. Uerum ſi ſolum hi q̃ ſunt de gentibus eſſent ſaluandi ſatis erat ſolius Tiberij facere mentionem Sed quia oportebat ⁊ iudeos credere. ob hoc etiam iudeoꝝ regna deſcribunt ſeu tetrarchie. Cũ ſubdit. Procurante põtio pilato Tetrarcha autẽ Galilee Herode Philippo aũt fratre eius tetrarcha Jeturee ⁊ Tracho nitidis regionis. ⁊ liſania Abyline Tetrarcha.

¶ Grego. in omel. Quia enĩ iudea erat pro culpa ſua diſpergenda In iudee regno p ptem. ⁊ ptẽz plurimi principabãt. ſm illud. Omne regnũ in ſeipm diuiſum deſolabit. ¶ Beda. Pilatus quidem. xij. anno tiberij Ceſaris in iudeam miſſus ꝓcurationem gẽtis ſuſcepit. atq ibi p decem continuos annos vſq ad ipm pene finem tiberij pdurauit. Herodes autẽ ⁊ philippus ⁊ lyſanias filij ſunt herodis illius. ſub quo dñs natus eſt. inter quos ⁊ ipm herodem archelaus frater eorum decem annis regnauit. q̃ a iudeis apud auguſtum criminatus apud Viennam exilio perijt. Regnum autem iudee quo minus validũ fieret idem auguſtus p tetrarchias diuidere curauit.

¶ Grego. in omel. Et q̃a iohannes illũ predicauit qui ſimul Rex ⁊ ſacerdos exiſteret. lucas euangeliſta predicationis eius tempora nonſolum p regnũ ſedetiam p ſacerdocium deſignauit. vñ ſubdit. Sub principibus ſacerdotum Anna ⁊ Caypha ¶ Bed. Anno quidem incipiente predicatione iohannis. id ẽ Annas ⁊ Cayphas principes fuere ſacerdotum. ſz Annas illũ annum Cayphas vero eum quo crucẽ dñs aſcẽdit. adminiſtrabat. tribus alijs ĩ medio põtificatu pfunctis. Uerum hi maxime qui ad dñi paſſionem ptinent ab euãgeliſta cõmemorant. Illegalibus nãq tunc pceptis vi ⁊ ambitione ceſſantibus. nulli pontificatus honor uite vel generis merito reddebatur. ſz romana poteſtate ſũma ſacerdocij preſtabat. Joſephus enĩ refert. q valerius grac⁹ Anna a ſacerdotio deturbato iſmaelem pontificem deſignauit filium Baphi. Sed etiam hũc non multo poſt abijciens Eleazar Anani Pontificis filiũ ſubrogauit Poſt annũ vero ⁊ hunc arcet officio ⁊ Simoni cuidam Caphi filio pontificatus tradidit miſteriũ quo non amplius ipſe q̃ vnius anni ſpacio pfunctus ioſephũ cui ⁊ Cayphas nomen fuit. accepit ſucceſſorẽ. Per hoc omne tempus quo domin⁹ nr̃ ĩ cris docuiſſe deſcribit intra quadriennij ſpacia coartatur

¶ Ambro. Congregatur⁹ autem eccleſiã dei fili⁹ ante opat in ſeruulo. Et ido bene dicit. Factũ ẽ verbum domini ſup iohãnem zacharie filium. Dñi eccleſia non ab homine cepit. ſed a verbo. Bene autem lucas compendio vſus ẽ. ut iohãnem declararet ꝓphetam dicẽs. Factum eſt ſup eum verbum dei. alia vo adderet Nullus enĩ eget iudicio ſui. q̃ verbo dei abũdat. vnum itaq dicens omnia declarauit. At vo matheus ⁊ marcus veſtitu ⁊ cinctu ⁊ cibo ꝓphetam declarare voluerunt ¶ Criſ. Verbum autem dei hoc mandatum eſſe dicit q̃a non a ſe venit zacharie fili⁹ ſz deo ipm mouẽte ¶ Theo. p totũ aũt tẽp⁹ pteritum vſq ad ſui oſtẽtatõz occult⁹ fuit ĩ deſerto ⁊ hẽ q ſub dit ĩ dẽſto ut nlla ſuſpi⁹ inaſcat hoib vt grã affinitatis ad xp̃m vel cõſolatõis a teneris annis talia de ipſo teſtaret. vnde ipſe teſtificans dicebat. Ego neſciebam illum. ¶ Grego. miſenus. Simul etiam qui in ſpũ ⁊ uirtute Helie hãc uitam ingreſſus eſt. remotus ẽ a conuerſatione humana inuiſibili ſpeculatõi vacans ne huiuſmodi fallacias que p ſenſus ingerũtur. aſſuetus quadam confuſione ac errorem incurreret erga viri boni diſcretionem. Et ideo ad tantum luminaꝝ gratiaꝝ eleuat⁹ eſt apicem. ut pluſq̃ ꝓphetis ſibi gratia infunderet. q̃a mundu ⁊ expers cuiuſlibet naturalis paſſionis dſiderium ſuum a principio vſq ad finem diuinis aſpectib obtulit. ¶ Ambroſius Deſertum eſt etiam ipſa eccleſia. quia pteſ filij deſerte magis q̃ eius que habet uirum. Factũ ẽ ergo verbum dñi. vt que erat ante deſerta fructum nobis terra generaret.

¶ Et venit in omnem regionem iordanis pdicans baptiſmũ penitencie in remiſſionẽ peccatorum ſicus ſcriptum eſt in libro ſermonum yſaie ꝓphete Vox clamantis in deſerto parate viam domini. rectas facite ſemitas eius Omnis vallis implebit. ⁊ õmis mons ⁊ collis humiliabitur Et erũt praua in directa. ⁊ aſpera in vias planas Et videbit omnis caro ſalutare dei.

¶ Ambroſ. Factum uerbum uox ſecuta ẽ. verbum enĩ prius intus operat. ſequit nobis officium. vnde dicit Et venit in omnẽ regionem iordanis ¶ Orig. Jordanis idem eſt qđ deſcendens Deſcendit enĩ dei fluuius aqua ſalubris. Que autẽ loca decebat perambulare baptiſtam. niſi iordani circũadiacentia. ut ſi quem penitere contingeret. protinus occurreret fluenti humilitas ad recipiendum penitentie baptiſmũ. Subditur enim predicans baptiſmũ penitentie in remiſſionem peccatoꝝ ¶ Grego. ĩ omel. Cũctis legentibus liquet. q̃a iohãnes baptiſmũ penitentie nonſolum predicauit. verum etiam quibuſdaꝫ dedit tamen baptiſmũ ſuum in remiſſionem peccatoꝝ dare non potuit ¶ Criſ. ſr. ioh Cũ enĩ nondũ oblata eſſet hoſtia nec deſcẽdiſſet ſpũs. qualiter erit fienda remiſſio. Quid eſt ergo qđ lucas dicit In remiſſionem peccatorũ Erant ſiquidem iudei ignari nec culpas proprias perpendebant. Quoniam igitur hec erat cauſa malorum vt peccata agnoſcerent ad redemptorem querendum venit iohãnes hortãs illos

penitentiam agere. ut p penitentiam effecti meliores
atqꝫ contriti ad recipiendā veniā satagāt. Apte ergo
cū dixisset ꝙ venit predicās bapᵘ pēitentie adiecit
i remissionem peccatoꝝ quasi diceret. Jdcirco suade
bat ille penitere ut subsequentē veniā facilius ipetra
rent. credentes in xp̄m. nā nisi penitentia duceretur
nequaqꝫ exposcerēt grām. Vn̄ baptisma iᵒ nullam
aliā hūit cām nisi ꝙ preparatoriū erat ad fidē xp̄i.
¶ Greg. i omel. Vel iohes dr̄ predicās bapᵘ pn̄ie
i remissionē peccatoꝝ. qm̄ bapᵘ qd̄ peccata solueret
q̄a dare nō poterat. p̄dicabat. ut sic incarnatū v̄bū
p̄ris p̄currebat v̄bo p̄dicatōis. ita bapᵘ pn̄ie quo
peccata soluūt̄ p̄curreret suo baptismate quo pec̄a
solui nō p̄nt. ¶ Amb. Et ideo plerīqꝫ sancto iohanni
typū legis iponūt eo ꝙ lex pec̄m denūciare potuit.
donare nō potuit. ¶ Greg. Nazanzenus. Et ut ali
quatinus de baptismatū differētia disseramus. bapti
sauit moises. sꝫ in aqua nube ⁊ mari. hoc aūt figura
liter agebatur. Baptizauit ꝗ̄ iohes. nō vtiqꝫ ritu iu
deorū. nō em̄ solū in aqua. sedetiā i remissionē. nō tn̄
oīno spiritaliter. neqꝫ em̄ addit in sp̄u. Baptisat ih̄s.
sꝫ in sp̄u. ⁊ hic ē pfectio. Est ꝗ̄ quartū baptisma qd̄
fit p martiriū ⁊ sanguinē. quo etiā ipse xp̄s ē baptisa
tur. qd̄ ceteris ē venerabilius inmis eatenᵘ quatinus
iteratis ɔtagiis nō fedat̄. Est etiā quintū ex lacri
laboriosiᵘ tn̄. ut ē qd̄ q̄dā singulis noctibꝫ suū rigant
cubile ⁊ stratū in lacris. Sequit̄. Sic scrip. ē i li. s̄mo
Esaie p̄phete. vox cla. i deserto. ¶ Amb. Bn̄ vox dicit̄
iohs v̄bi p̄nunciᵘ. q̄a vox p̄cedit iferior. verbū sequit̄
quod precellit. ¶ Gregorius qui etiam in deserto
clamat. quia derelicte ac destitute iudee solacium re
dēptionis annūciat. Quid aūt clamaret. aperit̄ cum
dr̄. Parate viā dn̄i rectas facite semitas eiᵘ. Oīs em̄
qui fidem rectā ⁊ opa bōa p̄dicat. qd̄ aliud q̄ꝫ venie
ti dn̄o ad corda audientiū viā parat. vt rectas deo se
mitas faciat. dū mundas in aīo cogitatōes p s̄mōeꝫ
bone p̄dicatōis format. ¶ Orig. Vel in corde nostro
uia p̄parāda ē dn̄o. Magnū ē em̄ cor hois ⁊ spacio
sum. Si tamē fuerit mundū. neqꝫ in corporis quāti
tate. sꝫ in v̄tute sensui magnitudineqꝫ eius intellige
q̄ tantā scientiā capiat v̄itatis. Prepara ergo i tuo
corde viā dn̄o p ɔuersatione bonā ⁊ egregiis vel per
fectis opibꝫ dirige semitā ut i te s̄mo dei absqꝫ offēsa
p̄ambulet. ¶ Basil. Et q̄a semita ē uia quā p̄cedentes
calcauerant ⁊ quā priores hoies corruperūt eam
iterato dirigē iubet s̄mo ille q̄ a p̄cedentiū zelo rece
dunt. ¶ Cris. Clamare aūt Parate viā dn̄i nō regis
erat. sꝫ p̄cursoris officiū. Et ideo cū vocatur vocem
quia v̄bi erat p̄cursor. ¶ Cirillus. Sed quasi respon
deret quis ⁊ diceret qualiter viam preparabimus
dn̄o vel qualit̄ eius semitas rectas facienᵘ. cū plura
sint impedimenta honestā uitā volentibꝫ ducere. ad
h̄ p̄phetice s̄mo r̄ndet. sūt em̄ uie q̄dam ⁊ semite ne
quaqꝫ ad eūdum abiles. adeo ut alicubi ad tumulos
⁊ iuga tollant̄. alicubi declines sint. ⁊ ad h̄ r̄eoueādū
dic̄. Oīs vallis iplebit̄ ⁊ oīs mōs ⁊ collis hūiliabit̄. q̄
dam v̄o viaꝝ inequalit̄ disposite sūt. ⁊ dum nūc sursū
erigūt. nūc vergunt deorsū. valde sūt ad eundū diffi
ciles. Et quātū ad h̄ subdit. ⁊ erūt p̄ua i. dir. ⁊ aspe.
in vias planas. h̄ aūt itelligit̄ actū eē p n̄ri saluatoris

potentiā. Quodam em̄ euangelice ɔuersatōis ⁊ uia
iter erat ad eūdū difficile. ex eo ꝙ ⁊ uires singuloꝝ
mūdane voluptates oppresserāt. Ut aūt deus sacᵘ ipo
pec̄m damnauit i carne explanata sūt oīa ⁊ redda
sūt ad eundum facilia ⁊ nec collis nec vallis p̄terire
volentibꝫ obuiat. ¶ Origenes. Qū enim venit ih̄s
⁊ sp̄m suū misit. oīs vallis repleta est opibꝫ bonis ⁊
fructibꝫ sp̄ussancti. Qd̄ si habueris. nonsolū vallis
eē desistis. sedetiā mōs dei eē icipies. ¶ Greg. mor.
Vel quietā i v̄tutibꝫ ɔuisatōnē significat p cōualles
s̄m iᵒ plat. Valles abundabūt frumēto. ¶ Cris. Ju
deos aūt supbos noīe mōtis denūciat. qs xp̄s humilia
uit. Colles aūt desperatos appellat. n̄solū ob supbiā
mētis sue sꝫ ꝓpter desperatōis sterilitatē. Colles em̄
n̄llos fructᵘ ꝓducit. ¶ Ori. vel itelligas q̄m mōtes ⁊
colles q̄ sūt adūsarie potestates p aduētū xp̄i p̄stra
ti sūt. ¶ Basi. Sic aūt colles respectu montiū magni
tudine differūt. In aliis aūt sunt idem sic ⁊ aduersa po
testates ꝓposito quidē ɔformes sūt. imanitate autē
offensionū secernūt̄. ¶ Greg. i omel. Ut vallis iplea
crescit. mōs aūt ⁊ collis hūiliatᵘ decrescit. quia in fide
xp̄i ⁊ gentilitas plenitudinē grē accepit ⁊ iudea p
errorem ꝑfidie hoc vnde tumebat perdidit. Humiles
em̄ donū accipiunt qd̄ a se corda supbientiū repellūt.
¶ Cris. vel p h̄ declarat legis difficultatem in fidei
facilitatē ɔuisaꝫ. acsi dicat. n vltenᵘ sudores ⁊ labores
inuenit̄. alias immit̄ sꝫ grā ⁊ remissio pc̄oꝝ facil
uiā pariūt aut ꝓhibēt ad salutē. ¶ Greg. morᵘ. vt
ubꝫ valles ipleri. deiici v̄o colles ⁊ mōtes. velis q̄
dre ꝙ nec ob defectū v̄tutis ordo sit peccātiᵘ nec disru
pet ob excessū. ¶ Greg. i ho. p̄ua aūt directa fiūt cū
maloꝝ corda p iniusticiā detorta ad iusticie regulam
diriguntur. Aspera aūt in vias planas immutant̄. cum
immites atqꝫ iracunde mētes p infusionē supne grē
ad lenitatem mānsuetudinis redeunt. ¶ Cris. Deinde
eorum subiicit causam dicēs. Et videbit omnis caro
salutare dei. Ostēdens quoniam vsqꝫ ad fines mundi
diffundet̄ Euangelii v̄tus atqꝫ cognitio ex mutē fe
rino ⁊ obstinata voluntate ad mansuetudinē ⁊ leni
tatem humanum genus ɔuertens. Nō autem solum
Judei ⁊ Proseliti imo tota humana natura saluta
re dei videbit. ¶ Ciril. Jd est patris q̄ filium misit i
n̄rm saluatorē. Caro autem ad p̄ns accipit̄ p toto ho
mie. ¶ Grego. in omel. Vel aūt oīs caro id ē om
nis homo salutare dei videlicꝫ Cristum in hac vita
videre nō potuit. ꝓpha ergo oculm ad extremū iudicij
diem tendit q̄n hūc omnes ⁊ electi ⁊ rephi p̄it videbunt

¶ Dicebat aūt ad t̄bas que exibāt ut bap
tizarent̄ ab eo. Genimina viperaꝝ quis ost̄e
dit uobis fugere a uētura ira. facite ergo
fructꝰ dignos penitēcie. Et ne ceperitis dice
re patrē hēus abrahā. Dico em̄ vobis qa
pt̄ deꝰ de lapidibꝫ istis suscitare filios abra
he. Jam em̄ securis posita ē ad radicē arbo
ris. Omnis ergo arbor nō faciēs fructū bonū
excidet̄ ⁊ in ignē mittetur.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Abrahã. dico enim vobis. quiã poteſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrahe Jam enim ſecuris poſita eſt ad radicem arboris Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur ⁊ in ignẽ mittetur.

¶ Criſ. Manens aliquis in priſtino ſtatu ⁊ mores ſuos ⁊ cõſuetudinẽ nõ relinquẽs neq̃q̃ recte ad baptiſmum venit Si quis ergo velit baptiſari. egrediatur Unde ſignantẽ dicitur Et dicebat ad turbas. q̃ exibant vt baptizarentẽ ab eo Egredientibꝰ itaq; ad lauacrum turbis loquitur. que ſequũẽ Si enim iam egreſſi eſſent. neq̃q̃ ad eos diceret. genimina viperarum ¶ Criſ. Ille itaq; cultor deſerti videns omnes incolas paleſtine circũſtantes ipſũ ⁊ admirãtes non inflectebatẽ ꝓ tanta reuerẽcia. ſed inſurgens i ipſos arguebat eos Sacra aũ ſcriptẽ ſcḋm ſtimulãtes paſſiones plerũq; ferarum nomina imponit hominibus Interdum canes eos nominans cauſa ꝓcacitatis equos ob luxum. aſinos ꝓpter dementiam. ⁊ leones cauſa rapacitatis ⁊ petulantie Aſpides cauſa doli ſerpẽtes ⁊ viperas cauſa veneni ⁊ calliditatis Unḋ ⁊ nunc Johannes iudeos audacter genimina viperaꝝ vocat ¶ Baſili. Oportet autẽ ſcire ꝙ hec noĩa natus ⁊ filiꝰ de animalibꝰ dicunẽ. genimen vo poteſt dici fetus antq̃ effigieẽ Fructus eciã palmaꝝ genimina dicunẽ. raro aũt in animalibꝰ accipiunẽ. ⁊ ſemper in malo ¶ Orige. Fuerunt autem viperã marẽ coeundo necare cui ſemen excreſcens perimit mr̃ez ⁊ ſic prodit in lucem ſciſſo parentis vtero in vindictam quodammodo parẽtis genitoris. itaq; patricida eſt proles vipera. tales erant iudei qui patres ſpũales eorum ac ꝙ doctores occidebant Quid autez quemẽ ſi inuenit eos peccantes. ſ; incipientes puerta nõ debebat eis comminari ſed ꝑ mulcere Dicẽdum ꝙ non adhibebat mentem his que fiebant exterius. mẽtis eñ eoꝝ arcana cognouerat domino reuelante. mentis eñ ſe iactabant in progenitoribus Hanc ergo radicem ſcindens. nominat illos genimina viperarũ non quidem incuſãs patriarchas. aut eos viperas nominans ¶ Grego. Sed quia ꝑ hoc ꝙ boni inuidere eis ꝑſequũtur patrum ſuorum carnaliũ vias ſequentes quaſi venenati filij de venefficis parentibus naſcunẽ Quia vero ſupradicta ſententia mentionem facit extremo xp̃s examine ab omni carne videbitẽ ſubdiẽ. Quis oſtẽdit vobis fugere a vẽtura ira Ventura ira eſt animaduerſio vltionis extreme ¶ Ambro. Oſtenditur autem his dei miſeratione infuſa prudentia vt gerant ſuoꝝ penitentiam delictoꝝ futurum terrorem iudicij prouida deuotione metuẽtes aut fuiſſe iuxta qḋ ſcriptuz eſt Eſtote prudentes ſicut ſerpentes oſtenduntẽ habere prudentiam naturalem qui profutura uideant. ⁊ ſponte depoſcant. ſ; ſtatim nouna nõ relinquãt ¶ Grego. i omet. Quia vero tunc fugere ab ira peccatorum non valet. qui nunc ad lamenta penitentie non recurrit. Subdiẽ Facite ergo fructus dignos penitentie ¶ Criſ. Non enim ſatis eſt penitentibus peccata dimittere ſ; opꝰ eſt eius fructꝰ ferre. ſcḋm illud Declina a malo ⁊ fac bonum. ſicut non ſufficit ad ſanationem ſagittã euellere. ſed oportet vlceri medicamentum apponere. nõ autem dicit fructum ſed fructus. copiam deſignans ¶ Grego. i ome. Nec ſolũ fructꝰ pñie. ſed dignos penitentie admonet eſſe faciendos Quiſquis enim illicita nulla commiſit huic conceditẽ ut licitis vtatur at ſi quis i culpam lapſus ẽ. tanto a ſe licita debet abſcindere quãto meminit ſe ꝑpetraſſe illicita. neq; enim par fructus eſſe boni operis debet eius qui minꝰ ⁊ qui amplius deliquit. aut eius qui in nullis. ⁊ eius qui i quibuſdam facinoribus cecidit. Per hoc ergo cuiuſlibet conſcientia conuenitẽ ut tanto maiora querat bonorum operum lucra ꝑ pẽitentiam. quãto grauiora ſibi intulit damna per culpam. ¶ Maximia. Pñie etiam fructus eſt impaſſibilitas anime q̃ plenarie non fruimur. dum iterorũ paſſionibꝰ inſtigamur nondum eñ fructus penitentie dignos pegimus. penitamus ergo veraciter. ut a paſſionibus expeditis peccatoꝝ veniam conſequamur. ¶ Grego. in omet Sed iudei de generis nobilitate gl̃antes idcirco ſe agnoſcere peccatores nolebãt. quia de abrahe ſtirpe deſcenderãt. quibus recte diciẽ. Et ne cepentis dicẽ patrem habemus abraham ¶ Criſ. Non hoc indicãs ꝙ ab Abraham naturali origine non deſcenderant ſ; q̃a nihil eis prodeſt ab abraham ḋſcẽdiſſe niſi ſcḋm virtutum cognationem obſeruent Cognatiõis nãq; leges conſueuit ſcriptura vocare non eas que ſecundum naturam conſiſtunt. ſed que deriuantẽ a virtute vel vicio Quibus nãq; ſe quiſq; conformẽ ſtatuit. horum filius vel frater vocatẽ ¶ Cirſ. Quid eñ cõfert carnalis generoſitas. niſi conſimilibus ſtudijs fulciatẽ. vanum eſt igitur extolli de bonis predeceſſoribus. ⁊ deficere ab eorum virtutibus. ¶ Baſi. neq; eñ equũ velocem eſſe facit patris erga curſum ſtrenuitas. ſ; velut ceteroꝝ animalium probitas conſideratur in ſingulis Sic ⁊ laus ꝓpria viri diſcernitẽ quã preſentiũ bonoꝝ in ſe comprobat argumentum Turpe nãq̃ eſt alienis ornari decoribus. quẽ virtus ꝓpria non venuſtat. ¶ Grego. niſenus. Sic igitur iudeoꝝ ꝓmulgato exilio conſequẽter ingerit conuocationem gentilium. quos lapides appellat. vnḋ ſeqẽ Dico eñ vobis quia poteſt deus ḋ lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrahe ¶ Criſ. Quaſi di. ne putetis ꝙ ſi vos peritis. filijs priuetẽ patriarcha. pẽ eñ deus etiaz ex lapidibus homĩes illi prebere ⁊ ad illum ꝑducere ſanguinem Nam ⁊ ab ipſo pricipio ſic euenit Ei nãq; qḋ eſt ex lapidibus hoĩes fieri. eq̃pollet exitus filij ab illo emortuo vtero Sare ¶ Ambro. Sed licet deus poſſit diuerſas conuertere ⁊ mutare naturas. mihi plus miſterium. q̃z miraculuz prodeſt Quid enim aliud q̃z lapides habebantẽ qui lapidibꝰ ſeruiebãt. Similes vtiq; his qui fecerant eos. prophetatur igitẽ ſaxoſis gentilium fides ifundenda pectoribus ⁊ ſuos ꝑ fidem abrahe filios oracula pollicentẽ Ut autem ſcias quia lapidibus cõparati ſint homines. arboribus ⁊ hoĩes comparauit. cum ſubdidit. Jam enim ſecuris poſita eſt ad radicem arboris Exempli autem ideo facta eſt mutatio vt illo cõparationis proceſſu quidem intelligatur homini clementior iam profectus. ¶ Orige. Et quidem ſi iam

mihi queſtio naſceretur dicere eni ꝓꝑter ea h̄ ꝓbatū eē
quia illo tempore cōplebitur Cū aūt tanta poſt ſecula
fluxerint quō ſpūſſancꝰ h̄ dicat ego puto iſraelitico
ꝓꝑter ꝓphetam ꝙ paſſio eius vicina ſit. his eni q̄ egre
diebantur ad eū ut baptizarentur. hec inter cetera loque
batur. ¶ Cirill. Securim ergo in pñti noiat mortiferā
irā que diuinitus irruit in iudeos ꝓpter exercitam
impietatem in xpm. nō tñ dediſſe radici ſecurim pre
nunciat. ſ; ad radicē id ē iuxta radicez poſitā deceſſit
nāq; fuerūt rami. nec radicitus extirpata ē planta
reliquie eni iſrael ſalue fient ¶ Grego. i omel. Vel
aliter. arbor huiꝰ mūdi ē vniuerſum genꝰ humanū
Securis vo ē redemptor nr̄ qui velut ex manubrio
et ferro tenetur ex humānitate. ſ; incidit ex diuinitate.
que videlicet ſecuris iā ad radicē arboris poſita eſt
quia etſi ꝑ patientiā expectat. videtur tñ qd factura ē
Et notandū ꝙ nō iuxta ramos ſecuri poſitā. ſ; ad ra
dicem dicit Cū. n. maloꝝ filij tolluntur. quid aliud q̄
rami infructuoſe arboris abſciduntur. Cū vo tō ſimt
ꝓgenies cū parēte tollitur. infructuoſa arbor a radice
abſciſa ē Vnuſquiſq; aūt puſus paratā cuius gehē
ne cōcremationē luetur. q̄ fructū boni opis facē conte
mit. Vñ ſequitur. Oīs gº ar. q̄ nō facit fru. bonū exci. et
i ignē mittetur ¶ Criſ. Elegāter dictū ē nō faciēs fru
ctum et adiūgitur bonū. officioſum eni h̄ aīal deꝰ et crea
uit. et naturale ē ſibi exercitioꝝ inſtantia. ociū vero
innaturale Obeſt eni inertia etiam cūctis corporis mē
bris. nulli aūt vt aie Ea nāq; cū cōtinuo ſit natura
liter mobilis ociari nō patitur. Sicut aūt ociū malū ē
ita et indecens exercitiū Ex eo aūt ꝙ premiſit peni
tentiā. ꝑdicat ꝙ ſecuris adiacet nō quidem incidens.
ſ; terrorem incutiens ¶ Amb. Faciat gº fructū q̄ pē
gratie. qui debet penitentie. adeſt dñs qui fructum req̄
rat, fecundos viuificet. ſteriles reprehendat.

¶ Et interrogabāt eū turbe dicētes Quid
ergo faciemꝰ: reſpōdens autē dicebat illis
Qui h̄t duas tunicas det non hñti Et qui
habet eſcas ſimiliter faciat Venerunt autē
et publicani ut baptizarentur et dixerūt ma/
giſter quid faciemus: Et ille dixit ad eos
Nichil amplius q̄ ꝙ conſtitutū ē uobis fa
ciatis Interrogabāt aūt eum et milites di
cētes Quid facimꝰ et nos: Et ait illis Ne
minem cōcutiatis ne calumpniā faciatis et
contenti eſtote ſtipendijs veſtris.

¶ Grego. i omel. In premiſſis vbis baptiſte ioha
nis conſtat ꝙ audientiū corda turbata ſunt. que cō
ſiliū querebant. cū ſubinfertur Et inter. eum tur. di.
Quid ergo fa. ¶ Orige. Tres ordines indicuntur ſci
ſcitantiū iohannē ſup ſalute ſua. Vnus quē ſcriptura
appellauit turbas. alius quē publicanos noiat. Ter
tius qui militū appellatione cenſetur ¶ Tho. Et q̄dem
publicanis et militibus a malo abſtinere precipit Tur
bis aūt quaſi nō malicioſis exhibito bonū aliquid pci
pit obſeruari. vñ ſequitur. Reſpō. aūt di. illis q̄ ha. duas tu.
det nō hñti ¶ Greg. i omel. Propter h̄ ꝙ tunica plꝰ

ē neceſſaria vſui nr̄o q̄ palliū. ad fructū digni peni
tentie ptinet vt nō ſolū exteriora queq; ſed ipſa no
bis valde neceſſaria diuidere cū proximis debeamus
ſcz vel tunicā qua veſtimur vel eſcam qua carnaliter
viuimus. vnde ſequitur. Et qui habet eſcas ſi. fa.
¶ Baſilius. Hic aūt docemur. ꝙ ex omnibus q̄
ſunt ſupra ꝓprꝫ victus neceſſitatem. tenemur ero
gare illi qui non habet ꝓpter deū. q̄ quecunq; poſſi
mus largitus ē. ¶ Greg. i omel. Quia eni in lege
ſcriptū ē. Diliges proximū tuū ſic teipſum mīꝰ amat
pxꝰ cōuincitur. q̄ nō cū eo i neceſſitate illius ea q̄
ſunt ſibi neceſſaria partitur. idcirco de duabus
proximo duabus tunicis datur ꝑceptū. q̄ñ vna
uidit. nemo veſtitur. Inter hec aūt ſciendū ē quātum
miſericordie opera valeant cum ad fructus dignos
penitentie ipſa pre ceteris precipiuntur ¶ Ambr.
Alia eni officia precepta ꝓpria ſunt ſingulorum mi
ſericordia cōmunis eſt vſus. Ideo cōmune preceptum
eſt oībus vt conferāt nō habenti. Miſericordia eni
eſt plenitudo virtutum Miſericordie tamen
pro poſſibilitate conditionis humane menſura ſerua
tur. ut non ſibi vnuſquiſq; totum eripiat. ſed quod
habet cum paupere partiatur ¶ Origenes. Profun
diorem autem locus iſte recipit intellectū. Quomodo
enim non debemus duobus ſeruire dominis. ſic nec
duas habere tunicas. ne ſit vnum indumentum
ris hominis et alterum noui. ſed debemꝰ nos exuere
veterē hominē et ei dare qui nudus eſt Alius eni ha
bet vnum. alius oīno non habet. Contraria ſibi
fortitudo et quō ſcriptum ē ut i profundū maris
piamus noſtra delicta. ſic ꝓpria a nobis
vicia atq; peccata et iacere ſuper eum qui
cauſa extitit ¶ Theo. Quidam autem tunicas
eſſe dixit ſpiritum ſcripture et lrām. habentem
duo hec monet iohes. ut inſtruat ignorantem
et ad minus lrām ¶ Beda Quātā aūt baptiſte
uirtutem habuerit. hinc probatur. cum et publicani
et milites ad conſilium ſalutis ſue cogerent inquiri
dum. vnde ſequitur. Venerūt autem publicani ut bap
tizarentur et dixerunt Magiſter qd faciemus ¶ Criſ.
Magna ē virtutis fortitudo dum felicitatis
runt ab indigno locupletes. ¶ Beda Precipit
eis ne vltra ꝑſcriptum exigant. vnde ſequitur Et ille
dixit ad eos. nihil amplius q̄ qd̄ cōſtitutū eſt uobis
faciatis. publicani vo appellantur hi qui vectigalia pu
blica exigunt. ſiue q̄ conductores ſunt vectigaliū fi
ſci vel rer publicarꝫ. necnon et hi qui ſeculi huius lu
cra ꝑ negocia ſectantur Eodem vocabulo cenſentur. quos
omnes pariter in ſuo quoq; gradu ab agenda fra
de coercet. vt dum primo ſe ab alienorū
appetitu. tandem ad propria cum proximis
da ptingerent Sequitur Interrogabant aūt eum et
milites dicentes. Quid faciemus et nos.
autem moderantie premonet ne ab eis calumniando
predam requirant quibus militando
rant. Vnde ſequitur. Et ait illis. neminem con
cuciatis ſcilicet per violentiam neq; calumniam fa
ciatis ſcilicet per fraudulentā malicia. Et contenti
ſtipendijs veſtris ¶ Amb. Docēs idcirco ſtipendia
milicie conſtituta. ne dum ſūptꝰ querit predo curſitet

Grego. Nā ſtipendiū enim appellat
publicum prouiſionem ⁊ deputata ꝑ legem digni-ta
tibus munera. Aug. contra fauſtum. Sciebat em̄
eos cum militarent non eſſe homicidas. ſꝫ miniſtros
legis ⁊ nō vltores iniuriaꝝ ſuaꝝ. ſed ſalutis publice
defenſores. alioquin reſponderet eis. Arma abijcite
miliciam iſtam deſerite. nemini ē pcutite. vulnerate ꝑ
ſternite. Quid enim culpat̄ in bello. an quia moriunt̄
quidꝗ; morituri ut domentur ī pace victuri. hoc re
prehendere timidorum eſt. non religioſorum nocendi
cupiditas. vlciſcendi crudelitas. impacatus atꝗ; im
placabilis animus. feritas rebellandi. libido dominan
di. ⁊ ſiqua ſimilia. Hec ſūt que in bellis iure culpan
tur que plerūꝗ; vt etiam inde puniant̄ aduſus vio
lenciam reſiſtencium. ſiue deo ſiue aliquo legitimo im
perio iubente. gerenda ipſa bella ſuſcipiunt̄ a bonis.
cum in eo rerum humanaꝝ ordine inueniūtur vbi
eos vel iubere tale aliquid. vel in talibꝫ obedire iuſ
te ipſe ordo cōſtringit. Criſ. ſuꝑ math. volebat at̄
iohes cū publicanis ⁊ militibus loquebatur. ad aliā
maiorem philoſophiam ipſos traducere. Sed qm̄
nondum erant ad illa idonei minora referat. ne ſi po
tiora proferret. nequaq̄ꝫ illis intenderēt. ⁊ his etiam
priuarent.

Exiſtimāte aūt populo ⁊ cogitantibus
omnibus in cordibus ſuis de iohāne. ne for
te ipſe eſſet xp̄s. reſpondit iohannes dicēs
omnibus Ego quidem baptiſo vos in aqua
Veniet enim forcior me poſt me Cuius non
ſum dignus ſoluere corrigiam calciamento
rum eius Ipſe uos baptiſabit in ſpiritu ſan
cto ⁊ igni Cuius ventilabrum in manu eiꝰ
⁊ purgabit aream ſuam ⁊ congregabit
triticum in horreum ſuum . paleas aūt con
buret igni inextinguibili.

Origenes. dignum erat ut plus iohanni q̄ꝫ ceteris
hominibus deferret̄ qui aliter q̄ꝫ cuncti mortales uixe
rat. Quā ob cauſam diligebant quidem eum iuſtiſ
ſime ſed nō ſeruabāt ī caritate modum Vnd̄ dicatur
Exiſtimante autem populo ⁊ cogitantibꝫ omnibꝫ ī
cordibꝫ ſuis de iohāne ne forte eſſet xp̄s Ambro.
Quā aūt ineptius q̄ꝫ ꝙ is qui in alio eſtimat̄ in ſe
ipſo eſſe non credit̄. quē ꝑ mulierem venturum pu
tabāt ꝑ uirginem veniſſe non credunt Et vtiꝗ; di
uini aduentus ſignum in uirginis partu nō ī mulie
ris conſtitutū eſt. Orige. Habet autem periculū
dilectio. ſi modum tranſeat. Debet enim qui aliquā
diligit naturam ⁊ cauſas conſiderare diligendi. ⁊
non plus diligere q̄ꝫ meretur. Nam menſuram ca
rentes modumꝗ; ſi tranſcenderit. ⁊ qui diligit. ⁊ q̄
diligitur ī peccato erunt Grego. Vnde iohānes
non fuit gloriatus in habita opinione de ipſo ab oī
bus. nec aliquatenus uiſus eſt primatum appetere ſꝫ
infimam humilitatem amplexꝰ eſt. vnde ſequit̄ Re
ſpondit Io. di. om. Ego. quidem ba. vos in aqua.
Beda. Quō autem reſpondit eis qui in ſecreto
cordē quia xp̄s eſſet cogitabant. ſedetiam ſicut alius
euāgeliſta declarat. miſſus ad eum ſacerdotibꝫ ac le
uitis an eſſet xp̄s inqrebant Ambro. Vel inōbat
iohannes cordis occulta Sed conſideremus cꝰ gr̄a
dei em̄ munus ē. qui reuelat nō uirtꝰ homīs qui di
uino magis adiuuat̄ beneficio. q̄ꝫ naturali cernit of
ficio Cito autem reſpondens probauit non eſſe ſe cri
ſtum qui uiſibili operatur officio Nam cum ex duabꝫ
naturis id eſt ex anima homo ſubſiſtat ⁊ corpore vi
ſibile ꝑ uiſibilia. inuiſibile ꝑ inuiſibile miſterium con
ſecrat̄. aqua em̄ corpus abluit̄ ſpū anime delicta mū
dant̄. licet etiam ī ipſo fonte ſanctificatio diuinitatis
aſpiret ⁊ ideo aliud fuit bapiſma penitentie. aliud
ē gr̄e. iſtud bapiſma ex vtroꝗ;. illud ex vno. opus
hominis ē gerere penitentiam delictoꝝ. Dei munus
eſt gr̄am implere miſterij. Declinās ergo maieſtatis
inuidiam. non verbo ſed ope declarauit non eſſe ſe
xp̄m. vnde ſequit̄. veniet em̄ forcior me poſt me In
hoc ꝙ dicit forcior me. comparationem non fecit. neꝗ;
em̄ inter dei filium ⁊ hominē vlla poterit eſſe compa
ratio ſꝫ q̄a multi fortes forcior nemo niſi xp̄s Deniꝗ;
eouſꝗ; nō fecit comparationē eo ꝙ addiderit. Cuius
non ſum dignus ſoluere corrigiam calciamentorum
eius Aug. de con. euā. Matheus quidem dicit. cꝰ
non ſum dignus calciamenta portare. itaꝗ; ſi ad reꝫ
ꝑtinet aliquid aliud intelligere in eo ꝙ dictum eſt cal
ciamenta portare ⁊ corrigiam calciamentoꝝ ſoluere
ut vnus euāgeliſtarum hoc. alij aliud diceret omēs
verum narrauerunt Si autem nihil intendit iohan
nes cum de calciamentis domini diceret. niſi excellen
tiā eiꝰ ⁊ humilitatem ſuā q̄libet hoꝝ dixerit ſiue de
ſoluenda calciamentoꝝ corrigia. ſiue deportādis cal
ciamentis. eandem tamen ſententiam tenuit. quiſq̄s
etiam verbis ſuis ꝑ calciamentoꝝ memoriam eādeꝫ
ſignificatōem humilitatis expreſſit Ambro. Per
hoc etiam ꝙ dicit Cuius non ſum dignus calciamen
ta portare euāgelice predicationis oſtendit in apo
ſtolos graciam eſſe collatam. qui ſunt calciati ī euā
gelium Videt̄ tamen ideo hoc dicere ꝙ plerūꝗ; iohā
nes ꝑſonam accipit populi iudeorum Grego. Sꝫ
⁊ iohannes ſe indignum eſſe ad ſoluendum corrigiā
calciamenti eius denunciat. acſi aperte dicat. Ego re
demptoris veſtigia denudare non valeo. qui ſponſi
nomen mihi immeritus nō vſurpo Mos em̄ apud
ueteres fuit. ut ſiquis eam que competeret accipere
nollet vxorem. ille ei calciamentum ſolueret. qui ad
hanc ſponſus iure ꝓpinquitatis veniret. Vel q̄a cal
ciamenta ex mortuis animalibus fiūt. incarnatꝰ do
minus quaſi calciatꝰ apparuit qui morticina noſtre
corruptionis aſſumpſit. Corrigia ergo calciamenti
eſt ligatura miſterij Iohānes itaꝗ; ſoluere corrigiā
calciamenti eius non valet. q̄a īcarnationis miſteriū
nec ipſe inueſtigare ſufficit. qui hanc ꝑ ꝓphetie ſpm̄
agnouit. Criſ. Et quia dixerat ꝙ ſuū bapiſma
nihil plus haberet q̄ꝫ aquam. conſequēter oſtēdit ex
cellentiam exhibiti ꝑ xp̄m baptiſmatis. cum ſubdit
ipſe vos baptizabit in ſpūſancto et igne. ꝑ ipſam dicti
metaphoram oſtendens abundantiam gr̄e. non enim
ait. Dabit vobis ſpiritumſanctum ſed baptizabit. ac
rurſus per id quod de igne ſubjcit. oſtēdit uirtutē

gratie ⁊ sic xp̄s aquā vocat spūs grām ostendens
p vocabulum aque nitorē q̄ contingit ex ea ⁊ conso
latonē immensam que mentibꝫ capacibꝫ illi⁹ ingerit
Sic ⁊ iobes p ignis vocabulū exprimit feruorē ⁊
rectitudinē grē· nec non ⁊ peccatoꝝ ꝯsūptionem·
¶ Beda Potest ⁊ spūs sanct⁹ noīe ignis sanctifica
tus intelligi· quia incendit p amorē ⁊ p sapiētiā cor
da que replet illumīat· vn̄ ⁊ apostoli baptisma spūs
ī ignis visione ꝑcipiūt· sūt q̄ ita exponūt· ꝙ in p̄ntī
in spū ⁊ in futuro baptizemur in igne· ut videlicet
sicut nūc ī remissionē oīm peccatoꝝ ex aq̄ ⁊ spū re
nascimur· ita ⁊ tūc de leuibꝫ quibusdā peccatis pur
gatorij ignis baptismate mūdemur ¶ Orig· Et quē
iobes iux̄ iordanē fluuiū venientes ad baptismū pre
stolabat̄ ⁊ alios abigebat dicens· generatio vipaꝝ
Eos vero q̄ ꝯfitebant̄ peccata· suscipiebat Sic sta
bit in igneo flumine dn̄s ih̄s iuxta flāmeā rumpheā
ut quicūqꝫ post exitum vite hui⁹ ad paradisum trā
sire desiderat· ⁊ purgatione indiget· hoc eū lauamīe
baptizet· ⁊ ad paradisū aut ipica trāsmittat· eū vo
q̄ nō habet signum prioꝝ baptismatū lauacro igneo
non baptiset ¶ Basi· Non aūt ꝓpter h̄ ꝙ dicit Bap
tizabit vos in spūsancto integrū quis esse baptisma
fatebit̄· in quo nomē solius spūs inuocatū ē· oportet
enim semper illibatam manere assignatam traditio
nem in viuificante grā· Nam addere vel minuere
quicq̄ȝ excludit a vita perpetua Sicut enī credim⁹
sic ⁊ baptismū suscipimus In noīe pa· ⁊ fi· ⁊ s· s·
¶ Origen· Per hoc ergo ꝙ dicit baptizabit in spū
sancto· ostendit abundantiam grē ⁊ beneficij copiaꝫ
Ne autem aliqui putent ꝙ dona largiri ⁊ potestas
⁊ voluntas est creatori· punire vero inobedientes
nullā sibi fore cām ul' curā· ob hoc subdit· Cui⁹ ven
tilabrum in manu eius· ostendens ꝙ nonsolum muni
ficus est dignis· sedetiam ꝑuaricationū vltor· Ven
tilabrum aūt ꝑspicuitudinē iudicij exprimit Non· n·
cum induciis· sed in īstanti ⁊ absqꝫ quolibet interual
lo separat damnandos a collegio saluandoꝝ ¶ Cirl
Per hoc autem ꝙ subdit Et ꝑmūdabit aream suā
designat baptista eccl'iam ꝑtinere ad xp̄m quasi ad
dn̄m ¶ Beda Per areā enī p̄ns ecclesia figuratur
in qua multi sunt vocati· pauci vero electi· cui⁹ aree
purgatio ⁊ nunc viritim gerit̄· cū q̄sqꝫ ꝑuersus vel
ob manifesta peccata de ecclesia sacerdotali castigati
one eijcit̄· vel ob occulta post mortem diuina distri
ctione damnat̄ Et vniuersaliter in fine ꝑficietur· qn̄
mittet filius hoīs angelos suos ⁊ colligent de rgno
eius oīa scandala ¶ Ambro· Ventilabri ergo iditio
discriminādoꝝ dn̄s declarat̄ ius habere meritorum·
eo ꝙ dum frumenta ventilantur in area· plena a va
cuis veluti quodam aure spirantis examīe separā
tur· vnde sequitur Et congregabit triticum in hor
reum suum· paleas autem comburet igni iextingui
bili Per hanc autem comparationē dn̄s ostendit ꝙ
iudicij die solida merita fructusqꝫ virtutis ab ianis
iactātie exilij ꝙ factoꝝ īfructuosa leuitate discernat
perfectiores meriti viros locaturus in mansione ce
lesti Ipse enim perfectior fructus est· qui meruit ei⁹
esse conformis· qui sicut granum tritici excidit vt
plurimos fructus afferret ¶ Cirillus At palee levo

⁊ inanes signāt ⁊ quolibet vento peccati ventilari
⁊ volubiles ¶ Basili· Cōferunt ergo his qui digni
sūt regno celoru· velut palee tritico nō tamē incon
tu d'u ne caritatis ⁊ primorū hoc faciunt sue spi
ritalibus vt nis siue corporalibus beneficijs ¶ Orig·
Vel quia absqꝫ vento non possunt triticum ⁊ palee
separari Ideo habet ventilabrum in manu sua q̄ ali
os paleas· alios triticum esse demonstrat Cum enī
esses palea leuis scilicet incredulus· ostendit te esse
temptatio qd' latebas Cuꝫ autem fortiter temptatio
ta toleraueris· nō te facit fidelem temptatio atqꝫ pa
tientem· sed virtutem que in te latebat· profert in me
dium ¶ Greg· misenus Expedit aūt scire q̄ bo
na que per repromissiones reposita sunt bene vi
uentibus· talia sunt· ut verbo valeant explicari· q̄
nec oculus vidit· nec auris audiuit· nec in cor hoīs
ascenderunt· Nec peccatorum pene ab aliquo eo
que in presenti sensum afficiunt ꝓportionem habent
⁊ quāuis aliqua illarum pēaꝝ per nostra nominē
vocabula· differt tamē nō modicū· Cum enī audis
ignem· aliud quiddā cōsicere docens ex eo q̄ ad
inextinguibili quod in istum ignē non cadit ¶ Gre
gorius· x· mora· Miro modo expressus est ignis ge
henne· ignis nāqꝫ noster corporeus p congesta ligna
nutritur· nec valet nisi focus subsistere· at cōtra ge
henne ignis cum sit corpore⁹ ⁊ in se missos reprobos
corporaliter exurat· lignis non nutritur· sed creat⁹
semel inextinguibilis durat·

¶ Correpta qdē ⁊ alia exhortās euāgelisabat
populo· herodes aūt tetrarcha cū corriperet
ab illo d' herodiade vxore fr̄is sui ⁊ d' oībus
malis q̄ fecit herodes adiecit ⁊ hec super
omnia ⁊ inclusit iohannem in carcere.

¶ Ori· Annūciauerat iobes xp̄m bap⁹ spū s' ad
ꝑdicauat ⁊ cetera que euāgelij tradit historia· corrip
tis ergo his alia ānūciasse mōstrat̄ ī eo q̄d· mul
q̄dem ⁊ alia exhortās euāgelizabat ꝑplo ¶ Beda Ex
hortatio enī eius erat bōa doctrina· ⁊ ideo sequitur
euāgeliū di' ¶ Orig· Et quē ī euāgelio fert iobes a
xp̄o referē· q̄a multa ⁊ alia locutus ē· sic ⁊ in presenti
co itellige qd' lucas h' dix' q̄m maiora q̄dā a iobe an
nūciabāt̄ q̄ȝ vt deberēt l'ris credi· miramur aūt iobe
q̄ inē natos mulieꝝ maior nēo fuerit· q̄ ī tanta cog
nonē mentis verutis ascēderit ut a plerisq̄ xp̄s pu
taret̄· sꝫ id⁹ multo mirabili⁹ ꝙ n̄ timuit herodē h̄a
midatue interitū· vn̄ seqē· Herodes aūt tetrarcha cū cor
ab illo ¶ Euseb· Dic aūt tetrarcha ad d'raꝫ ali⁹ hero
dis q̄ rgnāte nat⁹ est xp̄s· erat· n· ille rex· hic aūt te
trarcha· erat aūt illi ꝯiux Arethe regis Arabū filia
quā cū ꝯiux eēt fr̄is sui philippi more sacrilego duxit
xit q̄uis ꝓlē haberet a fratre· his enī solis hebreis
h' agē· quoꝝ fr̄es sine ꝓle vitā ꝯpleuerāt· cū aūt hoc
hoc Herodem reprehenderet baptista· Primo qdē
diligenter eius audiebat sermones· cum scire eos
ponderosos ⁊ consolatōne plenos Sed herodiadis
ꝯcupiscentia cogebat eum aspernari v'ba iohis· ⁊ tā
⁊ eū detrudit ī carcerem· Et hoc ē qd' dicit̄ Adiecit
⁊ hec sup omnia ⁊ inclusit iohannem in carcere·

¶ Beda. Non autem his diebus captus eſt iohan nes ſancta euangelium iohannis poſt aliqua geſta ſigna a domino et poſt eius baptiſmū diffamatum. ſʒ a luca poſt exaggerandam maliciam Herodis p accuſatorū eſt. Qui cum videret ad predicationem iohannis multos confluere milites credere. publica nos penitere et totū vulgus baptiſma ſuſcipere ipſe e contrario nonſolum iohānem contempnit ſʒ vinculat recludit. ¶ Glo. Ante etiam ꝗ̄ lucas aliquid nar ret de actibus iheſu dicit iohannem ab herode captū ut oſtendat ſe ſolūmodo eadem facta precipue dſcri pturum que eo anno geſta ſunt quo iohānes capt⁹ ē vel punitus.

¶ Factum eſt aūt cum baptiſaretur omnis populus et iheſu baptiſato et orāte. apertū eſt celum et deſcendit ſpiritus ſanct⁹ corpo rali ſpecie ſicut columba ī ipſum. Et vox dē celo facta eſt Tu es filius. meus dilectus in te cōplacuit mihi.

¶ Ambro. Pulcre in his que a ceteris dicta ſunt lucas compendium ſumpſit. Et intelligendum ma gis ꝙ a iohanne dñs baptizat⁹ eſt. ꝗ̄ expreſſum re liquit. vnde dī Factum eſt autem cum baptizaretur omnis populus et iheſu baptizato et orante aptum ē celum. Baptiſatus eſt autem dominus non mūdari volens ſed mundare aquas ut ablute p carnem xp̄i que non cognouit. baptiſmatis ius haberent ¶ Gre gor⁹ Niſſenus. Accedit etiā xp̄s ad baptiſmū ſuum ſanctificat⁹ baptiſtam. qđ autem nulli dubiū eſt ut totum veteranū Adam immergat aque.
¶ Ambro. Que etiam ſit dominici cauſa baptiſma tis dominus ipſe declarat dicēs. Sic decet implere iuſticiā. que eſt ergo iuſticia. niſi ꝗa qđ alterum tibi facere velis. prior ipſe incipias. et tuo alios horteris exemplo. Nemo igit̄ refugiat lauacrum grē. quā⁹ xp̄s lauacrum penitentie non refugit ¶ Cris. Fue rat autem baptiſma iudaicum qđ ſordes carnis am mouebat. non conſciencie crimina. Noſtrum autem baptiſma ſeparat a peccatis lauat animā. et copiā ſpūs elargitē. baptiſma vero iohannis iudaico pre ſtancius fuit. neqꝫ enim ad obſeruātiam corporaliū mundificationum inducebat. ſed monebat a vicio in virtutem conuerti. Noſtro vero baptiſmate minus erat. quia nec ſpm̄ſanctum adminiſtrabat. nec remiſſionem que p graciam fit. exhibebat. erat quaſi finis quidā̄ ſiue veroruq̄ baptiſmatum. Sed neqꝫ iudaico ba ptiſmate nec noſtro baptiſat⁹ eſt xp̄s. quia nec īdul gentia peccatorum egebat. nec illa caro expers erat ſpūſancti que p ſpm̄ſanctum ab ipſo principio cō cepta eſt. ſed baptizatus eſt iohannis baptiſmate ut ex ipſa natura baptiſmatis ſcias. quia neqꝫ cauſa pe ccati neqꝫ gratie indigentiā dom ſpūs baptiſatus ē. dicit autem baptiſato et orante ut perpendas ꝙ ſuſcepto baptiſmate oportuna ſit iugis oratio ¶ Beda quia etſi peccata ſunt omnia in baptiſmo laxata. non ad huc interne carnis eſt fragilitas ſolidata. Nam ꝗ̄ſi tranſito mari rubro gratulamur ſubmerſos egipti os. Sed in deſerto mundane conuerſationis hoſtes occurrunt. alij qui duce xp̄i grā noſtro ſudore vin cantur. donec puenimus ad patriam. ¶ Cris. Dic autem apertum eſt celum tanꝗ̄ hactenus recluſum fuiſſet. Iam autem ouili ſuperno et infimo in vnū re dacto et vno exiſtente ouium paſtore. celum patuit. et homo terricola aggregat⁹ eſt angelis ¶ Beda. nō enim tūc celum tunc aptum eſt. cuius oculi celeſtium interiora cernebant. ſʒ virtus ibi baptiſmatis oſten ditur. de quo quiſqꝫ cum egredit̄. regni celeſtis ei ia nua aperit̄. dumqꝫ caro innoxia frigentibus tangit̄ aquis oppoſita quodam noxia rumphea extinguit̄ ignea. ¶ Cris. Deſcendit etiā ſpūſanctus ad xp̄m tanꝗ̄ ad hm gñis noſtri principiū ut ī xp̄o ſit p̄mo qui non ſibi ſed nobis potius illum ſuſcepit. vnde ſe quitur Et deſcendit ſpūſanctus corporali ſpecie ſic columba in ip̄m. Non exiſtimet aliquis ꝙ cū nō ha buit eum. ſuſcepit ip̄m. nanqꝫ illum deſurſum tanꝗ̄ deus mittebat. at idem ut homo recipiebat inferius igit̄ ex eo deuolauit in eum ex ipſi⁹ deitate ad eius humanitatem ¶ Aug. xv. de tri. Abſurdiſſimū autē eſt cum iam. xxx. annoꝝ eſſet accepiſſe ſpm̄ſanctum Sed venit ad baptiſmum ſicut ſine peccato ita nō ſine ſpūſancto. Si enim de iohanne ſcriptum eſt. ſpū ſancto replebitur ab vtero matris ſue quid de hoīe xp̄o credendum eſt. cuius carnis ip̄a conceptio non carnalis ſed ſpiritalis fuit. Nunc ergo corpus ſuū id eſt eccleſiam prefigurare dignatus eſt. in qua ba ptiſati precipue accipiunt ſpm̄ſanctum. ¶ Cris. Re dolebat igit̄ i⁹ baptiſma aliqđ vetuſtatis et parum ſapiebat nouitatem. Ex enim baptiſma ſuſciperet a pbrē ra oſtendebat aliquid vetuſtatis. Ex aūt ſpūs deſcendente. nouū aliquid deſignabat ¶ Ambro. Ve rito autem ſpūs ſe in corpore demonſtrauit. quoniā in diuinitatis ſubſtantia non videtur. Aduertamus miſterium quare ſicut columba. ſimplicitatem enī la uacri requirit grā ut ſim⁹ ſimplices ſicut colūbe pace la uacri requirit grā quā in typo veteri columba quō dam ad illam arcam que ſola fuit diluuij immunis. reuerſa eſt ¶ Cris. Vel nunc ut manſuetudinē ma giſtri declaret in ſpecie columbina aparet. in penthe coſte autem quēadmodum ignis. ut oſtendat penā Cum enim oportebat delictis ignoſcere. manſuetu do neceſſaria erat. ſed ubi adepti ſum⁹ gratiā. reſtat examinis et iudicij tp̄s. ¶ Cirill. ſ vme. eccl̄ie. ē aūt colūba ſimplex et letum animal non felle amaꝝ. non morſibus ſeuū. nō vngule laceratione violentū. ho ſpicia humana diligere. vnius domus noſſe conſortiū cum generant filios. ſimul ſedere. cōmeant volatu inuicem. coercere conuerſatione cōmuni vitam ſuā degere oris oſculo concordiam pacis agnoſcere. le gem circa omnia vnanimitatis implere. ¶ Cris. Et quidem xp̄s ī ortu ſuo p plurima ſe manifeſtauerat oracula Verum quia noluerunt aduertere. cum me dio latuerit tempore rurſū ſe ab alio clariore pate fecit principio. non ſtella ſed deſuper indicabat patē in vndis iordanis et ſpūs deuolabat protrahēs illā vocem ſup verticem eius. qui baptiſabatur. vñ ſeqt̄ Et vox de celo facta eſt. Tu es filius me⁹ dilectus

in te complacuit mihi. Ambro. Vidimus ſpm̄ ſed i ſpecie corporali Et patrē quē videre non poſſum⁹. audiamus. Inuiſibilis ē em̄ pater. ſ; ⁊ filius inuiſibilis ſm̄ diuinitatem. ſ; demonſtrare ſe voluit in corpore ⁊ q̄a pater corpus nō gerebat. Ideo probare voluit nobis in filio ſeſe preſentem dicens Tu es filius meus. Athana. Sacra quidem ſcriptura ex noīe filij duplicem intellectum oñdit Vnū quidem ut in euāgelio dr̄ Dedit eis poteſtatem ut fiant filij dei Alteꝝ aūt intellectū iuxta quē yſaac eſt filius Abrahe xp̄s ergo nō ſimpliciter dr̄ dei filius. ſed cū articulari additione vt comp̄hendamus q̄m ip̄e ſolus ē q̄ reuera ⁊ ſm̄ naturā ē filius. quāobrem ⁊ vnigenitus dr̄ Nā ſm̄ inſaniā Arrij dr̄ filius. ſicut qui hoc nomē p̄ grāꝫ aſſequūt. i nullo a nobis differre videbit. Reſtat ergo ſm̄ aliū intellectū fatendū eē xp̄ꝫ filium dei ſm̄ queꝫ Iſaac filius Abrahe eſſe ꝯgnoſcitur. q̄d em̄ ab alio naturaliter gignit̄. nō aūt ab extrinſeco ſumit exordium. filium naſa recenſet ſed dicit. Nunq̄d ut hominis eſt paſſibilis natiuitas filij? mīme. ſed deus cū ſit īdiuiſibilis īpaſſibiliter pater ē filij Vn̄ vbū p̄ris dr̄. q̄a necip̄m vt at vbū hūa⁹ paſſibiliter p̄ducit̄. ⁊ cum ſimplex ſit natura dīna vnius ſolius filij pater ē Et p̄pter hoc addit̄ dilect⁹ Criſ. Cum em̄ quis vnū ſolum poſſidet. maxime diligit Si vero pater factus ſit plurium. diſpertit⁹ affectus remitit̄. Atha. Cum aūt antea p̄phā protulerit dei promiſſa dicēs. mittam xp̄m filium meū nunc apud Iordanē quaſi conſūmato p̄miſſo. decenter ſubiungit In te complacuit mihi Beda Aſi dicat i te placitum meū m ꝯſtitui. id ē b̄ p̄ te gerere q̄d mihi placet Grego. Vel aliter Omnis qui penitendo corrigit aliq̄ que fecit eo ip̄o q̄ penitet. ſe ſibi diſplicuiſſe indicat quia emendat. q̄d fecit Et omnipotens pater humano mō de peccatorib̄ꝫ locutus ē dicēs Penitet me feciſſe hoīem. quaſi ſibimetipſi diſplicuit i peccatorib̄ꝫ q̄s creauit. In ſolo aūt xp̄o ſibi ꝯplacuit q̄a in ſolo eo non inuenit culpā. i qua ſe rep̄hendat quaſi p̄ penitentiā Aug. de con. euā. Q̄d aūt math⁹ dicit Hic ē filius meus. lucas aūt. Tu es filius meus dilectus. ad eandem ſententiā explicandam valet. Vox em̄ celeſtis vnū hoꝝ dixit Sed matheus oñdere voluit ad id valere q̄d dictū ē. hic ē filius meus. vt illis qui potius audiebant. indicaret̄. q̄ ip̄e eſſet filius dei. non em̄ xp̄o indicabat̄. qui ſciebat. ſ; audiebāt qui aderāt. p̄pter quos etiā ip̄a vox facta eſt.

Et ipſe ihesus erat icipiens q̄ſi ānorum triginta. vt putabat̄ filiꝰ ioſeph Qui fuit Hely. Qui fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit melchi Qui fuit Iāne Qui fuit ioſeph Qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit eſlii. qui fuit vagge. qui fuit maath. qui fuit mathathie. qui fuit ſemei. qui fuit ioſeph. qui fuit iuda. qui fuit iohan. qui fuit reſa. qui fuit Zorobabel qui fuit ſalathiel qui fuit neri qui fuit melchi qui fuit addi qui fuit coſam qui fuit elmadā qui fuit her qui fuit iheſu qui fuit elieſer qui fuit iorim qui fuit mathat qui fuit leui qui fuit ſimeon qui fuit iuda. qui fuit ioſeph. qui fuit ioā. qui fuit eliachim qui fuit mēna qui fuit mathathia qui fuit nathan qui fuit dauid qui fuit ieſſe qui fuit obeth qui fuit booz qui fuit ſalmon qui fuit naaſon qui fuit aminadab qui fuit aram qui fuit eſrom qui fuit phares qui fuit iude qui fuit iacob qui fuit Iſaac qui fuit Abrahe q̄ fuit thare qui fuit nathor qui fuit ſeruth qui fuit ragau. qui fuit phales qui fuit heber qui fuit ſale. qui fuit caman qui fuit arphaxat. qui fuit ſem qui fuit noe qui fuit lamech qui fuit matuſale qui fuit enoch qui fuit iareth. qui fuit malaleel qui fuit caman qui fuit enos. qui fuit ſeth qui fuit adam. qui fuit dei.

Orig. Cū ante baptizatū dn̄m dixiſſet generationē exponit. nō a ſupiorib̄ꝫ ad iferiora deducēs ſed a xp̄o vſq; ad ip̄m p̄uenit deū. vn̄ dic̄. Et ip̄e ihesus icipiēs quaſi annoꝝ. xxx. Q̄ñ n. baptizatus ē miſteriū ſecūde incarnationis aſſūpſit. tūc dr̄ incipiē vt tu q̄ priorē natiuitatē deſtruas. ⁊ i ſecūda regeneratione naſcaris Gre. Naza. Eſt ergo conſiderandū q̄s eſſet q̄ baptizatus ē. ⁊ a q̄ q̄n. videlicet ⁊ a iohāne ⁊ iā iceptis miraculis. vt ⁊ hīc diſcipiamus doctrinā nos p̄mundādi. ⁊ humilitatem amplexandi Quin ⁊ i p̄fectōe ⁊ ſpūalis ⁊ carnalis etatis p̄dicādi quoꝝ p̄mū dictū ſit baptiſma ſuſcipientib̄ꝫ ⁊ ñ p̄munimētib̄ꝫ ſe p̄ habitū bonū. nā eſt reiteratione peccatoꝝ faciat donū baptiſmi. verēdū ē ne ad eūdem vomitū reuitamur. Secūm dictū ē aliis iſurgētes ꝯ diſpēſatores miſterij Hi q̄dem q̄ dignitate p̄cellūt. Tertiū edictū ē illis qui de iuuenta ꝯfidūt ⁊ q̄libet tempus arbitratur ad p̄ſidendum vel doctrinā ſpectare. Purgat̄ ihs ⁊ tu purgationē ꝯtēnis a iohē. ac tu i tuū momentē iſurgis. ⁊ cetera ... nus. tu aūt docēdo ſeniores lanuginē p̄uenis. ſ; aliis Danielis ⁊ ſimiliū exempla i ore. nā quilibet iniquus ad reſpondendum paratus eſt Non eſt autem lex eccleſie. quod raro contingit. eo q̄ nec vna hirundo ver ſtatuit Criſoſtomus. Vel iccirco vſq; ad illā etatem que cuncta peccata recipit expectauit totam legem perficiens. ne quis dicat q̄ ideo legem ſoluit q̄ eam non poterat ꝯſūmare Cri. Ob hoc etiā tricenarius accedit ad baptiſma vt oſtēdat q̄ ſpūalis regeneratio viros parit p̄fectos ſ;ad ſpūalem etatem. Beda. Poteſt etiam tricenaria baptizati ſaluatoris etas nr̄i etiā baptiſmatis ſūm miſteriū p̄pter fidem ſcē trinitatis ⁊ operū decalogi.

¶ Grego. Baptiſandū eſt tamen infantulos ſi ne
ceſſitas vrgeat nam melius eſt inſenſibiliť ſanctifica
ri, q̄ non ſignatos trāſmigrare. Sed dices Chriſt9
inſtituitur baptiſatē cū deus eſſet. tu vero iubes ac
celerare baptiſma cum dixiſti deus. ad obiectum ſol
uitur ipſe non indigebat purgamine nec aliqđ immi
nebat piculum cum differret baptiſma. at tibi in
partiū non redūdat. piculum ſi tranſmigres ī cor
ruptione natus. non autem incorruptionis veſte īdu
tus. Et quidem bonum eſt baptiſmi mūdiciam cuſto
dire. ſed potius eſt interdum paulisper maculari q̄
gratia carere omnino. ¶ Ciril. Licet tamen xp̄s ſe
cundum carnem careat patre ſuſpicabanť aliq̄ eum
patrem habere. vnde ſeq̄ť. ut putabať filius ioſeph
¶ Ambro. Bene ut putabať qui natꝰ non erat. ſʒ
ut putabať. q̄a eū maria que ioſeph viro ſuo erat
deſponſata. genuerat. Cur autem ioſeph magis q̄
marie generacō deſcribiť. cum maria de ſpūſancto ge
nuit xp̄m. ⁊ ioſeph a generatione dn̄i videať alienꝰ
Dubitare poſſemus niſi conſuetudo nos inſtrueret
ſcripturarū que ſemp viri originē querat. maxime
cum in ioſeph etiā origo ſit marie. Nam cum vir ius
tus fuerit ioſeph vxorē ex tribu ſua ⁊ ex patria ſua
accepit vxorem. itaq; ⁊ cenſus tempore aſcendit io
ſeph de domo ⁊ de patria dauid ut profiteretur cū
maria vxore ſua que ex ea domo ⁊ ex eadem patria
profeſſionem defert. utriq; eiuſdem tribus ⁊ eiuſdem
patrie ſe eē deſignat. Dn̄i generacō; ioſeph explicans
lucas qui fuit Hely. Illud autem aduertamꝰ q̄
ſcribit matheus Jacob qui fuit pater ioſeph filium
Mathā eſſe cōmemorat. Lucas vero ioſeph cui de
ſponſata fuit maria. filium Hely eſſe deſcripſit. quō
ergo duos patres ſcʒ hely ⁊ iacob eſſe potuerunt.
¶ Gregoꝰ Nazanzenus. Dicunt autem quidam q̄
vna eſt ſucceſſio a Dauid uſq; ad ioſeph licet diuſ
nominibus ab vtroq; euāgeliſta narrať. Sed hoc ab
ſurde ſentiť quoniam initium huiꝰ generationis duos
fratres obtinuit Natham ſcʒ ⁊ Salomonē. vnde ge
nerationes diuerſimode pfluxerunt. ¶ Euſebius.
Horum ergo verbo; ſententie intellectum atten
tius exponemus. Si enī approbauit matheo ioſeph
eſſe filium iacob Lucas ſimiliter approbaſſet ioſeph
eſſe filium hely eſſet aliq̄ controuerſia. Cete; cum ap
probauerit matheo Lucas plurimū opinionem declara
uit non ꝓpriam dicens putabať. non arbitror aliqđ
relinqui dubium. Cum enī eſſent inter iudeos diuſe
opiniones de xp̄o ⁊ omnes reducerēt ipm ad dauid
ꝓpter promiſſiones ei factas Plurimi autem aſſere
bant xp̄m a dauid eſſe futurū p Salomonem ⁊ alios
reges. Quidam hanc opinionem vitabant. eo q̄ pl'i
mi regibus dicunť enormia. Et quia de iechonia
iheremias dixit q̄ non oriet ſemen ex eo collocandum
in ſede dauid. quo; opinionē cōmemorat Lucas ſenti
ens tamen matheum qualis eſſet veritas gene
rationis. Et hec ē prima ratio. Eſt ⁊ alia profūdior.
Matheus enim cum incipet ſcribere ante conceptio
nem dn̄i ⁊ carnalem natiuitatem iheſu oportune
uoluit in hiſtoria pmittere carnalem progeniē. vnde
generationem a ſuperioribꝰ deriuat deſcendens. Lu
cas verbum dei carnem accipet deſcendebat. Sed lu

cas ad factam p lauacrum regenerationem proſilit
⁊ ibi aliam gene; ſucceſſionem exponit ⁊ ab imis
ad prima ſubleuans pariter. ⁊ peccatorum quos
narrauit matheus memoriam abdicat. eo q̄ quicūq;
in deo renaſciť. ſit alienus a criminoſis parentibus
dei filius factꝰ. Et eorum qui ſm deum vitam dux
erunt honeſtam. Sic enim Abrahe dictum eſt tu p
ficiſceris ad patres tuos non quidem carnales ſed
in deo patres. ꝓpter ſimilitudinē honeſtatis. Igitur
qui deo naſciť. aſcribit ꝑentes qui ſunt ſm deum per
equipantiam morū ¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. teſtamti
Vel aliter. mathꝰ a Dauid p ſalomonem deſcendit
ad ioſeph Lucas vero ab hely qui tempore fuit ſal
uatoris aſcēdit p traducē Nathā filij dauid ⁊ hely
⁊ ioſeph iunxit tribū. oſtendens vnius generis eſſe
vtrūq;. ac p hoc nonſolum ioſeph filium eſſe ſalua
torem. ſed ⁊ hely Ipſa enim ratione qua ioſeph filiꝰ
diciť eſſe ſaluator. ipſa etiam eſt ⁊ hely filius ⁊ cete
rorum oīm qui de eadem tribu ſunt Hinceſt q̄ dicit
apoſtolus. quo; patres ⁊ ex quibꝰ xp̄s ſm carnē
¶ Aug. de que. euā. Vel tres cauſe occurrunt. qua
rum aliquā euāgeliſta ſecutus ſit. aut enī vnꝰ euan
geliſta patrem eius a quo genitus ē noīauit. alť vo
vel auum maternum. vel aliquem de cognatis maio
ribus poſuit. aut vnꝰ erat ioſeph naturalis pater
⁊ alter eum adoptauit. aut more iudeorum cum ſine
filijs vnus deceſſiſſet. eius vxorem ꝓpinquus recipi
ens filium quē genuit. ꝓpinquo mortuo deputauit.
¶ Ambro. Tradiť enī Nathā qui a ſalomone gēꝰ
duxit iacob generaſſe filium ⁊ vxore ſuꝑſtite deceſ
ſiſſe. quā poſtea melchi accepit vxorem. ex qua ge
neratus eſt hely Rurſus hely fratre iacob ſine libe
ris decedente copulatus eſt fratris vxori ⁊ genera
uit filium ioſeph. qui iuxta legem iacob filꝰ dicitur
quoniam ſemen fratris defuncti iuxta legis veteris
ſeriem ſuſcitabat ¶ Beda. vel aliter Jacob fratris
hely ſine liberis defuncti vxorem de mandato legis
accipiens genuit ioſeph. natura quidem germinis fi
lium ſuum. ſecundum vero legis preceptum efficiť
filius hely ¶ Aug. de conſenſu. euangeliſta. Pro
babilius enī intelligimus lucam adoptantis originē
tenuiſſe qui noluit ioſeph genitum dicere ab illo cꝰ
filium eſſe narrauit Cōmodius enī filius dictus eſt
a quo fuerat adoptatus. q̄ʒ diceret ab illo genitus
cuius carne non erat natus Matheus autem dicēs
Abraham genuit Iſaac Iſaac autem genuit iacob
atq; in hoc verbo qđ eſt genuit pſeuerans. donec in
vltimo diceret. Jacob autem genuit Joſeph. ſatis
expreſſit ad eum ſe patre; perduxiſſe originem ge
nerantium a quo ioſeph non adoptatus ſed genitꝰ
erat Quāq̄ʒ ſi etiam genitum lucas diceret ioſeph
ab hely. nec ſic nos hoc verbum perturbare deberet.
neq; enī abſurde quiſq; diciť non carne. ſed caritate
genuiſſe quē ſibi filium adoptauit Merito autem lu
cas adoptionis originem ſuſcepit. quia p adoptionē
efficimur filij dei Per carnalem vero generationem
filius dei potius ꝓpter nos filius hominis factus eſt
¶ Criſ. Quia vero hec pars euangelij conſiſtit in
ſerie nominum nihil ꝓfectus exinde acquiri exiſtimāt
Ne igiť hoc patiamur. expiamur etiā hūc paſſū

ſcrutari Eſt enim ex nudis hominibus copioſum hau
rire theſaurum quia plurium rerum indicatiua ſunt
nomina. nam et diuinam clementiam et oblatas a mu
lieribus gratiarum actiones ſapiunt. Cum enim fili
os impetrabant nomen imponebant a domino ab dono ¶ Glo
Interpretatur igitur Hely deus meus vel aſcendens. qui
fuit Mathat id eſt donans peccata. Qui fuit Leui
id eſt additus ¶ Amb. pulcre lucas quando filios Ja
cob non poterat plures comprehendere. ne extra ge
nerationes euagari ſuperflua ſene videretur. licet in
aliis id eſt longe poſterioribus patriarcharum tamen
antiqua nomina non pretermittenda arbitratus eſt io
ſeph Jude Simeonis et Leui. quatuor enim genera
in his cognoſcimus fuiſſe virtutum. In iuda paſſi
onis dominice per figuram miſterium prophetatum.
In ioſeph preceſſiſſe caſtitatis exemplum. In Si
meone vindictam pudoris. In leui officium ſacerdo
tis. Unde ſequitur Qui fuit Melchi id eſt rex meus
Qui fuit Jamne id eſt dextera Qui fuit Joſeph
id eſt accreſcens. Fuit autem alius iſte Joſeph. qui
fuit Mathathie id eſt donum dei vel aliquando. qui
fuit Amos. id eſt onerans. vel onerauit. Qui fuit
Naum id eſt conſolatio. vel conſolator Qui fuit Eſly
id eſt adiuua me. qui fuit Nagge id eſt meridies vel
meridianum. qui fuit Maat id eſt deſiderium qui fuit
Mathathie vt ſupra. qui fuit Semei id eſt obedien
qui fuit Joſeph id eſt augmentum. qui fuit Juda
id eſt confitens qui fuit iohanna id eſt dominus vel
gratia eius dominus miſericors. qui fuit Reſa
id eſt miſericors. qui fuit zorobabel id eſt princeps
vel magiſter Babilonis. qui fuit Salathiel id eſt pe
titio mea deus. qui fuit Neri id eſt lucerna mea. qui
fuit Melchi. id eſt regnum meum. qui fuit Addi id
eſt robuſtus vel violentus. qui fuit Coſan id eſt diuinans
aut diuinus. qui fuit Helmadan. quod eſt dei menſura. qui
fuit Her quod eſt vigilans vel vigilia vel pelliceus.
qui fuit iheſu quod eſt ſaluator. qui fuit Eliezer id eſt
deus meus adiutor. qui fuit Joram id eſt dominus ex
ultans vel exaltans. qui fuit Mathat vt ſupra. qui
fuit leui. ut ſupra. qui fuit Simeon id eſt audiuit tri
ſticiam vel ſignum. qui fuit Juda vt ſupra. qui fuit
Joſeph vt ſupra. qui fuit Jona id eſt columba vel
colens. qui fuit Eliachim quod eſt dei reſurrectio. qui fuit
Melchi id eſt rex eius. qui fuit Menna. quod eſt viſcera
mea. qui fuit mathathia id eſt donum. qui fuit Na
than id eſt dei vel dantis ¶ Ambro. Per Nathan autem
expreſſam aduertimus prophetie dignitatem. ut quia
vnus omnia xpiſtus iheſus. in ſingulis quos maioribus ge
nera virtutum diuerſa precederent. Sequitur. qui
fuit Dauid ¶ Origenes. Dominus deſcendens in mun
dum aſſumpſit peccatorum hominum perſonam. et naſci vo
luit de ſtirpe Salomonis vt refert matheus cuius
peccata ſcripta ſunt et ceterorum ex quibus multi fe
cerunt malum in conſpectu dei. Qui vero aſcendit
et ſecundo per baptiſmum ortus eſſe deſcribitur. vt
refert Lucas. non per Salomonem. ſed per Natham
naſcitur. qui arguit patrem ſuper vrie mortem et or
tum Salomonis. ¶ Aug. in li. retracta. Dicendum
autem quod huiuſmodi nominis propheta arguit dauid
ne putetur idem fuiſſe homo cum alter fuerit ¶ Greg

nazan. Sed ad Dauid vltra ſui vtriuſque euangeliſte
eſt generis proceſſus indiuiſibilis. Unde ſequitur.
Qui fuit Jeſſe ¶ Glo. Interpretatur Dauid manu
fortis Jeſſe incenſum Sequitur. qui fuit Obeth quod
eſt ſeruiens. qui fuit Booz quod eſt fortis. qui fuit
Salmon quod eſt ſenſibilis vel pacificus. qui fuit
Naaſon. quod eſt augurium vel ſerpentinus. qui fuit
Aminadab id eſt populus voluntarius. qui fuit Aram
quod eſt erectus vel excelſus. qui fuit Eſron id eſt ſagit
ta. qui fuit phares quod eſt diuiſio. qui fuit iuda id eſt confi
tens. qui fuit iacob quod eſt ſupplantator. qui fuit yſa
ac quod eſt riſus vel gaudium. qui fuit abraham quod
eſt pater multarum gentium vel videns populum ¶ Criſ.
Matheus quidem tamquam qui iudeis ſcribebat. nihil ſtu
duit vlterius ſcribere. niſi quod ab Abraham et Dauid
xpiſtus proceſſerat Hoc enim maxime placebat iudeis.
Lucas vero ſicut qui omnibus communiter loquebatur
vlterius protendit ſermonem attingens vſque ad Adam
Unde ſequitur. qui fuit thare ¶ Glo. Quod interpre
tatur exploratio ſiue nequicia. qui fuit Nachor quod
eſt requieuit lux qui fuit Seruch quod eſt corrigia vel
comprehendens vel perfectio. qui fuit Ragau quod
egrotus vel paſcens qui fuit Phales quod eſt diuiden
vel diuiſum qui fuit Heber quod eſt tranſitus. qui
fuit Sale. quod eſt tollens. qui fuit Chaynam quod
lamentatio vel poſſeſſio eorum ¶ Beda. Nomen ge
neratio Chaynam iuxta hebraicam veritatem neque
in Geneſi neque in verbis dierum inuenitur. Sed
Arfaxat Selaa vel Sale filium nullo interpoſito ge
nuiſſe perhibetur Scito ergo Lucam hanc generationem
lxx interpretum editione ſumpſiſſe vbi ſcriptum eſt quod Arphaxat
cxxxv. annorum genuerit caynam et ipſe caynan cum xxx
fuerit annorum genuerit Sela Sequitur. qui fuit Ar
faxat ¶ Glo. Quod eſt ſanans depopulationem. qui fuit
Sem. quod eſt nomen vel nominatus qui fuit Noe quod
eſt requies. ¶ Ambroſius. Noe quidem uſitatas do
minicas generationes commemoratio non debuit pre
termitti. ut quia edificator eccleſie naſcebatur. cu
ius generis auctorem premiſiſſe videatur qui eam ty
po ante fundauerat. qui fuit Lamech ¶ Glo. quod eſt
humiliatum vel percucientem vel percuſſum vel hu
milem qui fuit Mathuſale quod eſt mortis emiſſio
vel mortuus eſt et interrogauit ¶ Amb. Huius vltra
diluuium numerantur anni. vt quoniam ſolus eſt ſine
cuius vita nullam ſentit etatem. in maioribus quoque ſui
non ſenſiſſe diluuia videretur. qui fuit Enoch. et hoc
pietatis dominice et diuinitatis manifeſtum indicium
eo quod nec mortem ſenſerit dominus et ad celum remeauit
cuius generis auctor raptus ad celum eſt vt manifeſtum eſt
potuiſſe non mori. ſed voluiſſe vt nobis mors
deſſet. et ille quidem raptus ne malitia mutaret
cor eius Dominus autem quem malitia ſeculi muta
re non poterat eo vnde venerat. nature ſue munda
te remeauit ¶ Bed. Pulcre autem baptizato Enoch
filio vſque ad deum patrem aſcendens. lucas gradatim
ponit. qui dilata morte tranſlatus eſt in paradiſum
ut ſignificet eos qui in gratiam adoptionis filiorum dei
aqua et ſpiritu regenerantur. mortem poſt
ris abſolutionem eternam ſuſcipiendos in regno
Septuagenarius enim propter ſeptimum ſabba

illoꝝ regū ſignificat. qui inuitāte dei gr̄a decalogū
legis impleuerunt ¶ Glo. Interp̄tatur autē Enoch
dedicatio. qui fuit Jared qḋ eſt deſcendens ſiue conti
nens. qui fuit Malaleel. qḋ eſt laudatus dei vl̄ lau
dans deū. qui fuit Caynam ut ſupra. qui fuit enos
qḋ eſt homo vel deſperans vel violentus. qui fuit
Seth quod ē poſitio ſiue poſuit. ¶ Ambroſ. Seth
quidem filius Ade non ſiletur. vt cum due ſint ꝓꝑi
generationes ſignarentur in typo in poſteriore po
tius q̄ȝ in priore generatione xp̄m numerandū. Se
quitur. qui fuit Adam ¶ Glo. Qḋ eſt homo vel ter
renus vel indigēs. qui fuit dei ¶ Ambro. Quid pul
chrius potuit conuenire. q̄ȝ ut ſancta generatio a dei
filio inciperet et uſq; ad dei filiū duceret. creatuſq;
precederet in figura vt natus in veritate ſequeret̄
ut imaginem factus periret. ꝓpter quē dei imago de
ſcenderet. Putauit etiam Lucas ad deum xp̄i origi
nem referendam q̄ verus chriſti generator deus
eſt vel ſcḋm generationem veram pater vel ſcḋm laua
crum regenerationem miſtici autor numerus. Et ideo
non a primo generationem eius cepit deſcribere. ſȝ poſt
quā baptiſma eius explicuit vt ſcḋm naturam et
ſcḋm gratiam dei filium demonſtraret. Quod autem
maximus diuine generationis indicium. q̄ȝ qḋ de gene
ratione dicturus patrem premiſit loquentem. Tu
es filius meus dilectus. ¶ Aug. de con. euā. Satis
enim per hoc demonſtrauit. non ſe ideo dixiſſe ioſeph
filium Hely q̄ de illo genitus. ſed quod ab illo vl̄ potius
ſit filius adoptatus cum etiam ipſum Adā filiū dei
dixiſſe factus a deo. ſed per grām quā poſtea pec
cando amiſit. tanq̄ȝ filius in paradiſo conſtitutꝰ ſic
¶ Theoph. Ideo etiam generationē finit i deum vt ad
diſcamus q̄ qui in medio ſunt patres xp̄s ad deum
erigit et filios dei facit. et vt etiā crederetur chriſti
generationem ſine ſemine fuiſſe. Quaſi diceret. Si nō cre
dis q̄ ſecundus Adā factus ſit ſine ſemine. deueniās
ad primū Adā et inuenies eum abſq; ſemine factum
a deo. ¶ Aug. de con. euā. Et matheus quidem q̄a ſigni
ficare volebat dn̄m deſcendentem ad noſtram mortali
tatem. Ideo generationes ab Abraham vſq; ad xp̄i na
tiuitatem deſcendendo commemorauit ab initio euā
gelij ſui. Lucas autem nō ab initio ſȝ a baptiſmo xp̄i
generationes narrat. nec deſcendendo. ſed aſcēdendo tā
q̄ ſacerdotem i expiādis peccatis magis aſſignans.
vbi teſtimonium Iohis ꝓhibuit dicens. Ecce qui tollit
peccata mundi. Aſcendendo autem puenit ad deum.
cui mundati et expiati reconciliamur ¶ Ambro. nec
te euāgeliſte diſcrepare videant̄. qui veterem or
dinem ſunt ſecuti. nec mireris ſi ab Abrahā p̄tes ſcḋm
Lucam ſucceſſiones vſq; ad xp̄m ſunt pauciores ſe
cundum Matheum. cum per alias perſonas generati
onem ſuam eſſe decurſā. Poteſt enim fieri vt alij
longiorem tranſegerint vitam. Alterius vero gene
rationis viri in matura etate deceſſerint cum videā
ꝰ plerumq; ſenes cum ſuis nepotibus viuere. alios vō
viros ſtatim filios obiiſſe ſuſceptos ¶ Aug. de cō. euā.
Conuenientiſſime aūt Lucas baptizato do
mino generationes per lxx vij. perſonas ſurſum verſus
numerat. nam et aſcenſus ad deum cui per peccato
rum oblationem reconciliamur. expreſſus eſt et per
baptiſmū fit homini oim̄ remiſſio peccatoꝝ. que illo
numero ſignificatur. nam vndecies ſeptem ſeptuagi
ta et ſeptē ſūt. In denario aūt ꝑfectio beatitudis ē. vñ
māifeſtū ē. q̄ tranſgreſſio denarij deſignat peccatū
per ſupbiam plus aliquid haberi cupientis. hoc autē
ſepties ꝓpterea ducitur vt motu hominis facta ſignifi
cetur illa tranſgreſſio. Ternario enim numero īcor
porea pars hominis ſignificatur. quaternario vō cor
pus. motus autem in numeris non exprimit̄ cum di
cimus vnum duo tria. ſed cū dicimus ſemel bis ter.
Vñ ꝑ ſepties. xi. ſignificatur motu hoīs facta tranſ
greſſio.

Capitulum quartum.

Ieſus autē plenus ſpū ſancto
regreſſus eſt a iordāe Et age
batur in deſertum ſpiritu. xl die
bus et temptabatur a diabolo.
et nihil manducauit in illis diebus Et con/
ſummatis illis eſuriit Dixit autem illi di
abolus Si filius dei es dic lapidi huic vt pa
nis fiat Et reſpondit ad illum iheſus. Scri
ptum eſt non in ſolo pane viuit homo ſed
in omni verbo dei.

¶ Theoph. Poſt baptiſmū xp̄s temptatur innuēs
nobis q̄ poſtq̄ȝ erimus baptiſati temptationes īmi
nent nobis. Unde dicit̄ Ihs autem plenus ſpū ſancto
regreſſus eſt a iordane. ¶ Cirillus. Pridem dixit
deus non ꝑmanebit ſpūs meus in hominibus iſtis eo
q̄ ſunt caro. Ubi vero regn̄atione per aquam et ſpi
ritum ditati ſumus. facti ſumus diuine nature parti
cipes. Per ſpūs autem participatōem primogenitꝰ
aut in multis fratribus primus recepit ſpiritum q̄
et ſpūs dator ē. ut etiā ad nos ꝑ ipſum perueniat gr̄a
ſpūſancti ¶ Orige. quādo igitur legis iheſum plenū
ſpū ſancto. et in actibus ſcribitur de apoſtolis q̄ reple
ti fuerint ſpū ſancto vide ne equales putes eſſe apo
ſtolos ſaluatori. quomodo enim ſi volueris dicere.
Hec vaſa plena ſunt vino vel oleo. non ſtatim dices
q̄ equali menſura ſunt plena. ſic et iheſus et Paulꝰ
pleni erāt ſpū ſancto. ſȝ vas pauli multo minꝰ erat vaſe
ihū et tñ erat ſcḋm mēſurā ſuā vtrūq; r̄pletū Accepto
itaq; a ſaluatore pleno ſpū ſancto baptiſmo q̄ ſup eū ī
ſpecie colūbe de celis venerat ducebatur a ſpiritu.
quia quotquot ſpū dei ducuntur. hi filij dei ſunt. iſte
autem ſupra omnes ꝓprie filius dei erat. ¶ Beda.
Ne cui autem veniret in dubium a quo ſpū ductū
ſiue expulſum alij euāgeliſte dicerent in deſertum.
conſulte Lucas primū intulit Et agebatur in deſertū
ſpiritu. xl. diebus. nequid contra eum valuiſſe ſpūs
putaretur immundus qui plenus ſpū ſancto quecūq;
volebat agebat ¶ Grecus. Si vero nos arbitrio ꝓ
prio noſtram vitam diſponimus quomodo ipſe tra
hebatur inuitus. q̄ ergo dicitur agebatur ſpū. hu
iuſmodi habet intellectum. ſponte ſpiritalem duxit
conuerſationem. ut locum exhiberet temptanti.
¶ Baſilius Non enim verbo prouocans inimicū

ſed opere viſitans querit deſertum delectat enim dia bolus in deſerto. non patitur eſſe in vrbib⁹ cõtriſtat ipſum concordia ciuium ¶ Ambro. Agebat igit in deſertum conſilio vt diabolum prouocaret Nam ñ ille certaſſet. non mihi iſte viciſſet miſterio vt Adã de exilio liberaret. qui de paradiſo in deſertũ eiect⁹ eſt. exemplo. vt oſtenderet nobis diabolum ad meli ora tendentibus inuidere. ⁊ tunc magis eſſe cauend̃ ne miſterij graciam deſerat mentis infirmitas. Vnde ſeq̃t Et temptabatur a diabolo ¶ Ciril Ecce fact⁹ ẽ ĩ athletis inbens agões de⁹ his q̃ coronãt q̃ coronat ſanctorum vertices ¶ Grego. iij. mora. Noſtis tam noſter mentem mediatoris dei ⁊ hoĩm temptatione quaſſare non valuit Sic enim dignatus eſt tempta tiones exterius ſuſcipere. ut tamen eius mens inte ri⁹ diuinitati inherẽs incõcuſſa pmaneret ¶ Orig. Temptatur autem ihesus a diabolo. xl. diebus ⁊ q̃ fuerint temptamenta neſcimus. que ideo forſitam pretermiſſa ſunt. quia maiora erãt. q̃ȝ ut litteris cre derentur. ¶ Baſil. Vel dominus p quadragenam in temptatus manſit. Nouerat enim diabolus q̃ ieiu nabat. ⁊ non fameſcebat. ⁊ ideo non audebat accede re Vnde ſequitur Et nihil manducauit in illis die bus Ieiunauit ſiquidem oſtendens q̃ illi qui ſe vult ad pugnas temptationum accingere ſobrietas eſt neceſſaria ¶ Ambro. Tria igitur ſunt que ad vſum proficiunt ſalutis humane ſacramentum. deſertum. ieiuniũ Neo. n. niſi qui legittime certauerit corona tur Nemo autem ad certamen uirtutis admittitur niſi prius ab omnibus ablutus maculis delictorum gr̃e celeſtis munere ↄſecret. ¶ Greg. nazã. Qua draginta ſiquidem diebus ieiunauit nihil mandu cans erat enim deus. nos autem ieiunium poſſibili tati proportionamus. licet zelus aliquibus progredi ſuadeat vltra poſſe ¶ Baſil. Sed tamen nõ ſic vtẽ dum eſt carne. ut p egeſtatem alimenti naturalis vi gor eius ſoluatur. neq̃ ad vlti⁹ vt corporem intelle ctus vrgeatur p diſſolutionis exceſſum. vnde domi nus noſter ſemel h̃ pegit Sed p totũ conſequẽs tẽ pus ordine debito gubernauit corpus. ⁊ ſimiliter moiſes ⁊ helias ¶ Criſ. Valde prudenter autẽ factũ eſt q̃ in ieiunando eorum non exceſſit numerum ne ſcilicet putaretur aparenter veniſſe. non autem re cepiſſe veram carnem. aut preter humanam eſſe na turam ¶ Ambro. Quadraginta autem dierum mi ſticũ numerũ recognoſcis. tot enĩ diebus aq̃s abyſſi effuſas eſſe meminiſti ⁊ tot ieiunio dierũ ſanctificata refuſam celi ſerenioris oſtendit clementiam. tot ie iunio dierum Moiſes perceptionem legis emeruit tot annos ĩ heremo conſtituti patres panem ange lorum conſecuti ſunt ¶ Aug. de con. euã. Numerus autem iſte laborioſi huius temporis ſacramentũ ẽ q̃ ſub diſciplina regis xp̄i aduerſus diabolum dimica mus Hic enim numerus temporalem uitam ſignifi cat tempora enim annorũ quadripartitis vicibus cur runt Quadraginta autem quater habent decẽ. Po ro ipſa decem ab vno vſq̃ ad quatuor progrediẽte numero conſummant Hõ declarat. q̃. xl. dierum ieiu nium hoc eſt humiliationem anime conſecrauit ⁊ lex ⁊ prophete p moyſen ⁊ helyam ⁊ euãgelium p

ipſius domini ieiunium. ¶ Baſilius. Verum qui non eſurire ſupra hominem eſt aſſumpſit dominus paſſionem famis indicans eam non eſſe peccatum ⁊ conceſſit cum voluit nature humane que ſua ſi pati ⁊ agere. Vnde ſequitur Et conſummatis illis eſuriit. non coactus ad neceſſitatem qui preerat ne re. ſed quaſi prouocans diabolum ad duellum Sen tiens enim diabolus quia vbi fames. ibi imbecillitas aggreditur ad temptandum ⁊ quaſi temptationem excogitator famẽ xp̄o patienti ſuadebat lapidibus appetitum ſedare. vnde ſequitur Dixit autem ei dia bolus. Si filius dei es. dic lapidi huic vt panis fiat ¶ Ambro. Tria precipue docemur tela eſſe diaboli quibus ad conuerſandam mentem hominis conſuevit armari Gule vnum. aliud iactantie. tertium ambitio nis Vnde ergo cepit. vnde iam vicit ſcilicet Adam Diſcamus igitur cauere gulam cauere luxuriam quia telũ eſt diaboli Sed quid ſibi vult talis ſermo ſi filius dei es. niſi quia cognouerat dei filium eſſe uenturum ſed veniſſe p hanc infirmitatem corporis non putabat. Aliud explorantis. aliud temptantis ⁊ ſe profitetur ſe credere ⁊ homini conatur illudere. ¶ Orige. Rogato autem patre a filio panem ut det lapidem pro pane iſte quaſi aduerſarius diabolus ſuppellis ⁊ fallax pro pane dat lapidem ¶ Criſ. Sua debat quidem lapidibus appetitum ſedare. hoc eſt mutare deſiderium ab alimento naturali ad cibum tiam preter naturã ¶ Ori. Puto enĩ q̃ ſi ſicut lapidem diabolus oſtẽdit. ⁊ hortatur ſingulos ad quẽdam dic ut lapis iſte panis fiat Si videris her eticos dogmatum ſuorum mendacium pro pane come dere. ſcito lapidem eorum eſſe ſermonẽ quẽ monſtra tis diabol⁹ ¶ Baſi. Diſſipatore autem temptatio xp̄s non repulit a natura famẽ. vnde ſequit Et re ſpõdit ad illũ ihs. ſcriptũ ẽ. q̃a nõ in ſolo pane viuit homo. ſed in omni v̄bo dei ¶ Theophi. Q. d. nõ ſolis panibus humana natura ſuſtentat. ſed ſufficit v̄ bum dei ad nutriendam vniuerſam naturam hu manam Taliter paſtus ẽ iſraeliticus populus quadra ginta annis. xl. mãna ⁊ gaudens volatiliũ preda. Diuino conſilio helias cõmuuas habuit coruos Heliſeus her bis agreſtib⁹ ſocios nutriuit ¶ Ciril Vel aliter uirens cibis terrenũ noſtrũ alit corpus. anima uero rationalis diuino v̄bo vigorat ad bonũ habitum ſpũs. nõ enĩ naturã incorporeã corpus alit ¶ Greg. nazãzẽ⁹. vnũ ñ alit virtus pãe. nec p carnes ſed ha bet aĩa ⁊ pinguescit. alijs epulis uita ſublimior pa catur ⁊ creſcit nutrimentum boni caſtitas panis ſa pientia pulmẽtum. iuſticia potus. impaſſibilitas ſa delectatio bene ſapere ¶ Ambr. Vide igitur quod ge nere veat armorum. quo hominẽ a ſpiritalis neq̃ incurſione defendat aduerſum mala mentis gule i enim quaſi deus vtitur poteſtate. quid enim mihi pro derat Sed q̃ſi homo cõmuni ſibi accepit auxilio ut diuino pabulo lectionis ieiunus famẽ corporis neg gat. alimentũ v̄bi acquirat. nõ enĩ poteſt q̃ verbum ſequit panẽ deſiderare terrenum. humanis enim di uina preſtare non dubiũ ẽ. ſimul cum dicit Non in ſolo pãe viuit hõ oñdit hominẽ eſſe temptatum ho eſt ſuſceptionem noſtram. non ſuam diuinitatem

¶ Et duxit illum diabolus et oſtēdit ei oĩa regna orbis terre in momento temporis et ait illi. Tibi dabo poteſtatem hanc vniuerſam et gloriam illorum. quia mihi data ſunt et cui volo do illa. Tu ergo ſi adoraueris coram me. erunt tibi omnia ſubdita. Et reſpondens iheſus dixit illi. ſcriptum eſt. dominum deum tuum adorabis et illi ſoli ſeruies.

¶ Theoph. Primo inimicus xpm de gula temptauit ... Deinde de cupiditate ſiue auaricia ... hoc ꝙ oſtendit ei omnia regna mundi. Unde ſequitur Et duxit illum diabolus et oſtendit ei omnia regna orbis terre in momēto tēporis. ¶ Greg. in omel. Quid mirum ſi ſe permiſit ab illo in montem duci. qui ſe pati etiam a membris illius crucifigi. ¶ Theoph. Sed qualiter oſtendit ei omnia regna orbis terre. Quidam dicunt ꝙ monſtrauit hec ei oſtēdit. ego autem dico ꝙ ſenſibiliter in phantaſia apparere fecit ¶ Titus. Vel ... verbo et velut quadam domū inten... manifeſtat. vt exiſtimabat. ¶ Ambro. Nō ... in momento temporis ſecularia et terrena mōſtrantur non enim tam conſpectus celeritas indicatur quam caduce fragilitas poteſtatis exprimitur. In momēto enim cuncta illa pretereunt. et ſepe honor ſeculi abijt ... Sequitur Et ait illi Tibi dabo poteſtatem hanc vniuerſam et gloriam illorum. quia mihi tradita ſunt et cui volo do illa. ¶ Titus. In vtroque mentiebatur neque enim habebat. nec cōferre poterat ... nullius enim obtinet poteſtatem ſed ad ... aduerſarius derelictus. ¶ Ambro. Alibi ... quia omnis poteſtas eſt a deo. itaque a deo eſt poteſtatis ordinatio. a malo ambitio poteſtatis. nec ... poteſtas mala. ſed is qui male vtitur poteſtate. Quid ergo bonum eſt vti poteſtate. ſtudere honori ... non expiat. Diſtingue tamē ... alius enim bonus in ſeculo. alius perfecte ... Bonum eſt enim deum querere et co... ſtudium nullis occupationibus impediri. Nam ſi is qui deū querit propter fragilitatem carnis et mentis anguſtias ſepe temptatur. quanto magis qui ſeculum querit. obnoxius eſt. Docemur ergo ... deſpicere. eo ꝙ diabolice ſubiacet poteſtati. ¶ Titus. Habet autem forenſis gratia domeſticum periculum. et vt dominetur alijs. prius ſeruit ... ad obſequium. vt honore donetur et dum vult eſſe ſublimior. ſimulata humilitate fit vilior. Unde ſubditur Tu ergo ſi adoraueris coram me. erunt tibi omnia ſubdita. ¶ Ciril. Quomodo tu cuius ſors eſt ... flāma. qualiter oīm dominio que ſua ... culorem habere. cuius meru... ¶ Origenes. Vel aliter totū duo ... regnare feſtinant. peccati rex pecca... diabolus. et iuſticie rex iuſticie xpus. ſciensque ... ad hoc veniſſe xpm vt regnum eius tolle... oſtendit ei omnia regna mundi. Non quidem regnum Perſarum vel Iudeorum. ſed regnum ſuū quomodo regnaret in mundo. quomodo ſcilicet alij regnantur a fornicatione. alij ab auaricia. Et oſtendit ei in puncto temporis. hoc eſt in preſenti temporis curſu quia ad comparationem eternitatis. puncti obtinet inſtar. neque enim neceſſarium habebat Saluator vt ei diuerſus huius ſeculi negocia monſtrarentur. ſed ſtatim vt aciem luminū ſuorum ad contemplandū vertit et peccata regnātia et eos qui regnarentur a vicijs conſpexit. dicit ergo ad eum. Veniſti vt aduerſus me de imperio dimices. adora me et accipe regnum quod teneo. Verum dominus vult quidem regnare et quaſi iuſticia vt abſque peccato regnet. vult gentes ſibi eſſe ſubiectas. vt ſeruiant veritati. nec ſic vult regnare ceteris vt ipſe regnetur ab alio. vnde ſequitur Et reſpondens ihs dixit illi. ſcriptum eſt. dominum deū tuū adorabis et illi ſoli ſeruies ¶ Beda. Dicens diabolus ſaluatori ſi procidens adoraueris me. econtrario audit ꝙ ipſe magis eū adorare debeat quaſi dominum et deum ſuum ¶ Ciril. Qualiter autem ſi ſecundum hereticos filius eſt creatura adoratur quod crimen inferent aduerſus eos qui ſeruierunt creature et nō creatori ſi filium ſecundum eos creaturam exiſtentem colimus tamquam deum ¶ Orige. vel aliter. Nos inquit omnes propterea mihi volo eſſe ſubiectos. vt dominum deum adorent et ipſi ſoli ſeruiant. tu autem a me vis incipere peccatum quod ego diſſoluturus huc veni. ¶ Ciril. Hoc autem mandatum eius tetigit intima ante aduentum enim eius ipſe vbique colebatur. lex autem diuina eiciens ipſum a dominio vſurpato adorare ſtatuit ſolum eum. qui naturaliter deus eſt. ¶ Beda. Querat autem aliquis. quomodo conueniat ꝙ hic precipitur. ſoli domino ſeruiendum apoſtoli verbo qui dicit. Per caritatem ſeruite inuicem Sed in greco dulia intelligitur ſeruitus cōmunis hoc eſt ſiue deo ſiue homini exhibita ſecundum quā iubemur ſeruire inuicem latria autem vocatur ſeruitus diuinitatis cultui debita qua iubemur ſoli deo ſeruire.

¶ Et duxit illum in iheruſalem. et ſtatuit illum ſupra pinnaculum templi et dixit illi Si filius dei es. mitte te hinc deorſum Scriptum eſt enim quoniam angelis ſuis mādauit de te. vt conſeruent te et quia in manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum Et reſpondens iheſus ait illi. Dictum eſt. non temptabis dominum deū tuū Et conſummata omni temptatione diabolus receſſit ab illo vſque ad tēpus.

¶ Ambro. Sequitur iactantie telum quo in procliue delinquitur quia dum homines gloriam virtutis ſue iactare deſiderāt de loco meritorū ſuorum et ſtatione recedunt. vnde dicitur Et duxit illum in iheruſalem et ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi ¶ Orige. Sequebatur plane quaſi athleta ad temptationem ſponte proficiſcens. et quodammodo loquebatur. Duc quo vis et inuenies me in omnibus fortiorem ¶ Ambr. Ita autem eſt iactantia vt dum ſe putat vnuſquiſque ad altiora conſcendere ſublimium vſurpatione factorū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

ad inferiora trahatur. vnde ſequit Et dixit illi. ſi fi
lius dei es. mitte te hinc deorſum ¶ Atha. Non autē
contra diuinitatem certamē diabolus iniit neq; eni
audebat Et ideo dicebat ſi filius dei es. ſed cū hoīe
certamen iniit quē quodam ſeducere potuit ¶ Am
broſius Vere autem diabolica vox eſt. que mentem
hominis de gradu altiore meritoꝝ precipitare contē
dit. ſimul infirmitatem ſuā diabolus maliciāq; deſig
nat. quia nemī poteſt nocere niſi ipſe deorſum ſe mi
ſerit. nam qui relictis celeſtibus terrena eligit. vo
luntarium quodam precipitio vite labentis icurrit. ſi
mul quoniā telum ſuū diabolus vidit obtuſum qui
omnes homies ꝓprie ſubiecerat poteſtati. pl9 cepit
ꝗ; hoīem iudicare. Trāſfigurat autem ſe ſathanas
velut āgelū lucis ⁊ de ſcripturis ipſis ſepe diuinis la
queum fidelib9 parat. vnde ſubdit Scriptum ē eni
quoniam angelis ſuis mandauit de te. ut conſeruent
te. ⁊ ꝗa in manib9 tollent te. ne forte offendas ad la
pidem pedem tuum ¶ Orig. Vnō tibi diabole ſcire ꝙ
iſta ſcripta ſunt nūꝗ legiſti ꝓphetas vel diuina elo
quia. legiſti quidem. non ut ipſe ex lectione eorū meli
or fieres. ſed ut de ſimplici litera eos qui amici ſunt
litere interficias. ſcis quia ſi de aliīs eius voluminibus
loqui volueris. nō decipies ¶ Ambro. Ergo nō te ca
piat hereticus. quia poteſt de ſcripturis aliqua exē
pla proferre. vtitur ⁊ diabolus teſtimoniīs ſcriptu
rarum. non ut doceat ſed ut fallat ¶ Orige. Vid at
quomodo ⁊ ī ipſis teſtioniīs verſipellis eſt. vult eni;
minuere gloriam ſaluatoris quaſi angeloꝝ indigeat
auxilio offenſurus pedem. niſi eoꝝ manib9 ſubleuet
Hoc eni teſtimonium non de xp̄o. ſed de ſanctis gene
raliter ſcriptum ē. neq; eni indiget angelorum auxi
lio qui maior eſt angelis. Quinpotius diſce diabole
ꝙ niſi deus adiuuaret angelos. offenderēt pedem ſuū
⁊ tu ꝓpterea q̄ſi fulgur de celo cecidiſti. ꝗa credere
ī ihm xp̄m dei filium noluiſti Quare at ſiles. qd̄ ſeq
tur Sup aſpidem ⁊ baſiliſcum ambulabis. niſi quia
tu es baſiliſcus. tu draco. tu leo. ¶ Ambro. Sed do
minus rurſus neq; q̄ de ſe fuerant ꝓphetiſata ad ar
bitrium diaboli putauit eſſe facienda. ſed diuinitatis
ꝓprie autoritate ſeruata verſucie eius occurrit. vt
quia ſcripturarum exemplum pretenderat ſcriptu
rarum vinceret exemplis. vnd ſequit Et reſpōdēs
ihēſus ait illi. Dictū eſt quia non temptabis dominū
deum tuū ¶ Crs. Diabolicū eni ē ſeipſm iniicere ad
pericula. ⁊ temptare ſi eripiat deus ¶ Cirl. Non. n.
temptātibus largitur deus auxilia. ſed credentib9 ī
eum. vnde xp̄s temptantib9 eum nō oſtendebat mi
racula. quibus dicebat generatio praua ſignum q̄
rit ⁊ non dabitur ei ¶ Crs. Aſpice aute; quomodo
non turbatus ē domin9 imo de ſcripturis humilime
cum iniquo diſceptat ⁊ conformeris xp̄o ꝓpoſſe. no
uit diabolus arma xp̄i quibus ſuccubuit. ex māſue
tudine eum cepit. ex humilitate deuicit. Tu quoq;
cum videris hominē effectum diabolum ⁊ tibi obuiā
tem eo modo deuincas Doceas animā tuaz formare
os condecens ori xp̄i. ſicut enim cum roman9 foriſin
reſidet iudex non exaudiet reſpōſum ignorantis eo
modo loqui. ſic ⁊ xp̄s niſi ſuo modo loquaris. nō ex
audiet te. nec vacabit tibi ¶ Grego. Meminus illegit9

me autem pugnāti āgonum regit terminus. vt
aduerſarius ſua ſponte cedat vincens vel ꝑmiſſa
deponitur ſm pugnatorie artis decretum Vnde ſ
tur Et cōſūmata omni temptatione diabolus rec
ſit ab illo vſq; ad tēpus ab illo ¶ Amb. Non dixiſſet
ſcriptura omnē temptationem conſūmatam niſi in
tribus premiſſis eſſet oīm materia delictorum. quia
cauſe temptationum. cauſe cupiditatum ſunt ſcilicet
carnis oblectatio. ſpēs glorie auiditas potentie.
¶ Atha. Acceſſerat quidem ad eū hoſtis ut ad ho
minem. non inueniēs autem in ipſo antiquū ſui ſe
ſigna diſceſſit ¶ Ambro. Vides ergo ipm diabol
ī ſtudio non eſſe ꝑtinacem. cedere vere ſolere virt
⁊ ſi inuidere nō deſinat tamē inſtare formidet. quia
frequētius refugit triūphari. audito itaq; dei nomi
receſſit inquit vſq; ad temp9. poſtea eni non temp
turus. ſed apte pugnaturus venit ¶ Theoph. Qu
quia de voluptate temptauerat ī deſerto. receſſit
eo vſq; ad tempus crucis in quo eū erat de triſticia
temptaturus ¶ Maxim9. vel diabolus ī deſerto ꝑſo
ſuggeſſerat ꝓferre mūdi materiā diuine amori qu
dn̄s retrocedere iuſſit. qd̄ erat in dextrū diuini amor
vnd poſtea ſatagebat preuaricatorē eum facere
lectionis ad proxios. ⁊ iō docens eos ſemitas vi
prouocabat ad illius inſidias phariſeos ⁊ ſcribas
ad eoꝝ odiū pueretā. ſed dn̄s dilectiōis mīnus q
habebat in eos. monebat. arguebat. beneficia illis
non ceſſabat ¶ Aug. de con. euā. Totū aūt hoc
matheus narrat. ſ; non eodem ordine. vnd incert
ē quid prius factum ſit. vtrū regna terre prius
ſtrata ſint ei. ⁊ poſtea in pinnā templi leuat9 ſi
hoc prius ⁊ illud poſtea. nihil tamen ad rem dū
facta eſſe manifeſtum ſit ¶ Maximus. Ob hoc aūt
euāgeliſtarum hūc iſte. illū vero ille primo
mamus gloria ⁊ auaricia admiuicem ſeſe gignunt
¶ Orige. Iohānes aūt ꝗa a deo exorſus fuerat
cēs In pricipio erat vbū. temptationē dn̄i nō
ſit. quia deus temptari nō pt̄. de q̄ a erat ſer
vo ī mathei euāgelio ⁊ ī luca ginatone hoīs
⁊ in marco. homo aūt ē quia temptat. Ideo
lucas ⁊ marcus temptatonē domini deſcrip

¶ Et regreſſus eſt ieſus ī virtute ſpūs
in galileam Et fama exijt ꝑ uniuerſam re
gionē de illo Et ipſe docebat in ſynagogis
eorum Et magnificabatur ab omnibus Et
venit nazareth ubi erat nutritus Et intra
uit ſecundum cōſuetudinem ſuā die ſabba
ti iſynagogam Et ſurrexit legere Et tra
ditus eſt ei liber yſaie Et ut reuoluit libr
inuenit locum ubi ſcriptum erat Spiritus
domini ſuper me ꝓpter quod unxit me euā
gelizare pauperibus miſit me Sanare cōtri
tos corde ⁊ predicare captiuis remiſſion
⁊ viſum cecis dimittere confractos i remi
ſſionem predicare annum domini acceptu
⁊ diem retribucionis . Et cum plicuiſſe

Et cum plicuisset librum reddidit ministro et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est scriptura in auribus vestris.

¶ Orige. Quia dominus temptatorem vicerat, virtus ei addita est quantum scilicet ad manifestationem. Unde dicitur. Et regressus est ihesus in virtute spiritus in galileam. ¶ Beda. Virtutem spiritus signa miraculorum dicit. ¶ Ciril. Agebat autem miracula non ab extrinseco et quasi acquisitam habens spiritus sancti gratiam sicut alii sancti, sed potius cum esset naturaliter filius dei et consors omnium que sunt patris tamquam propria virtute operatione utitur ea que est spiritus sancti. Decebat autem ex tunc eum notum fieri et humanationis fulgere misterium apud eos qui erant de sanguine israel. Unde sequitur. Et fama exiit per universam regionem de illo. ¶ Beda. Et quia sapientia pertinet ad doctrinam, virtus vero refertur ad opera, utraque coniungit. Unde sequitur in synagogis eorum. Synagoga grece, latine dicitur congregatio, quo nomine non solum turbas conventum sed et domum in qua ad audiendum verbum dei conveniebant iudei appellare solebant, sicut nos ecclesias et loca et choros fidelium nuncupamus. Differt autem synagoga quod aggregatio et ecclesia quod convocatio interpretatur, quia scilicet et pecora et queque congregari in unum possunt, convocari non possunt nisi rationis utentia. Ideo nove gentis populum quem maior dignitas preditum rectius ecclesiam quam synagogam nominare apostolicis doctrinis visum est. Omnino autem et magnificatur a presentibus assueta prevenientibus factorum dictorumque iudiciis cum sequitur. Et magnificabatur ab omnibus. ¶ Orige. Cavete autem ne beatos tantum illos iudicetis et vos arbitremini privatos esse christi doctrina, quia nunc etiam docet per organa sua et nunc magis glorificatur ab omnibus quam illo tempore quo tantum in una provincia cognoscebatur. ¶ Ciril. Largitur autem suis notitiam inter quos educatus est secundum carnem. Unde sequitur. Et venit nazareth ubi erat nutritus. ¶ Theo. Nos docens prius proprios beneficiare et docere et sic ad reliquos amicitiam spargere. ¶ Beda. Consueverant autem die sabbati in synagogis ut vacantes mundi negotiis ad meditanda legis monita residerent. Unde sequitur. Et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam. ¶ Ambro. Ita autem dominus ad omnia se curavit ... ut ne lectoris quidem aspernaretur officium. Unde sequitur. Et surrexit legere et traditus est illi liber ysaie prophete. Accepit quidem librum ut ostenderet se ipsum esse qui locutus est in prophetis et removeret infidelitatis perfidorum qui alium deum dicunt veteris testamenti, alium novi, vel qui initium christi dicunt a virgine. Quomodo enim cepit ex virgine qui ante virginem loquebatur? ¶ Orige. Non autem fortuito revolvens librum et capitulum de se vaticinans reperit, sed hoc providentie dei fuit. Unde sequitur. Et ut revolvit librum, invenit ubi scriptum erat. Spiritus domini super me. Christus enim est qui ita commemorat.

¶ Beda. Explicans enim nobis causam facte in mundo revelationis et sue humanationis hoc dicit. Sic enim filius cum sit spiritus dator, non recusat fateri tamquam homo quod in spiritu dei eiciat demonia, ita non recusat dicere. Spiritus domini super me. Pro eo quod factus est homo. ¶ Ciril. Similiter autem fatemur eum unctum fuisse inquantum carnem suscepit. Unde sequitur. Propter quod unxit me. Non enim ungitur divina natura, sed quod nobis cognatum extitit. Sic etiam et quod dicit se missum imputandum est humanitati. Nam sequitur. Evangelisare pauperibus misit me. ¶ Ambro. Vides trinitatem coeternam atque perfectam. Ipsum loquitur scriptura ihesum deum hominemque in utero perfectum. Loquitur et patrem et spiritum sanctum qui cooperator ostenditur quando corporali specie sicut columba descendit in christum. ¶ Orige. Pauperes autem nationes dicit. Isti autem erant pauperes nihil omnino possidentes, non deum, non legem, non prophetas, non iustitiam reliquasque virtutes. ¶ Ambros. Vel universaliter ungitur oleo spirituali et virtute celesti ut paupertatem conditionis humane thesauro resurrectionis irrigaret eterno. ¶ Beda. Dicitur etiam evangelisare pauperibus dicens. Beati pauperes quia vestrum est regnum celorum. ¶ Ciril. Forsitan enim pauperibus spiritu in his ostendit exhibitum liberale donum inter omnia dona que per christum obtinent. Sequitur. Sanare contritos corde. Vocat contritos corde debiles, fragilem mentem habentes et resistere nequeuntes insultibus passionum, quibus remedium sanitatis promittit. ¶ Basili. Vel contritos corde venit sanare, id est remedium dare hiis qui cor contritum a sathana per peccatum eo quod preceptis peccatum cor humanum prosternit. ¶ Beda. Vel quia scriptum est. Cor contritum et humiliatum deus non spernit. Ideo missum se dicit ad sanandum contritos corde. Secundum illud psalmi. Qui sanat contritos corde. Sequitur. Et predicare captivis remissionem. ¶ Cris. Captivationis vocabulum multiplex est. Est enim captivatio bona sicut paulus dicit. Captivantes omnem intellectum ad obedientiam christi. Est et prava et sensibilis que est a corporalibus hostibus, sed deterior est intelligibilis de qua hic dicit. Fungitur enim peccatum pessima tyrannide precipiens mala et obedientes confundens. Ab hoc intelligibili carcere nos christus eripuit. ¶ Theoph. Possunt autem et hec de mortuis intelligi, qui captivi existentes soluti sunt ab inferno domino per christi resurrectionem. Sequitur. Et visum cecis. ¶ Cirillus. Profluentes enim a diabolo tenebras in corda humana christus quasi sol iustitie removit, faciens homines filios non noctis et tenebrarum sed lucis et diei. Qui enim aliquando errabant perceperunt iustorum semitas. Sequitur. Dimittere confractos in remissionem. ¶ Orige. Quid enim ita fractum atque collisum fuerat ut homo, qui a ihesu dimissus est et sanatus. ¶ Beda. Vel dimittere confractos in remissionem est eos qui legis pondere importabili fuerant depressi relevare. ¶ Orige. Ista autem omnia predicta sunt ut post visionem ex cecitate, post libertatem ex vinculis, post sanitatem a diversis vulneribus veniamus ad annum domini acceptum. Unde sequitur. Predicare annum domini acceptum. Nunc autem quidam iuxta simplicem

intelligentiam anno vno euāgelium ſaluatorem in iudea predicaſſe. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ . p̄dicare annum dn̄i acceptum Vel annus dn̄i acceptus ē totum temp⁹ eccleſie quo dum verſat̄ in corpore peg̃rinat̄ a dn̄o. ¶ Beda. neq̧ em̄ ſolus ille annus quo dominus predicabat fuit acceptabilis. ſed etiam iſte quo predicat apoſtolus dicens . Ecce nunc tempus acceptabile . Po⁹ ann̄ ſane dn̄i acceptabilē ſubdit Et diē retbu. ſcilicet extreme quādo reddet vnicuiq̧ ſecundū op⁹ ſuū ¶ Ambro. Vt diem hunc annum dn̄i acceptum dicat perpetuis diffuſum temporibus qui redire i orbem laboris neſciat continuationem fructus hominibꝰ ⁊ q̇etis īdulgeat. Seq̄t̄ Et cū plicuiſ. librū reddidit miniſtro ⁊ ſedit ¶ Beda. Librum audientibꝰ illis qui aderant legit. ſ; lectum miniſtro reddidit. quia dū eēt in mundo. palam locutus ē docens ī ſynagogis ⁊ tēplo. ſed ad celeſtia reuerſurus his qui ab initio uiderant ⁊ miniſtri ſermonis fuerant. euāgeliſandi officium tradidit. ſtās legit. quia nobis ſcripturas que de ipſo erant aperuit. in carne dignatus eſt operari. ſed reddito libro reſidet . quia ſe ſuperne quietis ſolio reſtituit Stare enim operantis eſt. ſedere autē quieſcentis vel iudicantis ſic ⁊ predicator verbi ſurgat. legat .i. operetur. ⁊ predicet ⁊ reſideat .i. premia quietis expectet Reuolutum autem librū legit quia eccleſiam miſſo ſp̄u omnē veritatem docuit. plicatum miniſtro reddidit. quia nō oīa oībus dicēda ſed p captu audientiū cōmittit doctori diſpenſandu; v̄bum. Seq̄t̄ Et oīm in ſinagoga oculi erāt itēn. in eū ¶ Orige. Et nūc etiā ſi volumus. oculi noſtri poſſunt attendere ſaluatorē Cū em̄ p̄ncipale cordis tui direxeris ad ſapientiam v̄itatem deiq̧ vnigenitum ꝯtemplandū. oculi tui intuent̄ iſtm ¶ Ciril. Tunc aūt oīm oculos conuītebat ad ſe q̄ōmodo ſtupentū qualiter lr̄as nouit. quas non didicit. ſ; quomā mos erat iudeis ꝓmulgatas de xp̄o ꝓphetias dicere cōſūmari vel in quibuſdā eorū prepoſitis . vel in aliquibꝰ ſanctis prophetis. dominus hoc predicauit. vnd̄ ſequit̄ Cepit aūt dicere ad illos quia hodie impleta ē hec ſcriptura in auribus veſtris. ¶ Beda. Quia ſcilicet ſicut illa ſcriptura predixerat. ⁊ magna faciebat ⁊ maiora dominus euāgeliſabat.

¶ Et omnes teſtimonium illi dabāt ⁊ mirabantur in verbis gracie que procedebāt de ore ipſius ⁊ dicebant Nonne hic eſt filiꝰ ioſeph Et ait illis Vtiq̧ dicetis mihi hanc ſimilitudinem Medice cura teipſu; Quāta audiuimus facta in capharnaum fac ⁊ hic in patria tua Ait autem Amen dico vobis quia ꝓpheta nēo eſt acceptus in p̄ria ſua . In veritate dico vobis multe vidue erant ī diebus helie ī iſrahel quādo clauſum eſt celum annis tribus ⁊ menſibus ſex cu; facta eſſet fames in omni terra Et ad nullam earum miſſus eſt helias niſi in sarepta ſidonie ad mulierem viduam Et multi leproſi erāt in iſrael ſub heliſeo ꝓpheta Et nemo eorū mundatus eſt niſi naaman ſyrus .

¶ Criſ. Cū uenīſſet in nazareth dn̄s a miraculis abſtinet ne prouocaret eos ad maiorem liuorem. [illegible] tendit aūt eis doctrinā nō minus admirādā miraculis Erat em̄ quedam diuina grā ineffabilis in verbis ſaluatoris ꝯcurrēs. aīas ꝑmulcēs audientium. vnde ſequit̄ Et oēs teſtiomiū illi dabāt ⁊ mirabāt̄ in v̄bis grē q̄ ꝓcedebāt de ore ipi⁹ ¶ Bed. Teſtimoniū illi dabāt atteſtādo illū vere eē ut dixerat. [illegible] ¶ Criſ. S; ſtulti admirātes ſmōis [illegible] dūt ipm ab eo q putabāt pr̄. vn̄ ſequit̄ ⁊ dicebāt nōne h̄ ē filꝰ ioſeph ¶ Ciril. S; qḋ ipedit ut venerabilē ⁊ admirabilē ſit. ⁊ ſi filius eēt . ut putabatur ioſeph Nōne vides d̄ina mira. Sathanā [illegible] tum nōnullos ab his egritudinibꝰ liberatos [illegible] Poſt multū em̄ temp⁹ ⁊ ſignoꝝ oſtēſione [illegible] ad eos. nec eū ſuſtinuerūt. ſ; iterū ſe ſuccēdebāt inuidia. vnd̄ ſequit̄ Et ait ill’ vtiq̧ dicetis mihi [illegible] tudinē Medice cura teipm. Quāta audiuimꝰ facta in capharnaū. fac ⁊ hic in p̄ria tua ¶ Ciril. Cōmune qḋ ē p̄ubiū erat apud hebreos ad iproperiū [illegible] tatum Clamabāt em̄ aliqui contra medicos [illegible] medice ſana teipm ¶ Glo. Q. d. quia in capharnaū plures te curaſſe audiuimus. cura etiā teipſum [illegible] fac ſitē in tua ciuitate vbi conceptus es ⁊ nutritus ¶ Aug. de con. euā. Cū aūt iam magna ab illo [illegible] fuiſſe cōmemorat. que ſe nondū narraſſe [illegible] dentius q̧ hec eum ſcienter preoccupaſſe narrādo Neq̧ em̄ tm̄ ab eius baptiſmo ꝓgreſſum ē [illegible] tus putet nondū ſe aliqḋ ꝯmemoraſſe de his que in capharnaū geſta fuerāt ¶ Ambro. [illegible] ſaluator ſe excuſat q̧ nulla in patria ſua miracula uirtutis operatus ſit ne forſitan aliquis [illegible] trie nobis eſſe debere putaret affectum. [illegible] Ait autem Amen dico vobis quia propheta [illegible] acceptus eſt in patria ſua ¶ Ciril. Quaſi dicat [illegible] tis multa prodigia inter vos a me fieri. [illegible] ſum nutritus. ſed non latet me quedam [illegible] multis accidit paſſio Cōtemnūtur enim [illegible] etiam optima queq̧ quādo non raro [illegible] ſed ſuppetunt ad velle Et ſic etiam contingit [illegible] bus familiaris enim quia ſemp preſto eſt. [illegible] uerentia priuatur a nobis eius ¶ Beda. Prophetā autem dici in ſcripturis xp̄m et moyſes teſtis eſt [illegible] dicit Prophetā vobis ſuſcitabit deus de fratribus veſtris ¶ Ambro. Hoc autem exemplo declaratur q̧ fruſtra opem miſericordie celeſtis expectes [illegible] ene fructibus virtutis inuideas Aſpernator enim d[illegible] iudeorum eſt ⁊ ab his qui diuina beneficia i [illegible] ſequūtur. miracula ſue poteſtatis auertit [illegible] quippe carnis actus diuinitatis exemplum eſt ⁊ [illegible] ſibilia nobis eius per ea que ſunt uiſibilia demonſtrantur . Vides igitur quid mali inuidia affert [illegible] indigna propter inuidiam patria iudicatur in qua ciuis operetur que digna fuit. in q̄ dei filius naſceretur

¶ Orige. Quantũ ad ſſuce hiſtoriã ptinet. ne dum in capharnaũ feciſſe aliquod ſignum deſcribit. Illa antiq̃ ventret Capharnaum in Nazareth dixiſſe legit Quãcumq audiuim᷒ facta in Capharnaũ ꝛc. Vn pute in pſenti ſermone aliquid latitare miſterij ꝛ na zareth eſſe typum iudeorum Capharnaum eũ typum gentium Erit enim tempus quando dicturus eſt po pulus iſrael. que oſtendiſti vniuerſo orbi oſtende ꝛ nobis. predica ſermõem tuum populo tuo iſrael. ut ſilem cum ſubintrauerit plenitudo gentium tũc oĩs iſrael ſaluus fiat. Quamobrem videtur mihi conue nienter reſpõdiſſe ſaluator. Nemo propheta accep tus eſt in patria ſua plus iuxta ſacramentum q̃ iux literam. licet ꝛ Jeremias in Anathoth patria ſua non fuerit acceptus. ꝛ reliqui ꝓphete. ſed magis vi detur mihi intelligi ut dicamus patriam oĩm ꝓpheta rum fuiſſe populum circũciſionis Et natiões quidẽ ſuſceperũt vaticiniũ xp̃i ihesu. magis habentes mořis ꝛ prophetas de xp̃o predicantes. q̃ illi qui ex his non ſuſceperunt ihesum. ¶ Ambro. Bene autẽ qua comparationis exemplo arrogantia ciuium re arguitur iudeoꝝ. dominicũ q̃ factum ſcripturis do cetur veteribus conuenire. Nam ſequitur. In veri tate dico vobis. multe vidue erant in iſrael in dieb᷒ Helie. non quia Helie dies fuerunt. ſed in quibus Helias operat᷒ eſt. ¶ Cris. Ipſe quidem terreſtris angelus. celeſtis homo qui nec tectum. nec menſam nec amictum habebat ut multi Clauem celoꝝ gere bat in lingua. Et hoc eſt qđ ſequitur Quãdo clauſum ẽ celum annis tribus ꝛ mẽſibus ſex Poſtq̃ autem ce lum ſerauit. terrãq ređdidit ſterilem. regnabat fa mes ꝛ conſumpta ſunt corpora. Unde ſequitur. Cũ facta eſſet fames in terra ¶ Baſil. Ut enim aſpexit et ſaturitate non modicum generari obprobrium p famem illis tenuium attulit. quo culpam eoꝝ que i immẽſum creſcebat cohibuit. Corui autem facti ſũt illi ꝓ cibi miniſtri qui conſueuerũt alioꝝ pabula vſur pare ¶ Cris. Sed quoniam exiccatus eſt fluui᷒ ex quo pocula iuſto dabant. vade inquit deus i Sarep tam Sidonie. illic mandabo mulieri vidue ut paſcat te. unde ꝛ hic ſequitur. Et ad nullam eaꝝ miſſus ẽ Helias niſi in Sarepta Sidonie ad mulierẽ viduã qđ ex quadam diui diſpenſatione factum eſt. fecit eniꝫ deus eum ꝑ longum iter pergere vſq in Sidonem ut vila mundi peſte poſcat a domino pluuias. multi autem tunc temporis opulenti erant. ſed nullus tale aliquid fecit ut vidua. reuerẽtiam eniꝫ mulieris ad ꝓphetam non prediorum ſed voluntatis fiebant di uitie ¶ Ambro. Miſtice autem dicit in diebus helie quia dies faciebat illis qui in eius operibus lucem videbant gr̃e ſpiritalis Et ideo aperiebatur celum videntibus diuina miſteria. claudebat̃ quãdo fames erat. quia nulla erat cognoſcẽde diuinitatis vbertas Illa vidua autem illa ad quã helias direct᷒ eſt. typ᷒ eccleſie ꝓmiſſus eſt ¶ Orige. Occupante enim fame populum iſrael ſcilicet audiendi ſermonẽ dei venit ꝓpheta ad viduam. de qua dicitur. Multi filij deſer te magis q̃ eius que habet virum ꝛ cuꝫ veniſſet panẽ illius ꝛ alimenta multiplicat ¶ Beda. Sidonia aũt venatio inutilis. Sarepta incendium vel anguſtia panis interpretat̃ Quibus omnibus gentilitas exp̃ mitur. que inutili venationi dedita id eſt lucris ꝛ ne gocijs ſeculi ſeruiens icendium carnaliũ cupiditatũ panisq ſpiritalis anguſtias patiebat̃. donec helias id ẽ ꝓpheticus ſermo ceſſante ſcripturaꝝ itelligẽtia ꝑ pſidia iudeorum venit ad eccleſiam ꝛ recept᷒ pa ſceret ꝛ reficeret corda credentum. ¶ Baſi. Que libet etiam aĩa viduata ꝛ priuata virtute ꝛ diuina noticia poſtq̃ diuinũ verbum recipit ꝓpria delicta co gnoſcẽs docetur nutrire verbum virtutũ panibus ꝛ irrigare fontem vite doctrina veritatis. ¶ Orig. Sed ꝛ aliud ad eundem ſenſum pertinẽs loquit̃. cum ſubdit. Et multi leproſi erant in iſrael ſub Heliſeo ꝓpheta. nemo eorum mundatus ẽ niſi Naamã ſyr᷒ Qui vtiq non erat ex iſrael ¶ Ambro. Miſtice aũt populus eccleſiam congruit ut ſequat̃ populus ille ex alienigenis congregatus. ante leproſus priuſq̃ miſtico baptizaret̃ in flumine id ẽ poſt ſacramenta baptiſmatis maculis corporis ꝛ mẽtis ablutus imma culata virgo cepit eſſe ſine ruga ¶ Beda. Naamã enim qui decorus interp̃tatur. populũ ſignificat na tionũ. qui ſepties lauari iubet̃. quia illud baptiſma ſaluat qđ ſeptiformis ſpũs regenerat Caro eius p᷒ lauacrum ſicut pueri apparet quia mater gratia oẽs vnam parit infantiam. vel q̃a xp̃o conformatur de quo dicitur. Puer natus eſt nobis.

¶ Et repleti ſunt om̃s in ſynagoga ira hec audientes Et ſurrexerunt ꝛ eiecerũt illum extra ciuitatem ꝛ duxerunt illũ vſq ad ſupercilium montis ſup quem ciuitas illo rum erat edificata ut p̃cipitarent eum Ipſe autem tranſiens ꝑ medium illorum ibat.

¶ Grecus Quia prauã eorum intentiõem redargu erat ideo indignant̃ Et hoc eſt qđ dicitur Et reple ti ſunt omnes in ſynagoga ira. ꝓ eo etiam quod dix erat. hodie completa eſt hec ꝓpheta. arbitrati ſunt q ſeipſm compararet ꝓphetis. ꝛ ideo indignant̃. ꝛ fu gant eum extra ciuitatem. unde ſequit̃. Et ſurrexe runt ꝛ eiecerunt illum extra ciuitatem ¶ Ambroſ. Nec mirum ſi ꝑdiderunt ſalutem. qui eiecerunt de ſuis finibus ſaluatorem Dominus aũt qui docuerat apoſtolos exemplo ſui omnib᷒ omnia fieri nec volen tes repudiat. nec inuitos alligat nec eĳciẽtib᷒ relucta tur. nec rogantibus deeſt non mediocriter aũt in uidia prodit̃. que caritatis oblita in acerba odia cãs amoris inflectit Cum eñ ipſe dominus ꝑ populos be neficia diffunderet illi iniurias irrogabant. unde ſeq tur Et duxe. illum vſq ad ſupercilium montis. ſuper quem ciuitas illoꝝ erat edificata ut p̃cipitarẽt eũ. ¶ Beda Peiores ſunt iudei diſcipuli diabolo magi ſtro. Ille verbo ait. Mitte te deorſum iſti facto mit tere conant̃. ſed illorum mente mutata ſubito vł ob ſtupefacta deſcendit. quia adhuc illis penitentie locũ reſeruat Unde ſequit̃ ipſe autem tranſiens per me dium illorum ibat ¶ Cris. In quo ꝛ que ſũt huma nitatis ꝛ que ſunt diuinitatis. oſtendit. ſtare eñ in

medio inſidiantium ⁊ non apprehēdi diuinitatis emi nētiam oſtendebat · diſcedere vero diſpenſatōis approbabat miſterium · ¶ Ambro · Simul intellige nō ex neceſſitate fuiſſe · ſed voluntariam corporis paſſionem · etenī quādo vult · capit̄ · quādo vult · labitur nam quēadmodum a paucis teneri potuit qui a populo non tenet̄ · ſed voluit ſacrilegium eſſe multorū · ut a paucis quidem affigeret̄ ſed pro toto orbe moreret̄ · Q̄netiā malebat iudeos adhuc ſanare q̄ perdere ut efficaci furoris exitu d̄ſineret̄ velle q̄d iplere non poſſent ¶ Beda Nondum etiam venerat hora paſſionis que i paraſceue paſce fut̄a extiterat · nec dum locum paſſionis adierat · qui nō i nazareth ſed iheroſolimis hoſtiarum ſanguine figurabat̄ nec h̄ genus mortis elegerat qui crucifigendum ſe a ſeculo preconabatur ·

¶ Et deſcendit in caphārnaū ciuitatē galilee ibiq̄ʒ docebat illos ſabbatis Et ſtupebant in doctria ei9 q2 in poteſtate erat ſermo ipſi9 Et in ſinagoga erat homo hn̄s demonium immūdū ⁊ exclamauit voce magna dicens. ſin Quid nobis ⁊ tibi iheſu nazarene veniſti perdere nos Scio eni te q2 ſis ſanctus dei Et increpauit illum dicens Obmuteſce ⁊ exi ab illo ⁊ cum proieciſſet illum demonium ī medium exiȳt ab illo nihilq̄ʒ illi nocuit Et factus eſt pauor i omnibus et colloquebantur adinuicem dicentes Quod eſt hoc verbum quia in poteſtate et virtute imperat īmundis ſpiritibus et exeunt Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

¶ Ambro · Non indignatione cōmotus dn̄s nec ſcelere offēſus iudeam deſeruit · quinetiā īmemor iniurie memor clementie · nunc docendo · nunc ſanādo in fide plebis corda demulcet · vnde dicit̄ Et deſcendit in capharnaum ciuitatem galilee ibiq̄ʒ docebat illos ſabbatis ¶ Ciril · Quāuis enī ſciret q̄ inobediētes eēnt ⁊ duri cordis · tamen viſitat illos ſicut bon9 medic9 illos qui vltima laborant egritudine temptat ſanare Docebat aūt i ſinagogis qn̄ōrēt ſm i° Eſaie neq̄ʒ̄ occulte locutus ſum · nec in obſcuro loco terre · i ſabbato quoq̄ʒ diſputabat cum eis · quia vacabant mirati ſunt ergo de doctrīe v̄tute ⁊ poteſtatis magnitudine · Vnde ſequit̄ Et ſtupebant i doctrina eius · quia in poteſtate erat ſermo ipſius id ē non blandus ſʒ imperioſus ad ſalutem · iudei autem putabant eſſe xp̄m ſicut aliquē ſanctoꝝ aut prophetarum · Vt at maiorē de eo opinionem accipiāt · trāſcendit menſuram ꝓpheticam non enim dicebat · Hec dicit dn̄s ut prophete conſueuerant dicere · ſed ſicut dominus legis que ſunt ſupra legem proferebat transferens litteram ad veritatem ⁊ figuras ad ſpiritalem intelligēciam ¶ Beda eē ſmo doctoris i poteſtate ſit cum ea que docet · operat̄ Qui enī facto deſtruit · q̄d predicat contemnit̄ · ¶ Ciril · Oportune aūt dogmatibus

plerū̄q̄ʒ ardua miſcet opera · quos enī non diſpoſitio ad cognoſcendum hos inſtigat ſignorum oſtenſio · vnde ſequit̄ Et i ſinagoga erat homo habens demonium immundū ¶ Ambro · Sabbato medicine diuine opa cepta ſignificat vt inde noua creatura cepit · vnde vet9 creatura ante deſiuit · Ne ſub lege eſſe dei filium · ſed ſupra legem in ipſo principio deſignaret · Bene etiam ſab bato cepit · ut ipſum ſe oſtenderet creatorem · quia opa operibus interſerit · ⁊ proſequitur opus quod ipſe iam ante ceperat · ut ſi domum faber renouare diſponit · non a fundamentis ſed a culminibus incipit ſoluere vetuſtatem · ita ibi prius manum admouet · vbi ante deſierat Deinde a minoribus incipit · ut ad maiora pueniat · liberare in verbo dei poſſunt etiam homines ſed i verbo dei poſſe reſurrectionem mortuis imparare diuine ſolius ē poteſtatis ·

¶ Criſ · calumniabantur autem Iudei gloriam eius dicentes · hic non eijcit demones niſi in beelzebub principe demoniorum · ad quod remouēdum cum negaretur demōes inuicte poteſtati eius nec tolerare congreſſum deitatis ſeuiam vocem emittebant · Vnde ⁊ hic ſequitur Exclamauit voce magna dicēs ſin quid nobis ⁊ tibi Iheſu nazarene · veniſti perdere nos ¶ Beda Quaſi diceret · paululum a me vertendo quieſce · cui non ē ſocietas cum noſtra fraude ¶ Amb · Nec quēq̄ʒ mouere debet · q̄ iheſu nomen i hoc libro diabolus dixiſſe primus inducit̄ nec enim ab eo xp̄s nomen accepit · q̄d de celo angelus ad virginem detulit Eſt huius impudentie diabolus dixiſſe primus inducitur · nec enim ab eo xp̄s nomen accepit · q̄d de celo angelus ad virginem detulit Eſt huius impudentie diabolus · ut inter homines aliquid primus vſurpet · ⁊ ad homies quaſi nouum deferat · quo terrorē ſue poteſtatis incutiat · vnde ſequit̄ Scio enim te quia ſis ſanctus dei ¶ Beda Non dicebat eum ſanctum dei quaſi alijs ſanctis ſimiliter ſed eo ſingulariter ſancto exiſtente cum articuli additione · ipſe eſt enim naturaliter ſanctus cuius participatione omnes alij ſancti vocāt̄ · neq̄ʒ tamē hoc dicebat quaſi eum veraciter noſſet · ſed ſe cognoſcere fingebat ¶ Ciril · Putauerūt enī demones q̄ p̄ blandiloquiam laudem faceret ip̄m inanis glorie amatorē · ut deſiſteret ab eoꝝ cōtrarietate · ut pote pro grā grām rependens ¶ Criſ · Voluit etiam demon peruertere ordinem rerum ⁊ apoſtolorū rapere dignitatem · Et ſuggerere multis ut ei obediāt ¶ Beda Quāuis igitur vera fateretur · compeſcebat tamen eius ſermonem ſimul cum veritate etiam ſuā iniquitatem promulgaret vt nos etiam aſſuefaciat ne curemus de talibus vt nos etiam aſſuefaciat ne curemus de talibus etiam ſi vera loqui videant̄ · nefas ē enī ut cum aſſit nobis ſcriptura diuina · inſtruamur a diabolo · vnde ſequit̄ Et increpauit illum dicens · obmuteſce ⁊ exi ab illo ¶ Bed · Diuina aūt ꝑmiſſione liberādus a demone homo ꝓijcitur i mediū · ut virtus patefacta ſaluatoris · plures ad vitam ſalutis inuitet · vnd̄ ſequit̄ Et cū ꝓieciſſet illū d̄moniū i mediū exijt ab illo nihilq̄ʒ illi nocuit · videt̄ aūt repugnare q̄d hic dicit̄ q̄ exclamans ſpūs immūdus ⁊ diſcerpēs eū exiuit ab eo · niſi intelligamus hoc q̄d ait Et diſcerpēs eū ſpūs imūdus ⁊ exclamās voce magna exiuit ab eo · niſi intelligamus hoc q̄d Marcum diſcerpens eum · quod dicit hic Lucas

⁊ cum proieciſſet illum in medium · ut q̄ ſecutꝰ ait
malignitas nocuit intelligatur quia iactatio illa mēbro
rum et vexatio non eum debilitauit · ſicut ſolēt ex
ire demonia etiam quibuſdam mēbris amputatis ⁊
vulſis · vnde mento pro tam integra reſtitutiōe ſa
nitatis miratur · Illam ſequitur · Et factus eſt pauor in
omnibus ⁊ colloquebantur adinuicē dicētes · Quod ē h
verbum q̄ in poteſtate ⁊ virtute imperat immūdis
ſpiritibus ⁊ exeunt · ¶ Theoph̄ · Quaſi dicāt quale
eſt preceptum hoc q̄d precipit exi ab eo ⁊ exit ·
¶ Beda · Expellere quidem demonia ⁊ hoīes ſancti
ſoli verbo dei poſſunt · Ipſm autem dei verbū ꝓpria
poteſtate virtutes operatur · ¶ Ambro · Myſtice autem
qui in ſynagoga ſpm̄ habebat immundū · populus ē
iudeorum qui innodatus diaboli laqueis ſimulatam
corporis mundiciā interioris mētis ſordibꝰ inquina
bat ⁊ ſpm̄ immundū habebat · quia ſpm̄ ſanctum ami
ſerat · Introierat enim diabolus · vnde xp̄us exierat
¶ Theoph̄ · Sciendum eſt etiam q̄ multi nunc demo
nia habent oēs ſc; qui demoniorꝫ deſideria implēt ut
furioſi habent demoniū ire · ⁊ ſic de ceteris · ſed dn̄s ī
ſynagogam venit cū mens hoīs fuerit congregata
⁊ tunc dicit demoni inhabitanti obmuteſce · ⁊ ſtatim
proiciens eum i medium · egredit̄ ab eo · non enī decet
hominē ſemp iracundum eſſe · beſtiale nāq; hoc eſt ·
nec ſemp abſq; ira · Inſenſibile nāq; eſt hoc · ſed me
dium inter ambulare opoztet · ⁊ iram contra mala
habere ⁊ ſic proicitur hō cum immūdus ſpiritꝰ ab
eo egreditur ·

¶ Surgens autem de ſynagoga introiuit
in domum ſymonis · Socrus autem ſymōis
tenebāt magnis febribꝰ ⁊ rogauerūt illum
pro ea · Et ſtans ſuper illam īpauit febri ⁊
dimiſit illam · Et otinuo ſurgens miniſtra-
bat illis ·

¶ Ambro · Poſtq̄ Lucas virum a ſpū nequicie libe
ratū ante p̄miſit · ſubſtituit femine ſanitatem utrūq;
enim ſexum dn̄s curaturus aduenerat ⁊ prior ſana
ri debuit · qui prior creatus ē · Vnd̄ dicit̄ · Surgēs
autem de ſynagoga introiuit ī domū ſimonis · ¶ Crīs
Manebat enim apud diſcipulos honorans ipſos
⁊ ob hoc animoſiores reddens · ¶ Ciril · Aſpice aūt
q̄m manet penes virum inopem xp̄s · q̄ ſpontaneā
paupertatem pro nobis paſſus ē ut diſcamꝰ cū pau
peribus conuerſari · nec ſpernere depreſſos ⁊ paupe
res · Sequit̄ · ſocrus autē ſimonis tenebatur ma
gnis febribus ⁊ rogauerunt illum ꝓ ea · ¶ Hero · ſſ
mo · Modo ſaluator rogatus mō vltro curat egro
tos · oſtendens ſe contra peccatorꝫ quoq; paſſiones ⁊
precibus ſemp annuere fidelium ⁊ ea que ipſi minime
in ſe intelligunt vel intelligenda dare vel non intelle
cta dimittere · ſm̄ illud · Delicta quis intelligit · ab oc
cultis meis mūda me dn̄e · ¶ Crīs · Ex autem matthꝰ
hec retecit non differt · illud enī eſt breuitatis · hoc
autem exquiſite interp̄tationis · Sequit̄ · Et ſtans
ſup illam imperauit febri · ⁊ dimiſit illam · Baſiliꝰ · In
quo lucas figurauit ſermonē tanq̄ de precepto ani
mali ſenſibili facto · ſic dicens febri imperatum · ⁊ q̄
febris nō obmiſit imperantis operationem · vnde ſequitur ·
Et continuo ſurgens miniſtrabat illis · ¶ Crīs · Quia
enī morbus curabilis erat · ꝑ moduꝫ medendi poteſta
tem ſuam declarauit · faciens q̄ minime ars medicine
facere potuiſſet · Poſt febris enī ſedationem multo
tempore patientes egent · vt priſtine reſtituantur ſani
tati · tunc autem ſimul omnia facta ſunt · ¶ Ambro · ſi
autem altiori conſilio iſta pendamus · animi debemus
intelligere ⁊ corporis ſanitatem vt prius animus q̄
ſerpentis laborabat inſidijs abſolutus ſit · Denīq; nō
prius Eua eſurijt q̄ ſerpentis eam verſutia tem p
tauit · ⁊ ideo aduerſus ipſm autorem peccati prius de
buit medicina ſalutis operari · fortaſſis etiam in typo
mulieris illius varijs criminū febribꝰ caro noſtra lā
gueſcebat · nec minorem febrem amoris eſſe dixerīꝫ
q̄ caloris · ¶ Beda · Si enī virū a demonio liberatum
moraliter animū ab immunda cogitatione purgatū
ſignificare dixerimus conſequēter femina febribus
tenta · ſed ad imperiū dn̄i curata carnem oſtendit a con
cupiſcentie ſue feruore ꝑ continētie precepta frena
tam · ¶ Ciril · Et nos ergo ſuſcipiamus ihm · Cū enī
viſitauerit nos · ⁊ portamus eum ī mēte ⁊ corde · tūc
enormiū voluptatum eſtum extinguet ⁊ ī columes
faciet vt miniſtremꝰ ei · hoc ē eiꝰ beneplacita pagīꝰ ·

¶ Cum autem ſol occidiſſet omnes q̄ habe
bant īfirmos varijs languoribus ducebāt
illos ad eum · At ille ſingulis manꝰ īponēs
curabat oēs · Exibant autē demoīa a mul-
tis clamācia ⁊ dicencia quia tu es filius dī
Et increpans non ſinebat ea loqui quia ſci
ebant eum eſſe criſtum ·

¶ Theoph̄ · Conſiderandum ē turbe deſiderium · naꝫ
cum ſol occidiſſet · adducunt ad eum infirmos · nō a
tempore impediti · vnde dr̄ · Cum aūt ſol occidiſſet ·
omnes qui habebant infirmos varijs languoribꝰ du
cebant illos ad eum · ¶ Orige · Ideo quidem circa ſo
lis occaſum id ē elapſa die illos adducebāt · quia ve-
recundabant̄ vel timebant phariſeos · vel quia de die
intenti erant circa alia · vel quia · putabant non licē
ſanare ī ſabbato · Ipſe aūt ſanabat eos · vnde ſequitur
At ille ſingulis manus imponens curabat omnes ·
¶ Ciril · Quāuis aūt ut deus potuiſſet oēs verbo
pellere morbos · tamen tangit eos · oſtendens ꝓpriaꝫ
carnem efficacem ad preſtanda remedia · nā caro dei
erat · Sicut enī ignis appoſitꝰ vaſeneo imprimit ei
ꝓprie caliditatis effectum ſic omnipotens dei verbuꝫ
cum vniuit ſibi veraciter aſſumptū templum ex vir
gine animatum ⁊ itellectu particips ſue poteſtatis
eis effectum inſeruit · Tangat igit̄ ⁊ nos · imo potius
nos illum tangamus quatinus ⁊ nos ab animarꝫ in
firmitatibꝰ liberet · necnon a demonū impugnatione
⁊ ſupbia · Sequit̄ enī · Exibant aūt demonia a mul
tis clamātia ⁊ dicentia · quia tu es filius dei · ¶ Beda
Demonia filium dei confitentur · ⁊ ſicut poſtea dicit̄
ſciebant ipſm eſſe xp̄m · quia cum ieiunio fatigatum

eum diabolus videret. verũ hominem intellexit. ſ; q̃ temptando non p̃ualuit. verũ filius dei eſſet dubitabat. ¶ Nunc autẽ per ſignoꝝ potenciã vel intellexit vt potius ſuſpicatus eſt eſſe filium dei. ¶ Non igit̃ ideo iudeis eum crucifigẽ pſuaſit quia xp̃m ſiue dei filiũ non eſſe putauit. ſed quia ſe morte illi⁹ nõ p̃uidit eẽ dãnandũ. De hoc em̃ miſterio a ſeculis abſcondito dicit apl̃us q̄ nemo principũ huius ſeculi cognouit. Si em̃ cognouiſſent. nunq̃ȝ dñm glorie crucifixiſſent. ¶ Cri̇ſ. In h̃ at̃ q̄ ſequit̃ ⁊ increpãs. nõ ſinebat ea loqui percipe xp̃i humilitatem. ¶ Nõ ſinebat ut demones imundi eum manifeſtarent. nõ em̃ oportebat eos ſubripe officij apoſtolica gloriam. nec decebat xp̃i miſteriuꝫ lingua feda publicari. ¶ Theoph. Quia nõ ẽ ſpecioſa laus i ore peccatoris. vel quia nolebat inuidiam attẽdere iudeorum ex hoc q̄ ab oĩbus laudaretur. ¶ Beda. Ipſi autem apoſtoli precipiunt̃ reticere d̃ illo. ne diuina maieſtate p̃dicata paſſionis diſpenſatio differretur.

¶ Facta autem die egreſſus ibat in deſertum locum ⁊ turbe requirebant eum ⁊ venerunt vſq; ad ipſum ⁊ detinebant illũ ne diſcederet ab eis. Quibꝫ ille ait q̃a ⁊ alȳs ciuitatibus oportet me euãgeliſare regnuꝫ dei. quia ideo miſſus ſum. Et erat p̃dicãs in ſinagogis galilee.

¶ Cri̇ſ. Poſtq̃ȝ ſatis vtilitatis populis p miracula eſt collatum oportebat eum eſſe. maiora nãq; putãtur miracula poſt abſentiam opãtis. dum ipſa magis exclamãt ⁊ vice vocis fruũtur. Und̃ dicit̃. Facta aũt die egreſſus ibat i deſertum locũ. ¶ Grec⁹. Abijt eñ in deſertũ ut marcus dicit ⁊ orabat. non q̄ ipſe oratione indigeret. ſed vt nobis bone orationis fieret forma. ¶ Cri̇ſ. Pharifei quidem ipis p̃digiis p̃dicãtibus potentiam xp̃i ſcandaliſabant̃. Populi vero eloquia audientes acquieſcebant ⁊ ſequebant̃. vnde ſequit̃. Et turbe requirebãt eum ⁊ venerunt vſq; ad ip̃m ⁊ detinebant illum ne diſcederet ab eis. nõ q̃dem aliqui primatuꝫ aut ſcribarum ſed quoſcũq; malicie fucus non denigrauerat ⁊ illeſam habebant cõſcientiam. ¶ Grec⁹. Quod autem marcus dicit apoſtolos perueniſſe. ad eum dicentes q̄ omnes querũt te. lucas vero dicat populos p̃ueniſſe nõ diſcrepãt ab inuicem. Applicuerunt em̃ ad ip̃m populi apoſtolorum ſequẽtes veſtigia. Domin⁹ autem gaudebat detentus ſed mandabat ut eum dimitterent ut etiam alȳ participes forent eius doctrine quaſi tempore ſue p̃ñtie non multũ duraturo. vnde ſequit̃. Quibus ait. Quia ⁊ alȳs ciuitatibꝫ oportet me euangeliſare regnum dei. quia ĩdo miſſus ſum. Marcus dicit ad h̃ veni oſtendens d̃initatis eius celſitudinẽ ⁊ voluntariam ex inaniatõem. lucas vero dicit ad hoc miſſus ſũ diſpenſationem id ẽ incarnationẽ oſtendens. necñ beneplacitum patris miſſionẽ appellãs. ⁊ ille quideꝫ ſimplicit̃ dicit ut predicẽ. iſte vero regnũ dei aduingit qd̃ ẽ ip̃e xp̃s. ¶ Cri̇ſ. Sit etiã giſidera q̄ poterat in eodem loco manẽdo oẽs attrahere ad ſe. nõ tamẽ hoc fecit prebens nobis exemplum ut p ambulemus ⁊ requiramus p̃euntes ſicut paſtor quẽ p̃itam ... dic⁹ accedit ad infirmũ. vna em̃ anima recuperata p̃terit aliquis mille delicta abolere. vnde ⁊ hic ſequit̃. Et erat predicans in ſinagogis galilee frequẽtabat quidem ſinagogas docens illos q̄ non eſſet ſeductor. Nam ſi iugiter inhabitata coleret diffamaret eũ velut latitantem. ¶ Beda. Si aũt occaſus ſolaris ſtice mors dñi exp̃imit̃ die redeunte reſurrectio indicat̃. cuius manifeſta luce a credentium turbis ... Et in gentiũ deſerto inuẽtus ne abeat detinet̃. ... cũ h̃ p̃urgent p̃ma ſabbati q̃ reſurrectõ celebratur ...

Capitulum Quintum.

Factum eſt autem cum turbe irruerent i eum ut audirent verbuꝫ dei ⁊ ipſe ſtabat ſecus ſtagnum genazareth ⁊ vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnũ. piſcatores autem deſcenderant ⁊ lauabant retia. Aſcendens autem in vnã nauem que erat Simonis rogauit eum a terra reducere puſillum ⁊ ſedens docebat de nauicula turbas.

¶ Amb. Ubi dñs iparauit multos varia gr̃a ſanitatum nec tp̃e nec loco cepit a ſtudio ſanitatum ... in veſpera icubuit ſecpbãt ſtagnũ occurrunt ... vñ dr̃. Factũ ẽ aũt cũ turbe irruerent in eũ. ¶ Cri̇ſ. Erat em̃ ei connexi diligentes eũ ⁊ mirãtes ⁊ ... tes. Quis em̃ diſceſſiſſent dum huiuſmõi miracula faciebat q̃ voluiſſet ſolũ p̄ſpicere facĩe ⁊ ... quẽs neq; em̃ in agendo miracula ſolum admirabilis erat. ſ; ⁊ viſus eius abundabat plima gr̃a. ... quẽtem eũ audiunt in ſilentio ferit̃ locutiõis ... pentes dicit̃ ei ut audirent verbũ dei ⁊ ipſe ſtabat ſecus ſtagnum genazareth. ¶ Beda. Stagnum genazareth idem dicunt eſſe q̄ mare galilee vel mare tiberiadis. Sed mare galilee ab adiacente prouincia dicitur. Mare aũt tyberiadis a proxima ciuitate. porro Genazareth a laci ipſius natura q̃ ... pantibus aq̃s de ſe ipſo ſibi excitare aura p̃hibet̃ greco vocabulo quaſi generãs ſibi aurã dr̃. Neq; em̃ in ſtagni morẽ ſtermĩt aqua. ſed frequẽtibus ... ſpirãtibus agitat̃. hauſtu dulcis ⁊ ad potandum ... Sed hebree lingue conſuetudine oĩs aquaꝝ congregatio ſiue dulcis ſiue ſalſe mare nuncupat̃. ¶ Cri̇ſ. Fugit autem dñs gl̃am quãto magis ip̃a eum ſequebatur. Et ĩdo a t̄bis ſe ſepãs aſcendit i nauĩ. Et videt duas naues ſtantes ſecus ſtagnum piſcatores autem deſcẽderãt ⁊ lauabãt retia. ¶ Cri̇ſ. Qd̃ ſigni erat ... catõis. Sedm̃ vo matheũ inuenit eos reficientes retia tamẽ⁹ em̃ erat paupertas exceſſiua ut ... pararẽt. noua ſequentes h̃re volens aũt ... ꝯgregare ſpectaculũ ut nemo remaneret poſt ... Unde dicitur. Aſcendens autem in vnam nauem ſed oẽs facie ad faciẽ cernerent. aſcendit in nauem que erat Simonis rogauit eum a terra reducere puſillum. ¶ Theoph. Uide aũt xp̃i manſuetudinem quomodo rogat Petrum. ⁊ Petri obedientiam quomodo in omnibus fuit obediens. ¶ Cri̇ſ.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Cris. Postq̄ vero multa pegerat miracula iterū
doctrinā ꝓponit ⁊ exsnat exiēs i mari piscat existē
res in terra. vnde dicitur Et sedens docebat turbas
de nauicula ¶ Grego. nazāzenus. Cunctis condescē
dens vt a profundis extrahat piscem hominem scꝫ
natantem in mobilibus rebus ⁊ maris huius vite ꝑ
cellis ¶ Beda. Mistice autem due naues circūcisio
nem ⁊ prepucium figurant quas videt dominus. q̄a
in vtroq; populo nouit qui sūt eius. ⁊ ad futurā vite
tranq̄llitatē quasi ad litus videndo hoc ē misericordi
ter visitando puehit. Piscatores sunt ecclesie docto
res q̄ nos ꝑ rete fidei cōprehendunt. ⁊ q̄si litori sic ēre
uiuētiū adducūt. sꝫ hec retia mō laxāt i capturā mō
lota plicant. q̄a non omne tempus est habile doctrīe
sed nunc exercenda ē lingua doctoris. ⁊ nūc sui met
cura gerenda. Nauis Simōis est ecclia primitia
de qua Paulus dicit Qui opatus est petro in apo
stolatu circūcisionis. bene vna dicta quia multitudīs
credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. ¶ Aug. de q̄. euā.
De qua docebat turbas. quia de autoritate ecclesie
docet gentes. q̄ autem dominus ascēdens in nauim
rogat eum a terra reducere pusillum significat tem
perate vtendum verbo ad turbas. vt nec terrena eis
ꝓponant. nec a terrenis in profunda sacramentorū
recedatur. Vel prius in proximis regionibus genti
bus ꝓdicandum. vt qd̄ postea dicit. Duc in altum re
motioribus gentibus postea predicandum precipiat.

¶ Ut autem cessauit loqui dixit ad symo/
nem Duc in altum ⁊ laxate recia vr̃a i cap
turam Et rn̄dens symon dixit illi p̄ceptor
ꝑ totam noctem laborantes nihil cepimus
In verbo aut tuo laxabo rethe Et cum hoc
fecisset. concluserūt piscium multitudinem
copiosam Rumpebatur aūt rethe eoꝝ ⁊ an
nuerunt sociis qui erant in alia naui vt veni
rent ⁊ adiuuarent eos Et venerunt ⁊ im/
pleuerunt ambas nauiculas. ita vt pene
mergerentur.

¶ Ciril. Postq̄ sufficienter populum docuerat re
grediturum ad magnificentias ꝓprias ⁊ ꝑ pi
scatoria magisteria piscatur discipulos. vnde sequit̄
Ut aūt cessauit loqui. dicit ad Simonem. Duc in al
tum ⁊ laxate retia vestra i capturam ¶ Cris. Cō
descendens enī hominibus sicut magos ꝑ sidus vocauit
sic ⁊ piscatores ꝑ piscatoriam artē ¶ Theophi. Pe
trus autem non distulit. vnde sequit̄. Et respōdens
simon dixit illi. p̄ceptor ꝑ totam noctem laborantes
nihil cepimus non autem addidit. nō te audiam nec
secundis laboribus me exponam. Sed magis subdi
dit. In verbo autem tuo laxabo rete. quia vero tur
bam de nauicula dominus instruxerat. non sine mer
cede nauicule dominū dereliquit duplicē beneficiū
ipsi. quia ꝑmo dedit q̄ multitudinē piscium ⁊ deinde
discipulū ipsū fecit Un̄ seq̄t̄ Et cū h̄ fecisset. cōclu
serūt piscium multitudinē copiosam Tot aūt pisces
cepit. vt nō posset eos foras educē. sed a sociis au

xilium peteret. vnde sequit̄. Rumpebat̄ autem rete
eorum ⁊ annuerunt sociis qui erant in alia naui vt
venirent ⁊ adiuuarent eos. Per nutū ipsos vocat
quia ex stupore ꝓpter capturam piscium loqui non
poterat. Et sequitur de eorum auxilio cum dicit̄. Et
venerunt ⁊ impleuerunt ambas nauiculas. ita vt
pene mergerent̄ ¶ Aug. Johānes quidem videtur
simile miraculum dicere. sed illud longe aliud est. qd̄
factum ē post resurrectiōem dn̄i ad mare tyberiadis
ibi enī nonsolū ip̄m tempus valde diuersum ē. sed
etiam res ip̄a plurimū distat. nam retia illic in dexte
ram missa. centum quiquagintatres pisces cepe
runt. magnos quidē. sed ꝑtinuit ad euāgelistam di
cere q̄ cum tam magni essent. retia nō sunt disrup
ta. respicientem scilicet ad hoc factum qd̄ lucas cō
memorat. ubi p̄ multitudine piscium retia rumpebā
tur ¶ Ambro. Mistice aūt nauis petri s̄m matheum
fluctuat secūdum lucam repletur piscibus. vt ⁊ pri
cipia ecclesie fluctuantis ⁊ posteriora exuberantis ag
noscas. Non turbat̄ ista que petrum habet. turbat̄
illa que iudam habet in vtraq; Petrus sed qui suis
meritis firmus est. turbat̄ alienis. Caueamus igit̄
proditorem ne ꝑ vnum plurimi fluctuem⁹. illic tur
batio vbi modica fides. hic securi vbi ꝑfecta dilectio
deniq; etsi aliis imperat̄ ut laxent retia sua. soli tamē
Petro dī. Duc in altum hoc est in profundum dispu
tationum. Quid enī tam altum q̄ꝫ scire dei filium. q̄
sūt aūt apostoloꝝ que laxari iubentur retia. nisi ver
borum complexiones ⁊ quasi quidam orationis sinus
⁊ disputationum recessus. qui eos quos ceperint.
non amittant. Et bene apostolica instrumenta piscandi
retia sunt que non captos ꝑimūt. sed reseruant. ⁊
fluctuantes de infimis ad supna transducunt. dicit
autem preceptor ꝑ totam noctem laborātes nihil ce
pimus. quia non hoc humane facundie opus. sed su
ꝑne vocationis est munus. Qui aūt nihil ante cepe
rant magnam i verbo dn̄i concludunt piscium mul
titudinem. ¶ Ciril. Hoc autem fuit figura futuri
non enim i cassū laborabūt euāgelice doctrine rethe
tendentes sed greges gentiū aggregabunt. ¶ Aug
de con. euang. Q autem retia rumpebant̄ piscium
copia ⁊ nauicule implete sunt ita vt pene mergerē
tur. significat hominū carnalium multitudinem tan
tam futuram i ecclesia ꝙ vt etiam disruptione pacis
per hereses ⁊ scismata scinderentur. ¶ Beda.
Rumpit̄ autem rete. sed nō labitur piscis q̄a suos
dominus etiam inter ꝑsequentium scandala seruat.
¶ Ambro. Alia autem nauis est iudea. ex qua iohes
⁊ iacobus eligunt̄ Hi igit̄ de Sinagoga ad naui
Petri hoc est ad ecclesiam conuenerunt vt iplerēt
ambas nauiculas. Omnes enī in nomine ihesu genu
flectunt. siue iudeus siue grecus. ¶ Beda. Uel alia
nauis est ecclesia gentium que ⁊ ipa vna nauicula
non sufficiente piscibus implet̄ electis. Quia no
uit dominus qui sunt eius ⁊ apud ip̄m certus ē su
orum numerus electoꝝ. duq; tot i iudea credituros
non inuenit q̄ꝫ ad fidem vitamq; predestinatos nouit
eternam quasi alterius nauis receptacula piscibus q̄
rens suis. corda q̄ꝫ gentium fidei gratia replet. ⁊ be
ne rupto rethi socia nauis aduocatur. quando autē

iudas proditor Simon magus Ananias ⁊ ſaphira ⁊ multi diſcipulorum abierunt retro. ac deinde barnabas ⁊ paulus a gentium ſiſt apoſtolatu ſegregati ❡ Ambro. Poſſumus tamē ⁊ aliam eccleſiam intelligere nauim alterius . ab vna enim plures eccleſie deriuantur ❡ Ciril. Innuit aūt ſocijs ut auxiliarentur eis . Multi eīn ſequūtur apoſtolorum labores ⁊ prius illi qui euangeliorum ediderunt ſcripturas . poſt quos alij preſules ⁊ populoꝝ paſtores ⁊ indeitatis doctrina periti. ❡ Beda. Pax autem impletio nauiū uſqꝫ i fines ſeculi creſcit. ſꝫ ꝙ ipleta mergūt hoc ē i ſubmerſione ꝑmunē . non eīn ſunt ſubmerſe . ſed pclitare ap̄las exponit dicēs In nouiſſimis diebus erunt tempora periculoſa ⁊ erunt homines ſe ipſos amātes ⁊c̄. Nā mergi naues eſt homines i ſeculo ex q̄ electi p fidem fuerāt moꝝ prauitate relabi

❡ Quod cū videret ſymō petrus . procidit ad genua iheſu dicēs Exi a me. quia homo peccator ſum domine Stupor enim circumdederat eum ⁊ omnes qui cum illo erant i captura piſcium ꝙ ceperant Silr̄ autē iacobū ⁊ iohannem filios zebedei qui erāt ſocij ſimonis Et ait ad ſimonem iheſus Noli timere ex hoc iam homines eris capiens ⁊ ſubductis ad terram nauibus relictis omnibus ſecuti ſunt eum.

❡ Ambroſ. Admirabatur petrus dona diuina ⁊ quo plus meruerat h̄ preſumebat minus . vnde dicit Q̄d cum videret Simon Petrus . procidit ad genua iheſu dicens Exi a me quia peccator ſum domine ❡ Ciril. Reducens eīn ad cōſcientiā patrata delicta tremit ⁊ trepidat ⁊ velut imundus mundū nō credat ſe poſſe ſuſcipe . acceprat enim a lege diſtinguēdum eſſe inter maculatum ⁊ ſanctum ❡ Grego . miſenus Cum eīn mandaſſet demergere retia tota copia piſcium capta eſt . quātum ipe maris domin⁹ ⁊ terre voluent Vox eīn verbi ſemp ē vox uirtutis . cuius ꝑcepto in origine mūdi lux ⁊ cetere creature prodibant . In his admirat̄ petrus Unde ſequitur Stupor eīn circūdederat eum ⁊ omnes qui cum illo erant . in captura piſciū quā ceperant . ſimiliter autem iacobum ⁊ iohānem filios zebedei qui erāt ſocij ſimonis ❡ Aug . de con . euā Andreā non noiat . qui tn̄ i telligit̄ i ea naui fuiſſe ſm mathei ⁊ marci narratōꝫ Sequit̄ . et ait ad ſimonē iheſus Noli timere ❡ Amb . Dic ⁊ tu Exi a me domine quia peccator ſum . vt rn̄deat tibi deus . Noli timere . Indulgenti domino peccatum fatere Vides q̄ꝫ bonus dn̄s qui tm̄ tribuit hoib⁹ ut viuificandi habeāt poteſtatem . vnde ſequit̄ Ex hoc iam hoīes eris capiens . ❡ Beda . Hoc ad ipm̄ petrum ſpecialiter ptinet . Exponit enim ei dn̄s quid hec captura piſcium ſignificet . ꝙ ſcilicet ipſe ſicut nūc p retia piſces . ſic aliqn̄ p v̄ba ſit capturus hoies totus facti hui⁹ ordo quid in eccl̄ia cuius ipſe typū tenet quotidie gerat̄ . oſ̄ndit ❡ Criſ . Cōſidera aūt eoꝝ fidem ⁊ obedientiā habentes eīn opus ꝑmanibus appetibilis piſcatōis cum audiſſent mandatum nō diſtulerūt ſꝫ relictis oīb⁹ ſecuti ſūt . Tali eīn obedientiā requirit a nobis xp̄s . ut eā non pretermittamus ſi aliquid valde neceſſariū vrgeat . Unde ſequit̄ ⁊ ſubductis ad terram nauib⁹ . relictis oīb⁹ ſecuti ſunt eum . ❡ Aug . de con . euā . Matheus ⁊ marcus breuiter hoc pſtringunt . queadmodū geſtū ſit q̄d lucas hic aptius explicauit . Hoc tamen videt̄ diſtare ꝙ tm̄ petro a dn̄o dictū ꝯmemorat ex hoc iā hoies eris capiēs q̄d illi ābob⁹ fratrib⁹ dictū eſſe narrauerit . potuit vtiqꝫ prius hoc petro dici . cū de captura ingenti multitudie piſciū miraret̄ . q̄d lucas inſinuauit illis bus poſtea q̄d illi duo ꝯmemorauerūt . vt intelligatur ē h̄ ꝑmo fuiſſe factū . q̄d lucas ꝯmemorat . non tunc eos a domino vocatos . ſed tm̄ fuiſſe predictū petro ꝙ hoies eſſet capturus . non aūt ꝙ nūqꝫ piſces eēt captur⁹ . Unde dat̄ locus itelligere eos ad capturā piſciū remeaſſe ut poſtea fieret q̄d matheus ⁊ marcus narrant . Tunc non ſubductis ad terram nauibus tamqꝫ cura redeundi . ſed ita eū ſecuti ſunt tāqꝫ vocantem aut iubentem . ſed ſi ſecundum iohannem iuxta iordanem ſecuti ſunt eum petrus ⁊ andreas quomodo ab alijs euangeliſtis dicit̄ . ꝙ eos i galilea piſcātes inuenit . ⁊ ad diſcipulatum vocauit ? nō ē intelligendum ē non ſic eos vidiſſe dn̄m iuxta iordanem . ut ei iā iſegabilit̄ coherent . ſed tantū cognouiſſe quis eſſet . eūqꝫ miratos ad ꝓpria remeaſſe .
❡ Ambro . Miſtice autem quos petrus i v̄bo capit i verbo credidit . negat ſuam predam . negat ſui minus Exi inquit a me dn̄e Noli timere ⁊ tu q̄ tua ſunt dn̄o deferre quia que ſua nobis ille conceſſit .
❡ Aug . de que . euā . Vel aliter ex plena eccleſia carnalibus hoib⁹ plene Petr⁹ dicit Exi a me quia peccator ſum tāqꝫ eccleſia turbis carnalium repleta ⁊ eorum moribus pene ſubmerſa regnū ſpūalium in quibus maxime perſona xp̄i eminet a ſe q̄ſi repellit . Non enim hoc voce lingue dicunt homines bonis miniſtris dei vt eos a ſe repellant . ſed voce morum ⁊ actuū ſuadent a ſe recedi . ne p bonos regant̄ ⁊ eo vehementius quo deferūt eis honorē ut honorificētiam eoꝝ ſignificauerit petrus cadens ad pedes domini . Mores aūt ꝙ i eo dix̄ Exi a me Cauda . Confortat autem dn̄s timorem carnalium ne quis vel de ſue conſcientia culpe tremens vel d̄ alterius innocentia ſtupens ſanctitatis iter formidet aggredi.
❡ Auguſti . de queſti euāgeliſtarum Dominus autem non receſſit ab eis ſignificat in bonis ⁊ ſpiritualibus viris non eſſe oportere hanc voluntatem vt peccatis turbarum cōmoti . quo quaſi ſecurius tranquillius ſꝫ viuant . munus eccleſiaſticum deſerant ꝙ autem ſubductis ad terram nauibus relictis oīb⁹ ſecuti ſunt eum poteſt ſignificare finem temporis quo ab huius mundi ſalo qui chriſto inheſerunt penitus receſſuri ſunt .

❡ Et factum eſt cum eſſet in vna ciuitatū ⁊ ecce vir plenus lepra ⁊ videns iheſum ⁊ procidens in faciens . rogauit eum dicens. Domine ſi vis potes me mundare . ⁊ extendens Iheſus manum tetigit illum dicens.

Volo mundare. Et confeſtim lepra diſceſſit ab illo. Et precepit illi ut nemi diceret. Sed vade oſtende te ſacerdoti ⁊ offer ꝓ emūdatione tua ſicut precepit moyſes in teſtimonium illis. Perambulabat autem magis ſermo de illo. Et conueniebāt turbe multe ut audirent ⁊ curarentur ab īfirmitatibus ſuis. Ipſe autē ſecedebat in deſertū ⁊ orabat.

Ambroſi. Quarto ſigno ex quo in capharnaum venimus vero leproſus ſanatur. Sz autē quarto die [illegible] ⁊ claritatem ceteris fecit. hoc clarius [illegible] debemus de quo dicitē. Et factū eſt cū eſſet in vna ciuitatū ⁊ ecce vir plenꝰ lepra. Bñ vbi leproſus mundatē certus nō exprimitur locus. vt oñdat nō vnum populū ſpecialis alicuius ciuitatis ſed omnes populos fuiſſe ſanatos. Athanaſi. Adorabat autē leproſus dominū deū exiſtentem in corpore neq; ꝓpter carnē putauit eſſe creaturā verbū nec pro eo q verbum erat uilipendit carnē quā induebat. immo ut in templo creato adorabat oīm creatorem in faciem procidens. Sequitē enī. Et vidēs ihm ⁊ procidens in faciem rogauit eum. Ambroſius. Q in faciem procidit humilitatis eſt ⁊ pudoris vt vnuſquiſq; de uite ſue maculis erubeſcat. ſed cōfeſſionem verecundia nō repreſſit. oſtendit vulnus remedium poſtulauit dicēs. Dñe ſi vis potes me mūdare. De voluntate dñi non quaſi pietatis īcredulꝰ dubitauit. ſz qz benignitatis ac colluuiōis ſue ꝯſciꝰ [illegible] Religionis aūt ⁊ fidei plena confeſſio ē i voluntate dñi tribuit poteſtatem. Ciril. Nouerat enim lepram experimentis medicoꝝ non cedere ſed vnde diua maieſtate pelli demōes ⁊ ceteros ab aliꝭ [illegible] curari que contecit diuina dextera fieri. Titus. Addiſcamus etiam ex verbis leproſi corporalium infirmitatum medelam non querere. ſz diuino beneplacito totum cōmittere. qui nouit oportuna ⁊ oīa iudicio diſpoſuit. Ambro. Eo autē ſanat genere quo fuerat obſecratus. Unde ſequitē. Et extendens dñs manū tetigit illum. Lex tangi leproſos prohibet. ſed qui dñs legis eſt non obſequitē legi. ſz legē facit. Non ergo tetigit quia ſine tactu mundare nō poterat. Sed ut probaret quia ſubiectus non erat legi. nec contagium timebat ut homies. ſed quia cōtaminari non poterat. quia alios liberabat. Simul etiā ut lepra tactu dñi fugaretē. que ſolebat cōtaminare tangentem. Theoph. Ipſius enī ſacra caro eſt purgatiua ⁊ uitam tribuens. ſicut exiſtēs verbi dei caro. Ambro. In hoc autē q ſubdit. volo mundare. habes volūtatem. habes ⁊ pietatis effectū. Cirill. A maieſtate autē proceſſit imperium mādatum. qualiter igitē in ſeruis computatē vnigenitus ſilius qui volendo tantūmodo cuncta poteſt. Legitē de deo patre. q oīa quecūq; voluit fecit. Qui vero ſui patris poteſtate fungitē quō diuerſificabitē i natura ab eo. Solent etiā quecūq; ſunt eiuſdem uirtutis ⁊ eiuſdem eē ſubſtantie. Mirare tamē in his xp̄m diuine ⁊ corporaliter operantem. Diuinū eſt enim ita velle. ut preſto fiant omnia. humanū autem. extendere dexteram. vnus itaq; xp̄s ex vtriſq; pficitē. eo q vbiq; caro factū eſt. Grego. niſſenus. Et quia cū vtraq; hominis particula aīa. ſcilicet ⁊ corpore vnita eſt deitas. ꝑ vtraq; ptendebāt ſupne nature indicia. Corpꝰ enī reconditum in ſe lumen declarabat cum palpādo preſtabat remedia. ſed anima prepotenti voluntate diuinā oſtendebat uirtutem. velut enī ſenſus tactus ꝓprius corporis ē. ſic ⁊ anime voluntarius motus. vult anima. tangit corpus. Ambro. Dicit ergo volo ꝓpter photinū. imperat. ꝓpter arriū. Tangit ꝓpter manicheū. Nihil autē medium ē inter opus dei atq; preceptum vt intelligas medentis affectum virtutē operis. Unde ſequitē. Et cōfeſtim lepra diſceſſit ab illo. Sed ne lepra tranſire poſſit in medicum. vnuſquiſq; dominice humilitatis exemplo iactantiam uitet. Nam ſequitē. Et ꝑcepit illi. ut nemi diceret. ut ſcilicet doceret non vulganda noſtra beneficia ſed premenda. vt nonſolum a mercede abſtineamus pecunie. ſed etiā gr̄e. aut fortaſſe. illa ſilētij cauſa ē ipatū q meliores putabat. qui fide magis ſpontanea q̄z ſperatis beneficijs credidiſſent. Ciril. Leproſo etiam ſilente ſufficiebat ipſa negocij vox ad narrandum omnibꝰ agnoſcentibꝰ ꝑ eum poteſtatem curātis. Criſ. Et qa ut plurimū homies dum egrotant. dei ſunt meores ut autem conualeſcūt hebetantē mandat vt deū p̄ oculꝭ habeat. dans gl'iam deo. vnde ſequitē. Sed vade oſtende te ſacerdoti ut ſcilicet mundatus leproſus ꝯmitteret ſe ſacerdotis aſpectui. ac ſi ꝑ illius cēſuram numeraretē inter ſuos. Amb. Et vt etiā itelligeret ſacdos nō legis ordine. ſz gratia dei ſupra legem eſſe curatū. ut dum mandatē ſacrificium ſcḋm ꝑceptum moiſi oſtēderet dñs quia legem non ſolueret. ſed impleret. vñ ſequitē. Et offer ꝓ emundatione tua ſicut precepit moiſes. Aug. de con. euan. Uidetur hoc approbare ſacrificium qḋ ꝑ moiſen ꝑceptum ē. cum id non ſuſcipiat eccleſia. qḋ ideo iuſſiſſe intelligi poteſt. quia nondum ceperat eſſe ſacrificium ſanctū ſanctoꝝ qḋ corpꝰ eius eſt. non enim oportebat auferri ſignificantia ſacrificia priuſq̄z illud qḋ ſignificabatur confirmatū eſſet cōteſtatione apl'oꝝ ꝑdicantium ⁊ fide credentiū populoꝝ. Ambro. Uel quia lex ſpiritalis ē. videtur ſacrificium mandaſſe ſpiritale. vnḋ dixit ſicut ꝑcepit moiſes. Denique addidit in teſtimonium illis. Titus. Heretici perperā hoc accipiunt dicentes in obprobrium legis eſſe dictum. Qualiter autē iuberet offerre ꝓ emundatione ſcḋm ꝑceptum moiſi. Ciril. Dicit ergo i teſtimonium illis. quia ex hoc facto oſtenditē xp̄m i compabili excellentia moiſi preferri. quia enī moiſes inſufficiens erat a ſorore lepram pellere morbum orabat dñm ut eam liberaret. ſed ſaluator in poteſtate diuina protulit. volo mundare. Criſ. Uel in teſtimoniū illꝭ. hoc ē ad reprehenſionē eoꝝ ⁊ ad probationē q legem reuereor. Cum enī te curauerim. mitto te ad ſacerdotum experiendam. ut atteſteris mihi q non ſum ꝑuaricatus in legem. ⁊ quāuis dñs impendens remedia moneret nemini dicere. Inſtruens nos euitare ſupbiam. Fama tamē eius volabat vndiq; inſtillans auditui cunctoꝝ miraculum. vnde ſequitur. Perambulabat autem magis

ſermo de illo. ¶ Beda. Unius autem p̄fecta ſalu tatio multas ad dominū cogit turbas. vnde ſequit̄. Et cō ueniebant turbe multe ut audirent ⁊ curarent̄ ab īfirmitatibus ſuis. ut enim leproſus exterius ⁊ inte rius ſe ſanatum doceret p̄ceptu᷒ beneficium ut mar cus ait etiam iuſſus non tacet. ¶ Greg. vi. moral. Redemptor aūt noſter p̄ diem miracula in vrbibus exhibet ⁊ ad orationis ſtudium ī nocte p̄noctat. vnde ſequit̄. Ipſe autem ſecedebat ī deſertum. ⁊ orabat vt p̄fectis videlicet p̄dicatoribus innuat q̄tinus nec actiuam amore ſpeculacionis fūditus deſerāt. nec cō templacionis gaudia opacionis nimietate ɔtemnant ſed quieti ɔtemplantes ſorbeāt q̄ occupati erga p̄xi mos loquētes profunderint ¶ Beda. Qr autem ſece dit orare. non ei nature tribuas. que dicit. volo. mun dare. ſed ei que extendens manū tetigit leproſū. Nō q̄ iux̄ Neſtoriū gemina ſit filij pſona. ſed q̄ eiuſdē perſone ſicut nature ſic ⁊ opationes ſūt due ¶ Gre gori⁹ naʒanʒenus Et opa quidem in populo. oratões aūt in deſerto p̄agebat. ut plurimū ſanctiēs q̄ liceat parum quieſcere. ut mente ſincera cum deo colloqua mur. Neq̄ em̄ ipſe indigebat remotione. quia non erat in eo quod remitteretur. cum deus eſſet ſed vt pateat nobis ⁊ operationis hora ⁊ altioris ſollertie ¶ Beda Typice autem leproſus humanum gen⁹ lāguidum peccatis deſignat plenum lepra quia om nes peccauerunt ⁊ egent gracia dei vt ſcilicet extē ta manu id eſt verbo dei humanā contingēte naturā a priſci erroris varietate mūdent̄ ⁊ offerant p̄emū datione corpa ſua hoſtiam viuam ¶ Ambro. Si aūt lepre medicina verbum ē ɔtēptus verbi lepra mē tis eſt ¶ Theo. Vide aūt q̄ poſtq̄ mūdat⁹ eſt aliq̄s tunc dignus eſt offerre hoc munus. ſ. corp⁹ ⁊ ſang uinem domini qd̄ eſt diuine vnitum nature.

¶ Et factum eſt in vna dierum ⁊ Jheſus ſedebat docens Et erant phariſei ſedentes ⁊ legiſdoctores qui venerāt ex omni caſtel lo Galilee ⁊ iudee ⁊ iheruſalem. ⁊ virtus erat domini ad ſanandum eos Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat parali ticus ⁊ querebant eum inferre. Et ponere ante eum ⁊ nō inuenietes qua parte eum ī ferrent pre turba. aſcenderunt ſupra tectū ⁊ per tegulas ſubmiſerunt illum cum lecto ī mediū an̄ iheſum quorum fidem vt vidit. dixit Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cepert̄ cogitare ſcribe ⁊ phariſei. dicētes qs̄ ē hic qui loquit̄ blaſphemias. Quis pōt peccata dimittere niſi ſolus deus. vt autē cognouit iheſus cogitationes eorum. reſpō dens dixit ad illos Quid cogitatis in cor dibus veſtris Quid eſt facilius dicere. di mittuntur tibi peccata an dicere. Surge ⁊ ambula. Vt autē ſciatis quia filius homis poteſtatem habet in terra dimittendi pecca ta. ait paralitico tibi dico. ſurge. tolle gra batum tuum ⁊ vade in domū tuam Et cō ſtim ſurgens coram illis tulit lectum ī quo iacebat. ⁊ abijt in domum ſuam magnificās deum ⁊ ſtupor ap prehendit omnes ⁊ ma gnificabāt deum. ⁊ repleti ſunt timore dicē tes quia vidimus mirabilia hodie.

¶ Cirill. Scribe ⁊ Phariſei q̄ facti fuerāt prodi giorum xp̄i viſores audiebant ip̄m quoq̄ docentē vt dicitur Et factū eſt ī vna dierū ⁊ ieſus ſedebat docē ⁊ erāt phariſei ſedentes ⁊ legiſdoctores qui vene rāt ex omni caſtello Galilee ⁊ iudee ⁊ ieruſalē ⁊ virtus dn̄i erat ad ſanādum eos Non quaſi mutuo accipiēs poteſtatē alterius ſʒ quaſi deus ⁊ dn̄s ꝑꝑria operabat̄ virtute. fiunt aūt homines ſepe donorū ſpiritualiū digni ſed plerūq̄ deficiunt ea ratione quam nouit donorū largitor qd̄ in xp̄o non accidit aſſiſtebat enī ſpecialis remedijs virtus diuina Quia vero neceſſarium erat ubi tanta ſcribarū ⁊ phariſeorū turba aſpirat aliq̄d fieri ex his que virtutem atteſtarent ipſi⁹ ꝯ ra eis q̄ eū paruipēdebāt factū ē quodam miraculū in paralitico ī quo quia defeciſſe videbatur medi cinalis ars portabat̄ a proximis ad ſupnū ⁊ celeſtē medicum. vnde ſeq̄t̄ Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paraliticus ⁊ querebāt eum infer re ⁊ ponere ante eum ¶ Criſ. Mirandi vero ſunt q̄ paraliticū adduxerunt qualiter cum nequiuiſſent intrare per hoſtium nouū aliquid ⁊ alienum attenta rūt. Vnde ſeq̄tur. Et non inuenietes qua parte illū inferrent pre turba aſcēdert̄ ſupra tectū deregētes aūt tectū deponunt grabatum ⁊ ponūt in medio pa raliticum. Vnde ſequit̄ Et per tegulas ſubmiſerunt illum cum lecto ī medium ante ieſum Dicit aliquis demiſſū fuiſſe locū a quo p̄ tegulas depoſitū paralitici lectum. ¶ Beda. Hominem autem domin⁹ a paraliſi curaturus primo peccatorum vincula ſoluit ut oſtēderet eum ob nexus culparum artuū diſſolutione damnari. nec niſi his relaxatis mēbrorū poſſe recupatione ſanari. Vnde ſequitur. Quorum fidem ut vidit. dixit. Homo remittuntur tibi pecca ta tua ¶ Ambro. Magnus dominus qui aliorū me rito ignoſcit alijs. ⁊ dū alios probat. alijs relaxat errata Cur apud te homo collega non valet. cū apud deum ſeruus ⁊ interueniendi meritum ⁊ ius habeat impetrandi. ſi grauium peccatorum diffidis veniam. adhibe precatores. adhibe eccleſiam q̄ pro te precetur. cuius contemplatione quod tibi dn̄s ne garet poſſet ignoſcat ¶ Criſ. Occurrebat autem ⁊ in hoc ipſius patentis fides. non enim ſiuiſſet illū ſe inferius ſubmitti. niſi credidiſſet. ¶ Aug. de ſer mone dn̄i ⁊ de con. euangeliſtarum Quod autem dicit. Homo dimittuntur tibi peccata. ad hoc inſinuatum valet quia homini dimittebantur peccata. quia hoc ipſe q̄ homo erat non poſſet dicere. nō peccata ſimiliter vt ille qui homini dimittebat. intelligeretur deus.

¶ Criſ. Nos aūt ſi corporalit̄ patimur ſatagimus
nocumē decere Cum vero male ſit anime differim⁹
atq; ideo nec a corporis nodus curamur Abſcindi
mus igit fontem malor̄ ⁊ ceſſabunt egritudinū flu
mina · ſic malacitiis ſuā itencionē apte pha
riſei non audiebant · ſed ſolum in cordibus ſuis medi
tabantur · vnde ſequit̄ Et ceperunt cogitare Scri
be ⁊ phariſei dicentes Quis eſt hic qui loquit̄ blaſ
phemiā ¶ Ciril. In quo mortis precipitāt ſentenciā
Erat em̄ mandatum in lege φ quicūq; blaſphema
ret in deū morte puniret̄ ¶ Ambro. Itaq; ab ipis
et cognoſcat ſuis dei filius accipit teſtimoniū · nā ⁊ va
lidior eſt ad fidem qꝫ confitent̄ iuiti ⁊ ꝑtinacius ad
vſum qꝫ negāt qui ſuis aſſertōibus relinquūtur
Unde ſequitur · Quis poteſt peccata dimittere niſi
ſolus deus. Magna in fide plebis amētia · vt cum cō
feſſi fuerit ſolius dei eſſe donare peccata · nō credat
deo peccata donanti ¶ Beda Verum enim dicūt qꝛ
nemo peccata dimittere niſi deus poteſt · qui p eos
quoq; dimittit · quibus dimittendi tribuit poteſtatē
⁊ ideo xp̄s vere deus eſſe probatur · quia dimittere
peccata quaſi deus poteſt ¶ Ambro. Dominus aūt
ſaluos volens facere peccatores ex occultor̄ cognitio
ne deum ſe eſſe demonſtrat · vnde ſequitur · Ut aūt
cognouit ihs cogitationes eorum · reſpōdens dixit
ad illos Quid cogitatis i cordibus veſtris ¶ Ciril
hoc q̄ſi diceret O phariſei quia dicitis Quis pt̄
peccata dimittere niſi ſolus deus Reſpondeo vobis
Quis poteſt ſecreta cordis ſcrutari niſi ſolus deus ·
qui ꝑ prophetam dicit Ego dn̄s ſcrutās corda ⁊ pro
bās renes ¶ Criſoſti. Si ergo increduli eſtis erga
primū ſcilicet remiſſionē peccati ecce aliud adijcio
qui latebra veſtra patefacio · quinetiā aliud · dum pa
ralitici corpus conſolido · vnde ſubdit · Quid eſt faci
lius dicere · dimittunt̄ tibi peccata · an dicere ſurge
⁊ ambula · palam quidem eſt quia cōſolidare corp⁹
facilius eſt · quāto nāq; nobilior ē aīa corpore · tāto ē
excellentius abſoluere crimiū verum quia illud non
creditis ſe ꝓ illuſtrat adiciam qꝫ minus ē · aptius eī
quod eſt magis occultum per hoc demonſtre
tur Et quidem cum allocutus ē infirmantem · non
dixit dimitto tibi peccata ꝑpriā exprimēs poteſta
tem · ſed remittunt̄ tibi peccata · Congentibus aūt illis
euidentius ꝑpriam declarat poteſtatem dicēs. Ut aūt
ſciatis quia filius hominis poteſtatem habet i terra di
mittendi peccata · ¶ Theophi. Vide φ in terra dimit
tit pccā · dum em̄ ſumus i terra pccā nr̄a delere poſ
ſumus Poſtq; vero a terra tollimur · non valebim⁹
conſiteri clauditur enim ianua ¶ Criſ. Demonſtrat
autem peccator̄ veniam p corporis ſanationem · vñ
ſubdit Ait paralitico · tibi dico ſurge Ipſum vero cor
poris ſanationem demonſtrat p lecti portationē · ut
ſic non reputet̄ phantaſia qꝫ factum eſt · vnde ſequit̄
Tolle grabatum tuum ⁊ vade i domum tuam quaſi
diceret Ego volebam p tuam paſſionē curare illos
qui ſibi videnť infirmanť autem i anima · ſed quia no
lunt · vade tuam correcturus familiam ¶ Ambroſ.
Nec mora vlla ſanitas interuenit vnū dictor̄ reme
diorūq; momentum ē · vnde ſequit̄ Et confeſtim ſur
gens coram illis tulit lectum in quo iacebat ⁊ abijt i

domū ſuam magnificans deum ¶ Ciril. Quo facto
patuit φ filius hominis poteſt in terra relaxare pccā
qꝫ pro ſe ⁊ p nobis dixerat · ipſe nāq; ut deus fact⁹
homo tanq̄ dn̄s legis pccā dimittit̄ ſortiti ſum⁹ etiā
nos ab eo tam mirabilem grām · Dictum eſt enim di
ſcipulis · quorum remiſeritis pccā · remittunt̄ eis ·
quomodo autem non magis ipſe pccā dimittet · q̄ cete
ris poteſtatē faciendi hoc tradidit ¶ Criſ. Reges
autem terrem ⁊ principes homicidas abſoluentes a
pena p̄ſenti liberant a criminibus expiare aūt nō poſ
ſunt ¶ Ambro. Spectant aūt ſurgentem increduli
mirant̄ abeuntem · vnde ſequit̄ Et ſtupor apprehēdit
omnes ⁊ magnificabant deū ¶ Criſ. Paulatim ſer
punt iudei magnificantes deum · non tamen putant
eum deum eſſe obſtabat em̄ eis caro · nec tamē erat
modicum exiſtimare eum precipuū eſſe mortalium · ⁊
a deo pceſſiſſe ¶ Ambro. Diuini autem opis miracu
la malunt timere qꝫ credere · vnde ſequit̄ · Et repleti
ſunt timore dicentes · quia vidimus mirabilia hodie
Si aūt credidiſſent · nō timuiſſent vtiq; ſed dilexiſ
ſent Perfecta enim dilectio foras timorē excludit · n̄
ocioſa aūt huius paralitici nec anguſta medicina eſt
quoniā orāſſe ꝑmittit̄ · nō ꝓpter ſuffragiū · ſed ꝓpter
exemplum ¶ Aug. de que · euā. De paralitico enim
poteſt intelligi animā diſſolutā mēbris · hoc ē operatio
nibus xp̄m querere id eſt voluntatem verbi dei · im
pediri autem a turbis ſcilicet cogitatiōm niſi tecta
id eſt opera ſcripturar̄ apiat · ⁊ p hoc ad noticiam
xp̄i ꝑueniat · hoc ē ad humilitatē fidei pietate deſcē
dat ¶ Beda. Et bene domus ieſu tegulis contecta
deſcribit̄ quia ſub contemptibili literar̄ velamine ſpi
ritualis grē vir⁹ iuenit̄ ¶ Amb. Unuſquiſq; aū egē
petēdo p̄curatores ſalutis debz adhibē · p quos noſtre
vite cōpago reſoluta actuūq; nr̄or̄ clauſa veſtigia
verbi celeſtis remedio reformenť · Sint igit̄ aliqui
monitores mentis qui animā hominis quāuis exterio
ris corporis debilitate torpentem ad ſuperiora erigāt
quor̄ rurſus adminiculis ⁊ attollere ⁊ humiliare ſe
facilis ante iheſum locetur dn̄ico videri dignus aſpe
ctu · humilitatem em̄ reſpicit dn̄s ¶ Aug. de que euā ·
Hij g⁹ a quo deponit̄ · bonos doctores eccleſie poſſūt
ſignificare · φ autem cum lecto deponit̄ ſignificat ab
homine in iſta carne adhuc cōſtituto xp̄m debere co
gnoſci ¶ Ambro. Dominus aūt plenam ſpem reſur
rectionis oſtendens peccata donat animor̄ debilitatē
carnis excludit Hoc eſt enim totum hominē eſſe cu
ratum quāuis igitur magnū ſit hoib⁹ pccā dimittē
tū multo diuinius ē reſurrectionem donare corporib⁹
quādoquidem deus reſurrectio ē lectus aūt qui tolli
iubetur · nihil ē aliud qꝫ corpus humanum ¶ Aug. de
que · euāgeliſtarum Ut non iam in carnalibus gau
deāt tanq̄ in lecto requieſcat infirmitas anime Sed
magis ipſa contineat affectiones carnales · ⁊ tendat
ad domum ſuam id eſt requiem ſecretorum cordis
ſui ¶ Ambroſius Uel domum repetere ſuam · hoc ē
ad paradiſum redire · ea enim eſt vera dom⁹ que ho
minem prima ſuſcepit · non iure amiſſa · ſed fraude ·
Merito ergo reſtituitur quoniā venerat qui nexū
fraudis aboleret iuſ φ reformaret ·

¶ Et poſt hec exȳt ⁊ vidit publicanū nomīe leui. ſedentē ad thelomū Et ait illi. ſeqre me Et relictis oīb9 ſurgēs ſecut9 eſt eū Et fec̄ ei ꝯuiuiū magnū leui ī domo ſua. et erat turba multa publicāorum ⁊ aliorū qui cū illis erāt diſcūbentes Et murmurabant phariſei ⁊ ſcribe dīntes ad diſcipl'os ei9. quare cū publicāis ⁊ peccatorib9 māducatis et bibitis Et rn̄dens iheſ9 dixit ad illos Non egent medico qui ſani ſūt ſed qui male hn̄t nō. n. veī vocare iuſtos ſꝫ pc̄tores ī pniaꝫ.

¶ Aug. Poſt paraliticū ſanatum de ꝯuerſione publicani ſubiūgit dicēs Et p9 hec exȳt ⁊ vi. pub. no. leui ſe. ad the. ipſe ē math9 q ⁊ leui ¶ Be. Sꝫ lucas ⁊ marcus ꝓpt̄ honorē euāgeliſte nomē tacēt vulgatū. matheus aūt ī ſmōis pnͨipio accuſator ſui fact9 matheū ſe ⁊ publicanū noīat ne q̄s a ſalute deſperet ꝓ imanitate peccatoꝝ cum ipſe de publicāo in aplm ſit mutat9. ¶ Ciril. Publicanus. n. fuerat leui vir auarus effrenis erga ſupflua alieni amator h. n. ē publicāoꝝ officiū ſꝫ ab ipſis officinis malicie detrabitur xp̄o eū vocante. vn̄ ſequit̄. ⁊ ait illi ſequere me ¶ Amb. Sequi iubet nō corporis greſſu. ſꝫ mentis affectu. itaqꝫ ille v̄bo vocatus ꝓpria dereliquit. q̄ rapiebat aliena. vn̄ ſeqt̄. ⁊ relictis oīb9 ſurgēs ſecut9 ē eū ¶ Criſ. Vbi ⁊ vocātis v̄tutē ⁊ vocati obedientiam ꝯſidera. neqꝫ eīm obſtitit. neqꝫ vacillauit. ſꝫ protin9 paruit ⁊ nec ī ꝓpriam domū ire voluit ut ſuis h̄ ītimaret. ſicut nec piſcatores. ¶ Baſil. Nec ſolū ſenora thelonei poſtpoſuit ſedens ꝯtēpſit picula que ſibi ac ſuis accidere poterāt. dum calculos thelonei dimitteret ipſedos ¶ Theoph. Et ſic ab accipiente cenſum a trāſeuntib9 xp̄s cenſum accepit. nō quidē eius accipiens pecuniā. ſꝫ totaliter eū transferēs ad ſuū ꝯſortiū ¶ Criſ. Vocatū aūt leui dn̄s honorauit dū cū eo ꝯfeſtim epulatus ē. h. n. ei maiorē pſtabat fiduciā. vn̄ ſequit̄. ⁊ fecit ei ꝯui. mag9 leui ī do. ſua. nec ſolū cū eo diſcubuit. imo cū plurib9. vn̄ ſequit̄. ⁊ erat t̄ba multa pub. ⁊ alioꝝ. qui cū ill' erant diſcūbentes. ꝯuenerāt eīm publicani ad eū ſicut ad collegā. ⁊ hominem eiuſdē officij. Sed ⁊ ipſe gl'iāns de preſentia xp̄i conuocauit oēs. xp̄s etiā q̄dlibet genus remediꝫ exhibebat. ⁊ nō ſolū diſputādo ⁊ pſtādo ſanitatis remedia vel etiā redarguendo emulos ſedētū comedēdo nonnullos errantiū corrigebat. inde nos inſtruēs qꝫ q̄dlibet opus ⁊ tempus poteſt nobis vtilitatē afferre Sed nec publicanorum participationē vitauit ꝓpter vtilitatem ſequētem more medici qui niſi tangeret ſanie. nō liberaret a morbo ¶ Ambro. Cū peccatoribus eīm manducando etiā cū gentib9 nō prohibet nos inire ꝯuiuiū ¶ Criſ. Sed tamē dn̄s ī culpat9 ē inde a phariſeis murmurantib9 ⁊ volentib9 a xp̄o diſcipulos ſepare. vn̄ ſequit̄. Et murmurabāt phariſei ⁊ ſcribe dicentes ad diſcipulos eius. Quare cū publicanis ⁊ peccatoribus māducatis ⁊ bibitis ¶ Amb. ſerpētina vox ē hāc primā vocē ſpens emiſit dicēs eue Quid dixit deus. nolite manducare ⁊ cetera g9

pr̄is ſui venena diffundūt ¶ Aug. de cō. euā. Videt aūt lucas h aliquāto differēt9 ab aliis euāgeliſtis ꝯmemoraſſe. non eīm tm̄ dicit dn̄s obiectū eſſe quod publicanis ⁊ phariſeis māducaret ⁊ biberet. ſꝫ diſcipulis qꝫ de ipſo ac de ipſis acciperet. Propterea matheus ⁊ marcus de xp̄o diſcipulis obiectū narrāt. qua qꝫ diſcipuli cum publicanis ⁊ peccatoribus manducabāt magiſtro magis obiciebāt. quē ſectādo imitabant̄. vna g9 ſnīa ē tanto meli9 inſinuata [illegible] quibuſdā verō manēte v̄itate variata ¶ Criſ. [illegible] aūt dn̄s ꝯtrariū eoꝝ ſmonē ꝯſtituit. oſtendens [illegible] paꝫ cū peccatorib9 ꝯuiuari. ſedentē gloriā [illegible] ꝓprie. vn̄ ſequit̄. Et rn̄dens ihūs dixit ad illos [illegible] egēt me. qui ſani ſūt. ſꝫ qui male hn̄t. ī quo pr̄ima eos cōmunis īfirmitatis ⁊ de numero languentium eſſe oſndit. ſe vero medicū eē latenē ſubiūgit. [illegible] eīm veī vocare iuſtos ſꝫ peccatores ¶ Greg. niſſe. Q. d. adeo peccatores nō abominor quia eoꝝ tantū gr̄a veni nō ut maneāt peccatores. ſꝫ ut ꝯuertant̄ ⁊ boni fiāt ¶ Aug. d' cō. euā. vn̄ addidit ī pniā ad explanandā ſniam valet. ne quiſꝗ peccatores hoc ipſo qꝫ peccatores ſunt. diligi arbitretur a xp̄o cū illa ſimilitudo de egrotis bene inſinuet quid velit de9 vocādo peccatores tāqꝫ medicus egrotos ab iniquitate tāqꝫ ab egritudine ſalui fiāt ¶ Ambr. [illegible] dū iuſticias dilexit neqꝫ vidit dauid iuſtū derelictū ſi iuſtus derelinquit̄ peccator aſciſcit̄. ī lege [illegible] eos iuſtos dicit. qꝫ ex lege pl'umīe ⁊ euāgelij gr̄atiam nō requirūt. nēo aūt iuſtificat̄ ex lege [illegible] mīe ex gr̄a nō vocat g9 eos q̄ ſe iuſtos dicūt [illegible] pat[illegible] eīm iuſticie nō vocant̄ ad gr̄am [illegible] ex penitentia vēiꝫ qui faſtidit penitentiam [illegible] gr̄am ¶ Beda. Peccatores aūt vocat eos qui ſua mala attēdentes. nec p legē iuſtificari ſe poſſe [illegible] tes xp̄i gr̄e ſe penitēdo deſpiciūt ¶ Criſ. [illegible] dic̄ illos iuſtos. ſicut qū dr̄. Ecce adā factus ē quaſi vnus nr̄m. qꝫ aūt nullus erat iuſtus ſup [illegible] dit paulus dicēs oēs peccauerūt ⁊ egēt gl'ia ¶ Greg. niſſenus. vt dicit nō egere ſanos ⁊ [illegible] medico. ī āgelos. ſed male habentes ⁊ peccantes nos q̄ a morbū pc̄i īcurrimus q̄ in cel' nō ē ¶ [illegible] mathei aūt electō ſides gētiū exp̄mit̄ que prius [illegible] nis inhiabāt ſꝫ nūc xp̄i corp9 ſedula deuotione [illegible] ¶ Theoph. vt publican9 ē q̄ pncipi mūdi [illegible] bitū carni reddit cui guloſitas reddit eſcas. [illegible] voluptatem. ⁊ alius aliud. Cū aūt videat eum [illegible] dentē in thelonea id ē nō mouētem ſe ad [illegible] ciā. tunc a malo erigēt. ⁊ ſequit̄ ieſū. ⁊ ſuſcipiet [illegible] domo aie dūm ¶ Amb. Qui aūt domicilio xp̄m recipit iterno maxīs delectatōib9 exuberātium paſcit̄ voluptatū. itaqꝫ libenē dn̄s ingrediē ⁊ in eius recūbit affectu. ſꝫ rurſus accendit̄ mudiū pfidoꝝ ⁊ futuræ pene ſpēs prefigurat̄. epulantib9 cūfidelibus in regno celoꝝ pfidia ieiuna torquebit̄ ¶ Beda. vel per hoc deſignat̄ iudeoꝝ inuidia que de gentiū ſalute torquet̄ ¶ Amb. Siſtentā oſndit̄ quātū ſit inter ſtudia legis ⁊ gr̄e qꝫ illi q̄ legē ſequūt̄ mētis famē patient̄ eternā Qui vo verbū in interiorib9 anime receperint alimētū celeſtis ⁊ fontis vbertate recreati eſurire ⁊ ſitire nō poſſit. ⁊ ido q̄ aīo ieiunabāt murmurabāt

¶ At illi dixerunt ad eum Quare diſcipu/
li iohannis ieiunāt frequenter ⁊ obſecraci/
ones faciunt. ſimiliter ⁊ phariſeorū. tui aū
edunt ⁊ bibunt Quibus ipſe ait Nunquid
poteſtis filios ſponſi dum cum illis eſt ſpon/
ſus facere ieiunare Venient autem dies cū
ablatus fuerit ab illis ſponſus tunc ieiuna
bunt in illis Dicebat aū ⁊ ſimilitudinē ad il/
los q2 nemo commiſſuram a veſtimēto nouo
mittit in veſtimentum vetus. alioquin et
nouum rumpit ⁊ veteri. non conuenit con/
miſſura a nouo. Et nemo mittit vinum no/
uum in vtres veteres alioquin rumpit vi/
num nouum vtres et ipſum effundetur et
vtres peribunt. ſed nouū vinum in vtres no
uos mittendum eſt. et vtraq3 conſeruātur
Et nemo bibens vetus ſtatim vult nouum
Dicit enim vetus melius eſt.

¶ Cril. Poſtq3 primū verbum acceperunt a xp̄o
alij ad alia ſe transferunt· volentes oſtendere ſa
cros diſcipulos ⁊ ip̄m cum eis ih̄m minime curaſſe de
lege vite dī Ait illi dixerunt ad eum Quare diſci
puli iohānis ieiunāt frequenter ⁊ obſecrationes fa
ciunt ſimiliter ⁊ phariſeoꝝ· tui autem edūt ⁊ bibūt
quaſi diceret comedis cum publicanis ⁊ peccato
ribus cum iubeat lex imundo nō cōmunicare· ſed in
occaſionem preuaricationis nobis accedit miſeri
cordia cur ergo non ieiunatis ut mos ē ſm legē vo
lentibus viuere ſed ſancti quidem idcirco ieiunāt ve
corpus affligentes ſedent paſſiōes ipſi̓·. Sed xp̄s
non egebat ieiunio ad pfectionem uirtutis cum tāq3
deus abſolutus eſſet a quolibet vinculo paſſionis· ſ3
nec eius comitiua ieiunio egebat· ſed particeps grē
eius ſine ieiunio decorata uirtuoſe conuerſabaꝰ q2 ſi
ip̄i ·xl· dies ieiunauerat· non hoc fuit ut in ſe paſ
ſionem mortificaret· ſed ut normā abſtinētie oſtēdat
carnalibus ¶ Aug· de con· euā· Cum dicit autem lu
cas alios de alijs hoc dixiſſe narratur· vn̄ ergo ma
theus dicit Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli iohā
nis dicentes· Quare nos ⁊ phariſei ieiunamus· niſi
quia ⁊ ip̄i aderant· ⁊ omnes certatim vt quiſq3 po
terat hoc obiecerunt ¶ Au· d· q· euā· Eſt aū duplex ie
iunium· vnum in tribulatione ad exorandum deum p
peccatis· aliud i gaudio· cum tanto minus delectant
carnalia· quāto ſpiritaliū maior ſarcina ⁊ ſagia ēē
Interrogatus ergo dn̄s cur diſcipuli eius n̄ ieiunarent
de vtroq3 ieiunio reſpondit· ⁊ primo de ieiunio tri/
bulationis· ſequitur enim· Quibus ipſe ait· Nunquid po
teſtis filios ſponſi dum cum illis eſt ſponſus facere
ieiunare ¶ Criſ· Quaſi diceret pn̄s tempus leticie
eſt ⁊ alacritatis· non igitur immiſcenda ſunt triſtia·
¶ Cril· Saluatoris enī noſtri· i hoc ſeculo demōſtra
tio nihil aliud fuit q3 quedam feſtiuitas intelligibiliter
quaſi quādam ſponſam copulās illi noſtram naturā

vt quondam ſterilis fecunda fieret· igitur filij ſpōſi ee
noſcunt quicūq3 vocati ſunt ab eo p nouā ⁊ euāgeli
cam diſciplinam· nō autem ſcribe cum phariſeis qui
ſolam legis vmbram conſiderant ¶ Aug· de cō· euā
geliſtaꝝ Per hoc aūt q2 ſolus lucas dicit· non pote
ſtis filios ſpōſi facere ieiunare· intelligit eoſdē ipos
q̄ loquebant fuiſſe facturos vt lugentes ieiunarēt
filij ſponſi quoniā ipſi eſſent ſponſū occiſuri ¶ Criſ
Ubi vero conceſſerat filius ſponſi qd̓ non decebat
eos laborare tāq3 qui ſpiritalem ſollemnitatem age
bant· ne inter nos anullaretur ieiuniū diſpenſatiue
ſubiungit dicens· venient autem dies cum ablatus
fuerit ab eis ſponſus· tunc ieiunabant in illis diebꝰ·
¶ Aug· de con· euā· quaſi diceret tunc deſolabūtur
⁊ i merore ⁊ luctu erunt· donec eis p ſp̄mſanctū gau
dia conſolatoria retribuant ¶ Ambro· Uel aliter nō
hoc ieiuniū relegat· quo conficitur caro· ⁊ corporis
luxuria caſtigatur· hoc ieiunium nos cōmendat deo
ſ3 non poſſumus ieiunare qui xp̄m habemus ⁊ xp̄i
carnem epulamur ⁊ ſanguinem· ¶ Be· Filij etiam
ſponſi ieiunare nequeunt· hoc ē anime nutrimentum
nō ſumere· nec viuere i omni verbo q2 de ore dei pce
dit ¶ Ambro· Sed qui ſunt illi dies quibus xp̄s no
bis auferetur· cum ipſe dixerit· vobiſcum ero vſq3
ad conſūmationem mundi· ſed nemo tibi xp̄m poteſt
auferre· niſi te illi ipſe auferas ¶ Beda· Quādiu enī
ſpōſus nobiſcum eſt i leticia ſumus· nec ieiunare poſ
ſumus nec lugere cum autem p peccata ille recedit
tunc indicendum ē ieiuniū ⁊ requirendus luctus·
¶ Amb· Denicq3 de aī dictū ē ieiunio ⁊ ſequētia ēcla
rāt ſequit· n· Dicebat autem ⁊ ſimilitudinē ad illos
quia nemo ꝯmiſſurā· i· particulā ablatā a veſtimēto
nouo imittit i veſtimētū vetꝰ ieiuꝰ veſtimētū vetꝰ
appellauit· qd̓ exuendum apoſtolꝰ eſtimauit· dicens
ſpoliate vos veterē hominē cū actibus ſuis· i eadē
igit forma ſenes conuenit preceptoꝝ· ne actus vete
ris ⁊ noui hominis miſceamus ¶ Aug· de con· euāge·
vel aliter· Dono ſpūſſancti percepto· genꝰ autem ie
iunij qd̓ fit p leticiam iam renouati in vitā ſpiritalē
ꝯuenientiſſime celebrāt Quod āteq3 accipiāt· dicit eos
eſſe tanq3 vetera veſtimēta· quibus iconuenienter pā
nus nouus aſſuit id ē aliqua particula doctrine que
ad noue uite temperantiam ptinet quia ſi hoc fiat ⁊ ipſa
doctrina qdāmodo ſcinditur· que docet generale ieiu
nium· non a concupiſcentia ciboꝝ tm̄ ſed ab omni le
ticia temporalium delectationum · cuius particulam
que ad cibos pertinet· dicit non oportere hominibus
adhuc veteri conſuetudini deditis impartiri quia ⁊
illic quaſi conciſſio videtur fieri· ⁊ ipſi vetuſtati non
conuenit· Dicit etiam eos eſſe ſimiles veteribus vtri
bus· vnde ſequit· Et nemo mittit vinū nouū i vtres
veteres ¶ Ambro· Fragilitas humane conditionis
aperit· cum corpora noſtra exuuijs defunctorum ani
maliū comparantur ¶ Aug· de que· euā· veteribus aū
tribus comparāt apoſtoli qui vino nouo quaſi ſpi
ritalibus preceptis facilius diſrumpunt q3 contineāt
vnde ſequit· alioquin rumpit vinum nouū vtres ⁊
ipſum effundetur ⁊ vtres pereunt Erūt aūt noui
vtres cum poſt aſcenſionem accepto deſiderio conſo
lationis eius orando ⁊ ſperādo innouabūt· vn̄ ſeqt·

Sed nouũ vinum in vtres nouos mittendum eſt ⁊ vtraq; conſeruãtur. ¶ Beda. Vino ſiquidem intus reficimur. veſte autem foris tegimur. Veſtis g° ſũt bona opa que foris agimus. quib⁹ corã hoib⁹ lucemus vinũ feruor fidei ſpei ⁊ caritatis. Alii veteres vtres ſũt ſcribe ⁊ phariſei. nouus pãnus ⁊ nouũ vinum pcepta euãgelij. ¶ Greg. niſſen⁹. Vinũ em̃ de nouo elicitũ ꝓpter feruorẽ natãl humidi fumoſũ ẽ deſpumãs naturali agitatiõe a ſe materialẽ imũdiciẽ. tale vinum nouũ teſtamentũ ẽ. qđ antiq̃ vtres qui ꝓpter icredulitatẽ inueterati ſũt non capiũt. imo ſcindunt excellentia doctrine. necnon ⁊ gr̃am ſpũs i caſſum fluere faciunt quia i maliuolã aĩam nõ intrabit ſapientia. ¶ Be. Sꝫ ⁊ cũcũq; aĩe ñdũ inouate ſꝫ ⁊ i vetuſtate malicie pſeuerãti nouoꝝ miſterioꝝ ſacra non debent cõmitti q̃ et pceptis euangelicis precepta legis miſcere volunt ut galathe. vinũ nouũ in vtres veteres mittũt. ſequit. ⁊ nẽo bibens vet⁹ ſtatĩ vult nouũ. dicit em̃ vetus melius ẽ. q̃a iudeis inte vetis ſaliua ĩbutis. noue gr̃e pcepta ſordebant. q̃a maioꝝ traditiõib⁹ cõmaculati dulcedinem ſpiritalium verborum pcipe non valebant.

Capitulum ſextum.

Factum eſt aut in ſabbato ſcđo pmo cũ tranſiret p ſata. vellebãt diſcipuli eius ſpicas ⁊ mãducabãt cõfricãtes eas maib⁹ ſuis qđã aũt phariſeoꝝ dicebãt illis Quid facitis qđ ñ licet i ſabbatis? Et rñdes ihẽſ ad eos dixit Nec hoc legiſtis qđ fec dauid cũ eſuriſſꝫ ipe ⁊ q̃ cũ eo erãt quomõ itrauit in domũ dei. ⁊ pães ꝓpõnis ſũpſit ⁊ mãducauit ⁊ dedit his q̃ cũ ipo erãt. quos ñ licebat mãducare ñ tm̃ ſacerdotib⁹ Et dicebat illis q: dñs eſt fili⁹ hoĩs etiam ſabbati.

¶ Amb. Non ſolũ cõphenſione vboꝝ ſedetiã ipſo vſu ſpecieq; geſtoꝝ icipit hoĩem dñs veterıs obſuatiõe legis exuere. vñ dr̃ Factũ ẽ aũt i ſabbõ ſcđo pmo cũ tranſiret p ſata. vellebant diſcipuli ei⁹ ſpicas ⁊ manducabant confricantes manib⁹ ſuis ¶ Bed. Nõ habentes em̃ diſcipuli ſpaciũ mãducãdi ꝓpter importunitatẽ turbaꝝ. eſuriebãt ut homies. ſꝫ vellentes ſpicas inediam cõſolabant. qđ ẽ indiciũ auſterioris vite nõ preparatas eſcas. ſꝫ ſimplices querere cibos.

¶ Theo. dicit aũt in ſabbato ſcđo pmo q̃a iudei oẽm feſtiuitatẽ ſabbatũ nũcupabãt. req̃es. n. dr̃ ſabbatũ. multotiens ergo cõngebat in paraſceue feſtiuitas ⁊ vocabant paraſceuẽ ſabbatũ ꝓpter feſtũ. deinde principale ſabbatũ ſcđ⁹ pmũ dicebant q̃ſi ſcđ⁹ exñs a pcedẽtis diei feſtiuitate ¶ Criſ. Duplex em̃ erat feſtum ⁊ pricipalis ſabbi ⁊ alterius ſolẽnitatis ſabbati. ¶ Iſidorus. Vel dicit ſecundo primo quia ſcđ⁹ erat paſca pmũ aũt azimoꝝ cũ imolarent. n. paſca i ſero ſequẽti die feſtũ azimoꝝ celebrabãt. q aũt ita ſit. patet ex hoc q apli vellebant ſpicas ⁊ manducabant in illo namq; tpe ſpice flectũt a fructu ¶ Epiph. Die igit ſabbati viſi ſũt tranſeũtes p ſegetes ⁊ ſpicas edere oñdentes q̃m diſſolutũ ẽ vinculũ ſabbati vbi magnũ aduenit ſabbatũ hoc ẽ xp̃us qui fecit nos ſeſſare ab ope delictoꝝ nr̃oꝝ ¶ Ciril. phariſei aũt ⁊ ſcribe igñari ſacraꝝ ſcripturaꝝ. i. vnum cõſpirauerant ad reprehendendũ xp̃i diſcipꝉos. vñ ſeq̃t. Quidam aũt phariſeorum dicebãt ill. quid facitis qđ nõ licet i ſabbatis. Dic mihi tu cũ i ſabbo tibi mẽſa pponit̃ nõne frangis panẽ. q̃d igit̃ alios repħendis ¶ Bed. Hij aũt dicunt ipſi dño hec fuiſſe obiecta. ſꝫ a diuerſis ⁊ ipſi dño ⁊ diſcipul potuerũt obijci. ⁊ cuiuſcũq; obiecit ad ipm maxie reſpicit ¶ Amb. dñs aũt defenſores legis arguit neſcire que legis ſunt. exemplũ inducit dauid. vñ ſequit̃. Et rñdens ihẽs ad eos dixit. nec hoc legiſtis qđ fecit dauid ⁊ q̃ cũ eo erant ¶ Ciril. q. d. cũ expſſe dicat lex moyſi. iudicate iuſtũ iudiciũ. nõ cõſiderab pſonã i iudicio. q̃hẽ meos increpatis diſcipulos q̃ vſq; in hodiernũ diẽ extollitis dauid ut ſcõm ⁊ ꝓphetam cũ moyſi pceptum nõ ſuauerit ¶ Theo. Et attende q quãcũq; dño fit ſmo p ſuis diſcipulis. ſuos ducit i mediũ. ſ. dauid ⁊ ſacerdotes. q̃ſi p ſe introducit pr̃em ſic ibi. pr̃ meus vſq; modo opat̃ ⁊ ego operor ¶ Theo. Alii aũt eos repmit cum dicit. ⁊ dicebat ill. q̃a dñs ẽ filius hoĩs et ſabbati dicat. ego ſũ dñs ſabbati tamq̃ diſpoſitor ⁊ legiſlator pñtem hñs ſoluere ſabbatũ; fili⁹ em̃ hoĩs vocatus eſt xp̃s q̃ dei exñs fili⁹ miraculoſe dignat⁹ ẽ fili⁹ hoĩs ꝓpt̃ hoĩes fieri ⁊ vocari ¶ Criſ. Curat aũt de cõmuni natã hoĩpm ꝓtuliſſe ſanẽ dicebat ꝓpt̃ hoĩes ſabbatum factum ẽ nõ hõ ꝓpt̃ ſabbatum. eſt dic igit̃ pot⁹ ſabbatum hñi ſubijci q̃ hic colla ſubijcere ſabbo ¶ Amb. Nõ mediocre autem miſteriũ hic ẽ Ager em̃ eſt hic mundus. ager legem nature humani gñis fecunditas nũeroſa ſanctoꝝ ſpiculorum fruct⁹ eccl̃ie q̃s o pib⁹ diſcutiẽtes ſuis apli paſcebantur. nr̃o ſe alentes ꝓfectu. ⁊ tamq̃ folliculis corporalium mentium fruct⁹ ad fidei lucẽ ꝓferre operibus miraculis eruebant. ¶ Bed. Spicas em̃ confricant ĩ ill q̃s in corp⁹ xp̃i volunt traijcere mortificant terrẽ hoĩem cum actib⁹ ſuis a t̃rẽa intentiõe euelli do ¶ Amb. Sꝫ et putabant iudei ſabbo ñ licere quia noue gr̃e mũ ere dignabat cõtũ legis op⁹ gr̃e ſabbatũ ſcđo pmũ. ñ pmo ſcđ⁹ ſabbatũ dr̃ q̃a ſabbatũ ex lege ſolutũ eſt qđ erat primum ⁊ hoc p⁹ ſabbatũ eſt qđ ſcđo cõſtitutũ ẽ. ſabbatũ igit̃ dr̃ ſcđ⁹ q̃ pmũ p⁹ iuſt̃ opatiõis gr̃am meli⁹ ẽ cui ſabbatũ q̃ pena tas dat q̃ q̃ pena pſcribit. ſꝫ forte pmũ ẽ. ſꝫ ſcđ⁹ natiõe cõſilij ⁊ ſcđ⁹ in ſanctiõe decreti. vide q iudicatiõe ſortis fugit. hic pfiguratus i lege xp̃s ẽ q̃ ſi ap̃ pncipem mundi lateret. quõ aũt ille obſuatore legis atq; defenſor panes ⁊ ipſe mãducauit. ⁊ dedit his q̃ ſecum erant q̃s ñ licebat manducare ñ ſacerdotib⁹ vt p illum demõſtraret figurã ſacerdotalẽ cibum vſũ tranſire ꝓpꝉoꝝ ſiue q oẽs mẽs ſacerdotalẽ debemus imitari. ſiue q̃a oẽs filij eccl̃ie ſacerdotes ſumus vngimur em̃ in ſacerdotium ſanctum offerentes nobiſmetipſos deo hoſtias ſpirituales. ſi aũt ſabbatum ꝓpter hoĩes factũ ẽ utilitas aũt hoĩm poſtulabat ut hoĩes q̃ diu fuerũt terre fructib⁹ abdicans vetus hoĩes q̃ diu fuerũt terre fructib⁹ ... nõ vng; lex ſoluit ſed ſpiritualis imitare ieiunia

¶ Factum eſt autē ⁊ ī alio ſabbato ut ītra
ret in ſynagogā ⁊ doceret Et erat ibi hō
⁊ manus eius dextra arida Obſeruabāt aū
ſcribe ⁊ phariſei ſi ſabbato curaret ut inue
nirent vnde accuſarent eū ipſe vero ſciebat
cogitaciones eorum et ait homini qui habe
bat manū aridam. ſurge vt ſta ī medio Et
ſurgens ſtetit. Ait autem ad illos Jheſus
interrogo vos. ſi licet ſabbato benefacere.
an male. animam ſaluam facere an perdere.
⁊ circumſpectis omnibus dixit homini Ex
tende manum tuam. ⁊ extendit ⁊ reſtituta
eſt manus eius Ipſi autes repleti ſunt inſi/
piencia ⁊ colloquebantur adinuicem quid
nam facerent de iheſu.

Ambro. hic ad alia ꝓgreditur dominus nam qui
totum hominem ſaluum facere diſpoſuerat per ſingu
la membra curebat vnde dicitur Factum eſt autem
in alio ſabbato vt intraret in Synagogam ⁊ do
ceret ſabbato ¶ Beda maxime curat ⁊ docet non
ſolum prop̄ inſinuandum ſpirituale ſabbatū. ſedetiā
propter celebriorē populi conuentū ¶ Ciril. Docebat
autem reuera tranſcēdentia intellectum ⁊ que ſalu
ti future p eum reſtabant audientibus ſemitam de
monſtrando per doctrina ſubito diuinā oſtēdebat vir
tutem. vnde ſequitur ⁊ erat ibi hō ⁊ manus eiꝰ dex
tra arida ¶ Beda Quia vero deſtructionē ſabbati
quā diſcipulis arguebant ꝓbabili magiſter excu
ſauerat exemplo. Nunc ipm obſeruando magiſtrū
calumniam volunt. vnde ſequit̄ obſeruabant autem
ſcribe ⁊ phariſei ſi in ſabbatis curaret. vt ſcilicet ſi
nō curet crudelitatis vel imbecillitatis. ſi curet trāſ
greſſionis illum arguant. vnd̄ ſequit̄ Vt inuenirent
vnde accuſarent illum ¶ Ciril. Hic enī ē mos aduer
ſarij paſce in ſe doloris morbum aliorum preconijs
ſed dñs nouit omnia ⁊ corda rimat̄. vnd̄ ſequit̄. ipſe
autem ſciebat cogitationes eoꝝ ⁊ ait homi qui habe
bat manum aridam ſurge ⁊ ſta ī medio Et ſurgēs
ſtetit vt forſan moueret ad pietatem crudelem pha
riſeum ⁊ ipſa paſſio flammas mitigaret liuoris.
¶ Beda Preueniens aūt dñs calumniā q̄ꝫ ſibi pre
parabant. arguit eos qui precepta legis male inter
pretādo etiam a bonis opibus ſabbato eſtimabant fe
riādum. cum lex a ſeruili opa id eſt a malis abſtinē
precipiat in ſabbato. vnde ſequit̄. ait autem ad illos
Interrogo vos ſi licꝫ ſabbato benefacere an male
¶ Ciril. Nimis eſt idonea queſtio. nam ſi licet ī ſab
bato benefacere. nec aliquid obſtat vt laborantes a
deo miſericordiam conſequantē. deſinas colligere adu
lus ꝑm calumniam. Si autem non licet ī ſabbato
benefacere ⁊ lex prohibet animaꝝ ſalutem. factus es
legis accuſator Ipſam quoqꝫ ſabbati ſanctionē ſi ve
limus diſcutere ad opus pietatis ītroductum fuiſſe
reperiemus Juſſit enī in ſabbato feriari. vt q̄eſcat
ſeruus puer tuus ⁊ ancilla tua. bos tuus ⁊ q̄libet

pecus tuum. Qui vero bonis miſeret̄ ⁊ ſcētit boum
pecoꝝ quō non miſerebit̄ homis graui morbo per
plexi ¶ Ambro. Lex aū in p̄ſētis formā p̄figurauit
futuroꝝ. in quibus vitꝫ maloꝝ ferie ſunt non bono
rum nam licet ſecularia opa conquieſcāt. nō ociosus
tamen boni opis actus eſt in dei laudes requieſcere.
¶ Aug. de que. euā. Cum autem dominus corpꝰ cu
rauerit ſic interrogauit Animam ſaluam facere an p
dere Vel quia illa miracula ꝓpter fidem faciebat vbi
ſalus eſt anime vel quia ipſa ſanatio manꝰ dextre ſa
lutem anime ſignificabat que a bonis opibus ceſſās
aridam quod amodo dexterā habere videbat̄ vel aīm
mam p homine poſuit ſicut dici ſolet tot anime ibi
fuerunt ¶ Aug. de con. euā. ſed poteſt mouere quo
modo Math. dixerit ꝙ ipſi interrogauerunt domi
num ſi licet curare ſabbato cum lucas hic illos poti
us a domino interrogatos eſſe p̄hibeat Itaqꝫ intelli
gendum ē ꝙ illi p̄us interrogauerunt dominum. ſi
licet ſabbato curare Deinde itelligēs cogitaciones
eorum aditum accuſandi querētū cōſtituit in medio
eū quem fuerat ſanaturus ⁊ interrogauit que Mar
cus ⁊ lucas eum interrogaſſe commemorant ſeq̄tur
⁊ circumſpectis omnibꝰ ¶ Titus quaſi collectis om
nium oculis q̄nedam incitata mente eorum ad cōſi
derationem negocij dixit homini extende manū tuā
ego tibi mando qui creaui hominem audit aūt q̄ le
ſam habebat manum ⁊ ſanꝰ fit vn̄ ſequitur ⁊ exten
dit ⁊ reſtituta ē ſanitati manꝰ eiꝰ Quos autē opor
tebat ī miraculo ſtupere augēt maliciā vnde ſeq̄tur
ipſi aū repleti ſūt īſipiencia ⁊ colloquebant̄ ad īuicē
quidnā facerēt de Jeſu ¶ Criſ. Et ut narrat Ma
th. exeūt ⁊ ꝯſiliant̄ vt occidant eum ¶ Ciril. Cernis
Phariſee opantē diuine ac ſupna maieſtate liberan
tem languētes ⁊ mortem portas ex liuore ¶ Beda
homo autem iſte humanum genus ſignificat in fecū
ditate boni opis arefactum p manu ī p̄mo parēte ad
pomū extēſa quam ſanauit innocēs manus in cruce
extenſa ⁊ bene manus ī Synagoga erat arida qꝛ ubi
manus donum ſciencie ibi tranſgreſſor maiori ſubia
cet culpe ¶ Ambro. Audiſti igit̄ verba dicentis ex
tende manum tuā cōmunis iſta generaliſqꝫ medicinā
eſt ⁊ tu qui putas manū habere te ſanā caue ne aua
ricia vel ſacrilegio cōtrahat̄ extēde ſepius eam vc
ꝓximū iuues ut vidue p̄ſidium feras eripias iiuīe
q̄ꝫ vides iniuſte ꝯtumelie ſubiacere extende ad pau
perem qui te obſecrat extende ad dominum propecca
tis tuis ſic manus extenditur ſic ſanatur.

¶ Factum eſt autem in illis diebus exiit ī
montem orare. ⁊ erat pernoctans in oraciōe
dei Et cum dies factus eſſet vocauit diſci/
pulos ſuos ⁊ elegit xii. ex ipſis quos ⁊ apo
ſtolos nominauit Symonem q̄ꝫ cognomina
uit Petrum et Andream fratrem eius Ja/
cobum et Johānem Philippum ⁊ Bartho
lomeum Matheum ⁊ Thomam Jacobū al/
phei ⁊ Symonem qui vocatur zelotes Ju
dā Jacobi ⁊ Judā ſcarioth q̄ fuit ꝓditor.

¶ Glo. Inſurgentib adūſarijs cõtra xp̄i miracula ⁊ doctrinã aploſ elegit quaſi defenſores veritatis ⁊ teſtes quoꝝ electiõi oratõnē p̄mittit. vñ dr̄. Factū ē autem i illis diebus. exijt in montem orare ¶ Ambroſ. Noli inſidiatrices aprire aures. ut putes filiū filium dei quaſi īfirmū rogare ut impetret qd̄ implere non poſſit. poteſtatis eñ auctor. obedientie magiſter ad precepta virtutis ſuo nos informat exēplo ¶ Ciril. Scrutemur igitꝰ in his que xp̄s egit. qualiter nos doceat orationibus diuinis inſiſtere ſemotim .ſ. ⁊ ſecreto. nemīe vidente. amota quoq̧ mundana ſollicitudine. ut ſurſum ad diuine ſpeculationis intuitū erigatꝰ intentio. qd̄ deſignatꝰ in hoc ꝙ ſemotim orabat ih̄s exiens ī montem ¶ Ambro. Vbiq̧ etiam ſolus obſecrat. dei eñ conſiliū humana vota non capiunt. nec quiſq̄ interioꝝ poteſt eſſe particeps xp̄o nõ autem omnis qui orat. aſcendit ī montem ſed qui orat a t̄renis ad ſuꝑiora progrediēs ſed nõ ille qui de ſeculi diuitijs aut de honore ſollicitus ē. oīs ſublimes ī montem aſcendunt. quere ī euãgelio inuenies ſolos ī montem cū dño aſcendiſſe diſcipulos ſpetiales tibi xp̄iãe datꝰ. forma preſcribitꝰ. quã debeas emulari. cum ſequitꝰ. ⁊ erat pnoctãs ī oratõe dei. Quid enim te pro ſalute tua facere oportet. quãdo pro te xp̄s ī orõe pnoctat ¶ Criſ. Exurge ḡ ⁊ tu ī intēpeſto noctis. Purior ē tunc t̄poris aīa. ipſe tenebre ſilentium nimiū poſſunt ſufficienter ad compunctionem pducere Ceterum ſi ip̄m quoq̧ celum inſpicias punctatum ſtellis quaſi infinitis lumibus. ſi ꝯſideres ꝙ qui p diem ſaltant inſaniantq̧ hi tunc nihil a mortuis diſcrepãt deſtabeꝛis quēlibet auſum humanū. Hec oīa ſufficiunt ad animã erigendam. tunc non vexat inanis gloria. non accidia. non cõcitatio occupat. non ſic ignis ferri ſequeſtrat rubiginē. velut nocturna oratio eruginē peccatorum. Que ꝺ die ſolis eſtꝰ puſſit. nocte refrigerãtꝰ quēlibet rorē ſupãt nocturne lacrime ⁊ contra concupiſcentiam valent. ⁊ quēlibet tumorem. ſi vero predicto rore non foueatꝰ homo. areſcit ſub die. Quapropter licet non multū ores noctu ſemel ora vigilando ⁊ ſuffiat. oſtende ꝙ nonſolum ad corpus nox ꝑtinet ſed etiã ad animam ¶ Ambroſ. Quid autem te facere conuenit cū vis aliquod officium pietatis adoriri. qñ xp̄s miſſurus apoſtolos prius orauit ſequitꝰ enim. Et cum dies factus eſſet. vocauit diſcipulos ſuos ⁊ elegit duodecī ex ipſis quos ⁊ apoſtolos noīauit Quos ſcilicet ad ꝓpagandum auxilium ſalutis humane p terrarū orbem ſatores fidei deſtinauit Simul aduerte celeſte cõſilium non ſapientes aliquos. non diuites. non nobiles. ſed piſcatores ⁊ publicanos quos dirigeret elegit ne diuitijs aut potentie nobilitatiſq̧ auctoritate traxiſſe aliquos ad ſuam grām videretꝰ. ut veritatis ratio non diſputationis grã preualeret ¶ Ciril. Atten de autem maximã euãgeliſte ſedulitatem. non ſolum dicit electos fuiſſe ſacros apoſtolos. imo noīatim eos enumerat. ne quiſq̄ audeat alios inſcribere apoſtolorum catalago ſimonē q̄ quē ꝯgnominauit petrum ⁊ andream fratrem eius ¶ Beda Nõmodo primum eum cognominauit ſed lõge prius cum ab andrea adductus dicitur Tu vocaberis cephas qd̄ interpretatur petrus ſed volens lucas noīa āp. apoſtolorum enumerare. cū neceſſe haberet petri ſic breuiē voluit īduere ꝙ n̄ h̄ ãtea vocē ſic n̄a ſic ꝯgnomīauerit ¶ Euſe Secunda autem combinatio eſt iacobi ⁊ iohannis. Vnde ſequitꝰ iacobum ⁊ iohannem ambos ſcilicet filios zebedei qui etiam piſcatores fuerunt. Poſt hos autē dicit philippū ⁊ bartholomeū philippū dicit iohannes fuiſſe de betſaida ciuitate andree ⁊ petri. ipſe quoq̧ bartholomeus vir ſimplex ⁊ expers ſciencie mundane ⁊ amantiſſimus. matheus vero ex his qui prius cenſus exigebant. vocatus eſt de quo ſubdit matheum ⁊ thomam ¶ Beda Matheus comparī ſuo thome in ordine humilitatis cauſa ſe ſupponit. cum a ceteris euãgeliſtis prelatus ſit ſequitur iacobum alphei ⁊ ſimonem qui vocatur zelotes ¶ Glo. Quia ſcilicet fuit de chana galilee que interpretatꝰ zelus. quod additur ad differentiam ſimonis petri. ſequitur iudam iacobi ⁊ iudã ſcarioth qui fuit proditor ¶ Auguſtinus ꝺ con euãgeliſtis In nomine iude iacobi lucas videtur diſcrepare a matheo qui eum thadeum appellat ſed quis vetat ſic dicitur duobus vel tribus nominibus vnum hominem vocari. Eligitur autem iudas proditor non per imprudentiam ſed per prouidentiam ſuſcepit enim hominis fragilitatem. ⁊ ideo nec has partes renuit infirmitatis humane. voluit ab apoſtolo ſuo tradi. ut tu a ſocio proditꝰ moderate feras. tuū indicium. perijſſe beneficium. ¶ Beda Myſticus mons in quo apoſtolos elegit. altitudinem ſignat iuſticie qua inſtituendi erãt ⁊ eam predicaturi ſi ⁊ lex ī mõte data fuit ¶ Ciril. qd̄ ſi libet interpretatio aploꝝ noīm ſcire. ſcito ꝙ petrus dr̄ diſſoluēs vel agnoſcens Andreas decora potentia vel reſpondens Iacobus autem ſupplantator doloris. Iohannes dni gratia. Matheus donatus. Philippus os magnum vel orificiū lãpadis. Bartholomeus filius ſuſpendentis. thomas abyſſus vel geminus. iacobus alphei ſupplãtator greſſus uite. iudas confeſſio ⁊ laus obedientia.

¶ Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri ⁊ turba diſcipulorum eiꝰ ⁊ multitudo copioſa plebis ab omni iudea ⁊ ieruſalē et maritima ⁊ tyri ⁊ ſydonis qui venerant ut audirent illum ⁊ ſanarentur a languoribus ſuis Et qui vexebantur a ſpiritibus immūdis curabãtꝰ Et oīs t̄ba q̄rebat eū tãgere q̄a v̄tus de illo exibat et ſanabat oēs.

¶ Ciril. celebrata ordinatõe aploꝝ plures agreſtis ⁊ de regiõe iudeoꝝ. necnõ a maritima tyri ⁊ ſidonis q̄ erãt idolatre ꝯſtitit eos totius orbis doctores utpote q̄ euõrēt iudeos a legis ſuitute. gentiles ⁊ demonū ab errore gentili ad v̄itatē ꝯgnitionē vocauit dr̄. Et deſcenꝺ de monte cū illꝭ ſtetit in loco campeſtri ⁊ t̄ba diſci. eiꝰ ⁊ mul. copioſa plebis ab omni iudea ⁊ ieruſalē ⁊ maritima ¶ Beda Nõ a portu ut galilee maritimã dic. q̄a ꝺ h̄ miraculi loco põeretꝰ a mari magno ꝯgnoiatꝰ in qua etiam tyrus ⁊ ſidon comp̄hendi poterãt de q̄bus ſequitꝰ Et tyri ⁊ ſidonis

Que quia ciuitates gencium sunt. consulte noiatim ponunt ut quanta sit fama uirtusque saluatoris. iamme ut que externas quoque ad sanitatem doctrinamque capessendam ciuitates accerseret. vnde sequitur Qui venerant ut audirent eum ¶ Theophi. Hoc est ad animarum medelam. et sanarentur a languoribus suis hoc est ad medelam corporum. ¶ Cirillus. Postquam autem sacerdos publicauit apostolos. plurima et ardua fecit miracula ut qui conuenerant iudei et gentiles scirent eos decorates esse a xpo dignitate apostolatus. et quod ipse non erat sicut vnus aliorum hominum. magis autem deus vt verbum incarnatum. vnde sequitur Et omnis turba querebat eum tangere. quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Non enim alienam uirtutem accipiebat xpus sed cum naturaliter esset deus propriam uirtutem super infirmos emittens sanabat omnes ¶ Ambro. Aduertamus autem omnia diligenter. quomodo et cum apostolis ascendit et descendit ad turbas. Quomodo enim turba sequeretur excelsa? Denique vbi descendit inuenit infirmos. in excelsis enim infirmi esse non possunt ¶ Beda. Non autem quod vel ipsum vel turbas dominum ad altiora sequi vel campum debilem inuenies in monte curari. sed attendis fere libidinum accensasque sciencie luce pedetentim quamquam ad culmen subire virtutum. Turba autem que dominum tangere potuit spiritus illius virtute sanatur vt supra leprosus domino tangente mundatur. Tactus ergo saluatoris opus est salutis quem tangere est fideliter in eum credere. a quo tangi. est eius munere sanari.

¶ Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat Beati pauperes quia vestrum est regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines et cum separauerint vos et exprobrauerint et eiecerint nomen uestrum tanquam malum propter filium hominis Gaudete in illa die et exultate Ecce enim merces vestra multa est in celo. Secundum hec enim faciebant prophetis patres eorum.

¶ Ciril. post Apostolorum ordinacionem ad Euangelicam vite nouitatem Saluator suos discipulos reducebat ¶ Ambro. diuinitatis autem prolaturus oracula incipit esse sublimior et si in humili stabat tamen oculos eleuauit Unde dicitur Et ipse eleuatis oculis Quid est eleuare oculos nisi interius lumen aperire ¶ Bed. Et quamuis generaliter omnibus loquatur specialiter tamen oculos in discipulos leuat sequitur enim in discipulos suos vt his qui verbum intenta cordis aure percipiunt latius sensus intimi lumen aperiat.

¶ Ambro Quatuor autem tantum beatitudines lucas posuit. octo vero Matheus sed in istis octo ille hec quatuor et in istis quatuor ille octo. Hic enim quatuor velut uirtutes amplexus est cardinales. ille in illis octo misticum ordinem reseruauit. sicut enim in nostre octaua perfectio est. ita octaua summa uirtutum est. primam autem beatitudinem paupertatis vterque euangelista posuit. ordine enim prima est et parens quedam uirtutum. quia qui contempserit secularia. ipse merebitur sempiterna nec potest quisquam meritum regni celestis adipisci qui mundi cupiditate possessus emergendi non habet facultatem. vnde sequitur. Dicebat. beati pauperes ¶ Ciril. In euangelio. quidem quod est secundum matheum beatos fieri dixit pauperes spiritu. ut intelligamus esse pauperem spiritu habentem intellectum modestum et quodammodo remissum. vnde dicit saluator. Discite a me. quia mitis sum et humilis corde. hic autem beatos asserit pauperes non addito spiritu. pauperes appellans diuicias contemnentes. Dicebat enim. ut cum pronunciaturi essent salutiferum euangelii dogma. mentem non gererent cupidam. sed promptum affectum haberent erga maiora ¶ Basi. Non autem omnis quem paupertas premit beatus est. sed qui xpi preceptum mundanis pretulerit copiis. plures enim pauperes sunt in substantia. auarissimi tamen secundum affectum quos non saluat paupertas. sed affectus dampnat. nihil enim inuoluntariorum beatificabile est eo quod omnis virtus libero designatur arbitrio. beatus ergo pauper quasi xpi discipulus qui pro nobis paupertatem sustinuit. nam ipse dominus quodlibet opus impleuit quod ad beatitudinem ducit se prebens exemplar discentibus ¶ Euseb. Sed cum celeste regnum in multis gradibus bonorum consideretur. Primus gradus scandentium est eorum qui diuino instinctu colunt paupertatem. tales autem fecit eos quos primo facti sunt eius discipuli. Ob hoc in eorum persona dicit. quia vestrum est regnum dei quasi demonstratiue hoc proferens ad presentes ad quos etiam oculos eleuauit ¶ Cirillus. Postquam igitur mandauit paupertatem colere ea que consequuntur inopiam. coronat honoribus Contingit autem paupertatem colentes necessariorum incurrere defectum. et vix acquirere victum. idcirco non sinit discipulos pusillanimes super hoc fieri. dicens Beati qui nunc esuritis ¶ Bed. id est beati qui castigatis corpus uestrum et seruitute subiectis. qui in fame et siti verbo operam datis quia celestium gaudiorum habebitis vbertate perfrui. ¶ Grego. nisenus Altius autem sicut secundum sensibilem escam diuersificatur participantium appetitus ad comestibilium species. sic et in cibo anime ab his quidem opinabile ab his autem appetitur. quod naturaliter est bonum vnde hic secundum matheum beatificatur. qui iusticiam loco cibi et potus reputant non inquam particularem. sed vniuersalem uirtutem. quam qui esurit beatificandum dicit ¶ Beda Apertissime nos instruens nunquam nos satis iustos estimare debere. sed quotidianum iusticie semper amare profectum. cuius perfectam saturitatem non in hoc seculo sed in futuro posse peruenire psalmista ostendit dicens Satiabor cum manifestabitur gloria tua vnde sequitur. Quia saturabimini ¶ Greg. Audis enim iusticie desideratorum copiam spondet. nihil enim eorum que secundum voluptatem in uita queruntur. saciat inquirentes Solum autem uirtutis studium subsequitur premium quod indeficiens gaudium inserit anime ¶ Ciril. Consequitur autem inopiam nonsolum defectus rerum ad delectationes facientium. sed etiam depressus vultus propter mesticiam. vnde sequitur beati qui nunc fletis. beatificat flentes. non eos qui simpliciter ab oculis lacrimas emittunt Comune enim est hoc tam fidelibus

ꝙ infidelibus si quid tristium accidat · Magis autem
illos beatos asserit · qui leuem vitam et implicitam
carnalibꝫ voluptatibus vitant · refutantes delicias
et pene lacrimantes ꝓpter odium mundanorum.
¶ Cris. Magnum quid vero ſm deum tristicia est ·
et impetrat ei penitentiā ī salutem · vnde paulus cum
non haberet suos defectus flere pro alienis lugebat
Talis luctus ē alacritatis materia. Vnde sequitꝰ · quia
ridebitis si etenim nihil proficimus his pro quibus fle
mus · tamen proficimus nobismetipsis · nam qui sic
aliena deflet multomagis non preteribit inflebiliter
sua delicta · Magis autem nec facile labetur in scelus
nō dissoluamur in hac breui vita ne suspiremus in
infinita ¶ Non queramus delicias a quibus manat lu
ctus et dolor nimiꝰ sed tristemur tristitia que germi
nat veniam · est etiam dominū sepius repire lugentē
ridentem neq̄ꝗ ¶ Basi. Promittit aūt flentibus risū
non quidem emissum p mandibulas sonum · sꝫ merā
et impmixtā cuilibet tristicie alacritatem ¶ Beda. q̄
ergo propter diuitias hereditatis xp̄i ꝓpter panem
vite eterne ꝓpē spē celestium gaudioꝝ fletus esuriē
paupertatemq̄ pati desiderat beatus ē · multo autem
beatior qui has virtutes inter aduersa seruare non
trepidat Vnde sequitur · beati eritis cum vos oderit
hoīes · Licet enī hoīes odiant corde nefando · dilectū
cor xp̄o ledere nequeunt · Sequitꝰ · et cum separauerint
vos separent et a sinagoga expellunt · xp̄us inuenit et
cōfirmat · Seqꝰ · et exprobrauerint · exprobrent no
men crucifixi · ipse cōmortuos sibi corresuscitat et cō
sedere facit in celestibus sequitꝰ · Et eiecerint nomē
vr̄m tanq̄ malū vbi nomē xp̄ianoꝝ significat quod
a gentilibꝫ iudeisq̄ sepissime quātum ad ipsos memo
rie abrasum et ab hominibus ē abiectum nulla exīste
causa odij · nisi ꝓpter filium hoīs qui scilicet credētes
nomen xp̄i · suū cognomen facere voluerunt · docet
ergo eos ab hoībus insectandos · sed vltra homines
esse beandos · vnde sequitꝰ Gaudete ī illa die et exul
tate ecce enim merces vr̄a multa ē in celo ¶ Cris.
Multum et paucum mensuratꝰ dignitate proferentis
queramus igitꝰ quis inmensā promisit mercedem · siqui
dem ꝓpheta vel apostolus velut homo paucum esse
multum existimauit · nunc aūt dominus qui possidet
perhennes thesauros · opes que quelibet intellectū tran
scendunt · multam pollicitus est mercedem ¶ Basi
lius ¶ Rursus mag num aliquādo absolutam habet
intentionem · sicut magnū ē celum et magna est terra
aliquādo vero ad aliud habet relationem · ut magnꝰ
equus et bos ī compatione similiū sic arbitror multā
fore mercedem repositam patiētibus obprobria ꝓpē
xp̄m non tanq̄ cōparatam ad ea que penes nos sunt ·
sꝫ ī se multā existentem et tanq̄ a deo donatam · ¶ Da
mascenus. Illa etiam que mensurari vel numerari
pñt terminate ingeruntur · Quod aūt quadam excel
lentia omnem transcendit mensuram et numerum ī
determinate dicitꝰ magnum et multū puta quādo dici
mus multam esse dei misericordiam ¶ Euse. Deinde
muniēs discipulos ad pugnā aduersarioꝝ q̄ passuri
erant p totum orbem predicantes subdit · ſm hec enī
faciebant ꝓphetis pr̄es eoꝝ ¶ Amb. Quia prophe
tas iudei vsq̄ ad mortem corporis persecuti sunt ·
¶ Beda Quia vera dicentes solent persecutionē pa

ti · nec tamen ideo prophete ā[illegible] metu [illegible]
a veritatis predicationes deterrentur ¶ Euse. [illegible]
autem dicebat muniēs discipulos ad pugnam [illegible]
sanctorum predicantes p totum orbem ¶ Ambr. [illegible]
hoc ergo ꝙ dicit · beati paupes habes temperantiam [illegible]
te a peccato abstinet · seculū calcat illecebras [illegible]
rit · beati qui esuritis habes iustitiam · Qui enim [illegible]
rit · esurienti compatitꝰ · cōpatiendo largitꝰ largiendo
fit iustus · quia iustitia eius manet in eternū · beati qui
nunc fletis · habes prudentiam cuius est flere ca[illegible]
duca · et ea que eterna sunt querere · Beati eritis cum
vos oderint homines · habes fortitudinē · fortem [illegible]
nō odiū meretꝰ ex crimine sꝫ persecutionē [illegible]
Sic enī ad passionis ꝑuenitꝰ coronam · si [illegible]
negligas diuinam sequaris · ergo temperantia [illegible]
habet mundiciā · iustitia misericordiam · prudentia [illegible]
dentia · mansuetudinē fortitudo · connexe sibi sunt
cōcatheate virtutes · vt qui vnam habet plures ha
bere videatꝰ · et sanctis vna competit virtus · sed [illegible]
que fuerit vberior ē premiū · Quanta hospitalitas [illegible]
Abraham · quāta humilitas · Sed quia fide pre[illegible]
fidei pre ceteris meruit principatū · Ergo [illegible]
plura premia · quia plurima incentiua virtutis [illegible]
aliq̄ merito copiosius hoc etiā ī premio [illegible]

¶ Veruntamen ve vobis diuitibus qui ha
betis consolacionem vestrā ve vobis qui sa
turati estis quia esurietis ve vobis qui ri
detis nunc quia lugebitis et flebitis Ve cū
benedixerint vobis omnes homines. secun
dum hec faciebant prophetis pr̄es eorum
¶ Ciril. Predicto ꝙ paupertas ꝓpter deum causa
cuiuslibet boni et ꝙ esurire et flere nō vacabit mer
de sanctoꝝ trāsfert ſmonē ad opposita · et [illegible]
damnationis et supplicij fore materiā · vñ dicit
ve vobis diuitibꝰ q̄ habetis cōsolationē vestram ¶ [illegible]
Nec enī dictio ve semp in scripturis [illegible]
pñt euadere a futuro supplicio ¶ Amb. Licet [illegible]
in pecuniarijs copijs multa sint lenocinia [illegible]
pleraq̄ tamē sunt incentiua virtutū · quāq̄ [illegible]
sidia non requirat et cōmendatior sit collatio [illegible]
q̄ diuitis liberalitas · tamen non eos qui habent
uitias · sed eos qui vti his nesciūt · sententie [illegible]
auctoritate condemnat naꝫ ut ille paup laudabilior
qui prompto largitꝰ affectu · ita criminosior diues
q̄ de eo cōferre grām deo debuit qđ accepit [illegible]
ad cōmunē vsum datum sine vsu abscondere [illegible]
sus igitur sed affectus ī crimine est · Et quāq̄ [illegible]
pena grauior sit quā succellioꝝ profutura [illegible]
anxio timore seruare · tamē qui auaritie [illegible]
gerendi quadam voluptate pascuntꝰ · qui [illegible]
in re pñtis habuerūt remūeratiōē perpetuā [illegible]
possumus tamē hic diuitē intelligere populū iudeo[rum]
vł hereticos vł certe philosophos q̄ vbertate verboꝝ et [illegible]
ambitiose facundie prīmonio delectati simplicitatem
vere fidei supgressi thesauros inutiles [illegible]
ve vobis q̄ saciati estis quoniam esurietis · ¶ [illegible]
Diues ille purpuratꝰ saturabatur epulis quotidie
splendide sꝫ dirum vere sustinebat esuriens quādo a
lasari quē despexerat digito guttam aque [illegible]

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Basil. Q autem necessaria sit abstinentie ratio
palā fit ex eo ꝙ apostolus eam inter fructꝰ spūs enu
merauit subiectio enim corporis ꝑ nihil aliud sic obti
neri solet ꝑ abstinentiā. q̄ sicut quodam freno de
cet compescere iuuentutis feruorē Est igitꝰ abstinē:
tia interemptio criminis. amotio passionū vite spiri
tualis initium obtundens in se illecebrarū aculeum. ne
ꝗd concordia fiat cū inimicis dei. decet accipi q̄d li
bet ē exigit tempꝰ ad ostendendū ꝙ mūdis omnia
munda. precedendo quidem ad necessaria vite. abstinē
do aūt omnino ab his que faciūt ad voluptatē. attā:
en nec eandem horam sibi cunctis sancire possibile
nec modum nec mensuram. Sic autem ꝯmunis iden
ꝗd non expectare repletionē. Replere nāq̄ ventrem
sp̄e ꝗcipue inutile facit erga ꝓprias orationes.
somnolentum ⁊ ad nocumenta dispositum ¶ Beda
Miseri beati sūt illi qui iustitie semꝑ esuriunt opa
miseri econtra estimandi sunt. qui sibi in desiderijs
pitiorum nullam veri boni famē patiunē. Sequitur
ve vobis qui ridetis nunc. quia lugebitis ⁊ flebitis
¶ Basil. Cum dominus ridentes nūc arguat. palā
fit ꝙ nūq̄ est fideli tempus risus ⁊ precipue i tāta
multitudine eorū qui i peccato moriunē. pro quib
oportet lugere. superfluus aūt risus ē imoderantie si:
gnum effrenis anime motus. sed vsq̄ ad vultus
serenitatē exprimere passiōꝫ aīe nō decet āt dedecꝫ
¶ Cris. Dic autem mihi. cur concuteris ⁊ defluis q̄
das assistere terribili iudicio ⁊ ponere rationē de
omnibus his que egisti ¶ Beda. Quia vero ipa peccati
nutriunt adulatio sicut oleum flāmis. sic i culpa arden
tibus fomēta est ministrare fomentum subdit. ve cum
benedixerint vobis omnes homines ¶ Cris. Nō aūt
contrarium ē quod hic dicitur ei qd̄ alibi dominꝰ dicē
lucat lux vestra coram hominib. ut scilicet festi
nemus bene agere ad gloriam dei. nō ad ꝓpriam. p:
niciosum enim quod ē manis glā. ⁊ inde sumit ortuꝫ
iniquitas atq̄ desperatio ⁊ mater maloꝝ auaricia.
q̄ si vis quēris diuertendi ab hoc. dirigas aspectū
semꝑ ad deum. ⁊ esto contentus ea que apud eum ē
glia. nam si in qualibet facultate doctiores eligere
oportet in arbitros. quoꝝ virtutis expimentū plu
ribus crederis. Non autem illi qui pre omnib eā no
uit ⁊ dare ⁊ ornare potest. a quo si gloriam cupis
vita laudem humanam. de nullo enim alio magis cō
fiteamur admirari ꝙ̄ de respuente gloriā ꝙ si nos
maiorumque dominus omnium deinde illud consi:
dera ꝙ hominū gloria celeriter deficit. quia per cur
sum temporis obliuioni traduntē. Sequitē. secundū
hec enī faciebant ꝓphetis p̄res eoꝝ. ¶ Beda Pseu
do prophetis significantē. eo ꝙ ad captandum vulgi
fauorem futura preloqui conentē. itaq̄ dn̄s in monte
beatitudines solūmodo pboꝝ. In campo vero etiam
ve describit reproboꝝ. quia rudes adhuc auditores
necesse est terroribus ad bona compelli. pfectos autē
satis est premijs inuitari ¶ Ambros. Et attende ꝙ
Matheus premijs ad virtutem ⁊ fidem populos ꝓ
uocauit. Hic autem etiam a criminibus atq̄ peccatis
futurorum suppliciorum denunciatione deterruit.

¶ Sed vobis dico qui auditis diligite ini
micos vestros. benefacite his q̄ oderūt vos
benedicite maledicentibus vobis. ⁊ orate
pro calumniantibus vos. ⁊ ei qui percutit
te in maxillam. prebe ei ⁊ alteram. ⁊ ab eo
qui aufert tibi vestimentum etiam tunicam
noli prohibere Omni petenti te tribue. ⁊ q̄
aufert que tua sūt ne repetas ⁊ prout vul
tis vt faciant vobis homines. ⁊ vos faci
te illis similiter.

¶ Beda Quia dixerat supra quid ab inimicis pati
possent. nūc qualitē cum eisdem inimicis agere debeāt
ostendit dicens. Sed vobis dico q̄ auditis ¶ Ambro
Non ociose plurimoꝝ factorum celestium enumera
cione progressus ad hūc locum serius venit. vt po
pulus diuinis miraculis roboratꝰ vltra legis trami
tem virtutum vestigijs progredi edoceretē. Deniq̄
inter tria maxima spem fidem ⁊ caritatem maior est
caritas que ordinatē cum dicitē Diligite inimicos ve
stros ¶ Basi. Inimici quidem ꝓpriū est obesse. ⁊ in
sidiari Omnis igitē qui qualitercūq̄ nocet alicui. dr̄
inimicus ¶ Ciril. Conueniēs autem erat huiusmodi
conuersatio doctorib sanctis qui p̄dicaturi erāt vbiq̄
terraꝝ salutarē sermonē quos si contingeret velle
recipe de psequētib vindictam omisissent eos ad co
gnitionem veritatis vocare ¶ Cris. Non autem dicē
Ne odio habeas sed diligas. neq̄ simpliciter māda:
uit diligere. sed etiam benefacere. vnde sequitē. benefa
cite his qui oderunt vos ¶ Basil. Verum quia hō
ex corpore ꝯsistit ⁊ anima sm animā quidem benefa
ciemꝰ huiusmodi arguentes ⁊ cōmonentes eos. ⁊
oimode ad conuersionem manuducentes. sm corpꝰ
autem benefaciētes eis i necessarijs victui. Sequitē
benedicite maledicentibus vobis ¶ Cris. Qui enim
pcutiunt ꝓprias animas digni sunt lacrimis ⁊ fleti
bus non maledictionib. Nihil enim detestabilius ē
anima maledica. nec immundius lingua que maledi
ctiones offert Homo es. aspidū venena nō euomas
nec vertaris in beluam. ē tibi datum os non vt mor
deas sed vt aliorum vulnera sanes. Inimicos autem
mandauit nobis annumerare gradui amicoꝝ nō q̄
rumcūq̄ sed precipuoꝝ. pro quibus orare solemꝰ.
vnde sequitē Orate pro calūniātibus vos Pleriq̄ aūt
econtra procumbentes ⁊ fronte sua terram ꝑcucien
tes ⁊ manus expandentes nō pro suis criminib orāt
deum. sed aduersus inimicos qd̄ nihil aliud est ꝙ̄ se:
ipm transfodere Cū qui prohibuit tibi cōtra inimi
cos orare precaris. vt te maledicentem inimicis ex
audiat. Quomodo possibile ē audiri quāꝰ prouocas
exauditoꝝ verberādo inimicum coram rege ⁊ si nō
manib verbis tamen Quid facis homo. stas vt ve
niā impetres peccatoꝝ. ⁊ imples os amaritudīe. mi
tigationum est tempus orationis ⁊ gemitus non fu
roris ¶ Bed. Sed merito mouetē questio quomodo
in ꝓphetis inueniunē tot imp̄cationes aduersus in
imicos. vbi videndum est quia ꝓphete ꝑ imp̄cationē
quid esset futurum cecinerunt. non optantis voto

ſed ſpiritu ꝓuidentis ¶ Ciril. Vetus autem lex man
dabat non offendere alios vel ſi prius fuerimus leſi
non vltra ꝓportiones ledentium iras protendere. ſ;
pfectio legis in xp̄o eſt ⁊ in ſuis mādatis. vn̄ ſequit̄
Et qui te percuſſerit in maxillam. prebe ei alteram
¶ Ciril. Nam ⁊ medici cum calce feriunt̄ ab iſanis
tunc maxime miſerentur eis ⁊ attingunt ſe ad eoꝝ
remedia Tu q̄ſ ſimilem habeas coniecturā erga per
ſequētes. Ipſi nāq; ſunt qui precipue infirmantur.
nec prius deſiſtamus. q̄; totam amaritudinē euomu
erit. tunc vberes gr̄as aget tibi. ⁊ ipſe deus coro
nabit. eo q̄ fratrem tuū a peſſima egritudine libe
raſti ¶ Baſil. Fere aūt cuncti contra hoc mādatū
procedimus ⁊ preſertim potentes vel principes nō
ſolum ſi paſſi fuerint cōtumelias. ſed ⁊ ſi preſtita eis
non ſit reuerentia. aduerſarios reputantes quecunq;
eos minus reuereriti ſunt q̄; ſe reputauerint dignos.
Eſt autem magna īfamia principis eſſe promptū
ad vindictam Nam ⁊ qualiter alium docebit nil ma
li pro malo rependere. qui nocētu retribuere ſatagit
¶ Ciril. Vult eū dominus inſup eſſe cōtemptorem
rerum. Vnde ſequit̄ Et ab eo qui aufert tibi veſti
mentum etiā tunicam noli prohibere Nec ē eīn̄ vtu
āle que omnino auerſa eſt a paſſione cupiditatis di
uitiarum Decet eīn̄ eum qui pius ē. ⁊ obliuiſci ma
lorum. ut ⁊ ea quibus caros amicos iuuamus. per
ſequētibus conferamus. ¶ Criſ. Non autem dixit
fer humiliter iniuriantis impetum. ſed procedas per
ſapientiam. ⁊ vlterius te diſponas ad patiendū. que
ille cupiat facere. ſuperans inſolentiam eius vbertate
prudentie ut habito pudore ī excellenti patiētia tua
diſcedat Sed dicet aliquis Quomō poteſt hoc fieri
cum videris deum factum hominē tot paſſum pro te
adhuc queris ⁊ dubitas quō poſſibile ſit nequitias
ignoſcere conſeruoꝝ quis tale paſſus ē quale domi
nus tuus dum ligaretur. flagellaret̄. ſputa ꝑ ferēs
mortem patiens. vnde ſequit̄ Omni autem petenti te
tribue ¶ Au. de ſ. do. Nō dicit oīa petenti ut id des
qd̄ dare iuſte ⁊ hōeſte potes. i. qd̄ nec tibi nec alteri
noceat quātum ſciri aut credi ab hoīe pt̄. ⁊ cui iuſte
negaueris qd̄ petit. iudicāda ē ipſa iuſticia ⁊ aliqn̄
meli⁹ aliqd̄ tribues. cū petentem iniuſta correxeris
¶ Criſ. In h̄ eīn̄ peccamus n̄ modicū nonſolū n̄ dā
do petentibus. ſ; ⁊ eos increpādo Cur inquit nō la
borat. cur ocioſus alit̄. dic mihi ⁊ tu laborādo poſſi
des. ſed ⁊ ſi laboras ad h̄ labores. ut inrupes aliū ꝑpē
vnicū panē ⁊ tūicā appellas cupidū. nihil tbuas. nec
ſuiberis. Cur nec tu miſeris ⁊ volētes diſſuades
Si cunctis indifferenter erogauerimus. ſemp miſe
rebimur Quia eīn̄ abrahā cūctos recipiebat. recipi
ebat ⁊ angelos Nā ⁊ ſi homicida ſit. ⁊ predo. nōne
tibi dignus videt̄ panis habendi. Non igit̄ ſim⁹ ſe
ueri alioꝝ cenſores. ne nos quoq; exq̄ſite iudicemur
Sequit̄ Et q̄ aufert que tua ſunt. ne repetas.
¶ Criſ. A deo pcipimus oīa qd̄ autem dicimus meū
⁊ tuū. nuda eīn̄ ſunt verba. ſi nāq; domū tuā aſſeris
emiſiſti verbū carens ſubſiſtentia rei Nam ⁊ aer ⁊
ſolum ⁊ cementum creatoris ſunt. Tu etiam ipſe q̄
domū conſtruxiſti. ſed ⁊ ſi tuus ſit vſus. dubitatur
nonſolum ꝓpter mortem. ſed etiam ꝓpter rerum euen

tus anima tua non poſſidetur a te. ⁊ quo pacto tue
reputabuntur opes. Vult autem deus tua fore. q̄
tibi pro fratribus credita ſūt. fiunt autem tua ſi ꝓ
aliis diſpenſaueris Sin vero tibi affluenter expē
ris que ſunt tua iam facta ſunt aliena. Sed propter
nefandam opum cupidinē homines mortis com
antur Contra qd̄ xp̄s dicit. Et qui aufert que tua
ſunt. ne repetas. ¶ Aug. de ſer. do. Quod de veſte
domo. fūdo iumēto. ⁊ gn̄alit̄ omni pecunia dicit
autem xp̄ianū oportet ſic poſſidere ſeruū quō equ
aut argentum. ſeruus ſi honeſtius a te regeretur q̄
ab illo qui eū tibi cupit auferre. neſcio veri quiſ
dicere audeat eum debere contemni ¶ Criſ. Et ē
nobis inſita lex naturalis per quam dinoſcimus. q̄
ſit virtus ⁊ vitium Vnd̄ ſequitur Et prout vultis
ut faciant vobis homines. ⁊ vos facite illis ſimiliter
Non ait quecunq; non vultis ut faciant nec vos
faciatis Cum enim due ſint vie. que ducūt ad virtu
tem. ſcilicet abſtinentia mali ⁊ opatio boni. harum po
nit per iſtam ⁊ illam ſignificans ⁊ ſiquidem dixiſſet
ut ſitis homines. diligite beſtias. eſſet mandatū dif
ficile ſi vero homines diligere iuſſit. ad quod natu
ralis monitio eſt. quā difficultatem res continet. qui
⁊ leones ⁊ lupi ſeruant in quibus naturalis ꝓpinqu
amiciciam cogit. Oſtendit igit̄ xp̄s q̄ nihil ſtatui
noſtram tranſcendens naturam. ſed quod dudum n
ſeruit conſcientie noſtre docet ut propria volunta
pro lege ſit tibi. ut ſi vis bene tibi bene facias aliꝭ. ⁊
vis ut alius tui miſereatur proximi miſerere.

¶ Et ſi diligitis illos qui vos diligunt. q̄
vobis ē gr̄a? Nam ⁊ peccatores diligētes
ſe diligūt Et ſi bn̄facitis his q̄ nobis bn̄fa
ciunt q̄ vobis eſt gr̄a? Si quidem ⁊ pccōres
hoc faciūt Et ſi mutuū dederitis his a q̄b
ſperatis recipere. que gratia eſt vobis? Na
⁊ peccatores peccatoribus fenerantur. vt
recipiant equalia Veruntamen diligite in
imicos veſtros ⁊ benefacite ⁊ mutuū date
nihil inde ſperantes. ⁊ erit merces veſtra
multa ⁊ eritis filij altiſſimi. quia ipſe beni
gn⁹ eſt ſuper igratos ⁊ malos Eſtote ergo
miſericordes ſicͭ ⁊ pater veſter miſericors ē

¶ Criſ. Dixerat dominus diligēdos eſſe inimicos
ne autem putares hyꝑbolice eſſe dictum eſtimās ſo
lū ad terrorem ei dici adiicit rationem dicens Et ſi
diligitis illos qui vos diligunt. que vobis eſt gratia
Plures quidem cauſe ſūt q̄ dilectiones conſtituūt
Dilectio vero ſpiritalis vniuerſas ꝓcellit. nihil eīn̄
terrenum eam parit. non vtilitas. non beneficium. nō
natura non tempus. ſed de celo deſcendit. Quid ꝭ
miraris. ſi non indiget beneficio ut conſiſtat quā
nec ex caſu malorum punit̄ pr̄ quidē paſſus iniurias rū
pit fedus amoris Coniunx poſt nuptias virum relin
quit filias ſi longeuum videat patrem grauatur et

Paulus dicit ad lapidandos benefacturus eis Moiſes lapidatus a Iudeis et oravit pro eis. Feneremur itaque beneficiis amicicias quia ſunt inſolubiles. Unde arguit volentes pigreſcere. Subdit. Nam et peccatores diligentes ſe diligunt. Quaſi diceret quia volo vos hiis amplius aliquid poſſidere non moneo amicos diligere ſed eciam inimicos. Benefacientibus eciam bñs hoc commune eſt omnibus. Oſtendit autem ſe parum plus ſequi quam ſit mos peccatorum qui benefaciunt amicis. Unde ſequitur. Et ſi benefeceritis his qui vobis benefaciunt que vobis eſt gracia ſiquidem et peccatores hoc faciunt. Beda. Non ſolum autem dilectionem vel beneficii peccatorum quaſi infructuoſa redarguit ſed eciam mutuum. Unde ſequitur. Et ſi mutuum dederitis his a quibus ſperatis recipere que gracia eſt vobis nam et peccatores peccatoribus fenerantur id eſt mutuant ut recipiant equalia.

Ambro. In tres autem partes philoſophia ſibi videtur diviſiſſe naturam. Unam in deum que pietas vocatur alteram in parentes vel reliquum genus humanum. Terciam in his exequiarum iura ſoluantur. At domini legis oraculum ac philoſophie fastigium ſuperavit. In eos quoque qui leſerunt pietatis porrexit officium cum dicit. Verumtamen diligite inimicos veſtros. Criſoſt. In quo plus tibi quam illi conferes. Ille enim diligitur tu vero efficieris ſimilis deo. Eſt autem maxime virtutis quando nocere volentes beneficiis compleamur. Unde ſubdit. Et benefacite. Sicut enim fornacem accenſam aqua pietatis extinguit. Sic iram racio cum lenitate. Quod enim eſt aqua igni hoc eſt ire humilitas et manſuetudo. Et ſicut non extinguitur ignis per ignem ſic nec ira per iram mitigatur. Greg. Niſſe. Debet autem homo vitare dampnoſam ſollicitudinem non querat ab inope diviciarum augmenta enim et metallorum ſterilium exigens fructum. Unde ſubdit. Et mutuum date nihil inde ſperantes. Malignam ſane excogitacionem ſiquis appellet furtum et homicidium non peccabit. Nam quid refert ſuffoſſo pariete alienam poſſidere ac fenoris neceſſitate poſſidere. Baſil. Talis autem avaricie modus tokos nominatur id eſt partus in greco a pariendo propter mali fecunditatem. Animalia ſiquidem tractu temporis adoleſcunt et pariunt. Sed fenus ſtatim cum oritur incipit procreare. Animalium que citius pariunt citius a generacione deſiſtunt. Sed nummus avarorum cum tempore propagatur. Animalia transferencia partum ad proprios alimenta ipſa parere ceſſant. Ea autem avarorum et ſuperveniencia procreat et precedencia renovat non attempes igitur monſtruoſam beluam. Que namque utilitas ſi hodierna pauperies que iterato irruet augmentata vene meditare. Unde in tantum multiplicabi nec conſilio ut tuam partem relevet egeſtatem. Primum integre capitale et inſuper pariat fenus. Sed dicis quare tibi igitur mutuum acquiram laboracione ſervi tandem mendicacio. Utique tolerabilius eſt fenoris mutuo. Dicit autem. Quodnam eſt illud mutuum cui ſpes retribucionis non heret. Conſidera ſermonis virtutis ſermonis et mirraberis pietatem auctoris. Cum datur in pauperem divine caritatis intuitu idipſum et mutuum eſt et donum. Donum quidem ob inſperatam retribucionem at mutuum ob munificenciam domini qui vice illius

reſtituit. Unde ſequitur. Et erit merces veſtra multa. Non vis omnipotentem tibi obligari ad reſtitutorem a quoquam opulentum civium ſi fideiuberet acceptas. Deum autem pro pauperibus fideiubentem repudias. Cris. Attende mutui naturam mirabilem. Alius recipit et alius obligat ſe pro debitis centuplum in preſenti reddens in futuro vero vitam eternam. Amb. Quanta autem miſericordie merces quod filios aſcit in ius dominice miſericordie adſciſcitur. Sequitur enim. Et eritis filii altiſſimi. Sequere igitur miſericordiam ut merearis graciam. Late patet benignitas dei. Super ingratos pluit. Malis fecunda non negat terra proventus. Unde ſequitur. Quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos et malos. Beda. Vel temporalia bona largiendo vel celeſtia dona ſingulari gratia inſpirando. Ciril. Magnum eſt ergo preconium pietatis. Reddit enim hec virtus nos deo conformes et quaſi quedam ſigna ſublimis nature noſtris imprimit animabus. Unde ſequitur. Eſtote ergo miſericordes ſicut et pater veſter miſericors eſt. Atha. Ut ſcilicet aſpicientes beneficia eius bona que facimus non hominum ſed eius intuitu faciamus quatinus a deo non ab hominibus premia conſequamur.

Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite condemnare et non condemnabimini. Dimitte et dimittitur vobis. Date et dabitur vobis. Menſuram bonam et confertam et coagitatam et ſupereffluentem dabunt in ſinum veſtrum. Eadem quippe menſura qua menſi fueritis remetietur vobis.

Ambro. Addidit dominus non temere iudicandum ne tu conſcius ipſe delicti in alterum cogaris ferre ſentenciam. Unde dicit. Nolite iudicare. Cris. Non iudices precedentes te id eſt qui diſcipulus es magiſtrum peccatorem innocentem. Quos non oportet increpare ſed monere et caritative corrigere. Nec etiam iudicandum eſt in incertis et qualibuſcumque que nec ſimilitudinem habent peccati aut que non ſunt gravia ſive prohibita. Ciril. Sedat ergo hic peſſimam paſſionem noſtrarum conſcienciarum contemptus principium quamvis enim deceat aliquos ſe circumſpicere et ſecundum deum converſari hoc non faciunt. Sed examinant aliena. Et ſi videant aliquos infirmari tamquam propriarum paſſionum obliti faciunt hec detractationis materiam. Cris. Nec facile repies quemquam neque patremfamilias neque clauſtralem expertem huius erroris. Sunt autem hec diabolice temptacionis inſidie nam qui ſevere diſcutit aliena numquam propriorum reatuum merebitur veniam. Unde ſequitur. Et non iudicabimini. Sicut enim pius et mitis reprimit peccatorum tumorem ſic ſeverus et dirus adiicit criminibus propriis. Grego. Niſſenus. Non igitur cum acrimonia precipitetis in ſervos ſentenciam ne ſimilia patiamini. Vocat enim iudicium aſperiorem dampnacionem. Unde ſequitur. Nolite condemnare et non condemnabimini. Non enim iudicium cum venia prohibet.

Beda. Brevi autem ſentencia cuncta que de converſando cum inimicis mandaverat comprehendendo concludit dicens. Dimittite et dimittetur vobis. Date

⁊ dabitur vobis vbi dimittere iniurias dare bñficia
iubet vt ⁊ nobis peccata dimittantur. ⁊ vita detur
eterna. ¶ Cirillus. Qz autem ampliori manu recom
pensationem accipiemus a deo qui largiflue donat
diligentibus eum ostendit subdens. Mensuram bo
nam ⁊ confertam ⁊ coagitatam ⁊ supeffluẽtem da
bunt in sinum vestrum. ¶ Theoph. Quasi diceret si
cut si farinam sĩ parcitate mensurare velles ↄferci
res eam. ⁊ coagitares. ⁊ supeffunderes abunde.
sic dominus mensuram magnam ⁊ supeffluẽtem da
bit in sinum vestrum. ¶ Aug. de que. euã. Dicit autẽ
dabunt quia p illorum merita quibus vl' calicẽ aque
frigide in nomine discipuli dederunt mercedem cele
stem recipe merebunt. Seq̃. Eadem quippe q̃ men
si fueritis remetiet' uobis. ¶ Basi. Qua em̃ mẽsura
vnusquisq3 vestrũ mensurat in bene opando aut pec
ando eadem vel premia vel penas feret. ¶ Theoph.
Interrogabit autem fortassis aliquis subtilius Si
em̃ supeffluenter redditur. quõ eadem ẽ mensura?
Ad qd' dicimus q' non dixit. In tanta mensura re
metietur vobis. sed in eadem. Qui em̃ benefecit. bene
fiet ei quod est remetiri eadem mensura. Sed super
effluentem mensuram dicit. quia millies benefiet ei
sic ẽ ⁊ in iudicando. Qui enim iudicat ⁊ deinde iudi
catur. accipiat eandem mensuram. sm vero qd ad
plus diiudicatur. quia sibi similem iudicauit secdm h'
supfluens est mensura. ¶ Cirillus. Hoc etiam soluit
Aplus dicens. Qui pce seminat. hoc est modice ⁊
manu tenaci. pce ⁊ metet. hoc est non copiose. ⁊ qui
seiat i bñdictionib' i bñdictõib' ⁊ metet h' ẽ copiose
quis autẽ nõ habet. si nõ faciat non delinquit. In eo
enim qd habet accepta non in eo quo caret.

¶ Dicebat at illͦ ⁊ similitudinẽ. nunquid
pt cecus cecũ ducere. nõne ãbo in foueã ca
dũt? Nõ ẽ discipulus sup magistrũ pfect9
aũt oĩs erit. si sit sic magister eius. Quid at
vides festucã i oculo fr̃is tui. trabem aũt q̃
i oculo tuo est nõ consideras. Et quõ potes
dicere fratri tuo. frater. sine eyciã festucã
de oculi tuo. ipe i oculo tuo trabẽ ñ vidẽs?
hipocrita eyce pmũ trabẽ de oculo tuo ⁊ tũc
pspicies ut educas festucã de oclo fr̃is tui.
¶ Cirillus. Addidit dominus predictis pabolam vald'
necessariam. Vnde dicit. Dicebat autẽ ⁊ illis similitu
dinẽ. erant enim eius discipli futuri mundi doctores
Vnde decebat eos scire viam cõuersacionis honeste
quasi illustratã mẽtẽ habentes diuino fulgore ne ce
ci cecos ducerẽt. ⁊ ideo subdit. Nunquid potest ce
cus cecum ducere. nonne ambo i foueam cadunt? ⁊
si contingat aliquos hoc attingere. ut equalem virtu
tem docentium uirtute possideant. sistant i mensura
docentiũ. ⁊ illoꝝ sequãtur vestigia. vñ sequit. Non
ẽ discipulus sup magistꝝ. Perfectus aũt oĩs erit sci
licet discipulus. si sit sicut magister eius. Vnd' ⁊ pau
lus dicit. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego xpi. xpo
ergo non iudicante cur tu iudicas. neq3 em̃ venit iu
dicare mũdum. sed misereri. ¶ Theo. vel aliter si tu

aliũ iudicas. ⁊ ipe i eisdem peccas. nõne assimilaris
ceco cecũ ducẽti. quõ em̃ ille a te ducet ad bonũ cũ ⁊
tu pecces? Nõ ẽ. n. discipul9 sup magistrũ. Si igit
tu peccas. q̃ te magistrũ ⁊ doctorẽ putas. vbi erit
q̃ a te disciplinat' ⁊ ducit. Perfectus em̃ erit discipu
lus. si sit sicut magister eius. ¶ Beda. Vel sensus h'
sententie pendet ex supioribus. vbi de dãda elẽosina
⁊ iniuria dimittenda precipit. Si te inquit ira gra
violentum ⁊ cõtra petentem auaricia tenacem ñ
quid tu mẽte viciata vicium eius curare poteris. si
etiam magister xp̃s qui q̃n deus potuit suas vlcis
iniurias. maluit psecutores reddere mitiores eadem
necesse ẽ q' discipuli q̃ puri hoĩes sunt regulã per
fectiõis sequãt'. ¶ Aug. de cõ. euã. vel q' dix. nũqd pt
cecus cecũ ducere. ideo subiunxit. nõ ut sperarent
a leuitis se accepturos mẽsurã illã de q̃ dixit dabũ
i sinum vr̃m. qm̃ decimas dabãt eis quos cecos dix
it. qa euãgeliũ nõ tenerẽt ut illã remũeratiõẽ p di
scipulos dñi potius plebs magis iã sperare. q̃s imi
tatores suos volẽs oñdere addidit. nõ est discipulus
sup magistꝝ. ¶ Theo. Inducit aũt dñs ⁊ aliã para
bolam de eodem subdens. Quid aũt vides festucã
modicũ criminis i oculo fratris tui. trabẽ aũt q̃ i ocu
lo tuo ẽ. i. pccm tuũ maxim ñ ↄsideras? ¶ Beda. Hoc
aũt ad supiorẽ sensũ respicit. vbi cecũ a ceco duci ⁊
peccãtem a pctore castigari nõ posse pnonit. vn
di'. Aut quõ potes dicere fr̃i tuo. frater sine eiciã
festucã d' oclo tuo ipe i oclo tuo trabẽ ñ uidẽs? ¶ Ci
ril. Q. d. qui grauib' obnoxi9 ẽ peccatis que trabẽ
vocat. qualiter dãnat eũ qui pauca vel q̃sq3 nil nõ
cõmisit. Hoc em̃ festuca significat. ¶ Theo. Conuenit
aũt h' oĩb' ⁊ maxie doctorib' qui subditoꝝ etiã mĩa
pctã puniãt. ppria ipi inulta relinquũt. quor h'modi
inimus hypocritas vocat q̃ ex h' alioꝝ pctã iudicant
vt iusti videant'. vñ seq̃t. hypocrita eyce pmũ tra
bem de oculo tuo. ⁊ tunc pspicies vt educas festucã
de oculo fratris tui. ¶ Ciril. Videlicet te ipm pmũ
mũdũ oñdas a magnis pctis. ↄseq̃nt' ↄsules p'xio
modico ↄfitenti. ¶ Basi. videt' enim reuera cogni
tio sui ipsius grauissimũ oĩm. neq3 em̃ solus oculus ex
teriora uidẽs sup se uisu nõ vtit'. s3 ⁊ ipe nr̃ intellect'
cũ alienũ velociter ↄiectat pccm secus ẽ ergo ↄ'p
pceptionẽ defectum.

¶ Nõ ẽ em̃ arbor bõa q̃ facit fruct9 malos
n3 arbor mala faciẽs fructũ bonũ vnaq̃q3
em̃ arbor de fructu suo ↄgnoscit'. n3 d' spinis
colligũt ficus. n3 de rubo vindemiãt vuã bo
nos hõ de bono thesauro cordis sui pfert bo
nũ. ⁊ mal9 hõ d' malo thesauro pfert malũ
ex abũdãtia enim cordis os loquitur.
¶ Beda. q̃ hipocritã q̃ cepat dñs excit' dicẽs nõ ẽ
em̃ arbor bona q̃ facit fructus malos. neq3 arbor ma
la faciẽs fructũ bonũ quasi diceret si verã ⁊ nõ fictã
uis hr̃e iustiã que v'bis oñdas etiã factis ↄpleas. q̃a
⁊ si bonũ fingat hipocrita. non est bonus qui facit
opera mala. ⁊ si reprehendat insontem. nõ ideo ma
lus ẽ qui facit opera bona. ¶ Titus. Hoc autem

¶ Tit. Hoc autem audiens non fumas inde tibi i fa accentu verbo naturaliter enim arbor mouet. tu vo liberum arbitrio fugeris. Et omnis arbor sterilis ad alicuius ordinata est. tu vo fact⁹ es ad opa virtutū ¶ Isido abbas. Nō ergo pn̄iaʒ sʒ ꝑtinaciā mali ex dixit cum enim mala sit non potest fructus bonos producere in virtutem vero conuersa fructificabit ¶ Sed aūt est arboribus naturā. hoc est nobis affectiō ni ergo arbor mala non potest fructum bonum pro ducere poterit tamen ¶ Crīs. Quāuis aūt fructus colitur ex arbore facit tamē notitiā eo ꝙ arboris pendit ꝑ fructum aparet. vnde sequit̄. Vnaqueq̄ enim arbor de fructu suo cognoscitur ¶ Ciril. Sed ꝑ vita modum vniuscuiusq̄ erit significatiua. neq̄ ē extrinsecus ornamētis ⁊ fictis humilitatib⁹ vere fideliter apprehenditur decor. sed ex his que aliq̄s egentur Quibus rei exemplum ponens subdit. Neq̄ enim de spinis colligunt ficus ¶ Ambros. In spinis illius mansit ficus illa reperiri non potest que fecūdi⁹ fructibus melior est. bone spēs ei resurrectionis ap aperuit quia vt legisti. ficus dedit grossos suos p immaturos ⁊ caducos ⁊ inutilis in Sinagoga fru ctus ante precessit. vel q̄a imatura nostra vita est in corporis natura i resurrectione. ⁊ ideo procul a nobis debemus seculares sollicitudines abdicare que mor tes animi mentemq̄ adurūt. vt maturos fructus alteri diligentes possim⁹ adipisci. Hoc ergo ad mundum ⁊ resurrectionem. alteꝝ ad animā ⁊ corp⁹ refertur Tūc subditur. Neq̄ de rubo vindemiant maturū vel quia nemo peccatis fructū acquirit anime sue que sicut vua proxima terris corrumpit̄. in su pororibus maturat̄ vel quia nēo potest dominatio amaritudinis euadere. nisi quē xp̄s redemit q̄ sicut vua pependit in ligno ¶ Beda. vt spinas ⁊ rubum seculi curas ⁊ punctiones puto esse viciorū. sic⁹ vo ⁊ vua dulcedine nouit plāstationis ⁊ feruorē dilectōis non aūt de spinis fic⁹ neq̄ vua de rubo colligit̄ qui a mens adhuc veteris hoīs consuetudine depressa si mulare potest sed fructus noui hoīs ferre nō potest Sed sciendum ꝙ sicut ferax palmes sepi inuolutus retinebit portansq̄ fructum spina non suū vsibus seruire humanis. sic dicta vt acta malorum si q̄n pro sunt bonis. nō hec ipsi faciunt mali. sed fit de illis ter consilio ¶ Ciril. Postq̄ autem ostendit ꝙ ex ope ribus potest discerni homo bonus ⁊ malus. sicut ex fructibus arbor nunc idem ostendit ꝑ aliud signū di cens Bon⁹ homo de bono thesauro cordis sui ꝓfert bonum ⁊ mal⁹ homo de malo thesauro profert ma lum ¶ Beda. Idem est thesaurus cordis quod ra dix est arboris. Qui ergo in corde thesaurum patiē ac perfectionē habet amoris optimos fruct⁹ effundēs diligens inimicum ⁊ cetera facit. que supra edocuit. at qui thesaurum neq̄ corde seruat. contraria facit. ¶ Basi. verbi etiam conditio cor a quo processit manifestat. euidenter ostendens dispositionem ꝑcor dicatum nostroꝝ. vnde sequit̄ Ex abundantia enim cordis os loquit̄ ¶ Crīs. Naturalis enim consequen tū est vt cum intus abundet nequitia. effluant ore tentes verba neq̄. vnde cum audiuens hoiem inho nesta ꝓferentem. non tantam i eo putes latere mali ciam quāta verbis exprimit̄. Sed coniecta fontem intus esse vberiorem ¶ Beda Per oris etiam locuti onem dominus vniuersa que dictu vel factu vel co gitatu de corde ꝓferimus. insinuat. moris enim ē scrip turarum verba pro rebus ponere

¶ Quid aūt vocatis me dn̄e domine ⁊ nō facitis que dico omnis qui uēit ad me ⁊ a u dit sermones meos ⁊ facit eos ostēdam vo bis cui similis sit. Similis est homini edificā ti domum qui fodit in altum ⁊ posuit funda menta supra petram Inundacione autem facta illisum est flumen domui illi ⁊ non po tuit eam mouere fundata enim erat supra petrā Qui at audiuit ⁊ non fecit similis est homini edificanti domum suam super terrā sine fūdamēto i q̄ʒ illisus ē fluuius ⁊ ꝯtinuo cecidit ⁊ facta est ruina dom⁹ illius magna ¶ Beda. Ne aliquis sibi frustra blandiretur ex eo ꝙ dictum est Ex abundantia cordis os loquit̄ quasi verba solum ⁊ non magis opa veri xp̄iani querāt. consequēter dominus adiungit. Quid autem voca tis me dn̄e dn̄e ⁊ nō facitis. que dico. quasi dicat. q̄d folia recte confessionis vos germinare iactatis q̄ nul los operis boni fructus ostēditis ¶ Ciril. Cōuenit aūt soli supme oim nature dominationis ⁊ nomen ⁊ res ¶ Athana. non est ergo hoc verbum hoīs sed dei ostendentis ꝓprium ortum a patre dn̄s enim est q̄ na tus est a solo domino nō timeas autem dualitatem. nō enim secundum naturam sepātur ¶ Ciril. Que autem sit vtilitas i mandatoꝝ obseruatōe quodue damnum accidere possit ex inobedientia ostendit sub dens Omnis qui venit ad me. ⁊ audit sermōes meos ⁊ facit eos. ostendam vobis cui similis sit. Similis est homī edificanti domū qui fodit i altum ⁊ posuit fundamentum supra petram ¶ Beda. Petra erat xp̄s qui fodit i altum. qui preceptis humilitatis ter rena omnia de cordibus fidelium eruit. ne ꝓpter com modum temporale seruiāt deo ¶ Basi. Ponere aūt fundamentum supra petrā hoc ē inniti fidei xp̄i. vt immobile ꝑseueret i aduersis. siue humanitus siue diuinitus accidant ¶ Beda. vel fundamentū dom⁹ ipa est intentio bone conuersationis. que ꝑfect⁹ vbi auditor i adimplendis xp̄i mandatis firmiter īsent ¶ Ambro. vel oim fundamētum docet esse virtutū obedientiam celestium ꝑceptorum. ꝑ quā domus hec nostra nō in profluuio voluptatum. nō nequicie spi ritalis incursu. nō hymbre mundano. nō hereticoꝝ possit nebulosis disputationibus commoueri. vnde sequitur Inundatione autem facta illisum est flumē domui illi ⁊ nō potuit eam mouere ¶ Beda Inun datio tribus modis fit. vel immūdoꝝ spirituum. vel īproboꝝ hoim. vt ipsa mētis aut carnis i ꝯcutie ⁊ quātum ꝓpriis viribus homines fidūt. inclinant Quantum vero inuictissime illi petre adherēt. etiā labefactari nequeūt. ¶ Crīs. Ostendit etiam nobis dominus ꝙ nullam parit fides vtilitatem. si feda sit

conuerſatio· Vnde ſequitur· Qui autem audit· ⁊ nõ
facit· ſimilis ē homini edificanti domũ ſuã ſupra ter
ram ſine fundamento ¶ Beda· Domus diaboli mũdꝰ
qui in maligno poſitus ē quã ſup terrã edificat quia
obſequẽtes ſibi de celis ad terrena detrahit· ſine fun
damento edificat q̃a omne peccatum fundamentum
non habet· quia non ex ꝓpria natura ſubſiſtit· malũ
quippe ſine ſubſtantia eſt quod tamẽ q̃ꝺcunq; ſit in
boni natura conualeſcit· Quia vero a fundo dicitur
fundamentum Poſſumus etiam fundamentum pro
fundo poſitũ nõ inconuenienter accipere· ſicut gꝰ q̃
ĩ puteo mergiẽ· putei fundo retinetur· ſic anima cor
ruens quaſi ĩ quodam fundi loco conſiſtit· ſi ſe ĩ ali
quã peccati menſura continet· Sed cum peccato in
quo labitur· non poteſt eſſe contenta· dum quotidie
ad deteriora deijcitur· quaſi ĩ puteo ĩ quo cecidit· fũ
dum non inuenit· quo figatur Ingruente autem qua
libet tẽptatiõe ⁊ vere mali ⁊ ficte boni peiores fiũt
donec ad extremũ perpetuam labanẽ ĩ penam· Vnd̃
ſequiẽ In quã illiſus ē fluuius ⁊ continuo cecidit·
⁊ facta eſt ruina domꝰ illius magna· Poteſt etiã per
impetum fluminis extremi iudicij diſcrimen intelligi·
q̃n vtraq; domo conſũmata ibũt impij ĩ ſupplicium
eternũ Iuſti aũt ĩ vitam eternã ¶ Ciril· Vel ſup ter
ram ſine fundamẽto edificat· q̃ ſup harenam dubie
tatis que ſm opinionẽ ē ponũt· fundamentũ ſpirita
lis fabrice qꝺ pauci ſtille temptationũ diſſiparunt·
¶ Aug· de con· euã· Nunc aũt ſmonẽ domini pro
lixum hic exorſus ē lucas ſicut ⁊ matheus· vterq; enĩ
dixit Beati pauperes· deinde multa que ſequuntur in
veniũtq; narratiõe ſimilia ſiũt ⁊ ad extremũ ſermõis
ipſa concluſio prorſus eadem repiẽ ſcilicet de homĩe
qui edificat ſupra petram ⁊ ſupra harenam· poſſet
ergo faciliime credi eundem lucas domini interpoſuiſ
iſſe ſermonem· alias tamen pretermiſiſſe ſententias
quas matheꝰ poſuit· Item alias poſuiſſe· quas ma
theus non dixit· niſi moueret q; matheus ĩ mõte di
cit habitũ eẽ ſermõem a domino ſedente· lucas aũt
ĩ loco campeſtri a domĩo ſtante· Nõ tamen iſtos du
os ſermones longa temporis diſtãtia ſeparari impro
babiliter creditur· q; ⁊ ante ⁊ poſtea quedam ſimilia
vel eadem ambo narrarunt· quãq; illud poſſit occur
rere ĩ aliqua excellentiori parte montis· primo cum
ſolis diſcipulis fuiſſe dominũ· q̃n ex eis illos· xij· ele
git· Deinde cum eis deſcendiſſe de monte· ſcilicet de
ipſa montis celſitudine ĩ campeſtrem locum id eſt ĩ
aliquã equalitatem que in latere montis erat· ⁊ mul
tas turbas capere poterat· atq; ibi ſtetiſſe donec ad
eum turbe congregarentur· ac poſtea cum ſediſſet·
acceſſiſſe propinquius diſcipulos ſuos· atq; illis
ceteriſq; turbis preſentibus vnum habuiſſe ſmonẽ·

¶ Capitulum ſeptimum.

CVm autem ĩpleſſet oĩa ṽba au
res plebis ĩtrauit in capharna
um Cẽturiõis autẽ cuiꝰdam ſer
uus male hñs erat moriturus
qui illi erat p̃cioſus Et cum audiſſet ꝺ ieſu
miſit ad eum ſeniores iudeorum rogãs eum
vt veniret ⁊ ſaluaret ſeruũ eius. At illi cũ
vẽiſſet ad ieſũ rogabãt eũ ſollicite dicẽtes
ei q̃a dignus ē vt hoc illi p̃ſtes diligit enim
gentem noſtram ⁊ ſinagogam ipſe edifica
uit nobis Iheſus autem ibat cum illis ⁊ cũ
iam non longe eſſet a domo miſit ad eum.
Centurio amicos dicens Domine noli vex
ari. non enim dignus ſum vt ſub tectũ meũ
intres propter quod ⁊ meipſum nõ ſum di
gnum arbitratus vt venirem ad te. ſꝫ dic
tantum verbo ⁊ ſanabitur puer meus Nã
⁊ ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus
hñs ſub me milites ⁊ dico huic vade et va
dit ⁊ alio veni ⁊ vẽit ⁊ ſeruo meo fac hoc ⁊
facit Quo audito iheſus miratus e ⁊ cõuẽ
ſequentibus ſe turbis dixit. Amen dico vo
bis nec in iſrahel tantam fidem inueni Et
reuerſi qui miſſi fuerant domum. inuenerũt
ſeruum qui langueraт. ſanum

¶ Citꝰ· Cum p̃dictionbus documẽtis ſuos refoi
ſet diſcipulos vadit capharnaũ ibi prodigiũ opa
turꝰ· vñ dr̃· Cum autem impleſſet omnia verba ſua
ĩ aures plebis intrauit in capharnaum ¶ Augꝰ de
con· euã· Hic intelligendũ ē quia nõ antꝗ̃ hec ver
ba terminaſſet intrauit· ſꝫ nõ eſſe expreſſũ poſt quan
tum temporis interuallum cum iſtos ſermones ter
minaſſet intrauerit capharnaũ· ĩpo quippe interuallo
leproſus ille mundatus ē· quẽ ſuo loco matheus in
ponit· ¶ Amb· Pulcre aũt vbi precepta complẽuit
forma docẽt ſuoꝝ p̃ceptorũ exeq̃ Nã ſtatim gẽtilis
centurionis ſuus dño curãdus offerẽ· vnd̃ ſequiẽ cẽ
turionis aũt cuiuſdã ſuus male habens erat moritu
rus qui illi erat precioſus q; moriturum dixit euãge
liſta non fefellit· moriturus enĩ erat· niſi fuiſſet ſana
tus a xp̃o ¶ Euſe· Strẽnuus ſiq̃dem in bellis erat
iſte centurio· ⁊ militibus a romanis prefectꝰ Qui
vero ſpecialis ſeruiẽs eius domi languens iacebat
Conſiderans quales ſaluator erga ceteros virtutes
agebat ſanando languidos ⁊ mortuos q; non ſecun
dum vires humanas hec agebantur miracula· miſit
ad eum vt ad deum· non habito reſpectuad apparẽs
organũ q̃ cum hominibus cõuerſabaẽ· vnd̃ ſequiẽ· Et
cum audiſſet de iheſu· miſit ad eũ ſeniores iudeorum
rogãs eũ ut veniret ⁊ ſaluaret ſeruũ eius ¶ Aug·
de con· euã· Quõ ergo verum erit qꝺ matheus nar
rat acceſſit ad eum quidam centurio· cum ipſe nõ ac
ceſſerit· vbi diligẽẽ aduẽrentes intelligamꝰ mathm
ñ deſeruiſſe vſitatũ moduꝫ loquẽdi· Sic· n· ipſa pue
tio vſitate dr̃ p alios fieri quãto magis acceſſus po
teſt· Non ergo abſurde matheus· per alios facto
acceſſu centurionis ad dominũ compẽdio dicere vo
luit· ipſum potius acceſſiſſe ad xp̃m q̃ illos p quos
ṽba ſua miſit· q̃a q̃ magis credidit eo magis acceſſit.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Criſ. Qualiter etiam matheus dicit φ ipſe dixit
Non ſum dignus vt intres ſub tectũ meum. Lucas
autem hic dicit. quoniam rogat vt veniat. ſʒ mihi
videtur φ lucas ſignificat nobis iudaicas blãditias.
Credibile enim eſt vt cum vellet abire centurio. re
traheretur a iudeis blandientibus et dicentibus. Jba
mus nos eumque ducemus. vnde et eorũ preces adu
lationibus plene ſunt. Sequitur enim. At illi cũ ve
niſſent ad iheſum rogabant eum ſollicite dicẽtes ei.
quia dignus eſt vt hoc illi preſtes diligit enim gẽ
tem noſtrã et ſynagogam ipſe edificauit nobis. Dece
bat ſiquidem ipſos dicere. quoniam ipſe volebat ve
nire et ſupplicare. nos autem detinuimus calamitatem
videntes et cadauer quod i domo iacebat. aut proinde
fidei eius immenſitatem. ſed nolebant propter inuidiam
fidem viri detegere. ne magnus aliquis eſſe videretur.
cuius preces porrigunt. φ aũt matheus ſignificat ipſũ in
iſrahelitam non eſſe. lucas vero dicit qm̃ edificauit ſyn
agogam non ẽ contrarium. Potuit enĩ et iudeus nõ
exiſtens ſynagogam conſtruxiſſe. ¶ Beda. Jn hoc aũt
attendite quia ſicut nos eccleſiam. ſic etiam illi ſyna
gogam non conuentum ſolũmodo fidelium. ſed etiã lo
cum quo conueniebant ſunt ſoliti appellare. ¶ Eu
ſebius. Et ſeniores quidem iudeorũ pro modicis ſũp
tibus ad opus ſinagoge datis gratiam poſcunt. ſed
dñs non propter hoc ſed pro maiori. volẽs ſcilicet ge
nerare credulitatem i cunctis mortalibus per ſuã vir
tutem ſemetipſm̃ exhibuit. vnde ſequitur. Iheſus autẽ
ibat cum illis. ¶ Ambro. Quod vtiqʒ non ideo facit
quia abſens curare non poterat. ſed vt formã
tibi daret humilitatis imitãde. ad reguli filiũ noluit
pergere ne videretur magis diuicias detuliſſe. hic ipſe
proceſſit ne videretur in centurionis famulo conditio
nem deſpexiſſe ſeruilem. Centurio vero militari tu
more depoſito reuerentiam ſumit. et ad fidem facilis
et ad honorificentiam promptus. vnde ſequitur. Et cũ
iã non longe eſſet a domo. miſit ad eũ cẽturio amicos di
cens. Domine noli vexari. Non enĩ hoĩs ſed dei po
teſtate conficit dari a xp̃o hoĩbus ſanitatem. Judei
quidem dignitatem eius pretenderãt. Jſte vero indi
gnum ſe aſſeruit nonſolum beneficij ſed etiam ſuſcep
tionis dñi. Non enim dign⁹ ſum vt ſub tectum meũ
intres. ¶ Criſ. Poſtqʒ enim liberatus eſt a iudeorum
importunitate tunc mittit dicens. ne putes pre tedio me non
veniſſe. ſed indignum reputaui te domi recipere.
¶ Ambro. Bene autem lucas in occurſum amicos
dicit eſſe a Centurione tranſmiſſos. ne preſentia ſua
generare domino verecundiam videretur. et officio
preuocaſſe. vnde ſequitur. Propter qđ et meipſum
non ſum dignum arbitratus vt venirẽ ad te. ſed dic
tantum verbo et ſanabitur puer meus. ¶ Criſ. Vbi
attende Centurionem debitam opinionem habentem
de domino. Non enĩ dixit ora ſʒ tantũmodo iube. Du
bitans ne ſe humiliando renueret ſubdit. Nã et ego
homo ſum ſub poteſtate conſtitutus. habens ſub me
milites. et dico huic vade. et vadit et alio veni et ve
nit. et ſeruo meo fac hoc et facit. ¶ Beda. Dominũ ſe
et poteſtati vel tribuni vel preſidis ſubditum dicit
imperare tamen minoribus vt ſubaudiatur eum mul
to magis qui deus ſit non per aduẽtum tantum corpo
ris. ſed per angelorum miſteria poſſe implere quod
vellet. repellende enĩ erant vel infirmitates corporũ
vel fortitudines contrarie. et verbo dñi et miſterijs
angelorum. ¶ Criſ. Eſt autem hic notãdum. φ hoc
vbum fac imperium deſignat dictum ſeruo. ob hoc
deus cum vellet hominem creare. non ait vnigeni
to. fac hominem. ſed faciamus hominem vt per for
mam cõſenſus vborum declararet equiparantiam. quia
in xp̃o conſiderabat excellentiam domi. ob hoc ait
dic verbo. nam et ego dico ſeruo meo et cetera. xp̃s
autem non eum reprehendit. ſed eius intentionẽ ro
borauit. vnde ſequitur. Quo audito ihs miratus ẽ
¶ Beda. Sed quis i illo fecerat ipſam fidem. niſi ille
qui admirabatur. ſed et ſi alius eam feciſſet. quid mi
raretur. qui preſcius erat. φ ergo miratur dominus
nobis mirandum ſignificat. omnes enĩ tales motus
cum de deo dicuntur. nõ perturbati animi ſigna ſunt. ſed
docẽtis magiſtri. ¶ Criſ. Vt autem liqueat tibi φ do
minus hoc ideo dixit. vt alios inſtruat. prudenter enĩ
euãgeliſta hoc aperiens ſubdit. Amen dico vobis. nec
in iſrael tantam fidem inueni. ¶ Ambr. Et quidem ſi
ſic legas. Jn nullo tantam fidem inueni in iſrael. ſim
plex intellectus et facilis ẽ. Si vero iuxta grecos.
nec i iſrael tantam fidem inueni fides huiuſmõi etiã
electoribus et deum videntibus auferetur. ¶ Beda. nõ
autem de omnibus retro patriarchis et prophetis ſʒ de
preſentis eui loquitur hoĩbus. Quibus ideo Centuri
onis fides anteferetur. quia illi legis propheciarũqʒ mo
nitis edocti. hic autem nemine docente ſponte credidit
¶ Ambro. Probatur autem fides domini et ſerui ſa
nitas roboratur. vnde ſequitur. Et reuerſi qui miſſi fu
erant domum. inuenerunt ſeruũ qui lãguerat ſanũ.
Poteſt ergo meritum domini et famulis ſuffragari
nonſolum fidei merito ſʒ et ſtudio diſcipline. ¶ Beda
Plenius autem hec explicat matheus. φ dicente do
mino Cẽturioni. Vade ſicut credidiſti. fiat tibi ſana
tus ſit puer ex illa hora. Sed beato luce moris ẽ q̃
plene vident ab alijs euãgeliſtis expoſita abbreuia
re vel etiam de induſtria preterire. que vero ab eis
omiſſa vel breuiter cognouerit tacta. dilucidare ſol
lertius. ¶ Amb. Diſtice aũt huo cẽturionis populis na
tionum qui mundane ſeruitutis vinculis tenebatur
eger letalibus paſſionibus beneficio domini ſanãd⁹
exprimitur. ¶ Be. Cẽturio aũt cuius fides iſraeli prefer
tur electos egentibus oſtendit. qui quaſi centenario
milite ſtipati virtutum ſpiritalium ſunt perfectiõe ſub
limes. Numerus enĩʒ centenarius qui de leua tranſ
fertur ad dexteram in celis vite ſignificatione poni
cõſueuit. Tales ergo pro his neceſſe ẽ domino ſup
plicent. qui adhuc ſpũ ſeruitutis premuntur. Nos aũt
qui de gentibus credimus. nõ ipſi ad dominum veni
re poſſumus. quẽ i carne videre non valemus. ſʒ ad
eum accedere debemus per fidem. Seniores autẽ iu
deorum mittere. hoc eſt ſũmos eccleſie viros q̃ nos
ad dominũ preceſſerunt. ſuppliciter obſeruando pa
tronos acquirere qui nobis teſtimoniũ reddentes φ
eccleſiam edificare curemus pro noſtris peccatis i
tercedant. Pulcre autem dicitur quia ihs non lõge
erat a domo quia prope timentes eum ſalutare ipſi⁹
Et qui naturali lege recte vtitur. quo bona q̃ nouit

opatur eos illi q̄ vē bonus ē appropiat ¶ Amb. Nō
vult autem illeſum vexari centurio· quia quē iudeo
rum populus crucifixit· inuiolatum ab iniuria mane
re deſiderat populus nationum· ⁊ qđ ad miſteriū ſpe
ctat· vidit ī pectora adhuc gētilium nō eſſe penetra
bilem xp̄m ¶ Beda. Milites aūt ⁊ ſerui qui cēturi
oni obediunt· virtutes ſunt naturales· quarum copiā
multi ad dominū venientes deferunt ſecū ¶ Theoph
Vel aliter Centurio eſt intellectus qui multoꝝ ī mi
licia princeps exiſtit· dum multas ī hac vita res ha
bet· Habet autem ſeruū infirmū irrationabilem aīe
partem iraſcibilem ⁊ concupiſcibilem dico Et mittit
ad illeſum mediatores iudeos id eſt cōfeſſionis cogi
tationes ⁊ verba· ⁊ cōfeſtim ſuſcipit ſeruum ſanum
¶ Et factum eſt deinceps ibat ī ciuitatem
que vocat̄ Naym. ⁊ ibāt cum illo diſcipuli
eius ⁊ t̄ba copioſa Cū aut̄ appropinq̄ret
porte ciuitatis ecce defunctus efferebatur
filius vnicus matris ſue. et hec vidua erat
⁊ turba ciuitatis multa cum illa Quā cum
vidiſſet dominus. miſericordia mot⁹ ſuper
eam. dixit illi Nolite flere. ⁊ acceſſit ⁊ teti
git loculū Hi aut̄ q̄ portabāt ſteterūt Et ait
Adoleſcēs tibi dico ſurge Et reſedit q̄ erat
mortuus. ⁊ cepit loqui Et dedit illū matri
ſue Accepit aut̄ omnes timor ⁊ magnifica
bant deum dicentes Quia propheta mag/
nus ſurrexit in nobis ⁊ quia deus uiſitauit
plebem ſuam Et exijt hic ſermo in uniuer/
ſam iudeam de illo. ⁊ in omnē circa regionē
¶ Cirillus Mira domin⁹ miris annectit· ⁊ ſupra
q̄dem accerſitus occurrit· hic vero ñ vocat⁹ acceſſit
Vnde dicit̄ Et factum ē deinceps ibat in ciuitatem q̄
vocatur Naym ¶ Beda Naym ē ciuitas galilee
in ſecundo miliario montis tabor Diuino autem nutu
multa turba dominū comitat̄ vt multi eſſent tanti
miraculi teſtes· vnđ ſequit̄ Et ibāt cum illo diſcipli
eius ⁊ turba copioſa ¶ Greg· niſenus Reſurrectio
nis autem experimentum non ita verbis ſicut operibus
a ſaluatore didicimus qui ab inferioribus inchoans
opus miraculi· fidem noſtram aſſuefacit ad maiora.
Primo quidē ī egritudine deſperata ſerui centurio
nis reſurrectōnis incepit poteſtatem Poſt hec altio
ri poteſtate ducit hoīes ad fidem reſurrectionis dum
ſuſcitauit filium vidue· qui ferebat̄ ad monumentū
Vnđ ſequitur· Cum autem appropinquaret porte ci
uitatis· ecce defunctus efferebat̄ filius vnicus ma
tris ſue· Diceret enim aliquis de puero centurionis
q̄ moriturus non erat· vt igitur temerariaꝫ linguā
compeſceret iam defuncto iuuenem xp̄m obuiare fate
tur vnico filio vidue Nam ſeq̄t̄ Et hec vidua erat
⁊ turba ciuitatis multa cum illa· Erūne molem bre
uibꝰ verbis explicuit Mater vidua erat q̄ nō ſpe
rabat vlterius filios procreare· nō habebat in quē
aſpectum dirigeret vice defuncti· hūc ſolum lactaue
rat· ſolus aderat alacritatis cauſa ī domo· quicq̄d ma

eſt dulce ac precioſum hic ſolus exiſterat ¶ Cirill.
Miſerāda paſſio ⁊ ad fletum ⁊ lacrimas poterat p̄
uocare Vnde ſequit̄· Quā cū vidiſſet dominus· mi
ſericordia motus ſup eam dixit illi· Noli flere
¶ Beda· Quaſi diceret deſiſte quaſi mortuū flere
quē mox viuū reſurgere videbis· ¶ Amb. Habere
autem ceſſare a lacrimis qui conſolatur meſtos· mo
net nos preſentibus defunctis cōſolationē reſurre
ſurrectionem ſperātes. Tenet aūt feretrum vita ob
uiam morti· vnde ſequit̄ Et acceſſit ⁊ tetigit loculū
hi autem qui portabant· ſteterunt ¶ Cirill. Non ſolū
ñ ſolo v̄bo pagit miraculū. ſꝫ ⁊ feretrū tāgit· ut cog
noſcas efficax eē ſacrū xp̄i corp⁹ ad humanā ſalutē
· n· corpus uite ⁊ caro verbi omnipotentis cuius h̄
virtutem· ſicut eīm ferrum adiunctum igni perficit
opus ignis· ſic poſtq̄ꝫ caro vnita ē verbo· qđ viuifi
cat oīa ipſa q̄ꝫ f̄ca eſt viuificatiua ⁊ mortis expulſiua
¶ Titus Non autem ſaluator ſimilis eſt heliſeo
ti filium ſareptene· nec qualis heliſeus qui ſuū cor
pus applicuit corpori defuncti· nec qualis eſt petr⁹
qui pro thabita orauit· Sed ipſe qui non entia
velut entia vocat· q̄ mortuos vt viuos alloqui po
teſt· vnde ſequitur Et ait· Adoleſcens tibi dico ſur
ge dico ¶ Grego· niſenus· Qui dixit adoleſcentem
florentis ſignificauit temporis horam· primā produ
cētem lanuginem qui paulo ante mulcebris erat ma
ternorum oculorum aſpectus Iam aſpirās ad tempꝰ
ſponſalium· uirga generis· ſucceſſionis ramus· bacu
lus ſenectutis ¶ Titus Incunctāter autem erectus
eſt cui ſunt mandata directa Diuina eīm poteſtas ē
irrefragabilis· nulla mora nulla oratione indigens
vnđ ſequit̄ Et reſedit qui erat mortuus ⁊ cepit lo
qui ⁊ dedit illū matri ſue Indicia ſunt hec vere re
ſurrectionis· Corpus eīm examime loqui non poteſt
Nec reportaſſet mulier ad domū defunctum filiū ⁊
inanimatum ¶ Beda Pulcre aūt euāgeliſta domi
num pri⁹ miſericordia motum eſſe ſup matre· ac ſic
filium reſuſcitare teſtatur· ut ī vno nobis exemplū
imitande pietatis oſtenderet in altero fidem mirande
poteſtatis aſtrueret· vnđ ſequit̄ Accepit autem oēs
timor ⁊ magnificabant deum dicentes· quia p̄pheta
magnus ſurrexit ī nobis ⁊ quia deus viſitauit ple
bem ſuam ¶ Ciril. Hoc magnum fuit in populo in
ſenſibili ⁊ ingrato Poſt modicum enim nec p̄phetā
nec ad vtilitatem populi procedere xp̄m exiſtimant
Nemine aūt habitātium iudeā hoc miraculū latuit
vnđ ſequit̄ Et exijt hic ſermo in vniuerſam iudeā
⁊ in oēꝫ c̄ca regionē ¶ Max⁹· Notū aūt ē diuē· q̄
ſeptē reſurrectiōes ante dn̄icā narrant̄· quaꝝ prima
ē filij ſareptene· Secunda filij ſunamitis· Tertia q̄
facta eſt ī reliq̄s heliſei Quarta q̄ facta eſt in naym
Quinta filie archiſinagogi Sexta lazari Septima ī
xp̄i paſſione Multa naq̄ꝫ corpora ſanctoꝝ ſurrexerūt
Octaua ē xp̄i qui expers mortis remanſit viuens
ī ſignum q̄ cōmunis reſurrectio que futura ē ī odu
ua etate non tollet̄ morte· ſꝫ indiſſolubilis permāebit
¶ Beda· Defunctus autem qui extra portam ciui
tatis multis eſt intuentibus elatus ſignificat homi
nem letalium funere criminum ſopoiatum ⁊ anima
mortem non cordis adhuc cubili tegentem· Sed

Sed ut miraculorum noticiam per locutionis officium
indicium quaſi per ciuitates hoſtia proclamauit. Poteſt
enim mutatio puto aliquem de ſenſibus eſſe corpora
libus qui bene filius vnicus matris ſue fuiſſe perhi
betur quia vna eſt ex multis perſonis collecta mater
eccleſia. viduam autem eſſe eccleſiam omnis anima
que ſe domini morte redemptam meminit agnoſcitur.
Ambro. Hanc enim viduam populorum turba
circumſpecta plus uideo eſſe quam feminam que reſurre
ctionem vnici adoleſcentis filii a pompa funeris re
uocat ad uitam ſuarum contemplatione lacrimaruꝫ
que flere prohibetur eum cui reſurrectio debebatur.
Beda. vel nouatiani dogma confunditur qui dum pe
nitentium mundationem euacuare conatur. matrem
eccleſiam de natorum ſuorum ſpiritali extinctione plo
rantem ſpe uite reddende negat conſolari debere.
Ambro. Hic autem mortuus in loculo materiali bo
quatuor ad ſepulcrum ferebatur elementis. ſed ſpeꝫ
reſurgendi habebat. quia ferebatur in ligno. quod etſi
nobis ante non proderat. tamen poſteaquam xpus id teti
git proficere cepit ad uitam ut eſſet indicio ſalutem po
pulo per crucis patibulum refundendam. In ſecreto
enim uenimus examines. cum vel ignis immodice cu
piditatis exeſtuat. vel frigidus humor exundat et
pigra quadam corporis habitudine uigor hebetatur ani
morum. Beda. vel loculus in quo mortuus efferetur
male ſecura deſperati corporis conſciencia eſt. Qui
vero ſepeliendum portant vel immunda deſideria uel
blandimenta ſunt ſociorum. qui domino loculum tangen
ti ſtiterunt. quia ſuperni formidine iudicii tacta con
ſciencia carnales ſepe voluptates et iniuſte laudan
tes cohercens ad ſe reuertitur vocantique ad uitam re
ſpondet ſaluatori. Ambro. Si ergo graue peccatum
eſt quod penitentie tue lacrimis ipſe lauare non poſſis
fleat pro te mater eccleſia aſſiſtat et turba. iam ſurgere
incipies a funere. et incipies alia uita loqui. timebunt
omnes. vnius enim exemplo plurimi corriguntur. Lau
dabunt etiam deum qui tanta nobis remedia uitande
mortis indulſit. Theo. viſitauit autem deus plebē
ſuam non ſolum ſemel verbum ſuum incorporando. ſed
ſemper in corda mittendo. Theo. viduam etiam potes
intelligere animam virum amittentem id eſt diuinum
ſermonem. filius eius eſt intellectus qui extra ciuita
tem effertur viuentium. loculus eius eſt corpus cuius
quidam dixerunt eſſe ſepulcrum. Tangens autem
eum dominus. eleuat ipſum. iuueneſcere faciens eum
qui ſurgens a peccato incipit loqui et alios edocere.
Non enim prius ei crederet.

Et nunciauerunt iohanni diſcipuli eius de
omnibus his. Et conuocauit duos diſcipulos
iohannes. et miſit eos ad iheſum dicens. Tu
es qui venturus es an alium expectamus.
Cum autem veniſſent ad eum viri dixerunt
Iohannes baptiſta miſit nos ad te dicens.
Tu es qui venturus es an alium expectamus.
In ipſa autem hora curauit multos a langu
oribus et plagis et ſpiritibus malis et cecis
multis donauit viſum. Et reſpondens dixit illis. Eun
tes renunciate iohanni que audiſtis et vidiſtis
quia ceci vident. claudi ambulant. leproſi mundantur
Surdi audiunt. mortui reſurgunt pauperes euan
gelizantur. et beatus eſt qui non fuerit ſcandalizatus in me

Ciril. Miraculum quod ad omnes inhabitantes iudeam
et galileam peruenerant. referunt ſancto baptiſte quaſi
ex eius diſcipulis. vnde ſequitur Et nunciauerunt io
hanni diſcipuli eius de omnibus his. Beda. Non ſim
plici corde ut opinor. ſed inuidia ſtimulante. Nam et
alibi conqueruntur dicentes Rabbi qui erat tecum
trans iordanem ecce hic baptizat et omnes veniunt
ad eum. Criſ. Tunc autem magis ad deum erigimur
cum incumbit neceſſitas. Et ideo iohannes detruſus
in carcerem quando magis diſcipuli eius indigebant
iheſu. Tunc mittit eos ad xpm. Sequitur enim. Et con
uocauit duos diſcipulos iohannes. et miſit eos ad ihe
ſum dicens. Tu es qui venturus es. an alium expe
ctamus. Beda. Non ait tu es qui veniſti. ſed tu
es qui venturus es. Et eſt ſenſus. Manda mihi. quia
interficiendus ab Herode et ad inferna deſcenſurus
ſum. vtrum te inferis debeam nunciare qui ſuperis
nunciaui. an hoc non conueniat filio dei et alium ad
hec ſacramenta miſſurus es. Ciril. Sed omnino
reprobanda eſt talis opinio. nuſquam enim reperi
mus ſacram ſcripturam diſſerere quod infernalibus
prenunciauerit baptiſta iohannes ſaluatoris aduentum.
Illud etiam verum eſt dicere. quod non ignorauit baptiſta
virtutem miſterii incarnationis vnigeniti. vnde et hoc
cum aliis nouerat quod illuminaturus erat in infernum
manentes. cum pro omnibus guſtauerit mortem tam
viuis quam mortuis. Sed quoniam ſermo ſacre ſcripture
hunc quidem predixit venturum tanquam deum et do
minum. alii vero miſſi ſunt ſicut famuli ante ipſum. ideo
olim ſaluator et dominus a prophetis nominabatur qui ve
nit. vel qui venturus eſt. ſecundum illud pſalmi. Benedictus
qui venit in nomine domini. et in Abacuc poſt modicum
qui venturus eſt. veniet et non tardabit. Igitur di
uus baptiſta quaſi nomen accipiens a ſacra ſcriptura
miſit quoſdam diſcipulorum ſuorum queſituros an ipſe
ſit qui venit vel qui venturus eſt. Amb. Sed quomodo
fieri poſſet ut de quo dixerat. Ecce qui tollit pecca
ta mundi. adhuc eum dei filium eſſe non crederet.
aut enim inſolentie eſt ei tribuere diuina que neſcit
aut de dei filio dubitaſſe perfidia eſt. Nonnulli autem de
ipſo Iohanne ſic intelligunt magnum quidem ita prophe
tam ut xpm agnoſceret. ſed tamen non tanquam dubium
ſed tanquam pium vatem quem venturum crediderat
non credidiſſet moriturum. Non igitur fide ſed pietate
dubitauit. ſic et Petrus dicens. Propitius tibi eſto
domine non fiet hoc. Ciril. Vel ex diſpenſatione inter
rogat. nouerat enim ut precurſor paſſionis xpi mi
ſterium ſed ut diſcipulis ſuis conſtet quanta ſit excel
lencia Saluatoris. ex peritis diſcipulis prudentiores
miſit quos precipit ſciſcitari. et viua ſaluatoris vo
ce cognoſcere ſi ipſe eſt quem expectabant. vnde ſubditur
Cum autem ad eum veniſſent viri dixerunt iohannes baptiſta
miſit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es. an

alium expectamus Sciens autē ut deus quo animo miſiſſet eos Johannes ⁊ cauſam aduentus eoꝝ tūc temporis egit uberiora miracula Unde ſequitur in ipa autē hora curauit multos a languoribus ⁊ plagis et ſpiritibus malis ⁊ cecis multis donauit uiſum Non dicit eis expſſe ego ſum ſed ducit eos magis ad rei certitudinem vt congrua ratione ſumentes fidem ipſius reuertantur ad eum qui miſit eos Unde nō ad verba ſed ad ꝓpoſitū mittentis reſpōſum exhibuit Nam ſequitˀ Et reſpondēs dixit illis Euntes renūciate Johāni que vidiſtis ⁊ audiſtis Quaſi diceret narrate Johanni que quidē audiſtis ꝑ prophetas conſummari vero vidiſtis a me Ea em̄ tunc agebat que dixerant prophete eum facturū de quibus ſubditur quia ceci vident claudi ābulāt leproſi mūdātˀ ſurdi audiunt mortui reſurgunt ¶ Ambro· Plenū ſane teſtimoniū quo dominū ꝓpheta cognoſceret de ipſo em̄ fuit ꝓphetatum Quia dominꝰ dat eſcā eſurientibus· erigit eliſos· ſoluit compeditos· illuminat cecos· ⁊ qui iſta facit· regnabit ineternum· Ergo nō hūane iſta ſed diuine virtutis inſignia ſunt Huius autem euāgelij exempla vel rara vel nulla inueniūtur· vnus thobias oculos recepit· ⁊ hec fuit angeli nō hominis medicina Helias mortuū ſuſcitauit· ipſe tamen rogauit ⁊ fleuit· hic iuſſit· Heliſeus leproſuꝫ mundari fecit· non tamen ibi valuit precepti autoritas· ſed miſterij figura ¶ Theo· Putˀ etiam hec verba Eſaie dicentis deus ipſe veniet· ⁊ ſaluabit nos· tunc aperientur oculi cecorum· ⁊ aures ſurdorū patebunt tunc ſaliet ſicut ceruus claudus· ¶ Beda ⁊ qd̄ his nō minus eſt· ſubdit Paupes euāgeliſantur paupes ſcilicet ſpū vel opibus intus illuminantˀ· vt inter diuites ⁊ egenos in p̄dicatione nulla diſtantia ſit· hec magiſtri comprobant veritatem quando oīs qui apud eum ſaluari poteſt equalis eſt ¶ Ambro· Sꝫ tamen parua adhuc iſta domice teſtificatōis exempla· plenitudo fidei crux domini· obitus· ſepultura ē vnde addidit Et beatus ē qui non fuerit ſcandaliſatus i me Crux enim etiam electis ſcandalum poſſet afferre· Sed nullum hoc maius diuine perſone eſt teſtimonium· Nihil eſt em̄ qd̄ magis eſſe vltra hūana videatˀ q̄ꝫ toto ſe vnū obtuliſſe pro mundo ¶ Cirillus Vel ꝑ hoc volebat oſtendere q̄ queciꝫ verſabantur i cordibus eoꝝ· ab oculis ipſius effugere nequiuerunt ipſi em̄ erant qui ſcandaliſabātˀ de ipſo ¶ Ambro· Myſtice autem in iohanne ſupra diximꝰ typum eſſe legis que prenūcia fuit xp̄i Mittit gˀ iohannes diſcipulos ſuos ad xp̄m· ut ſupplementū ſcīe cōſequamur q̄a plenitudo legis eſt xp̄s Et fortaſſe iſti diſcipuli ſunt duo populi· quoꝝ vnus ex iudeis credidit· alter ex gentibus qui ideo credidit· quia audiuit· voluerunt ergo ⁊ iſti videre q̄a beati oculi qui vident· Cum autem venerint ad euāgeliū ⁊ cognouerint illuminari cecos· ābulare claudos· āc tunc dicent· oculis noſtris pſpeximus videmur enim nobis vidiſſe que legimus· aut fortaſſe i parte quadam corporis noſtri omnes videmur iueſtigaſſe dominice ſenē paſſionis· fides em̄ per paucos ad plures puenit· Lex ergo xp̄m venturum ānunciat euāgelij ſcriptura veniſſe confirmat·

¶ Et cum diſceſſiſſent nuncij iohānis cepit dicere de iohāne ad t̄bas Quid exiſtis in deſertum videre arundinē uento moueri Sed quid exiſtis videre hominē mollibꝰ veſtimentis indutū? Ecce qui i veſte p̄cioſa ſūt ⁊ in delicijs in domibus regum ſūt Sed q̄d exiſtis videre ꝓphetā Utiqꝫ dico vobis et pluſq̄ꝫ ꝓphetam? Hic eſt d̄ quo ſcriptum eſt Ecce mitto angelum meū ante faciem tuā qui prepabit uiam tuam ante te Dico em̄ vobis maior internatos mulierum ꝓpheta iohāne baptiſta non eſt Qui autem minor eſt in regno dei maior eſt illo.

¶ Ciril· Cōtexit dominus tamq̄ꝫ hominū ſecreta cognoſcens aliquos dicturos· ſi vſq̄ hodie ignorauit iohannes ihm̄· qualiter cum oſtendebat nobis dicens· Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi Ut igitur ſanaret hanc paſſionem que eis acciderat· dominus quod ex ſcandalo procedebat· excluſit· Unde dicitur Et cum diſceſſiſſent nūcij iohānis cepit dicere de iohanne ad turbas Quid exiſtis in deſertum videre arundinem vento moueri? quaſi diceret non recte de iohanne baptiſta ⁊ plures p̄exiſtis ad eum percurrentes tam longa deſerti itinera· fruſtra aliquid ſi ſic leuem ipſū exiſtimatis· ut ſimilis ſit arundini declinantis quocunq̄ agitat ventus Talis enim videtur ſi que cognouit ex leuitate ſe ignorare fatetur· ¶ Titus· Non autem exiſtis in deſertum ubi nulla iocunditas· ciuitatibus omiſſis· nō de hoc viro curam gerentes ¶ Grecus Hoc autem poſt receſſū diſcipulorū iohannis dominus dicit· non enim p̄ſentibꝰ eis proferre volebat baptiſte preconia ne illi dientis verba eſſe putarentur ¶ Ambroſius Sinceroſe autem iohannis hic perſona laudatur· q̄ nec amore poſt habito iuſticie formam nec morte rore mutauit· Deſerto enim mūdus hic comparatus videtur adhuc ſterilis adhuc incultus· in quem negat nobis dominus ita prodeundum vt mente carnis īflatos vacuoſq̄ virtutis interne uiros ⁊ fragili glorie ſecularis ſublimitate iactātes exemplar quodam ⁊ imagine nobis putemus imitandos quos procellis huius mundi obnoxios uita mobilis inquietiure arundini comparandos ¶ Grecus· Et enim infallibile teſtimonium uite iohannis veſtitus et carcere in quem detruſus non fuiſſet· ſi ſeruiſſet tuncprincipibus· vnde ſequitur· Sed quid exiſtis videre hominem mollibus veſtimentis indutum? ecce q̄ in veſte precioſa ſunt· ⁊ in delicijs· in domibus regū ſunt mollibus veſtimentis indutos viuentes in delicijs ſignificat· ¶ Criſ· Mollis autem veſtis diſſoluit rigidā animam ⁊ ſi rigidum corpus aſſumat ⁊ aſperꝫ facile ꝑ hoi molliciē dilicateū reddit ⁊ fragile

Facto vero corpore molliori neceſſe eſt et animam participare leſionem. Nam vt plurimum operationes ipſius conſonant diſpoſitionibus corporis ¶ Ciril. Quod autem ergo tanta ſedulitas religionis vt carnales paſſiones ſubiceret ad tantam ignorantiam deueniret niſi ex mentis leuitate que non aſperitates ſed illecebre mundane delectant. Igitur ſi velut non collaudatis delicatos iohannem imitamini. date ei robur continentie competens. Si vero nihil amplius debet honeſte conuerſationi. quid omiſſa reuerentia delicatum incolam deſerti. vileſque tegimen et camelorum vellus miramini. ¶ Criſ. Per vtrumque autem dictorum deſignat quod iohannes nec naturaliter facile mobilis erat. nec vlla voluptate flecteretur. ¶ Ambroſ. Et quidem pleroſque molliores cura veſtis effeminet. tamen alia videtur hic indumenta ſignificare humana ſcilicet corpora quibus anima noſtra veſtitur. ſunt autem mollia indumenta delicioſi actus et mores. hi vero qui his fluxis delicijs membra ſoluuntur regni celeſtis exortes ſunt. quos rectores mundi huius atque tenebrarum ceperunt. hi ſunt enim reges qui dominantur huiuſmodi operum emulos ¶ Ciril. Sed forte inconueniens eſt circa hoc excuſare iohannem fatemini enim eum immobilem eſſe vnde ſubdit. ſed quid exiſtis videre prophetam vtique dico vobis et pluſquam prophetam prophete namque predicabant venturum. Hic autem non ſolum venturum predicauit ſed et preſentem indicauit dicens Ecce agnus dei ¶ Ambro. Maior hic propheta in quo finis eſt prophetarum. quia multi cupierunt videre quem iſte conſpexit. quem iſte baptizauit. ¶ Ciril. Cum igitur et a loco et a veſtibus et ex conuerſu hominum morem eius deſcripſiſſet. introducit prophetie teſtimonium dicens Hic eſt de quo ſcriptum eſt ſcilicet in malachia. Ecce mitto angelum meum ¶ Beda. Angelum appellat hominem. non quia naturaliter eſſet angelus. homo enim naturaliter erat. ſed quia officium angeli exercebat. annunciando xpi aduentum ¶ Grecus. Quod autem ſubdit. Ante faciem tuam propinquitatem deſignat. Aperuit enim hominibus prope xpi aduentum Quapropter et pluſquam prophetam ipſum eſſe exiſtimandum eſt. Nam et hi qui in milicijs collaterales ſunt regibus digniores et familiares ſunt. ¶ Ambro. Dum autem domino non ſolum naſcendi ſecundum carnem ordine fuerit nuncius ſed etiam precurſu quorum parauit paſſionis. vnde ſequitur qui preparabit viam tuam ante te ¶ Ambroſ. Si autem et ipſe propheta. quomodo maior hic omnibus. ſed inter mulierum non virginis natos maior enim his fuit. quibus equalis poterat eſſe ſorte naſcendi. vnde ſequitur. Dico enim vobis maior inter natos mulierum propheta iohanne baptiſta non eſt. ¶ Criſ. Sufficit quidem tantum vox prebens teſtimonium preeminentie iohannis inter homines. Reperiet autem quis vult et rationem coronam ſi menſam eius conſiderauerit. ſi vitam. ſi mentis excellentiam. velut enim qui celitus deſcendiſſet angelus in terra fere nullam gerens curam de corpore intellectualiter erectus in celum. et ſoli deo pendens nulla mundanorum ſollicitus. ſermo ſeuerus et lenis. nam cum populo iudeorum vtiliter et feruenter cum rege audacter. cum proprijs diſcipulis leniter conferebat. Nil fruſtra vel leuiter. ſed omnia conuenienter agebat ¶ Iſido. abbas Maior etiam inter natos mulierum iohannes eo quod ab ipſo matris vtero prophetauit. et poſitus in membris ac tenebris lumen quod iam venerat non ignorauit. ¶ Amb. Denique eouſque cum dei filio non poterat iohannis eſſe vlla collatio vt et infra angelos eſtimetur. vnde ſequitur Qui autem minor eſt in regno dei maior eſt illo ¶ Beda. Hec ſententia duobus modis poteſt intelligi. aut enim regnum dei appellauit quod nondum accepimus. in quo ſunt angeli. et quilibet in eis minor. maior eſt quolibet iuſto portante corpus. quod aggrauat animam. Aut ſi regnum dei intelligi voluit huius temporis eccleſiam. ſeipſum dominus ſignificauit. quod naſcendi tempore minor erat iohanne. maior autem diuinitatis auctoritate et poteſtate dominica Proinde ſecundum primam expoſitionem ita diſtinguitur Qui autem minor eſt in regno dei. ac deinde ſubinfertur. maior eſt illo. ſecundum poſteriorem vero ita. Qui autem minor eſt. ac deinde ſubinfertur in regno dei maior eſt illo ¶ Criſ. Ut enim copia laudum iohannis occaſionem iudeis non daret preferendi iohannem xpo hoc ſubdidit. Ne autem putes quod comparatiue ſe dixerit maiorem iohanne ¶ Ambro. alia enim eſt iſta natura. nec cum humanis generationibus comparanda. Non enim poteſt homini cum deo vlla eſſe collatio ¶ Ciril. miſtice autem cum iohannis prerogatiuam oſtendit. inter natos mulierum ponit ex oppoſito aliquid maius eum ſcilicet qui per ſpiritumſanctum natus eſt filius dei Regnum enim donum dei ſpiritus eſt. Quamuis ergo ſecundum operum et ſanctitatem minores ſimus his qui legis miſterium ſunt aſſecuti quos iohannes ſignificat tamen maiora per xpm attigimus participes facti diuine nature.

¶ Et omnis populus audiens et publicani iuſtificauerunt deum baptizati baptiſmo Johannis Pharisei autem et legiſperiti conſilium dei ſpreuerunt in ſemetipſis non baptizati ab eo cui ergo ſimiles dicam homines generationes huius et cui ſimiles ſunt ſimiles ſunt pueris ſedentibus in foro et loquentibus ad inuicem et dicentibus Cantauimus vobis tibijs et non ſaltaſtis Lamentauimus et non ploraſtis. venit enim iohannes baptiſta neque manducans panem neque bibens vinum. et dicitis demonium habet venit filius hominis manducans et bibens. et dicitis Ecce homo deuorator et bibens vinum amicus publicanorum et peccatorum. et iuſtificata eſt ſapiencia ab omnibus filiis ſuis

¶ Criſ. Premiſſa commendatione iohannis magnum phariſeorum et legiſperitorum prodidit crimen qui nec poſt publicanos baptiſma iohannis acceptarunt. vnde dicitur Et omnis populus audiens et publicani iuſtificauerunt deum baptizati baptiſmo iohannis. ¶ Ambro. Juſtificatur deus per baptiſmum. dum ſe

homines peccata ꝓpria confitendo iuſtificant ¶ Qui ei
peccat ⁊ confitet̃ deo peccatum iuſtificat deum cre
dens ei vincenti ab eoq; gratiam ſperãs in baptiſma
te igitur iuſtificatur deus in quo eſt ⁊ confeſſio ⁊
venia peccatorum ¶ Euſebius Quia etiam credide
runt · iuſtificauerũt deum · apparuit enim ei iuſtus ĩ
omnibus que · fecit phariſei autem repellendo iohan
nem tanquam inobedientes non conſonabant ꝓphete
dicenti Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis Vnde ſeq̃
tur Phariſei autem ⁊ legiſperiti conſilium dei ſpre
uerunt in ſemetipſos non baptiſati ab eo · ¶ Beda ·
Hec verba ſiue ex perſona euangeliſte ſiue ex per
ſona ſaluatoris ut quibuſdam placet · dicta ſunt · qḋ
autem dicit in ſemetipſos · vl̃ cõtra ſemetipſos ſigni
ficat · quia qui gratiam dei reſpuit contra ſemetipſũ
facit · vel ad ſemetipſos miſſũ dei cõſilium ſtulti ⁊ in
grati vituperantur noluiſſe recipere Conſilium ergo
eſt dei ꝙ per paſſionem ⁊ mortem xp̃i ſaluare decre
uit quod phariſei ⁊ legiſperiti ſpreuerũt ¶ Ambro
Non condemnamus ergo ſicut phariſei conſiliũ dei
quod ē in iohãnis baptiſmate hoc eſt ↄſiliũ quod ma
gni conſilij angelus reperit Iohãnis conſilium ne
mo contemnit dei conſilium quis ꝛfutet ¶ Cirillus
Erat aũt quidã modus ludendi talis conſuet⁹ apud
filios iudeorum hipercritebãt puerorꝫ caterua qui rerꝫ
preſentis vite deridentes repentinã tranſmutationē
hi quidem canebãt hi vero merebant ſꝫ nec gaudenti
bus ↄgaudebãt merẽtes nec ꝗ gaudebãt ↄformabãt
ſe flentibus deinde arguebant ſe inuicem impropãtes
in conpaſſionis maliciam tale qḋ paſſum fuiſſe iude
orum plebem vna cũ principibus xp̃s innuebat vn
de ex perſona xp̃i ſubditur Cui ergo dicam ſimiles
hoĩes generationis h⁹ ⁊ cui ſiles ſẽ ſiles ſunt pue
ris ſedentibus in foro ⁊ loquentibꝫ adinuicem ⁊ di
centibus Cantauimus vobis tibijs ⁊ nõ ſaltaſtis la
mentauimus ⁊ nõ ploraſtis ¶ Beda Generacio iu
deorum comparatur pueris quia doctores olim pro
phetas habebant de quibus dicitur Ex ore īfantã
cium ⁊ lactẽcium perfeciſti laudem ¶ Ambroſi⁹ Cã
tauerunt autem prophete ſpiritalibus modulis pub
lice ſalutis oracula reſultantes fleuerunt threnis fle
bilibus Iudeorum dura corda mulcentes Hoc can
ticum non in foro · non in plateis canebatur · ſed in
iheruſalem ipſa eſt enim dominicum forum · in quo p̃
ceptorꝫ celeſtiũ iura ↄdunt̃ ¶ Gre · miſe · Canticũ au
tem ⁊ lamentacio nihil aliud eſt q̃ꝫ exceſſus · hoc qui
dem gaudij illud vero meroris · Reſonat autem
quedam conſona melodia ex organo muſico · ſecundũ
q̃ꝫ dum homo pede ⁊ motu conſono corporis commo
uetur intrinſecam diſpoſitionem manifeſtat · ⁊ ideo
dicit cãtauim⁹ tibijs ⁊ cetera ¶ Aug · d̃ queſtioni ·
euangeliſtarum Hec autem pertinent ad iohannem
⁊ chriſtum · ꝙ enim dicit · lamentauimus ⁊ non
ploraſtis ad iohannem pertinet · cuius abſtinentia a
cibis ⁊ potu luctum penitentie ſignificabat · vnde ex
ponendo ſubdit venit enim iohannes baptiſta neq;
manducans panem · neq; bibens vinum ⁊ dicitis · de
monium habet · ¶ Cirillus · Preſumunt criminari
virum qualibet admiratione dignum · Demonium
habere dicunt mortificantem legem peccati que la
tet in mẽbris ¶ Auguſtinus de queſti · euãgeliſtarũ
Quod autem dixerat · cantauimus tibijs ⁊ non ſal
taſtis ad ipſum dominum pertinet qui vtendo cũ ce
teris cibo ⁊ potu leticiam regni ſignificabat · Vnde
ſequitur venit filius hominis manducans ⁊ bibens
⁊ dicitis Ecce homo vorator ⁊ bibens vinum
¶ Titus Noluit enim · xp̃us abſtinere ab huiuſmo
di cibis ne occaſionem daret hereticis qui dicũt cre
aturas eſſe malas ⁊ vituperant carnes ⁊ vinum
¶ Cirillus Vbi autem potuerunt oſtẽdere domini
voratorem · inuenitur enim xp̃us vbiq; reprimere
immoderanciam ⁊ ad modeſtiam ducens Conuerſa
batur autem cum publicanis ⁊ peccatoribus vnde ↄ
tra eum dicebant · Amicus publicanorum ⁊ pecca
torum cum tamen nullatenus ipſe poſſet in pecca
tum incidere · ſed econtra fiebat eis cauſa ſalutis · nõ
enim coinquinatur ſol radians ſuper totam terram
⁊ frequenter ſuperueniens immundis corporibus ·
nec ſol iuſticie ledetur conuerſando cum prauis ¶ Ne
mo autem conetur comparare propriam neruoſitatẽ
dignitatibꝫ xp̃i · ſed quilibet propriam fragilitatem
conſiderans vitet conſortia talium · Praua eñ colloquia
loquia mores corrumpunt bonos · Sequitur Et iu
ſtificata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis ¶ Amb
Sapientia dei filius eſt per naturam nõ ꝑ profectũ
que iuſtificatur in baptiſmo in eo ꝙ non per conta
maciam refutatur ſed per iuſticiã dei munus agno
ſcit̃ In eo ergo iuſtificatio dei eſt ſi nõ ad indignos
⁊ obnoxios · ſed ad innocentes ꝑ ablutionem ſanctos
⁊ iuſtos videatur ſua munera tranſtuliſſe ¶ Cri.
Filios autem ſapientie dicit ſapientes · Conſueuit
enim ſcriptura malos magis ex peccato q̃ꝫ ex nomi
ne iudicare Bonos autem filios appellare informã
tis eos virtutes ¶ Ambro · Bene autem dicit ab o
bus · quia circa omnes iuſticia reſeruatur ut ſuſcep
tio fiat fidelium · reiectio perfidorum · ¶ Auguſtinus
de queſti · euangeliſtarꝫ · Vt ꝙ dicit iuſtificata eſt ſa
pientia ab omnibꝫ filijs ſuis · oſtendit filios ſapientie
intelligere · nec in abſtinendo nec ĩ manducando eſſe
iuſticiã · ſed equanimitate tolerandi inopiã nõ eñ vſus
ſꝫ ↄcupiſcẽtia reprehẽdenda ē dũmodo ↄgruas ĩ gẽti
bus alimẽtorum his cum quibus tibi viuendum eſt

¶ Rogabat autem illum quidam phari
ſeus ut manducaret cum illo · Et ingreſſus
domum phariſei diſcubuit Et ecce mulier
que erat in ciuitate peccatrix ut cognouit
ꝙ ihesus accubuiſſet in domo phariſei attu
lit alabaſtrum vnguenti · Et ſtans retro
ſecus pedes eius lacrimis cepit rigare pe
des eius ⁊ capillis capitis ſui tergebat · ⁊
oſculabatur pedes eius ⁊ vnguento vnge
bat · Videns aũt phariſeus qui vocauerat
eum ait intra ſe dicens Hic ſi eſſet prophe
ta ſciret vtiq; que ⁊ qualis eſt mulier que
tangit eũ quia peccatrix ē et rñdens ihesus
dixit ad illũ Symon hẽo tibi aliquid dicere

At ille ait Magiſter dic. Duo debitores erāt
cuidam feneratori. Unus debebat denarios
quingentos ⁊ alius quinquaginta. Non ha
bentibus autem illis unde redderent dona-
uit utriſq;. Quis ergo eum plus diligit re
ſpondens ſymon dixit. Eſtimo quia is cui
plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudica-
ſti. Et conuerſus ad mulierem dixit ſymoni
Vides hanc mulierem. Intraui in domum
tuam aquam pedibus meis nō dediſti. Hec
autē lacrimis rigauit pedes meos ⁊ capil
lis ſuis terſit. Oſculum mihi nō dediſti. Hec
autē ex quo intraui non ceſſauit oſculari pe-
des meos. Oleo caput meū nō unxiſti. Hec
autem unguento unxit pedes meos. Propter
quod dico tibi. Remittuntur ei peccata multa
quoniam dilexit multum. Cui autem minꝰ
dimittitur minus diligit. Dixit autem ad il
lam. Remittuntur tibi peccata. Et ceperūt
qui ſimꝰ accumbebant dicere intra ſe. Quis
eſt hic qui etiam peccata dimittit. Dixit
autem ad mulierem fides tua te ſaluam fe-
cit. Vade in pace.

Beda. Qua ſuperius dictū fuerat ⁊ omnis po
pulus audiens ⁊ publicani iuſtificauerunt deū bap
tizati baptiſmo iohannis. Idem euāgeliſta que verbis
propoſuerat etiam factis aſtruit iuſtificata; ſez ſapiā
iuſtis ⁊ penitentib; ac penitēdo dicēs. Rogabat
autem illū quidā phariſeus ut māducaret cum illo.
Grego. miſenus. Hec ꝯſcriptio quendam volem i
uidetum ſapit. Sunt enim plerīq; eorum qui ſe iuſtifi
cant elatio ſuſpicione vam ſenſus. priuſq; veniat
verum iudicium ſegantes ſeipſos velut agnos ab
hedis nec verbo nec eſcis cum pleriſq; cōmunicare
volentes. Abhominantes omnes quicūq; non extremū
ſed medium tenent callem in vita. Lucas ergo plus
medicus animarum q; corporum oſtendit ipſum de-
um ⁊ ſaluatorem noſtrū pijſſime alios viſitantē. Un
de ſequitꝰ. Et ingreſſus domū phariſei diſcubuit. Nō
ut aliquid de vicijs eius ſorbiaꝰ ſed ut impartiaꝰ de
iuſticia propria. Cirl. Mulier autem inhoneſte ui
te prauiſq; autem fidelem affectum venit ad xp̄m q̄ſi
promerita veniam commiſſorum largiri. Sequitꝰ enī
Et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix ut co
gnouit q; iheſus accubuit in domo phariſei. attulit
alabaſtrum unguenti. Beda. Alabaſtrum ē genus
marmoris candidi varijs coloribus interſtincti quod
ad vaſa unguentaria cauari ſolet eo q; optime ſer
uare incorrupta dicatur. Grego. in omel. Quia
enim hec mulier turpitudinis ſue maculas aſpexit
lauanda ad fontem miſericordie cucurrit conuiuans
nō erubuit. Nam quia ſemetipſam grauiter eru
beſcebat. intus nihil eſſe credidit q; verecundare
tur foris. Diſcite quo dolore ardet que flere ⁊ inter
epulas non erubeſcit. Grego. miſenus. Indignita
tem autem ſuam oſtendens ſtabat poſt tergum deie
ctis luminibus ⁊ effuſa coma pedes amplectens lacri
miſq; eius perfundens rebus triſtem animum oſtende
bat veniam implorans. Sequitur enim. Et ſtans re
tro ſecus pedes eos lacrimis cepit rigare pedes eiꝰ.
Grego. i omel. Oculis enim terrena cupierat. ſz
hos iam ꝑ penitentiam conterens flebat. Capillos
ad compoſitionem vultus exhibuerat. ſed iam ca-
pillis lacrimas tergebat. Unde ſequitꝰ. Et capillis ca
pitis ſui tergebat. Ore ſuperba dixerat. ſed pedes domi
oſculans. hoc i redemptoris ſui veſtigia figebat.
Unde ſequitur. Et oſculabatur pedes eius. Unguētū
ſibi pro odore ſue carnis exhibuit. Quod ergo ſibi
turpiꝰ exhibuerat. hoc iā deo laudabiliter offerebat
unde ſequitꝰ. Et unguento ungebat. Quot ergo i ſe
habuit oblectamēta tot de ſe inuenit holocauſta. cō
uertit ad virtutum numerum criminum. ut totum
deo ſeruiret in penitentia. quicquid ex ſe deum con
tempſerat in culpa. Hic igitur meretrix effecta ē ho
neſtior virginibus. Poſtq; enim accenſa eſt penitē
tia. exarſit i xp̄i amorem ⁊ hec quidem que dicta ſūt
agebantur exterius. Que vero reuoluebat eius in-
tentio multo feruentiora his erant. que ſolus deus i
ſpiciebat. Grego. in omel. Hec autem phariſeꝰ
intuens deſpicit ⁊ nonſolum venientem peccatricem
mulierem ſed etiam ſuſcipientem dominum reprehē
dit. Sequitꝰ. Videns aūt phariſeus qui vocauerat eū ait
intra ſe dicēs. Si hic eſſet propheta. ſciret utiq; q̄ ⁊
q̄lis mulier ē. q̄ tāgit eū quia peccatrix ē. Ecce phari
ſeus veraciter apud ſe ſuꝑbus ⁊ fallaciter iuſtus.
egrum reprehendit de egritudine. medicum de ſub
uentiōe. que profecto mulier ſi ad phariſei pedes ve
niſſet. calcibus repulſa diſcederet. Inquinari enim ſe
alieno peccato crederet. quia hunc vera ſua iuſticia
non replebat. Hic ⁊ quidam ſacerdotali officio pre
diti. ſiquid forcaſſe iuſte exterius vel tenuiter. ege
rint protinus ſubiectos deſpiciunt ⁊ peccatores. q̄ſq; in
plebe poſitos dedignanꝰ. Neceſſe eſt autem ut cum
peccatores quoſq; conſpicimus noſmetipſos prius
in eorum calamitate defleamus. Quia forcaſſe i ſimi
libus aut lapſi ſumus aut labi poſſumus oportet aūt
ut ſollicite diſcernamus. quia diſtrictionem debemus
vicijs. compaſſionem nature. Si enim feriendus eſt
peccator nutriendus eſt proximus. Cum vero iam
ꝑ penitentiam ꝑcutit ipſe qđ fecit. Iam noſter prox
imus peccator nō eſt. quia hoc i ſe punit qđ iuſticia
diuina reprehēdit. Inter duos ergo egros medicꝰ
aderat. ſed unus in febre ſenſum tenebat alter ſen
ſum perdiderat mētis. illa quippe flebat qđ fecerat
Phariſeus autem de falſa iuſticia elatꝰ. vim ſue va
litudinis exaggerabat. Titus. Dominus autem
non verba eius audiens. ſed cogitationes inſpiciēs
dominū ſe prophetarum oſtendit. Unde ſequitur. Et
reſpondens iheſus dixit ad eum. Simon habeo tibi ali-
quid dicere. Cirlo. quod quidem dixit eius cogita
tioni reſpondens. Phariſeus autem ex verbis domi
attentior eſt factus. Unde dicitꝰ. At ille ait. Magiſter
dic. Gregorius. De duobus autem ei debitoribus

c rimuli

paradigma opponit quorum vnus minus alius ampli
us debet vnde sequitur Duo debitores erant cuidam
feneratori vnus debebat denarios quingentos et ali9
quinquaginta ¶ Titu· Quasi diceret neque tu absque
debito es Quid igitur si in pauciori bus teneris non su
perbias quia tu quoque venia eges vnde de venia subdit
dicens non habentibus autem illis vnde redderent do
nauit vtrisque ¶ Glosa Nullus enim potest per seipsum
a debito peccati liberari nisi diuina gratia veniam con
sequatur ¶ Gregorius in ho· Utroque autem debi
to dimisso quis amplius largitorem debiti diligat pha
riseus interrogatur sequitur enim Quis ergo plus
eum diligit· Quibus verbis protinus ille respon
dit· Estimo quia is cui plus donauit Qua in re no
tandum est quod dum sua sententia phariseus conuincitur
quasi freneticus funem portat ex quo ligetur· vnde
sequitur At ille dixit ei Recte iudicasti Enumerantur
autem ei bona peccatricis· enumerantur et mala falsi iusti
vnde sequitur Et conuersus ad mulierem dixit simoni· vides
hanc mulierem· intraui in domum tuam· ¶ Titus· Quod·
facilis est vsus aquarum· non est facilis lacrimarum effu
sio· tu promptus non es vsus· hec effudit non promp
ta lauans lacrimis pedes meos· lauit maculas proprias
tersit comis· ut per eas sibi assumat sacros sudores et
quibus venata est ad peccatum iuuentutem vena
ta est sanctitatem· ¶ Crisos· Sicut autem vbi vehemens
hymber prorumpit fit serenitas· sic lacrimis effusis
aparet tranquillitas et perit caligo reatuum et sicut
per aquam et spiritum sic per lacrimas et confessionem denuo mun
damur· vnde sequitur Propter quod dico tibi· remittun
tur ei peccata multa· quoniam dilexit multum nam
qui vehementer se ingesserunt malis· rursus et bonis
vehementer insistent conscii ad quot debita se obliga
uerunt ¶ Grego· Tanto ergo amplius peccati ru
bigo consumitur quanto peccatoris cor magno carita
tis igne crematur· ¶ Titus Contingit autem sepius
eum qui modicum peccauit per confessionem purgari· pau
ca vero peccantem ex arrogantia non venire ad con
fessionis remedium· vnde sequitur· Cui autem minus di
mittitur· minus diligit ¶ Cris· Opus est ergo nobis fer
uenti aia quia nihil impedit hominem fieri magnum
Nullus ergo constitutorum in peccatis desperet· neque
virtuosus dormitet nec hic confidat· Sepe enim mere
trix precedet eum· nec ille diffidat· possibile namque est
eum etiam primos superare· vnde et hic subditur Dix
it autem ad illam Remittuntur tibi peccata tua·
¶ Greg· Ecce que ad medicum venerat egra· sana
ta est sed de salute eius adhuc alii egrotant· Sequitur
enim Et ceperunt qui simul accumbebant· dicere intra
se· quis est hic· qui etiam pecata dimittit· sed celestis
medicus egros non respicit· quos etiam de medicamen
to fieri deteriores vidit· eam autem quam sanauerat per
pietatis sue sententiam confirmat· vnde sequitur· Dixit
autem ad mulierem· fides tua te saluam fecit· quia scili
cet hoc quod petijt posse se accipere non dubitauit ¶ The
oph· Postquam autem ei peccata dimisit· non sistit in remis
sione peccati· sed adijcit operationem boni· vnde sub
dit· vade in pace id est in iusticia· quia iusticia est pax
hominis ad deum· sicut peccatum est inimicicia inter deum

et hominem· quasi diceret operare omnia que ad pacem
dei te ducunt ¶ Ambros· Hoc autem loco plerique pu
tauerunt scrupulum questionis· verum videntur eu
angeliste discordasse de fide· ¶ Grego· Quia enim qua
tuor euangeliste dicunt xpm vnctum fuisse vnguen
to a muliere tres puto fuisse mulieres ex persona
rum qualitate· ex modo agendi· ex differentia tempo
rum Johannes quidem narrat de maria sorore laza
ri· quoniam sex diebus ante pasca vnxit pedes ihesu in
propria domo At matheus· postquam dominus dixerat se
cus quia post biduum fiet pasca· subdit quod in bethania
in domo simonis leprosi mulier fudit vnguentum sup
dominum caput Non autem vnxit pedes vt maria· mar
cus etiam matheo similiter Lucas autem non circa tem
pus pasce· sed in medio euangelij hoc refert Crisosto
mus autem binas asserit has mulieres fuisse· vnam
quidem que continetur in iohanne· alteram vero cui9
mentio fit a tribus ¶ Ambro· Hanc ergo mulierem
inducit matheus sup caput xpi effundentem vngu
entum· et ideo noluit dicere peccatricem Illa peccatrix
secundum lucam sup xpi pedes effudit vnguentum· potest ergo
eadem esse· ne sibi contrarium euangeliste dixisse vid
antur· potest etiam questio meriti et temporis diuer
sitate dissolui· ut adhuc illa peccatrix sit· iam ista per
fectior ¶ Aug· de con· euange· Eandem tamen mariam
bis hoc fecisse arbitror intelligendum· semel scilicet
quod lucas narrauit· cum primo accedens cum humilitate
et lacrimis meruit remissionem peccatorum· nam io
hannes cum de lazaro resuscitando cepisset loqui an
tequam veniret in bethaniam dicit· Maria autem erat que
vnxit dominum vnguento et tersit pedes eius capillis suis
cuius frater lazarus infirmabatur Jam itaque hoc ma
ria fecerat Quod autem in bethania rursum fecit· aliud
est quod ad luce narrationem non pertinet sed pariter nar
ratur ab aliis tribus ¶ Greg· Mistice autem intel
lectu phariseus de falsa iusticia presumens iudaicus
populus· peccatrix mulier· sed ad vestigia domini ve
niens et plorans conuersam gentilitatem designat·
¶ Ambros· Uel princeps huius seculi quidam lepro
sus est Domus autem simonis leprosi terra est ergo
dominus ex illis superioribus locis descendit in terra
neque autem sanari potuisset hec mulier que speciem ha
bet anime vel ecclesie· nisi xps venisset in terram· ve
nito autem speciem accipit peccatricis· quia xpus
quoque formam peccatoris accepit· itaque si consitentes
animam fideliter appropinquantem deo· non peccatis tur
pibus et obscenis sed pie seruientem dei verbo· habentem
immaculate fiduciam castitatis· ad ipsum xpi caput
ascendit Caput autem xpi deus est· Sed qui caput
non tenet xpi vel pedes teneat· Peccator ad pedes
iustus ad caput· Habet tamen etiam ea que peccauit
vnguentum ¶ Grego· Quid aliud vnguento nisi
bonus odor opinionis exprimitur· si igitur recta opera
agimus quibus opinione boni odoris ecclesiam respergimus
Quid in corpore domini nisi vnguentum fun
dimus· Sed secus pedes mulier stetit Contra pedes
enim domini stetimus cum in peccatis positi eius itineribus renitebamur·
sed si ad veram penitentiam post peccata conuertimur iam retro secus
pedes stetimus· qui eius vestigia sequimur quem impugnabamus

Ambro. Defer ꝛ tu poſt peccata penitenciā. vbi
cūaudieris xp̄i nomen accurre. Incui uſcūꝙ intē
riora domꝰ ſe ſiſ intraſſe cognoueris ꝛ ipſe feſtia cū
ſpūs ſapiē cū reperēris uſtiā ī aliq̄bꝰ penetra
libus recumbentem. accurre ad pedes. hoc eſt vel ex
tremam partem quere ſapientie. lacrimis confitere
peccata. ꝛ fortaſſe ideo non lauit. pedes ſuos xp̄us
ut eos lacrimis nos lauemus. bone lacrime que nō ſo
lum noſtrum poſſunt lauare delictum. ſedetiam vbi
rigare veſtigium ut greſſus eius nobis ex
bone lacrime ī quibus nonſolum redemptio
peccatorum. ſedetiam iuſtorum refectio eſt. Gre.
gorius. Domini pedes rigamus. ſi quibuſlibꝫ
membris domini compaſſionis affectu inclinemur
capillis pedes domini tergimus. qn̄ ſanctis eius qui
bus compatimur. ex his que nobis ſup
ſunt. miſeremur. Ambro. Expande etiam capil
los ſterne ante eum omnes corporis tui dignitates.
non mediocres capilli ſunt qui poſſunt pedes tergere xp̄i
Grego. Oſculatur mulier pedes quos terſit. qđ
nos quoꝙ plene agimus. ſi ſtudioſe diligimus quos
largitate continemus. Poteſt ꝙ ꝑ pedes ipſum
miſterium incarnationis eius intelligi. oſculamur igi
tur redemptoris pedes cum miſterium incarnationis
eius toto corde diligimꝰ. Vnguento pedes vngimꝰ
cum humanitatis eius potentiā ſacri elo
quij bona opinione predicamus. ſed hec etiam phari
ſeus videt ꝛ inuidet quia cum iudaicꝰ populus gē
tilitatem predicare conſpicit. ſua apud ſe mali
cia tabeſcit. Phariſeus retunditur. ut per
ſonam perfidus ille populus oſtendatur. qui videlicet
ille populus nec ea que extra ſe erāt. nūꝙ
pro domino tribuit. Conuerſa autem gentilitas pro
nonſolum rerum ſubſtantiam. ſedetiam ſanguinē
ſundit. vnde phariſeo dicit. Aquam pedibus meis non
dediſti. hec autem lacrimis rigauit pedes meos. aqua
que extra nos eſt lacrimarum humor intra nos ē
Iudaicus etiam ille populus deo oſculum non dedit
quia ei cantate eū amare noluit. cui ex timore ſer
uiuit oſculum quippe dilectionis eſt ſignum. vocata
autem gentilitas redemptoris ſui veſtigia oſculari
non ceſſat. quia ī eius continuo amore ſuſpirat.
Ambro. Non mediocris autem hec meriti eſt. de
qua dicitur nō ceſſauit oſculari pedes meos. ut ali
ud niſi ſapientiam loqui neſciat. niſi iuſticiam dili
gere. niſi caſtitatem libare. niſi pudiciciam oſculari.
Grego. Phariſeo autem dicitur. oleo caput meū
non vnxiſti. quia ipſam quoꝙ diuinitatis potentiam
in quem iudaicus populus credere ſpopondit. digna
laude predicare neglexit. Hec autem vnguēto varie
pedes meos quia dum incarnationis eius miſterium
credidit. ſumma laude eius etiam ima predi
cauit. Ambro. Beatus qui poteſt ꝛ oleo vngere
pedes xp̄i ſed beatior que vngit vnguēto. Odorum
enim ſlores in vnum collecta ſparſit. Et fortaſſe iſtud
vnguentum non poſſet alius niſi eccleſia ſola offerre
que diuerſi ſpiramis innumerabiles habet flores. ꝛ
nemo poteſt tantum diligere quātum illa. que ī
pluribus diligit. In domo autem phariſei id eſt ī do
mo legis ꝛ prophetarum non phariſeus. ſed eccleſia iu-
ſtificatur. Phariſeus enim noncredidit. iſta credebat
lex miſterium non habet. quo occulta mundantꝰ. Et
ideo quod ī lege minus ē conſūmatur in euāgelio.
Duo autem debitores duo populi ſūt feneratori illi
theſauri celeſtis obnoxij. Non materialem autem fe
neratori huic deferimus pecuniam. ſꝫ meritorum ex aīa
at examina era virtutū. quorum merita grauitatis pō
dere. iuſticie ſpē. ſono confeſſionis expenduntur.
non mediocris autem eſt iſte denarius in quo regis
imago formatur. veh mihi ſi non habuero quod ac
cepi. aut quia difficile quiſꝙ eſt. qui feneratori huic
debitum integrum poſſit exoluere. veh mihi ſi nō pe
tiero concedi mihi debitum. ſed quis ē populus iſte
qui amplius debet niſi nos quibus amplius creditū
ē. Illis credita ſunt eloquia dei. nobis creditur virgi
nis partus emanuel id eſt vobiſcum deus dn̄i crux
mors reſurrectio. itaꝙ non eſt dubium ꝙ plus đbet
qui plus accipit. ſecundum homies plus fortaſſe of
fendit. qui plus debuerit. Sed ꝑ miſericordiam dn̄i
cauſa mutatur vt amplius diligat. qui amplius de-
buit. Si tamen gratiam conſequatur. Et ideo quo
niam nihil eſt qđ digne deo referre poſſimus veh mi
hi etſi nō dilexero. Reddamus ergo amorē ꝓ debito
amplius enim diligit cui donatur amplius.

Capitulum octauum

ET factū eſt deinceps et ipſe iter
faciebat per ciuitates ꝛ caſtel
la predicās ꝛ euāgelizās reg
nū dei ꝛ duodecim cū illo et mu
lieres aliq̄ que erāt curate a ſpiritibus ma
lis ꝛ infirmitatibꝫ Maria que vocatur mag
dalena de qua ſeptem demonia exierant et.
Johanna vxor Cuze ꝓcuratoris Herodis
Herodis ꝛ Suſanna et alie multe que mini
ſtrabant ei de facultatibus ſuis.

Theoph. Qui celitus deſcendit ut exemplum fie
ret nobis ꝛ forma inſtruit nos non pigritare in do
cendo. vnde dicitꝰ. Et factum eſt deinceps ꝛ ipſe iter
faciebat ꝑ ciuitates ꝛ caſtella predicans ꝛ euāgeli-
zans regnum dei. Grego. nazanzenus. vadit ꝗppe
de loco in locum. nonſolum ut plures lucretur ſꝫ etiā
ut multa dedicet loca. Dormit. laborat ut ſomnum ꝛ
laborem ſanctificet. plorat vt det precium lacrimis ꝑ
dicat celeſtia vt audientes exaltet. Titꝰ. Qui enī ī
celo ad terram deſcendit annunciat habitantibus ter-
ram regnum celeſte. ut terram in celum conuertat.
Quis autem predicare debebat regnū dei. niſi filiꝰ
dei. cuius eſt regnum. venerunt plures prophete nō
tamen predicauerūt regnum celorum. nam qualiter
eorum que non viderunt ſermonem preteriderent.
Iſido. abbas. Hoc autem regnū dei aliquibus vi
detur altius ꝛ meliꝰ regno celeſti. Quibuſdā vero
vnū ꝛ idem ſm̄ eſſentiam ſꝫ diuerſimode nominari. ali
quando quidem regnum dei a regnante. aliquādo aūt
regnum celorum a ſubditis āgelis ꝛ ſanctis qui celū

dicuntur ¶ Beda· More aūt aquile prouocātis ad
volandū pullos ſuos domin⁹ pedetentim diſcipulos
ſuos ad ſublimia erigit Siquidem primo docet in ſi
nagogis ⁊ miracla facit hic diſcipulos ex his duodeci
q̄s apl̄os nominat elegit Poſtmodum eos predicās
ſecum ducit· vnd̄ ſequit̄ Et·xij·cum illo ¶ Theoph̄·
Non docentes aut p̄dicantes ſed inſtruendi ab eo·
Ne autem femineus ſexus prohiberi videretur ſeq̄
xp̄m·ſubditur Et mulieres ali·que erant cu·a ſpi·
malig·⁊ infir·maria q̄ vocat̄ magdalena de qua·vij
demonia exierant ¶ Beda· Maria magdalena ipſa
ē cuius tacito nomie p̄rima lectio penitentiam narrat
Nam pulchre euāgeliſta vbi iam cum domino iter
facere cōmemorat noto hanc vocabulo manifeſtat·
vbi vero peccatricem ſed penitentem deſcribit muli
erem generaliter dicit·ne nomen tante fame priſci
erroris nota fuſcaret·de qua demonia ſeptem exiſſe
referuntur ¶ Grego·i omel·Quid em̄ p ſeptem de
monia niſi vniuerſa vitia intelligunt̄ Quia em̄ ſeptē
diebus omne tempus comprehenditur Recte ſepte
nario numero vniuerſitas figurat̄· Septē ergo de
monia maria habuit·que vniuerſis vitijs plena fuit
Sequit̄· Et iohanna vxor cuza procuratoris hero
dis ⁊ ſuſanna·⁊ alie multe que miniſtrabant ei de fa
cultatibus ſuis ¶ Iero·contra vigilantium· Conſue
tudinis iudaice fuit nec ducebatur in culpam more
gentis antiquo vt mulieres de ſubſtantia ſua victū
atq̄ veſtitum preceptoribus darent· hoc quia ſcan
dalum facere poterat i nationibus paulus ſe abie
ciſſe commemorat Miniſtrabant autem domino de
ſubſtā ſua vt meteret eaꝝ carnalia· cui⁹ ipſe mete
bāt ſpiritalia·nō q̄ idigeret cibis dn̄s creaturarū·
ſꝫ vt typū oſtenderet magiſtroꝝ q̄ victu atq̄ veſti
tu de diſcipulis deberent eſſe contenti ¶ Be· Interp̄
tat̄ aūt maria amaꝝ mare ꝓpter p̄nie rugitū mag
dalene turris vl̄ melius turrenſis·a turre d̄ qua di
cit̄ fc̄s es ſpes mea turris fortitudis a facie inimici·
Iohanna dn̄s gr̄a eius vel dominus miſericors in
terpretat̄· videlicet q̄a eius ē om̄e q̄d viuimus· Si
aūt maria mūdata a ſorde vitiorum eccleſiam de gen
tibus inſinuat cur nō iohāna eādem deſignat eccleſiā
quondā idoloꝝ cultui ſubditā Nā q̄libet malignus
ſpūs dū p regno diaboli facit·quaſi herodis procurator
exiſtit Interp̄tat̄ aūt ſuſanna liliū aut gr̄a eius·ꝓpt
odoriferꝫ celeſtis vite cādorē aureūq̄ interne dilecti
onis ardorem·

¶ Cum aut̄ turba plurima cōueniret ⁊ de
ciuitatibus ꝓperarent ad eum dixit p ſimi
litudinem exijt qui ſeminat ſeminare ſemē
ſuum.⁊ dum ſeminat. aliud cecidit ſecus vi
am.⁊ conculcatum eſt ⁊ volucres celi cōme
derunt illud Et aliud cecidit ſupra petram
⁊ natum aruit quia non habebat humorē
⁊ aliud cecidit inter ſpinas et ſimul exorte
ſpine ſuffocauerunt illud .⁊ aliud cecidit in

terram bonam.⁊ ortum fecit fructum centu
plum Hec dicēs clamabat.qui habet aures
audiendi audiat Interrogabant autem di
ſcipuli eius.que eſſet hec parabola Quibꝫ
ipſe dixit vobis datum eſt noſſe miſterium
regni dei ceteris aūt in parabolis vt viden
tes non videant ⁊ audientes nō intelligāt
Eſt autem hec parabola Semen eſt verbū
dei Quod aūt ſecus viam hi ſūt qui audiūt
deinde venit diabolus ⁊ tollit verbū de cor
de eorum ne credentes ſalui fiant Nam q̄ ſu
pra petram hi ſunt qui cum audierunt cū
gaudio ſuſcipiunt verbū et hi radices non
habent quia ad tempus credunt ⁊ i tempo
re temptationis recedunt Quod aūt in ſpi
nis cecidit hi ſunt qui audierunt ⁊ a ſollici
tudinibus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatibus vite
euntes ſuffocantur·⁊ non referunt fructū
Quod autem in terram bonam hi ſunt qui
in corde bono ⁊ optimo audientes verbum
retinent ⁊ fructum afferunt in patientia.

¶ Theo Quod dauid i pſona xp̄i p̄dixerat Apiā in
parabolis os meū·hic dn̄s iplet·vn̄ dr̄· Cū aūt turba
plurima conueniret·⁊ de ciuitatibꝫ ꝓperarēt ad eū dixit
p ſimilitudinē· Loqt̄ aūt dn̄s p ſimilitudinē p̄mo quidē vt
attentiores facēt auditores Conſueuerūt em̄ hoīes i
obſcuris ſe exercitare·⁊ ſpernere manifeſta· Dein
vt nō caperēt indigni q̄ miſtice dicebāt ¶ Ling·
ideo ſignanter dr̄· Cū turba plu·conueniret Nō em̄ ſūt
multi ſꝫ pauci q̄ p artam viā incedūt·⁊ q̄ inueniūt
viā·que ducit ad vitā·vn̄ mathe⁹ dic̄ q̄ extra domū
docebat p parabolas·ſꝫ itra domū parabolā diſcipul
expoſuit ¶ Euſe·Satis aūt congrue xp̄s p̄rimā ꝓpoſuit
parabolā multitudini·nonſolū tūc aſtantiū·ſꝫ etiā fu
turoꝝ poſt illos iducentē ad audiētiā verbi ſui exiſ
dic̄ Exijt q̄ ſeiat ſeminare ſemen ſuū· ¶ Bed· Semi
nantem iſtum nullum melius q̄ꝫ filium dei intelligere po
ſſumus qui de ſinu patris qua creature non erat ac
ceſſus·egrediens ad hoc venit in mundum / vt teſti
monium perhiberet veritati ¶ Criſoſtomus Exijt
autem qui vbiq̄ eſt non localiter· ſed per amictum
carnis nobis appropinquauit· decenter autem ad
uentum proprium chriſtus exitum nominat· Erā
mus enim excluſi a deo ⁊ ſicut condemnati ⁊ rebelles
regi eiecti ſunt· quicunq̄ vero reconciliare vult
eos exeundo ad ipſos extra cum eis loquitur donec
dignos iam factos aſpectu regio eos introducat·
Sic etiam chriſtus fecit· ¶ Theophilus· Exijt au
tem nunc non ut agricolas perderet aut cōbure
ret terram· ſed exijt ſeminare. Sepe enim agricola q̄
ſeminat ob aliam cauſam exijt nonſolum ut ſemine

¶ Hilarius. Exierunt autem nonnulli a patria ce-
leſti ad homines deſcenderunt. non tñ ut ſererēt
neq; eñ ſatores erāt. ſ; adminiſtratores ſpūs ī miſteriū
miſſi Moyſes eñ ⁊ prophete poſt eū. ñ in ſeruerūt
hominibus miſteria regni celorum. Sed retrahendo
inſipientes ab errore nequicie. ⁊ idolorum cultu quaſi
[illegible] hoim ⁊ iuenalia al' in naualia redigebāt
Solus aūt omniū ſator verbum dei exiuit euāgelica
turus noua ſemia ſcz miſteria regni celoꝝ ¶ Theo-
Non ceſſat autem dei filius ſemꝑ ī noſtris animabꝰ
ſeminare conſolum cum docet ſedetiam cum creat ī
noſtris aīabus ſeminat ſemina bona ¶ Titus. Exijt
autem ut ſeminaret ſemen ſuum Non eñ accepit
verbum quaſi mutuatum. cum ipſe naturaliter ſit ver
bum diuinū. Non eſt igitur ſuum proprium ſemen
Pauli vel Johānis ſed habent cum acceperint. xp̄s
autem habet proprium ſemen proferens doctrinam
ex ſua natura. vnde ⁊ iudei dicebant qualiter hic li
tteras nouit quas non didicit. ¶ Euſebius. Docet
q̄ duos eſſe gradus eorum qui recipiunt ſemina.
primū quidem eorum qui digni facti ſunt vocatiōe
[illegible] ſed labuntur a gratia ꝓpter negligentiam et
incuriam. Secundū vero multiplicantium ſemen ī
[illegible] fructibus. Pōit aūt ſcḋm matheum tres differē
tias ī ſcḋo gradu Nā q̄ corrumpunt ſemen non ſi
[illegible] habent perdicionis modum ⁊ qui ab eo fructi
ficant [illegible] reſpiciūt copiā Sane ad⁹ ⁊ occaſiōes
[illegible] oſtendit ſemen Quidā eñ cū non peccaue
runt [illegible] animabus iniecta ſibi ſemina ſalubria perdi
derunt [illegible] ab intentione ⁊ memoria eorum p
[illegible] malignos ⁊ demones qui volant ꝑ aerem. vel
[illegible] ⁊ callidos inuolatilia nuncupantur.
Vnde ſubdit. Et dum ſeminat aliud cecidit ſec⁹ viā
¶ Theophi. Non dixit q̄ ſeminās proiecit aliud ſe
[illegible] q̄ ſemen cecidit. Qui enim ſeminat doc-
trinam ſermonem ſed ſermo diuerſimode cadit in au
dientes ut quidam eorum via dicant. Et conculcatū
eſt ⁊ volucres celi comederunt illud ¶ Ciril. Anda
[illegible] quodāmodo oīs via eo q̄ a cūctis
conculcatur. ac nihil ex ſeminibus humat in ea. Sic
q̄ habentes cor ī docile non penetrat diuina moni
ta ut poſſit laudem germinare virtutum Sed ⁊ tales
ſunt via frequētata immundis ſpiritibus. Sūt iter
rum aliqui leniter gerentes fidem in ſe quaſi ī verbo
[illegible] horum fides caret radice. de quibus
ſubditur. Et aliud cecidit ſupra petram ⁊ natum
aruit. quia non habebat humorem. ¶ Beda. Petrā
[illegible] ⁊ indomitum cor. hoc eſt autem humor
[illegible] ſemis. q̄ñ iuxta aliam parabolam oleū
[illegible] virginū nutriendas. i. amor ⁊ pſeuerā
[illegible] ¶ Euſe. Sunt etiam aliqui qui ꝑ auari
ciam ⁊ [illegible] voluptatū ⁊ mundanas ſollicitu
dines quas quidam ſpinas nūcupauit immiſſu; ſibi
ſemen ſuffocari fecerūt. de quibus ſubditur ⁊ aliud
cecidit inter ſpinas ⁊ ſimul exorte ſpine ſuffocauerunt
illud. ¶ Criſ. Sicut enim ſpine non ꝑmittunt
[illegible] ſemen. ſed ex condenſatione ſuffocant immiſſū
ſic ſollicitudines vite pn̄tis ſemē ſpiritale fructificare
[illegible] Imperitus autem eſſet agricola q̄ ſuper
[illegible] ſpinas ⁊ petram ⁊ viam ſeminaret. Non
enim poſſibile eſt petram terram fieri nec viam non
eſſe viam. nec ſpinas non eſſe ſpinas In ratiōabilibꝰ
autem ſecus eſt Poſſibile eſt enim petrā conuerti in
terram pinguē ⁊ viam non conculcari ⁊ ſpinas diſ
ſipari ¶ Ciril. Sunt autem terra pinguis ⁊ ferax aīe
honeſte ⁊ bone que in profundo ſuſcipiunt verbi ſe
mina ⁊ retinēt ⁊ fouēt Et quātum ad hos ſubditur
Et aliud cecidit in terram bonam ⁊ ortum fecit fru
ctum centuplum. Cum enim ī mentem mundā ab oī
bus perturbantibus verbum diuinū infunditur tunc
immittit radices in profundum ⁊ germinat tanq̄
ſpica ⁊ conuenienter pficitur. ¶ Beda Fructū eñ
centuplum fructū pfectum dicit naz denarius nume
rus pro pfectione ſemꝑ accipitur. quia ī decem pre
ceptis legis cuſtodia continet. Denarius autem nu
merus ꝑ ſemetipſum multiplicatus. ī centenariū ſur
git Vnde ꝑ centenarium magna pfectio ſignificatur
¶ Ciril. Que autem ſit ſententia parabole accipia
mus ꝑ eum qui eam compoſuit. Vnde ſequit̄ Hec
dicens clamabat. Qui habet aures audiendi. audiat
¶ Baſi. Audire ptinet ad ītellectū. vnde ꝑ hoc q̄ do
minus excitat ad exaudiendum. attende ītentionem
eorum que dicunt̄ ¶ Beda Quotiens enim hec ad
monitio vel ī euāgelio vel ī apocalipſi iohannis iter
ponit̄. miſticum eſſe qḋ dicit̄. querendū q̄ a nobis in
tentius oſtenditur vnde diſcipuli ignorantes ſalua
torem interrogāt. ſequitur eñ Interrogabant aūt eū
diſcipuli eius que eſſet hec pabola. nemo tamē putet
finita mox pabola diſcipulos hoc interrogaſſe ſed
ut marcus ait. cum eſſet ſingularis. īterrogauerūt
eum ¶ Orige. Eſt autem parabola ſermo quaſi facti
non autem facti iuxta qḋ dicit̄. poſſibilis autem fieri
rerum ſignificatiuus ꝑ tranſſumptionē earum que
in parabola traduntur Enigma vero ē proceſſus
ſermonis ī his que dicunt̄ quaſi facta. que tamē non
ſūt facta. nec poſſibilia fieri ſignificāt vo aliqḋ in oc
culto. Sicut qḋ dicit̄ ī li⁰ iudicum q̄ ligna ierūt
ut vngerent ſibi regem. Nō eſt autem ad literā fa
ctum qḋ dicit̄. Exijt qui ſemiat ſicut ea que narrat
hiſtoria. poſſibile tamen fuit fieri ¶ Euſe. Domin⁹
vero docuit eos cauſam. quare turbis ꝑ parabolas
loquebat̄. vnde ſubditur Quibꝰ ipſe dixit. Vobis ē
datum noſſe miſterium regni dei. ¶ Grego. nazan
zenus Cum hoc audis. nō ītroducas diuerſas natu
ras ſecundū quoſdam hereticos qui putant hos q̄
dem eſſe pereuntis nature. hos vero ſalubris. quoſ
dam vero ſic ſe habere ut eorum volūtas eos ducat
ad peius vel melius. Sed addas ei qḋ dicitur. voꝫ
datū eſt id eſt volentibus ⁊ ſimiliter dignis. ¶ The.
His aūt qui ſunt indigni tantis miſterijs. obſcure
dicunt̄. vnō ſequit̄. Ceteris aūt in parabolis. ut vi
dentes ñ videant. ⁊ audientes nō intelligant. videre
enim ſe putant. non vident aūt. ⁊ audiunt quidem.
ſed nō intelligunt Huius ergo grā hoc eis xp̄s ab
ſcōdit. ne maius eis ꝑ iudicium generet̄ ſi poſtq̄
nouerint xp̄i miſteria. contempſerint. Qui eñ intelli
git. ⁊ poſtea ſpernit. grauiꝰ punietur ¶ Bed. recte
igitur in parabolis audierunt quādo clauſis ſenſi
bus cordis non curant cognoſcere veritatem. oblitis
eius qḋ dominus dixerat Qui habet aures audiēdi

audiat. Grego. i omel. Dominus autem dignatus
eſt exponere quod dicebat. ut ſciamus rerum ſigni
ficationes querere etiam in his que per ſemetipſum
voluit explanare. Sequitur enim. Eſt autem hec para.
Semen eſt verbum dei. Euſebius. Deſtruentium
autem immiſſa ſemina ſuis animabus tres dicit eſſe
cauſas. Quidam enim deſtruunt in ſe ſemen reconditum
dantes leuiter auditum volentibus fallere de quibus
ſubdit. Quod autem ſecus viam. hi ſunt qui audiunt. dein
inde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum
ne credentes ſalui fiant. Beda. Qui ſcilicet verbum
quod audiunt nulla fide. nullo intellectu. nulla ſaltem temp
tande vtilitatis occaſione percipere dignantur. Euſe.
Quidam vero cum in mentis profundo non ſuſcepe
rint verbum dei. facile extinguitur. adueniente aduer
ſitate. de quibus ſubdit. Nam qui ſupra terram hi ſunt qui
cum audierint cum gaudio. ſuſcipiunt verbum. et hi
radices non habent. quia ad tempus credunt. et tem
pore temptationis recedunt. Cirl. Cum enim intrant
eccleſiam letanter attentant diuina miſteria. ſed ex
leui voluntate. vt autem egreſſi ſunt eccleſiam. obli
uiſcuntur ſacrarum diſciplinarum. et ſi fides xpiana
non fluctuet permanente. turbante vero perſecutione
profugam habent mentem. fides eorum caret radi
ce. Grego. i omel. Multi boni operis initia proponunt
ſed mox ut fatigari aduerſitatibus vel temptationi
bus ceperint. inchoata derelinquunt. Petroſa ergo
terra humorem non habuit que hoc quod germinauerat
ad fructus perſeuerantiam non perduxit. Euſebius.
Quidam vero ſuffocant reconditum in eis ſemen
diuitijs et illecebris quaſi quibuſdam ſoffocantibus
ſpinis de quibus ſubdit. Quod autem in ſpinis cecidit
hi ſunt qui audierunt et a ſollicitudinibus et diuitijs
et voluptatibus vite euntes ſuffocantur et non refe
runt fructum. Grego. in omel. Mirum quod dominus
diuitias ſpinis interpretatus ſit. cum ille pungant
iſte delectent. et tamen ſpine ſunt. quia cogitationum
ſuarum punctionibus mentem lacerant. et cum vſque
ad peccatum pertrahunt quaſi inflicto vulnere cruen
tant. Duo autem ſunt que diuitijs iungit ſollicitu
dines et voluptates quia per curam mentem opprimunt
et per affluentiam reſoluunt. ſuffocant autem ſemen
quia importunis cogitationibus guttur mentis ſtran
gulant et dum bonum deſiderium intrare ad cor non ſinunt
quaſi aditum vitalis flatus vetant. Euſeb. Hec
autem ex prouiſione a ſaluatore predicta ſunt. Sic
autem ſe habere patefacit affectus. Non enim aliter ali
qui a verbo diuini cultus deficiunt. niſi ſecundum aliquem
modorum predictorum ab eo. Criſ. Et ut plura bre
uibus comprehendam. hi quidem tanquam negligentes
audire. hi tanquam delicati et debiles. Hi vero tanquam fun
fracti voluptatis et rerum mundi a bono deſiſtunt. bo
nis etiam ordo vie petre et ſpinarum. opus eſt enim
primo memorie et cautele. deinde fortitudinis. conſequen
ter contemptus preſentium. Conſequenter ponit bo
nam terram contrario modo ſe habentem ad viam et
petram et ſpinas cum ſubdit. Quod autem in terram
bonam. hi ſunt qui in corde bono et optimo verbum
retinent et fructum afferunt in patientia. Nam qui
ſecus viam poſiti ſunt non retinent verbum. ſed rapit

eis ſemen diabolus. Qui vero ſunt in petra non ſu
ſtinent in patientia temptationis inſultum propter imbe
cillitatem. Qui vero ſunt in ſpinis non fructificant.
ſed ſuffocantur. Gregorius in omelia. Terra ergo
bona fructum per patientiam reddit. et quia nulla ſunt
bona que agimus ſi non equanimiter etiam proxi
morum mala toleramus. fructum ergo per patienti
am reddunt. quia cum humiliter verba ſuſcipiunt
poſt flagella ad requiem ſublimiter cum gaudio ſuſcipiuntur.
Nemo autem lucernam accendens ope
rit eam vaſe. aut ſubtus lectum ponit ſed ſu
per candelabrum ponit. vt intrantes videant
lumen. Non enim eſt occultum quod non mani
feſtetur. neque abſconditum quod non cogno
ſcatur et in palam veniat. Videte ergo quomodo
auditis. Qui enim habet. dabitur illi. Et quicunque non
habet etiam quod putat ſe habere auferetur ab illo.
Beda. Quia ſupra dixerat apoſtolis vobis datum
eſt noſſe miſterium regni dei ceteris autem in parabolis.
Nunc oſtendit per eos aliquando etiam ceteris tam
miſterium eſſe reuelandum dicens. Nemo autem lu
cernam accendens operit eam vaſe. aut ſubtus lecto
ponit. ſed ſupra candelabrum ponit vt intrantes vi
deant lumen. Euſeb. Quaſi diceret ſicut lucerna
accenditur vt luceat. non ut operiatur ſub modio vel
lecto. ſic etiam ſecreta regni celorum in parabolis con
quamuis lateant alienos a fide. non tamen penes eos
manifeſtum habebunt ſenſum. vnde ſubdit. Non enim eſt
occultum quod non manifeſtetur. neque abſconditum quod non
cognoſcatur. et in palam veniat. quaſi diceret quamuis plurima in
parabolis dicta ſint. vt videntes non videant. et au
dientes non intelligant. propter ſui incredulitatem
tus tamen ſermo patebit. Aug. de que euan. Vel abſ
totam his verbis apice docet fiducia predicandi. Ne
quis timore carnalium incommodorum lucem ſcie abſcondat.
vaſis enim et lecti nomine carnem. lucerne autem verbo
deſignat quod ob metum carnalium incommodorum occultat
qui ipſam carnem preponit manifeſtationi veritatis.
ea quaſi operit verbum quod predicare trepidat. Super can
delabrum autem ponit lucernam. qui corpus ſuum miniſterio dei
ſubijcit. ut ſuperior ſit predicatio veritatis et inferior
ſeruitus corporis. Orig. Sed et qui vult accipere
lucernam predicationis xpi diſcipulos. perſuadebit nobis
ea que dicta ſunt de iohanne. quoniam ipſe erat lucerna ardens
et lucens. non decet ergo eum qui lucernam rationis
accendit in anima abſcondere eam ſub lecto vbi que requies
nec ſub aliquo alio vaſe. quia qui facit hoc non pre
uidet intrantibus domum quibus lucerna paratur. Crſ. Hec autem dicens
re candelabro .i. omni eccleſie. Criſ. Hoc autem dicens
inducit eos ad vite diligentiam docens eos ſtrenuos et
quaſi expoſitos aſpectibus omnium ac pugnantes in medio
quaſi in theatro. quaſi diceret ne conſideretis quod manemus in
dica parte mundi. eritis enim omnibus noti. Vel forſan ſapi
entem impoſſibile eſt latere. Maxi. Vel forſitan
appellat dominus lucernam radiante cunctis hic deus
.i. mundum cum ſit naturaliter deus et factus diſpenſatione
et ſic quaſi lux ad iſtar lucerne retinetur in teſta carnis
per mediam animam ſicut per lichnum ignis in teſta lucerne

Vocat autem candelabrum eccleſiam ſup quam verbum diuinum effulgens q̄ quādam domū illuminat. Dixit aūt ſimilitudinarie vas aut modium corporalem cultum legis. ſub quo verbū cōtectum non valet ¶ Beda· Inſtanter aūt nos domin⁹ verbo auſcultare· vt etiam ⁊ noſtro illud pectore ruminare ⁊ alieno erudare ſufficiā⁹ ... vel ſequit· videte ergo quō auditis Qui· n· habet dabitur illi Et q̄cumq̄ non habet ·eciā qd̄ putat habere auferetur ab illo·q·d· tota īẗencione v̄bo audito operam date quia qui amorē habet verbi dabitur illi ⁊ ſenſus intelligendi quod amat At qui verbi audiendi amorem non habet etc̄ ſi vel naturali ingenio vel litteratorio callē ſe putarit exercicio nulla ſapiencie dulcedine gaudebit Sepe enim deſidioſus ingenium accipit Vt de negligencia iuſtius puniatur quod ſine labore aſſequi potuit ſcire p̄temnit Et nonnumq̄ ſtudioſus tarditate intelligencie p̄mitur Vt eo maiora p̄mia retribucionis inueniat · q̄ magis ſtudio inuencionis elaborat·

Venerunt autem ad illum mater ⁊ fratres eius. ⁊ nō poterāt adire ad eum p̄turba ⁊ nunciatū eſt illi Mater tua ⁊ fratres tui foris ſtant. volentes te videre Qui reſpondens dixit ad eos Mater mea ⁊ fratres mei hii ſunt qui verbum dei audiūt ⁊ faciūt ¶ Cr· Deſideratis cognatis carnalibus domin⁹ īſiſtebat doctrine patrie quia vero deſiderabat p̄pter abſenciam accedunt ad eū Unde dicit Venerūt aūt ad illum mater ⁊ fratres eius· ⁊ nō poterant adire eū pre turba Si audiens de fratribus domini addiſce prudens ⁊ intellige graciam· nullus enim ſcd̄m diuinam ſubſtanciam frater eſt· vnigenitus enī eſt ſed propter graciā cōmunicauit nobis ī carne ⁊ ſanguine ... frater noſter· cū eſſet naturalit̄ deus ... Fratres cū dn̄i ſcd̄z carnem dicūtur· nō filij Marie genitricis dei vt q̄ elucidiū ·nec filij ioſeph ... ſcd̄m q̄ſdam putandi ſūt ſed eoꝝ pocius ... ſūt eciā cognati ¶ Titus· Putabant ... fratres eius q̄ cū eoꝝ audiret p̄ſenciam· dimitteret populū retentus maternū nomē· ⁊ flexus amore materno· Unde ſeq̄t Et nūciatum eſt illi. Mater tua ⁊ fratres tui foris ſtant volētes te videre ¶ Criſoſtomus quale erat aſtante ei toto populo ⁊ ab ore ... iam īchoata doctrina eū foras extrahere Ob hoc domin⁹ q̄ſi increpando reſpōdit· Seq̄t ei Qui reſpōdens dixit ad eos Mater mea ⁊ fratres mei hii ſūt qui v̄bum dei audiūt· ⁊ faciūt ¶ Ambroſius ... magiſter qui de ſe ceteris prebet exemplū ... ceteris q̄m qui non reliquerit patrē aut matrem ſuam nō eſt filio dei dignus Sentēcie huic ipſe primus ſe ſubjicit· non q̄ materne refutet pietatis obſequia· Ipſius enī preceptum ē qui nō honorificauerit patrem aut matrem morte moriet̄ ſed quia paternis ſe miſterijs amplius q̄ maternis affectibus debere cognoſcit· neq̄ tamen iniurioſe refutantur parentes· Sed religioſiores copule mētium docētur q̄ corporum Ergo hic non ut quidam heretici tendiculas aucupant· mater negat· que etiam de cruce agnoſcitur· ſed neceſſitudini corporali preſcriptorum celeſtium forma prefertur ¶ Bed· Si igitur qui verbum dei audiunt· ⁊ faciunt mater dn̄i vocātur eo q̄ illum quotidie ſuo exemplo vel dicto quaſi p̄turit in cordibus proximorum· fratres quoq̄ ſūt eius· cum ⁊ ipſi faciunt voluntatē patris eius qui ī celis ē ¶ Criſ· Non autem hoc dixit īcrepando matrem· ſed eam plurimū adiuuando. Nam ſi erga ceteros ſollicitus erat· ut generaret eis de ſe debitam opinionem multomagis erga matrem· Non aūt eleuaſſet eam ad illa faſtigia· ſi ſemper expectaret honorari ab eo tanq̄ a filio nō autem eum dominū reputaret ¶ Theoph· Quidam v̄o hoc ſic intelligunt q̄ xp̄o docente quidam inuidentes ſubſannātes eū ſup doctrina eius dixerūt· Mater tua ⁊ fratres tui ſtant foris volentes te videre· tanq̄ p̄pter hoc ignobilem eum demonſtrarent· ⁊ ideo qui mentem eoꝝ cognouit ſic eis reſpondit· quoniam non nocet vilis conſanguinitas Sed ſi ignobilis quis exiſtat· audiat autem verbum dei· ipſum conſanguineū reputat quia tamen audire ſolum neminem ſaluat· Sed magis condemnat· ſubiungit ⁊ faciunt. Decet enim audire ⁊ facere· verbum autem dei dicit ſuam doctrinā quecūq̄ enim ipſe dicebat· patris erant ¶ Ambro· Myſtice autem nō debuerūt foris ſtare qui xp̄m querebāt· vnde ⁊ ille ait accedite ad eum ⁊ illuminami Si enī foris ſtant· nec ipſe agnoſcunt parentes· ⁊ propter noſtrum forcaſſe non agnoſcunt exemplū quēadmodum nos non agnoſcimur· ſi foris ſtemus· illud quoq̄ intelligere non abhorret· quia p̄ figurā parentum demonſtrat iudeos ex quibus eſt xp̄s ſecundum carnem eccleſiamq̄ ſinagoge credidit preferendam ¶ Beda· Intus enim eo docente venientes intrare nequeūt· cuius ſpiritaliter intelligere dicta negligunt· preoccupans autem turba intrauit ī domum· quia differente iudea gentilitas confluxit ad xp̄m· foris autem ſtātes volunt xp̄m videre qui ſpiritalem in lege ſenſum q̄rentes. ſeſe ad cuſtodiā litē foris fixerūt · ⁊ q̄ſi xp̄z poci⁹ ad docēda carnalia cogūt exire q̄ ſe ad diſcēda ſpiritalia q̄ſēciūt īṫrare

¶ Factum eſt autem in vna dierum. ⁊ ipſe aſcendit in vnam nauiculam ⁊ diſcipuli ei⁹ ⁊ ait ad illos Trāſfretemus trans ſtagnū ⁊ aſcenderunt Nauigantibus autez illis obdormiuit ⁊ deſcēdit procella venti ī ſtagnū ⁊ compellebantur ⁊ periclitabantur Accedentes autem ſuſcitauerunt eum dicentes Preceptor perimus. at ille ſurgens increpauit ventum ⁊ tempeſtatem aque ⁊ ceſſauit ⁊ facta eſt tranquillitas Dixit aūt illis Vbi eſt fides veſtra Qui timentes mirati ſunt adinuicem dicentes Quiſputas hic ē quia ⁊ ventis impat ⁊ mari ⁊ obediunt ei. ¶ Ciril· Quia diſcipuli omnes beneficiatos a criſto viderāt· dicebat eī ipſos p̄ p̄p̄m ſenſum in beneficijs

chriſti· delectari non enī ſiīr quis conſiderat q̄ ſunt
in alienis corporibus ⁊ in ſuo Et ideo dominus diſci
pulos ⁊ mari ⁊ ventis expoſuit Unde dicit̄ ¶Factū
eſt autem in vna dierum· ⁊ ipſe aſcendit in vnā na
uiculam ⁊ diſcipuli eius· ⁊ ait ad illos Tranſfrete
mus trans ſtagnum· ⁊ aſcenderunt ¶ Ciril· Uitās
quidem lucas queſtionem que ſibi fieri poſſet ƺ tem
porum ordine dicit eum in vna dierum intraſſe na
uiculam ¶ Ciril· Si autem vigilante domiō accidiſ
ſet tempeſtas vel non timuiſſent diſcipuli · vel non
exoraſſent vel nec credidiſſent eum poſſe tale ali
quid facere Quapropter dormit preſtans tempus
timori Sequitur enim ¶Nauigātibus autem illis ob
dormiuit· ⁊ deſcendit procella venti in ſtagnum·
¶ Ambro· Supra habes quia pnoctabat in oratiōe
quō hic i tempeſtate dormit· ſed exprimit̄ ſecuritas
poteſtatis · quomodo omnibꝫ timentibꝫ ſolus intre
pidus quieſcebat· ſꝫ quieſcebat corporis ſomno· cuꝫ
intenderet diuinitatis miſterio· nihil enim ſine verbo
fit ¶ Ciril· Cum magna autem diſpenſatione videt̄
eſſe pactum· ne mox poſtq̄ꝫ tempeſtas inuadere cepꝫ
nauiculā quererēt ab eo ſuffragiū · Sed poſtq̄ꝫ ma
lum inualuit ut manifeſtior fiat diuine maieſtatis po
teſtas Unde dicit̄ Et compellabant̄ ⁊ periclitabāt̄
qꝺ quidem dominus permiſit exercitationis grā ut
cum confeſſi fuerint periculuꝫ· cognoſcant miraculi
magnitudinem· Unde poſtq̄ꝫ magnitudo periculi in
intolerabilem metum eos vrgebat· tanq̄ꝫ aliā ſpem
non habentes ſalutis niſi ſolum ipm̄ dn̄m virtutū·
eum excitauerunt Sequitur enim Accedentes aūt
ſuſcitauerunt eum dicentes· preceptor perimus·
¶ Aug· de con· euā· Matheus quidem dicit· domīe
ſalua nos perimus Marcus aūt magiſter · non a te
attinet· q̄a perimus Eadem autem ē ſententia excitā
tium dn̄m volentiūq̄ꝫ ſaluari· Nec opus eſt querere
quid horum potius xp̄o dictum ſit · ſiue enim aliqꝺ
horum trium dixerint· ſiue alia ꝟba que nullꝰ euā
geliſtarum commemorauit tantundem aūt valentia
quid ad rem intereſt quāq̄ꝫ etiā hoc fieri potuerit· ut
pluribus eū excitantibus omnia hec· aliud autē ab
alio diceret̄· ¶ Ciril· Non autem erat poſſibile eos
perire· exiſtente cū eis omnipotente Unde illico ſur
git xp̄us qui habet oīm poteſtatem· ⁊ ſedat confeſti
⁊ procellā· ⁊ ventoꝝ impetū · ⁊ ceſſauit tempeſtas
⁊ facta ē trāquillitas· in quo oſtendit ſe deū eſſe· cui
in pſalmo dꝛ· Tu dominaris poteſtati maris· motum
autem fluctuū eius tu mitigas ¶ Beda Sic igitur
in hac nauigatione dn̄s vtriuſq̄ꝫ vnius eiuſdemq̄ꝫ per
ſone naturam oſtendit· dum is qui ut homo dormit
in naui· furorem maris vt deus verbo coercet ¶ Ci
rillus Simul aūt cum tempeſtate aquaꝝ ſoluit tem
peſtatem animaꝝ· vnd̄ ſequit̄ Dixit aūt illis· Ubi eſt
fides veſtra In quo verbo oſtendit ꝙ timorem non
facit temptationum inductio· ſed imbecillitas mentis
Sicut enī aurum probat̄ in igne· ſic i temptationibꝫ
fides ¶ Aug· de con· euā· Hoc autem ab alijs euan
geliſtis· alijs verbis dictū eſt Matheꝰ enim dicit eū
dixiſſe Quid timidi eſtis modice fidei Marcꝰ autē
ita dicit Quid timidi eſtis ne dū hētis fidem· ·i· illā
pfectam· velut granum ſinapis· hoc ergo ⁊ ille ait·

Modice fidei· lucas autem Ubi eſt fides veſtra Et
totum quidem dici potuit Quid timidi eſtis ubi ē fi
des veſtra Modice fidei Und̄ aliud hic aliud ille cō
memorat ¶ Ambro· Pacata igit̄ tempeſtate ad im
perium xp̄i diſcipuli ſtupefacti miraculo ſiſerrabile
admiracem· vnde ſequit̄ Qui timentes mirati ſūt ad
inuicem dicentes Quiſputas hic eſt· quia ⁊ ventis
imperat· ⁊ mari ⁊ obediunt ei Non autem diſcipuli
ut ignorantes eum hoc dixerunt admiracem· Nouē
rant eum deum eſſe ⁊ filium dei iheſum· admirantur
aūt innate poteſtatis abundantiā· ⁊ diuinitatis glo
riam quāuis ſimilis nobis eſſet· ⁊ uiſibilis ſm car
nem· vnde dicunt· Quis eſt hic id eſt qualis ⁊ quā
tus ⁊ i quāta virtute ⁊ maieſtate Impioſū enī ē ꝯ
dn̄antiū pceptū· ſꝫ ſtultis petitio ¶ Beda· Uel non di
ſcipuli ſꝫ naute ⁊ alij mirāt̄ qui i naui erāt Allegori
ce aūt mare ꝟꝫ ſtagnū tenebroſꝰ ē ⁊ amarꝰ mūdi eſt
Nauicta arbor crucis· cꝰ bn̄ficio fideles adiuti emer
ſis mūdi fluctibꝫ obtinēt litꝰ pŕie celeſtis· ¶ Amb·
Itaq̄ꝫ dn̄s qui ſe intelligit ꝑpter diuinū i terras mi
ſterium veniſſe relictis nauem aſcendit parentibus
¶ Beda· Aſcendunt autem ⁊ diſcipuli admonente
eo· vnde ip̄e ait Siquis vult pꝰ me venire abneget
ſemetip̄m ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me· Di
ſcipulis nauigantibus id eſt fidelibus ſeculum cali
tibus ⁊ futuri ſeculi animo quietem meditantibus
⁊ p ſanctiſpūs flatum· Uel etiam ꝑꝑꝫ remigiū con
tum infidos mundi fluctus certatim poſtergū ſcan
tibus· ſubito obdormiuit dn̄s ·i· aduenit tempus dn̄i
ce paſſionis ⁊ deſcendit ꝑcella· quia dn̄o ſomni mor
tis in cruce ſubeūte· fluctꝰ pſecutionū demoniacis fla
tibus excitati exurgunt· fluctibꝫ aūt nō dn̄i pacie
turbat̄ ſꝫ diſcipuloꝝ imbecillitas cōcutit̄ ⁊ trepidat
qui ſuſcitauerunt dn̄m· ne eo dormiente perirent· ſꝫ
cuius mortē viderant · reſurrectionē optant· qui ſi
differretur ipſi i perpetuū perirēt· vnde ſurgens i
crepat ventū · quia celeri reſurrectiōe p mortem de
ſtruit ſupbiā diaboli q̄ habebat imꝑiū mortis· Tēpe
ſtatem aūt aq̄ facit ceſſare q̄a rabiē iudeoꝝ mortē
inſultantiū reſurgens labefacit ¶ Ambro· Et aue
tas ſine temptatiōne neminē poſſe ex hoc uite cur
culo demigrare · Quia exercitiū fidei temptatio eſt
Subiecti igit̄ ſumꝰ neq̄ꝫ ſpinent̄ ꝑcellis· ſꝫ quaſi
puigiles naute gubernatorē excitemus q̄ nō termi
ſꝫ imperet ventis Qui ⁊ ſi ñ dormiat ſui corporis ſom
no· caueamꝰ tn̄ ne nr̄i corporis ſomno dormiat ⁊
q̄eſcat· bn̄ aūt arguūt̄ qui pñte xp̄o timebāt· cū vtiq̄
q̄ ei adhereat perire nō poſſit· ¶ Theo· Cū ſimile ē
ꝙ pꝰ mortē diſcipulis aparēs exprobrauit incre
dulitatē eoꝝ ⁊ ſic tumidis gurgitibꝫ ſedatis pateſecit
cunctis potentiam ſue diuinitatis·

¶ Enauigauerūt aūt ad regionē geraſenoꝝ
q̄ ē contra galileā· Et cū egreſſus eēt ad
terrā occurrit ei vir q̄dā qui demoniū habe
bat iā temporibus multis ⁊ veſtimento n̄ in
duebat̄ neq̄ꝫ in domo manebat ſed in monu
mentis is vt vidit Iheſum procidit ante
illum· ⁊ exclamans voce magna dixit·

Quid mihi et tibi eſt Iheſu fili dei altiſſimi.
obſecro te Ne me torqueas Precipiebat enī
ſpiritui immundo vt exiret ab homie Multis
enim temporibus arripiebat illum et vincie
batur cathenis et compedibus cuſtoditus
et ruptis vinculis agebatur a demonio ī de
ſerto Interrogauit autem illum iheſus di
cens Quod tibi nomen eſt. At ille dixit. le
gio quia intrauerunt demonia multa in eū
Et rogabant eum ne imperaret illis vt ī
abyſſum irent. Erat autem ibi grex porco
rum multorum paſcentium in monte et ro
gabant eum. vt permitteret eos in illos in
gredi Et permiſit illos Exierūt ergo De
monia ab homine et intrauerunt in porcos
Et impetu abijt grex perceps in ſtagnū
et ſuffocatus eſt quod vt viderunt factum
qui paſcebant. fugerunt et nunciauerunt ī
ciuitatē et ī villas. Exierūt aūt videre qd factū
eſt et venerunt ad iheſum. et inuenerunt ho
minem ſedentem a quo demonia exierant.
veſtitum ac ſana mente ad pedes eius et ti
muerunt Nunciauerunt autem illis qui vi
derant Quomodo ſanus factus eſt a legiōe
Et rogauerunt illum omnis multitudo re
gionis Gerazenorū vt diſcederet ab ipſis
quia timore magno tenebantur. ipſe autē
aſcendens nauem reuerſus eſt. et rogabat
illum a quo demonia exierant vt cū eo eēt
Dimiſit autem iheſus dicēs Redi in domū
tuā et narra quāta tibi fecit deus Et abijt
per vniuerſam ciuitatem predicans quāta
illi feciſſet iheſus.

¶ Criſ. Saluator nauigādo vna cum diſcipulis. ad
propriam patriam. vnde dicit. enauigauerunt autē ad
regionem Gerazenorum que ē contra galileam.
¶ Ier. Veratiora exemplaria nec geraſenorum ha
bent nec Gadarorū ſed gergeſinorū. ē enī gadara ciui
tas iudee ſtagnū aūt vel mare nullaten⁹ inuenit ī ea ſꝫ
geraſa ciuitas arabie eſt nec ſtagnū nec mare iux
ta habens. eſt autem gergeſa a qua gergeſei vrbs anti
qua iuxta tiberiacum Stagnum circa quam ē rupes
ſtagno vicina In qua oſtenditur deiectos fuiſſe por
cos a demonibus. quia tamen geraſa et gadara con
finium habent cum terra gergeſinorum. veriſimile ē
ab his locis erāt porcos fuiſſe adductos ¶ Bed. Ge
raſa enim vrbs ē inſignis arabie trās iordanē iuxta
montem galaad. quā tenuit tribus manaſſe non lōge a
ſtagno tiberiadis in quo porci precipitati ſūt ¶ Criſ.
Cum autem dominus deſcendiſſet a mari. occurrit
ei aliud terribilius miraculum Nā demoniacus tanq̄

ſeruus videns dominū ſeruitutem confitet. Vnd ſeq
tur Et cum egreſſus eſſet ad terraꝫ occurrit ei vir
quidam qui demonium habebat iam temporib⁹ mltis
¶ Aug. de con. euā. Qd matheus duos dicit fuiſſe
demoniacos marcus et lucas autem vnum cōmemo
rant Intelligas vnum eorum fuiſſe perſone alicui⁹
clarioris et famoſioris. queꝫ regio illa maxime dole
bat. et pro cuius ſalute plurimū ſatagebat hoc volē
tes ſignificare duo euāgeliſte ſolum cōmemorandū
iudicauerunt. de quo facti huius fama latius precla
riuſq fragrauerat ¶ Criſ. Vel lucas elegit ex illis
duobus eum qui ſeuior erat. Vnde flebilius narrat
eius infortunium. cum ſubdit Et veſtimento non in
duebatur. neq ī domo manebat ſed in monumentis.
Viſitant autem demones mortuorum ſepulcra volē
tes imbuere hoīes piculoſa doctrina q ſcilicet mor
tuorum anime demones fiunt. ¶ Ciril. Qd aūt nu
dus peteBat defunctorum ſepulcra demoniace fero
citatis erat indicium Permittit autem quoſdam diſ
penſatiue deus ſubeſſe demonibus. ut nos perpenda
mus p eos quales ſunt demones erga nos vt renu
amus eis ſubijci velle. et ſic vno patiente edificātur
quāplures ¶ Criſ. Quia vero hoīem eū populi fate
bantur. acceſſerunt demōes diuinitatem predicātes
ipſius. quā etiam mare ſua tranquillitate clamaue
rat. Vnd ſequitur Is ut vidit iheſum. procidit an
illum et exclamās voce magna dixit ¶ Ciril. Atten
das hic timorem annexū audacie et deſperatiōi mul
te. Signum enim diabolice deſperationis eſt ī audiē
do dicere. Quid mihi et tibi eſt iheſu fili dei altiſ
ſimi. Timoris vero cum precat. Obſecro te ne me
torqueas. Sed ſi noſti. eum eſſe filium dei altiſſimi.
fateris eū deū celi et terre. et eorū que continentur ī
eis. qualiter igitur non tua imo ſua vſurpas Et di
cis Quid mihi et tibi. Quis autem principum ter
renorum omnino ſuſtinebit. A barbaris laceſſiri ſuo
ſubiectos imperio. Vnde ſequit. Precipiebat enim
ſpiritui immundo vt exiret ab hoīe Et neceſſitatē
precepti oſtendit ſubdens. Multis enī temporibus
arripiebat illum. et vinciebatur cathenis et compedi
bus cuſtoditus et ruptis vinculis agebat a demonio
in deſerto ¶ Criſ. Vnde quia nemo audebat dmonia
cum tenere. ipſe xps ad eum vadit alloquēs ipm.
Sequitur enim. Interrogauit autem illum ihus di
cens. quod tibi nomen ē Non velut inſcius nomen ī
quirit Sed ut confeſſa peſte quā tolerabat. virtus
curantis gratior emicaret ¶ Beda Sed et noſtri tē
poris ſacerdotes qui p exorciſmi gratiā demones ei
cere norunt. ſolent dicere patientes nō aliter valere
curari. Niſi omne qd ab immundis ſpiritibus vigi
lantes dormienteſue pretulerint. confitendo patenē
exponant et maxime quādo corporis humani concu
bitum petere ſe ac patrare confingunt. vnde et hic
cōfeſſio ſubditur. At ille dixit legio. quia intrauerūt
demonia multa ī eum ¶ Greg. niſſen⁹. Imitantes q̄
dam demones ſupnas milicias et legiōes angelicas
dicunt ſe legionem ſicut et eorum princeps dicit ſe
poſiturum thronum ſup aſtra ut fiat altiſſimo ſimi
lis. ¶ Criſ. Poſtq̄ꝫ autem dominus ſupuenerat de
monibus creaturam dei pturbantibus. putabāt eū

pter excessum eorum que fiebant non expectare tem
pus supplicij Et quia culpam diffiteri non poterant
instanter ne cito sustinerent penam Unde sequitur Et
rogabant eum ne imperaret illis ut in abissum irēt
¶ Theoph. Quod quidam postulant demones vo
lentes adhuc cum hominibus conuersari ¶ Ciril. hoc
autem palam est quod emule caterue maiestatis diuine
ineffabili potentia saluatoris detrudebantur ad infer
na ¶ Maxi. Statuit autem deus vnicuique materiei
peccatorum consonā penā. gehennā ignis propter car
nis incendiū Stridorem dentium propter risū lasciuū
Intolerabilem sitim propter voluptatem et crapulā
Peruigilem vermē. propter obliquū et malignum cor
Caliginem perpetuā propter ignorantiam et fallaciam
Limbum abissi propter superbiam Unde demonibus tāquā
superbis abissus delegatur. Sequitur Erat autem ibi
grex multorum porcorum pascentium in monte.
¶ Aug. de con. euā. Quod marcus dicit circa montem
fuisse gregem porcorum Lucas autē in monte nō repu
gnat grex enim porcorum tā magnus fuit. ut aliquid
eius esset i mōte et aliquid circa mōtē erāt enim duo milia por
corū sicut marcus expressit ¶ Am. Demōes autē
celestis luminis claritatem sustinere non poterant. ut
qui oculos dolent radios solis ferre non possunt.
¶ Ciril. Et iō ēba imūdorum spirituū petit mitti i cō
formē sibi gregē imūdorum porcorum. Seqūr enim Et roga
bant eum. ut permitteret eos in illos ingredi ¶ Athana. i
vita antonij. Et si super porcos potestatem non ha
bent multomagis nullā hūt contra homines factos
ad imaginem dei. Oportet ergo deum solum timere
illos autem contemnere ¶ Ciril. Dominus autem cō
cessit eis potestatem ut hoc inter cetera fiat nobis
causa salutis et roboris spes Sequitur enim et permi
sit illos Considerare autē oportet quod demōes praui
sunt et hostiles his qui eis sunt subditi. ut potest pa
tere ex eo quod porcos precipitauerunt et suffocauerūt
in aquis. unde sequitur Exierunt ergo demonia ab
homine et intrauerūt in porcos et impetu abijt grex
perpreceps in stagnum et suffocatus ē Et ideo cōces
sit eis xp̄s petentibus ut ex euentu appareat quā sint
crudeles Erat etiam necessarium ostendere filiū dei
prouidentiā rerum hr̄e nō minus quā pater ut equalitatis
decor i vtroque appareat ¶ Cir. Fugā aūt pastores arri
piūt ne cū porcis perirēt vn seqr̄. quod ut uidērt fa. quod pa
scebant. fugerunt et huiusmodi terrorē ciuibus intu
lerūt Unde seqr̄ et nūciauerunt in ciuitatem et i uillas
duxit aūt eos ad saluatore damni necessitas Sequitur
enim Exierunt aūt videre quod factum est et venerunt
ad ihesum Ubi considera quod dum deus hoies punit i
rebus. confert beneficium animabus. Cum autem pro
fecti essent Viderunt sanum eū qui iugiter vexaba
tur Sequitur enim Et inuenerūt hoiem sedentem a quo
demōia exierant vestitum. quia antea continuo nudus
erat. ac sana mente ad pedes eius Nō enim discedit a
pedibus a quibus ē nactus salutem. et sic agnoscentes
signum mirati sunt passionis remedium et obstupue
runt i facto. Sequitur enim Et timu. H autem factū pti
nuit contiū pti verbi audierāt. Seqr̄ enim Nuncia
uerūt aūt illis qui viderāt quō sanus factus ē a legio
ne Oportebat aūt eos supplicare ihesu ne inde recede

ret. sed custos esset regionis. ne demones haberent
accessum ad eos. sed pre timore propria salutē pertimi
serunt rogantes saluatorem recedere Sequitur enim
Et rogauerunt illum omnis multitudo regionis ge
razenorum ut discederet ab ipsis quia timore magno
tenebantur ¶ Theoph. Timebant enim ne iterū dam
num aliquod paterentur. sicut passi fuerant in submersi
one porcorum ¶ Cris. Attende aūt xp̄i humilita
tem. Postquam enim collatis a se talibus beneficijs expelle
bant eum nō obstat. sed discedit eos qui seipsos indi
gnos sua doctrina promulgauerant derelinquens. Seqr̄
enim Ipse aūt ascendens nauē reuersus ē ¶ Titus. Et
eo discedente ille qui passus fuerat a saluatore non
discedit. Sequitur enim Et rogabat illū a quo demōia
exierant ut cum eo esset ¶ Theo. Nā sicut exper
tus timebat ne forte elongatus a ihesu rursus demo
nibus esset paratus Dominus aūt ostendit a quo quā
uis nō sit cum eo presentialiter. tamē potest cum gratia
sua protegere Sequitur enim Dimisit aūt ihesus eum
Redi i domum tuam et narra quanta tibi fecit deus
Non autem dixit. quanta tibi feci ego formam p
bens humilitatis ut rectitudines nostras referamus
in deū ¶ Tit'. Nec enim prouincie in lege videas. quia
quod enim filius operatur pater operatur. Cur aūt quos vbique
liberatos monebat nulli dicere. huic liberato a legio
ne dicit narra quāta tibi fecit. Deus quia illa tota regio illa
deū ignorabat irretita cultu demonū Vel ver' quā
quidē ad prem reuocat miraculū dicit narra Cū vero lo
tur de seipso monet nulli dicere. Ille aūt qui liberatus
est a demonibus nouerat deum esse ihesum et ideo predicauit
quāta fecit illi ihesus. Seqr̄ n. Et abijt per vniuersam ciuitatem predicans
quāta illi fecit ihesus ¶ Cris. Et sic illos qui se indignos sua
doctrina promulgauerāt. derelinquens statuit eis eū i ma
gistrū qui fuerat a demonibus liberatus ¶ Beda. Mistice
aūt geraza significat nationē gentiū quas post passio
nem et resurrectionē suā dūs per predicatores visitauit
Unde geraza vel gergesi ut quidā legūt. interpretatur
colonū eiciēs. i. diabolū a quo prius icolebat Vel adue
na appropinquās qui prius longe erat. ¶ Ambro. licet aūt
discordet nūerus curatorum a xp̄o sm lucā et matheū
enim concordat misteriū. Deni. iste qui habebat demonia
populi gentilis ē figura. duo quos illic sunt figurā populi gentilis
accipiūt. quā cū tres filios noe genuit. sem chanaan
iaphet. Sem tantūmodo familia i possessionē ascita
ta est dei Ex duobus illis diuersarum nationum popu
li pullularūt Qui multis inquit temporibus habebat de
monū. tempore qui a diluuio vsque ad aduentū domini
vexabatur Nudus autem erat quia in tegumentum
nature sue et virtutis amisit ¶ Augustinus de que
euangelistarum In domo non habitabat. hoc est n
conscientia sua non requiescebat. In monumentis
manebat id est in mortuis operibus hoc est peccatis
delectabatur ¶ Ambrosius Vel quid sunt corpora per
fidorum nisi quedā sepulcra in quibus dei vba non ha
bitant ¶ Aug. de que. euan. Qui aūt compedibus ferre
et cathenis ligabatur. significat graues et duras leges
gentiū. quibus etiā in eorum republica pecca cohibent. quod aūt
vinculis talibus disruptis agebat a demonio i deserta
significat quod etiā ipsis transgressis legibus ad ea scelera cu
piditate ducebatur quo iā vulgarē consuetudinē excede

q vero i legio demonum erat. ſignificat ſuc gen
tes qui multis demonibus ſeruiebant. q in porcos
paſcentes i montibus demonia ire conceſſa ſunt. ſi
gnificant immundos et ſuperbos homines quibus
demonia dominant propter idolorum cultus. ¶ Amb.
Quo enim hi ſunt qui immūdorū uſu animalium vo
lutantur rationis expertes luculentis vite ſue actibus
naturalium coinquinauerunt ornamenta uirtutum
¶ Aug. de que euā. Ex autem i ſtagnum precipi
tatio ſignificat q iam clarificata eccleſia et libera
to populo gentium a dominatione demonorum i abdi
tis agunt ſacrilegos ritus ſuos qui xpo credere no
luerunt ceca et profūda curioſitate ſubmerſi ¶ Am
broſius Impetu autem feruntur i preceps quoniā
nullus mentis contemplatione reuocantur ſed tamq̃ de
ſuperioribus ad inferiora per improbitatis pcliue detruſi
inter fluctus mundi huius intercluſo pereunt ſpūs
commeatu. neq enim i his qui fluido eſtu voluptatis
huc atque illuc feruntur. illius ſpūs poteſt eſſe cōmerciū
miſeria igitur quia homo ipſe ſue ē autor erumne.
Nam niſi quis porci more vixiſſet. nunq̃ accepiſſet
in eum diabolus poteſtatem. aut ſi accepiſſet non ut
perderet ſed ut probaret. Et fortaſſe diabolus quia
poſt domini aduentum bonos iam depredari non pote
rat non bonum ſed leuium querit interitum. vt la
tro non armatos ſed incautos inſidiatur ſermibus. uiderūt hoc
magiſtri gregum et fugerunt. Neq enim vel phie
profeſſores vel principes ſinagoge pereuntibus po
pulis poſſunt ferre medicinam. ſolus ē xps qui au
fert peccata populorum ¶ Aug. de que. euan. vel q
porcorum paſtores fugientes iſta nunciauerunt. ſi
gnificat quoſdam primates impiorum tamq̃ xpianā
legem fugientes. potentiam tamen eius per gentes ſtu
pendo et mirando predicare. Quod aūt gerazeni co
gnito eo qd factum ē. rogant iheſum ut ab eis di
ſcederet magno timore perculſi. ſignificat magni
tudinem vetuſta ſuauitate delectatam honorare qui
dem ſed nolle pati xpianam legem. dum dicūt q eā
implere non poſſunt. Admirantes tamen fidelem po
pulum a priſtina perdita conuerſatione ſanatum
¶ Beda vel i gerazenorū ciuitate ſpēs at ſpē ſina
goge videtur exiſtere qui rogabant vt diſcederet.
quia timore magno tenebantur. Infirma enim mens ñ
capit dei verbum. nec poteſt pondus ſuſtinere ſapiē
tie. Sed ideo dñus moleſtus non fuit. ſed aſcendit
in nauiculam ad ſuperiora a ſinagoga. ſcilicet ad ec
cleſiam et egreſſus ē per ſtagnum. Nemo enim de ec
cleſia ad ſinagogam ſine periculo tranſit ſalutis. ſed
ille qui de ſinagoga ad eccleſiam tranſire deſiderat.
crucem ſuam tollat vt diſcrimen euadat. ¶ Aug. de
que euā. Quod autem ille ſanatus cupit iam eſſe cū
xpo et dicitur ei. Redi i domum tuam et narra quāta
tibi fecit deus. ſic intelligitur. ut ſic quiſq intelligat
poſt remiſſionem peccatorum redeundum ſibi i con
ſcientiam bonam ſicut i domum. et ſeruiendum euāge
lio propter aliorum ſalutē vt deinde cū xpo requieſcat Ne
cum properare vult eſſe cū xpo. negligat miniſterium
predicationis fraterne redemptioni accomodatum.

¶ Factum eſt autem cū rediſſet iheſus ex
cepit illum turba. Erāt ei omnes expectā
tes eū Et ecce venit vir cui nomē iayrus Et
ipſe princeps ſinagoge erat et cecidit ad pe
des iheſu rogans eum vt intraret in domū
eius. quia filia vnica erat illi fere annorum
duodecī et hec moriebatur. et cōtigit dum iret
a turba comprimebatur et mulier quedam
erat In fluxu ſanguinis ab annis duodeci
que in medicos erogauit omnem ſubſtantiā
ſuā. nec ab illis potuit curari. acceſſit retro
et tetigit fimbriam veſtimenti eius. et conſe
ſtim ſtetit fluxus ſanguinis eius. Et ait ihe
ſus Quis eſt qui me tetigit. Negantibus
autem omnibus. dixit Petrus Et qui cum
illo erant Preceptor. Turbe te cōprimunt
et affligunt et dicis quis me tetigit et dixit
Iheſus tetigit me aliquis. Nam ego noui
virtutem de me exiſſe Videns autem mulier
quia non latuit eum tremens venit. et pro
cidit ante pedes illius. et ob quam cauſam
tetigerit eū Indicauit coram oī ppl'o et quē
admodū cōfeſtī ſanata ſit at ipſe dixit illi Fi
lia fides tua te saluā faciet vade i pace

¶ Aug. de cō. euā. Poſt narratū apud Gerazenos
miraculū trāſit. ad narrādū miraculū de archiſina
gogis filia dicens. Factum eſt autem cum rediſſet
ihs exce. illum tur. Erant enī omnes expe. eum.
¶ Theo. Sūt qdē ipē doctrinā et ipē miracula ¶ Aug
de con. euāge. q vo adiūgit Et ecce vir cui nomen
Jayrus. Non continuo factum accipiendum ē. ſed
prius illud de conuiuio publicanorum ſicut narrat ma
theus cui rei ſic coniungit hoc. ut non poſſit aliud fa
ctum conſequenter itelligi ¶ Titus. Eſt autem poſi
tum nomen iudeorū cauſa qui tunc nouerunt qd ac
cidit. vt nomen demonſtratio miraculi fiat Acceſſit
autē non aliquis infimorum. ſed princeps ſinagoge.
vt magis obturarent iudeorum ora. vnde ſequitur
Et ipſe prin. ſina. erat Acceſſit autem ad xpm cauſa
neceſſitatis. vrget enim aliquādo dolor ad agendū
ea q̄ decent ſm illud pſalmi In chamo et freno max
illas eorum conſtringe qui non approximāt ad te.
¶ Theoph. vnde neceſſitate inſtante cecidit ad pe
des eius. Sequitur enim. Et ceci. ad pe. ihſu De
cebat autem vt abſq neceſſitate cogēte caderet ad
pedes eius. et cognoſceret ipſum deū eē ¶ Criſ Sz
conſidera eius inertiam. querit enim a chriſto vt in
domum veniat Sequitur enim iſ Rogans eum vt in
traret in domum eius ignorans ſcilicet q abſens po
terat liberare. nam ſi ſciuiſſet. dixiſſet ſicut centu
rio. dic verbo et curabitur filia mea ¶ Grecus Cā
autem aduentus eius ponit. cum ſubditur. Quia vni
ca filia erat illi. domus fundamentum. ſucceſſio ge
neris. fere annorum duodecim i ipſo ſcilicet flore eta
tis et hec moriebatur poſt thalamis efferenda ad tu
mulum ¶ Criſ. Aduenerat autem dominus. non vt

iudicaret mundum·ſ; vt ſaluaret Quapropter non
examiat dignitatē parentis ſed eq̄nimit arripit op⁹
ſciēs q̄ mai⁹ erat futuꝝ eo qd̄ q̄rebat vōbat aū vt
ad remediū egrotātis venit aū ſe ſuſcitaturꝝ iā mor
tuā ⁊ inſerturum terrenis firmam ſpem reſurrectio
nis ¶ Ambro· Suſcitaturus autem mortuā ad faci
endū hoc añ emorroiſſā curauit ſicut ⁊ reſurrectio
temporalis in paſſione domini celebrabat vt perpe
tua illa credat vñ ſeqt̄ ⁊ cōtigit dū iret a turba con
primebatur ¶ Ciril· Quod maximū erat inditium
q̄ veram carnem induerat ⁊ omnē conculcaret ſup
biam Nec enim a longe ſequebant ſed eum circun
dabant ¶ Grecus Quedam aūt mulier graui mor
bo detenta cuius infirmitas corpus· medici vero di
uidas conſumpſerant ſolam ſpem in tanta diffiden
cia reperit vt paderet dño De qua ſequitur et mu
lier quedam erat in fluxu ſanguinis ab annis duode
cim que i medicos erogauit omnem ſubſtantiā ſuā
nec ab ull̄ potuit curari acceſſit ret⁹ ¶ Tit⁹ q̄lit aū
nō eſt digna preconio hec mulier· que viribus ex
tinctis corporis ob continuum ſanguinis fluxum ⁊
tanto populo concurrente circa illum affectu robora
ta ⁊ fide petierat populum· ⁊ retro latens tetigerat
fimbriā veſtimenti· Sequitur eñi· ⁊ tetigit fimbriā
veſtimenti eius ¶ Ciril· Neq̄ eñi licebat immūdis
vel tāgere queq̄ſ; ſactoꝝ vel appropiquare viro ſan
cto· ¶ Criſoſto· Ritu autem legis huiuſmōi paſſio
reputabatur imundicia magna· aliter etiam· nōdum
enim nec ipſa habebat dignam opinionem de eo Nō
enim putauiſſet latere· ſed tamen confiſa de ſanitate
accedit ¶ Theophilus· Sicut autem cū aliquis ocu
lum lucerne lucenti adhibet· aut igni ſpinas ſtatim
operantur· ſic quidem qui fidem affert potenti curare
ſtati curationem conſequit̄ vñ ſeqt̄· Et cōfeſti ſtetit
fluxus ſanguinis eius ¶ Criſ· Non autem ſola ve
ſtimenta ipſius mulierem ſaluauerūt· nam ⁊ milites
ſortiti ſunt ea inter ſe· ſed fidei eius intentio ¶ The
ophilus Credidit eñi ⁊ ſaluata eſt· ⁊ ut congruum
fuit· primo tetigit chriſtum intellectualiter· deide cor
poraliter ¶ Grecus Audiuit aūt dñs tacitas muli
eris cōſideratiões ⁊ tacēs liberauit tacētem· paſſus
ſua ſponte ſanitatis rapinam ſed poſtea miraculum
publicat· Unde ſequitur· Et ait iheſus quis eſt· q̄
me tetigit ¶ Ciril· Non enim latuit dominum perpe
tratum miraculum· ſed qui cuncta cognoſtit· quaſi
neſciret· interrogat ¶ Grecus Neſcientibus autē
diſcipulis qd̄ querebat· ſed putantibus de ſimplici
quodaꝫ tactu dicere· dominū queſtioni reſpondent· ſe
quitur enim Negantibus autem omnibus dixit pe
trus· ⁊ qui cum illo erant· Preceptor tur·te oppri
mūt· ⁊ affligunt· ⁊ dicis· quis me tetigit Et ideo do
minus tactum ſua reſponſione diſtinguit Sequitur
enim Et dixit illis iheſus· tetigit me aliquis Sicut
etiam dicebat· qui habet aures audiendi audiat· quā
uis omnes habeant huiuſmodi corporalem auditū·
ſed non eſt vere audire· Si audiatur incaute· Nec
vere tangere· ſi infideliter tangatur· ¶ Ciril· Pro
palat autem cōſequenter qd̄ factum ē cum ſubditur
Nā ⁊ ego noui virtutem de me exiſſe Reſpondet
ſm opinionem audientium· his tamen nobis mani

feſtatur q̄ ipſe verus eſt deus· ⁊ ex eo q̄ prodigia liber
factum ē ⁊ ex ſermonib⁹· tranſcendit enim naturam
noſtram ⁊ forſan angelicā poſſe queq̄ſ; virtute emit
tere quaſi a ꝓpria natura Conuenit autem hoc ſoli
ſupreme nature Nā illa nāq̄ creaturarum aliquam
gerit ſaluandi poteſtatem Vel etiam aliqua alia ſcili
cet miracula faciendi· ſed diuinitus preſtitam· non
enim ambitione glorie non pmiſit latere diuine vir
tutis oſtenſionem qui multotiēs precepat tacere mi
racula· ſed quia ſpectabāt ad vtilitatem eoꝝ qui vo
cabātur p fidem ad grām ¶ Criſ· Primo eñi ſolam
femine metum ne remorſum conſciētie pateretur q̄ſi
ſurripiens grām Secūdo corrigit eā quia latere pu
tauerat Tertio fidem ei⁹ exprimit cunctis· vt ⁊ alij
imitentur prodit q̄ nō minus miraculum reſtrīgēs
ſanguinis· dū oſidit ſibi cuncta patere ¶ Cirl· Tūc
per principem ſinagoge pſuadebat indubitabiliter
credere q̄ a laqueis mortis eripiet filiā eius ¶ Criſ
Ob h̄ aūt dñs nō ſtatim eam manifeſtauerat· ut oſte
ſo q̄ oīa ſibi liquent· faciat mulierē predicare qd̄ fa
ctum ē· ut ſuſpitiōe miraculū careat· vñ ſeqt̄· uidēs
aūt mulier q̄a nō latuit eū tre ve· ⁊ p̄o· ante pedes
eius ⁊ ob quā cām teti· eū indicauit co·om· po· ⁊ quē
admodū cōfeſti ſa· ſi· ¶ Ori· Eādē aūt ſanitatē qui
nacta ē mlier ex contactu vbis cōfirmauit ſaluator· vñ
ſeqt̄· At ipſe dixit illi· fi· f· t· te ſal· fe· Vade i pa· id
ē eſto ſane a tuo flagello ⁊ ſanat p̄mo p fidem aiam
deinde vero corp⁹ ¶ Titus Vocat aūt filiā iam fidē
cā ſanatā· fidē eñi grāꝫ adoptōis ipendit ¶ Euſeb·i
eccl·hiſtō· Dicūt aū hāc mulierē in paneade q̄ ciui
tas philippi vñ fuit oriunda ſtatuiſſe triuphos in
gnes collati ſibi bñficij a ſaluatore· ſtabat nāq̄ in
altā baſin ad limīa dom⁹ eius eneū ſimulacrū mulieris
flexis genib⁹· manibus q̄ iūctis quaſi p̄cantē ex cuiꝰ
oppoſito aliud erectū ſimulacꝝ adiſtar uiri eiuſdē ma
terie amictū dyploide ⁊ manū vſus mlierē extendē
āu c⁹ pedes ſup ipām baſin aliena ſpēs plāte orta q̄
vſq̄ ad ence dyploidis oras pergens medicina oīm
paſſionū eē ferebat· hāc aū ſtatuā dicebat reſpēnta
re xp̄m quā maximin⁹ deſtruxit ¶ Amb· mulier aū
reliquerat i gerazenis ſinagogā xp̄e ⁊ quē hi nō
recepant· recepi⁹ alieni ¶ Bed· vl̄ i fine ſeculi hic
ē ad iudeos reditur⁹ atq̄ ab eis p fidei cōfeſſionē libe
ter accipiēdus ¶ Amb· quē aū putam⁹ ſinagoge pri
cipē eē n̄ legē c⁹ cōtēplatōe dñs ſinagogam n̄ penit⁹
dereliq̄t ¶ Bed· vl̄ pīceps ſinagoge moiſes intellig
tur· vñ b̄n iayrus· i· illūinās vl̄ illumiatur⁹ voīt q̄a q̄
accepit vba uite dare nob ⁊ p h̄ cetēs illuīat ⁊ ipē
a ſpūſancto illuīat· cadit aū archiſinagog⁹ ad pedes
ihū q̄a legiſlator cū tota patꝝ pgenie xp̄m in carne
aparētē lōge ſibi p̄ferēdū eē cognouit· Et rogabat
xp̄i deus cōueniēt pedes acapiēdi ſūt incarnatō q̄
terrā nr̄e mortalitatis tetigit· rogauit aū intraret i do
mū ei⁹ q̄a ei⁹ videre deſiderabat aduētū filia aū vni
ca ei⁹ ē ſinagoga q̄ ſola ē legali īſtitutiōe cōpoſita q̄
xij· etatis āno· hoc eſt tempore pubertatis appropin
quante moriebatur quia nobiliter a prophetis edu
cata· poſtq̄ꝫ ad intelligibiles annos peruenerat in q̄
bus ſpirituales deo fructus gignere debebat· ſubito
erroꝝ languore cōfternata ſpiritalis vite uiā ambulare

niſi ipſe non ſuccurreret · corruiſſe ī montē Ad pu
ellam autem ſanandam pergens dn̄s a turba comp̄mit̄
qui gentem iudee ſalutaria monita prebens carnaliū
populorum eſt conſuetudine grauatus ¶ Amb. Ad
hoc aūt principis filiam dum pperat dei verbū ut
illos faceret filios iſrael ſancta eccleſia ex gentibus
congregata que inferiorū lapſu criminū deprībat · pa
rentum alijs fide p̄ripuit ſanitatē ¶ Bed. Dupliciter
autē ſanguinis fluxus pt̄ intelligi · hoc eſt ⁊ ſup ido
lorum pollucione ⁊ ſup his q̄ carnis ⁊ ſanguinis ob
lectacione patrant̄ ¶ Am. Quid aūt ſibi vult q̄ hec
principis filia ano xij · xij · moriebat̄ ⁊ mulie͂ iſta fluxu
ſanguinis ab ānis · xij laborauit niſi ut intelligat̄ quia
quādiu ſinagoga viguit laborauit eccleſia ¶ Bed
una enim pene ſeculi etate ⁊ ſinagoga in patriarchis
naſci cepit ⁊ gentilium nacionem idolatria fedauit
¶ Amb. Sicut aūt illa ī medicis erogauerat om̄ez
ſubſtanciā ſuam · ita cōgregacio gencium amiſerat oīa
dona nature ¶ Beda Medicos aūt intellige ſiue falſos
theologos ſiue philoſophos legumq̄ doctores ſecula:
rium qui multa de virtutibus vicijſq̄ differētes vtilia
ſe viuendi inſtituta mortalibus dare pmittebant · ſeu
ipſos immundos ſpūs q̄ velut homibus cōſulendo ſe pro
deo colendos igerebāt quibus audiēdis gentilitas quā
to magis naturalis induſtrie vires expenderat tanto
min⁹ potuit ab iniquitatis ſue ſorde curari ¶ Amb.
Poſtquā aūt egrotare populū iudeorū ſperare cepit
gentium ſue remedium tempus veniſſe cognouit quo
nat⁹ adēſt ē celo ſurrexit vt occurreret fide pmp
ta pudore cūctanti hoc ē eñi pudoris ⁊ fidei agno
ſcere infirmitatem nō deſperare veniā Verecunda
ergo fimbriam tetigit · fidelis acceſſit religioſa credi
dit ſapiens ſanatam ſe eſſe cognouit ſic ſancta plebs
gencium que deo credidit · peccatum erubuit · ut deſere
ret fidem detulit vt crederet deuocionem exhibuit
ut rogaret · ſapienciam induit ut ſanitatem ſuā ipſa
ſentiret fiduciā ſumpſit ut fateret̄ q̄ p̄ripuiſſet ali
enum Retro aūt tangitur xp̄s quia ſcriptū ē Poſt
dominum deū tuū ambulabis ¶ Beda Et ipſe ait ſi
quis michi miniſtrat · me ſequat̄ · ſiue q̄ p̄ſentē in car
ne dominum non videns vel quia pactis diſpenſacionis ſa
cramētis per fidem cepit veſtigia eius ſubſequitur ·
¶ Greg. p. mor. Premēte aūt turba vna redempto
rem noſtrū mulier tetigit quia carnales quiq̄ ī eccle
ſia eū cōprimunt a quo longe ſūt ⁊ ſoli tangunt qui
huic veraciter humiles adiungunt̄ turba igit̄ p̄mit
⁊ non tāgit quia importuna ē p preſenciā ⁊ abſens
p vicium ¶ Beda Vel vna credula mulier dn̄m tāgit
quia qui diuerſis hereſibus inordinate affligit̄ · ſolo
catholice eccleſie corde fidelis ōnt̄ ¶ Am. Illō ei cre
dit q̄ opinat̄ credūt q̄ tāgūt fid̄ tāgit̄ xpc fide videt̄
denique ut fidez tāgentis expimeret dic. Ego cognoui
virtutem de me exiſſe · qd̄ ē euidentius indiciū quia
non intra poſſibilitatem cōdicionis humane atq̄ in
tra corporis clauſtrū diuinitas coartata ē Sed vltra
fines noſtre mediocritatis virtus exundat eterna nō
enim humana ope plebs gencium liberatur · ſed dei
munus ē congregacio nacionum que eciā breui fide
miſericordiā iclinat eternā · nam ſi cōſideremus quā
tulle fides noſtra ⁊ intelligamus quātus ſit dei fili⁹

videmus quia comparatione eius fimbriā tantumō
tangamus Superiora vero veſtimenti eius nequim⁹
attingere Si igitur ⁊ nos curari volumus · fid̄ tan
gamus fimbriam xp̄i ¶ Non autem latet eū quicūq̄
tetigerit ¶ Beatus qui vel extremam partem verbi
tetigerit nam totum quis poteſt comprehēdere.

¶ Adhuc illo loquente. venit quidam ad/
principem ſinagoge dicens ei quia mortua
eſt filia tua. noli vexare illum Jheſus autē
audito hoc verbo Reſpondit patri puelle.
Noli timere. crede tantum. ⁊ ſalua erit Et
cū veniſſet domum. nō permiſit intrare ſecū
quēq̄ niſi petrum ⁊ iohannez ⁊ iacobum ⁊
patrē ⁊ matrem puelle. Flebāt aū omnes
⁊ plangebant illam At ille dixit. nolite fle
re. nō ē eñi mortua puella ſꝫ dormit Et dri
debant eum. ſciētes quia mortua eſſet Ipſe
aūt tenens manū ei⁹ clamauit dicēs. puel/
la ſurge Et reuerſus eſt ſpiritus eius. ⁊ ſur
rexit continuo Et iuſſit illi dari manduca
re Et ſtupuerunt parentes eius Quibus
precepit ne alicui dicerent qd̄ factū erat.

¶ Cris. Oportune dn̄s expectabat puelle mortem ut
ppalaretur reſurrectionis miraculū ppter qd̄ ⁊ tar
dius incedit ⁊ loquitur cum muliere diu⁹ vt Ar
chiſinagogi filia expiraret ⁊ huius aduentus nūcij
aduenirent Vnde dicitur Adhuc illo loquente venit
quidā ad prin · ſina · di · ei · quia mor · eſt filia tua no ·
vex · illum ¶ Aug. de con · euan · Sed cū matheus archi
ſinagogum non morituram filiam ſuam narret domi
no nunciaſſe ſed omnino defunctā lucas autē ⁊ mar
cus nondū mortuam vſq̄ adeo ut dicant veniſſe po
ſtea qui mortuam nunciarent conſiderandum eſt ne
repugnare videatur Et intelligendum ē breuitatis
hoc cauſa matheum potius dicere voluiſſe Roga:
tum eſſe dominum ut faceret · qd̄ eum feciſſe manife
ſtum eſt ſcilicet ut mortuam ſuſcitaret Attendit eñi
non verba patris de filia ſua · ſed qd̄ eſt potiſſimum
voluntatem Sane ſi alij duo vel quiſq̄ eorū patrē
commemoraſſet dixiſſe qd̄ venientes de domo dixerūt
Vt iā nō vexaretur iheſus · quia puella mortua fu
iſſet · repugnarent eius cogitacioni verba que poſu
it matheus Nunc vero illud nūciantibus ⁊ prohiben
tibus ne magiſter veniret · non legitur q̄ ipſe conſen
ſerit Vnde dominus non diffidentem reprehendit ſed
credentem robuſti⁹ cōfirmauit · Vnde ſeq̄t̄ Jheſ⁹ aūt
au · hoc v · re · pa · pu · no · ti · ſꝫ crede tm̄ ⁊ ſalua erit ·
¶ Atha · Fidem dn̄s exigit ab inuocantibus eū non q̄
indiget adminiculo aliorum Ipſe namq̄ eſt domin⁹
⁊ largitor eſt fidei Sed ne videret̄ ex accepcōe per
ſonarum ſua dona conferre oſtendit q̄ credentibus
fauet ⁊ ne ſine fide accipiant beneficia ⁊ ea per infi
delitatem aboleant vult eñi benefaciens durare gra
ciam · et ſanans in concuſſum permanere remedium
¶ Theo · Mortuā aūt ſuſcitatur⁹ eicit omnes q̄ſi
nos docēs abſq̄ iam gl̄ia eē · ⁊ nihil ad ōmōſtracō

facere ⁊ ꝙ cum quis debet miracula ꝑpetrare non
decet ipm̄ eſſe in medio plurimoꝝ ſed ſolitariū ⁊ ab
alijs ſeparatū· vñ ſeqtur· ⁊ cū ꝑuenit ad domum nō
permiſit intrare ſecū quēq̃ niſi petrum iohānē ⁊ ia
cobum ⁊ patrē ⁊ matrē puelle. Solos aūt hos in-
tromiſit tanq̃ diſciploꝝ duces ⁊ potētes miraclū
occultare. Non em̄ volebat ipm̄ ante tēpus pluri
bus reuelari forte ꝓpter inuidiam iudeoꝝ. ſic ⁊ cum
quis nobis inuidet nō debem⁹ iuſticias nr̄as q̄ reue
lare ne ei maioris inuidie occaſio tribuat. ¶ Criſo.
Ceteros aūt diſcipłos nō aſſūpſit ꝓuocans eos ad
appetitū maiorem ob id quoq̃ ꝙ nondū erant plene
diſpoſiti vt ⁊ alij iſtos imitent. Aſſūpſit etiā paren
tes in teſtes ne quis dicere poſſet fallax eſſe reſur-
rectōis inditū ad hᵉ etiā illud nata ꝙ deflētes exclu
ſit a domo ⁊ indignos oſtēdit huiuſmōi viſione ſeq̄
tur em̄· flebāt aūt omnes ⁊ plangebāt illā· ꝙ ſi tūc
excluſit multomagis nūc tūc em̄ nōdū patuerat in
ſomnum mortē fuiſſe cōuerſam. Null⁹ ergo de cete-
ro ſe cōtundat miriā mſerens· xp̄i victorie qui ſu-
ꝑauit mortē ⁊ eā in ſomnū ꝯuertit ad cui⁹ oñſionem
ſubdit· at ille dixit· no· fle· nō eſt mortua pu· ſ; dor·
Oīs ſingula ſibi forte in ꝓmptu ⁊ ꝙ eam viuifica
ret q̄ſi ſuſcitaret a ſomno· nihilomin⁹ tn̄ deridebant
eū· Seqtur em̄· ⁊ deri· eū ſci· q̄a mor· eſſet quos nō
obiurgauit nec deriſionē repreſſit vt etiā deriſio ſi
ac mortis indiciū· nā quia vt ꝑlim poſt acta miracu
la hoīes ꝑſeuerāt increduli vbis ꝓprijs eos ꝑuenit
vt aūt quaſi ꝑuiſum diſponeret ad reſurrectōis fidē
tenz manū puelle· vñ ſequit· Ipſe at te· ma· e· cla· di·
pu· ſurge· cūq̃ tenuiſſet ſuſcitat eā vñ ſequit· ⁊ re-
uer· eſt ſpūs ei⁹ ⁊ ſur· ꝯtinuo· nō em̄ īfudit aliā aīaz
ſ; illā eādē que expirauerat rſtituit nec ſolummō
ſuſcitat imo iubet etiā illam cibari· Seqtur em̄· Et
iuſſit illi dare mādūcare ne ſcz phantaſticū eſſe vi
deatur qđ factū eſt. Nec ipe ꝓpriat ſ; alijs mandat-
ſic ⁊ i lazaro dixit ſoluite eū ac deinde ꝑcipē mēſe
fecit. ¶ Cre. Dein̄ ſtupefactos miraclo ⁊ pene clamā
tes ꝑētes cohibet ne factū ꝑdicent· Seq̄t· em̄· Et
ſtupu· pa· ei⁹ q̄bus ꝑce ne alicui dicerent qđ factum
erat. Oñs q̄ largitor bonoꝝ eſt nō aūt cupid⁹ glīe
datq̃ totū nihil recipiens· qui vō venat opm̄ gliaz
aliq̄d q̄dem exhibuit aliq̄d vō recepit. ¶ Beda. Di
ſtice aūt ſaluata a fluxu ſanguinis mliere mox filia
pricipis mortua nunciat· q̄a dum eccl̄ia a vicioꝝ la
be mundata eſt ꝯtinuo ſinagoga ꝑfidia atq̃ inuidia
ſoluta eſt ꝑfidia q̄dem q̄a in xp̄m credere noluit· in-
uidia vō quia eccl̄iaz credidiſſe doluit· ¶ Amb· ad
huc aūt ⁊ huiꝰ pricipis increduli erant ad reſurre
ctōem quā ihs in lege ꝑdixit. In euāgelio ꝯpleuit·
vñ dicūt· noli vexare illū ¶ Bed· Vt ꝑ eos ſignificā
tur qui a deo deſtitutū ſinagoge ſtatum vident ut
reſtaurari poſſe nō credant· Ideo q̃ ꝑ ſuſcitatione
illi⁹ ſupplicandū eſſe nō eſtimant. Sed que īpoſſibi
lia ſunt apud homīes poſſibilia ſunt apud deū· Vñ
dñs ei dixit· noli timere credere tm̄ ⁊ ſalua erit· ꝑr̄
puelle cet⁹ doctorum legis accipitur qui ſi credere
voluerit etiam ſubiecta ei ſinagoga ſalua erit. ¶ Am.
Ieaq̃ cū veniſſet in domū. Paucos future reſurre
ctionis arbitros aſciuit· nō em̄ a multis ꝯtinuo eſt

credita reſurrectio que tn̄ tante diuerſitatis ē cauſa.
Sup̄ publice fili⁹ vidue ſuſcitatur hic remouētur
ꝑſes arbitri· ſed puto ꝙ pietas ibi domini declarat
quia vidua mr̄ vnica filij nō paciebat moras· eſt em̄
forma ſapiētie i filio vidue cito eccl̄iam credituraꝫ
In archiſinagogi filia credituros q̄dem iudeos ſ; ex
pluribꝰ pauciores. Deniq̃ dicente domino nō ē mor
tua puella ſed dormit deridebant eū· Quicūq̃ enim
nō credit irridet fleant igit mortuos ſuos q̄ putant
mortuos vbi reſurrectionis fides eſt non mortis ſpe
cies ſed quietis ē. ¶ Beda· Sinagoga enim q̄ia
ſponſi leticiam qua viuere poſſet amiſit quaſi inē ꝑi
gentes mortua iacens nec hoc ipm̄ q̄re plangatur i
telligit· ¶ Amb. Tenens autem dñs manum puelle
ſanauit eam beatus em̄ ſi cui⁹ manus ſapiencia tene
at inducat impenetralia ſua dari iubeat manducare.
Panis em̄ celeſtis eſt dei vbum. Inde ⁊ illa ſapiētia
que diuini corporis ⁊ ſanguinis altaria repleuit ab
iecimus venite inquit edite panes meos ⁊ bibite vi
num qđ miſcui vobis ¶ Bed· Surrexit aūt puella
ꝯtinuo quia xp̄o manū ꝯfortante hō a morte anime
reſipiſcit. Sunt em̄ nōnulli qui tacente tm̄ cogitati
ne peccati ſibi mortē conſciſcunt. Sed tales ſe viui
ficare ſignificans domin⁹ ſuſcitauit filiam archiſina
gogi. Alij vero ipſum malum quo delectātur agēdo
mortuū ſuum quaſi extra portas efferunt ⁊ hos ſe
ſuſcitare demōſtrans ſuſcitauit filium vidue extra
portas ciuitatis. Quidam vō etiā peccati ꝯſuetudi
ne ſe quaſi ſepeliendo corrumpūt ⁊ ad hos etiam di
rigendos adeſt gracia ſaluatoris ad quod innuendū
reſuſcitauit lazarum· iiij· dies in monumento habentē
Quanto autem grauior eſt mors anime tanto acri
or penitentis feruor inſiſtat. Vnde iacentem in cela
ui mortuam leui voce reſuſcitat delatum foras iuue
nem pl̄ribus dictis corroborat. Ad quatriduanū vo
ſuſcitandū fremuit ſpū lacrimas fudit ⁊ voce mag
na clamauit· ſ; ad hoc notandū ꝙ publica noxa pu
blico eget remedio leuia peccata ſecreta queūt pe
nitencia deleri. Puella in domo iacens paucis arbitris
reſurgit. Iuuenis extra domum turba multa comi
tante ſuſcitatur lazarus de monumēto vocat⁹ mul
tis populis innotuit·

Capitulum nonum.

Conuocatis aūt xij. apoſtolis de
dit illis virtutem ⁊ poteſtatem
ſuper omnia demonia ⁊ vt lang
uores curarēt. Et miſit illos ꝑ
dicare regnū dei ⁊ ſanare infirmos. Et ait
ad illos. Nichil tuleritis i uia neq̃ virgam
neq̃ peram neq̃ panem neq̃ pecuniā neq̃
duas tunicas habeatis. Et i q̄cumq̃ domū
intraueritis ibi manete ⁊ inde ne exeatis.
Et q̄cūq̃ n̄ receperit uos exeūtes de ciuitate
illa et̄ puluerē pedū vr̄oꝝ excutite i teſtimo
niū ſupra illos. Egreſſi aūt circuibāt ꝑ ca
ſtella euāgelizātes ⁊ curantes ubiq̃

¶ Ciril. Dicebat inſtitutos miſtros ſacrarum doctri
narum poſſe mira peragere ⁊ per ipſos effectus cre
di poſſet dei miſteri. vnde dr̄. Conuo. aūt. xij. apo.
d. illis vir. ⁊ po. ſup oīa demo. In quo elatum ſu
pilum diaboli flectit. qui dicebat aliquādo non eſt q̄
contradicere valeat ¶ Euſeb. Et vt per eos veneret
genus humanum. nonſolum dat eis ut prauos ſpūs
pellere. ſed etiam quālibet infirmitatem ſanent ex eo?
ipſorum. Vnde ſequitur. ⁊ vt lang. curarent. ¶ Ciril.
Aperitur hec diuinam filij poteſtatem nature corpo
rali non conuenientem Agere nāq; miracula aderat
[illegible] non natura ſed participatiōe ſpūſſancti. ſup
hec autem alijs concedere poteſtatem prorſus alie
num erat ab eorum uirtute. Qualiter enim poſſet
natura creata ſup ſpūs dona poſſidere dūm At dn̄s
noſter ihſus xp̄s tanq̄ naturaliter deus exiſtens
impertitur huiuſmodi gratiam quibus vult non in
[illegible] i eos alienam uirtutem. ſ; ifundens ex pmp
[illegible] ¶ Criſ. Poſtq̄ autem ſatis conforta
[illegible] ex eius comitiua ⁊ cōpetens nacti ſūt ar
gumentum virtutis eius. mittit eos. vnd ſequit. Et
mi. pre. reg. dei. ⁊ ſana. infir. vbi cōſidera q̄ nō cō
mittit eis aliquid ſenſibile dicere ſicut moiſes ⁊
prophete qui terram ⁊ bona terrena promittebāt.
hi vero regnum celorum ⁊ quecūq; continent in eis.
¶ Grego. nazanzenus. Dicens autem diſcipulos
ad predicandum dominus mīta eis iniunxit. quoꝝ
ſumma eſt ſic eos virtuoſos eſſe ſic cōſtantes atq;
modeſtos. ⁊ ut breuiter loquar. celeſtes. ut non mi
nus per eorum modum viuendi q̄ ꝓpter verbum
euangelica doctrina ꝓpagaretur. ⁊ ideo cum eis ⁊ ba
culi carentia ⁊ amictus ſingularitate mittebantur.
vñ ſubdit Et ait ad illos Nihil tuleritis i via. neq;
virgam neq; peram neq; pa. neq; pec. neq; duas tūicas hēatis
¶ Criſ. Plurima quidem per hoc conſtituebat. pri
mo quidem inſuſpectos reddens diſcipulos Secundo ſe
parans eos a qualibet cura. ut totū ſtudium ad
[illegible] verbo Tertio docens eos ꝓpriam uirtutē.
Sed forſan diceret aliquis cetera quidem habere ratio
nem Sed non habere peram i via. nec duas tunicas
nec baculum cuius rei cauſa precepit. volens ſcilicet
exercere eos i qualibet diligētia Et ut ita loquar ex
hominibus angelos facit eos dimittens a qualibet cu
ra [illegible] ut vna ſola cura detineantur doctrine ¶ Euſeb.
Docens igitur eos carere cupidine rerum ⁊ ſollici
tudinis [illegible] poteſtatus ē hec Sumebat enim ex
[illegible] ⁊ animoſitatis eorum qui habito m
[illegible] vitam ducere paupertatis nō effu
[illegible] decebat enim eos quoddam cōmer
cium [illegible] ⁊ recipientes ſalubres uirtutes recom
penſare obedientiā mandatorum. ⁊ cum milites eos
[illegible] regni dei. accingit eos ad pugnam in hoſtes
[illegible] colere paupertatem Nullus enim militans deo
implicat ſe [illegible] ſecularis negotijs ¶ Ambro. Qualis
[illegible] debeat qui euāgelizat regnū dei preceptis
euāgelicis deſignatur. hoc ē ut ſubſidij ſecularis ammi
niculo nō requirat. fideiq; totus inherēs putet quo
minus illa requirat. magis poſſe ſubpetere ¶ Theo.
Sic enim ipſos mendicos mittit q̄ neq; panē ipſos
portare vult. nec aliquid aliud quibus indigent mul

titi ¶ Aug. de con. euā. vel dominus hec poſſidere diſci
pulos ac ferre noluit nō q̄ neceſſaria non ſint ſuſten
tationi huius vite. ſed q̄a ſic eos mittebat. ut eis hec
deberi monſtraret ab illis quibus euāgeliū credenti
bus annunciarēt ut ſic ſecum non poſſiderent. neq;
portarēt huic vite neceſſaria. nec magna nec minīa
Ideo poſuit ſcdm marcū nec al'ri virgam. oñdens a fi
delibus ſuis oīa deberi miniſtris ſuis nulla ſupflua
requirentib; Hanc autem poteſtatem virge nomīe
ſignificauit. cum diceret nequid tollerent in uiā niſi
uirgam tantum. ¶ Ambro. Poſſunt etiam qui vo
lunt hoc ad eum deducere tractatum. ut ſpiritalem
tantūmodo locus iſte formare videatur affectū q̄ ve
lut indumentum q̄ddam videatur corporis exuiſſe nō
ſolum poteſtate reiecta contemptiſq; diuitijs. ſed etiā
carnis illi? illecebris abdicatis ¶ Theoph. Quidā
etiam apoſtolos nō portare peram neq; baculum aut
duas tunicas ſic intelligunt. q̄ nō theſaurizent. hoc
enim pera innuit congregans multa. neq; ſint iracū
di ⁊ turbulati ſpūs. qd ſignificat baculus. neq; ſint
ficti ⁊ duplici corde qd ſignificat tunica duplex ¶ Ci
rillus. Sed diceret aliquis. vnde eis neceſſaria erūt
⁊ ideo ſubdit Et in quācūq; do. intra. ibi ma. ⁊ inde
ne exe. Quaſi di. ſuffidat vobis diſcipuloꝝ fructus
qui recipientes a vobis ſpiritalia vos procurabunt
Iuſſit autem eos in vna domo manere. ut nec hoſpi
tem grauent eum ſcilicet dimittendo. nec ipſi guloſi
tatis ⁊ leuitatis ſuſpitionem incurrant ¶ Ambroſ.
Alienū nāq; a predicatore regni celeſtis aſſerit cur
ſitare p domos. ⁊ inuiolabilis hoſpitij iura mutare
Sed vt hoſpitij gratia deferenda cenſet. ita etiam ſi
nō recipiantur. excutiendū puluerē egrediendūq;
de ciuitate mādatur. cū ſequit Et quicūq; nō rece.
vos exe. de ciui. illa etiam puluerē pedum ve. excu. i
teſti. ſup illos ¶ Beda. Puluis excutitur de pedibus
apoſtolorum in teſtimoniū laboris ſui q̄ ingreſſi ſūt
in ciuitatem ⁊ predicatio apoſtolica ad illos vſq; p
uenerit Siue excutitur puluis cum nihil ab eis accipi
ant. nec ad victum quidem neceſſarium qui euāgeliū
ſpreuerint ¶ Ciril. Nā iprobabile valde ē ꝯtēnētes
ſalutarē ſmonē ⁊ patrēfamilias ſe famulē benignos
oñdere vel benedictiōes eorum exigere ¶ Amb. Nō
mediocris etiā boni remuneratio docet hoſpitij. vt
nonſolum pacem tribuamus hoſpitibus. verumetiā
ſi qua eos terrene obumbrant delicta leuitatis ꝛcep
tis apoſtolice predicatiōis veſtigijs auferātur.
¶ Beda. Qui vero perfidia negligentia vel etiā
ſtudio verbum dei contemnūt horum vitanda com
munio eſt excuciendus puluis pedum ne geſtis ma
nibus pulueri compandis mentis caſte veſtigiū pol
luatur ¶ Euſeb. Cum autem precinxiſſet dominus
diſcipulos ſuos tanq̄ milites dei omnis uirtutibus
⁊ ſapientie monitis. mittens eos iudeis ut doctores
⁊ medicos ipſi ſcdm hoc perdebant. vnd ſequitur. egreſ
ſi autem circu. per. ca. euā. ⁊ curan. ubiq; Quaſi do
ctores quidem euāgelizantes ſed quaſi medici preſtā
tes remedia ⁊ verba miraculis comprobantes.

¶ Audiuit autē herodes tetrarcha omnia
que fiebant ab eo. ⁊ heſitabat eo q; diceretur

a quibuſdam vo qꝛ helias apparuit. ab alijs aut̄ qꝛ ꝓpheta vnus de ātiquis ſurrexit. et ait herodes. iohānem ego decollaui Quis autem eſt iſte de quo audio talia Et querebat videre eum.

¶ Criſ. Multo tranſacto tempore non a principio percepit herodes facta ieſu vt pateat tibi tyranni ſuperbia vnde dicit̄ Audiuit autem herodes te. omnia que fiebāt ab eo ¶ Theo. iſte herodes erat fili⁹ magni herodis qui pueros interemit Sed ille quidem Rex erat iſte autem tetrarcha ī quirebat autem de criſto quis eſſet Vnde ſequit̄ Et heſitabat ¶ Criſo. Peccatores em̄ ſciētes ⁊ neſciētes queq̄ ſtrepitum pertimeſcunt Peccatum em̄ nemine arguente hominem prodit nemīe accuſante condemnat ⁊ timidū et pigrum reddit delinquētem Cauſa autem timoris ponit̄ ſequēt̄ cū dicit̄ eo ꝙ diceret̄ a q̄ ꝙ io. ſur. a mor a qbuſdā vero qꝛ he. ap. ab alijs aut̄ qꝛ pro. u. de anti ſur. ¶ Theop. Iudei enim reſurrectionem mortuorū expectabant in vita carnali ⁊ in commeſſationibus ⁊ potibus Sed reſurgentes non erunt in carnalib⁹ actibus ¶ Criſoſtimus Cum ergo audiſſet herodes quibus ieſus vteretur miraculis ait Iohannē ego decollaui Quod non erat oſtentationis verbum ſʒ ꝯſolantis ſuum timorem et ꝑſuadentis anime perturbate recolere ꝙ ipſe eum occidit Et quia iohannem decollauerat ſubdit Quis autem eſt iſte de quo audita. ¶ Theo. Quaſi diceret ſi iohannes eſt ⁊ a mortuis reſurrexit videns eum cognoſcam Vnde ſeq̄t̄ Et que. vi. eum ¶ Auguſti. de con. euā. Lucas autē hunc eundem narrandi ordinē quē marcus tenens non cogit credi rex geſtarum eūdem ordinem fuiſſe. in his etiam verbis Marco atteſtatur ad hoc dūtaxat ꝙ alij dixerint non herodes iohannem a mortuis ſurrexiſſe Sed quia heſitantem ꝯmemorauit herodem. intelligendum ē autem poſt iſtam heſitacionem confirmaſſe in animo ſuo quod ab alijs dicebatur cum ait pueris ſuis ſicut Matheus narrat. hic eſt. iohannes baptiſta ipſe ſurrexit a mortuis aut ita ꝓnuntianda ſunt hec verba. mathei vt heſitantē adhuc indicent.

¶ Et reuerſi apoſtoli narrauerūt illi que/cumq̄ꝫ fecerunt Et aſſumptis ill’ ſeceſſit ſeorſum in locum deſertum qui eſt bethſaida. Quod cum cognouiſſent turbe. ſecute ſunt illum Et excepit illos. ⁊ loquebatur eis d̄ regno dei. ⁊ eos qui cura indigebāt ſana/bat Dies aūt cepit declinare. Et accedentes xii. dixerūt illi Dimitte turbas vt eūtes ī caſtella villaſq̄ꝫ q̄ circa ſūt diuertant ⁊ inueniant eſcas qꝛ hic ī loco deſerto ſum⁹ Ait aūt ad illos Vos date illis manducare At illi dixerunt. Nō ſūt nobis pluſq̄ꝫ q̄nq̄ꝫ panes ⁊ duo piſces niſi forte nos eam⁹ ⁊ emam⁹ in oēm hāc turbam eſcas Erāt aūt viri fere quinq̄ꝫ milia Ait autem ad diſcipulos ſuos Facite illos diſcumbere ꝑ conuiuia quin/quagenos Et ita fecerunt Et diſcumbere fecerunt oēs Acceptis aūt panib⁹ quinq̄ꝫ ⁊ duob⁹ piſcib⁹ reſpexit in celū ⁊ benedixit illis ⁊ fregit ⁊ diſtribuit diſcipulis ſuis ut ponerent ante t̄bas Et manducauerūt oēs ⁊ ſaturati ſūt Et ſublatū eſt qd̄ ſuperfluit illis fragmentorꝫ cophini. xii.

¶ Auguſtinus de con. euangeli. Matheus ⁊ marc⁹ ex precedentium occaſione narrant quemadmodum ſit Iohannes ab herode occiſus Lucas autem ī iam longe ſupra de paſſione Iohannis narrauerat ꝯſequē ꝯmemorauit illā herodis heſitationē de domino quinam eſſet continuo ſubiungit Et reuer. ap. narrauerunt illi quecūq̄ꝫ fecerunt ¶ Beda. Non ſolum narrant que ipſi fecerunt ⁊ docuerunt. ſed etiam ꝙ iohānes eis in docendo occupatis ſit paſſ⁹ vel ſui vel euiſdem iohis ei diſcipuli renunciant ſicut matheus inſinuat ¶ Iſido. abba Quia vero dn̄s viros ſanguinum abhominatur. ⁊ cōmorātes cum eis ſīa criminibus non diſcedant. poſt occiſionem baptiſte auferens occiſores diſceſſit. vnde ſequit̄ Et aſſumptis illis ſeceſ. ſeor. in lo. de. qui ē bethſaida ¶ Beda. Eſt aūt bethſaida in galilea ciuitas andree ⁊ petri ꝑhilippi apoſtolorum ꝓpe ſtagnum genazerete Non autē timore mortis hoc egit ut quidaꝫ arbitrāt̄ ſʒ parcēs inimicis ſuis ne homicidio homicidium ingererent ſimul ⁊ oportunū ſue paſſionis temp⁹ expectās.

¶ Criſ. Nō aūt prius ſʒ relato ſibi qd̄ acciderat receſſit. manifeſtans ꝑ ſingula carnis veritatem.

¶ Theo. In deſertū aūt locum abijt dominus quia operaturus erat miraculum panū. ne quis diceret de ciuitate prope exiſtente oblati ſunt panes ¶ Criſ. Vel vadit in deſertum locum vt nemo ſequeretur Sed ne plebs ſic diſceſſit. ſed cōmitat̄ ipſum Vnde ſequitur. Q̄d cum cog. tur. ſe. ſūt illum ¶ Ciril. Quidē poſtulantes a demonibus liberari. ¶ Beda. Quidē lāguorꝫ remotionē. necnō quos ei⁹ obleſtabat doctrina illū attentiſſime viſitabant ¶ Beda. Ipſe vero potens quiſq̄ꝫ ſaluator excipiendo fatigatos diſcipulos inſcios. ſanādo egrotos reficiendo ieiunos quidem deuotiōe credentiū delectat̄ īſinuat. Vn̄ ſeq̄t̄ Et excepit illos ⁊ lo. illis de re. dei. ⁊ eos q̄ cura indigebant ſanabat ¶ Theo. vt addiſcas ꝙ que ſūt nos ē ſapientia diuiditur verbo ⁊ ope. ⁊ qd̄ decet dicere opera ⁊ opari dicta ¶ Beda. Inclinante autem die diſcipuli iam capientes alioꝝ curā hr̄e. ſibi miſerent. vn̄ ſeq̄t̄ Dies aūt cepat decli. ⁊ acce. xij. dix. illi Dimit. tur. vt euntes ī ca. vill. q̄ꝫ que cir. ſūt diuit. ⁊ iue. eſcas q̄a hic ī loco deſerto ſum⁹ ¶ Ciril. ſūt. n. dictū ē diu ſaꝑ paſſionū poſtulabat remedia. ⁊ q̄a videbāt diſcipuli ſolo nutu poſſe ſalui qd̄ infirmi petebāt. dicūt dimitte eos ne ipſi⁹ ꝓtractis aſpice aūt exubrātē māſuetudinē ei⁹ q̄ rogat̄ ſūt diſcipuli enī largit̄ q̄ poſtulāt diſcipuli ſʒ ſecūd̄ ipſum abundātē munifice ꝯtte mādās eis eſcas exhiberi. vn̄ ſeq̄t̄

Ait autem ad illos vos date illis manducare.
¶ Theoph. Non autem hoc dicit eorum responſio
ignorans. ſed volens ipſos inducere vt dicerent quot
panes haberent et ſic magnum oſtenderet ex eorum
confeſſione miraculum panum quantitate audita.
¶ Ciril. Sed quod mandabat intolerabile diſcipulis
erat. quia non habebant penes ſe niſi quinque panes et du
os piſces. Unde ſequitur. At illi dixerunt. non ſunt nobis plus quam
quinque panes et duo piſces. niſi forte nos eamus et
emamus in omnem hanc turbam eſcas. ¶ Aug. de con. euan.
In quibus quidem verbis Lucas in vnam ſententiam
contraxit reſponſionem philippi dicentis. Ducentorum
denariorum panes non ſufficiunt eis vt vnuſquiſque mo
dicum quid accipiat. Et reſponſionem Andree dicentis.
Eſt puer vnus hic qui habet quinque panes ordeaceos
et duos piſces. ut narrat Johannes. Ex enim ait.
Non ſunt nobis plus quam quinque panes et duo piſces
ad Andree retulit reſponſionem. Quod vero ad
iunxit. niſi forte nos eamus et emamus in omnem hanc
turbam eſcas. videtur ad reſponſionem philippi pertinere
ſed quod de ducentis denariis tacuit. quamquam et in ipſius
Andree ſententia hoc poſſet intelligi. Cum enim dix
iſſet. Eſt puer vnus hic qui habet quinque panes or
deaceos et duos piſces adiunxit. Sed hec quid ſunt
inter tantos hoc eſt differentie. niſi forte nos eamus
et emamus in omnem hanc turbam eſcas. Ex qua vari
etate verborum. rerum autem ſententiarumque concordia
ſatis apparet ſalubriter nos doceri. nihil querendum
in verbis niſi loquentium voluntatem. cui demonſtrande
invigilare debent omnes veridici narratores. cum de
homine vel de angelo vel de deo aliquid narrant. ¶ Ciril.
Sed autem adhuc ad magis ardua feratur miraculum.
oſtenditur non parua fuiſſe multitudo virorum. cum ſe
quitur. Erant autem viri fere quinquemilia. exceptis
ſcilicet mulieribus atque pueris vt alius euangeliſta re
fert. ¶ Theoph. Docet autem dominus quod decet cum hoſpita
tur aliquis reclinare ipſum et omnis conſolationis par
ticipem facere. Unde ſequitur. Ait autem ad diſcipulos ſuos.
Facite illos diſcumbere per conuiuia quinquagenos et ita
fecerunt et diſcumbere fecerunt omnes. ¶ Aug. de
con. euan. Quod Lucas hic dicit quinquagenos iuſſos
eſſe diſcumbere. Marcus vero quinquagenos et cen
tenos. hoc non mouet. quia vnus partem dixit. al
ter totum. Uerum ſi alius de quinquagenis tantum com
memoraret. alius de centenis. valde videretur eſſe contrarium
nec ſatis dinoſceretur verumque dictum eſſe vnum autem ab
altero aliud autem ab alio eſſe commemoratum et tamen at
tentius conſideratum inueniri debuiſſe quis non fate
atur. Hoc ideo dixi. quia exiſtunt ſepe aliqua eiuſ
modi que parum intendentibus temere iudicantibus con
traria videntur et non ſunt. ¶ Criſ. Et quia credendum
erat chriſtum veniſſe a patre factur miraculum aſpexit
in celum. Unde ſequitur. Acceptis autem quinque panibus
et duobus piſcibus reſpexit in celum. ¶ Ciril. Hoc
etiam diſpenſatiue pro nobis fecit ut diſcamus quod in
principio menſe cum frangere debemus panem. debe
mus deo offerre et elicere ſuper ipſum benedictionem ſu
pernam. Unde ſequitur. Et benedixit et fregit et diſci
pulis ſuis diſtribuit. vt ponerent ante turbas.
¶ Criſ. Hec quidem eis per manus diſcipulorum hono

rando eos. et ne dent obliuioni iam pacto miraculo.
Non autem ex non entibus facit eſcas ad paſcendum
turbas. ut obturet os Manichei aſſerentis alienam
eſſe ab eo creaturam. oſtendens ſe eſſe victualium lar
gitorem. et eum qui dixit germinet terra. Multipli
cat quoque piſces ad ſignificandum quod tam mari quam aride
dominabatur. Bene autem in languentibus ſpeciale per
egit miraculum agit et beneficium generale alens omnes
etiam non languentes. Unde ſequitur. Et manducaue
runt omnes et ſaturati ſunt. ¶ Grego. niſſenus. Qui
bus nec celum fluebat manna nec tellus iuxta ſui na
turam producens frumentum eorum ſatiſfaciebat ege
ſtati. ſed ex ineffabilibus horreis diuine potentie benefi
cium affluebat. panis parabatur factus in manibus mi
niſtrantium. necnon per ſaturitatem edentium augmen
tatur. Eſum etiam piſcium eorum neceſſitati non ad
miniſtrabat mare ſed ille qui in mari piſcium genus inſer
uit. ¶ Ambro. Non exiguo ſed multiplicato cibo po
pulum liquet eſſe ſaciatum videns in comprehenſibili
quodam rigatu inter diuidentium manus quas non
fregerant multiplicare particulas et intacta frangen
tium digitis ſponte ſua fragmenta ſurripe. ¶ Ciril.
Neque vſque adhuc tantum peruenit miraculum. ſed ſequitur.
Et ſublatum eſt quod ſuperfluit eis fragmentorum cophini
xii. ut hinc eſſet manifeſta certificatio quod opus cari
tatis in proximos vberem vendicat retributionem a
deo. ¶ Theoph. Et ut addiſceremus quantum hoſpita
litas poteſt et quantum augentur noſtra cum indigenti
bus ſubuenimus. ¶ Criſ. Fecit autem ſuperabundare non
panes ſed fragmenta. ut oſtendat illorum panum eſſe
reliquias que tot facte ſunt. ut totidem eſſe cophini
quot et diſcipuli. ¶ Ambro. Myſtice autem poſtquam illa
que eccleſie typum accepit fluxu curata ſanguinis.
poſteaquam apoſtoli ad euangelizandum regnum dei ſunt deſtinati gratie
celeſtis impertitur alimentum. Sed quibus impartiatur
aduerte. non ocioſis non in ciuitate quaſi in ſinagoga vel
ſeculari dignitate reſidentibus. ſed inter deſerta que
rentibus chriſtum. ¶ Beda. Qui derelicta iudea que per
phetie ſibi non credendo caput abſtulerat. in deſerto
eccleſie que virum non habebat. verbi pabula largi
tur. Petentem vero deſerta gentium chriſtum multe fi
delium caterue relictis membus priſce conuerſationis
et variorum dogmatum ſequuntur. ¶ Ambro. Qui autem
non faſtidiunt. ipſi excipiuntur a chriſto. et cum ipſis loqui
tur dei verbum non de ſecularibus ſed de regno. Et ſi
qui corporalis gerunt vlcera paſſionis. his medicinam
ſuam libenter indulget. Ubique autem miſteriorum ordo ſer
uatur. vt prius per remiſſionem peccatorum vulne
ribus medicina tribuatur. poſtea alimonia menſe ce
leſtis exuberet. ¶ Beda. Die autem declinante turbam
reficit id eſt fine ſeculorum appropinquante vel cum ſol
iuſticie pro nobis occubuit. ¶ Ambro. Quamquam nondum
validioribus hec turba reficiatur alimentis. Primum
enim in modum lactis quinque ſunt panes. Secundum
vinum. Tertium ipſum corpus chriſti eſt eſca ſolidior. Si
quis autem petere cibum veretur. ipſe relictis ſuis om
nibus feſtinet ad dei verbum. Dum autem aliquis au
dire incipit dei verbum. incipit eſurire. Incipiunt
apoſtoli eſurientem videre. et ſi illi adhuc non intelli
gant quid eſuriant. intellexit chriſtus. ſcit quod non ſecularem

cibum eſuriant. ſed cibum xpi. Nondum enim intel
lexerant apli cibum credentes nō eſſe venalem. no
uerat xps nos potius eſſe redimendos. ſuas vero
epulas eſſe gratuitas ¶ Beda. Nondū autem erāt
aplis niſi quinqꝫ panes moſaice legis. ⁊ duo piſces
vtriuſqꝫ teſtamētī. q̄ in abdito miſterioꝝ latentū q̄ſi
aq̄s abiſſi tegebāt. Quia vero quiqꝫ ſt exterioris hoī
nis ſꝫ quīqꝫ milia viri dn̄m ſecuti deſignāt eos q̄ i ſe
culari adhuc habitu poſiti exterioribꝫ que poſſidēt
bene vti nouerunt. Qui quinqꝫ panibꝫ aluntū. quia
tales neceſſe ē legalibꝫ adhuc preceptis īſtrui. Nā
qui mundo ad integrū renunciāt. euangelica refecti
one ſublimes ſūt. Diuerſi aūt cōuiuātium diſcubitꝰ
deſignāt diuerſos p orbem terraꝝ eccleſiaꝝ cōuentꝰ
qui vnā catholicam faciunt. ¶ Ambro. Hic vero pa
nis quē frangit ihs. miſtice quidem dei verbum ē ⁊
ſermo de xpo qui cum diuiditur. augetur. de paucis
eīm ſermōibꝫ oibꝫ pplus redūdantē alimoniā miſtra
uit Dedit ſermones nobis velut panes qui nr̄o duꝫ
libantur ore geminantē ¶ Beda. turbis autem eſuri
entibus ſaluator nō noua creat cibaria. ſed acceptis
hijs q̄ habuerunt diſcipuli. benedicit quia veniēs in
carne non alia q̄ ā q̄ predicta ſūt. p̄dicat. ſed pphe
tie dicta miſterijs gr̄e grauida demonſtrat reſpicit ī
celum vt illuc dirigendam mentis aciem ibi lucē ſci
entie doceat eſſe querendam frangit ⁊ ante turbas
ponenda diſtribuit diſcipulis. quia legis ⁊ pphetie
ſacrā ꝯs ut p mundum predicent patefecit ¶ Am
bro. Non ocioſe aūt que turbe ſupſunt a diſcipul
colliguntur. quia ea que diuina ſunt apud electos
facilius poſſis q̄ꝫ apud populos regire. Beatus ille
qui poteſt colligere. que eciā doctis ſupſunt Qua ra
tiōe autem cophinos xps xij. impleuit. niſi vt illud
populi iudaici ſolueret. quia manus eius in cophino
ſeruierunt. Hic eſt populus qui ante lutum ī cophi
nis colligebat ſed iam per crucem xpi uite celeſtis
opatur alimoniam Nec paucorum hoc munus ſed
oīm eſt. Nam p xij. cophinos tanqꝫ tribuū ſingula
rum fidei firmamentum redundat ¶ Beda Vel per
cophinos. xij. apoſtoli figurantur. ⁊ omnes ſequen
tes doctores foris quidem hominibus deſpecti. ſꝫ intus
ſaluaris cibi reliquijs cumulati.

¶ Et factum eſt cum ſolus eſſet orans er
ant cum illo ⁊ diſcipuli. Et interrogauit il
los dicens Quē me dicunt eſſe turbe? At il
li reſponderunt ⁊ dixerunt iohannem bap
tiſtam alij autem helyam alij quia ppheta
vnus de prioribus ſurrexit Dixit autem il
lis Vos autem quem me eſſe dicitis Reſpō
dens ſymon petrus dixit xp̄m dei At ille in
crepās eos precepit ne cui dicerent hec di
cens quia oportet filium hominis multa pa
ti ⁊ reprobari a ſeniorib ⁊ a pncipib ſacerdo
tū ⁊ ſcribis ⁊ occidi ⁊ tercia die reſurgere
¶ Ciril. Sequeſtratus a populis dominus ⁊ ſeor
ſum poſitus vacabat orationibꝫ. Vnde dicitur. Et
factum eſt cum ſolus eſſet orās. erant cum illo ⁊ di
ſcipuli. formā eni in hoc ſeipſū oſtēdebat. docens
diſcipulos artem facilem doctrinalium dogmatum.
Rectores enim oportere populorum maieſtates continue
ritis preeſſe ſubditis ſuis in rebus neceſſarijs iugi
ter conuerſantes ⁊ illa tractantes quibus deꝰ placat
¶ Beda Aderant autem diſcipuli domino ſed ipſe
patrem ſolus orauit. quia poſſunt ſancti domino ſi
dei amoriſqꝫ ſocietate coniungi. ubiqꝫ ſolus obſecrat
quia dei conſilium humana vota non capiunt. nec
quiſqꝫ poteſt interiorum particeps eſſe cum xpo.
¶ Cirillus Poterat autem orationis negocium
turbare diſcipulos. Videbant enim humaniter ora
re. quem olim viderant auctoritate diuina peragen
tem miracula Vt igitur huius propelleret turbati
onem eos interrogat. non quia neſciret ab extranei
bus ſibi collata preconia. ſed ut eos a plurium opi
nione auferret. ⁊ rectam fidem eis infereret. Vnde ſe
quitur Et interrogauit illos dicens. Quem me di
cunt eſſe turbe? ¶ Beda Pulcre dominus fidem di
ſcipulorum exploraturus prius turbarum ſententiā
interrogat. ne illorum confeſſio non veritatis agni
tione probata. ſed vulgi videatur opinione formata
nec comperta credere ſed inſtar herodis de auditis
heſitare putentur ¶ Auguſtinus de con. euangeliſta
rum Poteſt autem illud mouere q lucas dominū
interrogaſſe diſcipulos ſuos quem illum dicerent ho
mines Tunc dixit cum eſſet ſolus orans ⁊ adeſſent
etiam ipſi. Porro autem marcus in via dicit il
hoc ab eodem interrogatos. ſed hoc eū mouet. qui
nunqꝫ orauit in via. ¶ Ambroſius. Non eſt autem
ocioſa turbe opīo quā diſcipli rndēt. Cū ſub. At illi
reſponderunt ⁊ dixerunt iohannem baptiſtam qui
decollatum ſciebant alij autem heliam quem vētu
rum putabant Alij autem quia propheta vnus de
prioribus ſurrexit. Sed hoc querere alterius pru
dentie eſt Nam ſi paulo apoſtolo ſatis eſt nihil ſcire
niſi chriſtum iheſum ⁊ hunc crucifixum. quid ampli
us mihi conſiderandum eſt ſcire q̄ꝫ xp̄m ¶ Cirillus
Vide autem interrogationis elegantiam Dirigit ei
omnes eos ad extrinſecas laudes. ut eis cuiuſuis re
rum opinionem generet. Vnde cum dixiſſet diſci
puli plebis opinionem eorum ſententiam interroga
cum ſubditur. Dicit aūt illis. vos aūt quē me eē di
citis O quā p̄opuū illud vos. Exipit eos ab aliis
ut eorum vitent opiniones quaſi diceret. Vos ē con
ſura mea vocati eſtis ad apoſtolatū. teſtes miracu
rum meoꝝ. quē me eſſe dicitis. Preuenit aūt petrus
ceteros. fitqꝫ os totꝰ collegij. eructatqꝫ diuini amo
ris eloquia profertqꝫ fidei confeſſionē cū dicit. Reſpō
dens aū ſymō petrꝰ dixit xp̄m dei. non ait ſimpliciter
eum eſſe xp̄m dei. ſed magis cū articulo. vnde ī gre
co hēt ton xp̄on Nā ples diuinitus vncti diuiſim
vocati ſunt xpi Quidam enī vncti fuerunt in reges
quidam in pphetas Nos aūt p xp̄m ſancto grāſi
ſpū nomē obtinuimus xpi. ſed vnus ſolus eſt qui eſt
xps dei ⁊ pr̄is quaſi ipſo ſolo proprium habente pa
trem qui in celis eſt Et ſic lucas concordat quidem
ſeris cū matheo q̄ narrauit petrū dixiſſe. tu es xps
filiꝰ dei viui. ſꝫ vrēs breuiloqo ait cū dixiſſe xp̄m di.

¶ Ambro. In vno enim hoc nomine ꝛ diuinitatis
ꝛ incarnationis expssio ꝛ fides est passiõis Cõplex⁹
est ergo omnia ꝛ naturã ꝛ nomen expssit. in quo
sũma virtutum est ¶ Ciril. Sed notandum ꝙ vnũ
cõfessus est esse cristum prudentissim⁹ Petrus con
tra assumentes Emanuelem in duos xp̃os diuidere
Ipse enim sciscitatus est eos dicens Quẽ dicũt ho:
mines esse diuinum verbum sed filiũ hominis quem
petrus confessus est esse xp̃m dei In hoc ergo admi
randus est ꝛ dignus factus tam precipuis honoribus
qui quem admiratus est i forma nostra hũc credi
dit esse xp̃m patris scilicet hominẽ factum verbum
ꝙ processit de patris substantia ¶ Ambro. Domi⁹
autem xp̃s predicari se primo voluit. ne vllus stre
pitus nasceret. Vnde sequit. Et ille increpans eos
precepit ne cui dicerent. multis ex causis iubet tacẽ
discipulos vt fallat principem mundi. ut declinet ia
ctantiam doceat humilitatem. ergo xp̃s noluit gl'ari
ꝛ tu qui ignobilis natus es. gloriaris. Simil' ne ru
des ꝛ imperfecti adhuc discipuli maxime predicatiõis
onere opprimerent. Prohibent ergo euãgelizare eũ
ut tunc illum ut euãgelizarent postea crucifixũ ¶ Cris.
Oportune etiam dñs tunc vetuit nulli dicere ꝙ ipe
esset xp̃s. oportuit sublatis de medio scandalis ꝛ cru
cis consummato patibulo. habitu aliter imprimeret au
ditorum menti conueniens de eo opinio Nam radi
catum semel ꝛ postmodum euulsum vix vnq̃ꝫ denuo
auditum reuertitur Quod aũt semel insitum perse
uerat immobile defacili concrescit Nam si Petrus
visis tot miraculis scandalizatus ẽ quid quãplures pa
rumper cum audisset dei filium esse. luderent at cruci
fixum ꝛ consputum ¶ Ciril. Oportebat ergo discipu
los eum vbiq̃ꝫ terrarum predicare hoc enĩ erat op⁹
destinatum ab eo ad apostolatus officium Sed vt sa
cra scriptura testatur. tempus ẽ vnicuiq̃ꝫ rei. Dece
bat enim ut crux ꝛ resurrectio impleretur. ꝛ sic seque
retur apostolorum p̃dicatio. vnde sequit Hec dicẽs
quia oportet filium hominis multa pati ꝛ reprobari a
senio. ꝛ principibus sacer ꝛ scribis ꝛ occi. ꝛ tertia die re
surgere ¶ Ambro. Fortasse quia sciebat dominus
difficile passionis ꝛ resurrectionis misterium etiam
discipulos credituros. ipse voluit esse sue passionis
ꝛ resurrectionis assertor.

¶ Dicebat autem ad omnes. Siquis vult
post me venire abneget semetipsum ꝛ tol:
lat crucem suam quotidie ꝛ sequatur me.
Qui enim voluerit animam suam saluã fa
cere perdat illam Nam qui perdiderit aiaꝫ
suam propter me saluaꝫ faciet illam Quid
enim proficit homini. si lucretur vniuersuꝫ
mundum. seipsum autem perdat ꝛ detrimẽ
tum sui faciat Nam qui me erubuerit ꝛ ser
mones meos. hunc filius hominis erubescet
cum venerit in maiestate sua ꝛ patris et
sanctorum angelorum. Dico autem vobis
vere. sunt aliqui hic stantes qui non gusta
bunt mortem donec videant regnum dei.

¶ Ciril. Ducum magnanimi strennuos i armis ad
audaciam prouocant nonsolum eis honores pollicẽ
do victorie. sed etiam ipsm pati generosuꝫ esse fatentes
Tale quid videmus docere dominũ ihesum christum
Predixerat enĩ apostolis ꝙ oporteret eum perpeti iu
deorum calumnias occidi. ꝛ tertia die resurgere. ne
igitur putarent xp̃m quidem passurum psecutiones
pro vita mundi Eis vero licere lentam vitaꝫ ducẽ
ostendit necessario ꝙ p equa certamina gradi decet
cupientes eius gl'iaꝫ obtinẽ. vñ dr̃ Dicebat aũt ad
omnes ¶ Beda Dulcere posuit ad oẽs qui suprio
ra que ad fidem domice natiuitatis. vel passionis perti
nent. cum solis discipulis seorsum egit ¶ Cris. Cum
autem saluator sit pius ꝛ benignus. nullum inuituꝫ
aut coactum habere vult famulum sed spontaneos ꝛ
grãs agentes ei pro famulatu Et ideo nemimẽ cogẽ
do aut necessitateꝫ imponẽdo. sed psuadendo ꝛ bene
faciendo vniuersos volentes attrahit dicens. Siq̃s
vult ¶ Basilius. Vitam autem ꝓpriam in formam
optime conuersationis tradidit volentibus ei obedi
re. cum dicit Post me venire Non obsecutionẽ cor
poralem insinuans. esset enĩ i omnib' impossibil' do
mino iam in celis existente sed debitam cõuersatiõis
ꝓposse imitationem ¶ Beda. Nisi autem quis a se
metipso deficiat ad eum qui supra ipsum ẽ. non ap:
propinquat. Vnde dicit Abneget semetipsum ¶ Ba
silius Abnegatio quidem sui ipsius est totalis prete
ritorum obliuio ꝛ recessus a proprijs voluntatib'.
¶ Orige. Abnegat etiam aliquis seipm dum vitam
prius i malicia consuetam alteratione debita cõmu
tat. puta qui dudum in lasciuia vixerat. abnegat se
metipm lasciuũ cum sit castus. ꝛ similiter abstinen
cia cuiuslibet criminis sui ipsius abnegatio est.
¶ Basili. Appetitus aũt mortis tollerandi pro xp̃o
ꝛ mortificatio mẽbroꝝ que sũt super terram. ꝛ viril
ter dispom ad omne periculũ sustinendũ pro cristo. ꝛ
nõ affici queq̃ꝫ ad vitam p̃sentem hoc est tollere cru
cem suã Vnde subditur Et tollat crucem suã quoti.
¶ Theoph Crucem hic dicit. mortem exprobrabilẽ
innuens Quod siquis vult xp̃m sequi. nõ debet effu
gere ꝓpter ipsum etiam exprobrabilem mortem.
¶ Grego. i omel. Duobus etiam modis crux tollit
dum aut p abstinentiam affligitur corpus. aut p cõ
passionem affiatur animus ¶ Grecus Recte autẽ
coniungit hec duo. abneget semetipsuꝫ ꝛ tollat cru
cem suã. Sicut enim qui paratus est ascendere cru
cem sumit i mente sua mortis intentiõem. sicq̃ꝫ vadit
vt non estimans amplius hanc vitam participare.
ita qui sequi vult dominũ. primo debet abnegare se
ipm ꝛ sic tollere crucem vt eius volũtas sit ꝓmpta
ad omnem miseriam sustinendam. ¶ Basil. In hoc
igitur cõsistit perfectio vt ipassibilẽ se habeat scdm
affectum etiam ad ipsũ viuere ꝛ habeat in prompta
mortis responsum vt nequaq̃ꝫ in seipso cõfidat Su
mit aũt exordium pfectio ab exteriorũ alienatione
puta possessionũ vel inanis glorie vel p̃scise affectio
nis inutilium rerum ¶ Beda Predicãt igit crucẽ
ꝛ quotidie tollere ꝛ ea suspta dominũ seq̃ iubemur

qui crucem propriam baiulauit Vnde ſequitur Et
ſequatur me ¶ Orige. Huius autem cauſam aſſig
nat ſubdens. Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam
facere. perdet illam .i. qui vult ſm vitam pſentem
viuere et ꝓpriam animam i ſenſibilibus conſeruare
hic eam perdat non ducens eã ad terminos beatitu
dinis Econtrario autem ſubdit. Nam qui pdiderit
aĩam ſuam ꝓpter me. ſaluã faciet illã id ẽ qui negli
git ſenſibilia intuitu veritatis exponens ſe morti.
hic tanq̃ animam pdens pro xp̃o eam potius ſalua
bit Itaq; ſi aĩam ſaluari beatum eſt. relatum ad eã
que ẽ in deo ſalutem. debet eſſe et quedã bona perdi
tio anime. que fit intuitu xp̃i. Videtur etiam mihi ꝑ
ſimile ei qd eſt abnegare ſeipſũ. ſm predicta decere
perdere quẽlibet ꝓpriam animã peccatricem. vt ſũ
mat eam que ꝑ virtutem ſaluatur. ¶ Ciril. Ex aũt
icomparabiliter exercitium pacis xp̃i ſuget dlicias
et precioſa mundi inſinuat ſubdens Quid pficit hoĩ
ſi lucretur vniuerſum mundum ſeipm aũt perdat.
et detrimentum ſui faciat quaſi diceret. Cum aliquis
aſpiciẽs preſentem dulcedinẽ aut vtilitatem renuit
quidem pati. eligit autem ſplẽdide viuere. ſi ſit opu
lentus qd inde ſibi cõmodum erit. cum perdidit ani
mã. tranſit enim huius mundi figura. et amena ve
lut vmbra diſcedũt. Nõ enim pderunt theſauri im
pietatis. Eripit aũt a morte iuſticia ¶ Greg. i ome
lia Quia ergo ſancta eccleſia aliud tempus habet ꝑ
ſecutionis atq; aliud pacis dominus vtraq; tempora
deſignauit i preceptis. Nã pſecutionis tempore po
nenda eſt anima. qd ſignificauit dicens Qui pdiderit
aĩaz ſuã ꝛc. pacis aũt tẽpore ea que amplius dominari
poſſunt. frangenda ſunt deſideria terrena qd ſignifi
cauit dicens Quid proficit homĩ ꝛc. Plerũq; aũt
labẽtia cũcta. deſpiam⁹ ſed tñ adhuc humane verecun
die vſu prepedimur. vt rectitudinẽ quã ſeruamus i
mente nondũ exprimẽ valeamus in voce. Sed huic
quoq; vulneri congruum dominus ſubiungit medi
camentum dicens. nam qui me erubuerit et meos ſer
mones. hunc filius hominis erubeſcet. ¶ Theo. Eru
beſcit xp̃m qui dicit. nũquid credam crucifixo. Sed
et ſermones eius erubeſcit qui euangelij ruditatem
contemnit Ex aũt hunc dominus erubeſcet i rgno
ſuo. tale eſt ſicut ſi aliquis paterfamilias habens filiũ
paruũ erubeſcat eũ nominare ¶ Cirillus Incutit aũt
eis timorem dicens ſe celitus deſcenſurum. non in
priſtina humilitate et menſura ꝓportionabili nobis
ſed in glã pr̃is miniſtrantibus ãgelis. Sequitẽ enim.
Cũ venerit i maieſtate ſua et pr̃is et ſanctorum ãge
loꝝ Peſſimũ igitẽ et damnoſũ tũc notari iimiciã et
opis inertia qñ tantus iudex deſcenderit. agminibus
circũſtantibus angeloꝝ. hinc aũt pãpias ꝙ carne
ſumpta et ſanguine filius nõ minus ẽ deus ꝙ ſe pol
licetur i maieſtate dei pr̃is venturũ Et ꝙ ei tanq̃ iu
dici oĩm miniſtrabunt angeli qui factus ẽ homo filijs
nobis. ¶ Amb. Semp aũt dñs ſicut erigit ad pre
mia futura virtutum. atq; vilem ſecularium rerũ
docet eſſe ↄtemptũ. ita etiã infirmitatem mentis hu
mane preſentium remuneratione ſuſtentat. Arduũ
quippe ẽ crucem tollere. et animam periculis morti

corp⁹ offerre. negare quod ſis cum velis eſſe qd ñ
ſis Raroq; quãuis excelſa virtus futura cõmutat
preſentia. Ergo bonus magiſter ne quis deſperatiõe
ne frangatur aut tedio ↄtinuo ſe videndũ fortibus
pollicetur dicens. dico autem vobis vere ſunt aliq
hic ſtantes qui non guſtabunt mortem donec videãt
regnum dei. ¶ Theoph. id eſt gloriam in qua iuſti
erunt. hoc autem dixit de transfiguratione que for
ma erat future glorie Acſi diceret. ſunt aliqui hic
ſtantes .ſ. petrus iacobus et iohãnes qui non attin
gent mortem. donec in tempore transfigurationis vi
deant in qua gloria erunt. qui me ↄfitentur ¶ Greg.
i omel. Vel regnũ dei hoc loco preſens eccleſia vo
catur et quidam ex diſcipulis vſq; adeo in corpore
victuri erant. vt eccleſiam dei conſtructam conſpice
rent et ↄtra mũdi hui⁹ gloriã erectã ¶ Amb. Quaſi
ſi et nos volũ⁹ mortẽ ñ timere ſtemus ubi xp̃s ẽ ſoli
enim non queunt guſtare mortẽ. qui ſtare pñt cũ xp̃o
in q̃ licet ex verbis ipſi⁹ colligatur ꝓpendere nec tantum
qdem ſẽſũ mortis habituros q̃ xp̃i videant meruiſſe
gloriam Certe mors corporis liberãdo guſtetur vita
aĩe poſſidendo teneatur Non ei hic mors corporis
ſed anime denegatur.

¶ Factum ẽ autem poſt hec verba fere di
es octo et aſſumpſit Petrum et Iacobum et
Iohannem et aſcendit in montem ut oraret
Et facta eſt dum oraret ſpecies vultus eiꝰ
altera et veſtitus eius albus refulgẽs. Et
ecce duo viri loquebantur cum illo Erant
autem moyſes et helias viſi in maieſtate et
dicebant exceſſus eius quem completurus
erat in ieruſalem

¶ Euſe. Cum dñs diſcipulis ſuis ſecunde apparitiõis
ſue ꝓmulgauerit ingens miſteriũ ne ſolis vbis eũ
crederẽ viderẽt ꝓcedit ad opa oñdens Eis occulta ſuo
ꝓmagĩne regni ſui. vñ dicit Factũ ẽ aũt p⁹ hec vba
fere dies octo Et aſſũpſit petꝝ iacobũ et iohãnẽ
et aſcẽdit i mõtẽ ut oraret ¶ Damaſ. Mathe⁹ quidem
ait ſexto die p⁹ ſcãz ꝓmiſſioẽ diſcipulis lucas aũt p⁹
octauũ dicit celebratã fuiſſe trãſfiguratõẽ nec ẽ diſ
ſonãtia i dictis ſed q̃ ſex numerauerũt tempus exter
mis ꝓmo dico et vltimo q̃ pollicit⁹ ẽ et q̃ ſecit medi
os cõputauerũt At q̃ octo ↄnumerauit vtrũq; pdicto
rũ ↄputauit ſ; cur nõ oĩs ſed aliqui vocati ſũt ad
hanc viſionẽ vn⁹ quidẽ erat q̃ ſol⁹ indignus erat di
uinitatis viſione ſcilicet iudas ſm i⁹ Tollẽt ip̃e
videat gloriã dei Si ſol⁹ ergo eẽt omiſſus tanq̃ in
tus ad maiorem eſſet maliciam prouocatus Prote
de proditori tollit proditionis occaſionẽ cũ dimiſit
inferius reliquam apl̃oꝝ ↄgerẽ. Aſſumit aũt tres
vt in duobus vel tribus ſtet oĩe vbũ. petrũ quidem
aſſumpſit volens teſtimonium qd teſtatus fuerat ei
oſtendere per patris teſtimonium cõfirmari et quaſi
pſidem futuꝝ totius eccleſie Sed iacobum aſſump
ſit tanq̃ moriturum pro chriſto ãte oĩs diſcipulos

Iohannem vero tanq̃ theologie puriſſimū organū
ut de gloria filij que non ſubiacet tempori· reſonet
illud In principio erat verbum ¶ Ambro. Vel pe
trus aſcendit· qui claues regni celorum accepit· io
hannes cui cōmittitur mater· Iacobus qui primus
ſolium ſacerdotale conſcendit ¶ Theoph· Vel aſſūit
hos tanq̃ hanc rem celare potentes· ⁊ nulli alij reue
lare· Aſcendit aūt ī montem vt oraret. docēs nos ſo
litarie ⁊ aſcendentes orare ad nihil terrenorum de
clinantes ¶ Damaſce· Aliter tamen orant ſerui· Ali
ter autem dominus· Nam ſerui orantis oratio eſt per
intellectus aſcenſum ad deum· ſed ſacer intellect⁹ xp̄i
qui ſm hypoſtaſim deo vnitus orat· manuducēs nos
ad aſcenſum quo p orationem ad deum aſcēdit· ⁊ do
cens q aduerſarius dei non eſt· ſed tanq̃ principium
venerāſ genitorem· quinetiam alliciens tirannū ex
ploraturus ſi deus eſſet ꝙ miraculorum uirtus pre
dicabat quaſi ſub quadam eſca hamum contegeret
ei ſpe deificationis hamauerat hominē· corporis
autem detentē hamaret orō ē ōme reuela⁹ gl'ie· vn̄
ſeq̄ Et facta ē dū oraret· ſpe· vul· e⁹ altera ¶ Ciril· nō
mutans corpore humanā formam īmutāre· ſed quadā
ſplendida glīa ſupuemente ¶ Damaſ· Videns autē
diſcipulos oībus refulgentem recordatus ē moiſi
cuius glorificata ē facies· Sed moiſes quidem glori
ficatur extrinſecus aduemente gloria· Dominus at
ex innato glorie diuine fulgore Cū enī ſm hypoſta
ſis unionem vna ⁊ eadem ſit gloria verbi ⁊ carnis·
transfiguratur nō quaſi accipiens qđ nō erat· ſꝫ qđ
erat manifeſtans diſcipulis· Vn̄ ſm matheum dicit
q transfiguratus ē coram eis· ⁊ ꝙ facies eius reful
ſit ut ſol Quid enī ē ī ſenſibilibꝯ ſol· hoc ī intelligi
bilibus deus Et ſicut ſol qui ē lucis fons ꝺ̄ facili vi
deri nō poteſt lux autem eius ex eo ꝙ ad terram per
uenit aſpicitur· ſic facies xp̄i intenſius refulget ut
ſol veſtimenta autem eius dealbantē ut nix· Vn̄ ſeq̄ē
Et veſtitus eius albus refulgens· illuſtrat⁹· ſcilicꝫ
ſplendore lucis participatiōem· His ita ſe habentibꝯ
ut omnes oſtenderetur oēs noui ⁊ veteris teſtamēti
theorici ora obturentē ⁊ fides fiat reſurrectiōis
Dominus qui trāſfigurabatur viuoꝝ ⁊ mortuorum
dominus oſtenditē moiſes ⁊ helias tanq̃ famuli domino
aſſiſtentes gloria· vnde ſeq̄ē Et ecce duo viri loquebā
tur cum illo Erant autem Moiſes ⁊ Helias viſi in
maieſtate Oportebat enī ut uidentes conſeruoꝝ glo
riam ⁊ honorem mirarentē quidē pium dominicum de
cretum· ſperarent vero eos qui prius laborauerant
[illegible] futurorum bonoꝝ ⁊ magis forti
ter in laboribus· Nam qui laborum nouerit emo
lumenta labores facilius tolerabit· ¶ Crīſ· Aliter q
quia vulgus aſſerebat eum eſſe Heliā vl' Ieremiā
ut diſcerneretē inter dn̄m ⁊ famulos· ⁊ ut pateat eū
nō eſſe aduerſarium dei ⁊ legis trāſgreſſorē eos ſibi
aſſiſtentes monſtrauit· Non enim legiſlator moiſes
⁊ qui pro gloria diuina zelatus ē Helias aſtitiſſent
ei ⁊ ꝓpter virtutes virorum demonſtrādas· nā
uterq pro mandatis diuinis quāpluries ſe morti ex
poſuit· volebat etiam diſcipulos eos imitari ī re
gimine populi ut fierent mites ſicut moyſes· ⁊ zelā
tes ſicut Helias induat etiam eos· ut oſtendat cru

cis gloriam ad cōſolandum Petrum ⁊ alios paſſio
nem timentes· vnde ſequitē Et dicebant exceſſum ei⁹
quē completurus erat ī iheruſalem ¶ Ciril· Videlicꝫ
miſterium diſpenſationis ī carne· necnon ſalutiferam
paſſionem completam ī venerabili cruce ¶ Ambro
ſius· Miſtice autem poſt verba predicta trāſfigura
tio xp̄i oſtenditē· quoniam is qui verba xp̄i audit· ⁊
credit· reſurrectiōis gloriā xp̄i videbit· octaua enī die
facta ē reſurrectio· vnde ⁊ plerīq pſalmi pro octaua
ſcribuntur· aut forte ut oſtenderet nobis· qđ dixe
rat· ꝙ is qui ꝓpter dei verbum perdiderit animam
ſuam ſaluā faciet eam. quoniam promiſſa ſua ī reſur
rectione reſtituet ¶ Beda· Nam ſicut ipſe poſt· vij·
ſabbati qua ī ſepulcro quieuerat· A mortuis reſur
rexit· ⁊ nos p⁹ vj· ſeculi h⁹ etates ꝺ ſeptimam quie
tis animaꝝ· que interim ī alia uita geritē quaſi octaua
etate reſurgemus· ¶ Ambro· Sed matheus ⁊ mar
cus poſt dies ſex aſſumptos hos eſſe cōmorarunt·
de quo poſſemus dicere ꝙ poſt ſex milia annorum·
Mille enī anni ī conſpectu dei tanq̃ dies vna· Sed
plures q̃ ſex milia cōputantē anni· ⁊ maluimus ſex
dies per ſimbolum intelligere· ꝙ ſex diebus mundi
opa ſunt creata· ut p tempus opa ⁊ p opera mūdū
intelligamus Et ideo mundi temporibꝯ impletis· re
ſurrectio futura monſtratē· aut quia is qui ſupra
mundum aſcenderit ⁊ huiꝰ p⁹ ſeculi momenta tran
ſcenderit velut in ſublimi locatus future reſurre
ctionis fructus expectabit internū ¶ Be· Vnde in
mōte oratur⁹ ⁊ trāſfigurat⁹ aſcēdit· ut oſ̄dat eos
qui fructum reſurrectionis expectant· ⁊ regē in de
core ſuo videre deſiderāt· mente ī excelſis habitare ⁊
cōtinuis precibus debere īcumbere ¶ Ambro· Puta
rem ī tribus qui ducuntē ad montem· miſtice genus
humanum comprehēſum· quia ex tribus filijs Noe
genus omne defluxit humanū· niſi electos cernerem
tres igitē eliguntur· qui aſcendunt ī montem· q̄a nēo
poteſt reſurrectionis videre gloriā· niſi qui miſteriū
trinitatis incorrupta fidei ſinceritate ſeruauerit·
¶ Beda Transfiguraturus autem ſaluator gloriā
future vel ſue vel noſtre reſurrectionis oſtendit· q̄
q̄lis tunc apoſtolis apparuit tal· poſtmodū cunctis
apparebit electis Veſtitus autem domini ſanctoꝝ illi
us chorus accipitur· qui videlicet domino in terris cō
ſiſtente deſpectus videbatē· ſꝫ illo montem petente· no
uo candore refulget· quia nunc filij dei ſumus ⁊ non
dum apparuit quid erimus Scimus autem quoniam
cum apparuerit· ſimiles ei erimus ¶ Ambro· Vel ali
ter pro tua poſſibilitate tibi verbum aut minui
tur aut creſcit· Et niſi altioris prudentie cacumen
aſcendas· non tibi apparet quāta ſit gloria ī dei verbo
veſtimenta autem verbi ſunt ſermones ſcripturarū·
⁊ qđā ītellectus īdumēta diuini Et ſicut veſtit⁹ ei⁹
albꝯ refulſit· ita ī oculis tue mētis· diuinaꝝ lectionū
ſenſus albeſcit· inde apparet moiſes ⁊ helias· hoc eſt
lex ⁊ propheta ī verbo· neqꝫ enī lex poteſt eē ſine
vbo· nec propheta niſi qui de dei filio prophetauit·

**¶ Petrus vero ⁊ qui cum illo erāt graua
ti erant ſomno Et vigilantes viderūt ma
ieſtatem eius ⁊ duos uiros qui ſtabant cū**

illo Et factū ē cū deſcenderēt ab illo ait pe
trus ad ieſum Preceptor bonum eſt nos hic
eſſe ⁊ faciam⁹ tria tabernacula Vnum tibi
⁊ vnum moyſi ⁊ vnum helye neſciens quid
diceret Hec autem illo loquente facta ē nu
bes ⁊ obumbrauit eos ⁊ timuerunt intran
tibus illis in nubem. Et vox facta eſt de/
nube dicens Hic eſt filius meus dilectus ip
ſum audite Et dum fieret vox inuentus ē
ieſus ſolus Et ipſi tacuerunt ⁊ nemini dixe
rūt in dieb⁹ illis quicq̄ ex his q̄ vidant

¶ Theoph. Chriſto vacāte orationi petr⁹ ſomno de
primitur Infirmus enim erat Et quod humanum
erat impleuit. Vnde dicitur. petrus vero ⁊ qui cū
illo erant grauati erāt ſomno Excitati autem eius
gloriam cernunt ⁊ duos viros cum eo. Unde ſeq̄t
Et vigilantes viderunt maieſtatem eius ⁊ duos vi
ros qui ſtabāt cum illo ¶ Criſ. Vel ſomnum vocat
ingeſtum eis nimiū ſtuporem ex illa viſione. neq̄ n̄
nocturnū tēpus erat. ſed lucis excellētia grauabat
oculorum debilitatem ¶ Ambroſius. Premit enim
incomprehenſibilis ſplendor diuinitatis noſtri corpo
ris ſenſus Nam ſi ſolis radium e regione oculorū
contuentium corpora nequit acies continere. quomō
dei gloriam humanorum ferret corruptela mēbrorū
Et fortaſſe ideo grauati ſomno erant. vt reſurrecti
onis viderent ſpeciem poſt quietem. itaq̄ vigilātes
viderunt maieſtatem eius Nemo enim niſi vigilans
gloriam videt xp̄i Delectatus eſt petrus ⁊ quem ſe
culi huius illecebroſa non ceperent gloria reſurre
ctionis illexit. Unde ſequitur. Et factum eſt cum de
ſcenderent ab illo ait Petrus ad iheſum preceptor
bonum eſt nos hic eſſe. ¶ Cirillus. Eſtimabat enim
forſan diuus petrus imminere tempus regni dei.
Et ideo approbabat montis incolatum. ¶ Damaſ
ſcenus Non eſt autem bonum petre tibi q̄ xp̄s ibi
moretur q̄m ſi ibi manſiſſet. nequaq̄ tibi facta pro
miſſio conſequeretur effectum. neq̄ enim claues ob
tinuiſſes regni. nec mortis tirannis abolita eſſet. nō
queras ante tempus felicia vt adam deificationem.
erit quando hunc aſpectum indeſinenter percipias
⁊ cohabitabis illi qui lux eſt ⁊ vita. ¶ Ambroſius
Petrus autem nonſolum affectu. ſed etiam factorū
deuotōe preſtantior. ad edificanda tabernacula tria
impiger operarius cōmunis obſequij miſterium pol
licetur Sequitur enim. ⁊ faciamus tria tabernacu
la. vnum tibi ⁊ vnum moiſi vnum ⁊ helie ¶ Dama
ſcenus Non autem te dominus tabernaculorum ſed
vniuerſalis eccleſie conſtructorem conſtituit. verba
tua tui diſcipuli oues tue mandauerūt effectui xp̄o
tabernaculum conſtruentes. necnon ⁊ ſermo eius.
Hoc autem non ex intentione petrus proferebat
ſed inſpiratione ſp̄us reuelantis futura. Vn̄ ſeq̄t
Neſciens quid diceret. ¶ Ciril. neſciebat etiam q̄d
diceret Neq̄ enim aderat tempus finis ſeculi. nec
participāde a ſanctis promiſſe ſpei. ⁊ cum iam ſume

ret exordium diſpenſatio quo pacto xp̄m oportebat
deſiſtere a mundi dilectione volentem pati pro eo.
¶ Damaſcenus Decebat etiam nonſolum p̄ſtringe
re fructum incarnationis ad opus exiſtentium in mō
te. ſed diffundi ad omnes credentes q̄d p crucem ⁊
paſſionem erat conſūmandum. ¶ Titus. Ignora
bat etiam petrus q̄d dixerat. quia nō oportebat tri
bus tria tabernacula facere. non enī cōnumerantur
domino famuli. nec comparantur creature creatori
¶ Ambro. neq̄ capit humani conditio in hoc corrup
tibili corpore facē tabernaculum deo. ſiue in aīa ſiue
in corpore ſiue in quolibet alio loco. ⁊ q̄uis neſci
ret quid diceret. tamen pollicebatur officium cui
inconſulta petulantia. ſed primatum deuotō fructus
pietatis accumulat. nam q̄ ignorabat conditionis
fuit q̄ p̄mittebat deuotionis ¶ Cirillus Vel aliter
audiebat q̄ oportebat ipſū mori ⁊ tertia die reſur
gere. videbat autem multam diſtantiam ⁊ ſolitudi
nem. vnde conſiderauit q̄ plurimam haberet locus
tutelam. ob hoc dixit Bonum eſt nos hic eſſe. Ade
rat quoq̄ moiſes qui nubem intrauit ⁊ helias qui in
monte ignem deduxit. Igitur euāgeliſta confuſio
mentis eius ex qua hoc p̄ferebat oſtēdens dixit. ne
ſciens quid diceret. ¶ Aug. de con. euā. Q̄d autem
hic lucas dixit de moiſe ⁊ helia. ⁊ factum eſt dum di
ſcenderēt ab illo. ait petrus ad ihm̄ p̄ceptor bonum
ē nos hic eſſe nō debet putari contrarium ei q̄d ma
theus ⁊ marcus ita coniunxerunt petrum hec ſug
geſſiſſe. quaſi adhuc moiſes ⁊ helias cum domino lo
querentur. non enim expreſſerunt tunc. ſed tacue
runt potius q̄d iſte addidit illis diſcedentibus petrū
dn̄o ſuggeſſiſſe ¶ Theo. petro aūt dicente faciamus
tria tabernacula. dn̄s tabernaculū non manufactum
fabricat. ⁊ in eum ingreditur cū p̄phetis. Vn̄ ſubdi
tur. hec aūt illo loquēte facta ē nubes ⁊ obūbrauit
eos vt oſtēderet q̄ nō ē minor p̄re. ſic. n. i veteri teſta
mento in nube habitare dn̄s dicebat. ſic ⁊ nūc nubes
ſuſcepit dn̄m nō caliginoſa ſʒ lucida Nā obſcuritas
legis tranſierat ¶ Baſi. Sic ei fumus ab igne ita
nubes a luce cauſata ē. Vel q̄a nebula ſignificabat
liceat ē quies future manſiōis oſtdit p nubis ob...
¶ Amb. Diuini enī ſp̄us ē obūbratō. iſta q̄ caligo
affectio hoim ſʒ reuelat occulta ¶ Ori. hāc ad glo
diſcipuli ſufferre nequeūtes. p̄cubuerūt hūiliantes
potenti dextera dei nimiū timētes cum ſcirēt q̄d dicti
fuit moiſi. non videbit hō faciem meam ⁊ viuet. vn̄
ſequit Et timuerūt intrantib⁹ illis in nubem. ¶ Am
broſ. Cognoſce aūt nubem iſtā nō coacti aeris calige
picea ⁊ que celum tenebrax horrore ſubtexeat ſed
lucidā nubem que nos nō pluuialib⁹ aq̄s inundet
ſʒ de qua mētes hoim voce dei oipotentis emiſſa fi
dei rore rigauit Seq̄uit enī. Et vox facta eſt de nube di
cens. hic eſt filius meus dilectus. non helias filius
non moiſes filius. ſed hic ē filius quē ſolum videtis
¶ Cirillus. Qualiter ergo oportet eum qui nar
rationis eſt. factum vel creatum exiſtimare. cū
patre deſuper intonante Hic eſt filius meus. q̄ſi
diceret nō vnus ex filijs. ſed qui vere ⁊ naturalis
ē fili⁹ ad cuius exēplar alij ſunt filij adoptiui. Iſti
ergo iuſſit obedire. cum ſubdit. Ipſum audite Et

Gregorius. Moiſen vel heliam · quia xp̄s ē finis le
gis et prophetarum. Unde ſignanter euangeliſta ſubdit
et dum fieret vox · inuentus eſt Iheſus ſolus ¶ Theo.
Scilicet putaret aliquis hoc dictum eſſe · hic eſt
filius meus dilectus de moiſe · vel helia fuiſſe prolatū
¶ Ambro. Receſſerūt ergo illi · vbi ceperat domin⁹
eſſe filius · tres etiam in principio videntur · vnus in
fine · perfecte enim fidei vnum ſunt · Ergo et illi quaſi
receperit in xp̄i corpus · quia et nos vnum erimus in
xp̄o Ieſu. Aut forſitan quia lex et prophete ex verbo ·
que enim ex verbo ceperunt in verbo deſinunt ·
¶ Theophi. Per hoc enim innuit q̄ uſq₃ ad temp⁹ ali
quod lex et prophete aparerent · ſicut hic Moiſes
et helias. Poſtmodum autem ſolus iheſus illis rece
dentibus · quia nunc euāgelium manet tranſactis le
galibus. ¶ Beda. Et nota · ſicut domino in iordane
baptizato: ſic etiam in monte glorificato totius trinita
tis miſterium declarari quia gloriam illi⁹ quā in bap
tiſmo confitemur · in reſurrectione videbimus · nec
fruſtra ſpiritus ſanctus hic in lucida nube · illic aparet in
columba: quia qui nunc ſimplici corde fidem quā · per
ceperunt · tunc luce aperte viſionis que crediderat con
templabitur ¶ Orige. Non vult autem iheſus dici
que gloria pertinent ad gloriam ante ſuam paſſionem
Unde ſequitur. Et ipſi tacuerūt · et nemini dixerunt in
illis diebus quicq₃ ex his que viderāt · offenſi enim fuiſ
ſent audientes · et precipue vulgus ſi vidiſſet crucifigi
eum qui ſic fuerat glorificatus ¶ Damaſce. Hoc etiā
precipit dominus · ſciens diſcipulos imperfectos q̄ nō
dum receperit plenā ſpūs participationē · ne corda
aliorum qui non viderant · ſubuerterent triſticia · et
prophetis notaret ad mundi rabiem.

¶ Factum eſt autē in ſequenti die deſcendē
tibus illis de mōte · occurrit illis turba mul
ta · et ecce vir de turba exclamauit dicens
Magiſter obſecro te reſpice in filium meum
quia vnicus eſt mihi Et ecce ſpūs apprehē
dit eum · et ſubito clamat et elidit et diſſipat
eum cum ſpuma · et vix diſcedit dilamans eū
Et rogaui diſcipulos tuos ut eicerēt illum
et non potuerunt Reſpondens autem iheſ⁹
dixit. O generacio infidelis et peruerſa · uſ₃
quo ero apud uos et paciar uos? Adduc
huc filium tuum. Et cū accederet · eliſit illū
demonium et diſſipauit Et increpauit ihe
ſus ſpiritum immundum et ſanauit pueruʒ
et reddidit illi patrē eius Stupebant auteʒ
omnes in magnitudine dei.

¶ Beda. loca rebus congruūt In monte domin⁹
orat · transformatur diſcipulis arcana ſue maieſtatis
aperit · in inferiora deſcendens · turbe occurſu excipi
tur · vnde dicit. Factum ē autem in die ſequēti deſcē
dentibus illis de monte · occurrit illis turba multa
Superius patris vocem pandit · deorſum ſpūs malos
expellit · vnde ſequit̄ Et ecce vir de tur · exclama · di
cens magiſter obſecro te reſpice in filium meum.
¶ Titus. videtur mihi ſapiens quidam hic eſſe · nō
enim dixit ſaluatori · fac hoc vel illud ſed reſpice · hoc
enī ſufficit ad ſalutem · ſicut propheta dicebat. Reſpice
in me et miſerere mei · et dicit ſup filium vt rationa
bilem demonſtret iuerecundiam q̄ ſolus in multitu
dine clamat. Addit quia vnicus ē mihi · Quaſi di
nullus alius expectatur futur⁹ · remediū ſenectutis
conſequenter explicat paſſionē · ut audientem moueat
ad pietatē dicēs Et ecce ſpūs appre · et ſubito cla · et
eli · et diſ · eū cū ſpu · et vix diſce · dila · illū Deīn videt
criminari diſcipulos · Sed magis reſpondet q̄ iuſte
verecundiam depoſuerit dicens · Et rogaui tuos di
ſcipulos · ut eijcerent illum · et non potuerunt Quaſi
diceret non putes q̄ leuiter ad te puenerim · ſtupen
da eſt dignitas tua nec ſtatī te moleſtaui ad diſcipu
los tuos acceſſi primo. Nunc quia non curauerunt
cogor proficiſci ad te · vnd̄ et dn̄s non ipſum ſ₃ gen⁹
incredulum increpat Sequit̄ enī Reſpondens autē
ihus dixit ill' O generatio infidelis et puerſa vſq₃
ero apud vos et patiar vos. ¶ Criſoſto. Sed hunc
hominem multum infirmari in fide euāgelioꝝ ſcrip
tura oſtendit ex pluribus · ex eo ſcilicet q̄ dixit Ad
iuua incredulitatem meā et ſi potes Et ex eo q̄ xp̄s
dixit Credenti omnia poſſibilia ſūt ¶ Ciril. vnd̄ me
lius puto incredulum reputatum demoniaci patreʒ
q̄ et ſacros apoſtolos obiurgauit dicens eos nō poſ
ſe imperare demonibꝫ · poti⁹ aūt erat honorādo deum
ab eo petere grām · annuit enī veneratus Qui aūt
dicit debilitari erga virtutem que eſt in ſpūs mali
gnos eos qui a xp̄o adepti ſunt poteſtatem eijciēdi
eos · gratiam magis calumniat̄ q₃ fulgentes ea in qui
bus xp̄s opatur · vnde offēdit̄ xp̄s accuſans ſanctos
quibus eſt cōmiſſum verbum predicacionum ſacra
rum · pp̄ter qđ dn̄s increpat eum et concordes ei di
cens O generatio infidelis et puerſa. Quaſi diceret
cauſa tue infidelitatis gratia effectum ſortita non eſt
¶ Criſ. Non autem dirigit ſermonem ad eum tātū
ſed ad omnes iudeos · ne faciat eum heſitare oporte
bat enim ſcandalizari q̄plures · ¶ Theoph. Quod
autem dicit puerſa · demonſtrat q̄ non a principio nec
naturaliter inerat eis malicia · ſ₃ natura quidē erāt
recti ſemen Abrahe exiſtentes ſed p malitiam erāt
puerſi ¶ Ciril. Quaſi neſcientes procedere rectis in
ceſſibus Cum eis autem qui ſic ſunt diſpoſiti · xp̄us
cōmorari dedignat̄. Unde dicit̄. Uſq₃ quo ero apud
vos et patiar vos · ferens quaſi moleſte eorum conu
ſationem propter prauitatem ipſoꝝ ¶ Criſ. Per
hoc etiam oſtendit deſideratum ſibi eſſe ſuum receſſū
q̄ non erat graue crucis patibulum · ſed magis ipſo
rum conuerſatio ¶ Beda. Non q̄ tedio ſuperatus
ſit māſuet⁹ ac mitis · ſ₃ in ſimilitudine medici ſi egro
tum videat cōtra ſua precepta ſe gerere dicat · vſq₃
quo accedam ad domū tuam · me aliud iubente et te
aliud faciente · In tantum autem non ē iratus homi
ſed vicio ut ſtatim ſubiungat Adduc huc filium tuum
¶ Titus. Poterat quidem ſolo iuſſu eum liberare ·
ſed propalat ſuam paſſionem ſubijciens infirmum
preſentium viſioni · Aeide demonium poſtq₃ dominū
ſenſit concutit puerum · vnde ſequit̄ · Et cum accede

expͥmit̄ paſſio deinde adhibeatur remediū ¶ Orig.
Non tamen hoc dominus ad oſtentationem facit. ſꝫ
cauſa patris vt cum viderit demoniū cōturbari ꝑpt̄
ſolam vocationē ſic ſaltem inducatur ad fidem futuri
miraculi. de quo ſequitur Et increpauit ieſus ſpi
ritū immundum ⁊ ſanauit puerū ⁊ reddidit illum pa
tri eius ¶ Cirillus. Antea enī non erat patris. ſꝫ de
moniis occupantis Subdit autem euangeliſta ſtupe
re plebem in magnalijs dei dicens Stupebant autem
omnes in magnitudine dei Quod dicit ꝑpter donū
xp̄i qui ſacris ꝗ ap̄lis ꝯtulit poteſtatem agēdi dīna
miracula ⁊ imperādi demonibꝫ ¶ Bed. miſtice autē
pro qualitate meritoꝝ quotidie alijs aſcendit domiꝰ
dum perfectos quorum conuerſatio eſt in celis. ſub
limiꝰ extollendo glorificat. ⁊ de eternis inſtruit. ⁊ do
cet. que a turbis audiri nō valent Alijs autem dſcē
dit. dum terrenos ⁊ inſipientes confortat. docet. ⁊
caſtigat Hunc autem demoniacum matheus lunati
cum. marcus ſurdum ⁊ mutum dſcribit Significat
enim illos qui vt luna mutantur per diuerſa vicia
creſcētes ⁊ decreſcentes qui muti ſunt. non confiten
do fidem Sic ſurdi. nec ip̄m fidei audiendo ſermonē
Dum puer autem ad dominum accedit eliditur. q̄a
conuerſi ad dominum plerūꝗ a demonio grauiꝰ pul
ſantur. vt vel odium virtutis incutiat vel expulſio
nis ſue vindicet iniuriam. ſicut eccleſie primordijs
tot grauiſſima intulit certamina quot ſuo regno do
luit ſubito illata diſpendia. Non puerum autem q̄
vim patiebat̄ ſꝫ demoniū q̄ inferebat. increpat. q̄a q̄
peccantē emēdare dſiderat. viciū arguendo ⁊ odiē
do depellere. ſꝫ hoīem debet amādo refouere. donec
ſanatū ſpiritalibus eccleſie poſſit reddere patribꝫ.

¶ Omnibusꝗ mirantibus in omnibus que
faciebat dixit ad diſcipłos ſuos ponite uoſ
in cordibus noſtris ſermones iſtos filiꝰ enī
hominis futurum eſt ut tradatur in manus
hominum At illi ignorabant verbum iſtud
⁊ erat velatum ante eos ut non ſentirent
illud ⁊ timebāt interrogare eū de hoc vbo.

¶ Ciril. Omnia queꝗūꝗ opabatur ibi admiratione
digna penes omnes erāt irradiabat enī quoddam p̄
cipuū ⁊ diuinum in qualibet opatione ipſius. ſm iꝰ
gloriam ⁊ decorem ſuperponens ei Et ſi oīs quidem
mirarent̄ i his que faciebat. ip̄e tamē hec que ſequū
tur non omnibus ſꝫ diſcipulis retulit. Vnd̄ dicitur
Omnibusꝗ mirantibꝫ i oibus que faciebat dixit ad
diſcipulos ſuos. Ponite vos in cordibꝫ veſtris ſer
mones iſtos. oſtenderat in monte diſcipulis gloriam
ſuam. ⁊ poſt hec liberauerat quēdam a ſpiritu neꝗ̄
ſꝫ oportebat eū ſuſtinere ſalutarē paſſionē ꝑ nobis
Poterant autem diſcipuli conturbari dicentes. nūq̄d
decepti ſumꝰ dū deum eſſe eum arbitraremur. Vt
ergo ſcirent. quid circa ipſum futurum erat velut
q̄ddā depoſitū iubet eos in mente hr̄e paſſiōis miſte
riuꝫ dicēs Poīte vos i cordibꝫ vr̄is Qd̄ dicit. vos.
diſtinguit eos ab alijs. neꝗ enī oportebat vulgares

ſcire q̄m paſſurus eſſet. ſed erant potius certifican
di quoniā mortuus reſurgeret ⁊ deſtruēs mortem ne
ſcandalizarentur ¶ Titu Quādo igit̄ admirandis
ſigna. ip̄e prenunciat paſſionem. nō enī ſigna ſaluāt
ſed crux beneficia p̄ſtat Vn̄ ſubdit filius ēt hominis
fu. ē vt tra. in ma. hominū ¶ Orig. Non aūt expri
mit manifeſte a quo tradendus ſit aliquis enim dicit
eum traditū a iuda aliquis a populo Paulus autem
dicit ꝗ deus pater pro nobis omnibus tradidit eum
Sed iudas tamꝗ̄ pro pecunia tradens eum beſtialit̄
prodidit ſed pater beneficij cauſa ¶ Theo. eorū aūt
infirmitati dominus condeſcendens ⁊ eos diſciplina
quadam gubernans quod de cruce dictum eſt intelli
gere non permiſit vnde ſequitur At illi ignorabant
verbum iſtud. ⁊ erat velatum ante eos ut non ſenti
rent illud ¶ Beda Hec ignorantia diſcipulorum non
tā de tarditate q̄ꝫ de amore naſcitur qui carnales ad
huc ⁊ miſterij crucis ignari quem deum verum co
gnouerunt moriturum credere nequiuerunt Et quia
per figuras eum ſepe loquentem audire ſolebant eti
am que de ſua tradicione loquebatur figurate ꝯn
illud ſignificare putabāt ¶ Cirillus Dicet autē ali
quis forſan Qualiter ignorauerūt diſcipuli crucis
criſti miſterium cum per vmbram legis in plurib
locis tangeretur. Sed vt paulus cōmemorat vel
ꝗ ad hodiernum diem quando legitur moiſes vel
amē adiacet cordi eorū Expedit ergo accedentes ad
xp̄m dicere Detege oculos meos ⁊ cōtemplabor mi
rabilia de lege tua ¶ Theophilus Vide etiam diſci
pulorum reuerentiam In hoc ꝙ ſequitur ⁊ timebāt
interrogare eum de hoc verbo Nam timor gradus
eſt reuerentie.

¶ Intrauit autē cogitacio in eos quis eo
rum eſſet maior At ieſus uidens cogitacio
nes cordis illoꝝ apprehēdens puerum ſta
tuit illum penes ſe ⁊ ait illis Quicumꝗ ſu
ſcepit puerum iſtum in nomine meo me ſu
ſcipit Et quicumꝗ me recipit. recipit eum
qui me miſit Nam q̄ minor eſt inter omnes
uos. hic maior eſt reſpondens aūt iohannes
dixit preceptor vidimus quendā i nomine
tuo eicientem demonia ⁊ prohibuimus eū
quia nō ſequitur nobiſcum Et ait ad illum
ieſus Nolite ꝓhibere Qui enim non eſt ad
uerſus nos pro nobis eſt.

¶ Cirillus Inſidiatur diabolus multimode diligenti
bus optimam vitam ⁊ ſiquidem per carnales illece
bras obſidere valeat alicuiꝰ mentem affectus volup
tatū exacuit ſiquis aūt hos effugerit laqueos cupidi
nis glorie ſuſcitat paſſionē que quidem paſſio vane
glorie inuaſit quendam apoſtolorum ſuorum Vnde
dicitur Intrauit autem cogitatio in eos q̄s eorū eſſet
maior Hoc enim cogitare eſt cupientis eminentior
eē Improbabile aūt puto oēs diſciplos hāc egritudi
nem icurriſſe ſꝫ vno eoꝝ paſſo ne crimē alicui pera
quem diſcipulorum euangeliſta machinari videret̄
expͥmit i determinate dicēs ꝗ intrauit i eos cogitatio

¶ Theoph. Videtur autem hanc paſſionem ex hoc
incurriſſe q demoniacum curare non valuerunt
[illegible] altercantibus vno dicente q nō propter meā
inſipientiam ſed alterius curari non valuit. ut ex h
quoſi contentio fuerit. quis eorum maior eſſet.
¶ Beda. Vel quia viderāt Petrum Jacobum ⁊
Johannem ſeorſum ductos i mōtem Et Petro cla
ues regni celorum promiſſas fuiſſe rati ſunt vel ipſos
tres ceteris vel Petrum omnibus eſſe prelatum. vt
qui ſtateris ſolutione Petrum ipſi domino parifica
tum viderant ipſum pre ceteris arbitrabant preferē
dum Sed diligens lector hanc inter eos queſtio
nem ob didragma redditum inueniet fuiſſe ver
ſam Denique Matheus hoc i capharnaum memo
rat geſtum Dicit autem Marcus Et uenerunt
capharnaum. qui cum i domo eſſent interrogabat
eos quid i via tractabatis At illi tacebant. Siqui
dem inter ſe i via diſputauerunt. quis illorum eſſet
maior ¶ Ciril. Dominus autem qui nouit ſaluos fa
cere [illegible] i mente diſcipulorum ſup hoc cogitatio
nem ortam velut quādam amaritudinis radicem
ne i augmentum ſuſciperet. radicitus eam euel
lit. Nam cum inchoant paſſiones i nobis. facile de
pelluntur. ſed adulte difficile ſunt mobiles. Unde ſe
quitur Jheſus videns cogi. cordium appre. pu. ſta
tuit eum penes ſe Diſcat qui nudum hominē putat
chriſtum erraſſe. quamuis em verbum caro factum
ſit manſit tamen deus. Illa ſoli9 dei eſt poſſe rimari
abdita mentes Quod autem puerum aſſumpſit. ⁊ po
ſuit penes ſe agebatur cauſa vtilitatis ⁊ apoſtolo
rum. Depaſcitur enim inanis glorie morbus
maxime homines qui preemineē alijs Puer aūt
innocentem gerit mentem. immaculatum cor. ⁊ manet
ſimplicitate cogitationum. non ambit honores. nec
[illegible] prerogatiue modum nec refugit vi
lior minimus ſe habere Multam gerit ſerenitatem
[illegible] corde Tales autem dominus amplexat
⁊ dignos prope ſe dignatur habere quaſi que ele
gerunt que ſua ſunt ſapere. Ait enim diſcite a me.
quia mitis ſum ⁊ humilis corde Unde ſequit Et ait
illis Quicunque ſuſceperit puer iſtū in noīe meo me recipit
[illegible] vna ⁊ eadem eſt merces honorātibus
[illegible] minimus ſit. ſiue preclarus honore
⁊ gloria. quia i eo xp̄s ſuſcipit. quod nō vanum eſt
[illegible] fingi prerogatiua ¶ Beda. In hoc
[illegible] pauges xp̄i ab eis qui velint
[illegible] pro eis docet honore ſuſcipiendos vel
[illegible] paruulos ipſos eſſe ſuadet. Unde cum dicēt
[illegible] ſuſceperit puerum iſtū. addidit in nomine
[illegible] formā virtutis quā natura duce puer
[illegible] ipſi pro nomine xp̄i rationis induſtria ſe
[illegible] Sed quia ⁊ ſe in puero ſuſcipi docet ⁊ ipſe
[illegible] eſt nobis. ne putaretur hoc eſſe ſolum.
[illegible] ſubiunxit. Et quicūqz me recipit. re
cipit eum qui miſit me Talem ſe vtiqz ac tantū cre
[illegible] qualis ac quātus eſt pater ¶ Amb. Qui eē
[illegible] xp̄i recipit xp̄m recipit ⁊ qui imaginē
[illegible] deum recipit Sed quia imaginem dei nō
[illegible] videre facta ē nobis p icarnationem vbi
[illegible] recōciliaretur nobis que ſupra nos eſt di

uinitas ¶ Ciril. Adhuc autem magis inſinuat pmiſ
ſi verbi mentionem dicens Nam qui minor eſt inē
vos omnes hic maior eſt. qđ ꝺ modeſto dicit q̄ nihil
de ſe ſublime putat propter honeſtatem ¶ Theoph.
Quia ergo dn̄s dixerat Qui mior ē iter vos om̄s
hic maior eſt. timuit iohannes ne forte malum aliqđ
fecerint propria poteſtate quēdā hominē prohiben
tes Ni prohibitio ñ minorem prohibentem oſtēdit
ſed maius aliquis ſapientem. vnde ſubdit. Reſpon
dens autem Johannes dixit Preceptor. vidimus
quēdam i nomine tuo eijcientem demonia ⁊ prohibui
mus eum Non quidem inuidentes ſed opationē mi
raculorum diiudicantes non enim cum eis miraculoꝝ
poteſtatem acceperat. neqz eum dominus miſerat ſi
cut illos Neqz ihesum i omnibus ſequebat. vnde ſub
dit. quia non ſequitur te nobiſcū ¶ Amb. Johēs. n.
plurimum diligens ⁊ ideo plurimū redamat9 excludē
dum putat beneficio eum qui non vtatur obſequio.
¶ Ciril. Sed oportebat magis penſare nō hūc ipm
eſſe miraculorum auctorem ſed gratiam que ē in eo
q̄ i virtute xp̄i miracula pficit. qđ at ſi ñ ɔnumerat
apl̄is q̄ xp̄i gr̄a corōat. mira ſit dn̄e xp̄i donoꝝ Sꝫ
quia tradidit ſaluator poteſtatem apoſtolis ut ſpūs
immundos eijcerent. putauerūt nulli aliorum q̄ꝫ ſibi
ſolis licere conceſſam gerere dignitatem. ⁊ ideo ac
cedunt ſciſcitantes ſi liceat ⁊ alijs hoc agere ¶ Am
broſius. Non rephenditur autem iohannes. quia
amore faciebat ſꝫ docetur. ut nouerit infirmorū eſſe
firmorūqz diſtantiam Et ideo dominus etſi fortiores
remuneret. tamen non excludit infirmos. vnde ſeqt
Et ait ad illum ihesus Nolite prohibere Qui enim
non eſt aduerſum nos. pro nobis eſt. bene demie.
Nam ⁊ ioſeph ⁊ nicodemus occulti diſcipuli ꝓpter
metum in tempore tamen ſuum ſibi officium non ne
gauerunt Sed tamen qui alibi dixiſti. Qui non eſt
mecum aduerſum me eſt. ⁊ qui mecum non colligit
diſpergit apert nobis. ne videatur eſſe contrarium.
Et puto quia ſiquis mentium conſiderat ſcrutatorē
non debeat dubitare vniuſcuiuſqz factum mente diſ
cerni ¶ Criſ. Illic enim cum dixit Qui non ē me
cum. aduerſum me eſt. oſtendit diabolum ⁊ iudeos
ſibi eſſe contrarios. hic autem oſtendit eum qui i no
mine xp̄i demones eijciebat. in parte cum eis exiſtē
¶ Ciril. quaſi d. Pro vobis qui xp̄m diligitis. ſunt
qui pſequi volunt. que ad ipſius gloriam ſpectant.
eiuſdem gratia coronati ¶ Theoph. Mirare autem
xp̄i virtutem qualiter per indignos ⁊ non diſcipu
los eius gr̄a opatur. ſicut ⁊ p ſacerdotes ſanctificāt
homines. quāuis ſacerdotes ſancti nō fuerint ¶ Am
broſius Cum autem hic eos qui poſſunt p manus
impoſitionem imundis impare ſpiritibus in nomine
ihesu neget eſſe prohibendos. ſc̄m matheū dicit hic.
non noui vos ſed aduertere debemus non eſſe ſentē
tiarum diſcordiā. ſed illud cenſeri qđ nō ſolum officij
in clericos ſed etiam virtutis opa requirātur tātūqz
eſſe xp̄i nomen. ut etiam parum ſanctis opituleē ad
gr̄am. Unde nemo purgat hominis ſibi gr̄am vendi
cet in quo eterni nominis virtus opata ſit Non enim
merito ſuo diabolus. ſed odio ſui vincitur. ¶ Beda.
Itaqz in hereticis ⁊ malis catholicis ñ ſacra ɔmuta

in quibus nobiſcum ſūt ⁊ aduerſum nos ſunt ſed di
uiſionem paci veritatiqȝ cōtrariā qua aduerſū nos
ſūt ⁊ dominū non ſequuntur nobiſcum deteſtari ⁊ ꝓ
hibere debemus.

¶ Factum eſt autem dum complerenť di/
es aſſumpcionis eius. ⁊ ipſe faciem ſuam fir
mauit ut iret ĩ ieruſalem Et miſit nuncios
ante conſpectum ſuum Et euntes intra/
uerunt in ciuitatem ſamaritanorum ut pa/
rent illi ⁊ non receperunt eum. quia facies
eius erat euntis ĩ ieruſalem Cum vidiſſēt
aūt diſcipuli eius iacobus ⁊ iohannes dix/
erunt Domine vis dicimus ut ignis deſcē/
dat de celo ⁊ conſumat illos Et conuerſus
increpauit illos ⁊ dixit Neſcitis cuius ſpi/
ritus eſtis filius hominis non venit animas
perdere ſed ſaluare Et abierunt in aliud ca
ſtellum.

¶ Ciril. Cum immineret tempus quo decebat domi
num peracta paſſione ſalubri celū aſcēdere decreuit
aſcendere ieroſolimam Vñ dicitur Factum eſt autē
dum cōplerentur dies aſſumptionis eius ⁊ ipſe faci
em ſuā firmauit. vt iret in ieruſalem ¶ Tit⁹ Quia
ibi oportebat verū agnū offerri vbi figuralis agn⁹
immolabať dicit autem firmauit faciem ſuam id eſt
non huc ⁊ illuc ibat nec perambulabat vicos ⁊ mu
nicipia. ſed rectē tenebat verſus ieruſalē ¶ Beda Ceſ
ſet ergo paganꝰ qſi hominē irridere crucifixum quē
⁊ tempus ſue crucifixionis conſtat quaſi deū preui
diſſe. ⁊ quaſi ſponte crucifigendus locum quo cruci
figendus erat firmata facie id eſt obſtinata atqȝ im
perterrita mente petiſſe ¶ Ciril Miſit aūt nuncios
paraturos ei ⁊ comitibus ſuis hoſpicium. qui cum
iuiſſet ad terram ſamaritãorum non fuerūt admiſſi
Vñ ſequitur Et miſit nuncios ſuos ante conſpectū
ſuum Et euntes intrauerunt in ciuitatem Samari
tanoꝝ. vt pararent illi. ⁊ nō recepert eum ¶ Am.
Diſce quia recipi noluit ab his. quos ſciebat nō ſi
plici mente conuerſos nam ſi voluiſſet ex indeuotis
deuotos feciſſet Sed deus quos dignať vocat ⁊ quē
vult religioſū facit Cur aūt non receperint eū euā
geliſta memorat dicens Quia facies eius erat eun
tis in ieruſalem ¶ Theo. Sed ſi intelligamꝰ ꝙ ꝓpť
hoc illum nō receperūt. quia ire ieruſalē determina
uerat inuenīunť hi excuſati qui non receperunt eū
Sed dicendum ē. ꝙ in hoc ꝙ dicit euangeliſta. ⁊ ñ
receperūt illum intelligiť illud ꝙ neqȝ in ſamariā ve
nit Deinde quaſi aliquo interrogāte quare non rece
perūt ipſm. neqȝ eos audiuit h̾ ſoluēs dič nō qz impo
tens eſſet ſed quia illuc ire nolebat. ſed magis iero
ſolimā ¶ Beda Vel ieruſalem ire cōſpiciunt ſamari
te dominū non recipiunt Nō enim coutunť iudei ſa
maritanis vt iohannes oſtendit ¶ Ciril. Sed cum
dominꝰ qui oīa nouerat ſciret ꝙ eius nūqȝ nō eſſēt
a ſamaritanis recipiendi ideo tamen precepit eis ꝙ

ꝓcederent quia mos erat ei omnia ſec agere erga ꝓ
fectum diſcipuloꝝ Aſcendebat quoqȝ ieroſolimā ꝓ
pinquante tempe paſſionis Ne igiť quando pati eū
viderēt. non ſcandalizarenť oſtenderat ꝙ oportet pa
tientes eſſe cum contumelias inferunt aliqui. ꝓmiſeꝝ
ſi quoddam preludiū ſamaritanoꝝ repulſi Profuit
aūt eis ⁊ aliter futuri enim erant doctores orbis ter
rarum ciuitates ⁊ villas percurrēteꝝ ad predican
dum euangelicā doctrinam quibꝫ aliquando occurre
rent aliqui minime recipientes ſacram predicationē
quaſi non concedentes ſecū cōmorari ieſum Docet igi
tur eos ꝙ diuinam annunciātes doctrinam plenj eſſe
debebant paciencia ⁊ manſuetudine nō aūt beſtiales
⁊ iracundi. ⁊ impetuoſi in eos irruentes [illegible]
tes ſed adhuc nō erant tales. imo zelo feruido conci
tati. volebant ignem de celo ſup eos deducere [illegible]
enim Cum vidiſſent autē diſcipuli eius Jacobus ⁊
Johannes dixerunt Domine vis dicimus vt ignis
deſcendat decelo ⁊ cōſumat illos ¶ Ambro. Sciebat
enim ⁊ phineea reputatum ad iuſticiam quia ſacrile
gos interemerat. ⁊ ad p̃ces helie ignē deſcēdiſſe de
celo vt ꝓphete vindicareť iniuria ¶ Beda Sciebat
viri qui optime ſcirent mortē iſtā que animā diſſol
uit a corpore non eſſe formidandam ſed tamen [illegible]
animum qui illam timerent nonnulla peccata [illegible]
punirent quo ⁊ viuentibꝫ vtilis metus incuteretur
⁊ illis q̃ morte puniebanť non ipſa mors noceret ſed
peccatum qđ augeri poſſet ſi viuerent ¶ Ambroſ.
Sed vindicetur qui timet. vindictam non querit
non timet. ſimiliter oſtenditur nobis in apoſtolis [illegible]
iſſe merita ꝓphetarum. qui eādem ſibi poteſtatem [illegible]
ꝓphete meruit impetrādi iure p̃ſumūt ⁊ bñ p̃ſumūt
ꝙ ad ſermonem ſuū ignis de celo deſcēderet q̄ illi [illegible]
ſunt tonitrui ¶ Titu. Cenſeť autem ab eis iniu [illegible]
ſtiꝰ eſſe. ſamaritanos perire dominū non admitten
tes. qz quinquaginta ſeruū excludere cēptam [illegible]
autem in eos non cōmouetur. vt oſtenderet quia [illegible]
habet vltionis ſtudium pfecta virtus nec vlla [illegible]
cundia vbi plenitudo ē caritatis Nam nec excluden
da eſt infirmitas ſed iuuanda. procul a religioſis
dignatio procul a magnanimis cupiditas vindicte
Vnde ſequiť ⁊ cōuerſus increpauit illos ⁊ dixit ne
ſcitis cuius ſpiritus eſtis ¶ Beda [illegible]
eis dominus non exēplum ꝓphete ſancti ſed igno
ciam vidicādi que adhuc erat in rudibus animad
tens eos nō amore correptionem. ſed odio deſiderare
vindictam Itaqȝ poſtea qz eos docuit quid eſſet di
gere ꝓximum tanqȝ ſeipſm infuſo eč ſpiritu ſancto
defuerunt tales vindicte quāuis multo rarius qȝ in
veteri teſtamento Quia ſicut ſequiť filius hominis
non venit animas ꝑdere ſed ſaluare Quaſi d. ⁊ vos
ergo qui eius ſpiritu ſignati eſtis etiam actus veſ
tri ... nunc pie cōſulentes ſed i futuro iuſte iu
dicātes ¶ Ambro Non em ſemꝑ i eos qui peccaue
runt eſt iudicādum quia nōnunqȝ ſ'plus ꝓfuit cle
mentia tibi ad patientiam lapſo ad correptionem [illegible]
niqȝ Samaritani citius crediderunt a quibus hoc loco
ignis arcetur.

¶ Factum eſt auť ambulantibꝫ illis in via

dixit quidã ad illum Sequar te. quocumq͡z
ieris Et ait illis ihesus vulpes foueas ha
bent ⁊ volucres celi nidos filius aũt homis
non h̃z vbi caput ſuum reclinet. Ait aũt ad
alterum. Sequere me. Ille aũt dixit. Dñe
permitte michi p̃mo ire et ſepelire patrem
meum. Dixitq͡z ei ihesus. Sine vt mortui
ſepeliãt mortuos ſuos. Tu aũt vade ⁊ ãnũ
cia regnum dei. Et ait alter. ſequar te dñe
ſed p̃mũ p̃mitte mihi renũciare hys qui
domi ſunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mit-
tens manum ſuam in aratrum ⁊ reſpiciens
retro aptus eſt regno dei.

¶ Cirił. Et ſi munificus ſit oĩm dominus nõ ſimpli
citer ⁊ improuide ſingulis dat ſu p̃na ⁊ dĩna dona. ſed
his qui digni ſunt recipe qui ſcilicet animã ſuã alie
nã a maculis prauitatum ⁊ hoc nos docet euange
licorum verborum virtus cum dicit̃ Factum eſt aũt
ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum Se
quar te quocũq͡z ieris. primo quidem plurima cõtine
tur accuſatio inertia. conſequẽter oſtenditur q̃ ple
nus eſt impudẽcia nimia. neq͡z enim ſimiliter xp̃m ſe
qui probabat ſicut alij plures de populo. ſed magis i
hiabat ad apoſtolicas dignitates. cum paulus dicat
Nemo aſſumat quis ſibi honorem. ſed a deo vocat᷒
¶ Theo. Auſus etiam fuit compare ſe incompre
henſibili ſaluatoris poteſtati dicens. Sequar te quo
cũq͡z ieris ⁊ q̃ ſequi ſaluatorem ſimpliciter ad eius
adherentem doctrinam poſſibile eſt humane nature
prout qua fungitur erga homines. non eſt autẽ
poſſibile eum currere vbilibet exiſtenti. Ipſe nãq͡z
incomprehenſibilis eſt ⁊ non circũſcribitur loco.
¶ Cirił. Alioquin modo non immerito recuſabilis
fuit non decebat enim ip̃m crucem ſuam accipere
⁊ ſequi dominũ ⁊ abrenũciare preſentis vite
affectibus Et hoc dominus in eo reprehendit non vi
tutem ſed cor ingens Sequit̃ enim ⁊ ait ill' ihus
Vulpes foueas habent ⁊ volu. celi nidos. fili᷒ autẽ
hominis non habet vbi caput ſuum reclinet ¶ Theo.
Quia enim viderat dominũ multum populũ addu
centem putauit q̃ ab eis haberet precium. ⁊ q̃ ſi ip̃e
ipſum ſequeretur. poſſet pecuniam cõgregare.
¶ Beda. vnde dicitur ei. Quid me ꝑpter diuicias
⁊ lucra huius ſeculi cupis ſequi. cum tante ſim pau
pertatis vt nec hoſpitiolum quidem habeam. ⁊ non
meo vtar tecto ¶ Criſ. Aſpice qualiter paupertatem
quam dominus docuerat ꝑ opa dmonſtrat Non erat
ei menſa. non cãdelabrũ non dom᷒. nec quicq̃ȝ aliud
talium ¶ Ciril᷒. Miſtica aũt ſignificatio vulpes ⁊
volatilia celi malignas ⁊ aſtutas poteſtates dmonũ
vocat quaſi diceret quando vulpes ⁊ volatilia in te
manſionem habent qualiter xp̃s in te requieſcet. q̃o
communio eſt luci ⁊ tenebris ¶ Athana. Vel in hoc
amor' magnitudinẽ ſui muneris docet quaſi dicẽs
... loco circũſcribi p̃nt. verbum vero dei
incomprehenſibilis poteſtatis eſt. Et ideo ne dicas

Sequar te quocunq͡z ieris Ceterum ſi velis diſcipu
lus fieri abijces irrationabilia. eo q̃ īpoſſibile eſt eũ
qui morat̃ in irrationabilitate. verbi diſcipulũ fieri
¶ Ambro. Vel vulpes hereticis cõparat fallax quip
pe animal ⁊ inſidijs ſemp intentum. ⁊ rapinam frau
dis exercet. nihil tutum. nihil ocioſum. nihil patitur
eſſe ſecurum. eo q̃ intra hoſpicia hoim predam req̃
rit. Ita ſunt heretici. qui domũ ſibi parare nõ norũt
ſed circũſcriptionibus ſuis alios decipe conant̃. hoc
animal neq͡z manſueſcit vnq̃ȝ Vnd' apoſtolus ait. he
reticum poſt vnam correctiõem deuita. volucres vo
celi frequenter ad nequicie ſpiritalis ſimilitudinem
diriuãtur. ⁊ veluti nidos quoſdam ſtruũt in pectori
bus improborum. ⁊ ideo dominante verſutia in affe
ctibus ſingulorum nulla poteſt diuinitatis eſſe poſ
ſeſſio Vbi autem mentem ꝓbarit innoxiam. ſupra
ip̃ã quãmodo vim ſue maieſtatis reclinat. quia pro
fuſiore quadã gr̃a bonorum pectoribus īſonat̃ Sic igit̃
non videt̃ conuenire ratiõi vt ſimplicẽ fidelemq͡z ip̃m
arbitremur. qui domini dignatione reſpuitur. cum
indefeſſi famulatus obſequium ſpopõdiſſet Sed do
minus nõ obſequiorum ſpeciẽ. ſed puritatem querit
affectus. nec obſequium eius admittit̃. cuius nõ pro
batur officium. circũſpectum etenĩ fidei debet eſſe ho
ſpicium. ne dum infidelibus noſtre domus interna re
ſeramus. ī aliẽam perfidiam improuida credulitate la
bamur. itaq͡z vt aduertas deum nõ cultus aſpernã
tem eſſe ſed fraudis. qui repudiauit fraudulentum
elegit inocentem Sequitur enim Ait autem ad alte
rũ Sequere me Sed hoc dicit ei cuius patrẽ iam
ſciebat mortuum Vnde ſequit̃ Ille autem dixit. dñe
permitte mihi primum ire ⁊ ſepelire patrẽ meum.
¶ Beda Non diſcipulatũ reſpuit ſed expleta pri
mũ paterni funeris pietate. liberior aſſeq̃ deſiderat
¶ Ambro. Sed dñs quos miſerat. aduocat Vnde
ſequitur dixitq͡z Jeſus ſine vt mortui ſepeliãt mor
tuos ſuos tu aũt vade ⁊ ãnuncia regnũ dei Cum re
ligioſũ humani corporis ſepeliendi accepim᷒ officiũ
quomõ paterni quoq͡z funeris ſepult̃a prohibet̃ niſi
ut intelligas humana poſthabenda diuinis bonũ ſtu
dium ſed maius īpedimẽtum nam qui partit̃ ſtudiũ
diriuat affectũ qui diuidit curam differt ꝓfectum er
go prius ſunt obeũda que maxima Nã apoſtoli ne
occuparẽt̃ ſtudio diſputãdi miniſtros paupibus ordi
narunt ¶ Criſ. Quid aũt magis neceſſarium pater
nis exequijs. quid facilius cũ non eſſet multũ temp
is dãdũ per h' igit̃ docemur q̃ minimũ tempis fru
ſtra ducere decet ⁊ ſi mille cogẽda ſint. imo preferre
ſpiritalia cunctis admodũ neceſſarijs Dyabol᷒ ei in
ſiſtit attentius volens aliquẽ aditum inuenire. ⁊ ſi
modicã ſumat negligentiam magnam operat̃ puſilla
nimitatẽ ¶ Ambro. Nõ ergo paterni funeris ſepul
tura prohibetur ſ; neceſſitudini generis diuine re
ligionis pietas antefertur. Illud conſortibus relinq̃
tur. hoc mandatur electis. quomõ autem mortui ſe
pelire mortuos poſſunt. niſi geminam hic intelligas
mortem. vnam nature alteram culpe Eſt etiã mors
tertia ī qua peccato morimur deo viuimus ¶ Criſ.
Cum ergo dixiſſet mortuos ſuos oſtendit hunc nõ
eſſe mortuum eius puto enĩ denumero īfideliũ fuiſſe

defunctum ¶ Ambro. Aut quia ſepulcrū patens eſt
guttur impioꝝ. memoria eoꝝum abolenda pſcribiť
quoꝝ ſimul cum corpore meritum occidit nec reuo-
catur ab offitio patris filius. ſed fidelis a perfido
cōmunicatione ſecerniť. non interdictum ē muneris
ſed religionis miſterium cōmunionem nobis cū gen
tibus mortuis non futurā. ¶ Ciril. Vel aliter. erat
eīm pater ſenectute grauatus. putabat aūt honeſtū
aliquid agere dum ꝓponeret obſeruare ei debitam
pietatem. ſcḋm iḋ honora patrem ⁊ matrem tuā. vñ
ubi vocatus eſt ad euāgelicum miſterium dicente do
mino ſequere me. querebat inducias q̄ ſufficere poſ
ſent ad decrepiti patris ſuſtentationem dicens. per
mitte mihi primū ire ſepelire patrem meū. Non ꝙ
defunctum patrem ſepelire rogaret. neq̄ eīm xp̄us
hoc agere volentem īpediuiſſet. ſed dixit ſepelire. i.
ſuſtentare ī ſenectute vſq̄ ad mortē. Sed dñs ad eū
dixit Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos. erāt eīm
⁊ alij curatores. linea parentele aſtricti. ſed vt eſtio
mortui eo ꝙ nondum xp̄o crediderant. Hinc pcipi
ꝙ preferenda ſit pietas qua dō tenemur. amori pa
rentum. quibus reuerentiam exhibemus. quia ꝑ eos
geniti ſumus. Sed oīm deus cū non eſſemus adeſſe
nos conduxit. parentes autem facti ſunt miſtri īntro
itus adeſſe. ¶ Aug⁹. de ver. do. Hoc ergo dicebat
dominus illi cui dixerat. ſequere me. Alius vero di
ſcipulus miſit ſe in medio. cui nemo aliquid dixerat
Vnḋ ſequiť Et alter ait. ſequar te domie. ſed primū
ꝑmitte mihi ire ⁊ renūciare his qui domi ſunt. ne fo-
te quō fieri ſolet. querāt me. ¶ Ciril. Imitanda aūt
huiuſmodi ꝓmiſſio ⁊ omni laude plena. ſed querere
reunciare his q̄ domi ſunt. licenciando ſe ab eis. oſtē
dit ꝙ vtcunq̄ diuiſus ſit a dño. dum hoc pfecte adi
re ꝓpoſuerit mente. Nam velle ꝯſulere proximos ñ
conſenſuros huic ꝓpoſito indicat ſe vtcunq̄ labentē
ꝓpter qḋ dñs h̄ improbat. Seqť eīm Ait ad illū ihe
ſus Nemo mittens manum ſuam ī aratrū ⁊ reſpi-
retro aptus ē regno dei. Apponit manum aratro q̄
affectuoſus eſt ad ſequendum. tamē reſpicit retro
q̄ dilationem petit occaſione redeundi ad domū ⁊ cū
ꝓpinquis ꝯferendi ¶ Aug. ḋ ver. do. Q. d. ti vocat
te oriens ⁊ tu attendis occidentem ¶ Beda. Manū
etiā cuilibet in aratrum mittere ē. quaſi quodam cō
punctionis inſtrumento. ligno ⁊ ferro dñice paſſio
nis duriciā ſui cordis atterere. atq̄ ad ꝓferēdos bo
noꝝ opeꝝ fructus apire. quā ſiquis excolere īcipiēs
cum vxore loth ad ea que reliquerat reſpicere dele
ctatur. futuri iā regni munere priuať. ¶ Grecus.
Crebri nāq̄ intuitus eoꝝ que deſeruimus. ꝓpter cō
ſuetudinē trahunt ad retroacta. violentum eīm quid
vſus ad retinendū ſibi. Nā habitus ex vſu. ex ha
bitu vero natura innaſciť. Naturā vero amouere
vel alterare difficile. Nam etſi pauliſper declinet co
acta. redit ad ſeipſam velociter ¶ Beda. Si autem
ſecuturus dñm diſcipulus. quia vel domi renūciare
velit. arguitur quid fiet illis q̄ nulla vtilitatis gr̄a
ſepe viſitant domos illoꝝ quos in mundo reliquerīt

Capitulum. Decimum.

Poſt hec aūt dſignauit dñs ⁊ ali
os ſeptuagintaduos ⁊ miſit il
los binos ante faciē ſuā ī omnē
ciuitatē ⁊ locū quo erat ipē vē
turus ⁊ dicebat illis Meſſis quidem multa
operarij vero pauci Rogate aūt dñm meſſis
vt mittat operarios in meſſem ſuam.

¶ Ciril. Certificauerat deus ꝑ ꝓphetas ꝙ euāgeli
pdicatio ſalutaris ꝯpbenſura erat nō ſolū iſrael ſed
etiā gētiū greges. ⁊ idō a xp̄o p⁹. xij. apl̄os ⁊ ali
lxxij. ſūt īſtituti. vñ dr̄. Poſt hec aū̄ deſignauit dñs
⁊ alios. lxxij. ¶ Beda. bīni lxxij. mittuť. q̄a toti
mundi gentibus euāgeliū predicandū erat. ut quē
xij. pmo ꝓpť. xij. tribꝰ iſrael. ita ⁊ hi ꝓpter exteri
gentes deſtinarenť ībuendas ¶ Aug. de que. euā. ſi
etiā xxiiij. horis totus orbis pagiť atq̄ luſtrať. ita
miſteriū illuſtrādi orbī ꝑ euāgeliū trinitatis in lxxij.
diſcipulꝭ intimať. vicies eīm quaterni ſeptuaginta
pondius ¶ Bñe. Sicut at xij. apl̄os formā eꝑoꝝ p̄m
ſtrare nēo ē qui dubitet. ſic ꝑ hos lxxij. figurā pre
ſbiteroꝝ. i. ſecundi ordīs ſacerdotū geſſiſſe Sciē
ē tñ etſi primis eccleſie temporibꝰ ut apl̄ica ſcrip
teſtis: vtrīq̄ preſbiteri vtrīq̄ vocabanť ⁊ epi
quoꝝ vnū ſapiētie maturitatē. aliud induſtriā cure
paſtoral̄ ſignificat ¶ Ciril. Quiꝰ etiā forma i verſ
moiſi figurabať. qui iubente dō. lxx. elegit qbꝰ ḋ
ſpm̄ īfundebat In exodo etiā ſcriptū ē de filiis iſrael
ꝙ venerunt ī helym. qḋ interpretať aſcēſus ⁊ erāt
ibi. xij. fontes aquaꝝ. ⁊ lxx. palme Conſolatio
ad augmentum ſpiritale regimus. xij. fontes ſcḋ
ſacros apl̄os a quibus haurimus ſalutis ſcientiā
cut a fontibꝰ ſaluatoris. ⁊ lxx. palmas. hos ſcḋ
qui nunc deſtinati ſunt a xp̄o. Eſt eīm palma arbo
bone medulle. bene radicata. ⁊ fertilis ⁊ ſemp
in aquis. alta ſimul ⁊ frondes porrigens ſurſū
tur Et miſit illos binos ¶ Grego. i omel. Binos i
pdicatione diſcipulos mittit. quia duo ſunt pcep
ta caritatis dei. videlicet amor ⁊ proximi Et minus
q̄ inter duos caritas haberi nō poteſt quatinus h̄
nobis tacitus īnuat. quia qui caritatem erga alte
non habet predicationis officiū ſuſcipe nullatꝰ
bet ¶ Origenes. Sic etiā ⁊ xij. bini ⁊ bini numera
fuerunt. vt in eoꝝ cathalago matheus oſtendit
eīm bini famularenť dei verbo. antiquū eſſe videť
Eduxit eīm deus iſrael de egipto ꝑ manus moiſi ⁊
aaron ioſue quoq̄ ⁊ caleph concordantes ꝯcauerūt
ꝓuocatum a xij. exploratoribus populū. Vnḋ dicit
frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata ¶ Beda.
Simul etiā ꝑ hoc indicauit ꝙ ſi aliq̄ pares ſūt ip
ritalibꝰ donis. hoc nō ſinet in eis preualere gnē ſp
mionis paſſionē ¶ Greg. i omel. Bene autem ſub
ditur ante faciē ſuā ī omnē ciuitatem ⁊ locum quo
erat ipē venturus. Predicatores aūt ſuos dominꝰ
ſequitur. q̄a predicatio ꝑuenit. ⁊ tunc ad mentis no
ſtre habitaculū dñs venit qñ verba exhortationī
ꝑcurrīt atq̄ ꝑ hꝰ vitas ī mte ſuſcipiť. hic pdicatori
bꝰ iſaias diť. parate viā dñi rectas facite ſemitas dei nr̄i

¶ Chry. Deſignauerat autem dominus diſcipulos
per multitudinem doctoribus indigentem. Sic. n.
agri ſpicati multos meſſores deſiderant. Sic qui cre
dituri erant innumerabiles exiſtentes. multis docto
ribus indigebant. Unde ſequit̃. Meſſis quidem mul
ta ¶ Cri. Sed qualiter meſſem vocat. cum res ad
primum exordium ſumāt. nondum tāto aratro aut
ſulcis productis de meſſibus tractat. Poterant em̃
diſcipuli vacillare ⁊ ſecum meditari. ⁊ dicere quali
ter nos numerus breuis emendare poterimus to
tum mundum. ideo ſophiſtas: munitos nudi: domi
nantes ſubiecti: Hec igitur conſideratōe talium tur
batur. vocat euāgelium meſſem. quaſi diceret pa
rata ſunt omnia. mitto vos ad paratam collectionē
fructuum eodem die ⁊ ſerere poteſtis ⁊ metere. ſicut
enim colonus exiens ad meſſes letatur. ſic etiā vos
multo amplius ⁊ alacrius neceſſarium eſt exire in
mundum. nam hoc negocium meſſis eſt agros uobis
cultos preparatos ¶ Grego. i omelia. Sed non
ſine graui merore loqui poſſumus. quod ſubditur.
Operarij vero pauci. quia etſi ſūt qui bona audiāt
ſunt qui dicant. Ecce mundus ſacerdotibus plen⁹
eſt tamen i meſſe dei rarus valde repitur operator.
quia officium quidem ſacerdotale ſuſcipim⁹. ſʒ op⁹
officij non implemus ¶ Beda. Sicut autem meſſis
multa eſt omnis turba credētium. ita operarij pauci
ſunt apoſtoli ⁊ imitatores eorum qui mittuntur ad
meſſem ¶ Crl. Sicut autem agri ſpacioſi meſſores
multos exigunt ⁊ ſic multitudo crediturorum chriſtū
Unde ſubdit. Rogate ergo dominum meſſis vt mit
tat operarios in meſſem ſuam. Illud autem attende.
quia non dixit Rogate dominum meſſis vt mittat
operarios in meſſem ſuam. ipſe poſtmodum hoc pegit
Ipſe igitur eſt dñs meſſ̄ ac per eum ⁊ cum eo deus
pater omnibus dominatur ¶ Cri. Multiplicauit aūt
poſtmodum eos. non addens ad numerum. ſed conce
dens virtutem. Inſinuat autem q̃ʒ magnum donum
eſt operarios mitti i meſſem diuinam. p hoc q̄ dicat
dominum meſſis ſup hoc eſſe rogandum ¶ Grego.
Per hoc etiam inducendi ſunt ſubditi. vt pro ſuis
paſtoribus rogēt. vt digna eis operari valeant. nec
ab exhortatione torpeat lingua. Sepe enim pro ſua
nequicia predicātium reſtringitur lingua. Sepe vō
ex ſubditorum culpa agitur. vt eis qui preſunt. p̄
dicationis ſermo ſubtrahatur.

¶ Ecce ego mitto vos ſicut agnos in
ter lupos. Nolite portare ſacculum neqʒ pe
ram neqʒ calciamēta ⁊ neminem per viam
ſalutaueritis.

¶ Crl. Narrat lucas ꝯſequēt lxx. diſcipulos uē
beneficia a xp̄o apoſtolicā eruditionem. modeſtiā
ſcilicet equitatem nihilqʒ mūdanorum ſacris predi
cationis pferre. Aſpirare autem adeo fortitudinē
ſcilicet ut nulla terribiliū formident neqʒ ipſā mor
tem. Unde dicit ie ¶ Crl. erat enim inter oia pericu
loſa ſolatium virtus mittentis eos. Et ideo dicit
Ecce ego mitto vos. quaſi diceret hoc ſufficit ad cō
ſolationem veſtram hoc ſufficit ad ſperandum ⁊ nō
formidandum ſupuenientia mala que ſignificat ſubdens

Sic agnos int̃ lupos ¶ Iſid. Albas denotātis i di
ſcipulis ſimplicitatē ⁊ innocētiā nam d'bachantes ⁊
ſua enormitate furiantes nate nō agnos appellat ſʒ
hedos ¶ Amb. Contraria autem ſūt ſibi iſta anima
lia vt alia ab aliis deuorentur .ſ. agni a lupis ſʒ bo
nus paſtor lupos gregi ſuo timere non nouit Ideo
q̄ iſti diſcipuli non i predam ſed ad gratiā dirigun
tur. ſollicitudo enim paſtoris boni efficit vt lupi in
agnos audere nihil poſſint Mittit ergo agnos int̃
lupos ut cōpleretur illud tūc lupi ⁊ agni ſimul pa
ſcentur ¶ Cri. Hoc em̃ fuit manifeſtū inditium p̄
clari triūphi. vt cū circūdati eēnt diſcipli xp̄i ab ho
ſtibus quaſi agni inter lupos eos tamen conuerterent
¶ Beda. Uel ſpūalit̃ lupos vocat ſcribas ⁊ pha
riſeos qui ſūt clerici iudeorum ¶ Ambro. Uel lupis
ſunt heretici comparandi Lupi enim beſtie ſunt que
inſidiantur ouibus ⁊ circa paſtorales verſantur
caſas Habitacula domorū intrare non audent. ſom
num canum. abſentiam aut d'ſidiam paſtorum explo
rant. ouium guttur iuadit. vt cito ſtrangulent. ſunt
rapaces natura corporis rigidiores. ut ſe facile nō
poſſint iflectere Impetu quodam ſuo ferunt̃. ⁊ ideo
ſepe deluduntur Si quem priores hominē viderint
vocem eius quadam nature vi feruntur eripe. Si
aūt homo prius eos uiderit exagitati memorant̃. ſic
heretici inſidiantur ouibus xp̄i. fremunt circa cau
las nocturno tempore. ſemp em̃ pfidis nox ē qui lu
cem xp̄i nebulis praue interpretationis obducunt
Stabula tamen xp̄i itrare non audent. ⁊ ideo nō ſa
nantur. ſicut curatus ē ille i ſtabulo qui incidit i la
trones Explorant paſtoris abſentiam. quia preſen
tibus paſtoribus oues xp̄i icurſare non poſſūt. qua
dam etiā mentis intentione duri ſic ac rigidi nequaq̄
ſolent a ſuo errore deflectere quos ſcripture ver⁹
interpres xp̄us illudit vt i vanum ſuos effundant
impetus. ⁊ nocere non poſſint Qui ſiquem verſu
ta diſputationis ſue circūſcriptione preuenerint faci
unt obmuteſcere Mutus eſt enim qui verbum dei n̄
eadem qua eſt. gl'ia confitet̃ Caue igitur ne tibi vo
cem tollat hereticus. ne priorem non ipſe deprehen
deris Serpit em̃ dū latet ei⁹ pfidia. ſi aūt cōmēta
ipietatis ei⁹ agnoueris iacturā pie vocis timē n̄ potis
Mutitur inuadūt vitalib⁹ vulnus affigunt dum ani
mam petunt ſi autē audis aliquem ſacerdotem dici
⁊ rapinas eius cognoſcis foris ouis intus lupus ē
q̄ huāc necas i ſaturabili crudelitate rabiē ſuā deſide
rat explēs ¶ Grego. Multi ei cū regiminis iura ſuſci
piūt ad lacerādos ſubditos inardeſcūt terorē p̄tatis
exhibent Et quia caritatis viſcera nō habent deum
videre appetunt patres ſe eſſe minime recognoſcūt
humilitatis locū in elationem dominationis imutāt
Contra que omnia conſiderandum nobis eſt q̄ ſicut
agni inter lupos mittunt̃ vt ſenſū ſeruātes innocen
cie morſū malicie nō habeamus Qui enim locū p̄dica
tionis ſuſcipit mala iferre nō debet ſed tolerare quē
⁊ ſiquando zelus rectitudinis exigit vt erga ſubiec
tos ſeuiat intus paterna pietate diligat quos foris
quaſi i ſequendo caſtigat Quod tunc rector bene ex
hibet cum terrene cupiditatis honorib⁹ nequaq̄ mē
tis colla ſupponit Unde ſubdit̃ nolite portare ſacculum

neq̧ peram ¶ Grego·nazanzenus · Quoꝝ ſumma
ē ut adeo v̓tuoſi exiſtāt φ nō minus ꝓpter vite mo
dum q̄ȝ ꝓpter eoꝝ verbū euāgeliū p̄dicat ¶ Greg
Tanta em̄ predicatori d̓bet eſſe in deo fiducia·ut p̄
ſentis vite ſūptus q̄uis nō ꝓuideat·tū ſibi hos non
deeſſe certiſſime ſciat Ne dū mens eius occupatur
ad tp̄alia minus alijs ꝓuideat eterna· ¶ Ciril· Sic
igit̄ precepat· nec de ipō ſubiecto curā hr̄e cū dix
erat Mitto vos ſicut agnos īter lupos· Nec etiam
ꝯceſſit ſollicitos eſſe erga extrinſeca corpori·cū di
xit Nolite portare neq̧ ſacculum neq̧ perā·nec etiā
ꝯceſſit portare aliq̄d eoꝝ que nondū vnita ſunt cor
pori Vn̄ ſubdit̄·neq̧ calciamēta Nō ſolū aūt ſaccu
lū ⁊ perā portare ꝓhibuit·ſȝ nec aliquā ſtudij̄ diſtra
ctionem ꝑmiſit aſſumere·qui nec ab obuiantiū ſalu
tatione diſtrahi voluit·vn̄ ſubdit Et nemīnē p viā
ſalutaueritis Quod ⁊ dudū ab heliſeo dictum fuit·q·d
recto tramite ad opus procedite non alternātes hū
dictionib̄ benedictiōes Damnum enim ē expendere
tēpus predicationibus competens fruſtra ī preter
neceſſarijs rebus· ¶ Ambroſius· Non ergo hic
dn̄s ꝓhibuit φ beniuolentie diſpliceret officiū ſed φ
pſequēde deuotionis intentio plus placeret ¶ Greg
nazan·Mandauit etiā h̓ eis dn̄s ad v̓bi glām ne vid̓
ret̄ ī eis magis uigē poſſe blādicias voluit et eos n̄
eſſe ſollicitos in v̓bis alienis· ¶ Greg· Hec autem
v̓ba ſiq̄s etiā p allegoriā velit ītelligi·pecunia clauſa
in ſacculo ē ſapientia occulta· Qui igit̄ ſapiētie ver
bum habet·⁊ h̓ ērogare proximo negligit·quaſi pe
cuniā in ſacculo ligatā tenet Per perā v̓o onera ſe
culi·p calciamēta mortuoꝝ opeꝝ exēpla ſignificāt
Qui ergo officiū p̄dicatōis ſuſcipit·dignū nō ē vt
op⁹ ſecularū negocioꝝ portet Ne dū h̓ eius colla de
primit·ad p̄dicanda celeſtia nō aſſurgat· Nec d̓bet
ſtultoꝝ opeꝝ exempla ꝯſpicere·ne ſua opa quaſi ex
mortuis pellib̄ credat munire·ne ſcilicȝ quia alios
talia feciſſe ꝯſiderat·ſe etiā facere licenter putet·
¶ Amb· nihil etiā dn̄s ī nob̄ mortale vult eſſe· mor
tale em̄ atq̧ terrenū calciamentū moiſes iubet̄ ſolu̓
cū mitteret̄ ad populū liberādum Quod ſi quē mouet
q̄ ratiōe ī egipto calciati iubent̄ edere agnum·apl̄i
aūt ſine calciamento ad p̄dicandū euāgeliū dirigūt̄
is conſiderare debet q̄a ī egipto poſitus d̓bet adhuc
morſus cauere ſerpentis Multa em̄ venena ī egipto
Et q̄ ī typo paſca celebrat·patere poteſt vulneri·
q̄ aūt miſter ē v̓itatis·venena nō trepidat ¶ Greg
Ois aūt qui ſalutat in via·ex occaſiōe ſalutat itine
ris nō ex ſtudio optāde ſalutis· Qui igit̄ nō amore
eterne p̄rie·ſȝ p̄mioꝝ ambitu ſalutem audiētib̄ p̄di
cat·quaſi ī itinere ſalutat quia ex occaſiōe ⁊ non ex
intentione ſalutem audientibus exoptat·

¶ In quācūq̧ domū itraueritis p̄imū di
cite pax huic domui ⁊ ſi ibi fuerit filius pa
cis· requieſcet ſup illū pax v̓ra· ſin aūt ad
vos reuertet̄· In eadem aūt domo manete
edentes ⁊ bibentes q̄ apud illos ſūt· dign⁹
ē em̄ oparius mercede ſua Nolite trāſire de
domo ī domū Et ī quācūq̧ ciuitatem intra
ueritis ⁊ ſuſceperit vos māducate q̄ appo
nunt̄ vobis· ⁊ curate īfirmos q̄ in illa ſunt·
⁊ dicite illis· appropinq̄uit ī vos regnū dei
In quācūq̧ ciuitatē itrauitis ⁊ n̄ receperint
vos· exeūtes ī plateis ei⁹ dicite· etiā pul
uerē qui adheſit nobis d̓ ciuitate v̓ra exter
gimus in vos· tamen hoc ſcitote quoniā ap
propinq̄uit regnum dei· dico aūt vobis q̄a
ſodomis ī die illa remiſſi⁹ erit q̄ȝ illi ciuitati·
¶ Criſ· Bonoꝝ oīm mater pax ē ſine qua cetera
inania ſunt ꝓpter qd̓ dn̄s diſcipulis intrātib̄ domū
illico pacem iuſſit proferre·tanq̄ȝ bonoꝝ initium
dicens In quācūq̧ domū itraueritis p̄imū dicite pax
huic domui ¶ Amb· Ut ſcȝ pacis ꝯferam⁹ mandatum
ipē p̄imus igreſſus pacis bn̄dictiōe celebret ¶ Criſ
Vnd̓ ⁊ pōtifex eccl̓ie tradit eā dicēs Pax vob̄ In
plorāt aūt pacē ſancti·nonſolū eā q̄ v̓ſat̄ inter hoīes
admuicē·ſȝ ⁊ eā que ꝑtinet ad noſipos Nā ſepius
ī pectore bellū gerim⁹ ⁊ nullo moleſtante turbamur
necnon praua deſideria ꝯ̓ nos crebro inſurgunt·
¶ Titus· Dicit̄ aūt pax huic domui·ſcilicet habita
tibus domū·ut oīs alloquatur· maiores pariter ⁊
minores·neq̧ tū indignis v̓ra ſalutatio dirigit̄· vn̄
ſubditur Et ſi ibi fuerit filius pacis·requieſcet ſu
per illum pax veſtra Quaſi diceret Vos quidem p
feretis verbum·res aūt pacis applicabitur meo iuſſu
ad vbicūq̧ dignū eſſe videbit̄ Siq̄s aūt non fuerit di
gnus· non eſtis deluſi·nec verboꝝ veſtroꝝ gr̄a pe
rijt·imo reciprocat̄ ad uos Et hoc eſt quod ſubdit
Sin autem ad vos reuertet̄ ¶ Grego· Pax enim
que ab ore predicatoris offertur aut requieſcit in
domo ſi in ea fuerit quiſq̄ȝ predeſtinatus ad vitam
⁊ celeſte verbum ſequit̄·qd̓ audit aut ſi nullus audi
re voluerit·ipſe predicator ſine fructu nō erit·quia
ad eū pax reuertitur dum ei a dn̄o p labore ſui ope
ris merces recompenſat̄ Si aūt pax veſtra recepta
dignum ē vt ab eis eterna ſtipendia conſequamur
quibus p̄rie celeſtis premia offerimus·vn̄ ſequitur
In eadē aūt domo manete edentes ⁊ bibentes que
apud illos ſunt Ecce qui perā ⁊ ſacculum portare
prohibuit ſumptus ⁊ alimenta ex eadem p̄dicatiōe
ꝯcedit ¶ Criſ· ſȝ ne aliquis diceret cōſumo res pro
as parando aduenis menſam· illū p̄imo miſerunt
facit tibi pacis donum offerre cui nihil eſt equale vt
ſcias te maiora q̄ȝ des ſuſcipere ¶ Titus· vel aliter co
tinua·quia nō eſtis ꝯſtituti iudices eoꝝ qui ſunt di
gni vel indigni edatis ⁊ bibatis que vobis offerūt
ab eis Dimittite aūt mihi eoꝝ q̄ vos recipiunt ex
amen·niſi vobis q̄ ſit notum·non eſſe ibi filium pa
cis·tunc em̄ forſitan retrocedere debetis ¶ Theo
Vide igit̄ qualiter diſcipulos mendicare inſtituit ⁊
pro p̄cio eos nutrimentū habere voluit· Nā ſubdit
Dignus eſt em̄ oparius mercede ſua ¶ Gregorius
Sunt enim iam de mercede opar̓ ipſa alimenta ſu
ſtentationis vt hic merces de labore p̄dicatōis icho
et̄ q̄ illic de v̓itatis viſione ꝑficit̄·q̄ ī re ꝯſiderādū
φ vni nr̄o opi due mercedes d̓bet̄· vna ī via q̄ nos ī
labore ſuſtētat alia ī p̄ria q̄ nos ī reſurrectiōe remunerat

Omnis itaq; que in pñti recipitur hoc in nobis de
bet agere ut ad sequentem mercedē robustius tenda
tur verus ergo quisq; predicator non ideo pdicare
debet ut in hoc tēpore mercedem rapiat sed ideo mē
cedem recipe vt predicare valeat Quisquis namq;
pro pdicat ut hic laudis uel muneris mercedē reci
piat eterna mercede se priuat ¶ Ambro· Subditur
virtus alia ne de domo ad domū quis vaga facilitate
transmigret Sequitur em̄ Nolite transire de domo
in domum ut scilicet i amore hospitali seruem⁹ cōstan
tiam neq; aliquam amicicie necessitudinem facile re
soluamus ¶ Beda describto aūt diuerse domus ho
spicio qm iam in ciuitatibus agere debeāt docet · pīs
scilicet in omnibus cōmunicare ab impiorum vero p
sus societate secerni Unde sequitˀ Et in quamcumq;
ciuitatem intraueritis ⁊ susceperint vos manduca
te que apponuntur vobis ¶ Theo· Quamuis modi
ca essent ⁊ vilia nihil amplius inquirentes· deniq;
ut etiam ut vt operantes miracula homines ad su
as pdicationes attraherent Unde subdit Et curate
infirmos q̄ i illa sūt ⁊ dicite illis appropinquauit i uos
regnum dei Si enim prius curaueritis deinde docue
ritis proferabitˀ sermo ⁊ homines credent regnum
dei appropinquare nō em̄ curarētˀ nisi hoc aliqua vir
tute diuina pficeret Sed etiam cū fm animā curant
appropinquat in eos regnum dei qd̄ longe est ab eo·
rum dominatˀ peccatum ¶ Orig· Vide aūt dignitatem
apostolorum nihil sensibile monēt pferre· qualia q̄ ar
ti moises ⁊ pphetas scilicz bona terrena sed quedam
noua ⁊ mirabilia scilicet regnū dei ¶ Maximus Di
citur autem appropinquauit· non ut ostendat tempo
ris breuitatem neq; em̄ regnum dei venit cum obser
uatione sed ostendit dispositionē hominū ad regnum
in quo quidem potentia est in omnibus credentibus
actu vero in his qui respuunt corpalem vitam· ⁊ so
lam diligunt spiritualem qui dicere possūt Viuo autē
iam nō ego sed viuit in me xp̄s ¶ Ambro· deinde docet
excutiendum de pedibus puluerē· si quis recipiēdos
euangelii hospitio non putauerit dicens in quācūq;
ciuitatem intraueritis ⁊ non receperint vos Exeun
tes in plateas eius dicite et puluerem pedum qui ad
hesit nobis de ci· vestra extergim⁹ in vos ¶ Be
da· In contestationē terreni laboris· quem pro illis
inaniter susceperūt vel ut ostēdatˀ usq; adeo se ab ip
sis nihil terrenorum querē vt etiā puluerem de terra
eorum non sibi patiātur adherere Vel per pedes ip̄m
opus ⁊ incessus pdicationis significatur puluis ve
ro quo aspergūtˀ terrene leuitas est cogitationis a
qua ⁊ summi doctores immunes esse nequeunt Qui
ergo spreuerit doctrinam labores ⁊ pericula docenti
um ad testimoniū sue damnationis inflectunt ¶ Ori
Excutiente ergo puluerē pedum in eos quodammō
dicunt pulus peccatorū uestrorum merito veniet su
per uos Et attende q̄ quecumq; ciuitates nō suscipi
unt apostolos sanāq; doctrinam· hn̄t plateas iuxta il
lud lata est via que ducit ad pdicionem ¶ Theo Et
hoc non recipientibus apostolos appropinquare regnū
dei dicit et beneficium sic non recipientibus in pudicid
um Unde subdit Tamen hoc scitote quoniā appropi
quauit regnum dei Sicut aduentus regis est quibo

dam ad penam; quibusdā vero ad honorē vnde de eo
rum pena subditˀ Dico autem vobis quia Sodomis
in illa dei remissius erit q̄z illi ci· ¶ Eusebi· Nam in
ciuitate Sodomitarū non caruerunt angeli hospicio
sed Loth inuentus est dignus eos hospitari si ergo
ad accessum discipulorum nec vnus inuenietur i ci
uitate qui eos recipiat · quō non peior erit ciuitate
sodomorum Hic igitur sermo docebat eos audacter
aggredi regulam paupertatis· Non em̄ posset consi
stere ciuitas nec villa nec vicus sine aliquo incola
noto dō· Nā nec sodoma subsisteret non repto loth
quo recedente tota repente perijt· ¶ Beda· Sodo
mite quoq; ipsi etsi i hospitales fuerint· inter cetera
carnis animeq; flagitia· nulli tamen apud eos tales
hospites quales apli reperti sūt ⁊ Loth quidē aspec
tu iustus erat ⁊ auditu non tamen ibi aliquid docu
isse aut signa fecisse perhibetur·

¶ Ve tibi corozaim Ve tibi bethsaida· q̄z
si in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes q̄
i uobis facte sūt olim in cilicio ⁊ cinere sedē
tes peniterent Verumptā tyro ⁊ sydoni r̄
missiꝰ erit i iudicio q̄ uobis Et tu caphar
naum ante usq; in celum exaltata vsq; ad
infernum demergeris Qui vos audit me
audit ⁊ qui uos spernit me spernit Qui au
tem me spernit spernit eum qui me misit

¶ Ambr· Docet dominus grauiori pene obnoxios
fore qui euāgelium non sequēdum q̄z qui legem iu
dicauerit esse soluēdā dicens Ueh tibi corozai veh
tibi betsaida ¶ Be Corozai bethsaida ⁊ capharnaū
tiberiias quoq; quā iohannes nominat ciuitates sūt
galilee site i litore laci genezareth qui ab euāgelistis
mare galilee vel tiberiadis appellatur· Plāgit ergo
dominus has ciuitates· que post tāta miracula atq;
virtutes non penituerunt peioresq; sunt gentilib9
naturale tantum ius dissipātibus quia post descrip
te legis contemptum· filium quoq; dei ⁊ gloriā eius
spernere non timuerunt vnde sequitur· Quia si in
tyro ⁊ sidone facte fuissent virtutes que i uob̄ facte
sūt oli i ci· ⁊ ci· se· pe· In cilicio qd̄ ḋ pil' capꝝ ɔtexitˀ
asperam peccati pungentis memoriam significat· in
cinere autem mortis considerationē p quā i puluerē
redigimur demonstrat Porro in sessione humiliatio
nem ppe cōscientie significat Impletum autem vi
demus hodie dictum saluatoris· quia scilicet corozai
⁊ betsaida presente dn̄o credere noluerunt· Tirus
aūt ⁊ sidō quōdā ⁊ dauid ⁊ salomoni amice fuē ⁊ p9
euangelisantibus xp̄i credidere discipulis ¶ Crisi· De
plorat autem has ciuitates ad nostrū exemplum · eo
q; effusio lacrimarū ⁊ gemitus amarus sup patien
tes insensibilitatem doloris nō modicum antidotum ē
⁊ ad correctionem patientium· ⁊ ad remedium inge
miscentium sup eos· Nō solum aūt p deplorationem
inducit eos ad bonum · sed etiam p terrorem· vnde seq̄
tur Uerumtamen tiro ⁊ sidoni r̄missius erit q̄z vob̄
in iudicio Hoc ⁊ nos audire debemus· Non enim
solis illis sedētā nobis peius iudiciū stat nisi re
ceperim⁹ intrantes ad nos hospites quoꝝ puluerē

precepit excutere. Cū autem plurima ſigna feciſſet
dñs i capharnaū ⁊ eū incolam habuiſſet. videbatur
ſup alias ciuitates exaltata. ſꝫ ꝓpter incredulitatem
cecidit in ruinā. vnde ſequitᷣ Et tu capharnaū vſqꝫ
in celum exaltata vſqꝫ ad infernum demergeris. ut
ſcilicet iudicium ſit ꝓportionabile honori ¶ Beda. Du
plex autē i hac ſnia ſenſus ē. vel ideo ad infernum de
mergeris. quia ꝯ̄ predicationē meā ſupbiſſime reſti
tiſti. ut. ſ. intelligatᷣ in celū exaltata ꝑ ſupbiam. vel
ideo quia es exaltata vſqꝫ ad celum meo hoſpicio ⁊
meis ſignis maioribus plecteris ſuppliciis q̄a his ꝙ
credere noluiſti Et ne quis putaret hāc increpatōꝫ
illꝰ tantūmodo ciuitatibꝰ vel ꝑſonis ꝯuenire que do
minū i carne videntes ſpernebant. ⁊ nō oībꝫ qui ho
die ꝙ euāgelii verba deſpiciunt. ꝯſequēter adiunxit
dicens Qui vos audit me audit ¶ Ciril. Per quod
docet quicq̄d ꝑ ſanctos apl̄os dr̄ acceptandum eē
quia qui illos audit. xp̄m audit. Ineuitabilis ergo
pena hereticis imminet. qui apl̄oꝝ negligunt verba
Sequitᷣ enī Et qui vos ſpernit. me ſpernit ¶ Beð.
Vt ſcilicet in audiendo quiſqꝫ vel ſpernēdo euāgelii
p̄dicationē. non viles quaſqꝫ ꝑſonas. ſꝫ dn̄m ſaluato
rem imo ip̄m pr̄em ſpernere ſe vel audire diceret.
Nam ſequitᷣ. Qui autē me ſpernit. ſpernit eū q̄ mi
ſit me. quia i diſcipulo magiſter auditᷣ. ⁊ in filio patᷣ
honoratᷣ ¶ Aug. de ver. do. Si autē ſermo dei ad vos
ꝙ ꝑuenit ⁊ in eo loco vos ꝯſtituit. videte ne ſperna
tis nos. ne ad illum ꝑueniat. qḋ nobis feceritis ¶ Be
da Poteſt ⁊ ita intelligi. Qui vos ſpernit. me ſper
nit id eſt qui nō facit miſericordiā vni de fratribꝫ meiſ
minimis. nec mihi facit. Qui autē me ſpernit. nolens
credere filiū dei ſpernit eum. qui me miſit. quia ego
⁊ pr̄ vnū ſumus. ¶ Titus. Sit autē in hoc diſcipu
los ꝯſolatᷣ. q. d. Non dicatis cur imus paſſuri ꝯtume
lias. accomodate linguā Ego ꝓbeo grām. i me vr̄a
redundat contumelia.

¶ Reuerſi ſunt autē ſeptuagintaduo. cum
gaudio dicētes Dn̄e etiam demonia ſubiici
untur nobis i noīe tuo Et ait illis Videbā
ſathanā ſicut fulgor de celo cadentem Ecce
dedi vobis poteſtatē calcādi ſupra ſerpen
tes ⁊ ſcorpiones ⁊ ſupra omnē v̉tutem ini
mici. ⁊ nihil vobis nocebit Veruntn̄ i hꝰ no
lite gaudere. q̄a ſp̄us ſubiiciūtᷣ vobis. Gau
dere autē quia noīa vr̄a ſcripta ſunt i celis.

¶ Ciril. Supra dictū ē ꝙ dominus miſit diſcipulos
grā ſpūſſancti inſignitos ⁊ facti predicationis miniſtri
poteſtatem ſup imundos ſpūs acceperūt Nunc autē
reuſi confitentᷣ honorātis eos potentiā; Unde dicitᷣ
Reuſi autē lxxii. cū gaudio dicentes dn̄e etiā d̉mōia
ſubiiciuntᷣ nobis in noīe tuo Videbantᷣ quidē gaudē
magis ꝙ facti ſūt miracl̄oꝝ auctores. q̄ꝫ ꝙ facti erāt
predicationis miniſtri Erat autē melius gaudere in illꝰ
q̄s ceperant. ſicut vocatis ꝑ ip̄m dicit paulus gaudiū
meum ⁊ corona mea ¶ Grego. xiii. mo. Mire autē
dn̄s vt in diſcipuloꝝ cordibus elatonē premere
iudiciū ruine retulit qḋ ipſe magiſter elatōis acce
pit. ut in auctore ſuperbie diſcerent quid de elatōis
vitio formidarent. vn̄ ſequitᷣ Videbam ſathanā ſicut
fulgur de celo cadentem ¶ Baſi. Dicitᷣ ſathanas eo
ꝙ aduerſatᷣ bono. hoc enī ſignificat nomē hebraicum
Sed diabolus dicitᷣ. eo ꝙ cooꝑatur nobis in malo ⁊
accuſator fit Natura eius ē incorporea. hoc aere
¶ Beda Non autē dicit. modo video. ſed prius vide
bam qn̄ corruit Quod autē ait ſicut fulgur. vel precipi
tem de ſupnis ad ima lapſum ſignificat vel quia de
iectus adhuc trāſfigurat ſe in angelum lucis ¶ Ti
tus Se autē dicit vidiſſe tanq̄ꝫ iudicem qui nouit in
corporeorū paſſiones. vel dicit ſicut fulgur. quia na
tura fulgidꝰ erat vt fulgur. ſꝫ factus ē tenebroſus
per affectum. quia quod deus fecit bonum. hoc ipſe in
ſe alterauit in malū ¶ Baſi. Supne enī virtutes nō
ſunt naturaliter ſancte ſꝫ ſm̄ analogiam diuini amo
ris menſurā ſanctificatōis ſortiuntᷣ Et ſicut ferrum
poſitum in igne nō deſinit eſſe ferrum. vehementi
flāme vnione tam effectu q̄ꝫ aſpectu in ignē pr̄ſe
ſic ⁊ alme virtutes ex participatione eius q̄ eſt na
turaliter ſacrum. inſitam hn̄t ſanctificationem Pꝛo
enī cecidiſſet ſathanas. ſi natura fuiſſet inſuſceptiua
mali. ¶ Ciril. vel aliter videbam ſathanam ſicut ful
gur de celo cadentem. id eſt ab vltima virtute in ex
tremam fragilitatem Nam ante ſaluatoris aduētū
ſubegerat ſibi orbem. ⁊ ab oībꝫ colebatur. ſꝫ qn̄ vni
genitū verbum dei de celo deſcēdit. corruit tanq̄ꝫ ful
gur. q̄a conculcatᷣ ab adorātibꝫ xp̄m. vn̄ ſequitᷣ Et
ecce dedi vob̄ poteſtatē calcādi ſupra ſpentes ⁊ ſcor
piones ¶ Titus Serpētes quidē aliq̄ñ figuraliter
in deſerto mordebāt iudeos. ⁊ necabāt eos. eo q̄ infi
deles erant. venit autē q̄ ſpētes illos pimeret eneū
ſerpēs crucifixus ut ſiq̄s credens in eū ꝓſperaret
liberetᷣ a morſibus ⁊ ſaluetᷣ ¶ Criſ. Demde nō pu
temus hoc dici de beſtiis ſubiunxit Et ſupra omnem
v̉tutē inimici ¶ Beda Hoc ē oīne genꝰ immūdoꝝ ſpi
rituū d̉ obſeſſis corporibꝫ eiciēdi Et quātū ad ipſos
ſubdit ⁊ nihil vob̄ nocebit. q̄mus ⁊ ad ſtraꝫ poſſit ac
cipi Paulꝰ. n. a vipa iuaſus nihil mali paſſꝰ ⁊ ebi
bauſto veneno nō leditᷣ Hoc autē iter ſerpentes qui
dente ⁊ ſcorpiōes q̄ cauda nocent. diſtare arbitror
ꝙ ſpentes apte ſeuiētes ſcorpiōes clācule inſidiā
vl̄ hoīes vl̄ demōes ſignificēt. vl̄ ſpētes q̄ inchoātibꝫ
v̉tutibꝫ venena ꝑue ꝑſuaſionis obiciūt Scorpiōs
qui conſūmatas virtutes ad finē viciare nituntur
¶ Theo. vel ſpentes ſunt q̄ viſibiliter nocēt. vt de
fornicatōis ⁊ homicidii demon. Qui vo inuiſibil
nocent ſcorpiōes vocātᷣ. ſicut i viciis ſpiritalibꝫ
¶ Greg. mor. Voluptas etiā ſerpēs dr̄ i ſerpēte
natura ē. ꝙ ſi caput eius intrare ſtuduerit atqꝫ inſequen
tum ſequēs corpus ad ſe trahit. ſic natura neceſſa
rium ꝯceſſit homi domiciliū Sed ꝑ hāc neceſſitatē
aggrediēs voluptas aīam ad immoderatū q̄dā ci
natum ꝑuertit ac hoc ſubſequentem auariciam ca
bit. quā ipudicicia ſequitᷣ. id ē vltꝰ membꝰ ⁊ cauda
beſtialitatis. Sed quēadmodum nō eſt ꝑ caudā ſer
pētem retrahi ſic non ē incipiēdū ab vltimis ad euel
lēdū voluptates. niſi q̄s ꝓorē aditū obturet malicie

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Beda. Deludunt autem nunc p xp̄i virtutem ſpu
es ī volupatem que quondam ſeducebat grandeuos
virgines pueri ac conculcātes ſerpentine volup
tatis illecebras Sed ⁊ quidā ipm̄ aculeum ſcorpio
nis eſt diaboli conculcantes ſcilicet mortē· non ti
muerunt tormentum Verbigr̄a martires facti pleriq̄
vero poſtpoſitis terrenis libero greſſu conuerſā
tur in celis principem aeris non timentes ¶ Titus
Qui quia leuda qua eos letos videbat inanem glo
riam ſpebat·gaudebant em̄ q̄ quaſi ſublimes effecti ter
ribiles hominibus ⁊ demonibus erant· Ideo domin⁹
ſubiungit· Verumtamen in hoc nolite gaudere· q̄a
ſpūs ſubijciuntur vobis ¶ Beda· De ſubiectiōe ſpi
rituum cum caro ſint gaudere prohibent· quia ſpūs
eijcere ⁊ virtutes alias facere interdum nō ē
eius meriti qui opatur ſed īuocatio nomīs xp̄i i hoc
agit ad condemnationem eorum qui inuocant· vel ad
vtilitatem eorū qui vident ⁊ audiunt ¶ Cirill⁹ Sed
et domine non ſinis letari i bonoribus a te collatis
quid igit̄ ſit In nomie tuo exultabunt tota die·
ſed dominus eos ad maius gaudium erigit· Unde
ſubdit Gaudete autem quia nomina veſtra ſcripta
ſunt in celis ¶ Beda Quaſi diceret n̄ oportet vos
de aliorum humiliatione ſ; de veſtra ſublimatione
gaudere Salubriter autem intelligendū ē· q̄ ſiue ce
leſtia ſiue terreſtria quis opa geſſerit· p hec quaſi li
teris annotat⁹ apud dei memoriam ſit eternaliter af
fixus ¶ Theo· Scripta ſunt enim nomina ſanctorū
libro non ſed incauſto· ſ; memoria dei ⁊ gratia Et dia
bolus quidem deſup cadit· homines vero inferius ex
iſtentes ſurſum aſcendunt i celis ¶ Baſil· Quidā aū
hec qui ſcribuntur quidem nō in vita· ſed ſcdm iere
miam in terra· vt ſcdm hoc intelligatur duplex quedā
ſcriptura· horum quidem ad vitam illorum ad perdi
tionem· Qd̄ aūt dicit̄ deleantur de libro viuentium
intelligitur de his qui digni putabantur in libro dei
conſcribi Et ſcdm hoc fieri dicitur ſcripture mutatio
quando dilabimur in peccatū vel econtra·

¶ In ipa autē hora exultauit ſpiritu ſāc
to et dixit Confiteor tibi pater domine celi
et terre q̄ abſcondiſti hec a ſapientibus et
prudentibus ⁊ reuelaſti ea paruulis Etiā
pater quia ſic placuit ante te Omnia michi
tradita ſunt a patre meo ⁊ nemo· ſcit q̄ ſit
filius niſi pater ⁊ qui ſit pater niſi· filius· ⁊
cui voluerit filius reuelare.

¶ Theo· Sicut benignus pater videns filios ſuos
recte agere gaudet· ſic et xp̄us exultat q̄ apoſtoli tantis
bonis facti ſunt digni vnde dicit̄ i ipa autem hora ex
ultauit ſpiritu ſancto ¶ Cirill· inſpexit quidē p ſpiri
tum ſanctum quam apoſtolis tradidit plurimū acq̄
ſitionem Unde in ſpiritu ſancto letat⁹ dicit̄ id eſt in ef
fectibus qui per ſpiritum ſanctum puenīūt quaſi em̄
amator hominū gaudiū reputabat materiā conuer
ſionis erriātiū de quo gr̄as agit Unī ſeq̄t̄ ⁊ dixit Cō
fiteor tibi pat̄ domini celi ⁊ terre ¶ Beda Cōfeſſio
non ſemp penitentiam ſed ⁊ gratiarum actionē ſignifi
cat vt in pſalmis ſepiſſime legim⁹ ¶ Ciril· Ecce aūt

inquiunt illi quorū corda puerſa ſunt gratias refert
filius patri tanq̄ⁱ minor ſed quid impedit conſubſtā
tialem filium laudare ꝓprium genitorē mundum ſal
uantem p eum quod ſi cenſes ɔfeſſionis cauſa hūc eſ
ſe minorē aſpice q̄ vocat eum patrem ſuum ⁊ domi
num celi ⁊ terre ¶ Titus Alia em̄ per xp̄m ex non
entibus pducta ſunt ſolus ipe incōprehenſibiliter a
patre eſt genit⁹ Solus em̄ vnigenitus tanq̄ veri fi
lij naturalē pater ē Unde ſolus patri dicit Confiteor ti
bi pater hoc ē glorifico te ¶ Nec mireris ſi patrē fili
us glorificat tota em̄ hipoſtaſis vnigeniti genitoris
ē glia n̄a ⁊ que facta ſūt ⁊ celū ⁊ angeli gloria ſūt
creatoris ·verum quia hec nimis infime ſita ſūt re
ſpectu dignitatis ipſi⁹ ſolus filius cum de⁹ pfecte ſit
ſimilis genitori pfecte glorificat patrem ¶ Athana
Nouimus etiam ſepius ſaluatorem humana pferre
habet em̄ adiunctā humanitatem diuinitas nec tam̄
ꝓpter corporis tegimē deū ignores ſed quid reſpō
dent in hoc qui volunt ſubſiſtentiam eſſe mali · for
mant vero ſibi deum alium a vero p̄re xp̄i Et hūc
dicūt eſſe ingenitū mali creatorē· ⁊ nequicie princi
pem necnon mūdialis machine ɔditorem Ait autem
dn̄s approbās v̄ba moiſi Cōfiteor tibi pat̄ dn̄e celi ⁊
terre ¶ Epiph· Coitū aūt a marciōe euāgeliū habet
Regracior tibi dn̄e celi· tacens qd̄ dicit̄ terre· ⁊ qd̄
dicit̄ p̄r· ne intelligat̄ q̄ vocat xp̄s patrē creatorē
celi ⁊ terre· ¶ Amb· Poſtremo apit celeſte miſteriū
quo placuit deo ut paruulis magiſq̄ prudentib⁹ h⁹
mūdi ſuā gr̄am reuelaret · vnde ſequit̄ Q̄ꝛ abſcon
diſti hec a ſapiētib⁹ ⁊ prudentib⁹ ⁊ reuelaſti ea par
uulis ¶ Tho Poteſt ſic diſtīgui ut dicat̄ a ſapiētib⁹
id ē a phariſeis ⁊ ſcribis legē interp̄tantib⁹ ⁊ pru
dentibus id ē ab his qui a ſcribis fuerant docti Sa
piēs· n· ē q̄ docet· prudēs v̄o q̄ docet̄ · paruulos v̄o
vocat dn̄s ſuos diſcipulos q̄s n̄ legis doctores ſ; de ceba
⁊ piſcatores elegit q̄ ſic vocat n̄ maliuoli q̄ꝛ paruuli
¶ Ambro· Uel paruulum hic accipiamus qui ſe ex
altare non nouerit ⁊ phaleratis ſermonibus artem
ſue iactare prudentie· qd̄ phariſei pleriq̄ faciunt·
¶ Bed· Gratias igitur agit q̄ apoſtolis quaſi par
uulis aduentus ſui aperuit ſacramenta que ignora
uerunt ſcribe ⁊ phariſei· qui ſibi ſapientes videntur
⁊ in conſpectu ſuo prudentes ¶ Theop· Abſcondita
igitur ſunt miſteria ab his qui putant ſe eſſe ſapien
tes· ⁊ non ſunt nam ſi eſſent eis reuelata fuiſſent·
¶ Beda· Unde ſapientib⁹ ⁊ prudentibus non inſipi
entes ⁊ hebetes· ſed paruulos id eſt humiles oppo
ſuit· vt probaret ſe tumorem damnaſſe non acumē
¶ Orige· Senſus em̄ defectus preparatio fit ſupue
nientis pfectionis Qui em̄ non ſentit q̄ careat v̄o
bono ꝓpter bonum preſens qd̄ ſibi ineſſe videt̄· vero
bono priuatur· ¶ Criſ· Non aūt letatur ⁊ gratias
agit q̄ dei miſteria latebant ſcribas ⁊ phariſeos · h
enim non erat materia alacritatis ſed gemitus Sed
de hoc gr̄as agit quia qd̄ ſapientes non nouerant· hi
nouerunt· gratias autem ſup hoc agit patri cū quo
ipſe ſimul hoc facit oſtendens nimiam dilectiōem qua
diligit nos Oſtendit autem conſequēter q̄ huius rei
prima voluntas ſua fit· ⁊ patris qui ꝓpria volunta
te hoc agebat· vnde ſequitur· Etiam pater quia ſic

placuit ante te ¶ Greg. His verbis exempla hūi
litatis accipim⁹ ne temere diſcutere ſupna ↄſilia d̄
alioꝝ vocatione. alioꝝ vo repulſione p̄ſumamus. in
iuſtum eni eſſe nō poteſt. qd̄ placuit iuſto In cūctis
ergo que exterius diſponūt̄ apta cā ratōis ē occl̄
te iuſticia voluntatis ¶ Criſ. Cū vo dixiſſet Confi
teor tibi q̄a reuelaſti ea paruulis. ne putares q̄ ipe
xp̄s hac v̄tute priuatus non poſſet hoc facere. ſub
iungit Oīa tradita ſunt mihi a p̄re meo. ¶ Atha.
Hoc nō recte intelligentes arrij ſequaces delirant i
dn̄m dicentes Si data ſunt ei omnia. i. dn̄ium creatē
fuit tempus quo ea nō habuit ⁊ ſic non ē de ſubſtan
cia p̄ris. nam ſi eſſet. nō eēt ei opus reape. ſed ex
hoc magis demencia eoꝝ carpet̄ Si eni priuſq̄ȝ rece
piſſet vacabat creatura a verbo. qualiter ſaluabit̄
illud omnia ī eo ↄſiſtunt Ceteꝝ ſi ſimul poſtq̄ȝ facta
eſt creatura. tota fuit tradita ei. nō erat opus tra:
dere. per ipſū nāq̄ȝ facta ſunt omnia Non ergo vt i
pſi putant ſignificatur hic creature dominiū imo ſig
nificatuū eſt hoc verbū facte diſpenſationis ī carne
Poſtq̄ȝ eni hō peccauit pturbata ſunt oīa. vnd̄ ver
bum caro factū ē. ut oīa reſtauraret Data ſunt g°
ei oīa. nō q̄a poteſtate careret. ſꝫ ut ſaluator emēdet
vniuerſa. ut ſicut p verbū oīa ī p̄ncipio introducta
ſūt in eſſe. ita cū verbo caro factū ē. ī ipō oīa reſtau
rentur ¶ Beda. Vt dicit oīa ſibi tradita non mūdi
elementa. ſꝫ hi q̄b paruulis ſpū ſacrā filij pater re:
uelauit ⁊ de quoꝝ ſalute cū hec loqueret̄. exultauit
¶ Amb. Vel cū oīa legis omnipotentem agnoſcis.
nō degenerē p̄ris cū tradita legis filium confitens.
Cui p naturam oīa vnius ſubſtancie iura ſunt ꝓpria
non dono collata p grām Cum autem dixiſſet omnia
ſibi fore a p̄re tradita. aſcendit ad ꝓpriam glām ⁊
excellenciam. oſtēdens ī nullo ſe ſupari a patre ſub
dit. ⁊ nemo nouit qui ſit filius. niſi pater. ⁊ qui ſit
pater. niſi filius Nō valet eni creature intentio cō
prehendere modū diuine ſubſtācie que oēm ſupat in
tellectum. ⁊ decor eius quālibet ↄſideratonē trāſcen
dit Sed a ſeipſa quid ſit natura diuina ↄgnoſcitur
itaq̄ȝ pater per id quod eſt nouit filium. Et filius
per id quod eſt nouit patrem non interueniente ali
qua differencia quantum ad diuinitatis naturā. q̄
eni ſit deus. credimus Quid aūt naturaliter ſit. in
cōprehenſibile ē Si ergo creatus ē filius. quō ſolus
ſciret patrem aut quomō a ſolo p̄re ſciret̄ Scire
nāq̄ȝ naturam diuinā impoſſibile eſt cuilibet creatē
Scire aūt qōcūq̄ȝ eoꝝ que creata ſūt. quid ſit. non
tranſcendit quēlibet intellectū. q̄ȝuis ſupet nr̄m ſen
ſum ¶ Athana. Hoc aūt dn̄o dicente ↄſtat arrianos
ei obſiſtere. dum dicunt. nō videri p̄rem a filio Sed
eoꝝ oſtendit̄ inſania. ſi ſeip̄m non nouit verbum. qd̄
oib patris ⁊ ſui preſtat noticiam Sequit̄ eni Et cui
voluerit filius reuelare ¶ Titus. Eſt aūt reuelatio
traditio notionis. iuxta ꝓportionē nature ⁊ virium
vniuſcuiuſq̄ȝ ⁊ vbi quidem eſt natura cōſimilis. ibi
eſt cognitio ſiue doctrina. hic autem eſt p reuelationē
diſciplina ¶ Orige. Vult aūt reuelare vt verbū nō
irrationabilr ⁊ tanq̄ȝ iuſticia iuſte q̄ nouit digne ⁊
tempora reuelandi ⁊ menſuras reuelationis Reue
lat autem remouens appoſitum cordi velamen. nec

non tenebras quas poſuit ī ſui latibulū. ſed qm̄ ex h
putant qui alterius ſunt opinionis. ↄſtruere nefanū
ſuum dogma. q̄ ſcilicet ignot⁹ erat pater ihū ſan
ctis antiquis. Dicendum ē eis. qm̄ qd̄ dicit̄ cuicūq̄ȝ
vult filius reuelare nonſolum retorquet̄ ad tempus
futurum ex quo ſaluator hoc protulit. ſedetiam ad
temp⁹ preteritum. q̄ ſi velit hoc verbum reuelare
pro preterito ſumere. dicendum ē eis q̄ nō ē idem co
gnoſcere ⁊ credere Alij datur per ſp̄m ſermo ſcien
cie alij fides in eodem ſpiritu Erant ergo primo qui
dem credentes. nō aūt cognoſcētes ¶ Amb. Vt ſcias
aūt quia ſicut filius patrē quibus vult. reuelat. ita
pater reuelat quibus vult filium Audi dominum di
centem Beatus es ſymon bariona quia caro ⁊ ſan
guis non reuelauit tibi. ſed pater meus qui ī celis ē

¶ Et conuerſus ad diſcipulos ſuos dixit
beati oculi qui vident. que vos videtis. dico
eni vobis q̄ multi ꝓphete ⁊ reges voluerīt
videre que vos videtis ⁊ non viderūt ⁊ au
dire que vos auditis ⁊ non audierunt.

¶ Theophilus Quia ſupius dixerat. Nemo nouit
qui ſit pater. niſi filius. ⁊ cui voluerit filius reue
lare: b̄tificat diſcipulos quib pater per eum reue
labatur. Unde dicitur. Et conuerſus ad diſcipulos
ſuos dixit Beati oculi qui vident que vos videtis.
¶ Criſoſto. Couertit̄ quidem ad eos qui repulſis iu
deis ſurdos ⁊ cecam mentem gerentes nec videri
volentes totum ſe prebebat diligentibus eum. ⁊ be
atos aſſerit oculos videntes que prius alijs ipſi vi
bant Illud tn̄ ſcire cōuenit. quia videre hic n̄ ſigni
ficat actum oculorum ſed mentis recreatonē in pre
ſtitis beneficijs puta ſiquis dicat Iſte vidit bona tem
pora id eſt gauiſus eſt in bonis temporibus. ſm̄ il
Videas bona iheruſalē Multi eni iudeorum viderūt
xp̄m diuine operantem corporali ſcilicet intuitu. nec
tamē omnib beatificatio conuenit. Non eni credide
runt. ſed neq̄ȝ viderunt gloriam dei oculis mentis.
Beatificati ergo ſūt oculi nr̄i in hoc q̄ fide vidim⁹
verbum ꝓ nobis hominē factum. imprimēs nobis de
corem ſui numinis ut nos ſibi conformes faciat per
ſanctificationem atq̄ȝ iuſticiam ¶ Theo. Beatificat
autem eos ⁊ omnes ſimpliciter q̄ cum fide recipiunt
ex hoc q̄ antiqui prophete ⁊ reges deum in carne
videre ⁊ audire optauerunt. vnde ſequitur Dico
enim vobis q̄ multi prophete ⁊ reges voluerunt
videre que vos videtis. ⁊ non viderunt. ⁊ audire q̄
vos videtis ⁊ non audierunt. ¶ Beda. Matheus
apertius prophetas ⁊ iuſtos appellat Ipſi enim ſūt
reges magni quia temptationum ſuarum motib nō
ↄſendendo ſuccūbere. ſed regēdo preeſſe nouerunt.
¶ Criſ. Ex hoc autem dicto plures exiſtimant pro
phetas caruiſſe xp̄i noticia ſed ſi optauerunt videre
que viderunt apoſtoli nouerunt illum venturum ad
hoies ⁊ diſpenſaturꝫ q̄ diſpēſauit Null⁹ eni hꝫ hoꝝ
appetitū q̄ mte n̄ ↄcepit. nouerāt g° filiū dei vn̄ n̄ ſi
plicit̄ dic. voluerīt vidē me. ſꝫ q̄ uos videtis n° audi
re me ſꝫ q̄ vos auditis. viderāt. n. ip̄m n̄ tn̄ in carna
tū. n° ſic cū hoib ↄuſantē n° tāta maieſtate eis loq̄ntē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Beda. Ita enim a longe aſpicientis p ſpeculum ꝛ in enigmate viderunt. apoſtoli aūt in pſentia rum ba bentes dominum quecūqꝫ voluiſſent interrogando di ſcere nequaqꝫ p angelos aut alias viſionū ſpecies opus habebāt doceri ¶ Orige. Sed quare dicit ple rique prophete ꝛ reges voluiſſe non autem oēs quia de abra ham dicitur q vidit diē xp̄i ꝛ letatus eſt quā viſionē non plures ſed pauci cōſegerunt fuerūt autem alij qui ad tantam non tam ve viſionem . abrae ꝛ pend ꝛ apoſtolorū attingerēt et hos dicit nō vidiſſe ſed videre.

¶ Et ecce quidā legiſperit⁹ ſurrexit tēp/ tans eum ꝛ dicens magiſter quid faciēdo vitam eternā poſſidebo? At ille dixit ad eū In lege quid ſcriptum eſt? quomodo legis? Ille reſpondens dixit Diliges dominū deū tuū ex toto corde tuo . ꝛ ex tota anima tua ꝛ ex omnibꝰ viribus tuis . ꝛ ex omni mēte tua ꝛ proximū tuū ſicut teipſū Dixitqꝫ il/ li Recte rndiſti hec fac . ꝛ viues .

¶ Beda. Dixerat ſupra dominus q noīa eoꝝ ſcrip ta ſunt in celis Unde ut puto occaſionem temptandi dominū legiſperitus aſſumpſit Unde dicit Et ecce q̄ dā legiſperit⁹ ſurrexit temptans illū ¶ Ciril. Erāt enim quidam verboſi circueuntes totam regionem ꝛ incuſantes xp̄m ꝛ dicentes q pceptum moi ſi nullū diceret ipſe aūt qualdam nouas doctrinas promeret volens ergo legiſperitus ſeducere xp̄m ut aliquid contra moiſen loqueret adeſt temptans ipm̄ magiſtrum vocans doceri non paciens Et quia dñs ſolitus erat his qui veniebāt ad eum loqui de vita eterna vtitur legiſperitus eius eloquijs et q̄a temp tabat illum nihil aliud audit niſi que p moiſen edi ta ſūt Sequit enī At ille dixit ad eum in lege quid ſcriptum ē quomō legis? ¶ Ambro. Erat ei ex his qui ſibi legiſperiti videnē. qui verba legis tenent et vim legis ignorāt ꝛ ex ipſo legis capitulo docet eē legis ignaros pbans q in principio ſtati lex patrē ꝛ filium pdicauerit ꝛ icarnationis dominice annūci auerit ſacramentū Sequit enī Ille reſpōdens dixit Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo ꝛ ex tota anima tua ꝛ ex omnibꝰ viribus tuis ꝛ ex tota mente tua ¶ Baſil. Qꝫ dicit tota mēte tua i certa nō recipit diuiſionem Nam quātumcūqꝫ dilectionis in inferioribus expenderis. hoc tibi neceſſario a toto deficiet Sicut enim in vaſe aliquo pleno liquore inquātum extra foras manat intantum neceſſe ē plenitudini derogari ſic ꝛ in anima inquātum emanauerit ab ipſius di lectione ad illicita intantum minui neceſſariū ē amo rem ad deum ¶ Grego niſſenus In tria aūt quedaꝫ vis anime diſcernitur Hec enim eſt augmentatiua ſolum ꝛ nutritiua. que etiam in plantis repenit. alia que ſenſibiliter diſponitur que ſaluatur i natura ir rationabilium animalium Perfecta autem vis anime ē rationalis que i natura humana cōſpicitur Dicēdo ergo cor ſubſtanciam corporalem ſignificauit ſ. nutri tiuam Dicendo vero animā mediocrem i. ſenſitiuam Dicendo vero mentem altiorem naturā . ſ. intellecti

uam et conſideratiuam potenciam ¶ Theo. Hoc igi tur intelligendū eſt q oportet nos omnem virtutē anime amori diuino ſubijcere ꝛ hoc viriliter ꝛ non remiſſe Unde addit ꝛ ex omnibus viribus tuis ¶ Maxi. Cum hac igit̄ itencione trinam ad deum dilectionē lex pertractat vt auellat nos a trina mūdi habitudine qua reſpicit ad poſſeſſiones ad gloriā ꝛ ad voluptates in quibus etiā temptatus eſt xp̄s ¶ Baſil. Si quis aūt querat quo pacto diuina di lectio poterit obtineri dicemus qm̄ indocibilis ē di uina dilectio Nam nec lucis gaudere pſentia nec vi tā amplecti ab alio didicimus uel amare parētes aut alumnos ꝛ multomagis diuine dilectionis doctrina Sed ſeminalis quedam racio nobis inſita eſt intrin ſecus habens cauſas . ut homo deo adhereat quam rationem accipiens doctrina diuinorum preceptorū colere diligenter cauteqꝫ fouere ꝛ ad perfectionem diuine gratie perducere conſueuit. naturalit̄ enim bonū amam⁹ amam⁹ etiā propriū ꝛ cognatum. nec non ꝛ benefactoribꝰ ſpōte affectionē totā pfūdim⁹ Si igitur bonus eſt deus. omnia vero bonum deſid̄ rant qd̄ voluntarie pficitur. naturaliter nobis ineſt quem etſi p bonitatem minime nouiſſemus ex hoc ipo tamē q ab ipſo proceſſim⁹. tenemur ipm̄ vltra mo dum amare. tanqꝫ ſcilicet nobis cognatum Maior etiam eſt benefactor omnibus qui naturaliter diligū tur Eſt igitur primum ꝛ precipuum mandatū di uine dilectionis ſm aūt pmi cōpleti ꝛ ab eo ɔpletū quo monemur diligere proximum . Unde ſequitur Et proximum tuum ſicut teipſum . Sortimur autē a deo potentiam ad huius executionem mandati quis autem non nouit quoniam manſuetū ꝛ cōmūicatiuū aīal eſt hō non aūt ſolitarium ꝛ ſilueſtre? Nihil enī tam ꝓprium ē noſtre nature ſicut adinuicem cōicare ꝛ mutuo idigere ꝛ cognatum diligere Quoꝝ ergo pueniens dominus nobis tradidit ſemina. horum cō ſequēter ꝛ fructus requirit ¶ Criſ. Tu tn̄ attende qualiter fere cum eodem exceſſu poſtulat vtrūqꝫ p ceptum de deo enim ait. toto corde tuo . de proximo ſicut teipm̄ Qd̄ ſi diligenter obſeruaret nec ſeruus eſſet nec liber. nec victor ꝛ vict⁹. nec diues nec pau per. nec notus vnqꝫ eſſet diabolus potius enī palee ignis ſuſtinerent i miſſionem qꝫ feruorem caritatis diabolus a deo cuncta ſupat dilectionis conſtantia. ¶ Grego. xix. mora. Cum autem dicatur . Diliges proximū tuum ſicut teipm̄ . quō alteri miſerendo . pius ē qui adhuc iniuſte viuendo fit impius ſibimet ipſi ¶ Ciril. Cum autem legiſperitus reſpondiſſet que continebantur in lege xp̄s cui nota ſt oīa. ſcīm dit fallacie eius retia. Sequitur enim . Dixitqꝫ illi recte reſpondiſti hoc fac ꝛ viues ¶ Orige. Ex his idubitanter colligitur. q vita que predicatur ſecun dum mundi creatorem deum ꝛ antiquas ſcripturas ab eo traditas. uita perpetua eſt Atteſtat enī dñs ſu menti ex deutē. quidem illud. Diliges dominū deum tuū Ex leuitico vō illud Diliges ꝓximū tuuꝫ ſicut teipm̄ Hec autem dicta ſunt contra ſequaces valen tini baſilidis ꝛ marcionis. qd̄ ei voluit nos facere aliud ad querendum vitam eternam niſi que cōtinent lex ꝛ prophete.

¶ Ille aūt volēs iuſtificare ſeipſum dixit
ad iheſū. ⁊ quis ē meus ꝓximꝰ: Suſpiciēs
aūt iheſus dixit. Hō quidā deſcendebat ab
iheruſalē ī ihericho ⁊ incidit in latrones q̄
etiā deſpoliauerūt eū ⁊ plagis īpoſitis abi
erūt ſemiuiuo relicto Accidit aūt vt ſacerdos
q̄dā deſcēdet eadē via ⁊ viſo eo p̄teriuit Si
militer ⁊ leuita cū eſſꝫ ſecꝰ locū ⁊ videt eū
ptranſijt Samaritanꝰ aūt q̄dā iter faciēs
vēit ſecꝰ eū ⁊ vidēs eū miſericordia motꝰ
ē ⁊ appropiās alligauit vulnera eius īfun
dēs oleū ⁊ vinū ⁊ īponēs illū ī iumētū ſuū
duxit ī ſtabulū ⁊ curā eius egit Et altera
die ꝓtulit duos denarios ⁊ dedit ſtabulario
⁊ ait Curā illiꝰ habe ⁊ q̄dcunqꝫ ſuperoga-
ueris ego cū rediero reddā tibi Quis hoꝝ
trium videtur tibi ꝓximus fuiſſe illi q̄ inci
dit ī latrones: at ille dixit Qui fecit miſeri
cordiam in illum Et ait illi iheſus. Vade et
tu fac ſimiliter.

¶ Ciril. Laudatꝰ legiſperitꝰ a ſaluatore ꝙ recte re-
ſpondit. in ſuperbiā ꝓrupit. nullū ſibi ꝓximū putās
eſſe. quaſi nullꝰ eſſet ei in iuſticia cōparandus Vnd̄ di
cit Ille aut volens iuſtificare ſeipm̄. dixit ad iheſū
⁊ quis eſt meꝰ ꝓximꝰ Circūueniunt eīm eum q̄dam
modo alienatum vicia ⁊ fallacia q̄ temptādo ꝯſiuerat
ad arrogāciā lapſus In hoc aūt ꝙ q̄rit. q̄s ē ꝓximꝰ
meꝰ: vacuus a dilectiōe ꝓximi oſ̄dit cū nō eſtimet
aliquē ſibi proxiꝰ eē. ⁊ ꝑ ꝯſequēs a dilectiōe diuina
qui cū fratrē nō diligat quē videt nō poteſt deū dili
gere quē ī videt ¶ Amb. Ignorabat ꝙ neſciret ꝓxiꝰ
ſuū q̄a nō credebat ī xp̄m. ⁊ qui xp̄m neſcit. neſcit
⁊ legē Cū. n. vitatē ignoret q̄uo p̄t ſcire legē. q̄ an
nūciat vitatē ¶ Theo. Saluator aūt nō actibꝰ aut
dignitatibꝰ ſꝫ natā determinat proximū. q. d. nō pu
tes q̄m iuſtꝰ ſis. nullus tibi ꝓxiꝰ. ſunt oēs naqꝫ q̄
eādem naturā cōmunicāt. ꝓximi tui ſit. ſias igit ⁊
tu eoꝝ ꝓxiꝰ ī loco ſꝫ affectu. ⁊ circa eos cura ⁊ ad
hoc ſamaritanū ī exēꝰ īducit. vn̄ ſequit Suſpiciēs
aūt ihs dixit Hō q̄dā deſcē. ab ihe. ī ihe. ¶ Grecꝰ
Bene eſt generis appellatio Nō eīm ait. deſcēdit q̄
dā ſed hō quidā. nam ſmo ſit de tota humanitate.

¶ Aug. d̄ que. euā. homo eīm iſte ip̄e adā intelligit in
gn̄e humāo iheruſalē ciuitas pacis illa celeſtis a cꝰ
beatitudine lapſus ē Iericho interpretat luna ⁊ ſig
ficat mortalitatē nr̄am. ꝓpter hoc q̄d naſcit creſcit
ſeneſcit. ⁊ occidit ¶ Aug. ꝯ̄ pelagiū. vel iheruſalem
que īterpretat viſio pacis paradiſū dicimꝰ. Anq̄ eīm
q̄ꝫ peccaret hō in viſiōe pacis erat. hoc ē ī paradiſo
vbi quicq̄d videbat. pax erat ⁊ leticia. Hīc deſcēdit
quaſi humiliatus ⁊ miſer factꝰ ꝑ peccatū ī ihericho. i.
ī mundū in q̄ oīa orta occidunt ſicut luna. ¶ Theo.
nō aūt dicit deſcēdit. ſꝫ deſcēdebat. ſemp eīm hūana na
tura ad inferiora tendebat ⁊ nō in p̄te ſꝫ in toto vite
attendebat paſſibili ¶ Baſi. Conuenit etiā hoc ſicꝰ
loca ꝑſpexerit iericho. n. tenet loca ꝯuallia paleſtine
iheruſalem v̄o in cacumine ſita ē occupās apicē mō
tis. venit igit hō ab altis ad īfima ut a latronibꝰ cap
peret qui incolebant deſertū. vn̄ ſequit Et incidit in
latrones. ¶ Ciril. Primū iſtius hoīs miſerādus eſt
caſus qui inermis ac deſtitutus ī latrones incidit.
quicqꝫ ī ꝓuidus incautuſqꝫ eā viā elegerit. qua eua
dere predonū manus nequiuerit. Nō eīm poſſet iner
mis armatos īprouidus peſſimos. incautus nociuos
effugere Quippe cū malicia ſemp armata ſit dolis
crudelitate ſepta munita fallacia ⁊ ad nocēdi ſeuiciā
preparata ¶ Amb. Qui ſunt aūt iſti latrones niſi
angeli noctis atqꝫ tenebraꝝ. in quos non incidiſſet.
niſi eis mandati celeſtis deuius ſe feciſſet obnoxium.
¶ Criſ. In exordio igit mōi nocēdi fallaciā diabolꝰ
ē operatus in hominē. in quē fallendi virꝰ exercuit ⁊
malicie nocendā dedicauit ¶ Aug. ꝯtra pelagiū. In
cidit ergo in latrones. i. in diabolū ⁊ āgelos eiꝰ q̄ ꝑ
īobediēciā p̄mi hoīs hūanū genꝰ deſpoliauerūt moꝝ
ſcꝫ ornamētis ⁊ vulnerauerūt. bono ſcꝫ poſſibilitatis libi
arbitrij ꝑdito Vn̄ ſeqt̄ q̄ et deſpoliauerūt eū Et plag
īpoſitis abierunt In illo eīm peccāte plagam fecit in
nos v̄o plagas. cum ꝑ vnū peccatū q̄d ꝯtrahimus.
ſupaddimus multa peccata ¶ Aug. de que. euāge.
Vl̄ ſpoliauerūt hominē immortalitate ⁊ plagis im
poſitis peccata ſuadendo reliquerūt ſemiuiuū. q̄a ex
p̄te qua p̄t intelligere ⁊ cognoſcere deū. viuus ē hō
Ex parte aūt qua peccatis cōtabeſcit. ⁊ premitur
mortuus ē Et hoc ē q̄d ſubdit. ſemiuiuo relicto.
¶ Aug. ꝯ̄ pelagiū. Semiuiuꝰ eīm habet vitalē motū
i. liberū arbitriū vulneratū. ꝙ ad eternā vitā quā
ꝑdiderat. redire nō ſufficiebat. ⁊ ideo iacebat. quia
vires ei ꝓprie ad ſurgendū nō ſufficiebāt vt ad ſa
nandum medicū. i. deum requireret ¶ Theo. Aut
ſemiuiuꝰ dicit hō poſt peccatū. q̄a aīa immortalis eſt
corpus v̄o mortale. ita ut medietas hoīs morti ſuccū
bat aut quia humana natura in xp̄o ſperabat cōſe
qui ſalutē ita ut nō oīno morti ſuccūberet Sed iq̄ā
cum adam peccauerat mors ī mūdū intrauit in xp̄i
v̄o iuſtificatiōe mors erat deſtruēda ¶ Amb. vl̄ ſpoli
ant q̄ accepiꝰ indumēta gr̄e ſpiritalꝰ ⁊ ſic vulnera inſer
re ꝯſueuerūt. nā ſi intemerata q̄ ſuſcepimꝰ indumēta
ſuēꝰ. plagas latronū ſentire nō poſſumꝰ ¶ Baſi. vel
p̄t intelligi ꝙ expoliauerūt eū. plagis prius īpoſitis.
p̄cedūt eīm vulnera nuditatē. ut intelligas ꝙ peccatū
gr̄e p̄cedit carēciā ¶ Be. dicūt aūt plage pc̄ta q̄
bus nat̄e humāe īteg̃tas violat. abierūt aūt nō ab inſi
dijs ceſſando ſꝫ inſidiaꝝ fraudes occultādo ¶ Criſ.
Hic itaqꝫ hō. i. adā iacebat deſtitutꝰ ſalutis auxilio
ꝯfoſſꝰ vulneribꝫ delictoꝝ. cui nec ſacerdos aarō tranſiēs
ſacrificio potuit ꝓfuiſſe Seq̄t. n. Accidit aūt ut ſa
dos quidā deſcēderet eadem via. ⁊ viſo eo p̄teriuit
Nec etiā eiꝰ fr̄ Moiſes leuita ꝑ legē potuit ſubueni
re Vn̄ ſeq̄t. ſimilit leuita cū eſſet ſecus locū ⁊ vidēt
eū p̄tranſijt ¶ Augꝰ ꝯ̄ pelagiū Vel in ſacerdote ⁊ le
uita duo tempora intelliguntur legis ſcilicet ⁊ ꝓpheta
rum In ſacerdote lex per quam ſacerdocium ⁊ ſacrifi
cia inſtituta ſunt In leuita vaticiniū prophetarum
quorum temporibus humanum genus ſanari nō po
tuit quia per legem condicio peccati non abolebat

¶ Tho. Dicit autem preterijt. quia lex venit et ſte
tit uſq ad tempus prefixum. deinde non valens cu
rare abijt. vide etiam q lex non ad hoc data eſt pre
cogitatione vt hominē curaret. Non eīm poterat hō
a principio ſuſcipe xpi miſterium Et ideo dicit. acci
dit vt ſacerdos quidam et cetera qd conſueuimus dicere i
his que nō premeditatiue fiunt ¶ Aug. de ver. do.
Vel quia homo deſcendens a ieruſalem in ierico ſ
aucius fuiſſe oſtenditur. quod intelligi poteſt quia
tranſiens ſacerdos vtiq genere proxim⁹ preterijt
iacentem. tranſijt leuita. et hic genere proximus. ia
centem et ipſe contempſit ¶ Theo. Miſeri inq̄ illi⁹
fuere cum cogitauerunt. poſtmodum vero tenaci
ter deuicti abierunt retroſum. Hoc eīm deſignat
quod dicit preterijt ¶ Aug. de ver. do. Traſijt ſamari
tanus genere longinquus miſericordia proximus.
Vnde ſequitur Samaritanus autem quidam iter
faciens venit ſecus eū In quo ſamaritano ſe voluit
intelligi dominus noſter iheſus xps Samaritanus
enim cuſtos interpretatur. et de ipſo dicit. non dormit
neq dormitat qui cuſtodit iſrael. quia reſurgens a
mortuis iam non morit Denicq cum dictū eſſet illi.
quia ſamaritanus es. et demonium habes. negauit ſe
habere demoniū. quia ſe nouerat demonū expulſorem.
ſe non negauit infirmi cuſtodē ¶ Greg. Vocat aūt hic
ſe ſamaritanū oportune. cum eīm alloqueretur
legiſperitum ſapientem in lege. voluit exprimere
quod nec ſacerdos nec leuita et qui conuerſabant in le
ge pppoſitum implebant. ſed ipſe venit conſum
mare legis propoſitum. ¶ Amb. Hic autem ſa
maritanus etiam erat deſcendens. Quis enim ē qui
deſcendit de celo. niſi qui aſcendit in celum filius ho
minis qui eſt in celo ¶ Tho. Dicit autem iter faciēs
quia ex pppoſito hoc ſtatuēs ut nos curaret ¶ Au
guſtinus ptra pelagiū Venit aūt i ſimilitudine carnis pec
cati Tranſiens eum quia i ſimilitudine ¶ Grecus
Velut viam venit. fuit enim vere viator. non de
manſionibus noſtris deſcendens ad terram. ¶ Ambro.
Vicinus autem factus ē compaſſionis nr̄e ſuſceptione
et miſericordie collatione vicinus. vnd
ſequit Et videns eum miſericordia motus eſt ¶ Au
guſtinus ptra pelagiū Videns quidem eum iacentē
non valentem. nō currentem. et ideo miſericordia mo
tus eſt quia i eo nullum meritum inuenit quo cura
retur. imo vero ipſe de peccato damnauit peccatū
in carne vnde ſequit. Et appropians alligauit vul
nera eius infundens oleum et vinū ¶ Aug. de ver.
do. Quid eīm tam longinquum. quid tam remotum
quam ab hominibus immortalis a mortalibus. iuſt⁹
a peccatoribus. nō loco longe. ſed diſſimilitudine. cum
ergo haberet i ſe duo bona. ſ. iuſticiam et imortalita
tem et nos duo mala. ſ. iniquitatem et mortalitatem
ſi vtrumq malum noſtrū ſuſcepiſſet. par noſter fuiſ
ſet et liberatore nobiſcum op⁹ haberet vt ergo eſſet
non hoc qd nos. ſz prope nos. n̄ ē factus ille peccator
ſicut tu ſed factus ē mortalis qd tu ſuſcipiendo penā
non ſuſcipiendo culpā. et culpā deleuit et penā
¶ Aug. de que. euā. Alligatio vulnerū ē cohibitio
peccatorum. oleum conſolatio ſpei bone ppter indulgen
tiam datam ad reconciliationē pacis. vinum exhorta
tio ad operandum feruentiſſime in ſpū ¶ Ambro. Vt
conſtringit vulnera noſtra auſteriore precepto. ſic
oleo fouet remiſſione peccati ſic vīo cōpūgit denū
ciatione iudicij ¶ Grego. xx. mora. Vel i vīo morſū
diſtrictionis adhibet. i oleo mollicie in pietatis. p vi
num vngātur putrida. p oleum ſananda foueantur
Miſcenda ē ergo lenitas cum ſeueritate. et faciendū
ē quoddam ex vtroq temperamentum. ut neq multa aſ
peritate exulcerentur ſubditi neq nimia benignitate
ſoluantur ¶ Theop. Vel aliter que ſm hominē eſt
conuerſatio oleum ē. que vero ſm deum vinū. qd di
uinitatem ſignificat. quā nemo potuiſſet ſuſtinere n̄i
oleum haberetur. id eſt conuerſatiō humana. vnū que
dam operatus eſt humane quedam diuinit⁹. Infudit
ergo oleum et vinum quia nos humanitate et diui
nitate ſaluauit ¶ Criſoſto. Vel vinum infudit. i. ſan
guinem paſſionis et oleum criſmatis vt indulgen
tia daretur per ſanguinem ſanctificatio conferre
tur per criſmatis vnctionem. a celeſti medico conciſ
ſa loca ligant et intra ſemet retinencia medicinā op
ante medicamine priſtine ſanitati reddunt infuſo er
go vino et oleo impoſuit eū ſup iumentum Vnde ſe
quitur et imponēs illum in iumentum ſuum duxit i ſta
bulum et curam eius geſſit. ¶ Aug. de que. euā. Iu
mentum eius ē caro in qua ad nos venire dignat⁹
ē Imponi iumento eſt in ipſam icarnationem chriſti
credere ¶ Amb. Vel iumento imponit. dum peccata
noſtra portat et pro nobis dolet. homo enim iumen
to ſimilis factus ē. et ideo ſupra iumentum ſuū nos
impoſuit. ne nos eſſemus. ſicut equus et mulus. vt
p noſtri corporis aſſumptionem īfirmitatem noſtre
carnis aboleret ¶ Tho. Vel impoſuit in ſuum iumē
tum. i. in corpus ſuum. mēbra nāq ſua nos fecit et
participes corporis eius. et lex quidem nō omnes ſuſ
cipiebat Moabites inquit et amonites non intrabunt
in eccleſiam dei Nunc vō in oī gente qui timet dn̄m
ab eo ſuſcipitur volens credere et pars eccleſie fie
ri. ppter hoc dicit q duxit eum in ſtabulum ¶ Tho.
Eſt enim ſtabulum eccleſia que in itinere mundi laſ
ſatos et ſarcinis delictorum defeſſos ſuſcipit venientes
vbi depoſito onere peccatorum viator laſſus reficit
tur et refectus ſalubri paſcua reparatur Et hoc eſt
qd dicitur Et curam illius egit Extra eīm quicqd
contrarium nocens et malum eſt foris eſt. quia intra
ſtabulum requies omnis ſalubritaſq incluſa eſt.
¶ Beda Et bene iumento impoſitum duxit in ſta
bulū. quia nemo niſi per baptiſmum corpori chriſti
adunatus eccleſiam intrabit ¶ Ambro. Sed nō va
cabat ſamaritano huic diu in terris degere. redeūdū
erat vnde deſcenderat Vnde ſequitur Et altera die p
tulit duos denarios et dedit ſtabulario et ait. curam
illius habe Quis eſt iſte alter dies niſi forte ille dn̄i
ce reſurrectionis. de quo dictum eſt. hec eſt dies quā
fecit dominus. Duo autem denarij ſunt duo teſtamē
ta que imaginem ſe habent eterni regis expreſſam
quorum precio vulnera noſtra curantur. ¶ Augu.
de que. euā. Vel duo denarij ſunt duo precepta cari
tatis quā p ſpiritumſanctum acceperūt apoſtoli ad
euangelizandum ceteris. vel promiſſio vite preſentis
et future ¶ Orige. vel duo denarij videtur mihi eſſe

ſciencia ſacramẽti quõ paẽ in filio ⁊ filius ĩ patre ſit
qua velut mercede donaẽ eccleſie angelus ut diligẽ
cius curet hominẽ ſibi cõmendatum· quẽ ꝑ ãguſtia
temporis ⁊ ipſe curauit et ꝓmittitur ei quicquid de
ſuo in medela ſemiuiuẽtis expenderet illico eſſe red
dendũ Vñ ſe· Et qđcumq̃ ſuperogaueris ego cum
rediero reddã tibi ¶ Aug· de queſti· euã Stabulari
us fuit apoſtol⁹ q̃ ſuperogauit aut illud cõſiliũ qđ
ait de v̄ginibus aũt p̄ceptũ dñi nõ habeo conſilium
aũt do· aut q̃ etiam manib⁹ ſuis opatus eſt ne in fir
mor̃ aliquẽ inouitate euãgelij grauaret cum ei lice
ret ex euangelio paſci· multũ etiã ſuperogauerunt
apoſtoli Sed ⁊ ꝓ tempore doctores qui vetus ⁊ no
uum teſtamẽtum expoſuere ſuperogauerunt ꝓ q̃b⁹
retributionẽ accipient ¶ Amb· Beatus ergo ſtabu
larius q̃ alteri⁹ vulnera curare poteſt Beatus ille
cui dicit iheſus· qđcũq̃ ſ̃erogaueris reuertens r̃ddã
tibi Sed q̃ñ reuerteris domine niſi iudicij die ꝰ Nã lic
vbiq̃ ſis ſemꝑ ⁊ ſtans in medio noſtr̃ non cerneris
a nobis Erit tamẽ tempus quo vniuſa caro te r̃ſpi
ciet reuertentem Reddes ergo qđ debes beatis quib⁹
es debitor Vtinã nos ſimus idonei debitores · vt qđ
accepim⁹ poſſim⁹ exoluere ¶ Ciril· His ergo pre
miſſis· oportune iam dñs legiſ̃pitũ interrogat ſub
dens Quis hor̃ triũ tibi videẽ ꝓxim⁹ fuiſſe illi qui
incidit in latrones At ille dixit· Qui fecit miſ̃icor
diam in illũ Neq̃ eñ ſacerdos neq̃ leuita fact⁹ fuit
ꝓximus paciẽtis ſed ille qui eſt ei⁹ miſ̃t⁹ Inutilis
eſt eñ ſacerdocij dig̃tas· ⁊ legis ſciã niſi ꝑ bona opa
ꝯfirmeẽ Vnđ ſeq̃ẽ Et ait illi Iheſus· vade tu ⁊ fac
ſimiliẽ ¶ Criſ· Qua· di· Siquẽ vides oppreſſũ nõ di
cas vtiq̃ neq̃ȝ ẽ· ſed ſiue gentilis ſit ſiue iude⁹ ⁊ ope
indigeat· non cauilleris ius habet auxilium quicũq̃
mala fuerit paſſus ¶ Auguſtinus· in primo de doctri
na xp̃iana· Ex hoc intelligim⁹ eum eſſe ꝓximũ cui
vel exhibendũ ẽ officiũ mie ſi indiget ⁊ exhibendum
eſſet ſi idigeret ex quo iã conſequẽs eſt ut etiã ille
a quo nobis hoc viciſſim exhibendũ eſt ꝓximus nr̃
ſit ꝓximi eñ nomẽ ad aliq̃d eſt nec quiſq̃ȝ eſſe ꝓxi
mus niſi ꝓximo pt̃ nullum aũt exceptũ eſſe cui miſe
ricordie denegeẽ officiũ quis nõ videat dicẽte domi
no Benefacite his· qui vos oderũt Vñ manifeſtum
eſt hoc p̄cepto quo iubemur diligẽ ꝓximũ etiã ſanc
tos angelos ꝯtineri· a quib⁹ tanta nobis miſericor
die ĩpenduneẽ officia ex quo ⁊ ipſe dñs ꝓximũ nr̃m
ſe dici voluit· ſignificans ſe opitulatũ eſſe ſemiuiuo
iacenti in via ¶ Amb· Non eĩ cognatio facit ꝓximũ
ſed miſericordia· q̃a miſ̃icordia ſm̃ naẽam Nihil eĩ
tã ſm̃ naturã q̃ȝ iuuare ꝯſortẽ nature·

¶ Factum eſt autem dum irent ⁊ ipſe itra
uit in quoddã caſtellũ ⁊ mulier quedã Mar
tha nomine excepit illũ ĩ domũ ſuã Et hu
ic erat ſoror noĩe maria que eciã ſedens ſec⁹
pedes dñi audiebat verbũ illi⁹ Martha aũ
ſatagebat circa frequẽs miniſteriũ que ſte
tit ⁊ ait Dñe nõ ẽ tibi cure q̃ ſoror mea reli
quit me ſolã miniſtrare· dic ergo illi vt me

iuuet ⁊ r̃ſpõdens dixit illi domin⁹ Martha
Martha ſollicita es ⁊ turbaris erga pluri
ma porro vnũ eſt neceſſariũ Maria optimã
partem elegit que non auferetur ab ea
¶ Beda· Dilectio dei ⁊ proximi que ſupius v̄bis
⁊ parabolis cõtinebaẽ hic ipſis reb⁹ ⁊ veritate deſig
naẽ dicit eñ factũ eſt aũt dũ irẽt ⁊ ipſe intrauit q̃d
dam caſtellum ¶ Orig· Cui⁹ q̃dem nomẽ. lucas hic
tacet ſȝ iohãn· exp̃mit vocãs ipm bethaniã ¶ Aug
de ve· do· Sed dñs qui ĩ ſua ꝓpria venit ⁊ ſui eũ nõ
receperẽt ſuſcept⁹ ẽ tãq̃ȝ hoſpes· ſeq̃ẽ· eĩ ⁊ mĩr q̃dã
mart· noĩe exce· illũ ĩ do ſuã ſic ſolẽt ſuſcipi peg̃ri·
ſȝ tñ ſuſcept⁹ famula dñm egra ſaluatorẽ creata cre
atorẽ ne q̃s aũt dicat o bti q̃ xp̃ȝ ſuſcipe ĩ domũ ꝓꝓã
meruerẽt noli dolẽ cũ ĩq̃t qđ eĩ vni ex mĩis meis fec
ſtis m̃ feciſtis accepta aũt forma ſeũi ĩ illa paſci a
ſeruis voluit dignatione nõ ꝯditione habebat carnẽ
in q̃ q̃dem eſuriret ⁊ ſitiret ſȝ in heremo eſuriẽti ãge
li miſtrabãt g⁹ q̃ paſci voluit paſcẽti p̄ſtit marẽ
igiẽ dñm paſcẽ diſponens ⁊ p̄parãs circa miſteriũ
occupabaẽ· maria vero ſoror ei⁹ paſci magis elegit
a dño Seq̃· eĩ Et huic erat ſo· no· maria ⁊c ¶ Criſ·
Nõ ſimplr̃ diciẽ de maria q̃ ſedẽt ꝓpe ieſũ ſed ſecus
pedes illi⁹ vt oñdat diligentiã aſſiduitatẽ ſollerciam
erga audicõꝫ ⁊ mxĩã reuerẽtiã quã habebat ad dñm
¶ Aug· de· ver· dñi Quãto aũt humili⁹ ad pedes ſe
debat tãto ampli⁹ capiebat· cõfluit eĩ aq̃ ad humili
tatẽ cõuallis ꝯnatat de tumorib⁹ collis ¶ Baſi· Ois
aũt apacõ ⁊ v̄bũ ſaluatoris reg̃la ẽ pietatis ⁊ v̄tu
tis ob hoc eĩ iduit corp⁹ nr̃m ut nos cõuſacõꝫ illi⁹
imitemur ꝓpoſſe ¶ Cirill· Exẽplo igiẽ ſuo docet di
ſcipłos q̃liẽ ſe gerẽ debeãt in domib⁹ eor̃ qui eos ſu
ſcipiũt vt ſcȝ applicantes ad domũ nõ reſupini quie
ſcant ſed poti⁹ r̃pleãt ſuſcipiẽtes ſacris ⁊ diuis doc
trinis hi v̄o q̃ domũ parant exeant obuiam hilarẽ
⁊ feruenẽ duab⁹ de cauſis p̄mo quidẽ edificabũtur
ĩ doctrinis eor̃ q̃s ſuſcipiũt deinde ⁊ recipiẽt cari
tis mercedẽ Vñ ⁊ hic ſeq̃· Martha aũt ſatagebat ⁊c
¶ Aug· de ver· do· Bene· martha corporalem dñi
neceſſitatẽ vel volũtatẽ miſtrabat q̃ſi mortali Sed
quis erat ĩ carne mortali· ĩ pricipio erat v̄bum Ecce
qđ maria audiebat· v̄bũ caro factũ ẽ Ecce cui mar
tha miſtrabat laborabat iſta vacabat illa Verũtñ
Martha laborans multũ in illa occupacõe ⁊ nego
cio miſtrãdi interpellauit dñm ⁊ de ſorore conqueſta ẽ
Sequitur enim Et ait Domine nõ eſt tibi cure q̃
ſoror mea reliquit me ſolam miſtrare Erat eñ ma
ria intenta dulcedini verbi dñi a martha cõuiuium
domino parabatur in cuius ꝯuiuio Maria nõ iocun
dabatur Cum ergo ſuauiẽ audiret verbum dulciſſi
mum ⁊ corde intentiſſimo paſcereẽ interpellato dño
a ſorore ſua quõ putamus eam timuiſſe ne diceret ei
dominus Surge ⁊ ad iuua ſororem tuam maria eñ
ſuauitate tenebatur que profecto maior eſt mẽtis q̃
ventris Sed cauſam ſuam tanq̃ȝ ocioſa iudici maluit
committere nec in reſpondendo voluit laborare· Si
enim pararet reſpondendi ſermonem remitteret au
diendi intentionem · Reſpondit ergo dominus qui
in verbo non laborabat quia verbum erat Sequẽ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſpiciter eū. Et rndens dixit illi dñs martha mar
tha ſollicita es ⁊ turbaris erga plurima Repetitiō
nominis indicium eſt dilectionis. aut forte mouende
intentionis ut audiat attentiꝰ. Bis vocata audit. ē
turbaris erga plurima id eſt circa multa es occupata.
nā homo occurrere quando miniſtrat. ⁊ aliquādo
nō poteſt querēt qđ deeſt paratur qđ adeſt diſſēdiē
ꝗ ſolam ſi martha ſufficeret adiutorium ſororis
non poſceret multa ſunt. diuerſa ſūt. quia carnalia
ſūt quia temporalia ſūt. Preponiē aūt vnū multis
nō enim a multis vnū. ſed multa ab vno Unde ſeqt̄
Porro vnum eſt neceſſariū Circa vnū ſe voluit oc
cupari. ſcdm illud Mihi adherere deo bonū eſt. vnū
eſt pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus ad hoc vnū nō nos
perducit ſi multa habeamus cor vnū ¶ Ciril. Uel ali
ter cum ſuſceperint aliqui fratres deuz nō ſollicitem
ur erga maiū officium nec poſcant q̄ p̄ manibꝰ nō
ſunt opus exuperant. grauat enim paſſim ī qualis
enī ſi ſuperfluit. generat. n. moleſtiā pferre tediū
quia ſcīt vī ꝙ ſint aliꝫ cū laboris ¶ Ma. Abſurdū
eſt ciboꝫ ad ſuſtentationē corporis ſumere ac
plurimum officere corpori ⁊ impedire ipm̄ erga
diuinorum officium Si ergo aduenat ali
quis peregrinus ſumat formā ⁊ exemplar modeſtie a
tanuet caula viuere volentiū in delicijs mēſam p
pria ſparemus Uniformis enī eſt xpianī vita ad
intendere intentionē. ſcilicet ad gloriam dei mul
tiformis vero ⁊ varia vita eorū qui de foris ſūt pro
ſterna vanitatem. Tu vero cur dum copiā ciborū ⁊ cau
lidamentis fratri preparas menſam criminaris
eum quaſi ⁊ diffundis ī eū guloſitatis obpro
prium propria delicias eius in eo quod ꝑparas non
prouidet dominus. martham occupatā circa fre
quens miniſterium ¶ Aug de verbis domini Quid
ergo putamꝰ reprobatū eſſe miniſteriū marthe. quā
hoſpitalitatis occupauerat que tāto hoſpite le
tabat hoc ſi vera eſt dimittāt homines ꝙ miniſtrāt
egentibus. vt occupent circa ſcienciā ſalutarē
nihil curent quis pegrinus in vico ſit quis ege
at pane vacent opera miſericordie vmi inſiſtetur ſci
entie ¶ Theop. Non ergo dominꝰ hoſpitalitatem
vituperat ſed plurimorū turbationem ſcꝫ abſtractionē
⁊ tumultū vnde conſilium domini ꝙ ꝑuas dominus
nō prohibet marthe. ſed poſtꝗ̄ illa ſororem ab au
dientia ſtudet euellere tūc dominꝰ occaſione habita
increpat eā. vſqꝫ enī adeo honorat hoſpitalitatē do
nec ad neceſſariora nos attrahit Cū vero incipit ab
auditu ſpiritualiū ſpīdere manifeſtū eſt ꝙ honorabilior ē di
uinorum audientia ¶ Augu. de verbis dñi Non ergo
laborꝰ opus reprehendit ſed munus diſtinxit Seq̄
tur enī Maria optimā partē elegit que nō auferet
ur ab ea. Non tu malam ſed illa meliorem Unde
meliorem ꝗa ab ea non auferet a te auferetur aliquā
do onus neceſſitatis. nō enī cum veneris ad illam
patriam habens pegrinū q̄ ſuſcipias hoſpiꝰ ſꝫ bono tuo
auferet ut q̄ melius ē deē auferē a te labor ut r̄qes dē
tur tamꝗ̄ in illa ī portu ē. eterna enī ē dulcedo veritatis
que tamē vita augeē in illa pficietur nunꝗ̄ aufe
retur ¶ Ambro. Agat ergo te ſicut Mariam deſid
erium ſapientie hoc enī maius hoc pfectius opus nec

miniſterij cura cogitationē vbi celeſtis auertat nec
arguas eos et ocioſos iudices quos videas ſapiē
tie ſtudere ¶ Aug de que euā. Miſtice aūt ꝙ mar
tha excepit illū ī domū ſuā. ſignificat eccleſiā q̄ nūc
excipit dominum in cor ſuum maria ſoror eius que
ſedebat ad pedes domini ⁊ audiebat verbum eius.
ſignificat eandem eccleſiam. ſed in futuro ſeculo vbi
ceſſans ab ope. miſterioꝙ indigentie ſola ſapientia
pfruitur. Q̄ꝫ autem conquentur ꝙ ſoror eius eam
non adiuuet. occaſio datur ſentencie dñi qua oſtēdit
iſtam eccleſiam ſollicitam eſſe ⁊ turbari erga pl̄ima
cum ſit vnum neceſſarium ad qđ p miſterij huiꝰ me
rita peruenitur. mariam vero dicit optimā partem ele
giſſe quia ⁊ per hanc ad illam tenditur ⁊ non aufer
tur. ¶ Grego. vi. mo. vel p mariam que verba dñi
reſidens audiebat contemplatiua uita exprimiē. per
marthā exterioribus obſequijs occupatam actiua
uita ſignificatur Sed marthe cura non reprehēdi
tur Marie vero laudaē quia magna ſunt actiue vi
te merita ſed contemplatiue potiora Unde nec au
ferri vnꝗ̄ marie pars dicitē qꝛ actie vite opa cū cor
pore tranſeūt Contemplatiue autem gaudia meliꝰ
ex fine conualeſcunt.

Capitulum .xi.

Et factum eſt cum eſſet in quo-
dam loco orans ut ceſſauit dix
it vnus ex diſcipulis eius ad eū
Domine doce nos orare ſicut ⁊
iohannes docuit diſcipulos ſuos Et ait ill
eum oratis dicite Pater ſanctificetur nomē
tuum Adueniat regnum tuum. panem no
ſtrum cotidianuꝫ da nobis hodie Et dimit
te nobis peccata noſtra Siquidem ⁊ ipſi di-
mittimus omni debenti nobis Et ne nos in
ducas in temptationem.

¶ Beda Poſt hiſtoriā ſororꝫ que duas eccleſie vi
tas ſignificauerunt nō fruſtra dominꝰ ⁊ ipſe oraſ
ſe ⁊ diſcipulos orare docuiſſe deſcribitur q̄a ⁊ ora
tio quam docuit vtriuſꝙ in ſe vite cōtinet miſteriū
⁊ ipſarum pfectio vitarꝫ noſtris nō viribus eſt obti
nenda. ſed p̄cibus. vnde dicitē Et factum eſt cū eſſet
in quodā loco orans ¶ Ciril. Cum aūt habeat omīs
boni plenitudinē cur orat. ſi plenus ē ⁊ in nullo peni
tus eget. Ad hoc dicimus ꝙ competit ei ex modo di
ſpenſationis in carne cum voluerit humana pſequi
tempore ad hoc conueniente Si enī comedit ⁊ bibit
ñ incōgrue vtebatur oratione ut doceat nos ñ eſſe
erga hoc tepidos ſed attentius inſiſtere orationibus
¶ Tit. cū aūt nouā pulſatōeꝫ vidiſſēt diſcipli nouam
formaꝫ orationis poſtulauerūt cū plres orōes ptinerē
tur in veteri teſtamento Unde ſequitur. vt ceſſauit
dixit vnus ex diſcipulis eius ad eum Domine doce
nos orare ne ſcilicet ꝯ deum peccemus alia q̄rētes
pro alijs vel deo aſſiſtentes in oratione non eo mō
quo expedit. ¶ Orige. Et ut orationis doctrinam
proferat infert. ſicut ⁊ iohannes docuit diſciplos

ſuos de quo ſcilicet nos docuiſti q̄ inter natos muli-
erū nullus eo maior ſurrexit ⁊ quia p̄cepiſti nobis
petere eterna ⁊ grādia Vnde erit nos ad horū pue
nire noticiam niſi a te deo ⁊ ſaluatore noſtro. ¶ Gre
niſſenus Oracionis ergo doctrinam explicat diſcipu
lis qui ſollerter noticiā oracōis expoſtulant oſtēdens
qualiť implorari oporteat diuinum auditū ¶ Baſili
Duo aūt ſūt modi orationis Vnus quidem laudis ē
humilitate Scd̄us uo peticōis remiſſior quociēs er
go oras nō p̄us ad petendum prumpas Sm autem
tuū criminaris affectū q̄ neceſſitate coactus ſupliceſ
deo Sed cum incipis orare quālibet deſere creatam
viſibilem ⁊ inuiſibilē Sumas aūt exordium a laud̄
illius qui cuncta creauit Vn̄ ſubditur. Et ait illis.
Cum oraueritis dicite pater ¶ Aug. de ver. do. Pri
mus ſermo quante gratie faciem tuam non audebas
ad celum leuare ⁊ ſubito accepiſti gratiā xp̄i ex ma
lo ſeruo factus es bonus fili⁹. ideo p̄ſume. non de tua
opatione ſed de xp̄i gratia Nō ergo hic arrogantia
eſt ſ; fides p̄dicare quod acceperis non eſt ſupbia ſed
deuotio Ergo attolle oculos ad patrem qui te p laua
crum genuit qui per filium te redemit patrem dicas
quaſi fili⁹ Sed noli tibi aliquid ſpecialiter vendica-
re ſolius xp̄i ſpecialis eſt pater nobis eſt pať omnib⁹
ī commuñ quia illum ſolum genuit nos aūt creauit
Et ideo ſm Matheum dicit. pater nr̄ ⁊ addiť Qui
es in celis In illis ſcilicet celis de quib⁹ dictū eſt Ce
li enarrant gloriā dei. Celum eſt vbi culpa ceſſauit
vbi nullum mortis eſt vulnus ¶ Theo. Non aūt di
cit Qui es in celis tanq̄ȝ ibi circumſcribatur ſed ad
celos erigit auditorē ⁊ abſtrahit a terrenis ¶ Gre.
Niſſenus vide aūt quante preparationis opus ē vt
audacter poſſis deo dicere pater q̄a ſi ad res mun-
danas intuitum dirigis aut humanā gloriam ambis
aut ſordes paſſibilis appetitus. ⁊ hanc orationē enū
cies Audire michi videor deū dicentem Cū corrupte
fueris vite ſi patrem vocas incorrupbilitatis geni
torem feda voce inquinas incorruptibile nomē Nā
qui patrem mandauit vocare pferre mendaciū nō
pceſſit Omnium vero bonoꝝ exordiū eſt glorifica-
ri nomen dei ī vita nr̄a Vnde ſubdit ſanctificeť nom̄
tuum Quis em̄ eſt adeo beſtialis qui videns in cre-
dentib⁹ vitam purā non glorificet nomen inuocatum
in tali vita igiť qui dicit in oratione ſanctificeť ī me
inuocatum nomē tuum hoc orat fiam tuo concurrē
te ſubſidio iuſt⁹ abſtinens a quolibet malo ¶ Criſo.
Sicut em̄ cum quis celi pulcritudinem aſpicit dicit
gloria tibi deus. ſic etiam cū aſpicit alicuius uirtutē
quia hominis virtus multomagis q̄ȝ celū glorificat
deum ¶ Aug. de ver. do. vel diciť Sanctificeť nomē
tuū ī nobis vt ad nos poſſit ei⁹ ſanctificacō puenire
¶ Ti. vł dr̄ ſcilicet nom̄ tuū .i. nota ſit tua ſcītas
toti mūdo ⁊ laudet te deceť rectos aū decꝫ collaudacō
iuſſit igiť orare p emēdacōe mūdi toti⁹ ¶ Cirillus.
Qm̄ penes eos ad q̄s nōdū puēit fides ſtēmē adhuc
nomē dei ſ;ubi iubar veritatis ſup eos illuxerit eū
fatebūť ſanctū ſanctoꝝ ¶ Ti. Et q̄a ī noīe diuē gl̄ia
dī p̄ris tūc nom̄ p̄ris ſanctificabiť qn̄ xp̄s erit not⁹
¶ Ori. vł q̄a nom̄ dī ab errātib⁹ attribuiť creaturis ⁊
creaťis nōdū ē ſanctificatū vt ſit ſegatū a q̄b⁹ debuit
ſegari Docet g⁹ nos orare. vt nom̄ dei adapteť ſoli

ſo deo Cui adaptať qd̄ ſubdiť Adueniat reg⁹ tuū
vt ſcilicet euacueť principatus et poteſtas ⁊ virt⁹
⁊ regnum mundi quinecia peccatū quod regnat in
mortalibus noſtris corporibus ¶ Grego. niſſen⁹ im
ploramus etiam a dn̄o liberari a corruptione eximia
morte Vel ſm quoſdā Adueniat regnum tuū id eſt
veniat ſup nos ſp̄ūſſcī⁹ tuus ⁊ purificet nos.
¶ Aug. de ver. do. Tunc em̄ veniet regnū dei qn̄ ei⁹
ſumus graciā cōſecuti ip̄e em̄ ait regnum dei intra
vos eſt ¶ Ciril. Vel qui hoc dicunt videntur optaē
rurſū refulgentē in mūdo omnium ſaluatorem Mā-
dauit aūt in oracione petere illud tēpus reuera ter
ribile vt ſciant q̄ viuere decet eos ñ lente vel remiſ
ſe vt illud tempus non paret eis flāmam ⁊ vindictā
ſed magis honeſte ſecūdū voluntatem ipſius vt eis
temp⁹ illud nectat coronas. vn̄ ⁊ ſm matheū ſequiť
Fiat volū. tua ſi. ī ce. ⁊ in terra ¶ Criſ. Quaſi di.
Preſta nobis domine conuerſationem imitari cele-
ſtem quatinus quecumq̄ȝ tu vis nos etiam velimus
¶ Grego. niſſen⁹. Quoniam enim vitā humanam
poſt reſurrectionem ſimilem dicit eſſe futuram vi
te angelice conſequens eſt ⁊ vitā mūdanam. ad vitā
que poſtmodum ſperatur. diſponi. ut in carne viuē
tes. carnaliter non viuamus. Per hoc autem verus
medicus anime ſoluit morbi naturam vt quos occu
pauit infirmitas. per hoc q̄ a voluntate diuina re
ceſſerant a morbo denuo liberet copulatio ad volun
tatem diuinam Eſt enim ſanitas anime executio de
bita diuine voluntatis ¶ Auguſtinus ī Enchiridi
on Apud euāgeliſtam igitur Matheum ſeptem peti
ciones videtur continere dominica oracio Euangeli
ſta vero. lucas in oracione dominica peticones nō
ſeptem. ſed quinq̄ȝ complexus ē nec ab illo vtiq̄ȝ di
ſcrepauit Sed quomodo illa ſeptem ſint intelligen
da ipſe ſua breuitate cōmonuit Nomē quippe dei ſāc
tificatur in ſpiritu dei autem regnum in reſurrectio
ne venturum ē Oſtendens ergo lucas terciam peti
cionem duarum ſuperiorum eſſe quodammodo repe
ticionem magis eam pretermittendo voluit intelligi.
Deīde tres alias adiunxit Et primo de pane q̄tidia
no dicēs panē nr̄m q̄tidianū da nob̄ hodie ¶ Aug.
de v̄. do. ī greco dr̄ Epioſion h̄ ē ſſubſtātialem nō ē iſte
panis qui vadit ī corpus. ſed ille panis vite eterne q
aīe noſtre ſubſtanciam fulcit latinus autem hūc pa
nem quotidianum dicit quem greci dicunt aduenien
tem Si q̄tidian⁹ ille eſt panis cur poſt ānum illū ſu
mas queadmodum greci in oriente facere cōſueuerūt
Accipe q̄tidie quod quotidie tibi p̄ſit ſic viue q̄ q̄ti
die merearis accipe. mors dn̄i ſignificať ⁊ remiſſio
peccatoꝝ qui uulnus hēt medicinā querit vulnus ē
q̄a ſb̄ peccato ſum⁹ medicina ē celeſte ⁊ venabile ſa
cramētū ſi q̄tidie accipis q̄tidie tibi ē hodie xp̄s tibi
quotidie reſurgit. hodie enim eſt quando chriſtus
reſurgit ¶ Titus. vł panis aīarum diuina ē virtus
afferēs futuram vitā ppetuam ſicť panis ex terra pdi
ens vitam temporalē ɔſeruat Cū aūt q̄tidianū dix
iſſet diuinum qui adueniet ⁊ futurus eſt ſignificat
quem nobis hodie preſtari requirimus poſcentes q̄
dam eius principium atq̄ȝ guſtum quādo ſpiritus in
nobis in habitans virtutem operatur que ſuperat
omnem virtutē humanā puta caſtitatē ⁊ humilitatē

¶ Cir. Patent autem forſan aliqui eſſe indecens omnino ſanctos a deo querere corporalia. et ob hanc cauſam aplicant qđ dicitur ad ſpiritalem pfeſſionē. Ego autem concedam q̄ oportet ſanctos precipue ſurgere ad obtinenda ſpiritalia dona. Illud tamen licet inſpicere qđ irreprehenſibiliter petunt domino p̄cipiente panem cōmūem. Ex eo enim q̄ panē iuſſit petere id eſt quotidianū alimentum. videtur q̄ nichil poſſidere eos habere ſʒ magis honeſtam colere paupertatem. Non enim eſt habentium panē petere ſʒ opem poſſidentium penuria. ¶ Baſi. Q. di. Panem quotidianum qui ſʒ nr̄e ſubſtātie competit ad vitam diurnam non ei ipſi cōmendes. ſed ad deum cauſā eius referens exponens ei neceſſitatem nature. ¶ Criſ. Poſtulanda ergo ſunt diuinitus neceſſaria vite. nō ciborum diuerſitates. et vina odorifera et cetera que delectant guttur. Onerant autem ventrem et mentē perturbant. Sed panis qui poteſt ſubſtātiā corporis ſuſtentare. et illum qui nobis hodie tantūmodo ſufficiat vt de craſtino non cogitemus. Unam autem ſolam petitionem ſenſibilem querimus. ut preſentibus non affligamur. ¶ Grego. niſen. Poſtq̄ꝫ autem per preceptum ſiduciā ſumere docuit. conſequēter remiſſionem peccatorum decet implorare. Sequitur enim. Et dimitte nobis peccata noſtra. ¶ Titus. Hoc etiam dicere eſt neceſſario pro eo q̄ nullus ſine peccato eſt. et impedimur a ſacra participatione p̄pē huiuſmodi peccata. Cum enim teneamur exhibere chriſto conformitatem ſanctitatem. qui ſpiritumſanctum habitare facit in nobis redarguendi ſumus. ſi non obſeruemus ea implere mandata. Huic autem defectui ſubueniē per domini indulgentem humane fragilitati petitionem ... Hoc autem ipſū iuſte fit a nobis. ... nos quaſi debitoribus relaxamus his ... qui nobis nocuerunt. et debita non exhibuerunt ... Siquidem et ipſi dimittimus debentibus nobis. ¶ Cirillus. Vult enī vt ita loquar ... qui homines colūt. imitatorem fieri deum. ut ... conſeruis bonitatem talē ... petant a deo qui iuſte recompenſat. ... miſereri. ¶ Criſ. Hec igit̄ aīa dulcentes ... ſunt debitoribus noſtris. fiunt enī nobis ... cauſa indulgentie maxime et pauca exhibentes plurima reperiemus. nam et nos multa debemus. ... domino quorum ſi minimā partem a nobis velit exigere. iam periſſemus. ¶ Aug. de ver. ... Debitum autem quid ē niſi peccatum. Ergo ſi non accepiſſes alieni fenoris pecuniam non deberes. ... peccatum tibi imputat. Habuiſti enim pecuniam cum qua diues naſcereris ad imaginem et ſimilitudinem dei factus. Sed perdidiſti qđ habebas. Sicut ... deſideras vendicare perdidiſti humilitatis pecuniam accepiſti a diabolo debitum qđ nō erat neceſſarium. cautionem tuam tenebat inimicus. ... dominus crucifixit. et ſuo cruore deleuit. Potens eſt autem dominus qui abſtulit peccatum. et debita noſtra donauit cuſtodire nos aduerſus diaboli inſidias. qui culpam generare conſueuit. vnde ſeq̄t. Et ne nos inducas in temptationem. quā ſcilicet ferre non poſſumus. Sed quaſi athleta talem vult temptationem quā ferre poſſit humana conditio. ¶ Titus. A diabolo enim temptari eſt impoſſibile. ſʒ ne a deo relinquamur ad temptatōes hec deprecamur. Qđ aūt ex pmiſſione diuina cōtingit. illud deus quoq̄ facere dicit̄ i ſcriptura. et ſm hoc niſi prohibeat temptationis inualeſcentiā que ſupra nos eſt. tūc et nos i temptationem inducit. ¶ Maxi. Vel mandat dominus ut petamus. ne nos inducat in temptationem. id ē nō pmittas voluptuoſaꝝ et ſpōtanearum temptationū nos experientiam pati. Jacobus autem docet pro veritate certantes nō remiſſi i temptationibus inuolūtarijs et cauſatiuis laboꝝ. dicens. omne gaudiū exiſtimate fratres mei. cum in temptationes varias incideritis. ¶ Baſi. Non tamen decet nos orando petere afflictiones corporales. Uniuerſaliter enim precepit orare. nō ſubire temptationē. ſed poſtq̄ꝫ aliq̄s ſubijt expedit a domino petere virtutem pferendi. vt conſumetur i nobis illud. Qui ſuſtinet vſq̄ in finem ſaluus erit. ¶ Aug. i ench. At vero q̄ matheus i vltimo poſuit. Sʒ libera nos a malo. Iſte nō poſuit. vt intelligamus ad illud ſuperius qđ ď temptatione dictū ē pertinere. Ideo quippe ait. ſed libera. non ait. et libera. tanq̄ꝫ vnam petitionem demonſtrās. noli hoc. ſed hoc. Sed ſciat vnuſq̄ſq̄ in eo ſe liberari a malo. q̄ non infert̄ in temptationē. ¶ Aug. de ver. do. Unuſquiſq̄ enī petit vt a malo hoc eſt ab inimico a peccato liberetur. Sed qui deo ſe committit. diabolum nō timet. Si enim deus pro nobis q̄s contra nos.

¶ Et ait ad illos. Quis veſtrū hēbit amicum et ibit ad illum media nocte et dicit illi. Amice cōmoda mihi tres panes. qm̄ amicus meus venit de via ad me. et nō habeo qđ ponam ante illum. et ille deintus reſpondens dicat. Noli mihi moleſtus eſſe. iam hoſtium clauſū eſt et pueri mei mecū ſunt in cubili. non poſſum ſurgere et dare tibi. Et ſi perſeuerauerit pulſans. ille Dico vobis et ſi non dabit illi ſurgens. eo q̄ amicus ſit. propter improbitatem tamen eius ſurget. et dabit illi. quotquot habet neceſſarios.

¶ Ciril. Docuerat ſupra ſaluator ad petitionē apoſtolorum. qualiter oportet orare. Poterat autem cōtingere eos qui hoc ſalutare documentum recepāt effundere quidem preces iuxta traditam formā ſed negligenter et remiſſe hoc facere. deinde cum non exaudirentur p primā vel ſecūdā orationē deſiſtere ab orationibus. itaq̄ ne hoc pateremur. p modū parabole manifeſtat q̄ puſillanimitas i orationibus damnoſa eſt. Utiliſſimū vero eſt in eis patientiam habere. Unde dicit̄. Et ait ad illos. Quis veſtrum habebit amicum. ¶ Theoph. Amicus iſte deus eſt. qui omnes amat et omnes ſaluos vult fieri. ¶ Ambro. Quis eſt ē nobis amicior. q̄ꝫ q̄ p nobis corpus ſuū tradidit. Datur aūt nobis hic alius precepti locus. ut omnibus momentis nonſolum diebus. ſedetiā noctibꝰ orō deferatur. Sequit̄ enī. Et ibit ad illum media nocte. Sic perēit dauid. qñ dixit. Media nocte ſurgebam

ad confitendum tibi. neqꝫ enim timuit excitare dor-
mientem quem ſcit ſemꝑ eſſe vigilantem ¶ Nam ſi ille
tam ſanctus ⁊ qui regni erat neceſſitatibus occupa
tus ·ſepties in die laudem domino dicebat· quid nos
facere oportet· qui eo amplius rogare debemus· q̄
frequēcius carnis ac mētis fragilitate delinquim⁹·
ꝙ ſi diligas dominū deum tuum ·nonſolum tibi· ſed
etiam aliis poteris emereri· Sequit̄ enī Et dicet illi
Amice cōmoda mihi tres pāes· quoniā amicus me⁹
venit ad me de via ⁊ non habeo qđ ponā ante illum·
¶ Aug· de ver· do· Qui autem ſunt iſti tres pāes·
niſi miſterij celeſtis alimentum· fieri enī poteſt ut ali
quis paſſus fuerit amicum aliquid interrogantem ꝙ
reſpondere non poſſit· ⁊ tunc ſe inuenit nō habere·
qđ coactus ē dare Venit ergo tibi amicus de via ·i·
de vita huius ſeculi· in qua oēs velut pegrini tran-
ſeunt· nec vllus quaſi poſſeſſor manet· ſꝫ oī hoī dicit̄
Tranſi· da venīēo locū· aut forte de via mala· h̄ ē de
uita mala fatigatus neſcio q̄s amicus tuus n̄ inueni
ens veritatem qua audita ⁊ percepta beat⁹ fiat· ve
nit ad te tanq̄ȝ ad xp̄ianū· ⁊ dicit Redde mihi rati
onem Et interrogat qđ forte tu ꝑ ſimplicitatem fi
dei neſciebas Et non ē vn̄ reficias eſurientem ⁊ cō
pellens querere in dn̄icis libris forſitan enī qđ ille
interrogauit· ī libro poſitum ē· ſed obſcurum ē ip̄m
paulum aut petrum aut aliquē ꝓphetā interrogare
non ſinens Jam enī requieſcit familia iſta cum dn̄o
ſuo· ⁊ ſeculi huius ignorancia valida eſt· hoc eſt
nox media· ⁊ vrget amicus eſuriens· cui ſimplex
fides non ſufficit Nunquid deſerēdus ē ergo ad ip̄m
dn̄m· cū quo familia requieſcit· pulſa orando· de quo
ſubdit̄ Et ille deintus rn̄dens dicat· Noli mihi mo
leſtus eſſe Qui differt dare vult ut amplius deſide
res dilatum· ne vileſcat cito datum ¶ Baſi· Forſitā
etiam ob hoc differt quaſi ingeminās tui aſſiduita
tem ⁊ frequētiam erga ſe ⁊ ut agnoſcas quid donū
dei ſit· ⁊ in timore donata cuſtodias· Quicq̄d enī ali
quis multo labore habet nitit̄ cuſtodire· ne cum illud
ꝑdiderit· ſuum laborem amittat· ¶ Beda· Non ergo
aufert impetrādi licenciā ſꝫ vehemencius accendit
deſiderium orandi oſtenſa difficultate ꝯſequēdi Seq̄
tur enim Jam oſtium clauſum ē ¶ Amb· Hoc ē ho
ſtium qđ aperiri ſibi etiā paulus expoſcit nonſolum
ſuis ſedetiā populi orationibꝫ obſecrās ſe iuuari· vt
apiatur ſibi hoſtium ad loquēdum miſteriū xp̄i· Et
forſitan illud ē hoſtiū qđ apertum vidit iohānes· cui
dictū ē Aſcende huc ⁊ oſtendā tibi que oportet fieri
¶ Aug· de que· euā· Significatur ergo tempus fa
mis verbi cum intelligēcia claudit̄· ⁊ illi q̄ euāgelicā
ſapienciā tanq̄ȝ panē erogantes ꝑ orbem terre pre
dicauerunt· Jam ſunt in ſecreta quiete cū dn̄o· Et
hoc ē qđ ſubditur Et pueri mei mecū ſunt in cubili
¶ Greg· mise Oportune eos qui ꝑ arma iuſticie im
paſſibilitatem vendicauerunt ſibi pueros appellat
docēs ꝙ bonū qđ ꝑ ſtudia ī nobis acq̄rit̄· ab initio fu
erat ī natura repoſitum Nā qn̄ aliq̄s abrenūcians
carni ꝑ ratonē exercitio vite virtuoſe paſſionē cō
futauit· tunc quaſi puer inſenſibiliter ſe habet erga
paſſiones· Cubile aūt requiem intelligimus ſaluato
rum ¶ Beda· Et ꝓpter premiſſa ſubdit Non poſſum
ſurgere ⁊ dare tibi· qđ ē ad difficultatem impetrādi

referendum ¶ Aug· de que· euā· Vel aliter amic⁹ ad
quē venit̄ media nocte vt accomodet tres panes vi
ꝙ ad ſimilitudinē ponit̄· ſm quā q̄s rogat deum ī me
dia tribulatione conſtitutus vt ei tribuat intelligen
ciam trinitatis qua p̄ntis vite conſolet̄ labores· ip̄a
enī anguſtia media nox ē qua cogitur vehementer
inſtare In tribꝫ aūt panibꝫ etiā illud ſignificat̄ vni⁹
ſubſtancie eſſe trinitatē Amicus aūt veniēs de via i
telligitur hoīs appetitus· qui debet ratiōi ſuire· ſer
uiebat aūt ꝯſuetudini tpali q̄ȝ viā vocat ꝓpter oīa
trāſeūcia Conuerſo aūt hoīe ad deū etiā ille appetitus
a ꝯſuetudie reuocat̄ Sed ſi nō ꝯſolet̄ iteri⁹ gaudiū
de doctrina ſpiritali qua creatoris trinitas predicat̄
magne anguſtie ſiūt ī hoīe quē p̄mit erūna mortal
cū ab his que foris delectant precipit̄ abſtinencia· ⁊
intus non ē refectio de leticia doctrine ſpiritalis· ⁊ tn̄
orando efficit̄ ut accipiat deſiderās intellectum a dn̄o
etiam ſi hō deſit ꝑ quem ſapientia predicet̄ Sequit̄
enī Et ille ſi ꝑſeuerauerit pulſans dico vobis Et ſi
nō dabit illi ſurgens eo ꝙ amicus eius ſit· ꝓpter im
ꝓbitatē tn̄ eius ſurget· ⁊ dabit illi quotquot habet
neceſſarios Cōparatio ē a minori Si enī amicus hō
ſurgit de lecto ⁊ dat non amicicia ſꝫ tedio cōpulſus
quātomagis de⁹ dat· qui ſine tedio largiſſime donat
qđ petit̄ ¶ Aug· de ver· do· Cū aūt pueneris ad tres
pāes· h̄ ē ad cibū ⁊ intelligēciā trinitatis habes ⁊ vi
uitas· ⁊ vn̄ paſcas Ne timeas· ne finias· nō enī pa
nis ille finiet̄· ſꝫ īdigenciam tuā finiet· diſce ⁊ doce·
viue ⁊ paſce ¶ Theo· vl alr· media nox finis ē uite
ī quo multi ad deū veniūt Amic⁹ aūt ē angelus qui
accipit aīam Vel media nox ē ꝓfundū temptationū
ī quo ꝯſtitutus petat a deo tres panes· neceſſitatē
ſcꝫ corporis aīe ⁊ ſpūs· ꝑ que in temptationibꝫ non
ꝑiclitamur Amicus aūt qui de uia venit· ip̄e deus
q̄ ī temptationibꝫ nos ꝓbat; cui nō habet qđ apponat q̄
ī temptatiōe īfirmat̄ Qđ aūt dicit Et clauſū ē ianua
intelligendū ē ꝙ decet nos ante temptatiōes prepa
ratos eſſe· poſtq̄ȝ vero temptationi incidimus pre
parationis ianua claudit̄ ⁊ impati inuenti niſi deus
adiuuet periclitamur·

¶ Et ego dico vobis· petite ⁊ dabitur vo
bis· querite ⁊ inuenietis pulſate ⁊ aperiet̄
vobis· oīs enim qui petit accipit ⁊ qui q̄rit
īuenit ⁊ pulſanti aperiet̄. q̄s aūt ex vobis
p̄rem petit panē nunquid lapidem dabit illi
Aut ſi piſcem nūq̄d pro piſce ſerpentem da
bit illi. aut ſi petierit ouū nunquid porriget
illi ſcorpionē? Si ergo vos cū ſitis mali no
ſtis bōa data dare filijs vr̄is quātomagis
pr̄ vr̄ de celo dabit ſpm̄ bonū petentibꝫ ſe·
¶ Aug· de v̄· do· Poſita ſimilitudine adiunxit exhor
tationē dn̄s ⁊ omnino ſtimulauit nos querere· pete
re pulſare donec accipiā⁹ qđ petim⁹ vn̄ dic̄· ⁊ ego
dico vob· petite ⁊ dabit̄ vob· ¶ Ciril· Qđ dicit dico
vobis vim habet iuramenti· deus enī non mentitur
qn̄cūq̄ aūt iniuit audiētibꝫ aliq̄d cū iuramēto oſtēdens
iexcuſabilē nr̄e fidei putatē ¶ Cri· ꝑ petitōꝫ aūt oſte
nē oſtēdit ꝑ iq̄ſitōꝫ vo ſtudiū ⁊ ſollicitudiēꝫ cū ſſbde

Querite ⁊ inuenietis· que enim queruntur plurima
cura indigent· q̄d maxime ē in deo· Plura nāq; sunt
que sensum nostrum impediunt Sicut ergo aurū p
diligenter querimus· sic deum sollicite pquiramus· osten
dentes q; q̄uis non apiat illico ianuam· īmorari
tamen Unde subdit Pulsate ⁊ aperiet̄ vobis· quia si
pulsantes immorabimini· vtiq; recipies· ob hoc reclusū
est ostium vt faciat te pulsare· ideo nō mox annuit
vt requiras· ¶ Grecus· Vel p hoc q; dicit· pulsate
insinuat petere cum effectu Pulsat enim ali
quis manu· bonū autem operis signum ē manus vel
aliter possunt aliter distingui· virtutis enim initiū
est petere vt fiat viā veritatis Secundus vero
gradus ē querere qualiter oportet transire p viā
Tercius gradus est ut cum virtutes attigerit· pul
set ad hostium· vt intret spaciosam cognitiōem que
ianua orando aliquis acquirit· vel petere quidem
est orare querere vero p bona opa agere orationi cō
gruā Pulsare autem est orationi immorari nec desi
stere ¶ Aug· de ver· do· Non autem nos tātum hor
taretur ut peteremus nisi dare vellet· Erubescat hu
mana pigricia pl⁹ vult ille dare q̄ȝ nos accipere·
¶ Theo· Qui autē pmittit aliquid spem debet af
ferre pmissi vt momenta obedientia deferatur· p
missis fides ⁊ ideo subdit Omnis em̄ qui petit· acci
pit ⁊ qui querit inuenit· ⁊ pulsanti aperietur·
¶ Orige· Querere aūt aliquis qualiter quidam orā
tes non exaudiunt̄ Ad q̄d dicendum q; quicūq; recto
tramite ad querendum accedit nil omittens ex his
que conferunt ad peticionum obtentum· accipiet re
uera q̄d peciturus est dari sibi Siquis autem diuer
tit a regula debite peticionis cū nō petat· vt decet
non petit Quod fit vt cum non recipiat q̄d hic dicit̄
non fallitur Nam ⁊ magistro dicēte Quicunq;
accedit ad me assequet̄ disciplinaȝ perciā adire ma
gistrum taliter accipim⁹ hoc est vt feruenter ⁊ dis
ponit vacet documētis ipsius vnde ⁊ iacobus di
cit Petitis ⁊ non accipitis eo q; male petatis scilicet
ob voluptatum variarum Sed dicet aliquis· im:
mo cum aliqui rogant pro diuina noticia obtinenda
⁊ receptione virtutū nō obtinent cui dicendū· q; n̄
petit ut bona petit accipere· sed vt comendentur
ab eis ¶ Basil· Siquis eciā ob corporem exhibeat
se proditorem ⁊ traditor sui fiat ī manus hostium hūc
dominus non adiuuat· nec exaudit· eo q; p peccatum alie
natum se fecit a deo· decet ergo offerre quidē quicq̄d
in nobis sit clamare aūt ad deum vt adiuuet eū· est
aūt diuini subsidiū implorandū nō remisse nec m̄te
huc illucq; vagante eo q; talis nō solum nō impetra
bit q̄d petit· sed ⁊ magis dn̄m irritabit· Nā si aliq̄s
coram principe stans fixum habet ⁊ intrinsecum ⁊
extrinsecum oculū ne forsitan patiat̄ quātomagis
coram deo attentum ac tremebundū oportet assiste
re Si vero debilitat⁹ a peccato fixe nequis orare
quātumcūq; potes teipsm̄ cohibeas vt stando coram
deo ad eum dirigas intellectū ⁊ deus ignoscit eo q;
non ex negligencia sed ex fragilitate non potes vt
oportet assistere coram eo Si sic ergo teipsm̄ com
pellas ne discedas ergo donec accipias· Ideo ergo
quandoq; petis ⁊ non accipis· quia pperā postulasti

vel infideliter· vel leuiter· vel non conferentia tibi·
vel destitisti Sepius aūt quidam obuiant dicentes·
Quare oramus⁄ an ignorat deus quibus opus est
nobis· nouit quippe ⁊ omnia spiritalia vberius dat
nobis ⁊ anteq̄ȝ postulem⁹· sed opa v̄tutis ⁊ regnū
celoȝ oportet prius optare· optātem vero querere
ingerentē p fidem ⁊ patienciā quicq̄d interest sua· ī
nullo redargutum a ppria cōscientia ¶ Ambro· Er
go preceptiuus locus frequenter orandi spes ē im
petrandi Ratio autem psuadendi prius fuit in pre
cepto· postea fit in exemplo· q̄d ostendit subdens· q̄s
aūt ex vobis patrem petit panē· nunq̄d lapidem da
bit illi⁄ ¶ Ciril· In quo īstruit nos saluator quiddā
necessariū· frequenter em̄ inconsulto voluptatū im
petu irruimus ad pniciosa d̄sideria Cū igitur aliq̄d
talium a deo petim⁹ nequaq̄ȝ īpetrabim⁹· ad q̄d ostē
dendū· vtit̄ patenti exēplo· ex his q̄ penes nos sūt
Cum em̄ filius tuus petit panē· gratanter ppinas·
quia cibū petit oportunū Quādo vero sensus penu
ria lapidem poscit· ut comedat· non offers ei· sed po
tius prohibes eū a nociuo desiderio ut sit sensus· q̄s
autem ex vobis patrem petit panē· quē scilicet pr̄
bat Nunq̄d lapidem dabit illi· scilicet si petierit· ea
dem q̄ r̄o est in serpente ⁊ pisce· de quo subdit Aut
piscem nunq̄d pro pisce serpētem dabit illi⁄ Et sitr
in ouo ⁊ scorpione de quo subdit Aut si petierit ouū
nūquid porriget illi scorpionē ⁄ ¶ Orige· Tu tamē
attende si panis quidem est aīe cibus in cognitione·
sine quo nō pungit saluari· puta pspicax ratio vite
debite Piscis aūt ē amor discipline· puta mundi cō
stitutionem agnoscere elemētoȝ effectū· ⁊ quecūq;
consequenter discerit sapientia· itaq; nec vite panis
de⁹ ppinat lapidem quē volebat diabolus a xp̄o mā
ducari· nec vice piscis serpentē quē comedūt ethiopes
indigni pisces comedere· Nec simpliciter dat vite nu
tritiue ⁊ vtilis non comestibilia ⁊ nociua· q̄d refert̄
ad scorpiōem ⁊ ouum ¶ Aug· de que· euā· Vel pot⁹
intelligit̄ caritas· pter maiorē appetitū ⁊ tā neces
sariū· ut sine illa cetera nihil sint· sicut sine pane mē
sa inops Cui ctraria ē cordis durica· quā lapidi cō
parauit Piscis aūt intelligit̄ fides inuisibilium· vel
pter aquā baptismi· vel quia de inuisibilib⁹ locis ca
pit̄ Qr̄ et huius fides mundi fluctibus circūiactata
nō frangit̄ recte pisci comparat̄ Cui cōtrarium po
suit serpentem· pter venēa fallacie que etiam pmo
hoī male suadendo presemiauit· In ouo intelligitur
spes Ouū em̄ nondum ē fetus pfectus· sed fouendo
speratur Cui ctrarium posuit scorpionē· cuius acu
leus venenatus· retro timendus ē· sicut ctrariū spei
ē retro rspicē· cū spes futuroȝ in illa que ante sūt
se extendat ¶ Aug· de ver· do· quāta tibi loquit̄ mū:
dus· quanta post dorsum strepit vt retro respicias·
O munde īmunde quid strepis· quid auertere cona
ris· tenere vis periens quid faceres si māneres⁄ quē
nō deciperes dulcis si amarus alimenta mentiris·
¶ Ciril· Ex pmisso aūt exēplo concludit· Si ergo
vos cum sitis mali· id est cum mentem susceptiuam
prauitatis geratis· nō aūt vniformē ⁊ fixā in bono si
cut deus ¶ Beda· vel malos vocat seculi amatores
qui dant illa que sm̄ sensum suum iudicāt bona que

etiam in ſua natura ſunt bona · ⁊ ad uſū īfirme mte
ptinent · vn̄ ſubdit Noſtis bona data dare filijs ve
ſtris · apli etiā qui merito electiōis bonitatem humāi
gnīs excelſerāt · ſupne bonitatis reſpectu mali eē di
cūtur · quia nihil p ſemetipm̄ ē bonū niſi deitas ſola
Qđ vo ſubdit · Quātomagis pr̄ vr̄ de celo dabit
ſpiritum bonū petentib ſe Pro quo matheus poſuit
Dabit bona petentib ſe oſtendit ſpm̄ſanctū plenitu
dinem bonoꝝ dei · q̄a oēs vtilitates · que ex donoꝝ
dei grā ſuſcipiunt · ex iſto fonte emanāt ¶ Atha · niſi
aūt ſpūſſanctus eſſet de ſubā dei · qui ſolus ē bonus ·
nequaq̄ hic appellaret bonus qn̄ dn̄s renuit dici bo
nus ī eo q̄ homo factus eſt ¶ Aug · de ver · do · Ergo
auare · quid aliud queris aut ſi aliud petas · q̄d tibi
ſufficiat · cui deus non ſufficit ·

¶ Et erat ihesus eyciens dmoniū ⁊ illud
erat mutum ⁊ cū eieciſſet demoniū · locutus
ē mutus ⁊ ammirate ſūt turbe Quidā aūt
ex eis dixerunt in beelzebub principe demo
nior eyciūt demōia ⁊ alij temptantes ſig
nū d celo querebant ab eo.

¶ Glo · Promiſerat dn̄s q̄ ſpūs bonus daret orā
tibus · Cuius quidem beneficiū ſubſequenti miraculo
demōſtrat · vn̄ dr̄ Et erat Ihs eyciēs dmoniū ⁊ illud
erat mutū ¶ Theo · Dr̄ aūt mut⁹ ut i plurib qui n̄
loquit Dr̄ etiā ⁊ qui nō audit · ſꝫ magis pprie · q̄ nec
audit nec loquit Qui aūt a natiuitate nō audit ex
neceſſitate non loquit Ea em̄ loquimur · que p audi
tum loqui docemur Si q̄s tamē ex aliqua paſſiōe ſu
perueniente auditum amiſerit · hunc nihil prohibet
loq̄ Qui aūt dn̄o oblatus fuit ⁊ mutus erat lingua
⁊ ſurdus auditu ¶ Titus Mutum aūt vel ſurdū
dicit demoniū · q̄d hanc ingerit paſſionē · q̄ non au
diat diuinū verbū Nā demones auferentes aptitu
dinem humani affectus · obtundūt aīe nr̄e auditum ·
Idcirco venit xps vt ⁊ eiciat demoniū · ⁊ audiā⁹
verbum vitaus · Vnū em̄ ſanauit · ut vniuerſalem p̄
guſtationē faciat humāe ſalutis Vnde ſequit · Et cū
eieciſſet demoniū · locutus ē mutus ¶ Beda · Demo
niacus aūt iſte apud matheū nonſolū mutus ſꝫ ⁊ ce
cus fuiſſe narrat Tria igit ſigna ſimul in vno hoīe
perpetrata ſūt Cecus videt · mutus loquit poſſeſſus
a demone liberat Qđ quottidie cōplet ī conuiſione
credentiū · vt expulſo primū demone fide lumē aſpi
ciant Deinde ad laudes dei · tacentia prius ora laxēt.
¶ Ciril · Hoc aūt miraculo pacto extollebat eū mł
titudo pponijs ⁊ glīa que deū decet · vn̄ ſeq̄t Et ad
mirate ſunt turbe ¶ Beda · turbis aūt que mi⁹ eru
dite videbant · dn̄i ſemp facta mirantib ſcribe ⁊ pha
riſei · vel negare vel ſiniſtra interptatione puertere
laborabant quaſi nō diuinitatis · ſed imūdi ſpūs opa
fuiſſent Vnd ſequit Quidā aūt ex eis dixerunt in
beelzebub principe demonioꝝ · eicit demonia · beelze
bub deus erat acharon Nam beel quidē ipſe baal ·
zebub aūt muſca uocat Dr̄ ē go beelzebub · quaſi uir
muſcarū · ex cuius ſpurciſſimo ritu · pnīcipem demo

nioꝝ cognominabant ¶ Ciril · Alij vo paribus ſtimu
lati liuoris aculeis · petebāt ab eo celeſte videre por
tentum · vnd ſequit · Alij temptātes ſignum de celo
querebant ab eo quaſi dicerent · quāuis ab homīe de
moniū eieceris nō tamē hoc ē diuine opationis ar
gumentū · nondū em̄ vidim⁹ aliquid priorib ſimile
miraculis · Moiſes em̄ tranſduxit populū p mediū
maris · Joſue vo ſucceſſor eius · ſolem retardauit in
gabaon tu vo nihil hoꝝ oſtendiſti Querere n̄ pdigia
de celo · innuit q̄ huiuſmodi cogitatōib tunc tempo
ris afficiebantur erga xpm̄ ·

¶ Ipſe aūt vt vidit cogitationes eorum.
dixit eis Omne regnum in ſeipm̄ diuiſum.
deſolabit ⁊ domus ſupra domū cadet Si aūt
⁊ ſathanas in ſeipm̄ diuiſus eſt. quomō ſta
bit regnum eius? Quia dicitis in beelzebub
me eycere demonia Si autem ego in beelze
bub eycio demonia filij veſtri i quo eyciūt?
Ideo ipi iudices veſtri erunt Porro ſi in di
gito dei eycio demonia profecto puenit i
vos regnum dei.

¶ Criſ · Cū phariſeoꝝ ſuſpicio · irrationabilis eſſet ·
metu multitudis nō audebant eā diuulgare · ſꝫ i aīo
ſuo eā vertebant · vn̄ dr̄ · Ipe aūt ut vidit cogitatio
nes eoꝝ · dixit eis Oīe regnū ī ſe ipz diuiſū deſola
bit ⁊ dom⁹ ſupra domū cadet ¶ Be · Nō ad dicta · ſꝫ
ad cogitata reſpōdit · ut vel ſic compellerent crede
re potentie eius · qui cordis videbat occulta ¶ Ciril
Non aūt reſpondebat ex ſcripturis · quia non attē
debant falſo eas exponentes · ſꝫ ex his reſpondet q̄
cōmuniter accidunt Domus ei ⁊ ciuitas ſi fuerit di
uiſa velociter diſſipat · ⁊ etiā regnū quo nihil ē vali
dius Firmat em̄ regna ⁊ domos ſubditoꝝ concordia
Si ergo inquit ego p demonē demonia eycio · diſſen
ſio inter eos ē · ⁊ perit virtus eoꝝ · vnđ ſubdit · Si aūt
⁊ ſathanas in ſeipm̄ diuiſus ē quō ſtabit regnū ipi⁹
q̄a dicitis me ī beelzebub eicere demonia Non enim
ſathanas ſibiipi repugnat · nec ſuis ſatellitib nocet
ſꝫ potius ſtatuit regnū ſuū · Reſtat ergo q̄ diuina
vtute ptera ſathanā ¶ Amb · In h̄ etiā oſidit regnū
ſuū īdiuiduū eſſe atq̄ perpetuū · ⁊ ideo qui nō ī xpo
ſpem gerunt · ſꝫ in principe demonioꝝ eicere demo
nes opinant · eos regni negat eſſe perpetui Reſpe
ctat etiā ad populū iudeoꝝ Quō em̄ poteſt regnum
iudeoꝝ eſſe perpetuū · qn̄ a legis populo ihs negat
qui ex lege debet · ita ex parte ſe fides iudaice plebi
impugnat Impij glīa diuidit · diuidendo diſſoluitur
⁊ idō regnū eccl̄ie manebit eternū · quia indiuidua
fides corpus eſt vnum ¶ Beda Regnū etiā patris
⁊ filij ⁊ ſpūſſancti · non ē diuiſum qđ ē eterna ſtabili
tate manſuꝝ Deſiſtant igit arriani minorē patre fi
lium · filio vero ſpm̄ſanctum dicere · quia quoꝝ vnum
ē regnū · hoꝝ ē ⁊ vna maieſtas ¶ Criſ · Hec igit ē
pma ſolutio Secūda vero que ē de diſcipulis · quā
poſuit ſubdens · Si aūt ego in beelzebub eicio demo
nia · filij veſtri in quo eiciūt? Nō dicit · diſcipuli mei
ſed filij vr̄i · volens eorum permulcere furorem ·

¶ Cirl. Iudei namq; ⁊ a iudeis ſcḋm carnem exoꝛ
ti diſcipuli qui poteſtatē in ſpiritus immun
dos acceperāt acriter ⁊ oppreſſos ab eis. i nomine
meo liberabant. Cum ergo filij veſtri in nomine meo
demonia eijciunt quomō non habet multā amenciam
dicere me a beelzebub virtutem habere. Dānabimini
igitur a natis veſtroꝝ. Vnde ſubditur. Ideo ipſi
iudices veſtri erunt. ¶ Criſ. Quoniam eñ ex vobis
exiſtentes mihi obediunt. liquet ꝙ condemnabunt
agentes contraria. ¶ Beda. Vel aliter filios iudeo
rum apoſtolos gentis illius ſignificat. qui ad inuo
cationem eius eijciebant demões. q. d. Si expulſio de
monum in filijs veſtris deo nō demonibꝰ reputatur
quare in me idem opus nō eādem hēat cauſam. ergo
illi veſtri iudices erunt. nō poteſtate. ſꝫ opatiōe. dū
expulſionem demonū. deo aſſignant. vos beelze
bub principi demonioꝝ. ¶ Ciril. Poſtq̄ʒ ergo qḋ di
cebatis calumniē nocā habet. manifeſtum ē ꝙ in ſpū dei
eijcio demonia. Vnde ſubdit. Porro ſi in digito dei eijcio
demonia profecto puenit in vos regnum dei.
¶ Aug. de con. euā. Q᷎ lucas digitū dei dicit. vbi
matheus dicit ſpm̄ ab eadem ſententia non recedit.
ſed potius ⁊ aliquid docet. ut nouerimꝰ quēadmo
dum intelligamus vbicūq; ſcripturaꝝ legerimus di
gitum dei. ¶ Aug. de que. euā. Dicit aūt ſpūſſanctus
digitus dei propter partitionem donorum que i eo
dantur vnicuiq; propria ſiue hoīm ſiue angeloꝝ. In
nullis eñ mēbris nr̄is magis apparet partitio q̄ʒ i di
gitis. ¶ Ciril. Vel ſpūſſanctus dicit digitus dei. filiꝰ
autem manus ⁊ brachium pr̄is dictus ē. Operatur enim
pater cuncta p eū. Sicut igit̄ digitus non ē alienus
a manu ſꝫ naturaliter inſitus. ſic ſpūſſanctus ꝯſub
ſtantialiter connexus ē filio ⁊ p eum oīa opatur.
¶ Ambro. Nec tamen tibi mēbrorum compactiōe
diuiſio quedam videat̄ facienda virtutis. Indi
uiduitatis enim non poteſt eſſe diuiſio. Et ideo ad for
mā vnitatis non ad diſtinctionē poteſtatis referēda
digiti nūcupatio eſt. ¶ Atha. Ad preſens aūt nō re
nuit dominus gratia ſue humanitatis dicere ſe mino
rem ſpūſſancto dicens. ſe in eo demones eijcere quaſi
non ſufficiente humana naīa ad demonū expulſionē
abſq; ſpūſſancto. ¶ Ciril. Et iō ꝯueniēter dicit
Peruenit i vos regnum dei. Id eſt ſi ego homo ex
iſtens in ſpū diuino eijcio demones. ditata ē humana
natura i me. ⁊ aduenit regnum dei. ¶ Criſ. Dicit aūt
in vos. ut eos attraheret. quaſi. d. Si vobis adue
niunt proſpera. cur veſtra bona faſtidiōs. ¶ Amb.
Simul etiā oſtendit imperialem quādam eſſe ſpūſſan
cti poteſtatem in quo regnū ē dei. nos quoq; i quibus
habitat ſpūs eſſe regalē domū. ¶ Titꝰ. Vel dicit per
uenit i vos regnum dei. ut intelligat̄. puenit contra
vos ſꝫ vos. horrēdꝰ eñ ē ꝯſidis xp̄i ſcḋus aduētꝰ

¶ Cum fortis armatꝰ cuſtodit atriū ſuū
in pace ſunt ea que poſſidet. Si autem forci
or illo ſupueniens vicerit eum vniuerſa ar
ma eius auferet. in quibus confidebat ⁊ ſpo
lia eius diſtribuet. Qui nō eſt mecum. ꝯtra
me ē. Et qui ñ colligit mecum diſpergit.

¶ Ciril. Quia neceſſarium erat p̄ multas cōſidera
tiones detrahentium retractare ſermonē. vtit̄ nunc
exemplo maniſeſtiſſimo. qḋ demonſtrat volentibꝰ in
ueniri ꝙ principem huiꝰ ſeculi uirtute ſibi īſita vicit
dicens. Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuū i
pace ſunt ea que poſſidet. ¶ Criſ. Fortem vocat dia
bolum nō quia naturaliter huiuſmodi ſit. ſed innuēs
antiquā eius tyrannidem quā puſillanimitas noſtra
cauſauit. ¶ Ciril. Erat eñ añ ſaluatoris aduentū vio
lentia multa rapiēs alienos greges ſcilicet dei. ⁊ q̄ſi
ad proprium ducēs ouile. ¶ Theo. Arma aūt eiꝰ ſūt
oēs ſpēs peccatoꝝ i quibꝰ confidens inualuit contra
homies. ¶ Beda. Atriū vō illius mundū vocat qui
in maligno poſitus ē. i quo vſq; ad ſaluatoris aduē
tum potiebat̄ imperio. quia in cordibꝰ infidelium. ſine
vlla ꝯtradictiōe quieſcebat. ſꝫ fortiori potentia xp̄us
victor oēs hoīes liberādo ipm̄ eiecit. Vñ ſubdit̄. Si
aūt fortior illo ſupueniens uicerit eum. vniuerſa ar
ma eius auferet. i quibꝰ ꝯfidebat. ⁊ ſpolia eiꝰ diſtri
buet. ¶ Ciril. Poſtq̄ʒ eñ dei ſūmi vbum totius forti
tudinis dator ⁊ dñs uirtutū factum ē hō inuaſit illū
⁊ arma eius abſtulit. ¶ Beda. Sunt autem arma
eius aſtutie. doliq; nequicie ſpiritalis. Spolia vō eiꝰ
ipſi homines ſunt ab eo decepti. ¶ Ciril. Nam qui du
dum irretiti fuerant ab eo in diuinam ignorātiam
⁊ errorem. euocati ſunt p ſanctos apoſtolos ad noti
ciam veritatis. ⁊ oblati ſunt deo pr̄i p fidem ad habi
tam filio. ¶ Baſi. Diſtribuit etiā ſpolia exhibens fi
deles cuſtodie angeloꝝ ad hoīm ſalutem. ¶ Beda vi
ctor etiam xp̄s ſpolia diſtribuit. qḋ ē inſigne trium
phantis q̄a captiuam ducēs captiuitatē dedit dona
hominibus quoſdam quidem apoſtolos. alios euāgeli
ſtas. hos ꝓphetas illos paſtores ordināſ ⁊ doctores
¶ Criſ. Deinde ponitur quarta ſolutio. cū ſubditur
Qui nō ē mecū. aduerſū me ē. q. d. Ego volo hoīes
afferre deo ſathanas autem contrariū. qualiter ergo
qui mihi ñ coopat̄ ſꝫ diſſipat. que mea ſunt. tā mihi
ꝯſentaneus fieret. ut vna mecū eijcere demōes. Se
quit̄. Et qui nō colligit mecum diſpergit. ¶ Ciril. q.
di. ego veni ut filios dei ab eo diſperſos cōgregem
At ipſe ſathanas cum mecū non ſit. que collegi ⁊ ſal
uaui tempeat diſpergere. Qualiter ergo qui meis
diſpenſationibus refragatur virtutem mihi mini
ſtrat. ¶ Criſ. At ſi qui non coopatur aduerſarius
ē multomagis q̄ obſtat. Videt̄ eñ mihi ⁊ iudeos ad
p̄ſens ſub enigmate tāgere. ordināſ eos cū diabolo
nā ⁊ ipſi agebāt ꝯ eū ⁊ diſpgebāt quos ꝯgregabat

¶ Cum immundus ſpūs exierit ab homie
ābulat per loca i aquoſa querens requiem
⁊ non inueniens dicit. Reuertar in domum
meam. vnde exiui. Et cum venerit inuenit
ſcopis mundatam ⁊ tunc vadit ⁊ aſſumit
ſeptem alios ſpūs nequiores ſe. ⁊ igreſſi ha
bitant ibi ⁊ ſunt nouiſſima hominis illiꝰ pe
ioꝛa prioꝛibus.

¶ Ciril. Poſt premiſſa oſtendit dominus vnde cō
tingit populo iudeorum ut ad huiuſmodi opiniones
laberentur de chriſto dicens. Cū immundus ſpiritꝰ

exierit ab homine ambulat ꝑ loca inaquoſa querēs
requiem ꝙ enim hoc exemplum ad iudeos ſpectet
Mathe· expſſit dicens Sic erit ⁊ generacioni huic
peſſime· Quamdiu em̄ erant inegipto viuentes ritu
egiptioꝝ inhabitabat i eis ſpiritus malignus qui ex
pulſus eſt ab eis quando mactauerūt agnū in figura
xpi ⁊ limi ſūt eiꝰ ſanguine ⁊ ſic euitauerūt deſtruc
torem ¶ Amb· Itaq͞ꝫ in vno homine totus populi
iudaici comparacō eſt a quo ꝑ legē ſpūs imūdus ex
ierat Sed qꝛ i gentibꝫ quorū corda ꝑus arida erāt
ſed poſtmodū ꝑ baptiſma rore ſpūs humeſcebāt ꝑpt
fidem xpi requiem diabolus inuenire non potuit Im
mundis em̄ ſpiritibꝫ xp̄s incendiū eſt ideo regreſſus
eſt ad plebem iudeorum Vn̄ ſequit̄ Et non inueniens
dicit reuertar in domū meam vn̄ exiui ¶ Origenes
Id eſt ad eos qui ſunt ex iſrael quos vidit nihil di
uinum in ſe tinentes· ſed deſertos ⁊ vacātes habitaci
oniꝭ Vn̄ ſequitur Et cū venerit inuenit ſcopis mū
datam ¶ Amb· Forēſi em̄ ⁊ perfūctoria ſpecie com
pta animo manet interiore pollutior Neq͞ꝫ enim ſacri
fontis irriguo aut abluebat aut reſtringebat ardo
rem meritoq͞ꝫ ad eā ſpūs redibat imundus adducēs
ſecum ſeptem ſpūs nequiores Vn̄ ſequit̄ Et tūc va
dit ⁊ aſſumit ſecū ſeptē alios ſpiritus nequiores ſe
⁊ igreſſi habitāt ibi quoꝫ ſcꝫ i hebdomada legis ⁊ oc
taue miſteriū cōmiſit itaq͞ꝫ vt nobis multiplicat̄ ſep
tiformis ſpūs gratia ita illis imūdorum ſpirituū om
nis cumulatur iniuria Vniuerſitas em̄ hoc numero
aliquociēs comprehenditur ¶ Criſ· Incolunt autē
animas iudeorū demones peiores priorib̄ nā tūc tē
poris in ꝓphetas ſeuiebāt nunc vero ipſi domino ꝓ
phetarum inuruantur· atq͞ꝫ ideo a veſpaſiano ⁊ tito
peiora paſſi fuerūt· q̄ꝫ in egipto ⁊ in babilone Vnd̄
ſeq̄t̄ Et fiūt nouiſſima hominis illiꝰ peiora priorib̄
Tūc etiā aderat eis diuina ꝓuiſio ⁊ gratia ſpiritus
ſancti Nunc vero etiā hac cura priuāt̄ ꝓpter quod
virtutis maior penuria nūc ⁊ erūna inteſior ⁊ demo
num exactio ſeuior ¶ Ciril· Sūt etiā nouiſſima peio
ra prioribus ſm̄ illud Apoſtolicum Melius erat eis
veritatis viā non cognoſcere q̄ꝫ pꝰ agnitā retroire
¶ Beda Poteſt etiā hoc accipi d̄ heretico q̄libet vl̄
ſciſmatico vel etiam malo catholico de quo tempore
baptiſmatis ſpiritus exierat imundus loca q͞ꝫ inaquo
ſa peragrat id ē corda fidelium que a mollicie fluxe
cogitationis expurgata ſūt callidus inſidiator explo
rat ſiquos ibi nequicie ſue greſſus figere poſſit Di
cit autem reuertar in domū meā vnde exiui In quo
timendum ē ne culpa qua i nobis extinctam credeba
mus ꝑ incuriā nos vacantes opprimat Inuenit autem
eam ſcopis mundatā hoc ē gratia baptiſmatis a pec
catorum labe caſtigatam ſed nulla boni opis induſtria
cumulatam Per ſeptem aūt malos ſpiritus quos
aſſumit vniuerſa vicia deſignat Nequiores autē di
cuntur quia nō ſolū habebit illa ſeptē vicia que ſep
tem ſpiritualibus ſunt ꝯtraria virtutibus ſed etiā ꝑ
hypocriſin ipſas ſe v̄tutes habere ſimulabit ¶ Criſ·
Non ſolū aūt illis· ſed ⁊ nobis fore dicta accipiamꝰ
que ſequuntur Et erūt nouiſſima hominis illius pe
iora prioribus quia ſi illuſtrati et a priſtinis malis
remoti denuo redimus ad eandem nequitiam grau

or deinceps erit pena ſequētiū peccatoꝝ ¶ Beda Poſſ
etiam ſimpliciter intelligi dominū hec ad diſtinctionē
ſuoꝝ ⁊ ſathane operum adiunxiſſe ꝙ ſcilicet ipſe ſē
per polluta mundare ſatha· vero mundata grauio
ribus contaminare feſtinet·

¶ Factum ē aūt cum hec diceret· extollēs
vocem quedā mulier de turba dixit illi Be
atus venter qui te portauit· ⁊ v̄ba que ſux
iſti At ille dixit Quinimo Beati qui audi
unt verbum dei ⁊ cuſtodiunt illud

¶ Beda Scribis et phariſeis dominum temptātibꝫ
ſimul ⁊ blaſphemantibꝫ incarnationē eius magna fi
ducia quedam mulier confitetur Vnde ſequitur Fac
tum eſt cum hec diceret Extollens vocem quedam
mulier d̄ turba dixit illi Beatus venter qui te por
tauit ⁊ vbera que ſuxiſti· vbi ⁊ p̄ſenciū calumniam
⁊ futuroꝝ ꝯfundit hereticorū ꝑfidiam Nam ſicut
tunc Iudei ſanctiſpiritus opa blaſphemādo verū dei
filium negabant· ſic heretici poſtea negādo Mariā
ſemper virginē ſpūſſancti coopante virtute naſcitu
ro vnigenito deo carnis ſue materiā miniſtraſſe· ve
rū ꝯſubſtācialē q͞ꝫ p̄ri filiū hoīs fateri n̄ debē dixerūt
Sed ſi caro v̄bi· dei ſm̄ carnē naſcentis a carne vgi
nis matris ꝓnunciat̄ extranea ſine cauſa ventē qui
eū portaſſꝫ ⁊ vbera que lactaſſēt beatificant̄· qua v̄o
ꝯſequentia eius lacte credat̄ nutritus et cuius ſemē
negat̄ eē ꝯceptus ē ex vnius ⁊ eiuſdem fontis ori
gine ſm̄ phyſicos v̄tq͞ꝫ vigor emanare ꝓbat̄ Nō
aūt tantūmodo eam que v̄bum dei corporalit̄ gene
rare meruerat ſed ⁊ omnes qui idem verbum ſpiri
taliter auditu fidei concipe ⁊ boni opis cuſtodia vel
i ſuo vl̄ i ꝓximoꝝ corde parē ⁊ q̄ſi alere ſtuduerint
aſſerit eſſe beatos Sequit̄ ei At illi dixit quinimo
beati qui au· ver· dei ⁊ cu· illud ¶ Criſ· Nō fuit hoc
reſponſum repudiātis matrē ſed oſtendentis ꝙ nihil ei
partꝰ ꝓfuiſſet n̄ valde bona ⁊ fidelis fuiſſet Certū
ſi marie nō ꝓderat ſiū v̄tutibꝫ ait xp̄m ab ea cotem
traxiſſe multomagis nobis ſiue patrē ſiue fratrem
ſiue filiū v̄tuoſū habeamꝰ nos aūt abſiſtamꝰ ab illiꝰ
v̄tute nequaq̄ꝫ hoc ꝓdeſſe valebit ¶ Be Beda aūt
dei genitrix ⁊ inde q̄dē beata qꝛ v̄bi icarnādi miniſtra
ē facta tēporalis ſed inde multo beatior qꝛ euſdē ſēp
amādi cuſtos manebat eterna hac ēē ſnia ſapientes in
deorum percutit qui verbum dei non audire ⁊ cuſto
dire ſed negare ⁊ blaſphemare querebant·

¶ Turbis aūt concurrentibꝫ cepit dicere
gn̄acio hec gn̄acio neq͞ꝫ ē Signū qrit ⁊ ſig
nū non dabit̄ ei niſi ſignū Jone nam ſicut Jo
nas fuit ſignū Niniuitis ita erit ⁊ filiꝰ ho
minis generacōi iſti Regina auſtri ſurget
in iudicō cū viris generacōis huiꝰ ⁊ cōdem
nabit illos que venit a finibus terre audire
ſapiēciā ſalomōis ⁊ ecce pluſq̄ ſalomō hic
viri Niniuite ſurgēt i iudicō cū generacōe
hac ⁊ condemnabunt illā qꝛ peniteciā egerūt
ad p̄dicacōꝫ Jone Et ecce pluſq̄ Jonas hic

¶ Beda. Dupliciter dñs fuerat questione pulsatus. q̄
[illegible] calumniabant̃ eum i[n] beelzebub eiecisse d̄mo
[illegible] habemus ẽ responsũ. ⁊ alij temptantes si
gnum de celo querebãt ab eo. quibus ab hinc r̄ndere
incipit. ¶ Turbis aũt cõcur[ren]tibus cepit dicere. Gene
ratio hec generatio neq̃ ẽ. ¶ Amb. Ut scias sinago
gam [illegible] vbi ecclesie beatitudo laudat̃
Sicut enim fuit ionas signum niniuitis ita erit et
filius hominis iudeis. vnd̃ subditur. Signum querit
et signũ nõ dabit̃ ei. nisi sig. ione ꝓphete. ¶ Basili. Si
gnum est res in miraculo posita alicuius occulti conti
nens in se declarationẽ sicut ione signum descensum
[illegible] ac iterum ascensum xp̄i resurrectõnem a
[illegible] representat. vnd̃ subditur. Nam sicut ionas
fuit signum niniuitis. ita ⁊ filius hoĩs generationi isti.
¶ Theo. Signum eis tribuit. non de celo quia indi
gni erant [illegible] sed de profundo inferni signum. s.
[illegible] nõ diuinitatis. passionis nõ glorificatio
nis. ¶ Theo. Ut aũt ione signum typus dñice pas
sionis [illegible] grauium que iudei cõmiserant. te
[illegible] peccatorum ẽ simul aduertere licet ⁊ maie
[illegible] ⁊ pietatis iudiciũ. nãq̃ inniuitaruz
[illegible] ⁊ denudat̃ supplicium ⁊ remedium demõ
strat. vnde etiã debent iudei non desperare indul
gentiam si velle agere penitentiã. ¶ Theo. Sed io
nas [illegible] suũ a ventre ceti sua predicatione
[illegible] xp̄o vero resurgenti iudeoꝝ gr̃ia
[illegible] vnd̃ ꝑ iudiciũ fuit eis. de quo ꝑius
[illegible] duplex exẽplum cũ d̃r. Regina austri
surget in iudicio cũ viris generatiõis huius ⁊ cõdem
nabit illos. ¶ Beda. Non vtiq̃ potestate iudicij sed
comparatione facti melioris. vnd̃ sequit̃. Quia venit
a finibus terre audire sapiẽtiã salomonis ⁊ ecce pl[us]
q̃ salomon hic. Hic in isto loco nõ ꝓnomẽ. sed aduer
bium loci significat id ẽ in p̄sẽtia inter vos conuersa
tur [illegible] ẽ salomone prestantior. ¶ Ciril.
[illegible] maior salomone ego sum ut p̄sua
[illegible] ⁊ si secundi sumus spiritaliũ gra
[illegible] ad audiendum salomonem mu
lier barbara ꝑ tam longũ iter auditura scientiã nisi
[illegible] ⁊ vires herbaꝝ. Vos aũt cum assi
[illegible] de inuisibilibus ⁊ celestib[us] ⁊ ipsam
[illegible] instruentem ⁊ verba signis ⁊ operi
[illegible] alienamini contra verbum ⁊ mi
[illegible] pretenens. ¶ Bed. Si autem re
[illegible] esse nõ dubitat surget in iudi
cio [illegible] ostendit vna cunctoꝝ bonoꝝ. scili
cet [illegible] resurrectio mortaliũ ⁊ hoc non iuxta
[illegible] mille annis ante iudiciũ. sed in ipso
[illegible] ¶ Amb. In hoc quoq̃ iudeorum
[illegible] ecclesie misterium vehementer ex
[illegible] regina austri ꝑ studiũ ꝑcipiende sapien
[illegible] ꝯgregat̃ ut pacifici salomõis
[illegible] regina plane cui[us] regnum ẽ indi
[illegible] ⁊ distantibus populis in vnũ cor
[illegible] ¶ Grego. nisenus. Sicut autẽ illa
[illegible] ethiopis longe distans. sic in principio
[illegible] ecclesia gentiũ ⁊ iterum distabat a veri
[illegible] vbi pacificus xp̄s emicuit. tunc cecuti
[illegible] accedunt gentiles offerunt q̃ xp̄o pi

etatis aromata. ⁊ aurum diuine notitie ⁊ gemmas
obediẽtiã. s. ꝑceptoꝝ. ¶ Theo. vel quia auster lauda
tur in scriptura. sicut calidus ⁊ viuificans. anima
igit̃ regnãs in austro id ẽ in spiritali ꝯuersatione venit
audire sapiẽtiã salomonis regis pacifici dñi ⁊ dei nr̄i
.i. in ꝯtemplationẽ erigit̃ ad quã null[us] ꝑueniet. nisi
regnet in bona vita. Ponit aũt ꝯsequẽter exemplũ
de niniuitis dicens. Viri niniuite surgent in iudicio
cũ generatione hac ⁊ cõdemnabunt illã. ¶ Cris. Con
demnationis iudiciũ ex similib[us] vel dissimilib[us] fit. ex
similib[us] quidem sicut i[n] parabola de decem virginib[us]
ex dissimilib[us] aũt. sicut cum niniuite cõdemnant eos
qui erãt tempore xp̄i. ut sic fiat condemnatio clarior.
Nam illi quidem barbari. hi vero iudei. hi vero re
fecti ꝓpheticis documentis. illi nũq̃ acceꝑant auditũ
diuinũ. illuc uit seruus. huc domi[nus]. ille euersionez
predicabat. iste regnũ celoꝝ annunciat. Notum est
ergo cuilibet q̃ iudeos decebat potius credere. acci
dit aũt contrariũ. vnde subdit. Quia pniam egerũt
in predicatione ione. ⁊ ecce plusq̃ ionas hic. ¶ Am
bros. Secundum misterium aũt ex duobus cõstat
ecclesia. ut aut peccare nesciat. q̃ s. ꝑtinet ad austri
reginã. aut peccare desinat. qđ s. ꝑtinet ad niniuitas
penitentiã agentes. Penitentia eñi delictum abolet.
sapientia cauet. ¶ Aug. de con. euã. Hoc autẽ lucas
narrat eo quidem loco quo matheu[s]. sed aliquãto dis
pari ordine. Quis aũt non videat superfluo queri quo
illa ordine dñs dixerit. cũ hoc discere debeamus. ꝑ
euãgelistarum excellentissimã autoritatem non esse
mendacium. si quisq̃ non hoc ordine cuiusq̃ sermo
nem digesserit quo ille a quo ꝓcessit. cum ipsius ordi
nis nihil intersit ad rem siue ita sit. siue ita.

¶ Nemo lucernam accendit ⁊ in abscondi
to ponit. neq̃ sub modio. sed supra candela
brum. vt qui ingrediuntur lumen videant.
Lucerna corporis tui est oculus tu[us]. Si ocu
lus tu[us] simplex fuerit. totũ corp[us] tuũ lu
cidum erit. Si autem nequam fuerit. etiam
corp[us] tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne
lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo
corpus tuum totum lucidum fuerit. non ha
bens aliquam partem tenebrarum erit lu
cidum totum ⁊ sicut lucerna fulgoris illu
minabit te.

¶ Ciril. Dicebant iudei dñm exercere miracula non
ꝓpter fidem. sed ꝓpter applausus videntium. Repro
bat igitur presentem calumniã inducens exemplum
lucerne cum dicit. Nemo lucernã accendit ⁊ in ab
scondito ponit. neq̃ sub modio. sed supra cãdelabrũ
ut q̃ ingrediunt̃ lumen videant. ¶ Beda. De seipso do
minus hic loquit̃ ostendens ⁊ si supra dixerit nullũ
generationi nequã nisi signum ione dandũ nequaq̃
tamen lucis sue claritatem fidelib[us] occultandam ipse
quippe lucernam accendit que testam humãe nature
flãma sua diuinitatis impleuit. quã profecto lucernã
nec credentib[us] abscondere. nec modio subponere. h[oc]
ẽ sub mensura legis includere. vel intra vni[us] iudee

gentis terminos voluit cohibere. Sed ſupra cande
labrum poſuit id ē eccleſiam q̄a i nr̄is frontib; fidē
ſue incarnationis affixit. vt qui eccleſiam fideliter i
gredi voluerint lumen veritatis palā queant intueri
Deniq; p̄cipit ne opa tm̄° .ſ; ⁊ cogitatões ⁊ ipas
etiam cordis intentiones mundare ⁊ caſtigare memi
nerint Nā ſequit̄ Lucerna corporis tui ❡ Amb. vel
lucerna fides ē. Iuxta qd̄ ſcriptum ē Lucerna pedi
bus meis verbum tuū dn̄e Verbum em̄ dei fidés nr̄a
ē Lucerna aūt lucere non poteſt niſi aliunde lumen
acceperit Vnd̄ ⁊ uirtus nr̄e mētis ⁊ ſenſus accēdit̄
vt vna que perierat. poſſit repiri. nemo ergo fidem
ſub lege ꝯſtituat. lex em̄ intra menſurā ē. vltra men
ſurā gr̄a. lex obumbrat. gr̄a clarificat ❡ Theo. vel
aliter q̄a iudei uidentes miracula accuſabant ex cor
mentis malicia. ꝓpter hoc dicit dn̄s q̄ accipientes lu
cernam a deo intellectum .ſ. ex emulatione obſcurati
miracula ⁊ beneficia non ꝯgnoſcebāt Sed ad hoc in
tellectum a deo ſuſcepimus. vt ſupra candelabrū po
neremꝰ vt etiā alij q̄ ingdiunt̄ lumē videāt Sapiēs
quidē iā igreſſus ē Qui vo addiſcit. adhuc āmbulat
quaſi phariſeis dicat Oportet vos uti intellectu ad
miraculorum noticiam. ⁊ alijs declarare. qm̄ que vi
deba ſunt opa nō beelzebub. ſ; filij dei. vnd̄ ſm hūc
intellectū ſubdit. Lucerna corporis tui ē oculus tuꝰ
❡ Orig. Oculum q̄ppe appellat ꝓpe intellectū noſtrū
totā aūt aiam quāuis nō corporeā hic tropologice
vocat corpus illuſtrat̄ em̄ ab intellectu aīa tota.
❡ The. Sicut aūt corporis oculus ſi lucidus fuerit
corpus lucidū erit Si vo tenebroſus ⁊ corpus ſitr
tenebroſū ſic comparat̄ intellectus ad aīam Vn̄ ſub
dit̄. Si oculus tuus fuerit ſimplex. totum corpus
tuū lucidum erit. ſi aūt neq; totum corpꝰ tuū tene
broſum erit ❡ Orig. Intellectus em̄ a ſui principio
in ſolo ſimplicitatis ſtudio ē. nullā continente dupli
citatem. ⁊ dolum ⁊ diuiſionē in ſe. ❡ Criſ. Si ergo
intellectū corrupimus qui poteſt ſoluere paſſiones.
totam leſimus aīam. patimurq; dirā caliginē. ꝑuer
ſione excecati intellectus. vnd̄ ſubdit. Vide ergo ne
lumē qd̄ in te ē. tenebre ſint Non ſenſibiles dicit te
nebras. ſ; intrinſecā habentes originē. ⁊ quas nobi
ſcum paſſim deferimus. extincto nobis oculo aīe. de
cuius luminis deuce ſubdit. dicens. Si ergo corpus
tuū totum lucidum fuerit. nō habens aliquā partē
tenebrarꝫ. erit lucidū totū. ⁊ ſicut lucerna fulgoris
illuminabit te ❡ Orige. Id ē ſi corpus tuū ſenſibile
factū eſt illumīnoſū luſtrato corpore a lucerna. adeo
vt non amplius in te ſit mēbrum tenebroſum multo
magis te non peccante. intantum fiet lucidum totū
tuum corpus ſpirituale. vt comparentur ſplendores
eius illuſtranti lucerne. dū lux que erat in corpore
que ꝯſueuerat eſſe caligo dirigit̄ quocunq; precepe
rit intellectus ❡ Grego. nazanzenus. vel aliter. eccle
ſie lucerna ⁊ oculus eſt prelatus. Neceſſe eſt ergo
vt ſicut oculo puro ſe habente. corpus dirigit̄. impu
ro vero exiſtente. deuiat. Sic ⁊ i prelato qualiter
cūq; ſe habeat. oportet pariter naufragiū pati eccle
ſiam. vel ſaluari ❡ Greg. xxviij. mor. Vl aliter ap
pellatione corporis. vnaqueq; actio intelligit̄. que in

tentionē ſuā quaſi intuenciū oculū ſequit̄. Vnd̄ dicit̄
Lucerna itaq; corporis ē oculus. q̄i p bone intentio
nis radium merita illuſtrant̄ actionis Si ergo ocu
lus tuus ſimplex fuerit. totum corpus tuum lucidū
erit. quia ſi recte intendimus p ſimplicitatem cogita
tionis. bonū opus efficit̄. etiā ſi minus bonū eſſe vid̄
atur Et ſi oculꝰ tuus neq; fuerit totū corpus tuū
tenebroſum erit. quia cū p̄ua intentiōe. qd̄ vr rectū
agitur. ⁊ ſi ſplendere corā homib; cernit̄ tamē apud
examē inter in iudicis obſcurat̄. Vn̄ ⁊ recte ſubdit̄
vide gͦ ne lumē qd̄ in te ē. tenebre ſint Quia ſi hoc
qd̄ bn̄ nos agere credimus. ex mala intentione fuſca
mus. quāta ipa mala ſunt. que mala eſſe et cum agi
mus. non ignoramus ❡ Beda. Cū aūt ſubdit Si
ergo corpus tuum lucidum fuerit totum corpus no
ſtrum omnia opa noſtra dicit Si igitur bonum. bōa
intentione parauerit. nō hn̄s i tua conſciētia aliquā
partem tenebroſe cogitatiōis Et ſi cōtigerit aliquē
ꝓximorꝫ. ita bona actiōe noceri. tu tn̄ ꝓ tuo ſimplici
corde. ⁊ hic ⁊ in futuro lucis gratia donaberis. Qd̄
ſignificat. ſubdens. Et ſicut lucerna fulgoris illumi
nabit te Hec cōtra hippocriſim phariſeorꝫ ſub dolo ſi
gna querenciū ſpecialiter dicta ſunt.

❡ Et cum loqueret̄ rogabat eum quidam
phariſeus vt pranderet apud ſe. ⁊ ingreſ
ſus recubuit Phariſeus aūt cepit intra ſe. ē
putans dicere. q̄re nō baptiſatꝰ eſſet ante
prandiū Et ait dominꝰ ad illuꝫ. Nunc vos
pharisei qd̄ deforis eſt calicis ⁊ catini mun
datis. qd̄ aūt intus eſt veſtrum. plenū eſt
rapina ⁊ iniq̄tate Stulti nōne qui fecit qd̄
deforis eſt etiā id qd̄ deintꝰ eſt fecit Verū
tamen qd̄ ſuper eſt date elemoſinam ⁊ ecce
omnia mūda ſunt vobis Sed ue uobis pha
riſei quia decimatis mentam ⁊ rutam ⁊ om
ne olus ⁊ p̄teritis iudicium ⁊ caritatem dei
hec aūt oportuit facere ⁊ illa non omittere.
Ve vobis phariſeis qui diligitis primas ca
thedras in ſinagogis ⁊ ſalutatiōes i foro
Ve vobis qui eſtis vt monumenta que non
aparent ⁊ hoīes ambulātes ſupra neſciūt.

❡ Ciril. Phariſeus quāuis tenax eēt ſui ꝓpoſiti dn̄m
tn̄ i ꝓpriam domū vocat. vn̄ dr̄. Et cū loqueret̄ ro
gauit illum quidam phariſeus vt pranderet apud
ſe ❡ Beda. Conſulte lucas non ait. Et cum hec loq̄
retur. ſed cum loqueret̄. ut oſtendat eū non ſtatim
finitis que ꝓpoſuerat verbis ſed aliquot interpoſitis
apud phariſeum prandere rogatum ❡ Auguſtinus
de con. euāgeliſtarꝫ. Vt enim hoc lucas narraret. di
greſſus eſt a matheo circa illum locū. ambo cōmemo
rant quod dictum eſt a domino de ſigno ione ⁊ de re
gina Auſtri ⁊ de niniuitis. ⁊ de ſpiritu immundo

Poſt iſtum ſermonem dicit matheus Adhuc eo lo
quente ad turbas ecce mr̄ eius ⁊ fratres ſtabāt foris que
rentes loqui illi Lucas autē in eo ſermōe domini com
memorat eā quibuſdam que matheꝰ dixiſſe domi
num permittit ab ordine quē cum matheo tenuerat
apparetur. ¶ Beda. Itaqꝫ poſtqꝫ nunciatis ſibi
matre ⁊ fratribus ait Qui enī fecerit volun
tatē patris mei hic frater meus ⁊ ſoror mea ⁊ mater eſt
a phariſeo rogatus phariſei intraſſe conuiuiū.
¶ Cirill. Sed ipſe xp̄s qui eoꝝ nequiciā nouerat di
ſpenſatiue condeſcendit ſatagens conuertere eos ad
imitationē optimoꝝ medicoꝝ qui grauius īfirmā
tibus efferunt remedia ſue induſtrie. vnd̄ ſequitur
Et ingreſſus recubuit. Videt aūt occaſionē verbis
ſi phariſeus ſcandaliſatus. quia cum opi
naretur eū iuſtū ⁊ prophetam. nō cōformabat̄ irra
tionabili eoꝝ conſuetudini. vnd̄ ſubdit. Phariſeus
autē cepit intra ſe reputās dicere quare nō baptiſatꝰ
eſt ante prandium. ¶ Aug. de ver. do. Omni enī
die phariſei antequā prāderent abluebant ſe aqua.
quaſi ſufficeret lauatio poſſit cordis eſſe mundatō
Quod ſi phariſeꝰ cogitauit. voce nō ſonuit
Dominꝰ tamen audiuit. q̄ interiora cernebat. vnd̄ ſeqꝫ.
Et ait dn̄s ad illū Nūc vos phariſei qd̄ de foris ē
calicis ⁊ catini mundatis. qd̄ aūt intus ē veſtrū. ple
num eſt rapina ⁊ iniquitate. ¶ Cirill. Poterat autē
ſimplicibus verbis cōmouēs phariſeū īſanū. cap
tare tempus. ⁊ ex eis que erāt p̄ manibꝰ contexit
ſermonē. Dicta namqꝫ menſe ⁊ pabuli. ſumit pro ex
emplo calicē ⁊ catinū oſtēdens q̄ mūdos ⁊ lotos de
cet eſſe miniſtrātes deo. nō ſolum a ſpurcicia cor
porali. ſed ⁊ ab ea que latet intrinſecꝰ penes mentē
ſicut ⁊ illoꝝ vaſoꝝ quibꝰ ſeruit ī menſa bonum ē ⁊ ex
terius ⁊ interius carere contagiis ¶ Ambroſ.
Vide aūt corpora nr̄a terrenoꝝ ⁊ fragiliū expreſſi
ſſe ſignificant que breui lapſu precipitata frangūt.
Et illa ea que mens voluit interne p ſenſus ⁊ geſta
corporis prodit. ſicut illa que calix interius contīet
foris oſtēdit. vnd̄ ⁊ ī poſterioribꝰ n̄ dubiū ē vocabulo
catini paſſionem corporis declarari. Cernis igit̄ q
non ſit exterioris huius calicis ⁊ catini. ſꝫ interiora cō
mendat qui dicit Qd̄ intus ē vr̄m. plenū eſt rapia
⁊ iniquitate. ¶ Aug. de ver. do. Sed quō nō pepcit
homini a quo fuerat inuitatus. magis quidem obiur
gando pepcit. ut correcto in iudicio parceret. deinde
oſtendit nobis quia ⁊ baptiſma qd̄ ſemel adhibetur
fide mundat. fides autē intus ē. nō foris. fidem at̄
contemnebant phariſei ⁊ qd̄ foris erat lauabant intꝰ
plenī ſordibus manebant. quod dn̄s improbat dicēs
Stulti nonne qui fecit qd̄ de foris ē. etiā id qd̄ deintus
fecit. ¶ Beda. Q. d. Qui vtrāqꝫ hoīs naturam fecit
vtrāqꝫ mundari deſiderat. hoc ē contra manicheos. q̄
animā tm̄ a deo. carnē vero putant a diabolo creatā.
Hoc etiam ē contra illos qui corporalia peccata forni
cationis ſc̄ꝫ ⁊ furtū. ⁊ cetera talia pecca quaſi grauiſſi
ma deteſtant̄ ſpiritalia vero que nō minus damnat
apoſtolus. ut leuia contemnūt. ¶ Ambro. Dn̄s autem
nobis bonus p̄ceptor docuit quō nr̄i corporis mūda
re contagiam debeamus. dicens. Verūtamē qd̄ ſu
pereſt date elemoſinā. ⁊ ecce oīa munda ſunt vobis

Vides quāta remedia. mūdat nos miſericordia. mū
dat nos dei ſermo. Iuxta qd̄ ſcriptū ē Iam vos mū
di eſtis. propter ſermonē quē locutus ſum vobis.
¶ Augꝰ. de elemoſina. Miſericors monet miſericor
diam fieri Et quia ſeruare querit. quos magno re
demit precio. poſt gratiam baptiſmi ſordidatos. do
cet denuo poſſe ſeruari ¶ Criſ. Dicit at̄ date elemo
ſinam. nō iniuſticiā Eſt enī elemoſina. que caret in
iuſticia. qualibet hec oīa facit mūda. ⁊ ieiunio ē potē
tior qd̄ quāuis ſit laborioſius. illa tn̄ eſt lucroſior Illu
ſtrat aīam impinguat. bonam efficit ⁊ decoram. Qui
cogitat miſereri rogantibꝰ. citius a peccatis deſiſtet. ſi
cut enī medicus qui crebro vulneratis medet̄. fran
gitur de facili ī erumnis alioꝝ. ſic ⁊ nos ſi vacauerī
mus egenorum auxiliis. de facili contemnemꝰ p̄ntia
⁊ in celum leuabimur. Non paruū ē igit̄ elemoſine
cataplaſma. cum valeat omnibꝰ apponi vulneribꝰ.
¶ Beda. Dicit aūt qd̄ ſupeſt. ſcilicet neceſſario vi
ctui ⁊ veſtimento. Neqꝫ enī ita faciēda iubet̄ elemo
ſina. ut teipm̄ conſumas inopia. ſed vt cui cura cor
poris expleta. inopem quātum vales. ſuſtentes. Vel
ita intelligendū qd̄ ſupeſt. id eſt qd̄ tam multo ſcele
re preoccupatis. ſolum remediū reſtat Date elemo
ſinam q̄ ſumo ad oīa que vtili miſeratiōi ſiūt. valet
Non enī ſolū q̄ dat eſurienti cibū ⁊ cetera huiuſmodi
verūetiā qui dat veniā peccāti. atqꝫ orat p eo. ⁊ q̄
corripit. ⁊ aliqua emēdatoria pena plectit. elemoſinā
dat ¶ Theo. vel dicit Qd̄ ſupeſt iſtā facultates pre
ſident cupido cordi ¶ Ambro. Totus itaqꝫ pulcerri
mus ab hinc dirigit̄ locus. vt qm̄ nos ad ſtudiū ſim
plicitatis inuitat. ſuperflua iudeoꝝ ⁊ terrena condem
net Et tn̄ ipſis peccatoꝝ abolitio p̄mittit̄. ſi miſericor
dia conſequatur ¶ Aug. de ver. do. Hi aūt mūdari
nō p̄nt. niſi credentes ī eum. qui fide mundat cor. qd̄
ē qd̄ dicit Date elemoſinā. ⁊ ecce oīa mūda ſunt vo
bis. attendamus forte ⁊ ipſi exponit Illi enī de oībꝰ
ſuis fructibꝰ decimā partem detrahebant. ⁊ elemoſi
nas dabāt. qd̄ non facile aliqs facit xp̄ianus. irriſert
ergo illum eis hoc dicentem quaſi hoibꝰ qui elemoſi
nas non facerent hoc dn̄s ſciēs ſubiungit. ſꝫ veh vo
bis phariſeis qui decimatis mentam ⁊ rutā. ⁊ oēm
olus. ⁊ preteritis iudiciū ⁊ caritatem dei. nō ergo ē
hoc facere elemoſinā. facere enī elemoſinā. ē facē mi
ſericordiā. Si intelligis. a te incipe. Quomō enī es
miſericors alteri ſi crudelis es tibi Audi ſcripturā
dicentem miſerere aīe tue placens deo. Redi ad con
ſcienciam tuam quicūqꝫ male aut infideliter viuis ⁊
ibi inuenis mendicantem aīam tuam vel forte egeſta
te obmuteſcentem in iudicio ⁊ caritate fac elemoſinā
cum aīa tua Quid ē iudiciū diſplice tibi Quid ē ca
ritas. Dilige deum. dilige proximū Hāc elemoſinā
ſi pretermittis quātum vis ames. nihil facis quādo
tecum non facis ¶ Ciril. Vel hoc dicit in phariſeoꝝ
rep̄henſionem quia illa ſola precepta attentus ob
ſeruari iubebant a populis ſubiectis que cauſa erat
illis redituum fecundorum. vt nec minima oleꝝ poſt
ponerent. opus autem ingerende dilectionis ad deū
⁊ iudicii iuſtam cenſuram negligebant ¶ Theoph.
Quia enim deum contemnebant indifferenter ſacra
tradantes. precipit eis dilectiōem dei hr̄e p iudiciū

vero dilectionem innuit proximi. nã qȝ aliq̃s iuste iu
dicet proximo ex eius dilectiõe puenit ¶ Amb. vel
iudiciũ ideo q̃a non oĩa que agunt in iudiciũ referũt
caritatem ideo quia nõ ex affectu diligant deũ. ſed ne
rurſus fidei ſtudioſos nos faciat opeꝝ negligentes p
fectionẽ fidelis viri ſiui ſmõe ꝯcludit. vt ⁊ fide ⁊ ope
ribus approbetur dicẽs. hec aũt oportuit facere. ⁊
illa non omittere ¶ Criſ. Ubi quidem ſermo iuda
ice mundationis agebat. totaliter pretermiſit. ſȝ quia
decima elemoſina quedã eſt. ⁊ nondũ erat temp⁹ ex
preſſe intermendi legalia ꝓpter hoc dicit. hec opor
tuit facere ¶ Ambro. Arrogantiã q̃ iactanciã iudeo
rum redarguit. dum primatus appetunt. Sequitur
eñi veh vobis phariſeis qui diligitis primas cathe
dras ĩ ſinagogis Et ſalutationes ĩ foro ¶ Cirillus.
Per ea quibꝫ illos reprehendit nos facit meliores.
vult eniñ nos ambitione carere. ⁊ non plus venari
aparẽciã q̃ȝ verã exiſtenciam qꝫ tunc phariſei age
bant. ſalutari eñi ab aliq̃bꝫ ⁊ preſidere cis ñ vere noſ
idoneos eſſe oſtendũt. pluribꝫ eñi hec contingunt. cũ
boni non ſint. vñ ſubdit veh vobis qui eſtis vt monu
menta que non aparent volentes eñi ab hoībꝫ ſalu
tari ⁊ cis preſidere vt magni eſtimenť ab occultis
ſepulcris nõ differũt. que nitent quidem extrinſec⁹
ornamentis ſunt aũt plena omni ſpurcicia ¶ Ambro
Et quaſi ſepulcra que non aparẽt ſpecie fallunt. vi
ſuqȝ decipiũt trãſeuntes. vnd̃ ſequiť Et hoīes am
bulãtes ſupra neſciunt. ita. ſ. vt cum foris ſpecioſa p
mittant. plena fetoris includant. ¶ Criſ. Sed qȝ ta
les extiterint phariſei. nõ ē mirabile Si aũt nos di
gni reputati fieri templa dei fiam⁹ repente ſepulcra
ſolum fetorem ꝯtinencia hoc ē extreme miſerie.
¶ Ciril. Ait aũt hic apoſtata iulianus vitanda eſſe
ſepulcra que xp̄s ipẽ ait eſſe imũda Sed ignorauit
vim verboꝝ ſaluatoris. nõ eñi iuſſit a monumentis
diſcedere ſed eis cõparauit phariſeoꝝ fictiõẽ ꝓximi.

¶ Reſpondens aũt quidam ex legiſperitis
Ait illi Magiſter hec dicẽs etiã nobis cõtu
meliam facis At ille ait Et vobis legiſperi
tis veh q̃a oneratis hoīes oneribꝫ que por
tare non põt ⁊ ipſi vno digito veſtro non
tangitis ſarcias Ve vobis q̃ edificatis mo
numẽta ꝓphetaꝝ. p̄res aũt vr̄i occiderunt
illos ꝓfecto teſtificamĩ qȝ ꝯſentitis operibꝫ
patꝝ vroꝝ qm̄quidẽ ipi eos occiderunt.
vos aũt edificatis eoꝝ ſepulcra. ꝓpterea ⁊
ſapia dei dixit Mittam ad illos ꝓphetas ⁊
apl̄os. ⁊ ex illis occident ⁊ ꝑſequenť. vt in
quirať ſanguis oīm ꝓphetaꝝ qui effuſus
ē a ꝯſtitutione mũdi a generatõe iſta a ſan
guine abel vſqȝ ad ſanguinẽ zacharie q̃ pe
riyt inter altare ⁊ edẽ. ita dico vobis requi
reť ab hac generatione Veh vobis legiſpe
ritis quia tuliſtis clauẽ ſciẽtie. ipſi non itro

iſtis. ⁊ eos qui introibant prohibuiſtis. cũ
hec ad illos diceret. ceperunt phariſei ⁊ le
giſperiti grauiter inſiſtere. ⁊ os eius oppi
mere. de multis inſidiantes ei. ⁊ querentes
aliquid capere ex ore eius vt eũ accuſaret.
¶ Ciril. Redargutio q̃ mãſuetos trãſfert in meli⁹
ſupbis hoībꝫ ꝯmuniter intolerabilis eſſe ſolet. vnde
cũ ſaluator reprehenderet phariſeos tanq̃ȝ deuiãtes a
recto calle. precellebať ex hoc legiſperitoꝝ caterua.
vnde dr̄. Reſpondens aũt quidã ex legiſperitis ait
illi. magiſter hec dicens etiã nobis ꝯtumeliã facis.
¶ Beda Quã miſera cõſciencia que audito dei ver
bo ſibi ꝯtumeliã fieri putat. ⁊ ꝯmemorata pena ꝑ
fidoꝝ ſe ſemp intelligit eſſe damnãdam ¶ Theo. erãt
aũt alij legiſperiti a phariſeis Nã phariſei diuiſi ab
alijs quaſi religioſi videbãť. legis aũt periti Scribe
erãt doctoreſ qȝ queſtiones legis ſoluentes ¶ Ciril.
xp̄s aũt legiſperitis inuectiuã igerit. ⁊ deprimit va
num eoꝝ ſupcilium. vnd̃ ſequiť At ille ait Et vobis
legiſperitis veh q̃a hoīes oneratis oneribꝫ que por
tare nõ poſſunt. ⁊ ipſi vno digito nõ tangitis ſarci
nas Exemplo patenti vtiť ad eos dirigẽdum Erat
lex oneroſa iudeis vt fatereť xp̄i diſcipuli. ipſi vero
faſces importabiles legis colligãtes ⁊ ſubditis ſuppo
nentes. ipſi nullatenus opari curabant ¶ Theo. quo
ciẽs etiã doctor facit que docet. alleuiat faſcẽ tradẽs
ad exemplum ſeipm̄ qñ vero nil agit eorum que do
cet. tunc graues faſces videnť his qui doctrinã ſuſci
piunt. utpote qui nec a doctore poſſunt portari.
¶ Beda Recte aũt audiunt qȝ ſarcinas legis vno
digito non tangerent. hoc ē nec ĩ minimo quidem ea
perficerent. quã ſe ꝯtra morẽ patrũ ſine fide ⁊ grã
xp̄i ſeruare ⁊ ſeruandam tradere preſumebant.
¶ Greg. mor. Tales q̃ mõ plures ſũt iudices ſeui
ĩi peccatiõũ ⁊ ꝯbiles agoniſte intolerabiles legiſla
tores. ⁊ debiles portatores nec appropinquare volẽ
tes nec palpare vite honeſtatẽ. quã irremediabiliť
exigunt a ſubiectis ¶ Ciril. Poſtq̃ȝ igiť reprobauit
oneroſam legiſperitorum officinam inducit inue
ctiuam communem in cunctos principes iudeorum di
cens Veh vobis qui edificatis monumenta prophe
taꝝ ⁊ p̄res vr̄i occiderunt illos ¶ Ambro. Potens
eſt hic locus aduerſus ſupſtitionẽ vaniſſimã iudeo
rum. quia edificando ſepulcra ꝓphetarũ. patrũ ſuo
rum facta damnabant. emulãdo aũt paterna ſcelera
in ſeipſos ſentenciam retorquebãt. Non enim edifi
catio. ſȝ emulatio loco criminis eſtimať. Unde ſubdit ꝑ
fecto teſtificamĩ qȝ conſentitis opibꝫ patrũ veſtroꝝ
quoniã quidem ipi eos occiderũt. vos autẽ edificatis
eoꝝ ſepulcra ¶ Bed. Simulabant quidem ſe ob fa
uorem vulgi captandũ patrũ ſuoꝝ horrere pfidiaȝ
memorias ꝓphetaꝝ qui ab eis occiſi ſunt. magnifice
ornãdo. ſed ipo opere teſtificanť quãtum paterne ne
quicie conſenciãt. iniurijs agendo dñm a ꝓphetis pro
nunciatum. vnd̃ ſubdiť. Propterea ⁊ ſapiencia dei
dixit Mittã ad illos ꝓphetas ⁊ aplos ⁊ ex illis occi
dẽt ⁊ ꝑſequẽť ¶ Amb. dei ſapia xp̄s eſt denicȝ ĩ ma
theo hẽs Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas ⁊ ſapiẽtes

¶ Beda. Qui aūt eandem ſapiēciā dei prophetas apō [illegible] miſit ceſſent heretici xp̄o ex virgine princi[illegible] omittant alium legis ⁊ prophetaꝝ. aliū [illegible] teſtamenti deum p̄dicare quāuis ſepe eciam apo [illegible] prophetas non eos ſolum qui fu[illegible] incarnacionē. ſꝫ ⁊ eos qui ventura celeſtis [illegible] gratia predicere appellet ſed nequaꝙ̄ hos cre[illegible] apoſtolis in cathalogi ordine preferendos. ¶ [illegible] Que autem occidant. mors occiſorū al[illegible] clamabit. ſiue pſequātur. memoralia [illegible] emittūt. Fuga eīn pſecucionē paſſo [illegible] magnum redundat pſequētium crimen. neo [illegible] fugit. ſꝫ pocius auſteꝝ ⁊ mo[illegible] iniquis. Et ideo ſequit̄. ut inquiratur [illegible] qui effuſus ē a conſtitucione [illegible] iſta ¶ Beda. Queritur Quō ſan[illegible] vniuerſoꝝ ab vna iudeoꝝ gene[illegible] cum multi ſanctoꝝ ſiue ante incarna[illegible] ab aliis nationibꝫ ſint interempti. ſed [illegible] duas ſepe gñātiōes hoīm bono[illegible] cōputare ¶ Ciril. Et ſi ergo dicat de [illegible] iſta nō exprimit ſolum tunc [illegible] quēlibet homicidam. aſtruit̄ [illegible] ¶ Crī. Ceteꝝ ſi dicat iudeos graui[illegible] hoc nō inuenio fit. eo ꝙ ⁊ peiora oi[illegible] multi preteritoꝝ caſtigati fuerūt. ſꝫ [illegible] alios peccaſſe ⁊ punitos fuiſſe nō fu[illegible] effecti. ſꝫ ſimilia cōmiſerunt. Non aūt [illegible] aliū luāt penam ¶ Theoph. [illegible] eē heredes malicie cayn ex eo [illegible] ſanguine abel vſqꝫ ad ſanguinē zacharie [illegible] altare ⁊ edem. Abel ſiquidem a cayn [illegible] aūt quē occiderunt inter altare [illegible] eſſe antiquū zachariam filiū [illegible] ¶ Beda. Quare igit̄ a ſanguine abel [illegible] paſſus mixꝫ non eſt. Sed quare [illegible] querendū ē. cum ⁊ multi [illegible] ad natiuitatem xp̄i ⁊ ipſo mox nato [illegible] fortaſſe quia abel paſtor ouiū [illegible] ſacerdos fuit. ⁊ hic in campo. ille in atrio [illegible] gradus martires ⁊ laici [illegible] officio mancipati ſub eoꝝ intimant̄ [illegible] ¶ Grego. niſenus Quidam aūt dicunt ꝙ [illegible] iohānis ſpiritu ꝑphetico cognoſcēs mi[illegible] integre dei genitricis nequaꝙ̄ ſe[illegible] illam a loco templi virginibꝫ deputato. vo[illegible] ꝙ in poteſtate conditoris oīm erat [illegible] qua eīn re vigorem celibatus [illegible] Erat autem hic locus medius inter al[illegible] in quo erat altare eneū ſitum. vbi ꝑp̄c [illegible] occiderūt. Aiunt etiā cū audirent regem [illegible] diſpenſatiue metu ſubiectionis ag[illegible] cum qui atteſtabat̄ ortum ipſius mactātes [illegible] in templo ¶ Grecus. Alii aūt aliā cauſaꝫ [illegible] zacharie. Cum eīn occideretur [illegible] magnus iohānes cum coetaneis ſuis occi[illegible] ſed elizabeth eripiens filium de medio [illegible] heremū. vnde cum ſatellites herodis eliſa[illegible] non inuenirent. euertunt iram in za[illegible] occidentes ipſm miniſtrantem in templo Se-

quitur eīn Ueh vobis legiſperitis qui tuliſtis clauē ſciencie ¶ Baſi. Hec vox veh que intolerabilibus pſert̄ doloribꝫ eis conuenit qui paulopoſt detruden di erāt in graue ſuppliciū ¶ Ciril. Clauē aūt ſciencie ipſam dicimus eſſe legem. Erat eīn lex vmbra ⁊ fi gura iuſticie xp̄i Decebat ergo legiſperitos. quaſi ī doctrina legem moiſi ⁊ dicta ꝑphetaꝝ reſerare. qꝫ ammodo populo iudeoꝝ innuas noticie xp̄i. Hoc aūt nō fecerunt. ſed ecōtra derogabant diuinis miracu lis ⁊ contra eius dogmata clamabant. Quod eū au diuis: ſic igit̄ tulerūt id eſt abſtulerūt clauē ſciencie Und' ſequit̄ Ipſi nō introiſtis ⁊ eos qui introibāt ꝓhibuiſtis Sed ⁊ fides ē clauis ſciencie. fit eīn p fi dem veritatis cognitio Secundum iꝰ elaie. Niſi cre dideritis. nō intelligetis Suſtulerunt ergo legiſperi ti. clauē ſcie. nō ꝑmittentes homīes credere in xp̄m. ¶ Aug. de que. euā. Sed ⁊ clauis ſciencie ē humili tas xp̄i quā nec ipſi intelligere. nec ab aliis intelligi volebant ¶ Ambro. Arguūtur etiā adhuc ſub noīe iudeoꝝ ⁊ futuro ſupplicio ſtatuunt̄ obnoxii. qa cuꝫ doctrinā ſibi diuine cognitionis vſurpent. ⁊ alios im pediant. nec ipſi qꝫ profitent̄. agnoſcant ¶ Aug. de con. euā. Hec autem oīa matheus narrat eſſe dicta poſtꝙ̄ dn̄s ī iheruſalē venerat. lucas aūt hec narrat cum adhuc dn̄s iter ageret in iheruſalē. vnd' mihi ſi miles vident̄ eſſe ſmones. quoꝝ ille alterum. alteꝝ iſte narrauit. ¶ Beda Quantum autem vera ꝑ fidie ſimulationis ⁊ impietatis ſue crimina audierit̄ phariſei ⁊ legiſperiti ipſi teſtātur qui nō reſipiſcere ſed doctorē veritatis inſidiis moliunt̄ aggredi Seq tur eīn Cū aūt hec ad illos diceret. ceperunt phari ſei ⁊ legiſperiti grauiter inſiſtere. ¶ Ciril. Sumit̄ autem inſiſtere ꝑ inſtare vel inuidere. vel ſeuire. Ce perunt etiā interrūpere ſmonē eius ī pluribꝫ. vn̄ ſequitur Et os eius opprimere de multis. ¶ Theo. Cum eīn plures interrogant vnū d' diuerſ materiis cū nequeāt ſit̄ ex oībꝫ rn̄dere videtur inſipientibꝫ ꝙ dubitet. hoc igit̄ ingeniabāt̄ ⁊ illi nefarii 9tra xp̄m Sed ⁊ aliter querebant os eius opprimere. ſcilicet vt ꝓuocarēt eū ad aliqd dicendū. vnde poſſet damp nari. Und' ſequit̄ Inſidiantes ei. ⁊ querentes aliquid cape de ore eiꝰ. ut accuſarēt eū qꝫ ꝓmo dixerat op primere. nunc dicit cape vel rape aliquid ex ore eiꝰ interrogabant aūt eū. nunc qdem de lege. ut arguāt eum quaſi blaſphemū obloquētem de moiſe. nūc vo de ceſare ut accuſent eum tanꝙ̄ inſidioſum ⁊ hoſteꝫ maieſtatis ceſaree.

Ca. xii.

Multis autem turbis circūſtāti bus ita ut ſeinuicē conculcarēt cepit dicere ad diſcipulos ſuos Attendite a fermento phariſe orum quod eſt hypocriſis Nihil aūt opertū eſt. quod nō reueletur neqꝫ abſcōditum qꝫ non ſciatur. quoniā q̄ in tenebris dixiſtis in lumine dicētur ⁊ quod in aure locuti eſtis ⁊ in cubili predicabitur in tectis.

¶ The· Pharisei quidem conabantur ihesum cape
in sermone ut populos ab eo abducerent hoc aũt in
cõtrariũ vertĩ· Magis enĩ adibant populi per mil
lenarios congregati· a deo cupientes herere xp̃o ut
semiuicem cõprimerẽt tam validum· quid ẽ veritas
et dolus imbecillis vbiq̃ꝫ· vñ dr· Multis aũt turbis
circũstantibus ita vt semiuicem conculcarent· cepit
di· ad di· su· Attendite a fermento phariseoꝝ quod
est hipocrisis ¶ Ciril Quia enim cauillatores erant
ob hoc xp̃s ab eis sibi cauere admonebat discipulos
¶ Grego· nazan· Est aũt quãdo fermentum laudat
tamq̃ꝫ efficiens panẽ vitalem Est aũt qñ vituperat
significans vetustam et acidam maliciã ¶ Theo· Vo
cat igit̃ hic fermẽtũ hipocrisim tãq̃ꝫ alterãtem et cor
rũpentem intentiones hoĩm quib9 se ĩgesserit · nihil
enĩ sic alterat mores vt hipocrisis ¶ Beda· Nam si
cut modicum fermẽtũ totam farinã massam corrũ
pit· sic simulatõ aĩm tota uirtutũ sinceritate et ve
ritate fraudabit ¶ Ambro· Pulcherrimũ aũt locum
tenẽde simplicitatis et emulãde fidei saluator intexuit
ne iudaice more perfidie· alia promamus in affectu
alia voce simulemus cũ ultimo tempore occulta cogi
tationum accusanciũ · aut etiã defendenciũ secretum
nostre mẽtis agitura videãtur Vñ̃ subdit Nihil
autem opertum ẽ· qd̃ non reueletur· neq̃ꝫ absconditum
qd̃ non sciatur ¶ Orig· Aut ergo de illo tempore h̃
dicit· quãdo iudicabit deus occulta hoĩm aut id dicit
quia quãtũcunq̃ꝫ conetur aliquis occultare bona ali
orum infamiq̃ꝫ· bonum naturaliter latere non potest·
¶ Cris· Quasi diceret discipulis quãuis nunc qui
dam vocent vos seductores et magos· deteget oĩa
tempus et arguet eorum calumniã· et vestram decla
rabit uirtutem · vnde quecunq̃ꝫ vobis in paruo an
gulo palestine locutus sum· hec audacter et fronte de
tecta· et qualibet sublata formidine toti orbi p̃dicate
et ideo subdit · Quoniam que in tenebris dixistis· in
lumine dicetur· et quod in aure locuti estis et in cu
biculis· predicabitur in tectis· ¶ Beda· vel hoc dicit
quia que inter tenebras quondam pressuraꝝ carce
rũq̃ꝫ vmbras locuti vel passi sunt apostoli· nũc clari
ficata p orbem · i ecclesia lectis eorũ actibus publice
predicantur Sane quod dicit· predicabitur in tectis
iuxta morem prouincie palestine loquit̃· vbi solent
in tectis residere Non enĩ tecta nostro more culmini
bus sublimata· sed plano stemate faciũt equalia· g°
dicit · predicabitur in tectis· id est cunctis audienti
bus palam dicetur ¶ Theo· vel h̃ ponitur phari
seis Quasi diceret O pharisei que in tenebris id ẽ
quod in opacis cordibus vestris temptare me cona
mini in lumine dicetur Ego enim sum lux et ĩ me lu
ce notum fiet· quicqd̃ vestra machinatur caligo · et
quod in aure locuti estis in cubiculis· id est quicquid
mutuis susurris vestris auribus instillastis · predi
cabit̃ in tectis· id est ita mihi fuit audibile · ac si in te
ctis predicatum fuisset hoc etiam intelligere potes
q̃ lux sit euãgeliũ; tecta vero alte apostoloꝝ anime
Quotq̃ꝫ vero conciliati sunt pharisei· diuulgata sunt
postmodum· et audita in euãgelij luce· stante magno
precone spũsancto sup apostolorum animas·

¶ Dico aũt vobis amicis meis Ne terrea
mini ab his qui occidunt corpus et post hoc
non habent amplius quid faciant Ostendã
aũt uobis quem timeatis Timete eum qui
postq̃ꝫ occiderit habet potestatem mittere i
gehennam. Ita dico vobis hũc timete No
ne quinq̃ꝫ passeres veneunt dipondio et u
nus ex illis non est in obliuione coram deo.
Sed et capilli capitis vestri omnes numera
ti sunt Nolite ergo timere. multis passeri
bus pluris estis vos.

¶ Ambro· Quoniam gemina est causa perfidie q̃
aut ex insita malicia· aut ex accidenti metu nascit̃
ne quis metu territus· deum quẽ corde cognoscit· ne
gare cogatur Pulcre addit· Dico autem vobis ami
cis meis · ne terreamini ab his qui occidunt corpus
¶ Cirillus· Non quibuscũq̃ꝫ enim simpliciter hic ser
mo conuenire videtur · sed his qui diligunt deum
ex tota mente Quibus conuenit dicere· Quis nos
separabit a caritate xp̃i Qui autem non tales sunt·
labiles sunt· et ad prosiliendum parati porro domi9
dicit Maiorem hac dilectionem nemo habet· q̃ꝫ vt
animam suã ponat quis pro amicis suis· Quoniã
autem non est inconuenientissimũ christo non repẽ
dere qd̃ ab eo recepimus ¶ Ambrosius Mortem ẽ
docet non esse terribilem· quã locupletiore fenore sic
immortalitas redemptura ¶ Cirillus Est ergo atti
tendũ q̃ laboribus parantur corone· et homines qui
mortales vsq̃ꝫ ad tempus suã iram extendũt· sing
illis nr̃e persecutionis finis corpal' interitus· Vñ sub
ditur Et post hoc non habent amplius quid faciant
¶ Beda· Ergo superuacua furunt insania· qui mor
tua mẽbra martirum feris auibusq̃ꝫ discerpenda
proijciunt· cum nequaq̃ꝫ omnipotentie dei quin ea re
suscitando viuificet· resistere possint ¶ Cris· Consi
dera qualiter dominus discipulos omnibus superio
res constituit · ipsam mortem cunctis terribilem hor
tans contemnere Simul autem et documẽta immor
talitatis anime aggerat eis· cum subdit · Ostendam
autem vobis· quem timeatis Timete eum qui postq̃ꝫ
occiderit habet potestatem mittere in gehennam·
¶ Ambrosius· Mors enim nature non finis pene ẽ
et ideo mortem supplicij corporalis esse defectum· pe
nam vero anime esse perpetuam· deumq̃ꝫ solum esse
metuendum· cuius potestati non natura prescribat
sed eadem natura subiaceat· cõcludit ita dico vobis
hunc timete ¶ Theo· Nunc nota q̃ peccatoribus qui
dem mors ad supplicium fertur et hic cruciatus ipsis
per interitum· et consequenter in gehennam detrusis
Sed si sermonem decusseris · quoddam aliud intelli
ges Non enim dicit qui mittit in gehennam sed qui
potestatem habet mittere· Non enim quicũq̃ꝫ cũ pec
cato moriunt̃ statim detrudunt̃ in penã· sed hic mor
dum remissio oblationum et orationum que pro defũ
ctis dantur ¶ Ambro· Inspirauerat ergo dñs simi
plicitatis affectum virtutem mentis erexerat· fides
sola nutabat· hñ eã de rebꝰ minoribus roborauit Si dñs

Nonne quinq̄ passeres veneunt dipondio ⁊ vn⁹ ex illis non est ī obliuione coram deo ¶ R.d. Si de⁹ obliuionem passerum non habet hoīm quō hr̄e pō[illegible] ¶ Beda. Dipondius genus ē ponderis leuissimi ex duobus assibus compositū ¶ Glo. Qd aūt in nu mero ē vnū. hoc ī ponderib⁹ assis qd duo hoc dipō dius ¶ Ambro. Fortasse aūt dicat aliqs. quō apls dicat nūquid de bobus cura est deo. cum bos passere preciosior sit. sed aliud ē cura. aliud scientia. ¶ Cir. [illegible] igit̄ actu mē diuine ꝓuisiōis que procedit [illegible] hoc significat. Mistice aūt quinq̄ passeres spirituales sensus iusti significant. Qui ex [illegible] supra hoīes sentiunt deū intuentes. vocē au[illegible] diuinam. gustantes panē vite. olfacientes [illegible] vnguētoꝝ xpi. palpantes viuū verbum. qui [illegible] veneunt. id est vilipensi ab eis qui ea q̄ [illegible] dubiam iudicāt. non tamē in obliuiōe co ram deo. Dicit aūt deus aliquoꝝ imemor fieri. ꝓpter [illegible] ¶ Theo. Vel hi quinq̄ sensus. duob⁹ [illegible] vendunt. nouo scilicet ⁊ veteri testamento. ⁊ [illegible] obliuioni a deo. quoꝝ em̄ sensus era[illegible] vite. ut sint apti ad spiritale pabulum [illegible] memor ē dn̄s ¶ Ambro. vt aliter. Passer [illegible] cū volandi natura suppeditat. Volādi em̄ [illegible] natura dedit voluptas abstulit. que ma[illegible] grauat aīam. atq̄ ī naturā corpore emo[illegible] Quinq̄ igit̄ corporis sensus. si terrena [illegible] dbū querāt ad supioꝝ operum fru[illegible] non possunt. Est ergo malus passer. q̄ [illegible] vicio labis aboleuerit. quales [illegible] passeres. qui dipondio veneūt. luxurie sci[illegible] aduersarius enim tanq̄ captiua [illegible] precio estimationis adq̄cit. At do[illegible] tanq̄ speciosa seruicia. que ad imaginē sui fo[illegible] opens estimat. ⁊ magno precio nos [illegible] ¶ Ciril. Est igit̄ sibi cure diligēter nosse san[illegible] vnde subdit. Sed ⁊ capilli capitis [illegible] omnes numerati sunt. per qd significat q̄ oīa [illegible] diligentissime nouit. Diligentiā [illegible] numeratio manifestat ¶ Ambr. [illegible] numerus capilloꝝ. nō in actu cōputationis. [illegible] cognitionis accipit. Bene tn̄ numera[illegible] quia ea que volumus seruare numeramus ¶ Crisostomus. Mistice aūt caput quidem hoīs ē intellect⁹. [illegible] vero cogitatiōes. que patent deo ¶ Theoph. [illegible] caput vniuscuiusq̄ fideliū. intelliges aptā xpo [illegible] Crines aūt e⁹. mortificatiua corporis [illegible] que numerant a deo. ⁊ digna sunt prouisiōe [illegible] ¶ Ambro. Si igit̄ tanta est dei maiestas. vt [illegible] passerib⁹. aut nostroꝝ numerus capilloꝝ [illegible] dei non sit q̄ȝ indignū ē estimare. q̄ si [illegible] dn̄s. aut ignorer aut spernat qui vilio [illegible] Vnde conuenienter cōcludit. Nolite er[illegible] multis passerib⁹ pluris estis vos ¶ Sed [illegible] pluris estis. legendū ē qd ad comparationē nu[illegible] sed pluris estis. hoc ē caput deū maioꝝ [illegible] ¶ Beda. Quero aūt ab arrianis si q̄si [illegible] de⁹ alia facere solū filiū fecit. cetera vo[illegible] quō prouisione vult vsq̄ ad eā mo[illegible] capillum ⁊ passerē. Quoꝝ em̄ ꝓuisione fungi tur. hoꝝ creator ē suo verbo.

¶ Dico autem vobis. omnis quicunq̄ con fessus fuerit me coram hominibus. ⁊ filius hominis confitebitur illum coram āgelis dei Qui autem negauerit me coram hominibus denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis. remittet̄ illi Ei autem qui in spiritumsanctū blasphe mauerit non remittetur Cum autem indu cent vos in sinagogas. ⁊ ad magistrat⁹ ⁊ potestates. nolite solliciti eē q̄liter aut qd rn̄deatis. aut qd dicatis Spirit⁹ em̄ sanct⁹ docebit vos in ipsa hora q̄ oporteat dicere.

¶ Beda. Supra dictū ē opa quelibz ⁊ verba abscō dita esse reuelanda. Nunc aūt ɔcludit hāc reuelatio nem. non ī vili quolibet conciliabulo. sed ī conspectu superne ciuitatis. eternīq̄ regis ac iudicis agendā. di cens Dico aūt vobis. oīs quicūq̄ ɔfessus fuerit me coram hoīb⁹ ⁊ filius hoīs confitebit̄ illum coram an gelis dei ¶ Ambro. Preclare etiā fidem acuendo in texuit. ⁊ fidei ipsi virtutū fundamēta subiecit. Nā vt fortitudinis incentiuū ē fides. ita fidei fundamen tum est fortitudo ¶ Crisost. Non ē ergo dn̄s cōtent⁹ intrinseca fide. sȝ exterioꝝ ɔfessionē expostulat. pur gens nos ad fiduciam ⁊ maiorē affectū Et quia hoc omnib⁹ vtile ē. cōmuniter loquit̄ dicēs Omnis q̄cūq̄ confessus fuerit me ¶ Cirill. Ait aūt paulus. Si con fitearis ore dn̄m ihm ⁊ credas in cord tuo. q̄ de⁹ eū a mortuis suscitauit saluus eris totum xpi misteriū in his interpretatur. decet em̄ prius ortū a deo p̄re verbum id est vnigenitū ex ipsius substantia fateri dn̄um oīm. n̄ tanq̄ ab extrinseco ⁊ furtiuū sortitū dn̄m. sȝ existentem reuera ⁊ naturaliter dn̄m. sicut ⁊ pater Consequēter oportet fateri. q̄ deus hunc a mortuis suscitauit ipm scilicet factum hoiem ⁊ pas sum in carne pro nobis. Hic em̄ resurrexit a mor tuis Quisq̄s ergo sic confitebit̄ xpm corā hoīb⁹ vi delicet vt deum ⁊ dn̄m. xps eū ɔfitebit̄ corā angel dei. tunc temporis cum descendet cum sanctis angelis in glīa p̄ris sui in seculi ɔsūmatione ¶ Euseb. Quid autem erit gloriosius. q̄ȝ ipm vnigenitum dei v̄buȝ attestari pro nobis ī diuino iudicio. ac ipso effectu re munerationē testimonīj ꝓmere indicium in aīam ei⁹ cui testimonium ꝓhibet Non enim manēs extra eū cui testimonium reddet. sȝ habitans ī eo. ⁊ implens eum noīe suo. testimonium dabit. Cum autem corro borasset eos spe bona p tanta promissa. iterꝝ eos in ducit terribilioribus minis dicens Qui autem nega uerit me coram hominibus. denegabitur coram ange lis dei ¶ Crisost. Et in damnatione maius supplicium. ⁊ in bonis maior recompēsatio ponit̄. Q.d. cu hic cō fiteris aut negas. ego autem illic Bonorum em̄ ma lorumq̄ retributio cum augmento in futuro seculo te prestolatur ¶ Euse. Oportune autem hanc cōmi nationem ponit. ne confessionem ipsius ɔtemnerent ꝓpter penam que ē negari a filio dei. qd ē a sapientia denegari. ⁊ a vita deficere ⁊ lumine priuari ⁊ oīb⁹

destituti bonis Sed ⁊ hec cuncta pati coram patre q̄
est in celis ⁊ angelis dei ¶ Ciril. Negantes autem
sunt primo quidem qui imminente psecutione fidem
postposuerunt. Abnegant etiā heresū doctores ⁊ di
scipuli ¶ Cris. Sunt etiam alij abnegationis modi.
quos paulus describit dicens Confitent̄ se nosse deū
factis aūt negant Et iterū. siquis suoꝝ ⁊ maxime do
mesticoꝝ curam non habet. fidem negauit. ⁊ infideli
est deterior. Item auariciam fugite que ē idolatria.
Postq̄ g° tot sūt mōi negatōis palā ꝙ totidem sūt
confessionis. quos quicūq̄ seruauerit. audiet illā bea
tissimā vocem qua xp̄s laudabit oīs q̄ confessi fue
rint eum Attende aūt verboꝝ cautelā In greco. n.
dicit quisq̄s confitebit̄ i me. ostendens ꝙ non ꝓprijs
viribꝫ sed adiutus supna grā xp̄m aliquis confitet̄
Denegante vero. nō dixit i me. sed me. Nam desti
tutus grā denegat redarguit̄ tamē. quia destitutꝰ
ꝓpter eum qui deseritur. fit. ¶ Beda Ne aūt ex eo
ꝙ ait eos q̄ se negauerint esse denegandos. vna cun
ctorum. hoc est. eoꝝ qui studio. ⁊ eoꝝ qui infirmita
te vel ignorancia negant condicio putaret̄. cōtinuo
subiecit Et oīs qui dicit verbum in filiū hoīs rmit
tetur illi. ei aūt qui in spm̄sanctum blasphemauerit.
nō remittet̄. ¶ Ciril. Sed si hoc vult innuere salua
tor. ꝙ siquod iniuriosum verbuꝫ dicat̄ a nobis i ho
minem cōmunē obtinebimus. si peniteamus veniam.
Nulla difficultas est i sermone. q̄a cum naturaliter
bonus sit deus. emendat volentes penitere. Verū si
ad ipm̄ xp̄m retorqueat̄ sermo. q̄liter i sons incondē
nabilis est. qui dicit verbū i eum? ¶ Ambro. Vtiq̄ fi
lium hoīs xp̄m intelligimꝰ qui de spūsancto genera
tus ex virgine ē. eo ꝙ parens eius i terris sola sit
virgo Nunquid ergo maior spūssanctus xp̄o. vt i
xp̄m peccantes. veniā ꝯsequant̄ in spm̄sanctum delin
quētes. remissionē non mereant̄ adipisci? Sed vbi
vnitas potestatis ē. nulla cōparatiōis est questio.
¶ Athana. Viri quidem antiqui studiosus origenes
⁊ mirandus theognostus. hanc ꝯscribunt esse spūs
sancti blasphemiā. quādo qui digni reputati sūt dono
spūssancti p baptismū regrediunt̄ ad peccandum. ob
hoc eīm aiunt illos nec veniā obtinere. prout paulꝰ
dicit Impossibile ē eos qui facti sūt participes spūs
sancti ⁊ prolapsi sūt. reuocari rursum ad penitenciā
Vodie aūt vtēq̄ intentionē ꝓpriā. nam origenes cau
sam huius sic explicat Deus quidem pater oīa peur
rit. ⁊ singula continet. virtus aūt filij ad sola rationa
lia extendit̄. spūs vero sanctus solus inest participā
tibus eum i dono baptismatis Cū ergo cathecumi
peccant. ⁊ gentiles. peccant i filium. qui i eis manet
pōt tamē veniam obtinere. cum digni fiunt dono re
generationes. Cū vō baptizati delinquūt. dicit hoc
nefas attingere spiritū ad quē cū puenissent pecca
uerunt. ⁊ ideo irreuocabilem fore damnationē. theo
gnostus vero ait. ꝙ qui primū ⁊ 2ꝰ excessit limen
minorem penā meret̄. Sed qui terciū q̄ pertrāsit
nō amplius accipiet veniā Primū quidem ⁊ ſm li
men. vocauit doctrinā pr̄is ⁊ filij Terciū vō in par
ticipatiōe spūssancti. ſm illud Cum venerit spūs ve
ritatis. docebit vos omnē veritatem. non tanq̄ do
ctrina spūs dogma filij superet. sed quia filius con

descendit imperfectis. spūs vero signaculū ē eoꝝ qui
pficiūt̄. Sic igit̄ nō quia superet spūs filiū. expers
ē venie blasphemia spūs. ſꝫ quia imperfectoꝝ quidem
est remissio. pfectis vero nulla restat excusatio sed
cum filius sit in pr̄e. est in illis i quibꝫ est pater. nec
abest spūs Indiuisibilis est enim sancta trinitas Ab
hec si oīa p filium facta sūt. ⁊ omnia i ipō consistūt.
erit ipē nimiꝝ i omnibꝫ ut necessariū sit peccantem
in filium pr̄em ⁊ i spm̄sanctum peccare. Sacrū āt
baptisma i noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti datur. ⁊ sic
peccantes in sanctā trinitatem exercent blasphemiā.
Ceteꝝ si pharisei baptismū n̄ susceperāt qualiter re
darguebat eos. ac si blasphemassent in spm̄sanctum.
cuius nondū erant facti participes. presertim cū nō
de peccatis simplicit̄ ſꝫ de blasphemia eos increpabat
Differunt aūt q̄m qui peccat. transgredit̄ legem q̄
vero blasphemat in ipām offendit deitatem Sed ali
ter. si eis qui delinquūt post baptisma. nō indulgetur
vindicta reatuū. qualiter aptus penitenti in corinthio
condonat. Retrogressos vero galathas parit. quo
usq̄ xp̄s denuo formet̄ in eis Cur aūt et nouatum
arguimus interimentem pniam post baptismū? apo
stolus aūt ad hebreos non dissipat penitentiā pecca
toꝝ Sed ne putarent ſm ritum legis pnie cā mul
ta fore ⁊ quotidiana baptismata. ob hoc pnīe qui
dem monet Vnicam aūt fore insinuat p baptisma re
nouationē Talia vero considerās recurro ad dispen
sationem que fit in xp̄o. qui deus exn̄s hō factus est.
tāq̄ deus suscitat mortuos. sicut carne vestitus si
ebat laborabat ⁊ patiebat̄ Cū igit̄ aliqui spectātes
humana vident dn̄m sicientem ⁊ pacientē ⁊ obloquūt̄
in saluatorē. velut i hominē. peccant quidem. possūt
tn̄ cito cum peniteuerint accipe veniam ꝓtendentes
p causa fragilitatē corporis Quādo vero rursus
aspicientes aliqui opa deitatis dubitāt de natura cor
poris. ipī q̄ nimiū peccant Sed ⁊ his pēitentibus
cito poterit ignosci. eo ꝙ ⁊ ipī excusationē habent ab
operꝫ magnitudine Cū vō diuinitatis opa retorquēt
ad diabolū. merito irreuocabilem ferunt sententiā.
q̄m arbitrati sunt diabolum fore deum. ⁊ veꝝ deum
nihil plusq̄ demones in opibus putauerunt habere.
Ad hanc ergo pfidiam pharisei puenerāt Saluato
re enim ostendente pr̄is opa mortuos suscitans ce
cos illumināns ⁊ similia faciens huiusmodi opa dice
bant esse beelzebub Neque nāq̄ dicere poterāt vidē
tes mundi ordinem ⁊ erga eū puisionē. ꝙ mundus a
beelzebub ē creatus Quādiu igit̄ ad humana spectā
tes mente claudicabant dicentes. Nonne hic est car
pentarij filius? ⁊ q̄uo lr̄as quas non didicit nouit? su
stinebat eos tanq̄ i filiū hoīs peccantes. sed ubi ma
gis insaniunt dicentes. opa dei esse beelzebub non am
pliꝰ eos sustinuit Sic eīm ⁊ tamdiu pr̄es eoꝝ susti
nebat quādiu causa pānis ⁊ aque murmurabant sed
postq̄ uitulum conflātes in eū collata sibi diuinitꝰ
beneficia referunt puniti sūt. primo quidem nō pau
cis eoꝝ occisis. postmoꝰ aūt dixit. ego aūt i die vīsiōis
uisitabo hoc pcc̄m eoꝝ. tale g° ⁊ nūc pharisei audiunt
sniam ut i flāma diabolo pata perpetuo concrement
cū eo. n̄ igit̄ faciēdo collationē inter blasphemiās dictꝫ
in ipm̄ ⁊ spm̄sanctū hec dixit. tanq̄ maior sit spūs.

et vtrũq blaſphemia in ipſum prolata. hanc minorē illa maiorē oſtendit. ipſm enī videntes hominē peccatorem ⁊ eius opera Beelzebub eſſe dicebant ſpirituoſus. Sic igit videt quibuſdã vt eundē ⁊ filium ⁊ ſpmſanctũ xpm intelligãꝰ. ſalua diſtinctione perſonarum ⁊ vnitate ſubſtãcie quia vnus ⁊ deꝰ ⁊ homo xpus eſt ſpus. ſicut ſcriptum ē. Spus ãte faciē vrã xpus dñs idem ſpũſſanctus. quia ⁊ pater ſanctus ⁊ filius ſanctus ⁊ ſpũſſanctus. Si ergo vtrumq xpo ſi qui eſt diuerſitas niſi vt ſciamus quia diuinitatem eius nobis negare nõ liceat. ❡ Beda. Vel aliter ſi quis ſpũſſanctũ dicat eſſe beelzebub. iſti non dimittetur neq in preſenti ſeculo neq in futuro. Non quod negemus ei ſi penitentiã agere poſſit. poſſe dimitti a deo. ſ; credamus eũ blaſphemũ exigentibꝰ meritiſ nunq ad remiſſionē. ita nec ad ipſos digne peñi tentie fructũ eſſe peruenturos ſcḋm iᵒ. Excecauit oculos eorum ne conuertant. ⁊ ſanē illos ❡ Cirilꝰ. Ex ſi creatura eſſet ſpũſſanctus. nõ autem de diuina ſubſtãtia patris ⁊ filij. qualiter acta i eum ꝯtumelia tantã īferret ... ꝓmulgatur ꝯtra blaſphemãtes ī deum ❡ Beda. Neq enī quicũq ſpmſanctum nõ eſſe aut ... eſſe. ſ; pre filioq minorē cõſitent. hoc irremiſſibilis blaſphemie crimīe tenent quia humana ignorantia ducti faciunt nõ inuidentia diabolica ſicut principes iudeorum ❡ Aug. ḋ ver. do. Vel aliter ſi hic ... blaſphemauerit quacũq blaſphemiã ī ſpiritumſanctũ. omnē intelligere deberemus. Sed quia ... qui blaſphemauerit in ſpmſanctũ. ille intelligitur. q̄ nõ omni mõ. ſ; eo mõ blaſphemauerit ut ei nunq poſſit ignoſci. Sic enī dictum ē. Deus neminē temptat. ſcilicet nõ oī. ſ; quodã temptationis modo. Quis autem ſit modus blaſphemãdi ꝯtra ſpiritum ſanctũ dicamꝰ. Primũ quidem credentium beneficiũ in ſpũſancto remiſſio peccatorum. Contra hoc donũ gratuitum loquit cor impenitens. Ipſa ergo impenitentia ē ſpus blaſphemia que nõ remittit. neq in hoc ſeculo neq in futuro. quia penitentia impetrat remiſſionē in hoc ſeculo que valeat in futuro ❡ Cirilꝰ. Cum at illi interim icuſſent dominus diſcedentibꝰ a ... confeſſione. precepit ḋ cetero nõ curare de reſponſio eo q̄ habebat diſpoſitus ꝯſtituit vba ꝯgrua ... tanq doctor inhabitãs. vnde ſequit. Cum autē inducent vos ī ſinagogas ⁊ ad magiſtratus ⁊ poteſtates nolite ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſpondeatis aut quid dicatis ❡ Glo. Dicit aũt qualiter quãtum ad modũ ꝓferendi. qḋ quãtum ad modum inueniendi ... interrogantibꝰ. aut quid dicatis diuerſis volentibus ❡ Beda. Cũ enī ꝓpter xpm ducimur ad iudices. voluntatem tm nrãm ꝓ xpo debemꝰ offerre. ceterũ in reſpondendo ſpũſſancti grã miniſtrabitur ... Spus enim ſanctus docebit vos in ipſa hora que oporteat vos dicere ❡ Criſ. Alibi võ dicit Eſtote parati cunctis ad reddendum quicũq que ... a vobꝰ ratione ſpei que fouet vos. Rñ nãq ... amicos agon precipit nos meditari. qñ vero ... terribile ē pretoriũ ⁊ pauor circũquaq dat ꝓ ... ut audendum ſit ⁊ loquendũ. non ... ❡ Theo. Rñ igitur duplex ē ... ⁊ aut pene formidie martiriũ fugimꝰ aut quia rudes ſumus ⁊ neſcimus reddere rati onē fidei. vtrũq excludit metum quidem penarum in eo q̄ dixit Ne timeatis occidentes corpus. timorem vero inſcientie in hoc q̄ dixit. nolite ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſpondeatis.

❡ Ait autem quidam de turba Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem At ille dixit ei Hõ quis me conſtituit iudicē aut diuiſorem ſupra vos: dixitq ad illos Videte ⁊ cauete ab omni auaricia. q̄a non in abundantia cuiuſq̄ vita eius eſt ex his que poſſidet.

❡ Ambro. Totus ſuperior locus ad ſubeundam. profeſſione dñi paſſionem aut ꝯtemptu mortis aut ſpe premij aut mãſuri denunciatione ſupplicij cui nunq̄ venia laxet īſtruitur. Et qm̄ auaricia plerũq ſolet temptare virtutem. etiã huius abolēde rei preceptũ ſubijcit ⁊ exẽplũ cum dr̄ Ait aũt ei quidã de turba Magiſter dic frĩ meo ut diuidat mecũ hereditatem ❡ Theo. Hi duo fratres quia de hereditate paterna diuidenda contendebãt. conſequēs erat. vt alt̄ alterum fraudare intenderet Dñs aũt docens nos q̄ nõ oportet ad terrena reflecti. repellit vocantem eũ ad hereditatis diuiſionem. vnde ſequit At ille dixit ei. hõ quis me cõſtituit iudicē. ſ. litiũ aut diuiſorem ſcilicet facultatum ſup vos ❡ Be. Qui magiſtro ſuperne pacis gaudia commendanti terrene diuiſionis vult igerere moleſtiam merito hõ vocat. ſcḋm iᵒ. Cum ſit inter vos zelus ⁊ contentio. nonne homines eſtis ❡ Ciril. Fuit aũt dei filius qñ factꝰ ē ſimilis nobis. conſtitutus a deo pre ī regē ⁊ principē ſup ſion montemſanctũ eius annunciãs mãdatũ diuinum ❡ Ambro. Bene ergo terrena declinat. qui propē diuina deſcenderat. nec iudex dignat eſſe litiũ ⁊ arbiter facultatum viuorum hñs mortuorumq iudiciũ arbitriũq meritorum. Non ergo qḋ petas ſed a quo poſtules intuendũ ē. nec maioribꝰ intento aio putes minoribus obſtrependũ. Vñ nõ imerito refutat hic frater qui diſpenſatorē celeſtiũ geſtiebat corruptibilibꝰ occupare. cũ inter fratres patrimoniũ ñ iudex mediꝰ ſ; pietas debeat ſequeſtra diuidere quãq̄ imortalitatis patrimonium nõ pecunie ſit hominibus expectandũ ❡ Beda. Occaſione aũt huius ſtulti petitoris adũſus auaricie peſtem ⁊ turbas etiã diſcipulos ꝑceptis pariter ⁊ exemplis munire ſatagit. vnde ſequit. Dixitq ad illos Videte ⁊ cauete ab omni auaricia. Dicit autē ab oī quia nonnulla ſimpliciter geri videntur. ſed internus arbiter qua intentione fiant diiudicat ❡ Ciril. Vel dicit ab oī auaricia ſcilicet magna ⁊ ꝑua. Eſt enī inutil auaricia dicente dño domos excelſas edificabitis ⁊ ñ hitabitis ī eis. ⁊ alibi decē iugera vinearum facient laguncẽlam vnam ⁊ .xxx. modij ſementis facient modios tres. Sed ⁊ ſcḋm alium modũ eſt inutilis. quē oſtendit ſubdens. quia non in abundantia cuiuſq̄ vita eius ē ex his que poſſidet ❡ Theo. Hoc dicit dñs refellens auarorum intentiões que videntur coaceruare diuitias quaſi diu victuri.

Sed nunquid te opulencia lōgeuū effeciet? Quid igit̄ manifeſte ſuſtines mala īcerte cauſa quietis? nā dubiū eſt an debeas attingere ſeniū cuius gratia theſaurizas.

¶ Dixit aūt ſimilitudinē ad illos dicens. hominis cuiuſdā diuitis vberes fructus ager attulit Et cogitabat intra ſe dicens. Quid faciam q̄ non habeo quo cōgregem fructus meos Et dixit hoc faciam Deſtruam horrea mea ⁊ maiora faciam ⁊ illuc congregabo omnia que nata ſunt michi ⁊ bona mea Et dicam aīe mee Anima habes multa bona poſita in ānos plurimos Requieſce comede. bibe. epulare dixit aūt illi deꝰ Stulte hac nocte animā tuaꝫ repetēt a te Que aūt paraſti cuius erunt Sic eſt qui ſibi theſauriſat ⁊ non eſt in deum diues.

¶ Theo. Dicto q̄ ex affluencia opum non protendatur vita humana. ad huius fidem parabolam ſubdit dicens Dixit autem ſimilitudinē ad illos dicens hominis cuiuſdam diuitis vberes fructus ager attulit ¶ Baſi. Nō facturi quidem ex vbertate fructuum aliquid boni vt magis diuina longanimitas pateat que vſq̄ ad malos ſuam bonitatem extendit pluens ſup iuſtos ⁊ iniuſtos Que vero ſūt. que hic homo benefactori recompēſat? Non meminit cōmunis nature nec arbitratus ē oportere qđ ſuꝑfluit diſpēſari egētibus ⁊ horrea quidem crepabant ꝑ copia cōditorū auarus tamen animus nequaq̄ꝫ implebat. nolens veteribus credere ꝓpter auariciam. noua n̄ valēs ſuſcipere ꝓpter multitudinē. ꝓpter qđ imperfecta eius conſilia ⁊ ſteriles cure. vnđ ſubdit Et cogitabit intra ſe dicens Quid faciam q̄ non habeo quo ꝯgregē fructus meos Conquerit̄ eque pauꝑibus. an non quem premit inopia. dicit quid faciam? Vnde victus? vnde calciamenta? talia et locuples profert Vrgent eniꝫ ipſius aīam diuicie a promptuarijs emanantes. ne forte cum exierint ꝓſint egentibꝰ a ſimili guloſoꝝ qui mallent edacitate crepare q̄ꝫ indigentibꝰ de reliquijs impartiri ¶ Grego. xv. mora. O anguſtia ex ſacietate nata Dicens eñ quid faciā? profecto iudicat quia votoꝝ ſuorum effectibꝰ preſſus ſub quodā rerum faſce laborabat ¶ Baſi. Erat q̄dem in ꝓmptu dicere. apiam horrea. conuocabo egenos. ſed cogitat non vt diſtribuat. ſed vt congreget Sequitur eñ Et dixit hoc faciam Deſtruam horrea mea. Bene facis. Nam digna deſtructiōe nequicie promptuaria diſſolue horrea. ex quibus nullā ꝯſolationē accepit ſubdit. Et maiora faciam Ac ſi ⁊ hoc ipleueris nunquid deſtrues iteꝝ? quid ſtulcius q̄ꝫ in īfinitū laborare? ſi horrea ſunt tibi ſi vis pauꝑes domus Sed dicens Qui iniuriā facio ꝓpria retinendo. Nā ſequit̄ ⁊ illic ꝯgregabo oīa. que nata ſunt mihi ⁊ bona mea. Dic mihi que tua? vnde ea ſumens ī vitam tuliſti. ſic qui ꝑueniens ſpectacula prohiberet aduenientes appropriando ſibi qđ ad vſū cōmunē ordiat̄ Similes ſunt diuites qui cōmunia que ꝑoccupauerī. eſtimāt ſua eſſe Si eñ quilibꝫ ſue neceſſitatis ſufficienciam recipiens relinqueret ſuꝑfluum indigenti. non eēt diues nec paup ¶ Ciril. Attende ⁊ aliter eſſe fructum eius verbum cū dicit Congregabo omnia que nata ſunt mibi quaſi non putaret ea diuinitus obuenire ſed fructus eſſe laboꝝ ſuorum ¶ Baſi. Certe ſi fateris ea tibi diuinitus ꝓueniſſe. an iniuſtus ē deꝰ inequaliter res nobis diſtribuens Cur tu abundas ille vero mendicat. niſi vt tu bone diſpēſationis mercita conſequaris. ille vero paciencie brauijs decoret Ac tu nōne ſpoliator es que diſpenſanda ſuſcepiſti propria reputādo Eſt panis famelici. quē tu tenes nudi tunica quā in conclaui cōſeruas. diſcalciati calceus qui penes te mārceſcit Indigentis argentū qđ poſſides inhumatum Quo circa tot iniurians quot dare valeres. ¶ Criſ. Sed ⁊ in hoc errat. q̄ bona putat que ſunt ī differencia Rez enim quedaꝫ ſūt bone quedam male quedā medie Bona quidem ſūt caſtitas ⁊ humilitas ⁊ huiuſmodi Que cum homo eligit. fit bonus. His autem oppoſita ſunt mala. que homo dum eligit fit malus Media vero ſūt vt diuitie. que quādoq̄ quidem ordinant̄ ī bonū ſcilicet ad elemoſinā. quādoq̄ ad malū ſcilicet ad auariciā ⁊ ſiīr iopia quīq̄ ad blaſphemiā q̄nꝫ ad ſapiaꝫ ſm affectū vtēciū ¶ Ciri. Diues igit̄ n̄ parat ꝑmanēcia horrea ſed caduca. ⁊ qđ ſtulcius ē vite longitudinē ſibi taxat Sequit̄ eñ Et dicam aīe mee Anima habes multa bona poſita ī annos ꝑ̄imos Sed o diues fructus quidem habes in horreis. ſꝫ annos plurimos vñ poteris obtinere? ¶ Beda. Sicq̄ aūt ſic viuat quaſi quottidie moriturus. eo q̄ incerta ē naturaliter vita nr̄a nō peccabit Semꝑ eñ maior timor plurima voluptatis diſſoluit. ſed econtrario diues longeuitatem ſibi repromittens ad voluptates aſpirat Sequitur eñ Requieſce ſcilicet a labore. comede bibe. epulare. magno ſcilicet aparatu ¶ Baſi. Tam improuidus es erga bona aīe vt eſcas corporeas aīe aſſcribas. ſiquidem virtutem habet ſi fecunda ē operationū bonarum ſi deo adheſit. bona plurima poſſidet ⁊ bono gaudio gaudet Sed q̄a totus carnalis es paſſionibus ſubiectus a ventre nō ab aīa clamas ¶ Criſ. Non autem decet vacare delicijs ⁊ impugnare corpus ⁊ attenuare animā faſcem q̄ꝫ ei grauare ⁊ tenebras obducere. ſpiſſū q̄ꝫ velamen. eo q̄ in delicijs dominatiuū aīe ſeruit. ſeruile vero corpori dn̄atur Alimentoꝝ aūt indiget corpus nō deliciaꝝ vt nutriat̄ nō ut ſcindatur ⁊ fluat Neq̄ eñ anime ſoli. ſꝫ ⁊ ipſi corpori ſunt nociue delicie eo q̄ ex forti fit debile ex ſano egrotatiuū. ex agili graue ex formoſo diforme ex iuuene veteroſum ¶ Baſi. Permiſſus autem eſt deliberare ī omnibꝰ ⁊ manifeſtare ꝓpoſitum ꝓprium vt condignā merēt̄ ſui affectus ſentenciā Sed dn̄s ī abdito loquitur. eloquia eius examinant̄ in celo. vñ ſibi reſponſa ꝓueniunt Sequitur enim Dixit autē illis deus Stulte hac nocte animā tuam repetēt a te Audi conuenientes tibi ſtulticie nomē qđ tibi nullus ꝓpoſuit hoīm ſꝫ ipſe deꝰ ¶ Greg. xxij. moral. eadem eñ nocte ſublatus ē q̄ multa tempora fuerat preſtolatus ut ſcilicet qui in longū ſibi ſubſidia colligendo ꝓſpexerat ſubſequentem diem vel vnū minime vidit

¶ Chryſ. Dicit autem repetunt a te. Expoſcebant enim eam terribiles quedam virtutes ad hoc miſſe: ſicut enim de ciuitate in ciuitatem tranſeuntes egemus ducibus: multomagis anima abſoluta a corpore ⁊ ad futuram vitam tranſmigrans indigebit ducatu. Ob hoc multociens recuſat anima ⁊ regreditur in profundum cum debet exire a corpore. ſemper enim ſtimulat nos conſcientia peccatorum: ſed precipue cum debemus trahi ad terribile iudicium. Tunc enim tota congeries criminum inſurgit ⁊ pre oculis poſita mentem procellit. ⁊ ſicut carcerati ſemper quidem doloroſi ſunt: tunc autem precipue cum debent iudici preſentari: ſic ⁊ anima maxime in ipſo tempore de peccato cruciatur ⁊ dolet. Multo autem magis cum fuerit euulſa. ¶ Grego. xxv. mora. In nocte autem ablata eſt anima que in obſcuritate cordis eſt emiſſa. In nocte ablata eſt que conſiderationis lucem habere noluit: vt quod pati poterat preuideret. Subdit autem Que autem paraſti cuius erunt. ¶ Chryſ. Hic enim diuites non ſolum nullum inde percipiens commodum: ſed ⁊ ſarcinam peccatorum portans ſuper humeros proprios. ⁊ que quidem a te congeſta ſunt plerumque in manus inimicorum perueniunt: a te vero ſuper his ratio requiretur. Sequitur Sic eſt qui ſibi theſaurizat ⁊ non eſt in deum diues. ¶ Beda. Hic enim ſtultus eſt ⁊ in nocte rapiendus. Ergo qui vult eſſe in deum diues non ſibi theſaurizet: ſed pauperibus poſſeſſa diſtribuat. ¶ Ambro. Fruſtra enim congregat opes qui ſe his neſcit vſurum. Neque enim noſtra ſunt que non poſſumus afferre nobiſcum. ſola virtus comes eſt defunctorum: ſola nos ſequitur miſericordia que tabernacula defunctis acquirit eterna.

¶ Dixitque ad diſcipulos ſuos. Ideo dico vobis Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre quid manducetis Neque corpori veſtro quid veſtiamini. Anima plus eſt quam eſca. ⁊ corpus plus quam veſtimentum.

¶ Theophilus. Paulatim dominus procedit ad perfectiorem doctrinam. Docuit enim ſupra cauendum eſſe ab auaricia: ſubditque parabolam diuitis inſinuans per eam quod ſtultus eſt qui ſuperflua cupit. Deinde procedens ſecundum hoc neque de neceſſarijs ſinit nos ſollicitudinem gerere auaricie radicem euellens. Unde dicit. Ideo dico vobis quaſi dicat. Poſtquam ſtultus eſt qui ſibi maiorem vite menſuram attribuit ⁊ exinde magis efficitur cupidus: Nolite ſolliciti eſſe anime veſtre quid manducetis. non quia intelligibilis anima comedat: ſed quia non videtur aliter animam poſſe coniunctam manere corpori niſi dum nutritur: vel quia animati corporis eſt nutrimentum ſuſcipere congrue anime nutrimentum attribuit. nam ⁊ virtus nutritiua dicitur anima: vt ſic intelligatur ne ſolliciti ſitis nutritiue parti anime quid edatis. poteſt autem etiam corpus mortuum veſtiri. Unde ſubdit neque corpori veſtro quid veſtiamini. ¶ Chryſ. Quod autem dicit nolite ſolliciti eſſe non idem eſt quod nolite operari: ſed nolite rebus mundanis mentem affigi. Contingit enim aliquem operantem nihil ſollicitum eſſe. ¶ Cyril. Preeminet autem anima cibo ⁊ corpus veſtitu. vnde ſubdit anima plus eſt quam eſca ⁊ corpus plus quam veſtimentum. Quaſi dicat. deus qui quod maius eſt exhibuit quomodo non dabit quod minus eſt. Non ergo multum noſtra intentio modicis inſiſtat. nec intellectus noſter ſeruiat ad veſtitum ⁊ victum querendum. magis autem cogitet quecunque ſaluant animam ⁊ ſubleuant ad regnum celorum. ¶ Ambro. Nihil autem moralius ad faciendum fidem omnia credentibus a deo poſſe conferri quam quod aereus ille ſpiritus vitale collegium anime corporiſque contubernio federatum non deficit: niſi cum venerit dies ſuprema moriendi. Cum igitur anima indumento corporis veſtiatur ⁊ vigore anime corpus animetur abſurdum eſt vt victus nobis copiam defuturam putemus qui viuendi iugem ſubſtantiam conſequamur.

¶ Conſiderate coruos quia non ſeminant neque metunt. quibus non eſt cellarium neque horreum ⁊ deus paſcit illos quantomagis vos pluris eſtis illis Quis autem veſtrum cogitando poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum Si ergo neque quod minimum eſt poteſtis quid de ceteris ſolliciti eſtis.

¶ Cyril. Sicut ſupra enim gradatim nos ad ſpiritualem audaciam per aues induxit dicens Multis paſſeribus pluris eſtis vos ſic ⁊ nunc ex volatilibus firmam ⁊ indubitabilem fiduciam nobis adducit dicens Conſiderate coruos quia non ſeminant neque metunt ſcilicet ad acquirendum cibum: quibus non eſt cellarium neque horreum ſcilicet ad conſeruandum. Et deus paſcit illos quantomagis vos pluris eſtis illis. ¶ Beda. Id eſt carius vos valetis quia rationale animal ſicut homo ſublimius ordinatum eſt in rerum natura quam irrationalia. ſicut ſunt aues. ¶ Ambro. Magnum autem quod fide ſequamur exemplum. Si enim volatilibus celi quibus nullum exercicium cultionis nullus de meſſium fecunditate prouentus eſt indeficientem prouidentia diuina largitur alimoniam verum eſt igitur cauſam inopie noſtre auariciam videri. etenim illis idcirco ſine labore pabuli vſus exuberat. quo fructus ad eſcam communem datos ſpeciali quodam neſciunt vendicare dominatu. nos communia amiſimus. dum propria vendicamus. nam nec proprium quicquam. nec perpetuum nihil. nec certa copia vbi incertus euentus. ¶ Chryſ. Cum autem poſſet dominus exemplum ab hominibus ſumere qui minime terrena curauerunt. heliam dico moiſen ⁊ iohannem ⁊ ceteros huiuſmodi. commemorauit volatilia. ſequens vetus teſtamentum. quod ad apem tranſmittit ⁊ formicam ⁊ alia huiuſmodi. quibus naturales quoſdam mores inſeruit conditor. ¶ Theodoricus. Ideo autem omiſſa mentione aliorum volatilium coruorum mentionem facit quia pullos coruorum ſpeciali prouidentia deus nutrit. Ipſi enim corui pariunt quidem non autem nutriunt. ſed negligunt pullos ſuos. quibus miro modo ab aere pabulum quadam aura delatum ad os peruenit quod hiantes ſuſcipiunt ⁊ ſic nutriuntur. forſan etiam ⁊ talia per ſinodochen dicta ſunt. toto ſignificato per partem. Dominus in matheo dominus remittit ad volatilia celi. hic vero ſpecialiter ad coruos tanquam guloſiores ⁊ rapatores. ¶ Euſe. In coruis et aliquid plus ſignificat. Quibus enim colligentibus legumina promptius eſt alimentum. veſcentibus vero carnibus ſicut coruis difficilius eſt ad habendum. nec tamen huiuſmodi aues defectum pabuli patiuntur propter prouidentiam dei diffuſam

vbiq̄ vtitur aūt ad idem ⁊ tercio ſilogiſmo dicēs
Quis aūt veſtrū cogitans poteſt adÿcere ad ſtatu
ram ſuam cubitum vnum ¶ Criſ. Nota ꝙ animam
quidem ſemel dedit deus. ⁊ eadem perſeuerat ſed cor
pus cottidie ſumit incremētum. ptrāſiens igit̄ aīaꝫ
quaſi non recipientem augmentū de ſolo corpore fe
mentionem. dans intelligere ꝙ non augetur ꝑ ſolū
alimentū. ſed prouiſione diuina per hoc ꝙ null⁹ nu
trimētum accipiēdo aliquid ad ſuā ſtaturā adÿcere
poteſt Vnd̄ concludit Si ergo neq̄ qd̄ minimū ē po
teſtis quid d̄ ceteris ſollicitī eſtis? ¶ Euſe. Quaſi di
ceret ſi nullus ſua cura corporeā ingemiatus eſt ſibi
ſtaturā Sed neqꝫ terminis temporis vite poteſt aliq̄s
vel breuiſſimum tempus hore excogitādo adÿcere
cur oportet ſupflue de neceſſarÿs vite cogitare.
¶ Beda. Illi ergo regēdi corporis curā relinquite
cuius videtis cura factum eſſe vt tāte ſtature corp⁹
habeatis. ¶ Aug. de que. euā. Cum aūt de augenda
corporis ſtatura loqueret̄ dicit qd̄ minimū ē hoc ſcili
cet deo corpora opari.

¶ Cōſiderate lilia agri quomodo creſcūt
non laborant neqꝫ nent Dico autē vobis. qꝛ
nec ſalomon in omni gloria ſua veſtiebatur
ſicut vnum ex iſtis. Si aūt fenū qd̄ hodie ī
agro ē ⁊ cras ī clibanum mittit̄ deus ſic ve
ſtit quantomagis uos puſille fidei Et uos
nolite querire qꝫ māducetis aut quid biba
tis Et nolite ī ſublime tolli Hec eīm oīa gē
tes mundi querunt pr̄ autem vr̄ ſcit quom
am hÿs īdigetis Verumtamen q̄rite reg/
num dei ⁊ hec oīa adicient̄ vobis.

¶ Criſ. Sicut ſupius dn̄s de alimentis mōebat. ita
⁊ nunc monet de veſtitu dicēs Cōſiderate lilia agri
quomō creſcunt nō laborant. neq̄ nēt. vt ſcilicet ſibi
faciant indumenta Sicut autem ſupra dn̄s dixit. nō
ſemināt volatilia non reprobauit ſementem ſed ſup
fluam curā ſic cum dixit. non laborant neq̄ nent. n̄
opus interemit. ſed cogitationem ¶ Euſeb. Siquis
aūt mortaliū vult decorari p̄cioſo veſtitu videat ocu
late ꝙ deus etiam vſq̄ ad flores qui de terra oriunt̄
multiplicē ſui ſapientiā propagās ornauit hos diuiſ
coloribus tenuibus mēbranis mirice ⁊ flor̄ auro me
liores tincturas accomodans. adeo ꝙ nec penes ali
quē regē delicioſū nec etiā ipſū ſalomonē. q̄ ap⁹ ān
q̄s tam inſipiēcÿs q̄ꝫ ī ſapīa ⁊ in delicÿs celeber fuit
tam precioſum opus fuerit inuentum. Vnde ſequit̄
Dico autem vobis quia nec ſalomon in omni gloria
ſua veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis ¶ Criſ. Nō vti
tur hic volatilium exemplo agnum commemorans
aut pauonem. ſed lilia. Vult enim vtriq̄ declarare
hyꝑbolem ſcilicet ab infirmitate rerum que tantum
ſūt ſortite decorem ⁊ a precio decoris qui conceſſus
eſt lilÿs Vnde poſtmodum nō vocat ea lilia. ſed fenū
cum ſubditur Si autem fenum quod ī agro eſt ho
die nec dicit cras non erit. ſed ſubdit Sed cras in

clibanum mittetur. neq̄ dicit ſimpliciter deus veſtit
ſed dicit. deus ſic veſtit quod multam habet expreſſi
onem. ⁊ ſubdit Quātomagis vos. quod ē exprimē
tis precioſitatem ⁊ prudentiam humani generis. de
niq̄ cum increpare deceret vtitur ⁊ hic moderācia
non infidelitatis ſed paucitatis fidei arguēs cum ſub
dit puſille fidei vt per hoc magis excitet nos ad di
ctorum perſuaſionem. et nonſolum nō cogitemus d̄
veſtibus. ſed nec affectemus veſtimentorum decorē
¶ Cirillus Sufficit enim prudentibus ſolius cauſa ne
ceſſitatis aptum habere veſtitum ⁊ abomi modeſtiā
non excedentem quod ſatis eſt. ſufficiunt etiā ſanctis
que ſunt in chriſto ſpūales delicie ⁊ ſubſequēs glo
ria. ¶ Ambroſius. Non otioſum autem videtur ꝙ
flos vel homini confertur vl̄ certe plus pene q̄ꝫ ho
minibus in ſalomone prefertur. vt preclaritatē colo
ris angelorum celeſtium gloriam putemus expreſ
ſam. qui vere mundi iſtius flores ſūt ꝙ eoꝝ clarita
tibus mundus ornatur. ⁊ bonum odorem ſanctifica
tionis aſpirant qui nulla ſollicitudine prepediti nllo
vſū laboris exerciti diuine in ſe liberalitatis gracias
⁊ celeſtis ſeruant dona nature Vnde bene ⁊ hic ve
ſtitus gloria ſua ſalomon ⁊ alibi coopertus oſten
ditur. ꝙ īfirmitatem corporee nature velut virtute
quadam mentis ad opertam opū gloriam veſtiebat
Angeli vero quorum natura diuinior expers manet
miurie corporalis. recte licet maximo viro preferū
tur Nec tamen in nobis miſericordiam dei deſpera
re debemus. quibus per reſurrectiōis gratiam domi
nus ſimilem angelorum ſpeciem pollicetur ¶ Ciril.
Abſonum autem erāt diſcipulos debentes normam
⁊ exemplar cōuerſationis honeſte alÿs tradere. In
ea incidere a quibus diſcedendū eſſe oportebat cō
ſulere Et ideo domin⁹ ſubdit Et vos nolite que
rere quid manducetis aut quid bibatis In hoc eniꝫ
dominus conſuluit non modicum ſtudio ſacratum ꝑ
dicationum monens diſcipulos ſollicitudinē huma
nam abÿcere ¶ Beda. Notandū tamen eſt q̄ñ ait
Nolite querere aut ſolliciti eē de cibo aut potu aut
indumento. ſed quid manducetis. aut bibatis. vbi
mihi videtur argui qui ſpreto victu vel veſtitu cō
muni lautiora ſibi vel auſteriora pre his cum quib⁹
vitam ducunt alimenta vel indumenta requirunt.
¶ Gregorius niſenus Sed dicetur. aliqui obtinue
runt dominia. honores ⁊ diuitias cū orauerint. quali
ter ergo prohibes nos talia orando querere Et qui
dem ꝙ omnia hec ad diuinum conſilium pertineant.
omnibus patet. hec tamen a deo conferuntur peten
tibus. vt diſcentes deum nos exaudire in minoribus
peticionibus cleuemur ad altiorem affectum Sicut
in pueris uidemus. qui mox nati maternis adherent
vberibus Si vero pubuerit paruul⁹ ſpernit mam
mas. querit autem monile aut aliquid talium quib⁹
oculus delectatur Poſtq̄ꝫ autem mens cum corpore
creuerit. cedens cunctis puerilibus deſiderÿs querit
a parentibus que conueniunt vite perfecte. ¶ Aug.
de que. euā. Prohibita aūt ſollicitudine de alimentis
ꝯſequēt̄ ne extollant̄ admonuit dicēs. ⁊ nolite ī ſub
lime tolli ꝑmo enim h̄ ad neceſſitatē iplēdā hō querit

Cum autem his abundauerit · incipit de talibus ſug
bere. Tale ē hoc ac ſi ſe vulneratus aliquis iacet ꝗ ha
beret multa emplaſtra in domo. cum hoc illi bonū
eſſet vt vulnera nō haberet · ꝛ ne vno quidem indi
geret emplaſtro ¶ Theo. Vel eleuationē nihil aliud
vocat q̄ vagum mentis motū alias aliud meditātis
et hoc ſalientis ad aliud · ꝛ ſublimia cogitantis ·
¶ Baſi. Et ut intelligas huiuſmodi eleuationē me
mento iuuentutis ꝓprie iuuentutis · ſi q̄n manens ſol⁹
cogitaſti de vita ꝛ promotionib⁹ diſcurrens a prin
cipatu in principatum · amplexus es diuitias · edifi
caſti palatia amicis benefeciſti · vltus es inimicos eſt
autē peccatum talis abſtractio Intenta enī circa ſu
perflua delectatio a veritate ſeducit. vn̄ conuenienter
ſubdit. Hec enī oīa gentes mundi querunt ſcꝫ vo
luptatem · diuitias · ꝛ huiuſmodi ¶ Grego. niſſen⁹
Habere enī ſollicitudinē rebus apparentib⁹ ꝓpriū
eſt eorum qui nullam ſupponūt ſpem futuri ſeculi · neq;
non indigetis ¶ Baſi. Sed de neceſſarijs vite ſub
dit. Pater autem veſter ſcit quoniā his indigetis.
¶ Criſ. Non dixit deus ſꝫ pater · ut ipſos ad maiorē
fiduciam inducat. Quis enī eſt pater · qui patiat̄
neceſſaria filijs nō miniſtrare ſed ꝛ aliud adijcit Nō
enī potens dicere · ꝙ pater quidē eſt · ignorat tamē
eos nos indigere. Nam q̄ naturā creauit · eius indi
gentiam nouit ¶ Ambro. Quādiu aūt cōſequētur nec
in pñs nec in reliquū fidelibus grām defuturam · ſi
nō qui diuina deſiderant · terrena non querāt Unde
vnumquemq; ē hoīes curare de hijs qui militant ꝓ
regno. Sicut rex quēadmodum familiā ſuā paſcat
alat ꝛ veſtiat. vnde ſequit̄. Verūtamē querite p̄mū
regnum dei ꝛ hec omnia adicient̄ vobis ¶ Criſ. Nō
regni ſed etiam opes erit⁹ pollicet̄ cum eo Si enim
nos a curis eripimus qui ꝑmittentes ſuā no
bis diligentiam habent mltomagis deus ¶ Beda
Docet aūt hic aliud eſſe quod p̄cipaliter aliud q̄d
ſecundarie · quia nobis in intentione eternitas in vſu
vero tēporalitas eſſe debet.

¶ Nolite timere puſillus grex · quoniam
complacuit patri veſtro dare vobis regnū
Vendite que poſſidetis. ꝛ date elimoſinam
Facite vobis ſaculos qui nō veteraſcunt te
ſaurum non deficientem in celis quo fur nō
appropiat neq; tinea corrūpit vbi enī teſau
rus eſt veſter ibi et cor veſtrum erit ·

¶ Gloſa. Poſtq̄ȝ dominus temporaliū curā a cordi
bus diſcipulorū remouit · hic excludit ab eis timorē
ex quo ſuperflua cura p̄cedit dicens. Nolite timere
puſillus grex. ¶ Theo. Puſillum gregē dn̄s vocat
volentes diſcipulos eius fieri · vel quia in hoc ſeculo
ſancti parui vident̄ cauſa voluntarie paupertatis · vel
quia ſuperāt a multitudine āgelorum que incompabi
liter precellit que noſtra ſunt ¶ Beda. Puſillū etiā
dn̄s gregem electorum noīat · vel ob compationem
maioris numeri reproboꝝ vel poti⁹ ob humilitatis
deuotionē ¶ Ciril. Quare autem timere non debent
oſtendit ſubdens · quia cōplacuit patri vr̄o dare vo
bis regnum. Q. d. eum qui tam precioſa largit̄ qua
liter pigebit erga vos clementiam exercere. Quā
uis enim hic grex paruus ſit ꝛ natura ꝛ numero ꝛ
gl̄a bonitas tn̄ p̄ris cōceſſit ꝛ huic puſillo gregi ce
leſtium ſpirituū ſortem ſcilicet r̄gnū celoꝝ · ergo ut
poſſideatis regnum celoꝝ · opes terrenas ꝯtemnite ·
Unde ſubdit. vendite que poſſidetis. ꝛ date elemoſi
nam ¶ Beda. Q. d. Nolite timere ne ꝓpter regnū
dei militātib⁹ huius vite neceſſaria deſint · quinetiā
poſſeſſa ꝓpter elemoſinam vendite · qd̄ tunc digne
fit · q̄n qui ſemel pro dn̄o ſuis omnib⁹ ſpretis nihil
ominus poſt hoc labore manuū operatur vn̄ ꝛ victū
trāſigē ꝛ elemoſinam dare queat ¶ Criſ. Non enim
ē peccatum qd̄ elemoſina nequeat abolere · antidotum
eſt cuilibet conueniens vulneri · Sed ꝛ elemoſina n̄
ſolum in pecunijs fit · ſꝫ ꝛ in rebus dum aliquis aliū
protegit dum medicus medet̄ · dum medicus cōſulit
¶ Grego. nazanzenus · Vereor autem ne putes pie
tatis tibi neceſſitatem non eſſe ſꝫ arbitriū opinabar
ꝛ ipſe hoc · ſꝫ terrēt me hedi ad ſiniſtram ſtatuti · nō
quia rapuerunt · ſꝫ quia xp̄m in egentib⁹ non placa
runt ¶ Criſ. nam ſine elemoſina impoſſibile ē r̄gnū
videre. Sicut enim fons ſi aquas in ſe continuerit ·
viciat̄ · ſic ꝛ diuites cum oīa penes ſe teneant ¶ Ba
ſilius. Sed queret aliquis · qd̄ conſiderantem opor
tet vendere que poſſidētur · nūqd̄ tanq̄ȝ eis naturali
ter noxijs vel ꝓpter temptationē accidentē anima
b⁹ ex eis. Ad hoc dicendum eſt primo quidem ꝙ ſin
gulum eorum que ſūt ſi per ſe ipm̄ malum exiſteret n̄
eſſet creatura dei omnis ei creatura dei bona Conſequē
ter aūt · quia mandatum dominicū non docuit abijce
re tanq̄ȝ mala que poſſidentur ſed diſpenſare dicens
Et date elemoſinam ¶ Ciril. Moleſtum aūt forte ē
hoc mandatū diuitib⁹ ſanam tamen mentem habenti
bus non eſt inutile Theſaurizant enim ſibi regnum
celeſte Unde ſequitur facite uobis ſacculos qui nō ve
teraſcunt ¶ Beda elemoſinas videlicet operando qua
rum merces in eternum maneat vbi non hoc p̄ceptū
eſſe putādū eſt vt nil pecunie reſeruet̄ a ſanctis vl
ſuis vel pauꝑū vſibus cū ꝛ ipſe dominus cui angeli
miniſtrabant loculos habuiſſe legatur a fidelib⁹ ob
lata conſeruans ſed ne deo ꝓpter iſta ſeruiat̄ ꝛ ob in
opie timorem iuſticia deſeratur ¶ Grego niſſen⁹ p̄
cipit autem ſenſibiles ꝛ terrenas opes ſurſum cōde
re quo virtus corruptiua non attingit Unde ſubdit ·
Theſauꝝ non deficientem in celis quo fur nō appro
piat neq; tinea corrūpit ¶ Theo. Quaſi di. hic tinea
demolitur · non aūt in celis Deinde quia tinea quedā
non demolitur addidit de fure Aurum enim non de
molitur tinea ſed fur tollit ¶ Beda. Siue igit̄ hoc
ſimpliciter accipiendum eſt ꝙ pecunia ſeruata defici
at. Data aūt proximo ꝑhennem fructum conferat ī
celis. Seu ita ꝙ theſaurus boni operis ſi ꝯmodi ter
reſtris occaſione cōdatur · facile corruptus intereat
at ſi celeſti ſolum intentione cōgeratur · non exteri⁹
hominum fauore quaſi a fure qui de foris rapit · nō
intus inani gloria quaſi a tinea que interius ſcindit
valet maculari ¶ Gloſa. Vel fures ſūt heretici ꝛ de
mones qui ad hoc intenti ſūt vt ſpiritualib⁹ nos ſpo
lient Tinea que veſtes latenter rodit inuidia eſt · q

ſtudiū bonū lacerat · ⁊ ꝯpaſſionez vnitatis diſſipat·
¶ Theo· Porro q̄a nō omīa furto tollunť addit po
tiorem rōem ⁊ nullā ꝑrſus patientē inſtantiā dicēs
vbi em̄ ē theſaurꝰ vr̄ ibi ⁊ cor vr̄m erit · q̄ſi· d· eſto
ꝙ nec tinea de moliať nec fur tollat;· hoc ipm̄ qḋ eſt
hr̄e cor affixū theſauro ſepulto ⁊ diuinū opꝰ ſcʒ am
mā ťre īmergere quanto eſt dignū ſupplitio ¶ Eu
ſebiꝰ· Illā quibet hō naturaliť dependet ab eo · erga
q̄d ſtudet illuc totū aīm applicat vbi totum ꝯmodū
poſſidere putauit· vn̄ ſiquis in rebꝫ p̄n̄tis vite habet
totā mentē ⁊ intentionē quam cor noīauit in terre
nis ꝯſatur· Si vo mētem applicuēit ad celeſtia ibi
mentē habēbit ut videať ſolo corpore cū hominibus
ꝯuerſari· aīo vo iam ſit aggreſſꝰ mās̄iones celeſtes
¶ Beda· Hoc aťnonſolū de pecunia ſed de cunctis
paſſionibꝫ ſentiendū eſt· luxurioſi epule ſiť theſauri
laſciui ludicra amatoris libido

¶ Sint lūbi veſtri precīncti ⁊ lucerne ar
dentes in manibꝫ veſtris ⁊ vos ſimiles ho
minibꝫ expectantibꝫ dominū ſuū quando reū
tatur a nupcÿs vt cū venerit ⁊ pulſauerit
ꝯfeſtim aperiāt ei. Beati ſerui illi quos cū
venerit dominꝰ inuenerit vigilātes. Amē
dico vobis ꝙ p̄cinget ſe ⁊ faciet illos diſcū
bere ⁊ trāſiens miniſtrabit illis. Et ſi vene
rit in ſecūda vigilia. Et ſi in tercia vigilia
venerit ⁊ ita inuenerit beati ſunt ſerui illi
Hec autem ſcitote quoniam ſi ſciret pater
familias qua hora fur veniret vigilaret
vtiqʒ ⁊ non ſineret perfodi domum ſuam
Et vos eſtote parati quia qua hora nō pu
tatis filius hominis veniet.

¶ Theo· Poſtq̄ʒ ſuū diſcipl̄m modeſtū ſtatuit dn̄s
ſpolians eū qualibet vite cura ⁊ eleuatione iam nūc
ad miniſtrandū mouit dicens· Sint lumbi vr̄i p̄cin
cti id ē ſemꝑ ꝓcliues ad exequendū quedam opa do
mini vr̄i· Et lucerne ardentes id eſt nō ducatis vi
tam in tenebris· ſʒ aſſit vobis lux rōnis oīs vobis
agenda ⁊ fugienda· Eſt em̄ hic mūdꝰ nox· Cincti vo
lumbos ſunt q̄ practicam exequūtur· Nā talis ē mi
niſtrantiū habitꝰ q̄bꝰ oportet adeſſe ⁊ lucernas ar
dentes id ē diſcretōis donū ut valeat dinoſcere pra
cticꝰ nonſolū quid oporteat agere ſʒ ⁊ quō· Alioq̄n
in p̄cipitio ſupbie homīes ruunt· Notandum ať ꝙ
ꝑmo iubet lumbos p̄cingi ſecundo lucernas ardere.
nam ꝑmo q̄dem eſt opatio· deinde ſpeculatio q̄ eſt illu
ſtratio mētis· Igiť ſtudeamꝰ exercere v̄tutes ut du
as lucernas habeamꝰ ardentes ſcʒ ꝯceptum mentis
iugiť in aīa emicantē quo nos illuſtramur· ⁊ doctri
nam qua ceteros illumiamꝰ ¶ Maxi· Et lucernas
accenſas docet hr̄e p oratione ⁊ ꝯtemplatōe ⁊ ſpiri
talē dilectōe· ¶ Ciril· Vel ſubcingi ſcat agilitatē ⁊
ꝓmptitudiē ad ſuſtinēda mala intuitu diuini amo

ris· lucerne ať accēſio ſcat ut nō patiamur aliquos
in tenebris ignorantie viuere· ¶ Greg· in homel·
Vel aťr lūbos p̄cingimꝰ cū carnis luxuriā p ꝯtinē
am coartamꝰ· viris em̄ luxuria in lūbis ē· feminis in
vmbilico a pn̄cipali igiť ſexu lumboꝝ noīe luxuria
deſignať· ſed q̄a minꝰ eſt mala nō agere ň etiam q̄ſq
ſtudeat bonis opibꝫ inſudare· addiť ⁊ lucerne ardē
tes in maībꝫ vr̄is· lucernas q̄ppe ardentes in maībꝫ
tenemꝰ cū p bona opa ꝓximis noſtris luce exempla
mōſtramꝰ· ¶ Augu· de q̄· euan· vel docet ⁊ lumbos
p̄ſtringere ꝓpter ꝯtinentiā ab amore reꝝ ſecularū· ⁊
lucernas ardētes hr̄e ut h̄ ipm̄ vo fine ⁊ recta intē
tōe fiat ¶ Cre· in ho· Sʒ ſi vtrūq; hoꝝ agiť reſtať
vt q̄ſq̄s ille ē· totā ſpem ſuā ī redēptoris ſui aduētu
ꝯſtituat· vn̄ ſubdiť· ⁊ vos ſi· ho· exp· do· ſu· q̄n̄ reuer
tať· a nuptÿs· ad nuptias quippe dn̄s abÿť· q̄a aſcen
dens in celū ſupnā ſibi multitudinē angloꝝ nouus
hō copulauit ¶ Theo· Quotidie etiā; ī celis deſpō
ſat ſanctoꝝ aīas quas ei paulꝰ vel aliꝰ ſimiť offeret
v̄ginē caſtam· Redit ať a nuptÿs celebratis ī celis
forſan q̄dez viuiſaliť ī ꝯſūmatōe totiꝰ q̄n̄ veniet de ce
lo in gl̄ia patris forſan etiā ſinguľ hōis aſtans in o
bitu ꝓ peculari vniuſcuiuſq; ꝯſūmatiōi· ¶ Ciril·
Cōſidera etiā; ꝙ a nuptÿs quaſi a ſolēnitate veiet
in qua ſp exiſtit diuitas· Nihil em̄ pt̄ incorruptibili
nature inferre triſtitiam ¶ Greg· miſenꝰ· vel aťr cō
ſūmatis nuptÿs ⁊ d̄ſpōſata ſibi eccl̄ia ⁊ ad miſſa ea
in thalamū ī ſtercoꝝ· ꝑſtolabanť angeli reditū re
gis ad naturalem b̄titudinē· quibꝫ ſilem fieri decet
nr̄ā; vitā ut ſic illi ſīi malitia ꝯſiſtantes pati fuerit
dn̄icū regreſſū recipe ſic ⁊ nos vigilantes adobediē
tiā ꝓmptos nos faciāꝰ cū aduenēit pulſans· ſeqť em̄
vt cū venerit ⁊ pulſauerit· ꝯfeſti apiant illi ¶ Gre
in ho· venit q̄ppe cū ad iudiciū ꝓperat pulſat vo cū
iā p egritudīs moleſtiā eſſe mortē vicinā d̄ſignat·
cui ꝯfeſtim apimꝰ ſi hūc cū amore ſuſcipimꝰ Apire
em̄ iudici pulſanti nō vult q̄ exire de corpe trepidat·
⁊ eū quē ꝯtempſiſſe ſe meminit vidē iudicē formidat
q̄ ať de ſua ſpe ⁊ opatione ſecurꝰ ē pulſanti ꝯfeſtim
apit ꝙ cū tp̄ꝰ ꝓpinque mortis agnouerit de gl̄ia retri
butōis hylareſcit· vn̄ ſbdiť· bti ſui illi quos cū ve
nerit dn̄s inuenerit vigilātes· vigilat q̄ ad aſpectū
veri luminis mētis oclos apertos tenet q̄ ſuat opando
qḋ credit q̄ a ſe corpis ⁊ negligētie tenebras ꝓpellit
¶ Gre· in e· ꝓpť hāc igiť vigiliā obſuādam ſupra
dn̄s monuit ut ſint lumbi p̄cincti ⁊ lucerne ardētes
Illum em̄ oppoſitū oclis pellit ſomnolētiā ocloꝝ lūbi
etiā cingēt ꝯſtricti reddūt corpꝰ inſuſceptibile ſomni
nā q̄ p̄cinctꝰ ē caſtitate ⁊ pura ꝯſciētia illuſtratꝰ ꝑſe
uerat in ſōnis ¶ Ciril· Cū igiť dn̄s veniēs ſuos i
ſōnes inuenēit ⁊ p̄cinctos cor illuīatū b̄ites tunc
eos ꝓmulgabit btos· ſeqť enī· Amē dico vobꝫ ꝙ p̄
cinget ſe· exq̄ ꝑcipimꝰ ꝙ ſilia nobꝫ retribuet dū ſucci
nctis ſe p̄cīget· ¶ Orig· Erit em̄ p̄cinctꝰ iuſticia cīca
lūbos ſuos ſm̄ eſaiā ¶ Greg· Per q̄d p̄cingit ſe ꝑ
ad retributōē; ꝑparat ¶ Theo· vel p̄cinget ſe i eo ꝙ n̄
totā vbertatē bonoꝝ largiť ſʒ hāc cohibꝫ ſm̄ certā
menſurā q̄s e ň deū cape pt̄ quāť ē· vn̄ ſeraphin nibi
velari dicunť ꝓpter excellentiam diuini ſplendoris·

ſequi. Et faciet illos diſcumbere id eſt omnino re
quieſcere. Sicut enim diſcūbens totum corpus fa
cit pauſare ſic ꝛ in futuro aduētu ſancti totaliter re
quieſcent. Hic enim non habuerunt requiem cor
poris. Ibi vero ſimul cum aiabus ſpiritalia corpora
incorruptionem ſortita plena gaudebunt quiete
¶ Ciril. Faciet igitur illos diſcumbere quaſi feſſos
recreans apponens ſpiritales delicias ꝛ ſtatuas
delicioſos bonorū ſuorum menſam ¶ Dionis. in epła ad
titum. Diſcubitū em̄ opinamur quietem a multis la
boribus ꝛ vitam ſine leſione ꝛ conuerſationē diuinā
in lumine ꝛ regione viuentium vniuerſo ſancto af
fectu adimpletā ꝛ copioſam donationē oīm bonorū
qua letitia adimplent. hoc ē em̄ qꝫ iheſus facit eos
recubere dans eis perpetuā quietem ꝛ diſtribuens
eis bonorū multitudinē. vnde ſequit̄ Et tranſiens mi
niſtrabit illis. ¶ Theo. Quaſi vicem equalē eis red
dens ut ſicut ipſi miniſtrauerunt ei. ita ꝛ ipſe eis miniſtret.
¶ Gregorius i omel. Tranſit vero dictū eſt cum de
iudicio ad regnū redit. vel dn̄s nobis poſt iudiciū
tranſit qꝛ ab humanitatis forma in diuinitatis ſue con
templationē nos eleuat. ¶ Ciril. Nouit aūt dn̄s lu
bricam fragilitatis humāe ad peccandum. Sed qm̄
bonus eſt deſperare nō ſinit ſ; magis miſeret ꝛ dat
nobis penitentiā in ſalutis antidotū Et ideo ſubdit.
Et ſi venerit i ſecūda vigilia ꝛ ſi i tercia vigilia ve
nerit ꝛ ita inuenerit. beati ſunt ſerui illi. Diuidunt
enim excubantes i menſis ciuitatū ꝛ hoſtiū ſeruātes
aggreſſus noctē in tres aut quatuor vigilias ¶ Greg
i omel. Prima ergo vigilia primeuū tempus ē id eſt
pueritia. ſecunda adoleſcentia vel iuuentus
tercia aūt ſenectus accipit. Qui ergo vigilare in
prima vigilia noluit. cuſtodiat i ſecundā. Et qui in
ſecunda noluit. tercie vigilie remedia nō amittat.
ut q conuerti in pueritia neglexit ſaltem in tempore iu
uentutis vel in ſenectute reſipiſcat ¶ Ciril. De prima
autē vigilia mentionē non facit qꝛ pueritia nō punit̄
a deo ſ; venia meret̄. Secunda vero ꝛ tercia etas
debet obedientiā deo ꝛ vitam honeſtā ducere ad vo
luntatem ipſius ¶ Grecus. Vel ad primā vigiliā
pertinent diligentius viuentes quaſi primū gradū ſor
titi. Ad ſecundam vero medie cōuerſationis menſurā tenē
tes. Ad terciā vero qui ſunt infra hos Et idem de quarta
putandū ē ꝛ ſi iungat de quinta Diuiſe em̄ ſunt con
uerſationū menſure ꝛ bonus remunerator metit̄ vni
cuiqꝫ qđ dignū eſt ¶ Theo. Vt qꝛ vigilie ſunt hore
noctis preſtantes ſoporem hoībꝰ. intelligas etiam in
vita noſtra eſſe quaſdam horas que faciunt nos beatos
ſi in eis vigilantes reperti fuerimus. rapuit tibi aliquis fa
cultates. defuncti ſunt tibi filij. accuſatus es Si in
his temporibus nō feceris ſ; dei mandata quieq; vi
gilantem te inuenient Secunda ꝛ tercia vigilia id eſt
in tempore malo gratioſum ſomnū animabꝰ lentis in
ferentes ¶ Grego. i omel. Ad excutiendā vero noſtre
mentis deſidiam etiā exteriora damna per ſimilitu
dinem ad medium deducunt̄. Nā ſubdit. Hoc autē
ſcitote qm̄ ſi ſciret prīfamilias qua hora fur veniret
vigilaret utiqꝫ ꝛ non ſineret pfodi domū ſuam.
¶ Theop. Quidam hic furē intelligunt eſſe diabo
lum domū aiaꝫ prīfamilias hoiem. Non tn̄ videt̄
hec acceptio cōſonare ſequentibꝰ. Aduētꝰ em̄ dn̄i cō
parat̄ hic furi tāqꝫ ex inopinato preueniēs ſm̄ id apl̄i
Dies dn̄i ſicut fur ita in nocte veniet. vn̄ ꝛ hic ſub
ditur Et vos eſtote parati. qꝛ qua hora nō putatis
filius hoīs veniet ¶ Grego. Vel aliter neſciente pa
trefamilias fur domū pfodit. qꝛ dum a ſui cuſtodia
ſpūs dormit iprouiſa mors veniēs carnis nr̄e habi
taculū irrumpit. furi aūt reſiſteret. ſi vigilaret. qꝛ
aduentū iudicis qui occulte animā capit. precauens
ei penitendo occurreret ne impenitēs periret Horā vo
ultimā dn̄s idcirco nobis voluit eſſe incognitam. ut
dū illam preuidere nō poſſumus ad illā ſine intermiſſi
one preparemur.

¶ Ait aūt ei petrus Dn̄e ad nos dicis hāc
parabolā an ad oēs dixit aūt dn̄s Quis putas
eſt fidelis diſpēſator ꝛ prudēs quē cōſtituit
dominꝰ ſuper familiā ſuam. ut det illis in tē
pore tritici menſuram? Beatus ille ſeruus
quem cum venerit dominus inuenerit ſic faci
entem. Vere dico vobis quia ſuper omnia
que poſſidet conſtituet illum Quod ſi dixe/
rit ſeruus ille in corde ſuo. morā facit domi/
nus meus venire. ꝛ ceperit percutere pue/
ros ꝛ ancillas ꝛ edere ꝛ bibere ꝛ inebriari.
veniet dominus ſerui illius in die q̄ non ſpe
rat et hora qua neſcit ꝛ diuidet eum par/
temqꝫ eius cum infidelibus ponet.

¶ Theo. Petrus cui iam cōmiſſa eccleſia fuerat.
quaſi oīm curam gerens inquirit utrum ad oīs do
minus parabolam protuliſſet. vnde dr̄ Ait aūt ei petrꝰ
dn̄e ad nos dicis parabolam hanc an ad omnes?
¶ Beda. Duo dn̄s in pmiſſa parabola monuerat
ꝛ ſe videlicet ſubito venturū. ꝛ illos paratos eū ex
pectare debere. Sed de quo. horū an de utroqꝫ petrꝰ
interrogauerit. quoſue ſibi ſociiſqꝫ ſuis comparaue
rit cum ait Ad nos dicis an ad oīs. nō facile patet
Et quidem i eo qꝫ ait. nos ꝛ oīs nō alios qꝫ aplos
apoſtolorūqꝫ ſimiles ꝛ ceteros fideles vel xp̄ianos
ꝛ infideles vel eos qui uritim id eſt ſigillatim morie
tes ſui iudicis aduentum nolentes volenteſqꝫ ſuſci
piunt. ꝛ eos qui i vniuerſali iudicio viui ſunt in carne
repiendi ſignificare putandus ē Mirum eſt autem
ſi petrus dubitauit. vel omnibꝰ ſobrie ꝛ pie ꝛ iuſte
viuēdū expectātibꝰ beatā ſpem vel inopinatū ſingulo
rum. ꝛ oīm futurū eſſe iudiciū vnde reſtat intelligi
bis ſcilicet duobus iam bene cognitis ea que neſcire
poterat. queſiſſe videlicet ſi ſublimia illa vite celeſtis
inſtituta quibus poſſeſſa vendere. ſacculos qui non
veteraſcerent facere lumbis precinctis lucerniſqꝫ
ardentibus vigilare preceperat ad apoſtolos ſolum ſi
mileſqꝫ eorū an ad omnes qui ſaluandi ſunt. ptineant.
¶ Ciril. Validam autem mentem habentibus conue
niunt ardua ꝛ excellentia mandatorum ſanctorū. his
vero qui nondum ad hanc virtutem contigerūt. cō
ueniunt ea a quibus omnis difficultas excluditur. vn̄
dn̄s exemplo manifeſtiſſimo vtit̄ oſtendens mādatū

p̄miſſum ꝯuenire his q̄ ad miſſi ſūt ī gradū diſcipu
loꝝ· ſeq̄tur enī· dixit aūt dn̄s quiſputas ē fidelis di
ſpenſator ꝛc· ¶ Amb· Uel alr̄ ſupiorꝰ q̄dem ī om̄s
p̄cepti forma ē gn̄alis· veꝝ ſenes ſeq̄ntis exēpli di
diſpēſatorib̄ h̄ eſt ſacerdotib̄ videt̄ eſſe ꝓpoſita· vn̄
ſeq̄tur· dixit aūt dn̄s quiſputas ē fidel̄ diſpenſator ⁊
prudens quē ꝯſtituit dn̄s ſup familiā ſuam ut det il
li in tpe tritici menſurā· ¶ Theop· Quaſi d. p̄dicta
parabola ꝯmūit̄ oīb̄ fideles attingit· ſ; q̄d vobis apo
ſtolis ⁊ doctorib̄ ꝯuenit audiatis· quero enī q̄s di
ſpenſator inueniat̄ ī ſe hn̄s fidelitatem ⁊ prudenciam
Nā enī ī diſpenſatōib̄ facultatū ſiue aliq̄s ī cautꝰ
ſit fidelis dn̄o exn̄s· ſiue etiā prudens ſit ⁊ infidelis
diſpereūt res dn̄i· Sic ⁊ in reb̄ diuinis opꝰ eſt fide
litate ⁊ prudencia· noui enī multos deū colētes ⁊ fi
deles q̄a v̄o nō poterāt prudent̄ eccl'iaſtica tractare
negocia· nonſolū poſſeſſiones· ſ; etiā aīas deſtrue
bant vertentes ī peccatores in diſcreta v̄tute p̄ īmode
derata penitēte mandata vel importunā manſuetu
dinē· ¶ Criſ· Querit aūt hoc dn̄s nō quaſi fidelem
⁊ prudentē diſpenſatorē ignorans ſ; volēs innuere
raritatē rei ⁊ huiꝰmodi preſulatꝰ magnitudinem.
¶ Theo· Quiſq̄s gᵒ fidelis fuerit inuentꝰ ⁊ prudēs
p̄ſideat familie dn̄i ut ſingulis tpib̄ det tritici mēſu
ram vł ſmonē doctrine quo paſcunt̄ aie vel operū
exemplū quo vita informet̄· ¶ Augu· de que· euan·
Menſurā aūt dicit ꝓpter modū capacitatis quicūq̄
audientiū· ¶ Iſido· Additū eſt etiā in tpe qd̄ benefi
ciū nō ſuo tpe datū reddit̄ caſſum ⁊ nomē beneficij
perdit· Idē eſt panis eſurienti q̄dem appetibilis ſaci
ato aūt non multū· De huiꝰ aūt ſerui diſpēſatoris p̄
mio ſubdens dicit· beatꝰ ille ſeruus quē cū venerit
dn̄s inuenerit ſic facientē· ¶ Baſi· Non dicit agētē
a caſu ſed ſic facientē· non enī vincere ſolū ꝯuenit·
ſed etiā certare legitime· hoc aūt ē ſic ſingula exe
qui ſicut recepimꝰ ī mandatis ¶ Ciril· Sic ergo fidel̄
ſeruꝰ ⁊ prudens oportuno tpe diſtribuēs prudent̄
cibaria famulis hoc ē ſpiritales eſcas beatꝰ erit iux
ta dictū ſaluatoris ī hoc ſ; q̄ obtinebit adhuc maio
ra ⁊ merebit̄ p̄mia familiarib̄ debita· vnde ſeq̄tur·
Uere dico vob̄ q̄a ſup omia que poſſidet ꝯſtituet
illū· ¶ Bed· Quāta eī int̄ bōs auditores ⁊ bōs do
ctores meritorū diſtātia tāta ē et̄ p̄mioꝝ· hos eī ad
ueniens cū vigilātes inuenerit faciet diſcūbere· illos
aūt cum fidelit̄ prudenterq̄ diſpēſantes inuenerit
ſup omia que poſſidet ꝯſtituet id eſt ſup omia celeſ
tis r̄gni gaudia· n̄ utiq̄ ut horū ſolū dn̄iū teneant
ſed vt eoꝝ abundancius ceteris ſanctis eterna poſ
ſeſſione fruant̄· ¶ Theop· Uel ſup omnia bona ſua
ꝯſtituet eū nonſolum ſup ſuam familiam· ſed vt tā
terrena q̄; celeſtia ei obediant· Qualis fuit ihs naue
⁊ helias· alter ſoli alter nubibus mandans· Et oēs
ſancti quaſi dei amici reb̄ dei vtuntur· Quicūq̄ etiā
vitā v̄tuoſe peragit ⁊ fuos ſuos· id eſt irā ⁊ cōcu
piſcenciam recte diſpoſuit ⁊ exhibens tpibus ſingu
lis menſuram frumenti· ire quidem vt afficiat̄ in ha
bentes odio deū· Concupiſcencie v̄o vt neceſſaria
vtatur carnis prouiſione ordinans eam in deū· Ta
lis mq̄; ꝯſtituetur ſuper oīa quecūq̄ poſſidet domi
nus· dignꝰ omia per ſpeculatiuum intellectum intu

eri· ¶ Criſoſtomꝰ· Dominus autem non ſolum ex
honore bonis reſeruato· ſed eximiis pene in malos
corrigit auditorem· vnde ſequitur· Quod ſi dixerit
ſeruus ille in corde ſuo· moram facit dominus meus
venire· ¶ Beda· Nota inter vicia ſerui mali aſcri
ptum q̄ tardum dn̄i ſui reditum putauerit· Non
aūt inter boni virtutes annumeratū q̄ hunc citum
ſperauerit· ſed q̄ tm̄ fideliter miniſtrauerit· Nichil
ergo meliꝰ eſt q̄; vt patient̄ ſuſtineamꝰ ignorare q̄d
ſciri non poteſt· ſed tantū laboremus vt idonei inue
niamur· ¶ Theo· Ex eo aūt q̄ non cōſideratur bona
finis multa peccata eueniunt· nam ſi cogitaremꝰ
dn̄m venire ⁊ preſto eſſe terminum vite noſtre mi
nus vtiq̄ peccaremꝰ· Unde ſequitur· Et cepit per
cutere pueros ⁊ ancillas ⁊ edere ⁊ bibere ⁊ inebri
ari· ¶ Beda· In hoc ſeruo cunctorum preſulū ma
lorum narratur damnatio q̄ neglecto domini timo
re non modo ipſi luxurie vacant· ſed etiā; ſubditos
iniurijs ſtimulant quamuis ⁊ typice poſſit intelligi
pueros ⁊ ancillas percutere· corda infirmorum p̄uo
exemplo viciare· Edere autē; bibere ⁊ inebriari ſa
cinoribus ⁊ ſeculi illecebris que hominē dementant
occupari· De eius autem pena ſubditur· Ueniet dn̄s
ſerui illiꝰ die qua n̄ ſperat ſ; iudicij vł mortis· Et
diuidet eum· ¶ Baſi· Non q̄dem diuidetur corpꝰ
vt h̄ q̄dem exponatur tormentis illud v̄o dimittat̄
Nā fabuloſum eſt hoc neq; iuſti iudicij cū deliquerit
totū dimidium pati penaſ· Nec anima ſecatur tota
criminoſam cōſcienciam poſſidens ⁊ cum corpe ma
la cooperans· ſed diuiſio eiꝰ eſt ꝑpetua alienacio anie
a ſpū· nunc enī ⁊ ſi non ſit grā ſpūs indignis videt̄
tn̄ vtcūq̄ adeſſe ꝯuerſionē eoꝝ expectans ad ſalutē
Tunc v̄o totalit̄ amputabit̄ ab aīa· Spūs ergo
ſanctꝰ ⁊ brauiū eſt iuſtoꝝ ⁊ p̄mia ꝯdēnatio peccato
rū quē eū indigni amittent· ¶ Beda· Uel diuidet eū a
fidelium cōſorcio ſegregando ⁊ eis q̄ nunq̄; ad fidem p̄
tinuerant ſociādo· vn̄ ſeq̄tur· partemq̄ eiꝰ cū infidelib̄
ponet q̄a qui ſuoꝝ ⁊ domeſticoꝝ curam non h̄z fidē
negauit· ⁊ ē infideli deterior vt ait apl'us· ¶ Theo·
Recte etiā ī fidelis diſpēſator cū infidelib̄ partem acci
piet quia vera caret fide·

¶ Ille autem ſeruus qui cognouit volun tatem domini ſui ⁊ non preparauit· ⁊ non fecit ſecundum voluntatem eiꝰ· vapulabit multis· Qui autem non cognouit ⁊ fecit digna plagis vapulabit paucis· Omni aūt cui datum eſt multum· multū; queretur ab eo· ⁊ cui cōmendauerūt multū plꝰ petet ab eo

¶ Theo· Hic nob̄ dn̄s maius aliq̄d ⁊ terribiliꝰ oſte
dit· nō enī ſolū diſpenſator infidelis accepta ꝑuabit
grā vt nihil eū iuuet ad vitandū ſupplicia ſ; magis
fiet ei dānatiōes cā dignitatis inſiſtas· vn̄ dr̄· Ille aūt
ſuꝰ q̄ cognouit volūtatē dn̄i ſui· Et n̄ fecit ſm̄ volū
tatem eiꝰ vapulabit multis· ¶ Criſ· Nō enī ſit̄r in
omib̄ oīa iudicantur· ſed maior cognitio fit maioris
pene materia· Unde ſacerdos eadem peccās cum po
pulo· multo grauiora pacietur ¶ Ciril· Homo enī

¶ Cirillus. Homo enim perſpicax qui ẽpionibꝰ ſuã voluntatem inclinauit. inexcuſabile peccatũ cõmiſit quia propter maliciam recedens a domini voluntate. ſed homo ruſticanus racionabiliꝰ implorabit veniam vindicantis. Vnde ſubditur. Qui aũt non cognouit ⁊ fecꝰ digna plagis vapulabit paucis. ¶ Theophi. obijciet aliquis merito puniꝰ qui ſciens voluntatem domini non proſequiꝰ. ſed cur puniꝰ ignorans? quia cum ⁊ ipſe ſcire potuiſſet noluit. ſʒ pigritans ipſe fuit ignorancie ſue cauſa. ¶ Baſi. Sed dices. ſi hic quidem multa ſuſtinet vbera hic aũt pauca qliter dicit ꝙ ñ iponit finē ſupplicijs. Sed ſciēdũ ē ꝙ hic dr̄ nõ numerũ penarũ ſʒ differentiã indicat poſſit em̄ aliqs eſſe dignus inextinguibili flãma vł remiſſiori vel intenſiori ⁊ indeficiente verme vł minus corrodente vel fortius. ¶ Theo. Oſtendiꝰ autem conſequẽter quare doctoribꝰ ⁊ ſcientibꝰ intenſior pena debetur. cum dr̄. omni aũt cui multũ datum eſt. multum queretꝰ ab eo. ⁊ cui cõmendauerũt multũ plus petent ab eo. dat ꝗdem doctoribꝰ grã faciendi miracula. ſed commendatur eis ſermonis ⁊ doctrine grã. ſʒ in dato ꝗdem ñ dicit aliqd plꝰ petendum ſʒ i cõmendato ſiue depoſito. Nã grã verbi incremẽto egit ⁊ a doctore requirit aplꝰ. Non enim decet eum torpere ſʒ augere verbi talentũ. ¶ Beda. Vel aliter multum ſepe datur etiã quibuſdam priuatis quibus ei cognitio dominice voluntatis ⁊ exequendi que cognoſcunt facultas impendiꝰ. Multum aũt cõmendatur ei cui cum ſua ſalute dñici ꝗ gregis paſcendi cura committꝰ. maiori ergo grã ditatos ſi deliquerit maior vindicta ſequiꝰ. Mitiſſima aũt oīm pena erit eorũ qui preter peccatũ qḋ originaliter traxerũt. nullum inſup addiderunt. ⁊ in ceteris qui addiderunt. tanto quiſqʒ ibi tolerabiliorem habebit damnationem quãto hic minorem habuit iniquitatem.

¶ Ignem veni mittere i terrã ⁊ quid volo niſi ut accendatꝰ? Baptiſma aũt habeo baptizari ⁊ quomodo coartor uſqʒ dum pficiatꝰ. Putatis quia pacē veni dare in terrã? Nõ dico vobis ſed ſepacionem. Erunt enim ex hoc quinqʒ in domo vna diuiſi tres in duos ⁊ duo in tres diuidentur. Pater in filium. et filius i patrem ſuum mater i filiam ⁊ filia in matrem ſuam Socrus in nurum ſuam. et nurus in ſocrum ſuam.

¶ Ambro. Diſpenſatoribus id ē ſacerdotibus p̄miſſa videntꝰ eſſe propoſita ꝙ ſciant ſibi grauē in futurum penam eſſe ſubeũdam ſi familiã dñi gubernare neglexerint ſed qa exiguus ē profectus metu ſupplicij ab errore reuocari. ideo dñs ad querendam cupiditatem diuinitatis inflãmat dicens. Ignē veni mittere i terram. Non vtiqʒ illum conſumptorem bonorũ ſʒ bone voluntatis auctorem qui aurea dñice domus vaſa meliorat. fenum vero conſumit ⁊ ſtipulam. ¶ Ciril. Mos ē aũt ſacre ſcripture ignem qñdoqʒ dicere ſacros ⁊ diuinos ſermones. Sicut em̄ qui aurũ ⁊ argentum purgare nouerunt. p ignē conſũmunt eorũ ſorditiē. ſic ſaluator p euãgelica documenta i virtute ſpũs abſtergit intellectum eorũ qui credunt in eum. Hic ē igiꝰ ignis ſalubris ⁊ vtilis quo habitatores terre frigidi qualiamodo ⁊ extincti propter peccatum incaleſcunt ad pietatis vitam. ¶ Criſ. Terram em̄ ad pñs vocat non eã ꝗ pedibus terimus. ſʒ plaſmatam manibꝰ eius. ſ. hoīem cui dñs ignem ingerit ad conſumptionē peccatorũ ⁊ innouationē animarũ. ¶ Titus. Eſt aũt intelligendum eũ de celo veniſſe. ñ em̄ ſi de terra veniſſet in terram diceret. Ignē veni mittere in terram. ¶ Ciril. Huius aũt ignis dñs accelerabat incendium. vnde ſequiꝰ. Et quid volo. niſi vt accendatur? Credebant em̄ iam quidam ex illis quorũ exordium fuerãt venerandi diſcipuli. Sed ignis ſemel in iudea accenſus totum orbem occupare debebat. Conſũmata tñ paſſionis eius diſpenſatione. Vnd' ſequiꝰ. Baptiſma aũt habeo baptiſari. nã ante venerabilem crucē ⁊ eius reſurrectiōem a mortuis in ſola iudea fiebat mētio predicationis ⁊ miraculorum ipſius. poſtq̃ʒ aũt principē vite inſanientes occiderunt tunc apoſtolis p̄cepit dicens. Euntes docete omnes gentes. ¶ Grego. ſup ezech. Vel aliter ignis i terrã mittiꝰ. cum p ardorem ſpũſſancti afflata terrena mēs a carnalibus ſuis deſiderijs ↄcremaꝰ. ſuccenſa aũt ſpiritali amore malũ qḋ fecit plangit. Et ſic terra ardet qñ accuſante ſe conſcientia cor peccatoris in dolore penitentie crematur. ¶ Beda. Addit autem baptiſma habeo baptiſari id eſt ſanguinis ꝓprij tinctione prius habeo pfundi. ⁊ ſic corda credēcium ſpũs igne inflãmari. ¶ Ambro. Tanta ē autẽ dñi dignatio vt infundende nobis deuotionis ⁊ conſũmande pfectionis i nobis ⁊ maturande pro nobis paſſionis ſtudiũ ſibi ineſſe teſtetur. vnd' ſequiꝰ. Et quomodo coartor vſqʒ dum pficiaꝰ. Quidã codices habent ⁊ quõ angor id ē cõtriſtor. Qui em̄ in ſe nihil habebat qḋ doleret. nr̄is tamē angebaꝰ erũnis ⁊ tempore mortis meſticiã p̄tendebat quam nõ ex metu mortis ſue. ſed ex mora noſtre redemptionis aſſumpſerat. Qui em̄ vſqʒ ad pfectionem angitur. de perfectione ſecurus ē. quia eũ conditio corporalis affectꝰ non formido mortis offendit. Nam qui corpus ſuſceepit. omnia debuit ſubire. que corporis ſūt ut eſuriret. ſitiret. angereꝰ. ⁊ ↄtriſtareꝰ. Diuinitas autem p hos affectus neſcit cõmutari. Simul etiam oſtendit ꝙ in certamine paſſionis mors corporis abſolutio anxietudinis nõ coaceruatiua ſit doloris. ¶ Bed. Quõ autem poſt baptiſma ſue paſſionis poſt ignis ſpiritalis aduentũ terra ſit arſura declarat. ſubdēs Putatis qa pacē veni dare in terrã? nõ dico vobis ſʒ ſepatiōem. ¶ Ciril. Quia dicis dñe. Non veniſti pacem daturus qui factus es nobis pax. pacificãs per crucem celeſtia ⁊ terreſtria. qui dixiſti. pacem meã do vobis. Sed manifeſtum ē ꝙ vtilis quidem eſt pax qñqʒ aũt damnoſa ⁊ ſeparãs ab amore diuino p quã ſ. ↄſentitur his qui a deo diſſident. ⁊ ob hoc federa terrena docuit vitare fideles. vnd' ſequitur. Erunt em̄ quinqʒ ex hoc in domo vna diuiſi. tres i duos et duo in tres diuidentur. pater in filium. ¶ Ambroſiꝰ Cum ſex pſonarum videatur facta ſubiectio patris ⁊ filij. matris ⁊ filie. ſocrus ⁊ nurus. qñqʒ tamē ſūt

Quia eadē mr̄ que ſocr⁹ accipi poteſt que em̄ ē mat̄
filij ſocr⁹ ei⁹ vxoris ē ¶ Criſ. Per h̄ aūt fuēm euē
tum ꝓtulit. contingebat em̄ ī eadem domo aliquem
eſſe fidelē. cui⁹ pater vellet eum ad īfidelitatem pro
trahere. Sed ī tantum ꝑualuit virt⁹ doctrine xp̄i
vt filij patres dimitterēt. matreſq̄ filie. ⁊ liberos pa
rentes. libuit em̄ fideles xp̄i nonſolum contemnere
ꝓpria. ſed ⁊ cuncta ſimul pati. dūmodo cultu fidei n̄
careant. Si aūt pur⁹ homo eſſet. vnde ſuppeteret
ei hoc poſſe meditari q̄ a patrib⁹ plus amaret̄ q̄ꝫ fi
lij. ⁊ a filijs plus q̄ꝫ patres ⁊ a viris plus q̄ꝫ cōiu
ges. ⁊ hoc non ī vna domo aut centū. ſed vbiq̄ ter
rarum ⁊ nonſolū hoc ꝑdixit. ſed eciam ope ꝯſuma
uit ¶ Amb. Myſtica aūt iterpretatōne domus vna
homo vnus eſt. duos autem legim⁹ frequentē. aīaꝫ
⁊ corp⁹. q̄ ſi duob⁹ conuenerit efficit vtraq̄ vnum
aliud eſt quod ſeruit. aliud cui ſubijcitur. tres autēꝫ
anīe affectiones ſūt vna rōnabilis. alia cōcupiſcibil̄
tercia irrtibilis. duo g⁹ ī tres. ⁊ tres in duo diui
duntur. Etenim p aduentū xp̄i homo q̄ erat irrati
onabilis rationabilis fact⁹ eſt. Eram⁹ carnales terre
ni. miſit deus ſp̄m ſuum ī corda noſtra facti ſumus
filij ſpūales. poſſum⁹ eciam dicere q̄ in hac domo
ſunt alij q̄nq̄. i. odor. tact⁹. guſt⁹. viſus. ⁊ audit⁹
Si ergo ſecundū ea que audim⁹ aut legimus ſenſu
viſus atq̄ auditus excludam⁹ ſuꝑfluas voluptates
corporis. que guſtu tactuq̄ ⁊ odore ꝑcipiuntur. duo
in tres diuidim⁹. eo q̄ mentis habit⁹ vitioꝝ non ca
piat̄ illecebris. Aut ſi q̄n q̄ ſenſus acceperim⁹ corpo
rales vicia iam corporis ⁊ peccata ſe ſeparant poſt
ſunt eciā caro videri atq̄ anīa ab odore tactu guſtu
q̄ luxurie ſeparata. Forcior em̄ ratōnis ſexus velut
virilis fertur affectus hec molliorem ſtudet tenere
racionē Ex oīs itaq̄ diuerſaꝝ cupidatum mot⁹ mo
leuit. Sed vbi in ſe anima rēdit ꝯgeneres abiurat he
redes. Caro quippe capiditatibus ſuis quas ſibi ip̄a
generauit tanq̄ꝫ ſentib⁹ mundi doluit eſſe confixaꝫ
Sed velut corporis quedā atq̄ aīe murus volupta
tas morum praue cupiditatis ī nubit. Ergo quādiu
manſit in vna domo ꝯſpirantib⁹ vicijs īdiuidua cō
ſenſio nulla videbat̄ eſſe diuiſio. vbi vō xp̄c ignem
quo delicta cordis exureret vel gladiuꝫ q̄ ſecreta pe
netrant̄. miſit in ťras. tunc caro atq̄ anīa regnad
oms īnouata miſterijs copulā poſteritatis eliminat
vt diuidātur parentes in filios dum intemparis mot⁹
intemparantiam abdicat. ⁊ anīa declinat conſorcium
culpe. filij quoq̄ in parentes diuidunt̄. dū renouati ho
mines vicia vetuſta declinant. voluptaſq̄ adoleſcē
cior ſenioſe domus refugit diſciplinam ¶ Bed. Vel
aliter Per tres ſignificant̄ qui fidem trinitatis hñt
Per duo infideles qui a fidei veritate diſſentiūt. Pa
ter aūt diabolus eſt cui⁹ filij imitando eramus. ſed
poſtq̄ꝫ venit ignis ille celeſtis nos ab inuiceꝫ ſeparauit
⁊ oſtendit alteꝝ prēm qui eſt ī celis. mat̄ ſinagoga
filia eſt eccl̄ia p̄mitiua. que ⁊ eam de qua gn̄⁹ ducit
ſinagogā fidei pſecutricē ſuſtinuit. ⁊ ip̄a eidem ſina
goge fidi veritate ꝯdixit. ſocr⁹ ſinagoga. Nurus
eccleſia de gentib⁹ quia ſponſus eccl̄ie xp̄us. fili⁹ eſt
ſinagoge ſecundum carneꝫ. Synagoga ergo in nu
rum ⁊ in filiam eſt diuiſa. que credentes de vtroq̄

populo pſequitur. ſed ⁊ ille in ſocrum ⁊ in matrem
ſunt diuiſe quia volunt carnalem circumciſionē ſuſ
ſcipere.

¶ Cū videritis nubem orientem ab occaſu
ſtatim dicitis nimbus venit ⁊ ita fit. Et cū
auſtrum flantē dicitis quia eſtus erit ⁊ ita
fit. Hypocrite faciem celi ⁊ terre noſtis ꝓ
bare. Hoc autem tempus quomodo non ꝓ
batis? Quid autem ⁊ a vobis nō iudicatis
quod iuſtum eſt.

¶ Theo. Cum de ꝑdicatōe diſceptaſſet ⁊ eā noiaſ
ſet gladium poterant audientes turbari neſcientes
quid diceret. Et ideo dominus ſubdit. q̄ ſicut aere
as diſpoſitiones per quedam ſigna cognoſcunt. ſic
deberent eius aduentum cognoſcere. Et hoc eſt q̄
dicit. Cum videritis nubem orientem ab occaſu. ſta
tim dicitis. nimb⁹ venit ⁊ ita fit. ⁊ cum auſtrū flan
tem dicitis. quia eſt⁹ erit ⁊ ita fit. quaſi diceret vba
mea ⁊ opera mea indicant ꝓrium vobis. Poteſtis
igitur coniectare quia non veni pacem dare ſꝫ hẏm
brem ⁊ turbinem. Ego enim ſum nubes ⁊ venio ab
occaſu id ē ab humana natura ꝓdem multa inducta
peccatorum caligine. Veni etiam ponere ignem id
eſt eſtum incitare. Cum etenim auſter ventus cali
dus ⁊ oppoſitus boreali frigiditati. ¶ Beda. De
qui ex elementorum immutatione ſtatum aurarꝫ ꝗl
voluerunt. facillime ꝑnoſcere potuerunt. Poſſent
eciam ſi vellent temp⁹ aduēt⁹ domini ex dictis intel
ligere ꝓphetarꝫ. ¶ Ciril. ꝓphete em̄ multifarie ꝑnun
ciauerunt xp̄i miſterium. Dicebat ergo ſi pruden
tes eſſent ad futura ꝓſpectū intendere. nec ignorare
futuras tempeſtates p⁹ vitā pñtem valerent. erit em̄
vent⁹ ⁊ pluuia. ⁊ ſupplicium futurū p ignem ⁊ hoc ſi
gnificatur cū dr̄. Nimb⁹ venit. Decebat eciā ſalutis
tp̄s nō ignorare ſcꝫ aduētū ſaluatoris p q̄ ꝓſecta
pietas meruit ī mūdū. Et hoc ſcatur cum dr̄. Di
citis quia eſt⁹ erit. vn̄ in eoꝝ reprehēſionem ſubdit
Hypocrite faciem celi ⁊ terre noſtis probare. hoc
aūt temp⁹ quomodo non probatis? ¶ Baſilius. Eſt
autem notandum q̄ neceſſarie ſunt humane vite ſi
derum coniecture dummodo quis vltra menſuram nō
ꝑquirat eoꝝ indicia Eſt em̄ nōnulla de pluuijs futu
ris ꝑcipere plura quoq̄ de eſtibus ⁊ imperijs vento
rum vel particularibus vel vniuerſalibus. vel vio
lentis vel lenibus. Quanta vero commoditas ex
eorū cōiectura vite preſtetur quis neſcit? Intereſt
em̄ naute pronoſticari procellarum pericula. Viato
ri mutationem aeris. colono fructuū copiā. ¶ Bed.
Sed ne aliqui de turba ſe prophetice lectionis igna
ros tpꝫ curſus ꝓbare non poſſe cauſarent̄. vigi
lant̄ adiūgit. Quid aūt ⁊ a vobis ip̄is nō iudicatis
quod iuſtū eſt. Oſn̄ eos ⁊ ſi litteras neſciant natura
li tamen igenio poſſe dinoſcere eū qui opa fecit que
nullus alius feciſſet ſupra hominem ⁊ deū eſſe Vel
poſt huius ſeculi iniuſticias iuſtum creatoris iudici
um eſſe venturum ¶ Orig. Niſi aūt eſſet nobis na
tura inſitum id quod iuſtum eſt iudicare nunq̄ſ ſal
uator hoc diceret.

¶ Cum autem vadis cum aduerſario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo ne forte trahat te apud iudicē ⁊ iudex tradat te exactori ⁊ exactor mittat te in carcerem Dico tibi nō exies inde donec eciā nouiſſimum minutum reddas.

¶ Theo. Poſtq̄ oſtendit dn̄s laudabilem diſcordiā nūc docet laudabilem pacem cum dicit. Cum aūt vadis cū aduerſario ad prin. i uia da op. li. ab illo. R. d. Cum trahit te aduerſarius ad iudicium da operam poſſi omnib⁹ modis excogites ut abſoluaris ab illo Vel da operam id eſt ⁊ ſi nihil habeas mutuum ac cipe ut abſoluaris ab illo. ne te corā iudice conueniat Vñ ſequit. ne forte trahat te apud iudicez ⁊ iudex tradat te exactori ⁊ exactor mittat te in carcerem ¶ Ciril. Inq̄ anguſtias patieris donec nouiſſimū aſſem exigat Et hoc eſt quod ſubdit dico tibi nō ex ies inde donec etiam nouiſſimum minutum reddas ¶ Criſ. Videtur michi de p̄ſentibus iudicib⁹ dicere ⁊ de iudice ad preſens iudiciū ⁊ de carcere hui⁹ mū di per hec em̄ que aparēt ⁊ i promptu ſunt irrati onabiles homines ſe corrigere pſueuerunt frequen ter em̄ nonſolum ex futuris bonis vel malis cōmo uet ſed etiam ex p̄ntibus ꝓpter groſſiores auditores ¶ Ambro Vel aduerſarius noſter diabolus ē. qui ſe illecebras delictorum ut habeat in ſupplicio parti cipes quos habuit in errore cōſortes Aduerſarius etiam nobis ē oīs viciorū uſus. Denīq̄ aduerſaria ē nobis mala conſcientia. que nos ⁊ hic affiicit ⁊ i futu rum accuſabit ⁊ prodet Demꝰ igit operam vt dū in hoc ſumus vite curriculo conſtituti tanq̄ a malo aduerſario ita ab iprobo liberemur actu. ne dū imus cum aduerſario ad magiſtratum in via nr̄m cōdem net errorem. Quis aūt ē magiſtratus niſi penes quē oīs poteſtas ē hic aūt magiſtratus tradit reum iu dici. i. cui viuorū ⁊ mortuorum tribuit poteſtatē ſcilicet ihū xp̄o per que occulta redarguunt ⁊ im probo operis pena mandat. Ipſe exactori tradit ⁊ in carcerem mittit. Dicit em̄ tollite ⁊ mittite illū in tenebras exteriores exactores ſuos mōſtrat eſſe an gelos de quibus dicit. Exibunt angeli ⁊ ſeparabunt malos de medio iuſtorū ⁊ mittēt eos i caminū ignis Vñ ſubdit Dico tibi non exies inde donec etiam no uiſſimū minutū reddas Sicut em̄ qui pecuniam ſol uunt nō prius euacuant fenoris nomē q̄ʒ totus ſor tis uſq̄ ad minimū quocūq̄ ſolutionis gn̄e quantitas uniuſa ſoluat. Sic compenſatione caritatis actuūq̄ reliquorū vel ſatiſfactione quacūq̄ peccati pena diſ ſoluitur ¶ Orige. vel aliter Qualiter quatuor pſo nas hic ponit. aduerſarij principis exactoris ⁊ iudi cis Apud matheum vō pſona p̄termiſſa ē principis ⁊ pro exactore miniſter incertus. Diſcrepāt etiam q̄ ille quadrantem iſte minutum poſuit. Vterq̄ autem dixit nouiſſimū Cūctis aūt hoīb⁹ duos angelos ad eſſe legimus. malum q̄ aduerſa exhortat. bonum qui oportunū pſuadet Ille aūt adūſarius noſter quoci enſq̄ peccamus exultat. ſciens q̄m habet poteſta tem apud principem ſeculi huius qui ſe miſerat exul tādi ⁊ gloriādi. Cum articulo aūt i greco eū poſu it ex pluribus vnū mōſtraret. q̄a vniuſaſi q̄ ſub ſue gētis eſt principe Da ergo opam ut libereris ab ad uerſario tuo ſiue a principe ad quem te aduerſarius trahit habendo ſapientiā. iuſticiā. fortitudinē ⁊ tem perantiam. Si aūt dederis opam eſto in eo qui dicit. Ego ſum via alioquin trahet te aduerſarius ad iudi cem Dicit aūt trahit. ut oſtendat nolentes ad dam nationem compelli. Iudicem aūt aliū neſcio niſi dn̄m nr̄m ihm xp̄m qui tradit exactori. Singuli exacto res ꝓprios habemus. Dominantē exactores ſi debue rimus aliq̄d Si omnib⁹ vniuerſa reddidero. nemo ex actor ē ⁊ intrepida mente reſpondeo. nihil tibi debeo Q̄ ſi debitor fuero. mittit me exactor in carcerem nec patiet exire niſi debitum oīm pſoluero Non em̄ habet exactor poteſtatem ut mihi ſaltem quadrantē ꝯcedat Qui donauit debitori quingentos denarios. ⁊ aliū quinquaginta dn̄s erat Iſte qui exactor ē. dn̄s non ē ſʒ a dn̄o ad exigenda debita prepoſitus. No uiſſimū aūt minutum dicit gracile ⁊ tenue. peccata em̄ noſtra aut pinguia ſūt aut tenuia Beat⁹ igitur ē qui non peccat. Secūdo aūt ſi tenue peccatum ha beat inter ipa q̄ tenuia diuerſitas ē. alioquin non di ceret donec nouiſſimū redderet minutum. Si em̄ pa rum debet. non egrediet niſi ſoluat miutū quadran tem Qui aūt magno debito fuit obnoxius. infinita ei ad reddendum ſecula numerabunt. ¶ Beda. vel aliter aduerſarius noſter in via ē ſermo dei ꝯtrari⁹ nr̄is carnalibus deſiderijs in p̄ñti vita a quo liberat qui preceptis eius ſubdit Alioquin tradetur iudici quia ſermone dn̄i ꝯtempto peccator reus tenebitur in examine iudicis. Quem iudex exactori tradet id maligno ſpiritui ad vltionem qui mittit in carcerem id eſt in īfernum. vbi quia ſemp ſoluere penas patiē do. ſed nunq̄ pſoluendo veniā conſequi non poterit nūq̄ʒ exinde exibit ſed cum terribiliſſimo ſerpēte di abolo perpetuas penas luet.

Ca. xiiii.

Aderant autem quidam ipſo in tempore nunciantes illi de gali leis. quorū ſanguinem pilatus miſcuit cum ſacrificijs eorū. Et reſ̄ns dixit illis Putatis q̄ hi galilei p̄ oīb⁹ galileis pcc̄ores fuerūt q̄a talia paſſi ſunt Non dico vobis Sed niſi penitentiam habu eritis. omnes ſimiliter peribitis. ſicut illi de cem ⁊ octo ſupra quos cecidit turris i ſiloa ⁊ occidit eos putatis quia ⁊ ipſi debitores fuerunt p̄ter omnes hoīes habitantes in iheruſalē. Non dico vobis. ſed ſi n̄ penten tiam egeritis omnes ſilr̄ peribitis.

¶ Cirillo. Quia de penis peccantium fecerat mentio nem. oportune nunciat quorundā peccantiū pena. Ex cuius exemplo etiā alijs peccatoribus penā com minatur. vnō dr̄. Aderāt aūt quidā ipſo in tpe nun ciātes illi de galileis. quorū ſanguinē miſcuit. pilat⁹

cū ſacrificiis eorū. ¶ Ciril. Erant em̄ ſequaces do-
gmatū iude galilei. cui⁹ mētionē lucas in actib⁹ apo
ſtolorū fecit q̄ dicebat n̄ oportere quēq̄ vocare dn̄m
vn̄ quāplures eorū q̄a ceſarē nō fatebant dn̄m a pi-
lato puniti ſūt dicebant eciā nō oportere alias a ſta
tutas victimis in lege moiſi offerri deo. vnde ꝓhibe
bāt ſtatutas a ꝓplo victimas ꝓ ſalute imperatoris ⁊
ꝓpli romani. Pilat⁹ g⁹ indignat⁹ in galileos. iuſſit
inē ipſas victimas q̄s ritu legis ſe offerre putabāt
occidi. Ita q͛ ſanguis offerētiū oblatis victis miſce
retur. credente aūt vulgo iuſtiſſie ꝑdictos talia paſ
ſos eſſe quaſi ſcādala ſeminantes in ꝓplo ⁊ incitātes
pncipes in odiū ſubditorū narrauerūt hec ſaluatori
volētes ꝑcipe q̄d ei ſup hoc videret. Ipſe aūt pecca
tores hos eſſe ponit. Non tn̄ h̄ aſſerit talia paſſos
eſſe tanq̄ peiores nō patientib⁹. vn̄ ſequit̄. ⁊ r̄ndēs
dixit illis putatis q͛ hi galilei ꝑ omnib⁹ galileis pec
catores fuerūt. quia talia paſſi ſunt nō dico vobis
¶ Criſ. Punit em̄ de⁹ quoſdā peccatorū amputans
eorū neq̄ciā ⁊ penā illic ſtatuēs ceteris leuiorē ⁊ plene ſe
mouēs eos ab aliis ⁊ viuētes i malicia corrigēs ꝑ
horū dānacionē. rurſus alios h̄ non punit. vt ſi ſibi
cauerit penitētes p̄ſētē penā effugiāt ⁊ futūm ſuppli
ciū. ſi vo ꝑſeuerauerit maius paciantur tormentum.
¶ Tit⁹. Manifeſtat ⁊ h̄ q̄a quecū q͛ ex iudiciis acci
dūt in reorū ſupplicium. nonſolū iudicantiū ꝑtate ſꝫ
eciā nutu dei cōtingūt. vn̄ ſiue iuſta ꝯſciēcia punit
iudex. ſiue aliud intendēs ꝯdēnet ꝯmendandū ē ne-
gociū diuine cenſure ¶ Ciril. Mouēs g⁹ ꝓlatores
ab inteſtinis i ſdōis occaſiōe religiōis ꝯcitatis ſubiū
git. ſꝫ n̄ penitēciā habueritis ⁊ n̄ ceſſaueritis conſpi
rare ꝯ pncipes. qd̄ nutu diuino non agitis. oēs ſic
vel ſimilit̄ ꝑibitis ⁊ vr̄ ſanguis vr̄is victimis ꝯiū
getur ¶ Criſ. In h̄ aūt oñt q͛ illos ꝑ miſit talia pa-
ti ut viuētes alienis ꝑiclis ceteri fierēt regni here-
des. qd̄ igit̄ dices vt melior ego ſiā ille punit̄. non
iō ſꝫ punit̄ q̄d ē ꝓpē ꝓpa crimina. ſit vo ex hoc vidē
tib⁹ ſalutis materia. ¶ Beda. ſꝫ q̄a pniam nō habue
rūt. xl. dn̄ice paſſiōis anno venientes romani q̄s deſi
gnabat pilat⁹ ad eorū gentē ꝑimens ⁊ incipiētes
a galilea. vn̄ dn̄ica ꝑdicacio cepat. radicit⁹ ipiā gē
tem deleuerūt. ⁊ nonſolū atria tēpli quo ſacrificia de
ferri ꝯſueuerāt. ſꝫ īteriora dom⁹ humano ſanguine
fedarunt. ¶ Criſ. Itez aūt alii decem ⁊ octo obru
ti fuerant a quadā turre. d̄ q̄b⁹ eadem ſubdit dicēs
Sicut illi xviii. ſup quos cecidit turris in ſyloa ⁊
occidit eos. putatis q̄a ⁊ ipſi debitores fuerūt. ꝑter
oēs hoīes habitātes i ieruſalem. nō dico vob̄. non
em̄ hic oēs punit dās aliis īducias penitēdi. nec tn̄
cūctos fuce puniēdi r̄ſuat ne pl̄es ꝓuidenciā abne
garent. ¶ Tit⁹. vna aūt t̄ris ꝯpatur toti ciuitati vt
ps totū ꝑeat. vnde ſubdit̄. ſꝫ ſi nō pniam egeritis
oēs ſimilit̄ ꝑibitis. q. d. tota ciuitas paulop⁹ occu-
pabit̄ ſi ꝑſeuerauerit īdigene in īfidelitate ¶ Am.
Myſtice aūt in ill̄ q̄ꝝ ſanguinē pilat⁹ miſcuit cū ſa
crificiis eorū figura quedā videt̄ eos tangēs q̄ coa
ctu diabolico nō pure offerūt ſacrificium. q̄ꝝ oro eſt in
peccatū. ſic de iuda ſcriptū eſt q̄ ꝓdicionē ſanguiſ
dn̄ici inē ſacrificia poſit⁹ cogitabat. ¶ Be. pilat⁹ ei
q̄ inē ꝑtatur os malleatoris diabolū ſcat. ſēp cedere

patū ſanguis peccatū. ſacrificia bonas actōes exꝑmūt
pilat⁹ g⁹ ſanguinē galileorū cū ſacrificiis eorū miſcet
q̄n diabol⁹ elemoſinā ⁊ cetera bona fidelii vel carnis
delectacōe vel humane laudis ambicōe vel quālibet
alia peſte ꝯmaculat. illi eciā ieroſolime a ruina t̄ris
oppreſſi ſcant iudeos q̄ penitere noluerūt cū inibus
ſuis eſſe pituros ne fruſtra. xviii. q̄ nūs apud gre
cos. eiſdem literis quibus nomen ihēſu incipit et
ꝑmitur. ſcat aūt iudeos h̄ maxie pituros q͛ nomen
ſaluatoris recipe noluerūt. Illa t̄ris ſcat illū qui eſt
turris fortitudinis que merito ē in ſyloa. que iꝑtat
miſſus. ſcat em̄ eū q̄ miſſ⁹ a patre venit in mūdū q̄
oēs ſup quos ceciderit conteret.

¶ Dicebat autem hanc ſimilitudinem ar-
borem fici habebat quidam plātatam in vi
nea ſua ⁊ venit querens fructum in ea. ⁊ n̄
inuenit. Dixit autem ad cultorem vinee.
Ecce anni tres ſunt ex quo venio querens
fructum in ficulnea hac ⁊ non inuenio. Suc
cide ergo illā vt qd̄ eciā terrā occupat. At
ille r̄ndens dixit illi Dn̄e dimitte illā ⁊ hoc
āno vſq̄ dū fodiā circa illā ⁊ mittam ſter-
cora Et ſiquidē fecerit fructum. Sin autē
in futurum ſuccides illam.

¶ Titus. Iactabant ſe iudei ex eo q͛ xviii. pierant
Ipi vo oēs remāſerūt illeſi. vnde ꝓponit eis ſia pa-
bolam dr̄. em̄. Dicebat aūt hanc ſilitudinē arborem
fici habebat quidā plantatā in vinea ſua. ¶ Am. Vi
nea dn̄i ſabaoth erat quā dedit in rapinā gentium.
Nota aūt ſinagoge arboris iſti⁹ ꝯpacio eſt q̄a ſic iſta
arbor redūdat foliis fluentib⁹. ſpē poſſeſſorib⁹ ſuis
caſſa ſperatorū ꝓuentuū expectacōe deſituit. ita eci
am in ſinagoga dū doctoēs ei⁹ opib⁹ infecūdi v̄bis
eū velut foliis r̄dūdantib⁹ gliat̄ ianis vmbra legis
exuberat. hec eciā ſola arbor ab initio germiat poma
ꝑ floribꝫ ⁊ poma decidūt vt poma ſuccedāt. manēt
tn̄ aliqua ꝑorū parata nec decidunt. Primi ꝑmū ſina
goge ꝓpl⁹ velut in util̄ decidit fruct⁹ vt de pinguedi
ne religiōis ātique nou⁹ eccl̄ie ꝓplus emergēt. ꝑmi
tn̄ ex iſrael groſſi matureſcēteꝫ exēplo pulcherrio
rū g̃ra fructuū ceteris ꝓſilierūt q̄b⁹ dr̄. Sedebitis ſ
xii. thronos. nōnulli tn̄ ficū iſtā n̄ ſinagoge ſꝫ malicie
⁊ iprobitatis figurā putāt. hi tn̄ i nullo diſtāt n̄ q͛
ꝑ ſpecia gn̄⁹ eligūt. ¶ Be. Ipſe aūt dn̄s ſinagogā ꝑ
moiſen inſtituit i carne nat⁹ aguit ⁊ crebri⁹ in ſina
goga docēs fructū fidei q̄ſiuit. ſꝫ phariſeorū m̄tē non
inuenit. vn̄ ſequit̄. ⁊ venit fructū q̄rens in illa ⁊ nō
inuenit ¶ Amb. Querebat aūt dn̄s nō quia fructū fi
culnee de eſſe neſciret ſꝫ ut oñderet in figura q̄a fru
ctū ſinagoga iā hr̄e deberet. deniq̄ ex ſequētib⁹ docet
nō ſe an̄ tp̄⁹ veniſſe q̄ ꝑ triēniū veit. ſic em̄ habet
dixit aūt ad cultorē vinee. ecce āni tres ſūt ex quo
veio q̄rens fructū i ficulnea hac ⁊ nō inuenio. veit
ad abrahā. veit ad moiſen venit ad mariā h̄ eſt veit
in ſignaculo venit in lege venit in corpore. Agnoſci
tur eius ex beneficiis recognoſcim⁹. Alibi purifica
cio. Alibi ſanctificatio. Alibi iuſtificacio eſt. circūciſio

Ubi iustificato est circumcisio purificauit. lex sanctifi cauit. gracia iustificauit. ergo populus iudeorum neque purificari potuit. quia circumcisionem corporis non ani mi habuit. Neque sanctificari quia virtutem legis ig norans carnalia magis quam spiritalia sequebatur. Neque iustificari quia delictorum suorum penitenciam non ge rens graciam nesciebat. merito ergo nullus fructus in sinagoga inuentus est. et ideo iubetur excidi. Se qui tur. Succide ergo illam vt quid eciam terram occu pat. Bonus autem cultor et fortassis ille in quo eccle sie fundamentum est presagiens alterum ad gentes. se au tem ad eos qui ex circumcisione sunt esse mittendum religiose ne excidatur interuenit. fretus vocatione sua eciam populum iudeorum per ecclesiam posse saluari. vnde sequitur. At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno cito duriciam. superbiamque iudeorum causas de similitate agnouit itaque venit excolere qui ve nerat reprehendere. Unde subdit vsquequo dum fodiam circa illam. Pollicetur dura cordis eorum apostolicis ligo nibus esse fodienda ne radicem sapientie terrarum acerua obruant et abscondat. Subdit autem. Et mit tam stercora. id est humilitatis affectum per quem in euangelium christi etiam iudeus fore existimatur. fructuo sus. vnde subdit. Et siquidem fecerit fructum. bene. sci licet. Sin autem in futurum succides illam. Beda. Quod quidem per romanos factum est a quibus gens iudea suc cisa et a terra promissionis expulsa est. Aug. de ver bis domini. vel aliter totum. arbor ficulnea genus hu manum est. Primus enim homo qui peccauit folijs ficulnee pudenda velauit. hoc est membra vnde nati sumus.

Theophilus. Sed et quisque nostrum ficus est in vinea dei. hoc est in ecclesia. vel in hoc mundo plantata. Grego. in omel. Tercio autem dominus ad ficulneam ve nit. quia naturam generis humani ante legem. sub lege sub gracia expectando. admonendo. visitando. requisiuit. Sed tamen in tribus annis fructum se non inuenisse conqueritur. quia quorundam prauorum mentes nec inspirata lex naturalis corrigit. nec precepta erudiunt. nec incarnationis eius miracula conuerterunt. Theo. tercio eciam natura nostri fructum petita non tribuit. semel quidem cum in paradiso preuaricati sumus preceptum. Secundo autem cum in lege vitulum conflauerunt. tercio cum saluatorem re nuerunt. Sic et triennium intelligendum est pro tribus etati bus. pueritia virili et senili. Grego. in omel. Sed cum magno timore audiendum est quod dicitur. Succide eam vt quid terram occupat. Unusquisque enim iuxta modum suum in quantum locum vite presentis tenet. si fructum bone operationis non exhibet. velut infructuosa arbor terram occupat. quia in eo loco in quo ipse est et alijs operan di occasionem negat. Basil. proprium enim est di uine propiciacionis non silenter penas infligere. sed pre mittere minas reuocando ad penitenciam. sicut ninitis fecit. vnde et nunc cultori dicit. succide eam. Prouocans quidem ipsum ad curam eius. suscitans vero sterilem animam ad producendos debitos fructus. Gregorius. Plagam. Igitur nec nos feriamus subito. sed prius leam misericordia. ne faciemus ficum potentem ad huc fruc tum facere. quam forsitan curabit periti custodis stu dium. Unde et hic subditur. Et ille respondens dixit. Domine dimitte illam hoc anno vsquequo dum fodiam circa il lam. Grego. in omel. Per cultorem vinee preposi torum ordo exprimitur. qui dum presunt ecclesie dominice vinee curam gerunt. Theo. vel pater familias deus pater est. Cultor vero christus qui ficum amputari vt sterilem non permittit. quasi ad patrem diceret. Si per legem et prophetas fructum penitentie non dederunt. meis eos irrigabo passionibus et doctrinis. et forsitam dabunt obedientie fructum. Aug. de ver. domini. vel colonus qui intercedit est omnis sanctus qui intra ecclesiam orat pro eis qui sunt extra ecclesiam dicens. Domine dimit te illam. hoc anno id est in tempore isto sub gracia vsque dum fodiam circa illam. Circumfodere est humilitatem et penitentiam docere. Fossa enim est humilis terra. Stercus autem in bono intellige. sordes sunt sed fructum dant. sordes cultoris dolor est peccatoris. Qui autem agunt penitentiam in sordibus agant et veraciter agant. Greg. in omel. vel peccata car nis stercora vocantur. ex stercore igitur ad fructum reuiuiscit arbor. quia de consideratione peccati ad bo na se opera resuscitat animus. Sed sunt plerique qui in crepationes audiunt. et tamen ad penitentiam redire con temnunt. Propter quod subditur. Et siquidem fecerit fructum. Aug. de ver. do. Bene. scilicet erit. Sin autem in futurum succides eam. quando. scilicet in iudicio venies iudicare viuos et mortuos. Interim modo parcitur. Grego. in omel. Qui autem nunc non vult ad fe cunditatem pinguescere per increpationem illic cadit. vnde iam resurgere per penitentiam non valet

Erat autem docens in sinagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo. et erat incli nata. nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset ihesus vocauit ad se. et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus et confestim erecta est et glorificauit eum. Respondens autem archisinagogus indignans quia sabbato cu rasset hominem ihesus. dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet operari. in his ergo venite et curamini et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. hipocrita vnusquisque vestrum in sabbato non soluit bouem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare. Hanc autem filiam abra he quam alligauit sathanas ecce decem et octo annis non oportebat solui a vinculo isto. die sabbati. et cum hec diceret. erubescebant om nes aduersarij eius et omnis populus gau debat in vniuersis que gloriose fiebant ab eo. Ambro. Cito quod de sinagoga dixerat. indicauit. ad ipsam vtique arborem venisse se monstrat. qui in eadem predicabat. vnde dicitur. Erat autem docens in sinagoga eorum sabbatis. Cris. Docet quidem non seorsum. sed in si nagogis secure in nullo dubitans nec aliquid contra legem moisi statuens. Sabbato autem quia tunc iudei

legi vacabant. ¶ Ciril. Ad expugnationem autem
corruptionis ⁊ mortis ⁊ inuidie diaboli contra nos.
prodije icarnatiõe verbi Et hoc aparet ex ipſis euē
tibus Sequit̄ em̄ Et ecce mulier que habebat ſpiri
tum infirmitatis annis .xviij. Dicit aūt ſpm̄ infirmi
tatis quia mulier hec patiebat̄ atrocitate diaboli de
relicta a deo ꝓpter ꝓpria crimīa vel ꝓpter tranſgreſ
ſionem ade. ob quā humana corpora infirmitatem ⁊
mortem incurrerūt Dat aūt ſup hoc deus diabolo po
teſtatem. ut hoīes mole aduerſitatis depreſſi velint
ad meliora trāſire Genus autem īfirmitatis oñdit
dicens Et erat inclinata. nec omnino poterat ſurſū
reſpicere ¶ Baſi. Brutorū ſiquidem caput humi de
flexum ē. terram cernit Caput hoīs erectum ē in ce
lum oculi ſupna conſpiciūt Conuenit em̄ ei querere
ſupna trāſcendere terrena menitu ¶ Ciril. Oſtēdēs
aūt dominus aduentum ſuū in hunc mūdum diſſolu
tiuū eſſe humanarū paſſionū. mulierem ſanauit vñ
ſequit̄ Quā cū vidiſſet iheſus vocauit ad ſe. ⁊ ait
illi Mulier dimiſſa es ab infirmitate tua Vox aptiſ
ſima deo. plēa maieſtate ſupna Fugat em̄ morbo im
peratorio nutu qui etiā manus illi imponit Sequitur
em̄ impoſuit illi manus ⁊ confeſtim erecta ē ⁊ glori
ficabat deum. in quo oportet perpendere ſacrā carnē
induiſſe virtutem diuinā Erat em̄ ipſius dei caro.
nō autem alicuius alterius quaſi ſeparatim exiſtētē
filio hoīs a filio dei. ſicut falſo aliquib; viſum ē Sꝫ
igrate ſinagoge preſul poſtq̄ vidit feminā humi re
pentem ſolo tactu erectā ⁊ diuina referentem magna
lia ardens domini gloria. irretitur īuidia. arguitq̄
miraculum quaſi niderit ſollicitari pro ſabbato. vñ
ſequit̄ Reſpondens aūt archiſinagogus indignans
quia ſabbato curaſſet hominē iheſus. dicebat turbe
ſex dies ſūt in q̄bus oportet opari. in his g° veīte ⁊
curami ⁊ non in die ſabbati Hortat̄ ceteris dieb; di
ſperſo ⁊ ꝓpriis vacātes opib; nō ſabbō vidre ⁊ mi
rari prodigia dñi ne forte cōīt. ſꝫ dic̄ lex ꝓhibuit ab
ope manuali die ſabbati abſtinere. nūquid ab eo qd̄
verbo ⁊ ore fit. Vſſes ergo cōmedere ⁊ potare ac
loqui ⁊ pſallere ī ſabbato Et ſi nec legem legis. cur
tibi ſabbatum Ceterū ſi manuale op° lex prohibuit
quomodo manuale opus eſt feiam v̄bo erigere.
¶ Ambro. Demq̄ ⁊ deus ab opibus mundi quieuit
nō ab opib; quib; ſempiterna ⁊ iugis opatio ē. ſicut
filius ait Pater meus uſq̄ mō opat̄. ⁊ ego operor.
vt ad ſimilitudinē dei ſecularia noſtra opa nō religi
oſa ceſſarent Vnd̄ dñs ſpecialiter ei reſpondit Seq̄
tur em̄ Reſpondit aūt ad illum dominꝰ ⁊ dixit hi
pocrita Vnuſquiſq̄ vr̄m ī ſabbato nō ſoluit bouem
ſuū aut aſinū a preſepio. ⁊ ducit ad aquare. ¶ Ba
ſilius Hipocrita ē qui ī theatro aſſumit alienam ꝑ
ſonam. ſic ⁊ ī uita p̄ſenti quidam alia gerunt ī corde
⁊ alia ſupficialiter oſtendunt hominibus ¶ Crīſ. Nō
igit̄ dicit hipocritam principem ſinagoge. quia faciē
habebat legis cultoris Mēs vero eius erat verſuti
⁊ mundi Non em̄ turbat̄ ꝓpter ſabbatum quia vio
latur. ſed ꝓpter xp̄m quia glorificat̄. tu tamen atten
de q̄ vbi quidem opus fieri iuſſit. ſicut cum paraliti
co iuſſit grabatum tollere. trāſtulit ſermonē ad ma
ius conuicēs eos ꝑ dignitatem patris cum dicit. Pr̄

meus uſq̄modo opat̄. ⁊ ego opor. hic aūt vbi to
tum faciens vero nihil aliud adijcit ex his que ipſi
faciebāt calumniā ſoluit ¶ Ciril. Arguit̄ aūt archi
ſinagogꝰ. ut hipocrita dum bruta quidem adaquat
in ſabbato mulierem vero non magis genere q̄ fide
filiā abrahe ñ dignū putat ſolui ab egritudinis vīcu
lo vñ ſubdit̄ Hāc aūt filiā abrahe quā alligauit ſatha
nas ecce. xviij. annis nō oportuit ſolui a vinculo iſto
die ſabbati Valebat ſiquidem mulierē tanq̄ qua
drupedia cernere terram. q̄ hoīm ſtaturā recipere.
dūmodo xp̄s nō magnificaret̄ Nō aūt erat eis quid
reſponderent. ſed ipſi ſibiipſis erant irrefragabil̄ re
prehenſio. vnd̄ ſequit̄ Et cum hec diceret. erubeſce
bant omnes aduerſarij eius Sed populus quaſi cō
moda ex miraculis conſequēs letabat̄ de ſignis. vnd̄
ſequit̄ Et oīs populus gaudebat ī vniuerſ̄ q̄ glori
oſe fiebant ab eo. nam claritas operū omnē queſtiōē
ſoluebat apud eos qui nō querebāt mentib; ꝑuerſis
¶ Grego. ī omel. Miſtice aūt hoc ſignificat ficul
nea īfructuoſa qd̄ mulier inclinata. Humana enim
natura ad peccatum ex voluntate corruēs quia fru
ctum obedientie ferre noluit. ſtatum rectitudis amiſ
ſit ⁊ hoc ſignificat ficulnea reſeruata qd̄ mulier ere
cta ¶ Ambro. Vel ficus ſinagogā figurat. Denq̄ ī
muliere īfirma quaſi eccleſie figura ſuccedit que cū
menſurā legis ⁊ reſurrectionis impleuerit. ī illa qui
ete perpetua in ſublime erecta faſtigiū inclinationem
noſtre īfirmitatis ſentire ñ poterit. nec aliter curari
potuiſſet hec mulier. niſi quia legē ipleuit ⁊ grām.
Iſta ī decē verbō legis pfectio ē. ī octauo numero re
ſurrectiōis plenitudo ¶ Gre. ī omel. vel aliter. ſexto
die hō factus ē. atq̄ eodem ſexto die opa cuncta dñi
pfecta ſunt Senarius aūt numerꝰ ī trigonū ductꝰ
xviij. facit q̄a ergo hō qui ſexto die factus eſt. perfe
cta opa hr̄e noluit. ſed añ legē ſub lege atq̄ exordio
inchoantis grē infirmus extitit. xviij. annis mulier
curua fuit ¶ Aug. de ver. do. Qd̄ ergo ſignificauit
triennium ī arbore. hoc. xviij. anni ī illa muliere qua
ter ſeni. xviij. faciunt. Curua aūt erat ſurſum aſpi
cere nō poterat. q̄a ſurſū corda ſine cā audiebat.
¶ Gre. ī omel. Oīs. n. peccator terrena cogitans ce
leſtia nō requirēs. ſurſū reſpicere nō valet. q̄a dum
deſideria inferiora ſequit̄ a mētis ſue rectitudie cur
uat̄. ⁊ hꝰ ſp uidet qd̄ ſine intermiſſiōe cogitat vocauit
eā dñs ⁊ erexꝰ q̄a illuīauit ⁊ adiuuit. vocat. n. q̄ſq̄
ſꝫ non erigit. q̄a plerūq̄ videꝰ q̄ agēda ſūt. ſꝫ opa ñ
impleꝰ. vſitata em̄ culpa obligat mentē. ut nequaq̄
ſurgere poſſit ad rectitudinē Conat̄ ⁊ labit̄. q̄a vbi
diu ſpōte ꝑſtitit. ibi cū noluerit cadit ¶ Amb. Opus
aūt ſabbati ſignū futuri ē q̄ vnuſq̄ſq̄ ꝑfunctꝰ lege
⁊ grā ꝑ miſericordiā dei corpee fragilitatis moleſtijs
exuet̄ Cur aūt aliud aīal indicauit niſi ut oſtēderet
futurū vt iudaicus ⁊ gentilis populus ſitim corpo
ris eſtuſq̄ mūdi hꝰ dñici fōtis vbertate depōat ⁊ ſic
ꝑ euocatiōē duorū ꝑplorū eccliaꝫ ſaluā futurā ¶ Be
Filia aūt abrahe ē aīa quecūq̄ fidel. vel eccleſia de
vtroq̄ ꝑplo ad fidei vnitatē collecta. idem gꝰ mulier
ē bouē vel aſinū ſolutū a p̄ſepio potū duci. qd̄ ē fi
liam abrahe a vinculo nr̄e inclinationis erigi.

¶ Dicebat ergo cui ſimile eſt regnum dei ⁊ cui ſimile eſſe exiſtimabo illud? Simile eſt grano ſynapis qđ acceptū hō miſit in ortū ſuum ⁊ creuit ⁊ factum eſt in arborem magnā Et volucres celi requieuerūt ī ramis eius Et iterū dixit Cui ſimile eſtimabo regnū dei? Simile ē fermēto qđ acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria donec fermētaretur totum

¶ Glo. Erubeſcentibus aduerſarijs ⁊ populo gaudente de his que glorioſe fiebāt a xp̄o profectū euāgelij conſequēter ſub quibuſdā ſimilitudinibꝫ manifeſtat Vn̄ dr̄ Dicebat ergo cui ſimile ē regnū dei ⁊ cui ſiē eſtimabo illud? Simile ē grano ſinapis ¶ Ambr. Alio loco granum ſinapis legitur vbi cōferetur Ergo ſi regnum celoꝝ ſicut granū ſinapis ē ⁊ fides ſicut granum ſinapis. fides ē vtiqꝫ regnū celorum qđ intra nos ē. granū quidem ſinapis res ē vilis ⁊ ſimplex. ſi teri cepit. vim ſuam fundit. Et fides ſimplex primo videt. ſꝫ ſi atterat adverſis grām ſue virtutis effundit. grana ſinapis martyres ſunt. habebant odorem fidei. ſꝫ latebant. venit pſecutio cōtuſi ſunt gladio. p totius mundi terminos grana ſui ſparſere martyrij Ipſe etiam dn̄s granum ē ſinapis. ipſe voluit ut diceremus xp̄i bonus odor ſumus ſeminari voluit velut granum ſinapis. qđ acceptum hō miſit ī hortum ſuum In horto em̄ xp̄s captus ⁊ ſepultus ē Ubi etiā reſurrexit ⁊ factus ē arbor. vn̄ ſequit Et factum eſt ī arborem magnā. dn̄s enim nr̄ granū ē cum ſepelit in terra. arbor cum eleuat in celum Eſt etiam arbor mundū obumbrās. vnde ſeqt Et requieuerūt volucres celi ī ramis eius Poteſtates celorum ⁊ quicunqꝫ ſpiritalibꝫ factis euolare meruerunt. ramus ē petrus ramus eſt paulus. in quorum ramis ⁊ quoſdam diſputationū receſſus qui eramus longe aſſumptis virtutum remigijs aduolamus. Ergo ſemina ī hortum tuū xp̄m hortus vtiqꝫ ē locus plenus florum. in quo grā tui operis efflorescat ⁊ multiplex odor varie virtutis exhalet ibi ſic xp̄ē vbi fructus eſt ſeminis. ¶ Cirillus. Vel aliter regnum dei eſt euāgelium p qđ acqrimus poſſe regnare cum xp̄o Sic igit ſinapis ſemen ſuꝑat quidē quātitate ſeminibus olerum alioꝝ Creſcit aūt a deo ut pximū fiat vmbraculum auiū. ſic ⁊ ſaluatoris doctrina pēs paucos erat ī principio. ſꝫ poſtea recepit augmētū ¶ Beda. Hō autem xp̄s ē. hortus ē eccleſia eius diſciplinis excolenda q̄ bn̄ dicit granū accepiſſe. q̄a bona que nobis cum p̄re tribuit ex diuinitate nobiſcum accipit ex humanitate Creuit aūt euāgeliū p̄dicatū cunctum diſſeminata p orbem. Creſcit ⁊ in mēte cuiuſlibet credentis quia nemo repente fit pfectꝰ creſcente aūt non herbaꝝ que velociter areſcunt ſꝫ arborum inſtar exurgit Rami huꝰ arboris dogmatum ſunt diuerſitates. in quibus aīe caſte ꝟtutū pēnis ad ſuperna tendentes nidificant ⁊ requieſcunt. ¶ Theo. Vel hō quilibet granū ſinapis id ē euāgelicū fermentū accipiēs ⁊ ī horto aīe ſue ſerēs arborē magnā facit. ut ⁊ ramos pducat ⁊ celi volatilia id ē qui terrenis ſupeminent ī ramis predicationis id ē in expanſis conſiderationibus requieſcunt. Paulꝰ em̄ quaſi granū modicum accepit anime rudimētū ſꝫ plantans illud in viridario ſuo. produxit multas ⁊ bonas doctrinas in quibus habitant. qui ſunt intellectu excelſi Puta dionyſius iherotheus ⁊ alij quāplures Deinde ſimile dicit fermento regnum dei Sequitur em̄ Et iteꝝ dixit Cui ſimile eſtimabo illud? ſimile eſt fermento ¶ Ambro. Pleriqꝫ fermētū xp̄m putāt. quia fermentū ex farina ꝟtute non ſpecie generi ſuo preſtat. Sic ⁊ xp̄us ex patribus eq̄lis corpore ſed dignitate incomparabilis ꝑeminebat. igit ſancta eccleſia typum mulieris figurat. de qua ſubditur. Qđ acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria donec fermentaret totum. ¶ Beda. Satum ē genus mēſure iuxta morem puincie paleſtine vnū ⁊ dimidium modium capiens ¶ Amb. Farina aūt hꝰ mulieris nos ſumus que dn̄m ihm̄ in interioribus nr̄e mentis abſcōdit. donec nr̄a ſecreta penetralia calor ſapientie celeſtis obducat Et quia ī tribus mēſuris abſconditum dicit eſſe fermentum. congrue viſum ē ut dei filium crederemus abſconditum in lege ac optum ī pplexus euāgelicis predicationibꝫ adimpletuꝫ Me tamē ſequi iuuat qđ ipſe dn̄s docuit fermentū eſſe ſpiritalem doctrinaꝫ eccleſie Eccl̄ia aūt renatū hominē in corpore ⁊ aīa ⁊ ſpū fermento ſpiritali ſanctificat. cum tria hec pari quadam cupiditatum lāce conſentiunt ⁊ equalis aſpirat ꝯcordia voluntatum Itaqꝫ ſi in hac vita tres menſure in eodem māſerint donec fermēntentur. ⁊ fiant vnum. erit in futurum diligentibꝫ xp̄m incorrupta cōmunio ¶ Theo. Vel p feminā intelligas animā tria vero ſata trinam ptem eius rationabilem traſcibilem ⁊ cōcupiſcibilem. Si igitur aliquis in hac trina parte condiderit verbuꝫ dei. faciet hoc totum ſpiritale. ut nec rationale peccet in documentis. nec ira aut concupiſcentia enormiter feratur. ſed conformet verbo dei ¶ Aug. de ver. do. vel tria ſata farine genus humanū eſt. qđ de tribꝫ noe filijs ē reparatum. Mulier que abſcōdit fermentum dei ſapientia ē ¶ Euſe. vel aliter fermētū dn̄s noiat ſpm̄ſanctum quaſi virtutem procedentem ex ſemine id ē ꝟbo dei Tria aūt ſata farine ſignificant notitiā p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. quā mulier id ē diuina ſapientia ⁊ ſpūſſanctꝰ largit ¶ Beda. vt fermentū dilectionem dicit que feruere facit ⁊ excitat mentem abſcondit ergo mulier id eſt eccleſia fermētum dilectionis in ſata tria quia ꝑcipit ut diligamꝰ deum ex toto corde. ex tota aīa. ⁊ ex tota virtute. ⁊ hoc donec fermentet totum id ē donec caritas totam mentem in ſui pfectionē cōmutet qđ hic inchoatur ſed in futurum perficietur.

¶ Et ibat per ciuitates ⁊ caſtella docens ⁊ iter faciens in iheruſalē Ait autem illi quidam domine. ſi pauci ſunt qui ſaluantur? Ipſe autem dixit ad illos Cōtendite intrare per anguſtam portam. quia multi dico vobis querunt intrare ⁊ non poterunt Cū

autem intrauerit paterfamilias ⁊ clauſerit
hoſtiū ⁊ incipietis foris ſtare ⁊ pulſare ho
ſtium dicentes Domine aperi nobis Et re
ſpondens dicet vobis. neſcio vos vnde ſitis
Tunc icipietis dicere Manducauim⁹ corā te
⁊ bibim⁹ ⁊ ī plateis noſtris docuiſti Et di
cet uobis Neſcio uos vñ ſitis diſcedite a me
oēs operarȳ iniq̄tatis ibi erit flet⁹ ⁊ ſtridor
dētiū cū uideritis abraā iſaac ⁊ iacob ⁊ oēs
pphetas ī regno dei vos aūt expelli foras
⁊ veniēt ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ aqlōe ⁊ au
ſtro ⁊ accubent ī regno dei. ⁊ ecce ſt nouiſſi
mi q̄ erāt p̄mi ⁊ ſūt p̄mi q̄ erāt nouiſſimi.
Glo. Premiſſis ſimilitudinibus de multiplicatiōe
euāgelice doctrine eius diffuſioni vbiq̄ predicando
itēdit vnde dicit ⁊ ibat p ciuitates ⁊ caſtella docēs
⁊ iē faciēs ī ierusalē Theo. Nō em̄ ſola parua
loca viſitabat ſicut faciunt qui ſimplices fallere vo
lunt neq̄ ſolas ciuitates vt oſtentatores faciunt ⁊
gloriam querentes ſ; ſicut cōmunis dn̄s ⁊ pater oī
bus prudens oīa circuibat. non aūt viſitabat muni
cipia vitans ierusalem ac ſi timeret legiſperitorū
reprehenſiones aut mortem que poterat inde cōtin
gere vnde ſubdit Et iter faciens in ierusalem nā
vbi plures erant egroti ibi ſe medicus magis inge
rebat Sequit ait aūt quidam illi domine ſi pauci ſūt
qui ſaluant Glo. Que quidem queſtio ad hoc p
tinere videt de quo ſupra agebat Nā ī premiſſa ſi
militudine dixerat q̄ requieuerunt volucres celi ī
ramis eius p qd̄ intelligi poteſt multos eſſe qui ſa
lutis requie conſequerent Et quia ille vnus pro oī
bus queſierat dominus non ſingulariter ei reſpon
det Vnde ſequit Ipe aūt dixit ad illos Contendite
intrare p anguſtam portā Baſi. Sicut em̄ ī via
terrena exitus a recto multam latitudinē habet ſic q̄
egredit a tramite ducente ad regnū celorū in multa
latitudine errorīs reperit Rectum aūt iter ē angu
ſtum qualibet declinatione periculoſa exiſtēte ſiue dex
troſum ſiue ſiniſtroſum ſicut in pōte a quo vtriq̄
diuertens flumini imergit Cirl. Anguſtia etiam
porte erumnā ⁊ patiētiā ſanctorū ſignificat ſicut em̄
pugnarum victoria atteſtat militis ſtrenuitatem ſic
p̄celarū efficiet valida perpeſſio laborū ⁊ temptatio⁹
Cris. Quid eſt ergo qd̄ domin⁹ alibi dicit iugū
meum ſuaue ē ⁊ onus meū leue Non quidem cōtra
dicit ſ; hoc dictum ē ppter temptationū naturam
Illud vō ppter affectum trāſeuntiū Eſt em̄ moleſtū
aliquid nature facile reputari qn̄ id affectantes am
plectimur Si etiā via ſalutis āguſta erit ī introitu
tamen p eam puenit ad latitudinē. Econtrario vō
lata deducit ad interitum. Greg. xi. moral. Dictu
rus aūt anguſte porte introitū p̄miſit Contendite
quia niſi mentis contentio ferueat vnda mūdi nō vi
citur p quā anima ſemp ad ima reuocatur Cirl.
Non videt aūt dn̄s ſatiſfacere querēti verū pauci
ſunt qui ſaluent dū declarat viā p quā quiſq̄ poteſt
fieri iuſtus. Sed dicendum q̄ mos erat ſaluatoris

nō reſpondere interrogantibus ſm̄ q̄ eis videbat quo
ciens inutilia querebant ſ; reſpiciēdo q̄ vtile audi
entibus foret Quid aūt cōmodi conueniret audiētib⁹
ſcire an multi ſint qui ſaluent an pauci neceſſarius
aūt magis erat ſcire modum quo aliquis pueniet ad
ſalutem. Diſpenſatiue ergo ad queſtionē vaniloq̄ū
nihil dicit ſed trāſfert ſuū ſermonē ad rē magis ne
ceſſariam Aug. de ver. do. vel aliter Cōfirmauit
dn̄s qd̄ audiuit ſci; q̄ pauci ſūt qui ſaluant. quia per
anguſtam portam pauci intrāt Alio autem loco hoc
idem ipē ait Arta ē via que ducit ad vitam ⁊ pauci
ſunt qui ingrediunt p illā Vnde ħ ſubdit. q̄a multi
dico vobis querunt intrare Beda Salutis amore
prouocati Et non poterunt itineris aſperitate deter
riti Baſi. Vacillat em̄ anima quādoquidem conſi
derat eterna eligendo virtutem. qn̄ preſentia reſpi
cit preferendo illecebras hic iuenit ocia carnis illic
ſubiectionē ipſius hic ebrietatem illic ſobrietatē
hic diſſolutos riſus illic copiam lacrimarum Hic
choreas illic orationes hic fiſtulas illic fletus hic
luxuriam illic caſtimoniam Aug. de verbis domi
Non autem contrarius ſibi ē dn̄s qui dixit q̄ pau
ci ſunt qui intrant per anguſtam portam Et alibi
dicit Multi ab oriente ⁊ occidente veniēt Pauci ſūt
in comparatione pditorum multi ī ſocietate angelo
rum Vix videntur grana quādo area triturat ſed
tanta maſſa proceſſura eſt de area hac vt impleat
horreum celi Cirl. Qd̄ aūt deteſtabiles ſint qui in
trare non poſſint p euidens exemplum declarauit
ſubdens Cum aūt intrauerit paterfamilias ⁊ clau
ſerit hoſtium incipietis foras ſtare ⁊ pulſare hoſtiū
dicentes Domine aperi nobis Sicut ſi paterfamilias
qui multos ad conuiuiū vocauit ingreſſo cum con
uiuis ⁊ hoſtio recluſo poſtmodum pullantes abuci
ant Beda. Eſt aūt paterfamilias xp̄us qui cum
vbiq̄ ex diuinitate ſit illis iam int⁹ eſſe dicit quos
in celo preſentia ſua viſione letificat ſed quaſi foris ē
his quos in hac peregrinatione certantes occultus
adiuuat Intrabit vero cum totā eccleſiam ad ſui
contemplationem perducet Claudet hoſtium cum re
probis locum penitentie tollet qui foris ſtantes pul
ſabunt id eſt a iuſtis ſegregati Miſericordiam quā
cōtempſerunt fruſtra implorabunt Vnde ſequitur
Et reſpondens dicet vobis neſcio vos vnde ſitis.
Grego. ij. mora. neſcire dei improbare ē ſicut ⁊
neſcire mentiri vir verax dicit qui labi p mendaciū
dedignatur non q̄ ſi mentiri velit neſciat ſed q̄ falſa
loqui veritatis amore cōtemnat Veritatis igitur lu
men tenebras quas reprobat ignorat Sequit tūc
incipietis dicere manducauimus corā te ⁊ bibimus
⁊ in plateis nr̄is docuiſti Cirl. Hoc iſraelitis cō
uenit qui ſm̄ ritum legis offerētes deo victimas ede
bant ⁊ gaudebant Audiebāt etiā ī ſinagogis libros
moiſi qui in ſuis ſcriptis nō que ſua ſunt ſed que dei
tradebat Theo. Vel ſimpliciter ad iſraelitas dicit
eo q̄ ex eis xp̄s ſm̄ carnem natus ē ⁊ cum eo cōme
debant ⁊ bibebant ⁊ eum predicantem audiebant
ſ; ⁊ xp̄ianis hec cōgruēt nos em̄ cōmedim⁹ corpus
xp̄i ⁊ bibim⁹ ſanguinē eius quotidie ad menſam my
ſticam accedentes docet q̄ ī plateis animarū noſtrarū

¶ Beda. Ut miſtice manducat corā dño ⁊ bibit. q̄ verbi pabulū auide ſuſcipit. vnde quaſi exponendo ſubdit In plateis nr̄is docuiſti Scriptura eniʒ in obſcurioribꝰ cibus ē. quia quaſi exponendo frangitur ⁊ manducando glutit̄ Potus ē ī apertoribus ſicut inuenit̄. non aūt feſtiuitatū epulatione que ſidei pietas nō commendat ¶ Non ſcio. Eternā ſcripturarū notiā deo facit. quē operū iniquitas indignum oſtendit. vnde ſubdit̄ Et dicet vobis. neſcio vos vnd̄ ſitis. diſcedite a me operarij iniquitatis ¶ Baſi. Illis forſitan loquit̄ quos deſcribit apoſtolus in propria ꝑſona dicēs. Si linguis hoīm loquar ⁊ angelorum ⁊ habeam omnē ſciētiā ⁊ diſtribuero facultates meas in cibos pauperū caritatem autem nō habuero. nihil mihi prodeſt. Qd̄ em̄ nō fit diuini amoris intuitu. ſʒ ad acquirēdū ab hoībus laudeʒ nō habet laudē apud deū ¶ Theo. Attēde etiā ꝙ deteſtabile ſit illis ī quorū plateis dñs docet. Unū ſi docēteʒ eum audiemus. nō ī plateis. ſʒ in anguſtijs ⁊ humilibus cordibus. nō erimus deteſtabiles ¶ Beda. Duplex aūt oſtēdit̄ gehenne pena. ſcʒ frigoris ⁊ feruoris. vnde ſequitur. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium Fletus enim de ardore ſtridor dencium de frigore ſolet excitari. Vel ſtridor dentium prodit indignantis affectum. ꝙ qui ſero penitet. ſero ſibi iraſcatur ¶ Cle. Vel ſtridebunt dentes qui hic de edacitate gaudebant. flebunt oculi qui hic ꝑ concupiſcētias vagabant̄ Per vtrūqʒ aūt veram impiorū reſurrectionem deſignat ¶ Theo. Pertinet etiam hoc ad iſraelitas cū quibꝰ loquebat̄. qui ex hoc maxīe perdolebant̄ ꝙ gentiles cū patribus requieſcunt ipſi vero excluduntur. Unde addit. cum videritis abrahā yſaac ⁊ iacob ⁊ omnes ꝓphetas in regno dei vos aūt expelli foras. ⁊ venient ab oriente ⁊ occidente ⁊ ab aquilone ⁊ auſtro ⁊ accumbent ī regno dei ¶ Euſe. Predicti enim patres ante tempora legis ſcḋm euāgelicam formā errorem multorum deorū derelinquētes aſſumpſerunt ſublimis dei noticiā quibus pares facti ſunt multi gentilium. ob ſimilē vitam. filij aūt eorum abnegationem ſunt paſſi ab angelica diſciplina Unde ſequit̄ Et ecce ſunt nouiſſimi qui erāt primi ⁊ ſunt primi qui erant nouiſſimi. ¶ Ciril. Iudeis eñ qui primū locum tenebant. prelate ſunt gentes. ¶ Theo. Nos aūt vt videt̄ primi ſumus. q̄ ab ipſis cunabulis rudimenta accepimus ⁊ forſitan erimus nouiſſimi reſpectu gētium qui circa finem vite credituri ſunt ¶ Beda Multi etiam prius feruentes poſtea torpent multi prius frigidi ſubito inardeſcunt multi in ſeculo deſpecti in futuro ſunt glorificandi. alij apud hoīes glorioſe in fine ſunt damnandi.

¶ In ipſa die acceſſerunt quidam phariſeorum dicentes illi. exi ⁊ vade hinc quia herodes vult occidere te Et ait illis Ite ⁊ dicite vulpi illi Ecce eijcio demonia ⁊ ſanitates perficio hodie. ⁊ cras ⁊ tertia die conſūmor Veruntamen oportet me hodie ⁊ cras ⁊ ſequēti die ambulare. quia non capit perire ꝓphetam extra iheruſalem. iheruſaleʒ iheruſalem que occidis ꝓphetas ⁊ lapidas eos qui mittuntur ad te. quotiēs volui cōgregare filios tuos. q̄ʒadmodū auis nidū ſuū ſub pēnis ⁊ noluiſti. ecce relinquet̄ domꝰ veſtra deſerta Dico autem uobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis Benedictus qui venit ī nomine domini.

¶ Ciril. Predicta dñi verba phariſeorū aīos prouocauerunt ad iram Videbant em̄ populos iam contritos fidē eius arripe itaqʒ q̄ſi ꝑdentes officiū populū preſidendi ⁊ deficientes in lucro. ſimulantes ſe eum diligere ſuadent illi vt inde diſcederet. vñ dr̄ In ipſa die acceſ. qui. phari. di. illi exi ⁊ vade hinc q̄a herodes vult occi. te. xp̄s aūt qui renes ⁊ corda ſcrutat̄. eis leniter ⁊ figuraliter reſpondet. vnd̄ ſequit̄ Et ait illis Ite ⁊ dicite vulpi illi ¶ Beda Propter dolos ⁊ inſidias herodem vulpem appellat qḋ plenum fraudis ē aīal in fouea ꝓpter inſidias latens. odore fetens nūq̄ʒ rectis itineribus incedens Que oīa herectis conueniunt quorū typum herodes tenet qui xp̄m id ē humilitatem xp̄iane fidei ī credentibus conat̄ extinguere ¶ Ciril. vel aliter videtur hic ſmo mutatus eſſe ⁊ non ſpectare ad perſonam herodis vt aliqui putauerunt. ſʒ magis ad phariſaicas fictiōes. pene em̄ ipſm phariſeum oñdit ꝓpe manētem dum dixit. Ite ⁊ dicite vulpi huic. ſicut in greco habetur vnd̄ hoc precepit dicēdum qḋ poterat vrgere phariſeorū turbam Ecce inquit eijcio demonia ⁊ ſanitates pficio hodie ⁊ cras. ⁊ tertia die conſumor Hoc ſe ꝑmittit operaturum qḋ iudeis diſplicebat ſcʒ ꝙ immundis imperaret ſpiritibus ⁊ eriperet a morbis īfirmantes. vſqʒdum ꝓpria ſponte ſuſtineret crucis patibulum. Quia vero phariſei credebant ꝙ manum trepidaret herodis. qui dñs erat virtutum. hoc excludit dicens Veruntamē opor. me ho. ⁊ cras ⁊ ſequēti die am. Qḋ dicit. oportet nequaq̄ʒ ſibi neceſſitatē ingruentem oſtendit. ſʒ magis arbitrio ꝓprie voluntatis ꝑgere quo volebat. quouſqʒ finem venerādē crucis ſubiret. cuius iam imminere tempus oſtendit. cum dixit hodie ⁊ cras ¶ Theophi. acſi dicat quid de morte mea cogitatis. ecce fiet poſt modicum Qd̄ aūt dicit̄ hodie ⁊ cras. hoc multos dies ſignificat ſicut ⁊ nos in cōmuni ſermone ſoliti ſumus dicere hodie ⁊ cras fit hoc. n̄ ꝙ fiat in tanta diſtātia temporis Et ut euāgelicum ſmonē euidencius exponamꝰ non intelligas ꝙ oportet me hodie ⁊ cras ambulare. ſʒ ſiſtas ī hodie ⁊ cras. deīde ſic iungas ⁊ ſequēti die ambu. Sicut ⁊ pluries numerādo conſueuimus dicere die dñica ⁊ ſecunda feria ⁊ tercia egrediar. q̄ſi computando duas vt tercia denotetur ſic ⁊ dominꝰ quaſi computando dicit. opor. me ho. ⁊ cras. ⁊ poſtea tercio die ire iheruſalem ¶ Aug. de con. euāge. Vel miſtice ab illo hec dicta intelligunt̄ ut referant̄ ad corpus eius qḋ eſt eccleſia. expellunt̄ enim demonia cum relictis illis ſuperſticionibus credunt in eum gentes ⁊ pficiuntur ſanitates cum ſcḋm precepta eiꝰ poſteaq̄ʒ fuerit diabolo ⁊ huic ſeculo renunciatū vſqʒ in finē reſurrectōis q̄ tanq̄ʒ tercia conſūmabit̄

hoc eſt ad plenitudinem angelicam per corporis etiã
immortalitatem pſicẽt eccleſia ¶ Theop. ſ; q̃a illi di
cebãt ei· exeas hinc quia herodes te querit occidere
in galilea loquẽtes· vbi regnabat herodes· oſtendit·
ꝙ non ĩ galilea ſed in iheruſalem preordinatum fue
rat ei pati Unde ſequit̃ Quia nõ capit propheta
pire extra ihrlm Cum audis· nõ capit id ẽ nõ decet
extra ihrlm ꝓphetam interimi ¶ Nõ putes vim coacti
uam iudeis iductã· ſ; quãtum ad eoꝝ affectũ ſanguis
auidũ cõuenienter hoc dicit· Velut ſiquis ꝑdonem
atrociſſimũ videns dicat ¶ Nõ oportet hãc viã in q̃
predo inſidiat̃ uiatoribꝰ immunẽ eẽ a ſanguine· ſic ⁊
nõ oportebat alibi q̃ꝫ vbi morabant̃ predones· pire
dñm ꝓphetaꝝ ¶ Nã aſſueti ꝓphetaꝝ· ſanguinibꝰ occi
dere ⁊ dñm· Unde ſequit̃ Iheruſalem ihrlm que occi
dis ꝓphetas ⁊ lapidas eos· q̃ mittunt̃ ad te ¶ Bed
Iheruſalem non ſaxa ⁊ edificia ciuitatis ſ; habita
tores vocat· quã pr̃is plangit affectu· ¶ Ciril· Ge
minatio eñi verbi miſerentis eſt· aut nimiũ diligen
tis ¶ Nam tãq̃ꝫ ad amicã negligentem amatorẽ ⁊ iõ
puniendã dñe loquit̃· ¶ Grego Sed ⁊ nois gemi
natio vehementem reprehenſionẽ oſtendit ¶ Nã que no
uit deum· q̃uo dei miniſtros ꝑſequit̃ ¶ Ciril· Quod aũt
eſſẽt imemores diuinoꝝ donoꝝ oñdit ſubdens· quo
tiens volui congregare filios tuos· quẽadmodum
auis nidum ſuũ ſub pennis ⁊ noluiſti Manuduxit
eos p ſapientiſſimũ moiſen· monuit p ꝓphetas· voluit
ſub alis· id ẽ ſub tegimine ſue v̄tutis illos habere· at
illi caruerunt tam deſiderabilibꝰ bonis igrati exiſtẽ
tes ¶ Aug· in enchi· Dic aũt ego volui ⁊ tu noluiſti
quaſi· d· illud aggregaui mea voluntate ſemp effica
ci Te nolente fecit· quia ĩgrata ſemp fuiſti ¶ Beda
Vulpe aũt qui herodem de ſua nece tractãtem vul
pem vocauit ſeipm aui comparat quia vulpes frau
dulentar ſemp auibꝰ inſidias ĩtendit ¶ Baſi· Filios
etiam ihrlm pullis ĩ nido comparauit· acſi dicat aues
quẽ in altum ꝯſueuerũt volare excepte ſunt a nocu
mentis inſidiantiũ· tu eñi eris vt pullus egens aliẽo
ſuffragio Matre igit̃ auolante auferens a nido· q·
impotens ad tutelam ⁊ debilis ad fugã· Unde ſequit̃
Ecce relinquet̃ domus veſtra deſerta ¶ Be· Ipaꝫ
ciuitatem quã nidũ vocauerat· ⁊ nũc domũ iudeorũ
appellat Occiſo eñi dño venerũt romãi ⁊ quaſi nidũ
vacuũ diripientes· tulerunt eoꝝ locũ gẽtẽ ⁊ regꝰ.
¶ Theo· vel domꝰ vr̃a· i· templũ· ac ſi dicat quãdiu
vrꝰ erat ĩ vob̃ tẽplũ erat meũ· ſ; poſtq̃ꝫ feciſtis ipm
ſpeluncã latronũ· nõ ẽ de cetero domus mea ſ; vr̃a.
Vel domũ dicit totam gẽtem iudeoꝝ· iuxta iᵒ Do
mus iacob· benedicite dño· p qđ oñdit ꝙ ipẽ erat q̃
gubernebat eos ⁊ eripiebat ab hoſtiũ manibꝰ Seq̃t̃
Dico aũt vob̃· nõ videbitis me donec veniat· cum di
cetis Benedictus qui venit ĩ noĩe dñi ¶ Aug· de con·
euã· Huic narratiõi luce nõ videt̃ aduſari ꝙ ẽbe dix
erunt veniente dño ĩ iheruſalẽ bñdictus q̃ venit in
noĩe dñi· q̃a nondũ illuc venerat· ⁊ nondum dictum
erat ¶ Ciril· Diſceſſerat eñi dñs a iheroſolimis tã
q̃ꝫ indignos exiñtes ſui pñcia deſerens· Deinde mltis
miraculꝭ factis rurſum iheroſolimam redit· vbi ei ẽba
occurrit dicẽs Oſanna filio dauid Benedictus q̃ ve
nit ĩ noĩe dñi ¶ Aug· d· con· euã· ſ; a ñ dic̃ lucas q̃
inde tunc acceſſit dñs ut nõ veniret· niſi eo tempore
quo iã iᵒ diceret̃ Perſeuat quippe in itinere ſuo do
nec veniat ihrlm· de illo ſuo aduẽtu q̃ ĩ claritate ven
turꝰ ẽ hẽ ſignificat ¶ Theo· tunc eñi ⁊ inuiti confite
bunt̃ eũ ſaluatorẽ ⁊ dñm· qñ nullꝰ erit eis moꝛ ꝓfe
ctꝰ Dicẽs aũt eis ñ videbitis me donec· ꝛc̃ ñ ſignificat
illã horã ſ; tẽpꝰ crucis· q· d· poſtq̃ꝫ crucifixeritis me
ñ ãplꝰ videbitis me· dõec iẽm veniã ¶ Aug· d· ꝯ· euã
Intelligendꝰ ẽ gᵒ lucas velle ꝑoccupaſſe ĩ ordiñ
narratiõis dñm ꝑduceret ihrlm aut eidem ciuitati iã ap
propinquãtẽ talia rñdiſſe monentibꝰ ut caueret he
rodem q̃ua matheus dicit eſſe locutũ· cũ iam ꝑuenif
ſet ihrlm ¶ Bed· vl̃ dic̃ nõ me videbitis· q· d· niſi pẽi
tentiã egeritis ⁊ confeſſi fueritis me filiũ oĩpotẽtis
pr̃is in ſecundo aduentu faciẽ meã non videbitis·

Capitulum. xiiii.

Et factum eſt cum intraret ido
mum cuiuſdã principis Phari
ſeorũ ſabbato mãducare panẽ
et ipſi obſeruabãt eũ Et ecce homo q̃dã hy
dropicꝰ erat ante illũ ⁊ rñdens ihẽſꝰ dixit
ad legiſperitos ⁊ phariſeos ſi licet ſabbato
curare? At illi tacuerũt ipẽ uo apphẽſũ ſana
uit euꝫ· ac dimiſit Et rñdens ad illos dixit
Cuiꝰ v̄r̃m aſinus aut bos in puteum cadet
⁊ non extrahet continuo eum in die ſabba
ti ⁊ non poterant ad hec reſpondere illi.

¶ Ciril· Quãuis dominus malitiã phariſeoꝝ cogno
ſceret· tamẽ eoꝝ fiebat conuiua ut pdeſſet pñtibꝰ p
vba ⁊ p miracula Unde ſubdit̃ Et factum ẽ cum in
traret ĩ domo cuiuſdam principis phariſeoꝝ ſabbato
mãducare panẽ· ⁊ ipſi obſuabãt eũ· ſi ſ; reuerentiã
legis contemneret· ⁊ an quicq̃ꝫ prohibitorum face
in die ſabbati Itaq; hidropico veniente in medium
interrogatione reprehendit inſolentiã phariſeorum
eũ arguere volentium Unde dr̃ Et ecce homo q̃dam
hidropicus erat añ illum Et rñs ihẽs dixit ad legi
peritos ⁊ phariſeos Si licet ſabbato curare ¶ Be·
Quod dr̃ reſpondiſſe ihẽs· ad hoc reſpicit qđ ꝑmiſſum
ẽ ⁊ ipſi obſeruabãt eum Dñs eñi nouit cogitatiões
hoĩm ¶ Theo· In ſua aũt interrogatiõe deridet eos
ſicut amẽtes· deo eñi benedicẽte ſabbatũ ipſi ꝓhibent
opari bona ĩ eo· dies aũt que bonoꝝ opã nõ admittit
maledicta ẽ ¶ Be· ſ; merito interrogati tacẽt q̃a ꝯ ſe
dictũ quicq̃d dixerint· vident· Nã ſi licet ſabbato cu
rare q̃re ſaluatorẽ an curet obſeruãt· Si non licet
q̃re ipſo ſabbato pecora curãt vnđ ſequit̃ At illi ta
cuerunt ¶ Ciril· neglectis igit̃ iudeoꝝ inſidijs· libe
rat a morbo hidropicũ· q̃ metu phariſeoꝝ remediũ
ñ poſtulabat ꝓpẽ ſabbatũ· ſ; ſolũ aſtabat ut aſpectu
miſertus eiꝰ ſaluaret eũ· qđ dñs agnoſcẽs nõ poſtulat
ab eo ſi vellet ſanus fieri· ſ; ꝓtinꝰ eũ ſanauit· vñ ſeq
tur Ipſe vero appre͂ſum eum· ac di· ¶ Theoph· In
quo ñ hoc ꝓſpexit dominꝰ ne ſcandalizaret phiſeos
ſ; vt benefaciat egẽti remedijs· decet eñi nos cũ ma
gna reſultat utilitas· nõ curare ſi ſtulti ſcandalizẽt

¶ Cirillus. Sed quia pharisei inepte tacuerunt. ſolus ipſe intelligibilem eorum imprudenciam conſideracio ne legis ad hoc vertis Vnde ſequitur Et reſpondens ad illos dixit Cuius veſtrum aſinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum in die ſabbati ¶ Theo. Quaſi dicat ſi prohibuit lex miſereri in ſabbato. ne curam habeas filii tui periclitantis in ſabbato Sed quid dico filii quando nec bouem permittis ſi periclitantem videris ¶ Beda. In quo ſic obſeruatores ſuos phariſeos conuincit ut eoſdem etiam auaricie condemnet. qui in liberatione animalium ſue auaricie conſulebant Quanto gratius hominem qui multo melior eſt pecore. Sbuit ¶ Aug. de con. euan. Congruenter autem hidropicum animali quod cecidit in puteum comparauit. humore laborabat. ſicut illam mulierem quam alligatam dixerat quam ſoluebat comparauit iumento quod ſoluitur ut ad aquam ducatur ¶ Beda Competenter quoque exemplum ſoluit quo eos ut oſtendat eos violare ſabbatum in opere cupiditatis qui eum violare arguunt in opere caritatis Vnde ſequitur Et non poterant ad hoc reſpondere illi. Miſtice autem hidropicus comparatur qui fluxus carnalium voluptatum exuberantia aggrauat. hidropicus enim morbo ab aquoſo humore vocabulum trahit ¶ Aug. de que. euan. Vt hidropicum recte comparamus diuiti auaro. Sicut enim ille quanto magis abundat humore inordinato. tanto amplius ſitit. ſic et iſte quanto eſt copioſior diuitiis quibus non bene vtitur. tanto ardencius talia concupiſcit ¶ Grego. xiiii. moral. Recte ergo hidropicus ante phariſeum curatur. quia per alterius egritudinem corporis in altero exprimitur languor ſeu egritudo cordis ¶ Beda. Bone autem in exemplo bouem et aſinum notat. ut vel ſapientes et hebetes. vel vtrumque populum ſignificet. ſcilicet iudeum iugo legis preſſum et gentilem nulla ratione domitum. omnes in puteo concupiſcentie diuerſos dominus extrahit.

¶ Dicebat autem et ad inuitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nupcias non diſcumbas in primo loco ne forte honoracior te ſit inuitatus ab eo et veniens is qui te et illum vocauit dicat tibi Da huic locum Et tunc incipias cum rubore nouiſſimum locum tenere Sed cum uocatus fueris. vade recumbe in nouiſſimo loco. vt cum venerit qui te inuitauit dicat tibi amice aſcende ſuperius Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus. quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur. et qui ſe humiliat exaltabitur.

¶ Ambro. Prius curatus eſt hidropicus In quo fluxus carnis exuberans anime grauabat officia. ſpiritus extinguebat ardorem Deinde docetur humilitas. dum in conuiuio nuptiali appetentia loci ſuperioris arcetur vnde dicitur. Dicebat autem ad inuitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent. dicens ad illos Cum inuitatus fueris ad nuptias. non diſcumbas in primo loco ¶ Ciril. Proſilire enim preproperé ad honores qui nobis non conueniunt indicat nos temerarios eſſe et noſtra facta vituperio replet. Vnde ſequitur Ne forte honoracior te ſit inuitatus ab eo et veniens his qui te et illum vocauit. dicat tibi Da huic locum et tunc incipias cum rubore nouiſſimum locum tenere ¶ Criſ. Et ſic quod concupiuit. nequaquam obtinuit ambitor ſui honoris. ſed paſſus eſt repulſam. et ſatagens qualiter abundet honoribus non honoratur Et quia nihil eſt equipollens modeſtie. auditorem ad oppoſitum ducit. non enim ſolum prohibet ambire primatum ſed et venerari vltima. Vnde ſequitur Sed cum vocatus fueris vade recumbe in nouiſſimo loco ¶ Cirillus. Si enim aliquis non vult aliis prelocari. hoc prouenit ex diuina ſententia. vnde ſequitur. Vt cum venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice aſcende ſuperius Hec dicens non grauiter obiurgat. ſed leniter iniungit. Sufficit enim monitio apud diſcretos. et ſic pro humilitate aliquis coronatur honore. vnde ſequitur. Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus ¶ Baſilius Occupare igitur locum vltimum in conuiuiis iuxta mandatum dominicum conueniens eſt. ſed rurſus in hunc contentioſe irruere reprobum tanquam interemptorium ordinis et cauſatiuum tumultus et de eo mota contentio equiparabit nos litigantibus de primatu Quapropter ſicut hic dominus dicit. expedit conuiuium facientem committere accubitus ordinem Sic enim in paciencia nos mutuo ſuſtinebimus honeſte et ſecundum ordinem omnia proſequentes. non ad apparentiam plurium. Nec videbimur humilitatem peractare per vehementem contradictionem. Magis autem per humilitatem patientiam obtinebimus Maius eſt enim ex repugnantia ſuperbie indicium quam ex primo accubitu quando eum cum imperio obtinemus ¶ Theo. Nemo autem putet premiſſam xpi doctrinam modicam eſſe et indignam culminis dei verbi Non enim preſumum dices eſſe medicum pollicitum ſanare podogram Nam vero digiti vel dentis dolorem nolentem curare Porro quod parua paſſio vane glorie que verſabat primos parentes accubitus Decebat igitur humilitatis magiſtrum omnem ramum praue radicis amputare. ſed et illud conſidera. quia preſto cena et paſſione primatus coram ſaluatore vexante miſeros opportunitatem habebat monitio ¶ Ciril. Oſtenſo igitur tam modico exemplo ambicioſorum contemptum et non ambitioſorum exaltationem adiungit magnum par uo generalem ſententiam proferens cum ſubdit Quia omnis qui ſe exaltat. humiliabitur. et qui ſe humiliat. exaltabitur. quod dicitur ſecundum diuinum iudicium non ſecundum humanam conſuetudinem. ſecundum quam plures concupiſcentes honorem conſequuntur. Alii vero ſe humiliantes inglorii remanent ¶ Theo. Porro non finaliter nec omnibus hominibus eſt reuerendus qui ſe honoribus ingerit Sed dum a quibuſdam honoratur. alii detrahunt ei. et quandoque etiam ipſi honorantes ¶ Beda Sed quoniam hanc admonitionem euangeliſta parabolam vocat. breuiter intuendum quid miſtice ſignificet quiſquis ad nuptias xpi et eccleſie inuitatus adierit membris eccleſie per fidem coniunctus. non ſe extollat quaſi ſublimior ceteris de meritis gloriando. Dabit enim locum honoratiori poſt inuitato cum illorum qui ſe in xpo ſecuti ſunt agilitate preitur. et cum rubore nouiſſimum locum tenet quando de aliis meliora cognoſcens quicquid de ſua opinione celſum ſenciebat. humiliat Sed recubit aliquis

in nouiſſimo loco ſm illud Quāto magn⁹ es humi
lia te ī omnib⁹ Veniēs aūt dn̄s quē humilem inuene
rit amici noīe beatificās aſcendere ſupius precipiet
Quicūq₃ enim humiliauerit ſe ſicut paruulus hic ē
maior in regno celoꝝ Pulcre aūt dr̄ Tunc erit tibi
gloria ne nunc querere incipias qđ tibi ſeruatur in
fine Poteſt etiam ⁊ hoc ī hac vita intelligi quia ſ̄tu
die dn̄s ſuas nuptias intrat ſupbos deſpiciens ⁊ hu
milibus ſepe tanta ſui ſpūs onera preſtās ut diſcū
bentium .i. fideliū cetus eos admirādo glorificet Ex
concluſiōe v̄o generali que ſubdit̄ manifeſte claret
p̄cedentē dn̄i ſermonē typice intelligēdū Neq₃ enī
oīs qui ſe coram hoīb⁹ exaltat humiliat̄ aut qui ī
cōſpectu hoīm humiliat exaltat̄ ab eis ſed qui ſe de
meritis eleuat humiliabit̄ a dn̄o ⁊ qui ſe de beneficiȷ̄s
humiliat exaltabitur ab eo.

¶ Dicebat autē ⁊ ei qui ſe inuitauerat Cū
facis prandium aut cenaꝫ noli uocare ami
cos tuos neq₃ fratres tuos neq₃ cognatos
neq₃ vicinos diuites Ne forte ⁊ ipſi te reīn
uitent ⁊ fiat tibi retributō ſ₃ cū facis ꝯuiuiū
voca pauperes debiles claudos cecos. Et
beatus eris quia non habent retribuere tibi
Retribuet̄ eīn tibi in reſurrectōe iuſtoꝝ.

¶ Theo. Ex duabus partib⁹ cena compoſita ſcȝ ex
vocantib⁹ ⁊ vocatis partem uocatoꝝ ad humilitatē
iam monuerat Conſequēter vocantem monēdo re
munerat retrahens eum ne grā hoīm conuiuaret.
Vnđ dr̄ Dicebat aūt ei qui ſe inuitauerat. Cum fa
cis prandiū aut cenā noli vocare amicos tuos neq₃
fratres tuos neq₃ cognatos neq₃ vicinos diuites.
¶ Cirl. Multe cāe ſūt quib⁹ amicicie fedus contra
hit̄ ⁊ illicitas quidem p̄termittemus Proponem⁹ aūt
naturales ⁊ morales Naturales q̄dem puta patris
ad filiū fratris ad fratrē ⁊ alioꝝ huiuſmodi Qđ ſi
gnificat dicēs Neq₃ fr̄es neq₃ cognatos Morales
aūt ſūt puta conuiua factus ē aut cōmanus ē Et
quātum ad hos dicit neq₃ vicinos ¶ Bed. Fratres
igit̄ ⁊ amicos ⁊ diuites alterutrū ꝯuiuia celebrare
nō quaſi ſcelus īterdicit ſed ſicut cetere neceſſitatis
humāe cōmercia ad promerēda uite celeſtis premia
nil valere oſ̄dit vnđ ſubdit Ne forte ⁊ ipi te re
⁊ fiat tibi retri. Nō ait ⁊ fiat tibi peccatū Cui ſile
ē id qđ alibi dic̄ Et ſi bn̄fecerit̄is his q̄ voƀ bn̄faciūt
q̄ voƀ ē grā Sunt tamē quedā mutua fratrū vici
noꝝq₃ diuitū ꝯuiuia q̄ nonſolū ī p̄ſenti retributiōeȝ
ſ₃ ⁊ damnationē percipiunt ī futuro que aut collatio
ne oīm celebrant̄ aut vicibus ſolent a ꝯtubnabilib⁹
exhiberi ī q̄b⁹ ad h̄ ꝯuenit̄ ut feda gerāt̄ copia vini
⁊ incitet̄ libidinis diuiſa volupta ¶ Cirl. Nō igit̄
hac ſpe aliȷ̄s beneficia conferamus vt nobis retribu
ant hec eīn frigida eſt intentio Vnde talis amici
cia celeri⁹ euaneſcit Si vero pauperem vocaueris
deū nūq₃ obliuiſcentem habebis debitorem Vnđ ſeq̄t̄
Sed cum facis conuiuiū voca paupes debiles clau
dos ⁊ cecos Quāto eīn minor ē frater tanto magis
per eum chriſtus accedit ⁊ viſitat Nam qui magnū
ſuſcipit ſepe per vanam gloriam facit ſed ⁊ vtilitas
plures querit̄ vt promoueat̄ per illum Poſſem q̄
cum plures ꝓponere ob h̄ celeberrimos ſanctoꝝ co
lētes ut ill̄ mediātib⁹ āpliorē grām obtineāt p̄ncipū
nō igit̄ illos queram⁹ q̄ noƀ retribuere pn̄t Sequit̄
eīn Et beat⁹ eris q̄a nō hn̄t retribuere tibi non g⁹
ꝯtemur cū nō recipim⁹ beneficiȷ̄ recōpēſationē ſ₃ cū
recipimus qm̄ ſi recepim⁹ nō āplius recipie⁹ illic
ſedſi minime retribuet hō tunc tibi deus retribuet
vnđ ſequit̄ Reti. n. ī re. iuſtoꝝ ¶ Be. Et ſi oēs re
ſurgūt iuſtoꝝ tn̄ reſurrectio dr̄ q̄a ī hac reſurrectōe
bt̄os ſe eē nō dubitant Ergo q̄ paupes ad cōuiuiū
vocat ī futo p̄mia recipiet q̄ aut amicos fr̄es ⁊ di
uites vocat recepit mercedē ſuā ſ₃ ⁊ ſi ꝓpt̄ deū facit
ī exēplū filioꝝ iob ſicut cetera fraterne dilectionis
officia ipe qui iuſſit remunerat ¶ Criſ. Sed dicis
immūdus ē paup ⁊ ſordidus laua eū ⁊ fac tecum ī
menſa ſedere Si veſtes ſordidas habet mundū īdu
mentū exhibeas xp̄us accedit p eū ⁊ tu friuola loq̄
ris ¶ Greg. miſe. Nō g⁹ negligas iacētes q̄ſi nullo
ſint digni Cogita q̄d ſine ⁊ p̄ſonitateȝ eoꝝ muñes
ſaluatoris induerunt imaginē futuroꝝ bonoꝝ here
des regni clauigeri accuſatores ⁊ excuſatores idē
nec non loquentes ſed īſpecti a iudice ¶ Criſ. Recte
ergo eos ſurſū in ſolaria ſuſcipe ſi non placet ſaltem
deorſū vbi ſunt ſubiugalia ⁊ famuli xp̄m ſuſcipias
vbi eīn n̄ eſt elimoſina non audet intrare diabol⁹ et
ſi non ſecum conſedeas mitte ſaltem eis de menſa fer
cula ¶ Orig. Miſtice vero qui vanam gloriā vitat
vocat ad ſpiritale conuiuium pauperes id eſt inperi
tos ut dicet debiles hoc eſt leſam conſcienciam habē
tes vt ſanet claudos id ē declinantes a ratione vt re
ctas ſemitas faciant Cecos id ē qui carēt contempla
tione veritatis ut veram lucem videant Quod aūt
dicitur Non poſſunt retribuere tibi id eſt non noue
runt reſponſum proferre.

¶ Hec cū audiſſet quidam de ſimul diſcum
bentibus. dixit illi Beatus qui mādu cabit
panem ī regno dei At ille dixit ei Hō q̄daꝫ
fecit cenam magnam ⁊ vocauit multos Et
miſit ſeruū ſuū hora cene dicere īuitatis ut
venirent quia iam parata ſunt oīa Et cepe
runt omnes ſimul̄ excuſare Primus dixit ei
Villam emi ⁊ neceſſe habeo exire ⁊ videre
illam. Rogo te habe me excuſatū Et ali⁹
dixit iuga boum emi quinq₃ ⁊ eo probare
illa rogo te habe me excuſatū. et ali⁹ dixit
Vxorē duxi ⁊ ideo non poſſum venire. ⁊ re
uerſus ſeruus nūciauit hec dn̄o ſuo. Tunc
irat⁹ p̄ſfamilias dixit ſeruo ſuo Exi cito ī
plateas ⁊ vicos ciuitatis ⁊ paupes ac debi
les cecos ⁊ claudos introduc huc Et ait ſer
uus Dn̄e factū eſt vt imperaſti ⁊ adhuc lo
cus eſt Et ait dominus ſeruo. Exi in vias
⁊ ſepes ⁊ compelle intrare ut impleat̄ do
mus mea. dico autem vobis ꝙ nemo viroꝝ
illoꝝ qui vocati ſunt guſtabit cenā meā.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Glo. Docuerat ſupra dominus preparare con
uiuium rependere nequeuntibus · cum ſit recompēſari
enim in reſurrectione iuſtorum · et ideo quidam intelli
gens unum et idem eſſe reſurrectionem iuſtorum et
regnum dei recompēſationē predictam cōmendat · ſe
quitur enim Hoc cum audiſſet quidam de ſimul diſcū
bentibus dixit illi · Beatus qui manducabit panem in
regno dei ¶ Cirl. Homo iſte animalis erat non di
ligenter percipiens ea que chriſtus protulerat pu
tauit enim corporeas eſſe remunerationes ſanctorū ·
¶ Aug. de verbis domini Vel quia in lōginqua iſte
ſuſpirabat · et panis iſte ſcʒ quē deſiderabat · ante illū
diſcumbebat Quis enī eſt panis regni dei · niſi qui dicit
Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi nolite pa
rare fauces ſed cor ¶ Beda · Sed quia nōnulli hūc
panem fidei non tm̄ adorando percipiunt · dulcedinē
vero eius attingere veraciter guſtādo faſtidiunt · ſub
iecta parabola dñs talium torporem celeſtibus epul
dignum non eſſe redarguit Sequit̄ enī At ille dixit
ei homo quidā fe · ce · ma · et vo · multos ¶ Cirl. Hō
ille deus pater ē ſm̄ q̄ imagines ad ſimilitudinē vi
tam figuratē ¶ Grec. Quotiēs enī punit iram ſuā
naturam indicare vult deus · vrſa pardus · leo et hō:
modi nuncupat̄ qn̄ vero miſericordiam exprimere
vult hō homo ¶ Cirl. Hic ergo conditor oīm · atq̄
glie pater parauit cenam magnam in xp̄o peractā ·
In nouiſſimis enim temporibus et quaſi in occaſu nr̄i
ſeculi illuxit nobis dei filius · et mortem pro nobis ſu
ſtinuit dedit nobis propriū corpus cōmedere Vn̄
et agnus in veſpere immolabat̄ iuxta legem moſaicā
Merito igitur cena dictum ē paratū in xp̄o conuiuiū
¶ Grego. in omel. Vel fecit cenam magnā quia ſa
ciatem nobis dulcedinis eterne preparauit · Qui
vocauit multos · ſed pauci veniūt quia nonnūq̄ ipſi
qui ei per fidem ſubiecti ſunt eterno eius conuiuio
viuendo contradicūt Hoc aūt diſtare īter delicias cor
poris et cordis ſolet q̄ corporales delitie cum nō ha
bentur · graue in ſe deſiderium accendunt · Cum vero
habite eduntur · et comedentem protinus in faſtidiū
per ſacietatem vertunt At contra ſpūales delitie cū
non habent̄ in faſtidio ſūt cum vero habent̄ in deſide
rio · Sed ſuperna pietas contemptas illas delicias ad
memorie nr̄e oculos reuocat atq̄ ut faſtidiū noſtrū
repellere debeamus inuitat · vn̄ ſeq̄t̄ Et miſit ſer · ſuū ho ·
cene dicere inuitatis vt venirent ¶ Cirl. Iſte ſeruus
qui miſſus ē ipſe xp̄s ē · qui cū eſſet naturaliter deus
et verus dei filius exinaniuit ſeipſm formā ſerui ac
cipiens Miſſus ē aūt hora cene Nō enī a principio
verbum pr̄is nr̄am naturā ſuſcepit · ſʒ in nouiſſimo
tempore Subdit aūt Quia parata ſunt oīa Para
uit enim pr̄ in xp̄o bona collata mundo p ipſm pecca
torum amotionem ſpūſſancti participationem ad
optionis ſplendorem Ad hoc vocauit xp̄s per euan
gelica documenta ¶ Aug. de verbis domini Vt ali
bi Homo iſte mediator eſt dei et hoīs xp̄s ihēſus ·
Miſit vt venirent inuitati id eſt p miſſos vocati p
phetas · qui olim inuitabant ad cenam criſti ſepe miſ
ſi ſūt ad populum iſrahel · ſepe vocauerūt vt ad ho
ram cene venirent Illi inuitantes acceperūt · cenā
repudiarūt Prophetas legerunt et criſtū occiderūt

et tunc nobis cenam neſcientes pr̄parauerūt Parata
iam cena id ē immolato xp̄o miſſi ſunt apl̄i ad quos
miſſi fuerant ante prophete ¶ Grego. in ome. Per
hunc ergo ſeruū qui a patrefamilias ad inuitandū
mittitur predicatorum ordo ſignificatur · ſepe autē
ſolet euenire ut perſona potens famulum habeat de
ſpectum Cūq̄ p eum dñs aliquid mandat · non deſpi
citur pſona loquentis ſerui · quia ſeruat̄ in corde mit
tentis reuerētia dñi Offert g° deus qd̄ rogari debuit
non rogare dare vult qd̄ vix ſperari poterat et tā
ſimul oēs excuſant Sequitur enī Et ceperunt oēs
ſimul excuſare Ecce homo diues inuitat · et pauper
occurrere feſtinat Ad dei inuitamur conuiuiū et nos
excuſamus ¶ Aug. de ver. do. Tres autem fuerūt
excuſationes de quibus ſubditur Primus dixit ei ·
Villam emi et neceſſe habeo exire et videre illam · ro
go te habe me excuſatum In villa empta dominatio
notatur Ergo ſupbia caſtigat̄ vicium primū · Pri
mus enī homo dñari voluit · qui dñm habere noluit
¶ Grego. in omel. vel p villam terrena ſubſtantia de
ſignatur Exit ergo videre illam · qui ſola exteriora
cogitat ppter ſubſtātiā ¶ Ambro. Sic igit̄ emerite
milicie viro contemnēdaʒ ſtipēdiū pſcribitur facul
tatum q̄ neq̄ ille qui ſtudijs intentus inferioribus
poſſeſſiones ſibi terrenas coemit · regnum celi poſ
ſit adipiſci · cum dñs dicat Vende oīa tua et ſequere
me Sequitur Et alter dixit Iuga boum emi quinq̄
et eo probare illa ¶ Aug. de ver. do. Quinq̄ iuga
boum ſenſus carnis huius quinq̄ numerātur In ocu
lis viſus ē In auribus auditus · in naribus odorat9 ·
in faucibus guſtus · in omnibus mēbris tactus Sed qa
iuga ſunt · in tribus prioribus ſenſibus facilius aparet
duo ſunt oculi · due aures · gemine nares Ecce tria
iuga · et faucibus id ē ſenſu guſtandi geminatio que
dam inuenitur quia nihil guſtando capit niſi lingua
et palato tangatur voluptas carnis que ad tactum
ptinet occulte geminat̄ · Eſt enim et foriſecus et in
triſecus Dicunt̄ aūt iuga boum · quia p ſenſus iſtos
carnis terrena requirunt̄ Boues enī terrā verſant
homines aūt remoti a fide terrenis dediti nolunt cre
dere aliquid niſi ad qd̄ ſenſu corporis perueniunt q̄nq̄
partito Non inquit ego credo · niſi qd̄ video Si ta
lia cogitaremus quinq̄ illis iugis boum a cena ipe
diremur · vt noueritis autem iſtoʒ quinq̄ ſenſuum
non delectationem que mulcet · et ingerit voluptateʒ
ſʒ curioſitatem quandā notatā fuiſſe Non ait · quīq̄
iuga boum emi · eo paſcere illa · ſed eo probare illa ·
¶ Greg. in ho. Corpales ei ſenſus qa interna cōphē
dere nequeunt · ſʒ ſola exteriora agnoſcunt · recte per
eos curioſitas deſignatur · que dum alienam querit
vitam diſcutere · ſemp ſua intima neſciens ſtudet ex
teriora cogitare · Sed notādum q̄ is qui ppter vil
lam et is qui ppter probanda iuga boum a cēa ſui
inuitatoris excuſat · humilitatis verba pmiſcet · dū
enim dicit · rogo et venire cōtemnit · humilitas ſonat
in voce ſupbia in actione · Sequitur Alius dixit vx
orem duxi · et ideo nō poſſum venire ¶ Aug. de ver
bis dñi Iſta ē uoluptas carnis que multos impedit
vtinam foris et non intus · Qui enim dixit · vxorem
duxi · carneʒ āplexatur · carnis voluptatibus iocūdat̄

a cena excuſat̃ obſeruet ne fame interna moriatur·
¶ Baſi· Dicit aũt Non poſſum venire eo ꝙ intel
lectus humanus vergens ad mundanas illecebras
debilis eſt ad agendũ dĩna ¶ Gre· i omel· Quãuis
aũt bonum ſit coniugiũ atq; ad ꝓpagandã ſobolẽ di
uina prouidentia conſtitutũ· nonnulli tamen p hoc
nõ fecunditatem prolis· ſed deſideria expetũt volup
tatis Et idcirco p rem iuſtam ſignificari poteſt non
incongrue res iniuſta ¶ Amb· Ut coniugiũ non rep
hendit̃ ſ; ad maiorẽ honorẽ vocat̃ integritas q̃m muliẽ
innupta cogitat que ſunt dñi vt ſit ſancta corpore
⁊ ſpũ Que aũt nupta ẽ· cogitat que ſunt mundi·
¶ Aug· de ver· do· Johannes autem dicens· omne
qđ ẽ i mundo cõcupiſcentia carnis ẽ· ⁊ concupiſcen
tia oculorũ ⁊ ambitio ſeculi· inde cepit vbi euãgeliũ
terminũ poſuit· concupiſcentia carnis Uxorẽ duxi
Concupiſcentia oculorum Quinq; iuga boum emi
Ambitio ſeculi· villam emi Aperte autem in totum
commemorati ſunt quinq; ſenſus p ſolos oculos· quo
rum eſt in quinq; ſenſibus principatus ꝓterea cum
proprie ad oculos pertineat viſus· ipm videre per
omnes quinq; ſenſus ſolemus appellare ¶ Cirillus·
Quos aũt intelligemus fuiſſe eos qui renuerunt p̃
dictoꝝ cã venire· niſi preſides iudeoꝝ quos p totam
ſacram paginam de his redargutos eſſe videmus·
¶ Orige· Uel aliter hi qui villam emerunt ⁊ refu
tant cenam ſunt qui receperunt alia dogmata diui
nitatis· nec experti ſunt verbum qđ poſſidebunt Is
autem qui quinq; paria boum emit· eſt qui naturaꝫ
intellectualem cõtemnit ⁊ ſenſibilia ſequit̃· Unde in
corpoream naturã comp̃hendere non poteſt· qui aũt
vxorem duxit· eſt qui coniunctus ẽ carni· voluptatũ
magis amator q̃ꝫ dei ¶ Ambroſ· vel tria genera ho
minũ a conſortio illius cene eſtimemus excludi genti
lium· iudeorum ⁊ hereticoꝝ iudei corporali miſterio
iuga ſibi legis imponũt· Quinq; autem iuga ſunt
verboꝝ decem· vel quinq; libri veteris legis At vo
hereſis velut eua feminco rigore fidei temptat affe
ctum Et apoſtolus dicit auariciã eſſe fugiendam· ne
impediti more gentili ad regnum xp̃i peruenire ne
queamus Ergo ⁊ ille qui villam emit· alienus a re
gno eſt Et ille qui iugum poti⁹ legis q̃ꝫ grẽ mun⁹
elegit Et ille qui ꝓpter ſe ducendam excuſat vxo
rem Sequitur Et reuerſus ſeruus nũciauit hec do
mino ſuo ¶ Aug· v· li· gñ· ad lrã; Nõ ꝓpt̃ inferiorũ
ſcientiam deus nunciis indiget quaſi per eos fiat ſci
entior ſed nouit omnia ſtabiliter atq; incõmutabiliẽ
Habet aũt nũcios ꝓpter nos ⁊ ꝓpter ipſos· quia illo
mõ deo parere ⁊ aſſiſtere· vt eũ de inferioribꝫ conſu
lant· eiuſq; ſupmis iuſſis obtemperẽt· bonum eſt eis
in ordine ꝓprie nature ¶ Ciril· Judeoꝝ aũt primati
bus vocationem renuentibꝫ ſicut ipſi dicebant· nũqđ
aliquis principum credidit i eum· Indignatus eſt
paterfamilias quaſi eis dignis indignatiõe ⁊ ira· vñ
ſequit̃· tunc irat⁹ paterfamilias ¶ Baſi· Nõ ꝙ ire
paſſio diuine ſubſtãtie accidat· ſed talis opatio que
in nobis ab ira fit· dei ira ⁊ indignatio dicit̃ ¶ Ciril
Sic ergo indignatus dicit̃ paterfamilias i principes
iudeorum ⁊ vocati ſunt loco eoꝝ· qui erant de multi
tudine iudeorum fragilem ⁊ impotentem mẽtem ha

bentes ſloquente eñi petro primo quidem tria milia
deinde q̃nq; milia crediderũt ⁊ poſtmodum plurim⁹
populus· vñ ſeqt̃ Dixit ſuo ſuo Exi cito i pla· ⁊ vi
cos ciui· ⁊ pau· ac debi· cecos ⁊ clau· itroduc huc·
¶ Ambro· Inuitat aũt paupes debiles ⁊ cecos· vt
oñdat̃ ꝙ nullum debilitas corporis excludit a regno
rariuſq; delinquat· cui deſit illecebra peccandi Ut ꝙ
infirmitas peccatoꝝ p miſericordiam dñi remittat̃
vnđ mittit ad plateas vt đ latioribꝫ viciis ad angu
ſtam venirent viam ¶ Grego· i omelia· Quia ergo
venire ſupbi renuunt paupes eliguntur· Dicũtur
enim debiles qui iudicio ſuo apud ſemetipſos infirmi
ſunt· Nam paupes ⁊ quaſi fortes ſunt qui poſiti in
paupertate ſupbiunt Ceci ſunt· qui nullius ingenij
lumi hñt Claudi ſunt qui rectos greſſ⁹ in opatione nõ
habent· Sed dum hoꝝ vicia in mẽbroꝝ debilitate ſi
gnificant̃· ſicut illi peccores fuerunt· q̃ vocati venire
noluerunt· ita hi q̃ꝫ qui inuitant̃ ⁊ veniunt· ſed pe
catores ſupbi reſpuuntur· humiles eligunt̃· Hos
itaq; elegit deus quos deſpicit mũdus· quia pleruq;
ipſa deſpectio hoĩem reuocat ad ſemetipm Et tanto
celerius vocem dei aliqui audiunt· quãto in hoc mũ
do non habent vnde delectẽt̃ Cũ ergo de vicis ⁊ pla
teis ad cenã quoſdã dñs vocat· illum populum deſig
nat qui tenere legis vrbanam cõuerſationem noue
rat Sed multitudo q̃ ex iſrael populo credidit· locũ
ſupni cõuiuij nõ impleuit vnđ ſequit̃ Et ait ſeru⁹
Dñe factũ ẽ vt imp̃aſti ⁊ adhuc locus ẽ Intrant· n.
iam frequẽtia iudeoꝝ· ſ; adhuc locus vacat i regno
vbi ſuſcipi debeat numeroſitas gentiũ· vnđ ſubdit̃·
Et ait domin⁹ ſuo Exi i vias ⁊ ſepes ⁊ cõpelle in
trare vt impleat̃ domus mea Cũ cõuiuas ſuos colli
gi ex viis ⁊ ſepibꝫ p̃cipit· agreſtem populũ· i· gent
lem q̃rit ¶ Amb· vt mittit ad uias ⁊ circa ſepes· q̃a
hi apti ſũt i regno celoꝝ q̃ nullis p̃ſentiũ cupiditatibꝫ
occupati ad futura feſtinãt i q̃dam bono voluntatis
tramite ꝯſtituti ⁊ q̃ mõ ſepis q̃ ab iculos certa ſecer
nat ⁊ icurſus arceat beſtiarũ norint bona malaq; di
ſtinguere ⁊ aduſus temptamẽta neq̃cie ſpiritalis ſi
dei munimẽ obtẽdere ¶ Aug· đ ver· do· vt venerũt
de plateis ⁊ vicis gẽtes· veniãt de ſepibꝫ heretici·
Nã ſepes q̃ ꝯſtruũt· diuiſiões querũt abſtrahant̃ a
ſepibꝫ· euellãt̃ a ſpinis· ſ; cogi nolũt· volũtate iquit
nr̃a itrem⁹ nõ hoc dñs impauit coge iq̃t itrare fo
ris inueniat̃ neceſſitas naſcit̃ iñ volũtas ¶ Greg·
i ome· q̃ g° h⁹ mũdi aduerſitatibꝫ fracti a dei amore
redeũt cõpellũt̃ itrare· ſ; valde tremẽda ẽ ſnĩa q̃ ſub
infert̃· dico autem vobis ꝙ nemo viroꝝ illoꝝ q̃ vo
cati ſunt· Guſtabit cenam meam Nemo ergo con
temnat· ne dum vocatus excuſat cum voluntatem
habuerit· intrare non valeat·

¶ Ibant aũt turbe multe cum eo ⁊ cõuer
ſus dixit ad illos· ſi q̃s venit ad me ⁊ ñ odit
p̃rẽ ſuũ ⁊ matrẽ ⁊ vxorẽ ⁊ filios ⁊ fratres
⁊ ſorores adhuc aũt ⁊ animam ſuã non pȯ
teſt meus eſſe diſcipulus Et qui ñ baiolat
crucem ſuam ⁊ venit poſt me non pt̃ meus
eſſe diſcipulus·

¶ Greg. in omel. Ad audita celeſtia pmia iar dſcẽ animus. Jamq; illic cupie aſſiſtere. vbi ſe ſperat ſine fine gaudere Sed ad magna pmia perueniri non poteſt. niſi per magnos labores. vnde dicit. Jbant aũt turbe multe cum eo. Et cõuerſus dixit ad illos Siqs venit ad me et non odit patrẽ ſuũ et matrem et vxorem et filios et fratres et ſorores adhuc aũt et aĩam ſuam. nõ poteſt meus eſſe diſcipulꝰ ¶ Theo. Quia eñ multi ꝯcomitantur ipſũ nõ ex toto affectu. ſed tepide ſequebantur. oſtendit qualez deceat eſſe ſuũ diſcipulum ¶ Grego. in omel. Sed ꝑ cõtari libet quomodo parẽtes et carnaliter ꝓpinquos ꝑcipimur odiſſe qui iubemur et inimicos diligere Sed ſi vim precepti perpendimus. vtrũq; agere per diſcretionẽ valemus. ut eos qui nobis carnis cognatione coniuncti ſũt. et quos proximos nouimus diligamꝰ Et quos aduerſarios in via dĩ patimur. odiẽdo. et fugiẽdo neſciamus. Quaſi eñ per odium diligit. qui carnaliter ſapiens dum praua nobis ingerit. nõ audiatur.

¶ Ambroſi. Etenim ſi ꝓpter te dominꝰ ſue renunciat matri dicens Que eſt mater mea et qui frẽs mei cur tu domino tuo cupias anteferriꝰ Sed neq; ignorare naturã neq; ſeruire dominus iubet. ſed ita indulgere nature vt venereris auctorem Nec a dõ parẽtum amore deſiſtas ¶ Grego. in omel. Vt aũ dñs oſtẽderet hoc erga proximos odium non de affectione procedere. ſed de caritate. addidit dicẽs Adhuc aũt et animam ſuã Conſtat ergo quia amando debet odiſſe proximum qui ſic eum odit. ſicut ſemetipſum Tũc enim bene animam noſtram odimus cum eius carnalibus deſiderijs non acquieſcimꝰ. cum eius appetitũ frangimus. eius voluntatibus reluctamur Que ꝯtempta ad melius ducit. quaſi ꝑ odium amat.

¶ Ciril. Non eſt aũt fugienda vita qua in corpore viuit. ſꝫ ſeruanda ſicut et paulus ſeruauit. vt xp̃m adhuc viuens in corpore predicet Sed vbi oportebat vitam contemnere ut curſum ꝯſũmaret. nec aĩam precioſam ſibi eſſe fatetur. ¶ Grego. i omel. Hoc aũt aĩe odiũ qualiter exhiberi debeat. manifeſtat ſubdens Qui nõ baiulat crucem ſuam et venit poſt me non poteſt meus eſſe diſcipulus ¶ Criſ. Non autẽ hoc dixit ut trabem ſup humeros apponamus. ſed vt ſemꝑ mortem pre oculis nr̃is habeamus. ſicut et paulus moriebatur quotidie. et mortem cõtemnebat ¶ Baſilius Crucem etiam tollens. mortem dñi annunciabat dicens. mihi mundus crucifixus ẽ. et ego mundo. quod etiam nos in ipſo baptiſmate anticipamus vbi vetus homo noſter crucifixꝰ eſt. vt deſtruatur corpus peccati ¶ Grego. i omel. Vel q; crux a cruciatu dicit. Duobus modis crucem domini baiulamꝰ. cum aut ꝑ abſtinenciã carnis affligimꝰ. aut ꝑ cõpaſſionẽ ꝓximi neceſſitatẽ illius noſtram putamus Sed quia nõnulli carnis abſtinẽciam non pro deo ſꝫ ꝓ inani gloria exhibent. et ꝯpaſſionẽ ꝓxĩo nõ ſpiritaliter ſed carnaliter impendũt Recte additur et venit poſt me Baiulare eñ crucem et poſt dominum ire. eſt vel carnis abſtinẽtiam vel compaſſionẽ proximorum pro ſtudio eterne intentionis exhibere

¶ Quis enim ex vobis volens turrez edificarẽ. nonne prius ſedens computat ſumptus qui neceſſarij ſunt. ſi habeat ad perficiendum ne poſteaq; poſuerit fundamentum et non potuerit perficere. omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes quia hic homo cepit edificare et non potuit cõſumare. Aut quis rex iturus cõmittere bellum aduerſus alium regem nonne ſedens prius cogitat ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei qui cum .xx. milibus venit ad ſe Alioquin adhuc illo longe agente legacionez mitens rogat ea que pacis ſunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibꝰ que poſſidet nõ poteſt meus eſſe diſcipulus

¶ Grego. i ome. Quia ſublimia precepta data ſũt protinus comparatio edificande ſublimitatis adiungitur. cum dicit. Quis enim ex vobis volens turrẽ edificare nõne prius ſedens computat ſumptus qui neceſſarij ſunt. Si habeat ad perficiendũ Omne eñ quod agimus. preuenire ꝑ ſtudium conſiderationis debemus. Si igitur humilitatis turrim conſtruere cupimus. prius nos preparare ad aduerſa huius ſeculi debemus ¶ Baſilius Vel turris eſt alta ſpecula ad cuſtodiam ciuitatis et ꝑceptionem hoſtiliũ occurſuum apta Ad huius inſtar nobis datus eſt intellectus ꝯſeruatiuus bonoꝝ ꝑmeditatiuus ꝯtrarioꝝ Ad huius edificationem ꝑcipit dñs nos ſedentes ponere calculum ſi ſuppetat facultas ad finem ¶ Gregori. niſſenus Inſiſtendum eſt eñ ut cuiuſlibet ardui propoſiti terminus attingatur varijs augmentis mandatorum dei conſũmando opꝰ diuinũ Nam neq; lapis vnus eſt tota turris fabrica. neq; vnicum mãdatum ducit ad aĩe ꝑfectionem ſed fundamẽtũ oportet ſubſiſtere. et ſꝫm apl̃m inſuꝑ aparatus ẽ auri et argẽti et precioſoꝝ lapidum apponendus Vnde ſubdit Ne poſteaq; poſu. fun. et nõ po. ꝑficere. omnes qui vi. dent. inci. illu. ei dicẽtes Quia hic hõ cepit edi. et nõ po. conſũmare ¶ Theo. Nos enim debemꝰ ponere fundamentum. id eſt ſequi xp̃i imitatiõ. et finẽ non imponere. ſicut illi d quibꝰ iohẽs dicit q; multi ex diſcipulis eius abierunt retrorſum. vel fundamentum intellige doctrinalem ſmonẽ puta de abſtinẽtia. opꝰ ẽ igitur ꝑdicto fundamento operationis edificium. vt ꝑficiatur nobis turris fortitudinis a facie inimici. alioqñ deridet hõ a videntibꝰ eũ tã hoĩbꝰ q̃ꝫ demõibꝰ ¶ Greg. i ome. i bonis .n. operatiõibꝰ iacenti niſi ꝯ malignos ſpũs ſolliciter vigilẽꝰ. ipſos irriſores patimur quos ad malum ꝑſuaſores habemus Sed ex mĩo ad maius ſimilitudo ſubdit. ut ex rebus minimis maiora penſent. Nã ſequit. Aut qs rex itu. cõmittere bel. aduer. alium regẽ. nonne prius ſedens co. ſi poſſit cum decem mi. occurrere ei qui cum .xx. milibus venit ad ſe ¶ Ciril. Incumbit eñ nobis preliũ contra ſpiritalia nequicie celeſtibus Vrget autem nos et aliorum hoſtium multitudo carnale flagicium lex ſeuiens in mẽbris nr̃is et varie paſſiones hoc ẽ

dira hoſtium multitudo ¶ Aug· de que· euā· Vel de
cemmilia preliaturi cum rege qui habet vigintimi
lia· ſignificat ſimplicitatem xp̄ianī hoīs dimicaturi
cū duplicitate diaboli ¶ Theo· Eſt aūt rex peccatū
regnās ī nr̄o mortali corpore· ſȝ ⁊ noſter intellect⁹
creatus eſt rex· ergo ſi repugnare velit peccato·
toto aīo cogitet ſecum Nam demones ſunt peccati
ſatellites qui videnť viginti miliū numero precellere
decē milia nr̄m quia cū ī corporei ſint nobis compa
rati corporis multo maiorē fortitudinē habere cen
ſenť ¶ Aug· de que· euā· Sicut aūt de turri ñ pfecta
p obprobrium deterruit dicentiū· q̄a hic homo cep̄t
edificare· ⁊ non potuit conſūmare Sic in rege cū
quo dimicandū ē· ipſam pacem accuſauit cum ſubdiť
Alioquin adhuc illo longe agente legatiōem mittēs
rogat ea que pacis ſunt Significat etiam mīas im
minentium temptationū a diabolo nō ſuſtinere eos q̄
qui renūciant omnib⁹ que poſſident· ⁊ pacem cū eo
facere conſentiendo illi ad cōmittendum peccata·
¶ Grego· vel aliter ī illo tremēdo examine cū rege
nr̄o ex quo ad iudiciū nō venimus decē milia q̄ppe
ad viginti milia ſimplum ad duplū ſunt Cum duplo
ergo exercitu ɔtra ſimpliū venit· quia nos vix ī ſo
lo ope preparatos· ſimul ď ope ⁊ cogitatione diſcutit
Dum ergo adhuc longe ē· quia adhuc pñs p iudiciū
ñ videť· mittā⁹ ad eū legationū lacrimas nr̄as· miſe
ricordie opa hoſtias prepationis· hec ē nr̄a legatio
que regem venientem placat ¶ Auguſtinus· Quo
aūt ptineant iſte ſimilitudines ipſa ɔcluſione ſatis ape
ruit dicens· Sic ergo oīs ex vobis qui nō renūciat
ōīb⁹ que poſſidet nō poteſt meus eſſe diſcipulus
Itaq̧ ſūptus ad turrē edificandā ⁊ valentia decem
miliū aduſus regē q̄ viginti milia habet· nihil aliud
ē q̄ȝ vt renunciet vnuſq̄ſq̧ oībus que ſunt eius·
Preloqutio aūt ſupior cū extrema locutiōe ɔcordat
In eo enim ꝙ quis r̄nūciet omnib⁹ que ſunt eius· eē
i⁹ ɔtinet vt oderit patrem ſuū· aut matrē ⁊ vxorē
⁊ filios ⁊ fratres ⁊ ſorores· adhuc ⁊ animā ſuam·
Omnia eñ hec propria alicui⁹ ſunt· que plerūq̧ im
plicant ⁊ impediūt ad obtinenda nō iſta ꝓpria tem
poraliter trāſitura· ſed ī eternū māſura cōmunia·
¶ Baſi· Eſt aūt intentio dñi p exempla p̄dicta· non
vtiq̧ prebere poteſtatem eius diſcipulū fieri vel nō
fieri ſicut licet· vel nō inchoare fundamentū· vel tra
ctare pacē· ſȝ oñdere impoſſibilitatem diuini benepla
citi obſuandi inter diſtrahentia aīam· inter que pi
clitatē facta venalis ab aſtutiis demonis ¶ Beda Di
ſtat aūt inter renūciare omnib⁹ ⁊ relinquere omnia
Paucoꝝ eñ pfectoꝝ ē relinq̄re oīa hoc ē curas mū
di poſtponere· Cunctoꝝ aūt fideliū ē renūciare oī
bus· hoc ē ſic tenere que mundi ſūt vt eñ p ea nō te
neantur in mundo·

¶ Bonū ē ſal· Si aūt ſal q̄ȝ euanuerit in quo
condietur neq̧ȝ in terrā neq̧ȝ in ſterquiliniū
vtile eſt· ſed foras mittetur Qui habet au
res audiendi audiat·

¶ Beda· Dixerat ſupius turrem virtutū nonſolū
ɔſumandā· ſed etiā inchoandā ad qđ ptinet qđ dicit
Bonū ē ſal· bonū· n· ē ſale ſapientie ſpiritalis cordis
arcana condire imo cū apl'is ſal terre fieri ¶ Euſeb
Sal eñ ſcḋm ſubſtantiā q̄dem ex aqua ɔſtat ⁊ ſpū mo
dicū quid terreſtritatis participās Deſiccat aūt flui
dam naturā corruptoꝝ corpoꝝ· ut mortua corpora
conſeruet· Merito igiť diſcipulos ſuos cōparat ſali
eo ꝙ ipſi regenerati ſunt p aquā ⁊ ſpm̄ Cuq̧ toti ſpi
ritaliter viuerent ⁊ nō ſcḋm carnem· admodum ſalis
corruptam vitam hoīm in terra degentiū conuerte
bant· ⁊ virtuoſa vita ſuos ſequaces oblectando con
diebant ¶ Theo· Nonſolum aūt eos qui donis ſūt
magiſtrali grā ſȝ etiā idiotas expoſcit ad modum ſa
lis fieri vtiles proximis Si vō qui futurus ē alijs
ſiat reprob⁹· iuuari nō poterit Vnđ ſequiť Si aūt ſal
euanuerit ī q̄ cōdi· ¶ Beđ· q· d· ſi quis ſemel cōdi
mento veritatis illuminatus ad apoſtaſiā redierit· q̄
alio doctore corrigeť qui· ſ· eā quā ipſe guſtauit ſapi
entie dulcedinē vel aduerſis ſeculi pterritus vł ille
cebris illectus abiecit· vnđ ſeqť· Neq̧ in ter neq̧ in
ſter· vti· ē ſȝ fo· mit· Sal· n· ad condiēdos cibos car
neſq̧ ſiccādas valere deſierit· nulli iā viui apcū erit·
neq̧ enim in terrā vtile ē· Cui⁹ ī ictu germinare p
hibeť· neq̧ ī ſterq̄liniū agriculte profutur· Sic qui
poſt agnitionē veritatis retrocedit· neq̧ ipſe fructū
boni opis ferre· neq̧ alios excolere valet· ſed foras
mittendus ē· hoc eſt ab eccleſie vnitate ſecernēdus·
¶ Theo· Verū q̄ ſermo pabolicus ⁊ obſcurus erat
excitās dñs auditores· ne qualitercūq̧ accipent qđ
dictū ē de ſale· ſubdit Qui hȝ au· aud· au· h̄ ē ſi cui ſa
pientia ineſt intelligat· Aures· n· hic ɔgnoſcitiuā vim
aīe ⁊ aptitudinē intelligēdi accipe debem⁹ ¶ Be· Au
diat eē nō ɔtemnēdo· ſȝ obediēdo ⁊ faciēdo q̄ didicit

Capitulum decimumquintum

Erant aūt appropinquātes ei publi
cani ⁊ pctōres ut audirent illū
Et murmurabāt phariſei ⁊ ſcri
be dicētes· q2 hic pctōres recipit
⁊ māducat cū illis ⁊ ait ad illos parabolā iſtā di
cēs Quis ex vobis hō q̄ ht cētū oues ⁊ ſi pdid
it vnā ex illis nōne dimittit nōagita nouē i
deſerto ⁊ vadit ad illā q̄ pierat donec iueniat
illā· ⁊ cū iuenit illā ipoīt ī humero ſuos gau
dēs Et veniēs domum conuocat amicos ⁊
vicinos dicens illis Congratulamini michi
quia inueni ouem meā que pierat Dico vo
bis ꝙ ita gaudium erit in celo ſup vno pec
catore pnītēciā agēte q̄ȝ ſup nonagita nouē
iuſtis qui ñ indigēt pnītēcia·

¶ Am· Dixeras ī ſupiorib⁹ ſectantib⁹ occupationib⁹
ñ tenent· caduca ñ pferre ꝑpetuis· ſȝ q̄ fragilitas hu
mana firmū neq̄t ī tāto ſecli lubrico tenere veſtigiū
eē aduſus errorē remedia tibi bon⁹ medic⁹ dmōſtra
uit ſpē venie iudex miſericors ñ negauit· vñ ſubdiť
erāt aūt ap ei pu· ⁊ pc· ut au· eū ¶ Theo· ī q̄ publica
exigūt vectigalia vł ɔducūt ⁊ q̄ luc ſecli p negocia
ſectāť ¶ Theo· Hoc eñ exercebat c⁹ cū carnē ſuſcepat
admittēs pctōres· ſicut medicus egrotantes· ſȝ phi
ſei vō criminoſi huic pietati murmurare reſpōdebāt

Vñ ſeqꝫ Et mur. pha. ⁊ ſcri. di. q̄a h̓ pec. rec. ⁊ mā. ci. ¶ Greg. in omel. Ex q̄ re colligit̄ quia v̓a iu
ſticia compaſſionem habet. falſa dedignationē. q̄uis
⁊ iuſti ſoleant recte peccatoribus indignari. Sed
aliud ē qd̓ agitur typo ſupbie. aliud qd̓ zelo diſcipli
ne. quia iuſti ⁊ ſi foris increpationes ꝑ diſciplinam
exaggerant intus tamen dulcedinem per caritatem
ſeruant. Preponūt ſibi in animo ipſos plerūqꝫ quos
corrigunt. qd̓ agentes ꝑ diſciplinam ſubditos ⁊ per
humilitatem cuſtodiūt ſemetipſos. At contra hi qui
de falſa iuſticia ſupbire ſolent. ceteroſqꝫ d̓ſpiciūt. nul
la infirmantibus miſericordia ↄ̄deſcēdunt. Et quo ſe
peccatores eſſe non credunt. eo deterius peccatores
ſunt. de quoꝝ numero pharisei erant qui diiudican
tes dñm ꝙ peccatores ſuſciperet. arenti corde ipſuꝫ
fontem miſericordie reprehendebāt. Sed quia egri
erant ita ut egros ſe eſſe neſcirent quatin⁹ qd̓ erāt
agnoſcerent. celeſtis medicus blandis eos fomentis
curat. Sequitur enī. Et ait ad illos parabolam iſtā
dicens. Quis ex voб hō ſimilitudinē dedit. quā ⁊ in
ſe hō recognoſceret. ⁊ tamē ad auctorē hoīm perti
neret. Quia enī centenarius perfectus ē numerus.
ipſe centum oues habuit cum ſanctoꝝ angeloꝝ ⁊ ho
minum naturam poſſedit. Vñ ſubdit. Qui habet cē
tum oues. ¶ Ciril. ¶ Hinc percipe latitudinē regni ſal
uatoris noſtri. Dicit enim oues eſſe centum referēs
nūꝝ ſubditaꝝ ſibi rationaliū naturaꝝ ad integrā
multitudinem. Eſt enī centenarius numerus pfect⁹
ex decem decadibꝯ conſtitutus. Sed ex his vna ob
errauit ſcilicet genus humanū qd̓ terrā colit. ¶ Am
broſ. Diues paſtor cuius oēs nos centeſima portio
ſumus. vnd̓ ſequit̄. Et ſi perdiderit vnam ex illis.
¶ Greg. Vna ouis tunc periꝫ. quādo peccando hō
paſcua vite reliquit. In deſerto autem nonagintano
uem remanſerant q̄a rationalis creature numerus.
angeloꝝ videlicet ⁊ hoīm que ad videndum deū con
dita fuerat. pereunte homine erat imminutus. vñ ſe
quitur. Nonne dimittit nonagintanouem ī deſerto?
Quia ſcilicet angelorum choros reliquit ī celo. tūc
aūt hō celum deſeruit. cum peccauit. Et ut pfecta
ſūma ouiū integraretur ī celo. homo pditus quere
batur in terra. vnd̓ ſequitur. Et vadit ad illam que
perierat donec inueniat illam. ¶ Ciril. ¶ Nunquid aūt
ſummis ī reliquas motus eſt pietate vnius? nequaq̄ꝫ.
Sunt enī ille in tuto circūſepiente illas potentiſſia
dextera. ſꝫ magis oportebat miſereri pereuntis. ne im
pfecta videretur reſidua multitudo. Vna enī redu
cta ſortitur centenarius ꝓpriam ſpeciē. ¶ Aug⁹. de
que. euā. Vel illas nonagintanouem dixit quas reli
quit in deſerto. ſupbos ſignificans tāq̄ꝫ ſollicitudinē
gerentes in aīo. dum ſolos ſe videri volunt. quibus
ad pfectionem vnitas deeſt. Cum enī quiſqꝫ a vera
vnitate diuellitur. ſupbe diuellitur. ſue quippe po
teſtatis eē cupiēs nō ſequit̄ vnum qd̓ deus eſt. Vni
aūt deputat omnes ꝑ penitentiam recōciliatos que
humilitate obtinetur. ¶ Greg. miſenus. Cum aūt pa
ſtor inueniſſet ouē. non puniuit. nō duxit ad gregē
vrgendo. ſꝫ ſupponens humero ⁊ portās clementer
annumerauit gregi. Vnd̓ ſequitur. Et cum inuene
rit ouē. ipo. in hume. ſuos gaudens. ¶ Greg. in ho.

ouē humeris ſuis ipoſuit. q̄a humanā naturā ſuſci
piens peccata nr̄a ipſe portauit. Inuenta autem oue
ad domum redit. quia paſtor noſter reparato homi
ne ad regnum celeſte rediꝫ. Vnd̓ ſequit̄. Et veniēs
domū conuocat amicos ⁊ vicinos dicens illis. Con
gratulamini mihi q̄a inueni ouem meā que perierat.
amicos ⁊ vicinos vocat angeloꝝ choros. qui ami
ci eius ſunt. quia volūtatem eius continue in ſua ſta
bilitate cuſtodiunt. Vicini qꝫ eius ſunt quia clari
tate viſionis illius ſua aſſiduitate perfruūtur.
¶ Theo. Supne igitur virtutes oues dicūtur in
eo ꝙ oīs natura creata reſpectu dei beſtialis eſt. In
eo vero ꝙ rationales. amici ⁊ vicini dicuntur.
¶ Greg. in omel. Et notandum ꝙ nō dicit Cōgra
tulami inuente oui. ſꝫ mihi. quia videlicet eius ē gau
dium vita nr̄a. ⁊ cum nos ad celum reducimur. ſo
lemnitatem leticie illius implemus. ¶ Ambro. Angeli
autem quoniā ſūt rationales. non immerito hoīm re
demptione letantur. vnd̓ ſequit̄. Dico vobis ꝙ ita
gaudiū erit in celo ſup vno peccatore penitentiā agē
te q̄ꝫ ſupra nonagintanouem iuſtis qui non indigēt
penitentia. ¶ Hoc proficiat ad incentiua probitatis ſi
vnuſquiſqꝫ cōuerſionē ſuam gratam fore credat ce
tibus angelorum quoꝝ aut affectare patrociniū aut
vereri debet offenſam. ¶ Greg. ī omel. Plus autem
de conuerſis peccatoribꝫ q̄ꝫ de ſtantibus iuſtis ī celo
gaudium eſſe fatetur. quia plerūqꝫ hi qui nullis ſe
oppreſſos peccatorum molibus ſciunt ſtant quidem
in via iuſticie. ſed tamen ad celeſtem patriam anxie
non anhelant. ⁊ plerūqꝫ pigri remanent ad exercen
da bona ꝑpapua. quia ſecuri ſibi ſunt ꝙ nulla commi
ſerint mala grauiora. At cōtra nōnūq̄ꝫ hi qui ſe ali
qua illicita egiſſe meminerūt. ex ipſo ſuo dolore cō
puncti ad amorem dei inardeſcūt. Et quia errasse ſe
a deo conſiderāt. damna precedentia lucris ſequētibꝫ
recompenſant. Maius ergo gaudiū fit in celo. quia
⁊ dux in prelio plus eum militem diligit. qui poſt fu
gam reuerſus hoſtem fortiter premit. q̄ꝫ eū q̄ nūq̄ꝫ
terga prebuit aliquid fortiter fecit. Sic agricola il
lam amplius terram amat. que poſt ſpinas vberes
fructus pfert q̄ꝫ eam q̄ ⁊ nūq̄ꝫ fertilem meſſem pro
ducit. Sed inter hec ſciendum eſt quia ſunt plerīqꝫ
iuſti in quorum vita tantum ē gaudium vt eis queli
bet peccatorum penitentia preponi nullaten⁹ poſſit.
hinc ergo colligendum quātum deo gaudium faciat
qn̄ humiliter plāgit iuſtus ſibi ī celo gaudium. quādo
hoc qd̓ male geſſit ꝑ penitentiam damnat iniuſtus.

¶ Aut que mulier habens dragmas decē
ſi perdiderit dragmam vnam. nonne accen
dit lucernam et euertit domum ⁊ querit di
ligenter donec inueniat. Et cum inuenerit
conuocat amicas ⁊ vicinas dicens. Cōgra
tulamini mihi. quia inueni dragmam quaꝫ
perdideram. ita dico vobis quia gaudium
erit coram angelis dei ſuper vno peccatore
penitentiam agente.

¶ Cirillus. Per p̄cedentem parabolam ī qua genus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

humanum dicebatur ouis erratica docemur nos fo
re creata ſublimis dei qui fecit nos ⁊ nõ ipſi nos cuius
paſcue oues ſumus ſubiungit ſecunda parabola qua
genus humanũ comparatur drachme que perijt Per
quã oſtendit nos ad ſimilitudinem ⁊ imaginẽ regiã
factos eſſe ſcʒ filmi dei Nã drachma nũmus ẽ impſ
ſam habens regiã figuram Unde dicit Aut que mu
lier hñs decem drachmas ¶ Greg· in ho· Qui ſigni
ficatur p paſtorẽ· ipſe per mulierẽ ipſe eſt deus ipſe ⁊
dei ſapiẽcia Angeloꝝ autẽ ⁊ hoim naturam ad cog:
noſcendũ ſe dominus cõdidit ⁊ ad ſimilitudinẽ ſuã
creauit Decem ergo drachmas habuit quia nouem
ſũt ordines angeloꝝ ſed vt cõpleretur electorũ nume
rus homo decimus ẽ creatus ¶ Aug· de que· euãge·
Uel in ix· drachmis ſicut in ·xcix· ouibꝫ ponit eoꝝ ſig
nificationẽ qui de ſe preſumentes peccatoribus ad ſa
lutem redeuntibus ſe preponũt· vnã enim deeſt a no
uem vt decem ſint· ⁊ a nonagintanouem vt centum
ſint· cui vni deputat oẽs p pniam reconciliatos·
¶ Gre· in ho· ⁊ quia imago exprimit in drachma mulier
drachmã pdiderat quãdo hõ qui cõditus ad imagineꝫ
dei fuerat· peccando a ſimilitudine ſui cõditoris receſ
ſit Et hec ẽ qđ ſubdit Si pdiderit drachmã vnam
nonne accendit lucernã Accendit mulier lucernam
quia dei ſapientia aparuit in humãitate· lucerna quippe
lumẽ in teſta ẽ lumẽ vo in teſta ẽ diuinitas in car
ne Accenſa aũt lucerna ſequit Et euertit domũ· quia
·ſ· mox vt eius diuinitas in carne claruit· oĩs ſe nr̃a
conſciẽtia cõcuſſit Qui euſiõis ſermo nõ diſcrepat
in eo qm in alijs codicibꝫ legit emundat· quia praua
mẽs ſi nõ prius p timore euertit ab aſſuetis vicijs
nõ mundat Euerſa aũt domo inuenit drachma Se
quitur eñ Et querit diligẽter· donec inueniat quia
ſcʒ cũ pturbat conſcientia hoĩs· repat in hoĩe ſimili
tudo cõditoris ¶ Grego nazan· Inuẽta aũt drach
ma celeſtes uirtutes facit participes gaudij quas mi
niſtras diſpenſationis fecit Unđ ſequitur Et cum in
uenerit conuocat amicas ⁊ vicinas dicens· Congra
tulamini mihi quia inueni drachmam quã perdiderã·
¶ Grego· in omel· Supne eñ uirtutes tanto diuine
ſapientie iuxta ſunt· quãto ei p grãm continue viſio
nis appropinquãt ¶ Theo· vel amice ſũt vt exequẽ
tes voluntatem ipſius vicine vero vt incorporee ut
forte amice ipſius ſunt omnes ſupne virtutes· vici
ne vero ſunt ppinquiores ſcʒ throni ⁊ cherubin ⁊
ſeraphin ¶ Grego· niſſ· Uel aliter hoc reor dominũ
nobis ppoñere inquiſitiõe perdite drachme quia nul
la nobis a ceteris virtutibꝫ vtilitas prouenit quas
drachmas vocat· quãuis preſto ſint omnes· vna ſo
la deficiente anime viduate qua ſcilicet diuine ſimili
tudinis imaginem ſortit Propter qđ primo quidem iu
bet lucernã accendere ſcilicet verbum diuinũ· qđ ab
ſcondita patefacit Uel forſan penitentie lampadem·
ſed in domo propria id eſt in ſeipſo ⁊ in ſua conſciẽ
tia oportet pquirere drachmã perditam id eſt regis
imaginem que non penitus deperijt· ſed ⁊ tecta ſub
fimo· qui ſignificat carnis contagia quibus ſtudioſe
abſterſis et dilutis per ſolertiam vite· eluceſcet
quod queritur Unde oportet ipſam que inuenit gra

tulari· necnon ad participia gaudij vocare vicinas
id eſt contubernales uirtutes id eſt rationalem ⁊ cõ
cupiſcibilem ⁊ innatum iracũdie affectum Et ſi que
ſint tales vires circa animã conſiderate quas docet
gaudere in domino Deinde concludens parabolã ſub
dit· ita dico vobis· gaudiũ erit angelis dei ſuper vno
peccatore penitentiam agente· ¶ Grego· in omelia·
Penitentiã agere eſt preterita mala plangere ⁊ plã
genda non perpetrare Nam qui ſic alia deplorat ut
tamen alia cõmittat· adhuc penitentiam agere aut
ignorat aut diſſimulat Cogitandum etiam ẽ· ut per
hoc conditori ſuo ſatiſfaciat vt qui commiſit prohi
bita ſibi abſcindere debeat etiam conceſſa ⁊ ſe repre
hendat in minimis· qui ſe meminit in maximis delin
quiſſe·

¶ Ait autem homo quidaꝫ habuit duos fi
lios ⁊ dixit adoleſcentior ex illis patri Pa
ter da mihi portionem ſubſtantie que me cõ
tingit Et diuiſit illi ſubſtanciam ⁊ non poſt
multos dies adoleſcentior filius congrega
tis omnibus peregre profectus eſt in regi
onem longinquam ⁊ ibi diſſipauit ſubſtan
ciam ſuam viuendo luxurioſe ⁊ poſtquam oĩa
cõſũmaſſet· facta eſt fames valida in regiõe
illa ⁊ ipſe cepit egere· Et abijt ⁊ adheſit
vni ciuium regionis illius· ⁊ miſit illum in
villam ſuam vt paſceret porcos ⁊ cupiebat
implere ventrem ſuum đ ſiliquis quas por
ci manducabant ⁊ nemo illi dabat·

¶ Ambroſius Tres ex ordine lucas parabolas po
ſuit· Ouis perierat ⁊ inuenta eſt Drachma peri
rat ⁊ inuenta eſt· Filius qui erat mortuus re
uixit vt triplici remedio prouocati vulnera noſtra
curemus chriſtus vt paſtor te ſuo corpore vehit· q
rit ut mater eccleſia· recipit deus pater prima miſe
ricordia· ſecunda ſuffragio· tercia rẽcõciliatio ¶ Cri.
Eſt etiam inter parabolas ſupradictas ratio diſtin
ctionis ſecundum perſonas vel mentes peccantium
ut pater filium recipiat penitentem qui arbitrij ſui
libertate vtitur ut rẽcognoſcat vñ ceciderit Paſtor
vero ouem errantem ⁊ non ſapientem reuertẽ req
rat ⁊ humeris ſuis referat· irrationabili animali in
prudentem hominem comparãs· qui alieno dolo cir
cũuentus errauerat ſic ouis Poſt hec pabola propo
nitur cum dicitur Ait autem Homo quidam hũit
duos filios Sunt qui dicant de duobus filijs iſtis ſe
niorem angelos eſſe Iuniorem vero hominem po
nunt qui in longinquã pegrinatiõem abiens quãdo
in terram de celis ⁊ paradiſo cecidit ⁊ aptant conſe
quentia reſpicientes ad cauſam vel ſtatuꝫ ade· Sed
hic ſenſus pius quidem videtur· neſcio tamen ſi ve
rus ſit· quia iunior filius ad penitentiam venit ſua
ſponte· recordatus preteritæ abundantie patris ſui·

Dominus aūt veniens ad penitenciā vocauit hūanū
genus dum sponte sua regredi vnde ceciderat nō co
gitaret deinde senior filius in reditu et salute fratris
sui tristatur cum dominus dicat leticiam esse apud an
gelos sup vno peccatore penitenciā agēte ¶ Cirill.
Quidā vero seniorem filium dicūt significari israe
liticum carnem. Per alium vero qui discessit a
patre describitur multitudo gentium ¶ Aug. de que
euan. Hic ergo homo habens duos filios. deus ha
bens duos populos intelligit et tanq̄ duas stirpes
generis humani vnā eorum qui pmanserūt i unius
dei cultu alterā eorū qui usq̄ ad colendum idola dese
ruerunt deum ab ipso ergo exordio creature mortalium
maior filius ad cultū unius dei ptinet minor aūt pe
tiit sibi pars substātie que eū tangeret dareſ a pa
tre. Vn̄ sequiſ. Et dixit adolescentior ex illis patri
pater da michi porcionem substātie que me contigit
tanq̄ aīa potestate sua delectata id qḋ illi ē uiuere i
telligere meminisse vel igenio alacri excellere. petit
diuinitus sibi munera hec aūt i potestate sua accepit
p liberū arbitriū Vnde seq̄ſ Et diuisit illi substātiā
¶ Theo. Hois substa racionalitas ē quā comitaſ li
bertas arbitrij. et similiter q̄cumq̄ dn̄s dedit nobis.
pro substācia nostra putabiſ. vt celum et terra. vni
uersa creatura. lex et pphete ¶ Ambro. Vides aū q̄ di
uinum patrimoniū petentib9 datur. Nec putes cul
pam patris q̄ adolescentiori dedit nulla dei regno i
firma etas. Nec fides grauaſ annis ipse certe se iu
dicauit idoneum qui poposcit. Atq̄ vtinā nō recessis
set a patre impedimētum nescisset etatis. Sequiſ
enim et non post multos dies congregatis omnibus
adolescentior filius peregre pfectus ē in regionem
longinquam ¶ Crisḟ. Minor filius in regionem longi
quā pfectus est non localiſ a deo decedens qui vbiq̄
est sed affectu. fugit enī deum peccator vt a longiquo
stet ¶ Augu. de verbis do. Quisquis enī ita vult esse
similis deo. vt fortitudinem suam ad illum custodiat
non ab illo recedat sed coherendo vt custodiat simili
tudinē et imaginem ad quā factus est porro si puer
se vult imitari deum vt quō deus non habet a quo r̄
gatur sic ipse velit sua potestate vti ut nullo regente
viuat quid restat nisi vt recedens ab eius calore tor
pescat recedens a veritate vanescat ¶ Aug9. de que
sti. euange. Quod aū nō post multos dies dixit fac
tum vt cōgregatis omnib9 pegre pficisceretur in re
gionem longiquā que est obliuio dei. hoc est quia nō
multo p9 institucionē humani generis placuit anime
p liberum arbitrium ferre secum velut quandā potētiā
nature sue et deserere eū a quo condita est fidens
de viribus suis quas vires tanto consumit cici9 quā
to eum deseruit a quo date sūt Vn̄ seq̄ſ et ibi dissipa
uit substanciam suā viuēdo luxuriose. Luxuriosā ve
ro vel prodigam vitā vocat amantē fundere atq̄ spa
rgere pōpis exterioribus intus inanescentem. cum ea
quisq̄ sequitur que ad alia pcedunt et relīq̄t eum q̄
sibi ē interior. Vn̄ seq̄ſ Et postq̄ cōsūmasset omnia
facta est fames magna in regione illa fames est indi
gentia verbi veritatis. sequitur et ipse cepit egere.
¶ Ambro. Merito egere cepit qui thesauros sapi
encie et sciencie dei diuiciasq̄ celestium altitudinē

dereliquit. Sequiſ Et abijt et adhesit vni ciuium re
gionis illius ¶ Aug9. de que. euan. Vnus ciuium
regionis illius aliquis aere9 princeps ē ad maliciā
dyaboli ptinēs. cui9 villa est modus potestatis ipsi
us. de qua sequiſ Et misit illum in villā suam vt pa
sceret porcos porci sunt i mundi spūs qui sub ipso
erāt ¶ Beda. Porcos aūt pascere est ea quib9 immun
di spūs gaudent operari Sequiſ et cupiebat implere
ventrem suum de siliquis quas porci manducabant.
¶ Ambro. Siliqua genus leguminis ē intus inanis
foris mollis. quo corp9 non reficiſ sed impletur. vt
sit magis oneri q̄ vsui ¶ Aug. de que. euange. Si
lique ergo quib9 porcos pascebat seculares doctrine
sūt steriles. vanitatē sonātes de quib9 laudes idolo
rum fabularūq̄ ad deos gencium pertinenciū vario sē
mōe atq̄ carminib9 percrepant. quib9 demonia delec
tātur. Vn̄ cum iste saciari cupiebat aliquid solidū et
rectum qḋ ad beatam vitā ptineret inuenire volebat
in talib9 et non poterat. Vn̄ sequiſ et nemo illi dabat
¶ Cirill. Sed cum iudei multipliciſ arguanſ i sacra
scriptura de multis criminibus quō populo illi cōue
niunt verba maioris filij dicentis. Ecce tot annis ser
uio tibi et nunq̄ mādatū tuū preterivi. Est ergo hic
sensus parabole. arguēntib9 eū phariseis et scribis q̄
reciperet peccatores. pponit presentem pabolam. in q̄
hominē vocat deū. qui pater est duoꝝ fratrū iustoꝝ
scilicet et peccatoꝝ. quoꝝ pmus gradus est iustoꝝ
ab inicio iusticiā sequentiū. Secundus gradus est ho
minū p penitenciā ad iusticiā reductoꝝ ¶ Basilius.
Facit eciā ad auctoritatis consistenciā magis anim9 se
nilis et grauitas q̄ canicies capilloꝝ. nec qui secun
dum etatē ē iuuenis increpaſ sꝫ iuuenis moribus q̄ secū
dum passiones viuit ¶ Titus. Abijt ergo adolescen
tior nondum adultus mente petitq̄ a patre id qḋ ei
de hereditate cōtingit vt scilicet non ex necessitate
seruiat. Sumus enī aīalia racionalia liberū arbitriū
habentia ¶ Crisḟ. Dicit aūt scriptura diuidere patrem
ex equo filijs duobus substāciam suā id ē scientiam
boni et mali que vere et ppetue sunt opes bene vten
ti. Que enī ex deo est in pma natiuitate hominib9 sub
stācia rationalis equaliſ cunctis nascentibus datur.
de subsequēti aūt conuersatione vnusquisq̄ plus aut
minus huius substātie possidere inuenitur dum vn9
ea que suscepit patris esse credēs quasi patrīa custo
dit alius sicut pprie possessionis licentia dissipādis
abutitur. Ostenditur aūt libertas arbitrij quia paſ
qui neq̄ discedere volētem retinuit. ne liberi arbitrij
auferat potestatem. neq̄ manere cupiētem cogit ab
scedere. Abijt aūt longe non locorum translatione.
sed mentis declinatione. vnde sequiſ Peregre profe
ctus est in regionē longinquam ¶ Ambro. Quid ei
longinquius ē q̄ a se recedere. nec regionib9 sꝫ mori
bus separari. Etenī qui se a xpo separat. exul ē pa
trie et ciuis mūdi. Merito ergo prodegit patrimoniū
qui recessit ab ecclesia ¶ Titus. vnde et demoniacus
ē prodigus dissipans substanciam suam id ē intelle
ctum rectum. castimoniā documenta veritatis. noti
ciam genitoris memoriam creationis sensum ¶ Am
bros. Facta ē autem in regione illa fames. non epu
larum. sꝫ bonorum operum atq̄ virtutum que sunt

miſerabiliora ieiunia. etem̄ qui recedit a verbo dei
eſuriṫ. quia nõ in ſolo pane viuit homo. ſed i oĩ vbo
dei Qui recedit a theſauro eget Egere ergo ideo ce
pit ⁊ famẽ pati. quia nihil prodige ſatis eſt volũta
ti Abijt itaq; ⁊ adheſit vni ciuium Qui em̄ heret in
laqueo eſt. ⁊ videtur ciuis iſte princeps eſſe iſtius
mundi Deniq; ad villam eius mittit. qui emit. qui
ſe excuſat a regno ¶ Beda In villa em̄ mitti ẽ ſub-
ſtantie mundalis cupiditate ſubiugari ¶ Ambroſ.
Paſcit aũt porcos illos in quos petit diabolus itroi
re in ſordibus ac fetore viuentes ¶ Theo. Hos igiṫ
paſcit. qui alios ꝓcellit i vitio. ut ſűt lenones archi
predones. archipublicani qui alijs ſunt doctores ope
rationis male ¶ Cris. vel ſpiritalibꝰ ꝺſtitutus operi
bus quaſi prudentia ⁊ intellectu porcos paſcere dici
tur. hoc eſt ſordidas ⁊ immũdas i anima ſua cogita
tiones nutrire. ⁊ edit eſcas irratiõabiles praue cõ
uerſationis. dulces quidem egenti bonoꝝ. q̃a ſuaue
peruerſis videtur omne opꝰ carnee voluptatis. que
uirtutes anime penitus eneruat ⁊ perimit. huiuſmo
di cibos quaſi porcinos ⁊ male dulces id ẽ carnaliũ
delectationum illecebras ſiliquaꝝ noie ſcriptura ꝺſi
gnat ¶ Ambro. Cupiebat aũt ſiliquis ventrem im
plere ſuũ. nec em̄ alia ẽ cura luxurioſis: niſi ut ven
trem ſuum impleant ¶ Theoph. Quibus nullꝰ dat
ſaturitatem malorum Diſtat enim a deo qui talibus
veſcitur. Demones autem ad hoc ſtudent. ne vnq̃
ſaturitas malorum proueniat. ¶ Gloſa. vel nẽo illi
dabat quia cũ diabolus aliquẽ ſuũ facit. vltra ei abũ
dantiam nõ procurat. ſciens eum eſſe mortuum.

¶ In ſe autem reuerſus dixit Quãti mer
cenarij in domo patris mei abundãt pani
bus ego autem hic fame pereo Surgam ⁊
ibo ad patrem meum ⁊ dicam illi. pater pec
caui in celum ⁊ coram te ⁊ iam non ſum di
gnus vocari filius tuus fac me ſicut vnum
de mercenarijs tuis. Et ſurgens venit ad
patrem ſuum Cum autem adhuc longe eẽt
vidit illum pater ipſius ⁊ miſericordia mo
tus eſt ⁊ occurrens cecidit ſup collum eius
⁊ oſculatus eſt eum Dixitq; ei filiꝰ. pater
peccaui in celum ⁊ coram te. iam nõ ſum di
gnus vocari filius tuus Dixit autẽ pater
ad ſeruos ſuos Cito proferte ſtolaꝫ primã
⁊ induite illum ⁊ date anulum in manũ eiꝰ
⁊ calciamenta in pedes ⁊ adducite vituluꝫ
ſaginatum ⁊ occidite Et manducemus et
epulemur Quia hic filius meus mortuus
erat ⁊ reuixit. perierat ⁊ inuentus eſt Et
ceperũt epulari.

¶ Grego. miſenus Contempſerat patrem in primo
receſſu adoleſcentior filius ⁊ opes paternas profude
rat At vbi lapſu temporis eſt attritꝰ laboribus. dũ
mercenarius fieret ⁊ eodem cum porcis pabulo pa
ſceretur redijt i domum paternã caſtigatꝰ. vnõ dr
Ipſe autem in ſe reuerſus dixit Quãti mercenarij
in domo patris mei abundãt panibus. ego autem hic
fame pereo. ¶ Ambroſ. Bene in ſe reuertitur qui
a ſe receſſit. etem̄ qui ad deum regreditur ſeſibi red
dit Et qui recedit a xp̄o ſe ſibi abdicat ¶ Aug. de q̄.
euã. In ſe autem reuerſus eſt cum ab eis que foris
ſecus fruſtra illiciunt ⁊ ſeducunt in conſcientie ſue i
teriora ſuam intentionem reduxit. ¶ Maxi. Eſt autẽ
ſm tres differentias obedientie diſcretio. Aut enim
metuentes ſupplicia declinamus a malo ⁊ ſumus in
diſpoſitione ſeruili. aut mercedis lucra venãtes ex
eq̃mur que mãdantˀ mercenarijs aſſimulati. aut ip̄ꝰ
gratia boni ⁊ dilectionis ad eum qui dedit legem ſer
uimus. ⁊ ſic diſpoſitionem redolemus filiorũ ¶ Amb
Filius autem qui habet ſancti ſpiritus pignus i cor
de ſecularis mercedis lucra nõ querit ſed ius ſeruat
heredis Sunt etiã mercenarij boni qui cõducuntur
ad vineam iſti non ſiliquis ſed panibus abundãt
¶ Auguſtinus de queſtioni euãgeliſtarũ Unde aũt
hoc ſcire poterat in quo tanta erat obliuio dei ſicut
i omnibus idolatris fuit niſi quia iſta recogitatõ reſi
piſcẽtis eſt cum euangelium ꝓdicaretur iã poterat
talis anima aduertere multos ꝓdicare veritatẽ int
quos quidã eſſent non ipſius amore veritatis ducti
ſed cupiditate comparandorum ſeculariũ cõmodorũ
qui tamen non aliud annunciant ſicut heretici Unde
mercenarij recte appellantur In eadem quippe domo
eundem panem verbi tractãtes non tamen in here
ditatem eternam vocati. ſed temporali merce cõdu
cti ¶ Cris. Signanter autem ſubdidit Ego aũt hic
fame pereo quaſi diceret ego nõ alienus ſed filius bo
ni patris ⁊ frater filij obſequentis Ego liber ⁊ ge
neroſus factus ſum miſerior mercenario. a ſumma
celſitudine prime nobilitatis ad infimã humilitatem
delapſus ¶ Grego. miſenus. Non prius aũt redijt
ad priſtinam felicitatem. q̃ꝫ i ſe rediens ſentiret op
primentis erumne pn̄iam. ⁊ meditaretˀ pnĩe verba
que ſubduntˀ. ſurgam. ¶ Aug. de que. euã. Quia ia
cebat. ⁊ ibo. quia longe aberat ad p̄rem meum. quia
ſub principe porcoꝝ erat Cetera vo ſunt penitentis
meditantis i confeſſione peccati. nondum tamẽ agẽ
tis Non em̄ i iam dicit patri. ſed dicturum ſe eſſe pro
mittit cum venerit Intelligas igiṫ hoc nũc accipien
dum eſſe venire ad p̄rem i eccleſia conſtitui p fidẽ
vbi peccatoꝝ legitima ⁊ fructuoſa iam poſſit eſſe
confeſſio Dicit ergo dicturꝝ ſe eſſe p̄ri ¶ Ambroſ.
Quã miſericors qui offenſus nec patrium nomẽ de
dignatur audire. Peccaui. hec ẽ prima cõfeſſio apꝰ
autorẽ nature. preſulem miſericordie. arbitrium cul
pe Sed ⁊ ſi deus nouit omnia. vocem tamẽ tue con
feſſionis expectat Ore em̄ cõfeſſio ñt ad ſalutem q̃a
alleuiat põdus erroris q̃ſq; ip̄e ſe onerat. ⁊ accuſati
onis excludit inuidiã Qui accuſatorẽ ꝓuenit confitẽ
do. fruſtra velis occultare. quẽ nihil fallit. ⁊ ſine pe
riculo prodas. qꝺ ſcias eſſe iã cognitũ Cõfitere ma
gis ut interueniat ꝓ te xp̄s roget pro te eccleſia. illa
crimet pp̄ls. nec verearis. ne ñ ipetres aduocatꝰ ſpõ
det veniã patrõꝰ ꝓmittit grãꝫ recõciliatõꝫ tibi p̄rne
pietatis pollicetˀ aſſertor. Subdit aũt. i celũ ⁊ co-

¶ Criſ. Dicens coram te: oſtendit hunc patrem deum debere intelligi. deus enim ſolus conſpector eſt omnium a quo nec in corde meditata peccata abſcondi poſſunt. ¶ Aug. de que. euā. Verum autem hoc ē peccatum in celum quod ē coram te. ut celum appellauerit ipſam ſummitatem patris. an potius peccaui in celum corā ſanctis aīabus. Corā te aūt in ipſo penetrali conſciētie. ¶ Criſ. Vel celum hoc loco intelligatur. Qui enim in celum peccat: quod etſi ſupernum tamē viſibile elementū ipſe ē qui peccat in hominem. quem ſuſcepit filius dei pro ſalute nr̄a. ¶ Ambroſ. Vel peccato aīe celeſtia ſignificantur dona ſpūs imminuta vel quia ab illius gremio matris iheruſalem que eſt in celo nō oportuit deuiari. Deiectus aūt ſe exaltare non debet. vnde ſubdit. Iam non ſum dignus vocari filius tuus. Et ut merito ſue humilitatis poſſit attolli. ſubdit. Fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. ¶ Beda. Ad filij affectum qui omnia que patris ſunt. ſua eſſe ambigere aſpirare nequaquam preſumit. Sed mercenarij ſtatum iam pro mercede ſeruiturus deſiderat. Verum nec hunc quidem niſi paterna dignatione ſe mereri poſſe teſtatur. ¶ Grego. niſſenus. Nunc aūt filiū prodigum ſpūſſanctus nobis deſcripſit. ut inſtruamur nos qualiter debeamus cordis deplorare peccamina. ¶ Criſ. Qui poſtquam dixit. ibo ad patrem meū. quia ei cuncta attulit bona non manſit. ſed totum iter tranſiuit. Sequitur enim. Et ſurgens venit ad patrem ſuum. Sic et nos faciamus. nec pigeat nos longitudinis vie. Si voluerimus fiet regreſſus celer et facilis. dūmodo deſeramus peccatum quod nos a domo paterna reduxit. Eſt aūt et pater redeuntibus clemēs. Nam ſubditur. Cum aūt adhuc longe eſſet vidit illum pater ſuus. ¶ Aug. de que. euā. Ante enim quam intelligeret deum longe exiſtens. cum tamen iam pie quereret. vidit illum pater ipſius. Impios enim et ſuperbos conuenienter non videre dicitur tanquam ante oculos non habens. Ante oculos enim haberi nō niſi qui diliguntur dici ſolent. ¶ Criſ. Senſit aūt pater penitenciā. nō expectauit itaque confeſſionis verba. ſed preuenit peticionē miſericorditer agens. vnde ſubditur. Et miſericordia motus ē. ¶ Grego. niſſenus. Confeſſionis meditatio placauit patrem ut obuiam iret ei et oſcula collo conferret. Sequitur enim. Et occurrens cecidit ſuper collum eius et oſculatus ē eum. quod ſignificat rationale iugum hominis impoſitum per euāgelicam traditionem qui abiecit obſeruantiam legis. ¶ Criſ. Quid enim eſt aliud quam occurrit. niſi quia nos peccatis impedientibus nr̄a virtute ad deum peruenire nō poteramus. Ipſe autem potens ad inualidos peruenire deſcendit. Oſculatur aūt os per quod emiſſa de corde confeſſio penitentis exierat quā pater letus excepit. ¶ Ambro. Occurrit igitur tibi quia audit te intra mentis ſecreta tractantem. Et cum adhuc longe ſis. occurrit ne quis impediat. Complectitur quam. In occurſu enim preſcientia eſt. in complexu clemencia. et quaſi quodam paterni amoris affectu ſupra collum cadit. ut iacentem erigat. et oneratum peccatis atque in terrena deflexum reflectat ad celū. Malo ergo filius eſſe quam ouis. Ouis enim a paſtore reperitur a patre filius honoratur. ¶ Aug. de que. euā. Vel occurrens cecidit ſuper collum eius. non in

pater vnigenitum filium ſuū deſeruit. in quo vſque in noſtram longinquā peregrinationem cucurrit. quia deus erat in xp̄o mundū reconcilians ſibi. Cadere autem ſuper collum eius ē humiliari in amplexū eius brachiū ſuum. quod eſt dn̄s ihs xp̄s. Conſolari aūt verbo grāe dei ad ſpem indulgencie peccatorum. hoc eſt poſt longa itinera remeantem mereri a patre oſculum caritatis. Incipit aūt iam conſtituens in eccleſia peccata confiteri. Nec dicit oīa que dicturum ſe eſſe promiſerat. Sequitur enim. Dixitque filius ei. Pater peccaui in celum et coram te. et iā non ſū dignus vocari filius tuus. hoc enim vult fieri per grāam. quo ſe indignum per merita fatetur. Non addit quod in illa meditatione dixerat. Fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Cum enim panem non haberet. vel mercenarius eſſe cupiebat. quod poſt oſculum patris generoſiſſime iam dedignabatur. ¶ Criſo. pater aūt ad filium ſermonem nō dirigit. ſed miniſtris loquitur. quia qui penitet orat; ſed reſponſum verbo non accipit. miſericordiam vero efficacter in effectu intuetur. Sequitur enim. Dixit autē pater ad ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam primam et induite illum. ¶ Theo. Seruos vel angelos intelligas ad miniſtratorios ſpūs vel ſacerdotes qui baptiſmate et verbo doctrine aīam veſtiunt ipſo xp̄o. Quotquot enim in xp̄o baptiſati ſumus xp̄m induimus. ¶ Aug. de que. euā. Vel ſtola prima eſt dignitas quā perdidit adam. Serui qui eam proferunt. reconciliationis predicatores. ¶ Ambro. vel ſtola eſt amictus ſapientie quo nuda corporis apoſtoli tegunt. Accipiūt aūt ſapientiam primā. Eſt enim et alia que miſteriū neſcit. Annulus aūt ē ſincere fidei ſignaculum. et expreſſio veritatis de quo ſequitur. Et date ei annulum in manu eius. ¶ Beda. Id eſt in operatione ut per opa fides clareſcat. et per fidem opa confirmentur. ¶ Aug. de que. euā. Vel annulus in manu pignus ē ſpūſſancti propter grāe participationem que digito bene ſignificatur. ¶ Criſ. Vel iubet annulum dari ſiue ſignaculi ſalutaris ſimbolum. ſeu magis deſponſationis inſigne et nuptiarum pignus. quibus xp̄s eccleſiam ſponſat. cū anima reſipiſcens per annulum fidei iungitur. ¶ Aug. de que. euā. Calciamēta aūt in pedes preparatio ē euāgeliſandi ad non tangenda terrena. de quibus ſequitur. Et calciamenta in pedes. ¶ Criſ. vel mādat calciamenta pedibus imponi. aut propter cooperienda veſtigia vt per lubricū mundi iſtius iter fixius incedat. aut propter mortificationem mēbrorum. vite enim nr̄e curſus in ſcripturis pes appellatur. et mortificationis ſpecies calciamentis imponitur quia de animalium mortuorum pellibus conficiuntur. Addit et vitulum illi ſaginatum iugulandum in conuiuij exhibitione. Sequitur enim. Et adducite vitulum ſaginatum id eſt dn̄m ihm xp̄m. quē vitulum nominat propter beſtiam corporis immaculati. Saginatū autem dixit quia pinguis et opimus intantum eſt ut pro totius mundi ſalute ſufficiat. Non aūt ipſe pater vitulum immolauit. ſed alijs immolandum tradidit. Permittente enim patre cōſentiens filius ab hominibus crucifixus ē. ¶ Aug. de que. euā. Vel vitulus ſaginatus ipſe eſt dominus ſecūdū carnem ſaciatus obprobrijs. Quod aūt imperat vt adducant eum. quid aliud eſt. niſi ut predicent eum et

annũciãdo faciat venire in exhauſta fame viſcera
filij eſurientis ¶ Nam etiam vt occidant eam iube⸗
hoc eſt ut mortem eius inſinuent Tunc em̃ cuiq; oc
ciditur·cum credit occiſum Sequit̃ Et manducẽ⁹
¶ Ambro· Bene carnem vituli quia ſacerdotalis
ẽ victima que pro peccatis fiebat Epulantem autẽ
inouat cum dicit epulemur·ut oſtenderet q̃m pater
nus eſt cibus ſalus noſtra ⁊ patris eſt gaudium no
ſtrorum·redemptio peccatoꝝ ¶ Criſ· Ipſe enim pr̃
gaudet in reditu filij·⁊ conuiuat̃ in vitulo quia miſe
ricordie ſue fructum in imolatione filij ſui gaudens
creator acquiſitione pp̃li credentis epulatur· vnd̃ ſe
quitur Quia hic filius me⁹ mortuus erat ⁊ reuixit
ꝑierat ⁊ inuentus ẽ ¶ Ambro· Ille perijt qui fuit
itaq; gentes non ſunt xp̃ianus ẽ Poteſt tamẽ ⁊ hic
vna ſpecies accipi generis humani· Fuit adam·⁊ in
illo fuimus omnes·perijt adam· ⁊ in illo omnes pe
rierunt Homo igitur in illo homine qui perierat·
reformat̃ Poteſt ⁊ de agente penitentiã dictũ vid̃ri
quia non moritur niſi qui aliquãdo vixerit Et gen
tes quidem cum crediderint·ꝑ grãm viuificantur·
Qui vero lapſus fuerit·ꝑ penitentiam reuiuiſcit·
¶ Theo· Quãtum ergo ad vitioꝝ conditiõem mor
tuus fuerat deſperatus Sed quãtum ad humanaꝫ
naturã que mutabilis ẽ·⁊ poteſt a vitio ad virtu
tem cõuerti deꝑditus dicit̃· nam minus ẽ perdi·q̃
mori Quilibet aũt reuocatus ⁊ mundat⁹ a crimie
ſaginati vituli particeps cauſa leticie fit patri ⁊ fa
mulis eius id ẽ angelis ⁊ ſacerdotib;· vnd̃ ſequitur·
Et ceperũt omnes epulari ¶ Aug· Iſte epule atq;
feſtiuitas nunc celebrãt̃ ꝑ orbem terraꝝ eccleſia di
latata atq; diffuſa·vitulus enim ille in corpore ⁊ ſan
guine dominico·⁊ offert̃ patri ⁊ paſcit totã domũ·

¶ Erat autem filius eius ſenior in agro.
Et cũ veniret ⁊ appropiquaret domui au
diuit ſimphoniã ⁊ choruꝫ Et vocauit vnũ
de ſeruis ⁊ interrogauit que hec eẽnt Is q;
dixit illi. frater tuus venit ⁊ occidit pater
tuus vitulum ſaginatum. quia ſaluuꝫ illũ
recepit Indignatus eſt aũt.⁊ nolebat itro
ire Pater ergo illi⁹ egreſſus cepit rogare
eum At ille reſpondens dixit patri ſuo. ecce
tot annis ſeruio tibi ⁊ nũq; mandatum tuũ
preteriui. ⁊ nũq; dediſti mihi hedũ. ut cum
amicis meis epularer ſed poſtq; fili⁹ tuus
hic qui deuorauit ſubſtãtiam ſuam cum me
retricib; venit occidiſti ei vitulum ſagina/
tum At ipſe dixit illi Fili tu ſemper mecum
es.⁊ omnia mea tua ſunt. Epulari autem
⁊ gaudere oportebat quia frater tuus hic
mortuus erat ⁊ reuixit ꝑierat ⁊ inuẽt⁹ ẽ.
¶ Beda Murmurãtibus de peccatoꝝ ſuſceptione
ſcrib; ⁊ phariſeis tres ꝑ ordinẽ parabolas ſaluator
poſuit Duabus primis quãtum ipſe cum angelis de
penitentium ſalute gaudeat·inſinuat In hac vero ter

cia·nõ ſuũ tantũmodo ſuoꝝ; gaudium demõſtrat
ſed ⁊ inuidentium murmur reprehendit·dicit̃ enim
Erat aũt filius eius ſenior in agro ¶ Aug⁹ de que⸗
euã· Maior filius populus iſrael ẽ·nõ quidem pro
fectus i longinquã regionẽ·ſed tamẽ i domo non eſt
In agro aũt ẽ id ẽ i ipſa hereditaria opulentia legis
⁊ ꝓphetaꝝ terrena poti⁹ opat̃ Veniens aũt de agro
domũ appropinquare cepit·i·labore ſeruilis opis im
ꝓbato ex eiſdem ſcripturis eccl̃ie libertatem conſide
rauit·vnde ſequit̃ Et cũ veniret·⁊ appropinquaret
domui audiuit ſimphoniã ⁊ choꝝ id eſt ſpũſãto ple
nos vocibus conſonis euãgelium ꝓdicare Sequit̃·
Et vocauit vnũ de ſeruis ⁊ interrogauit quid hec
eſſet id eſt ſumit ad legendum aliquem ꝓphetaꝝ ⁊ i
eo querens q̃ſimodo interrogat·vnde iſta feſta in ec
cleſia celebrant̃ in qua ſe eſſe nõ videt Reſpondet
ei ſeruus p̃ris ꝓpheta Sequit̃ em̃ Is q; dixit illi.
Frater tuus venit ⁊ occidit pater tuus vitulũ ſagi
natum·q̃a ſaluũ illũ recepit· R· d· In extremis t̃re
fuit frater tuus·ſꝫ inde maior exultatio cantantiũ
dño canticum nouũ·q̃a laus eius ab extremis terre
⁊ ꝓpter eũ qui abſens erat occiſus ẽ vir ſciens fer
re imbecillitatẽ·quia quib; nõ ẽ narratũ de eo vide
runt ¶ Amb· Adoleſcentiori aũt filio·i·ꝓplo ⁊ genti
bus iſrael tanq̃; maior frater beneficiũ paterne bene
dictionis inuidit qḋ faciebant iudei q̃a xp̃s cum gẽti
bus epularet̃· vnd̃ ſequit̃ Indignatus ẽ aũt ⁊ no·in
troire ¶ Aug· de que·euã· Indignat̃ etiã ⁊ nunc· ⁊
adhuc nõ vult intrare Cũ ergo plenitudo gentium
introierit·egredit̃ oportuno tpe pr̃ ei⁹ ut etiã oĩs
iſrael ſaluus fiat· Vnd̃ ſequit̃ Pater ergo illi⁹ egreſ
ſus cepit rogare eũ Erit·n· q̃n; apta vocatio iude
orũ i ſalutẽ euãgelij quã manifeſtationẽ vocationis
tanq̃; egreſſũ p̃ris appellat ad rogãdũ maiorẽ filiũ
Deinde q̃ rñdit maior filius queſtiõis duas hʒ Se
quit̃ em̃ At ille rñs dixit p̃ri ſuo Ecce tot annis ſer
uio tibi ⁊ nũq; mãdatum tuũ ꝑterini· De mandato
nõ ꝑtergreſſo facile illud occurrit·nõ de omni man
dato dictum ſed de vno maxime neceſſario·q; nullũ
alium deum preter vnum creatorẽ oĩm colere iuſſus
ẽ Neq; iſte filius i omnib; iſraelitis ſed in his intel
ligit̃ ꝑſonam habere qui nũq; ab vno deo ad ſimula
cra conuerſi ſunt Quãq; em̃ terrena deſideraret· ab
vno tamẽ deo iſte deſiderabat bona quãuis cõmunia
cum peccatoribus· vnde ⁊ in pſalmo dicitur Ut iu
mentum factus ſum apud te·⁊ ego ſemꝑ tecum Se
quis eſt hedus quẽ nunq; accepit ad epulandum·ſe
quit̃ em̃ Et nũq; dediſti mihi hedum ut cum amicis
meis epularer Peccator hedi noĩe ſignificari valet·
¶ Ambro· Iudeus hedum requirit xp̃ianus agnum
⁊ ideo illi barrabas ſoluitur·nobis agnus imolatur
Queri etiam in hedo videt̃ quia iudei ritum veteris
ſacrificij ꝑdiderunt Vel qui hedum querit expectat
antixp̃m ¶ Aug· de que·euãge· Sed non inuenio eti
tum huius ſententie Multum enim abſurdum eſt
eum cui poſt dicitur· tu mecum es ſemꝑ· hoc a p̃re
opeaſſe ut antixp̃o crederet Neq; omnino aliquẽ
iudeorum qui antichriſtum credituri ſunt·iſtum fi
lium fas eſt intelligi· Quomodo autem epularetur
ex illo hedo ſi ipſe eſt antixp̃us qui ei non crederet·

Aũt hoc ē epulari ex hedi occiſiõe · q͂d ē de antixp̄i
perditione letari · quõ dicit filius quē recepit pater ·
hoc ſibi non fuiſſe conceſſum · cum omnes filij dei ď
eius pditione letaturi ſint. Xp̄m igitur ſibi dñm ne
gatum ad epulandum cõqueritur · dum eum pecca
torem putat. Cum .n. hedus ē illi genti id ē cum eũ ſab
bati violatorem ⁊ ꝓphanatorem eſtimet iocundari
epulis illius non meruit ¶ Greg. Ad aũt dicit · cũ
amicis meis · aut ex pſona principum cum plebe iſrl
aut ex pſona ppl̄i ieroſolomitãi cũ ceťis pplis iuda
¶ Jero. vel dic · nũq̄ȝ dediſti mihi hedũ · i · nll9 ſãguis
ꝓphe vel ſacerdotis a romão impio nos liberauit ·
¶ Ambro. Impudens aũt filius ē ſimilis publicano
iuſtificanti ſe quia legem ſeruabat in lr̄a · impie ac
cuſabat fratrem · ꝙ cum meretricib9 paternã ſubſtã
tiam pdegiſſet. Sequitur enĩ. Sed poſtq̄ȝ filius tu9
hic qui deuorauit ſubſtantiam ſuam cum meretrici
bus venit · occidiſti illi vitulum ſaginatũ · ¶ Aug9.
Meretrices aũt ſunt ſupſtitiones gentilium cũ qui
bus ſubſtantiã diſſipat · qui relicto vo connubio veri
dei cum demone feda cupiditate fornicať ¶ Jerom.
In hoc aũt ꝙ dicit Occidiſti illi vitulũ ſaginatum
confiteť veniſſe xp̄m ſed iuidia non vult ſanari ·
¶ Beda. Non aũt pater eũ quaſi mentientē redar
guit ſed ſecum pſeuerantiã eius approbans ad pfecti
orem potions atqꝫ iocundioris exultationis inuitat.
Vñ ſequitur. At ipſe dixit illi fili tu ſemp mecum es
¶ Jero. Vel q̄d dixerat · iactantia eſt non veritas ·
cui pater non conſentit · ſed alia compeſcit ratiõe di
cens. Mecum es · lege qua ſtringeris. Non quia nõ
peccaueris · ſed quia deus eum ſemp caſtigando re
tinet. Nec mirum ſi pr̄i mentiť qui fratri inuidet
¶ Ambroſ. Sed bonus pater etiã hũc ſaluare cupi
ebat dicens. Tu mecũ ſemp es. Vel q̄i iude9 in lege ·
vel q̄i iuſt9 iuſt9 in cõmunione ¶ Aug. Quid aũt ſibi
vult q̄d addidit · ⁊ oĩa mea tua ſũt q̄ſi nõ ſint ⁊ fris
ſed ſic a pfectis ⁊ imortalib9 filijs hñť oĩa ut ſint ⁊
oĩm ſingula · ⁊ oĩa ſingulorꝫ · ut enĩ cupiditas nihil
ſine anguſtia ita nihil cũ anguſtia caritas tenet. Si
q̄s oĩa nõne ⁊ angelos de9 i poſſeſſiõe tali filio ſub
iiciſſe putandus ē · ſi poſſeſſionem ſic accipias vt
eius poſſeſſor ipſe ſit dñs · nõ vtiqꝫ oĩa. Non enĩ dñi
eorum ſed conſortes potius angelorꝫ. Si vero poſ
ſeſſio ſic intelligitur · quõ recte dicimus poſſidere ani
mas veritatem · nõ inuenio cur nõ vere ac pprie id poſſit
ſentiri accipe. Non enĩ illud loquimur ut dominas
veritatis dicamus aĩas · aut ſi noĩe poſſeſſionis ab
hoc ſenſu impedimur · illud q̄ȝ auferať. Non enĩ ait
pater · oĩa poſſides · ſed oĩa mea tua ſunt · nec tamen
ut ipſius dñi. Qd enĩ ē i noſtra pecunia · poteſt fami
liarie vel alimentum eſſe vel ornamentum vł aliud
huiuſmodi. Et certe cum ip̄m pr̄e; recte ille poſſit
dñm dicere · nõ video quõ ipſi9 recte võri poſſit di
uerſis duntaxat modis. Cum enĩ beatitudinē illam
obtinuerimus · nr̄a erũt ad videndum ſuperiora · ad cõ
uiuendũ equalia · ad dominandũ inferiora. Congau
deat igitur ſecuriſſimus maior frater ¶ Ambro. Si
enĩ deſinat inuidere oĩa ſua ſunt. vel iude9 ſacramē
ta veteris teſtamenti vel baptiſatus noua etiam poſ
ſidens ¶ Theo. Vł aliter totum pſona filij qui videť

murmurare · ſuiť p oĩb9 q̄cũqꝫ ſcãdalizãť i ſubditis
pfectib9 ⁊ ſalute pfectorꝫ. ſic dauid introducit pſonã
paſſam ſcãdalum in peccatorꝫ pace ¶ Titus. Maior
igitur filius ſicut agricola inſiſtebat agriculture · ñ
terreſtrem · ſꝫ aĩe agrum fodiens · ⁊ ſalutis arbores
inſerens · ſcilicet virtutes ¶ Theo. Vel erat i agro
hoc ē i mundo colens ꝓpriam carnē · ut repleať pãi
bus ⁊ ſeminãs in lacrimis ut in gaudio metat. Sed
cognitis geſtis nolebat intrare ad cõmune gaudiũ
¶ Criſ. Quenť aũt ſi afficitur paſſione liuoris · do
lens in pſperis aliorꝫ. Dicendum ē aũt ꝙ null9 ſan
ctorum dolet i talibus imo bona aliorum ſua exiſtiat
Non aũt oportet oĩa quecũqꝫ parabola continet ad
lrãm ptractare · ſed ſenſum elicientes cui9 cauſa cõ
ponitur · nihil aliud pſcrutari. Hec ergo parabola
ad hoc ē compoſita · ut peccatores non diffidant re
uerti · ſcientes ꝙ magna conſequētur. Vnď introdu
cit alios turbatos in eorꝫ bonis · ut idicet eos liuore
tabeſcentes · ſꝫ tanto decore honoratos redeuntes · vt
etiam inuidioſi poſſint alij fieri ¶ Theo. vel phari
ſeorum intentionem corrigit dñs p preſentem para
bolam · quos ephypoteſi nominat iuſtos. Q. d. Eſto
vos vere iuſtos eſſe · nec trãſgreſſos aliqď mãdato
rum · Nunq̄d igiť ꝓpter hoc nõ oportet admittere
a flagitijs redeuntes ¶ Jero. vel aliter. Oĩs iuſticia
in comparatione dei ē iniuſticia. Vnď paulus. Quis
me liberabit de corpore mortis huius · vnde apoſtoli
indignati ſunt p petitione matris filiorum zebedei ·
¶ Ciril. Quod ⁊ noſipſi quãdoqꝫ patimur · viuunt
enim quidam preſtantiſſimam ⁊ optimam vitã ali9
aũt in ipſo ſenio multotiens ad deum conuertiť · vel
forſitã extremũ diem claudere debens hac diluit rea
tus domino miſerãte. Hec quidem aliquãdo reſpuũt
ex importuna puſillanimitate non attendentes men
tem ſaluatoris qui de ſalute pereuntium gaudet ·
¶ Theoph. Dicit ergo filius patri gratis duxi in
doloribus vitam a peccatorib9 moleſtatus ⁊ nunq̄ȝ
cauſa mei decreuiſti mactãdum eſſe hedum id ē perſe
quētem me peccatorem · vt paululũ recrearer · qua
lis hedus fuit achab helie · qui dicebat. Domine pro
phetas tuos occiderunt ¶ Ambroſ. vel aliter notať
hic frater vſqꝫ adeo ut de villa venire dicatur · hoc ē
terrenis opib9 occupat9 ignorãs q̄ ſuĩt ſpũs dei vt de
niqꝫ nunq̄ȝ pro ſe vel hedum querať occiſum. Non
enim pro inuidia ſed pro venia mundi agnus ē im
molatus. Inuidus hedum querit innocens agnum
p ſe deſiderat immolari. Ideo ⁊ ſenior diciť · eo ꝙ cito
quis p inuidiam conſeneſcat. Ideo ⁊ foris ſtat · eo ꝙ
maliuolētia eum excludat. Ideo chorum ⁊ ſympho
niam audire non poteſt · hoc eſt in nulla theatralis i
centiua laſciuie · ſed plebis concordiam concinentes ·
que de peccatore ſaluato dulcem letitie ſuauitatē re
ſultat. Qui enim ſibi iuſti videntur · indignantur q̄ñ
alicui peccatum fatenti venia laxatur. Quis tu es
qui domino ꝯtradicas · ne videlicet culpam relaxa
ret · cum tu cui volueris ignoſcas · ſed remittendis
poſt penitentiam debemus fauere pecatis ne dum ve
nie alterius inuidem9 · ipſi eã nõ mereamur a dño · ñ
inuideamus de longinqua regione remeantib9 · qui a
⁊ nos fuimus in regione longinqua ·

Capitulum ſedecimum.

Dicebat aūt ⁊ ad diſcipulos ſuos Hō q̄dā erat diues q̄ hēbat villicū. ⁊ hic diffamat⁹ ē apud illū q̄ſi diſſipaſſꝫ bona illi⁹ Et vocauit illū ⁊ ait illi Quid hoc audio d̄ te: redde rōnē villicacōis tue Jam em̄ nō poteris villicare Ait aū villic⁹ itra ſe Quid faciam q: dn̄s me⁹ aufert a me villicacōez Fodere nō valeo mēdicare erubeſco Scio qd faciam ut cū amot⁹ fuero a villicacōe recipiāt me in domos ſuas Conuocatis itaqꝫ ſingl'is d̄bitorib⁹ dn̄i ſui dicebat p̄mo Quātū debes dn̄o meo: At ille dixit Cētū cados olei Dixitqꝫ illi. Accipe cautiōez tuā ⁊ ſede cito ⁊ ſcribe q̄nquaginta Deīn alio dixit Tu vo quātū d̄bes qui ait Centū choros tritici Ait illi Accipe lr̄as tuas ⁊ ſcribe octoginta.

Lyre. Poſtq̄ꝫ murmurātes de penitētū receptiōe trib⁹ parabol' ſaluator redarguit. q̄rtā mox q̄ntāqꝫ d̄ eleoſina dāda ⁊ p̄ſimōia ſequēda ſubiūgit q̄a ⁊ ordo p̄dicādi apl'i⁹ ē ut p⁹ p̄niaꝫ eleoſina ſuggerat. Vn̄ dr̄. Dicebat aūt ad diſ. ſuos. hō q̄. erat di. q̄ ha. vil. Cris. Oppimo q̄dā errorea aggn̄ata mortalibus auget crīmīa minuit bōa Ea vo ē opiam q: ea q̄cūqꝫ poſſideā⁹ ī vſu vite poſſideā⁹ vt dn̄i ⁊ iō etiā oportūe ea apprehēdim⁹ tāq̄ꝫ bōa p̄pria. ſꝫ p̄nū ē Nō. n. nos ut dn̄i ī vita p̄ñti collocati ſum⁹ ī p̄pa domo. ſꝫ tāq̄ꝫ hoſpites ⁊ aduene q̄ nolumus ducimur ⁊ q̄ tpe n̄ putā⁹ q̄ nunc locuples ē ī breui fit mēdicus g⁹ q̄cūqꝫ ſis. noūis te eſſe diſpēſatorē alieōꝝ ⁊ trāſitorij vſus ⁊ b̄uis tibi iura ꝯceſſa ſūt. abiecto ergo ab aīa dn̄ij faſtu ſumas humilitatē. ⁊ moōſtiā villici Lyre. Villic⁹ q̄ppe ville gubnator ē vn̄ ⁊ a villa nomē accepit yconomus aūt tam pecunie q̄ꝫ frugum ⁊ oīm que hꝫ dn̄s diſpēſator ē Amb. ex h̄ g⁹ diſcim⁹ nō ipos eſſe dn̄os. ſꝫ pot⁹ villicos alienaꝝ facultatū Theo. Deīn q: cū nō exercem⁹ diſpēſationē opū ad libitū dn̄i. ſꝫ ad p̄prias illecebras cōmiſſis abutimur. crīmioſi villici ſum⁹. vn̄ ſeq̄ē Et hic diffamat⁹ ē ap⁹ illū q̄ſi diſſipaſſet bōa illius Cris. Interea euulſus a villicatiōe eripiē. ſequi ē. n. ⁊ vocauit illū. ⁊ ait ei Quid hec audio de te' Redde ratiōnē villicationis tue Jā. n. nō poteris villicare. Quotidie talia nobis p effectus clamat dn̄s. oſtendens nobis fruentem in meridie ſoſpitate. priuſq̄ꝫ veſpaſcat examimem ⁊ aliū inter prādia expirātem. ⁊ diuerſimode ab hac villicatiōe diſcedim⁹. ſꝫ fidel' diſpēſator qui de p̄pria diſpenſatiōe cōfidit. deſiderat cū paulo diſſolui ⁊ eē cū xp̄o. is aūt cui⁹ ſunt vota terrena. anxiaē ī exitu. Vn̄ de h̄ villico ſubdiē. Ait aūt villi. itra ſe. q̄d faciā. q̄a dn̄s meus aufert a me villicationē. fodere non valeo. mēdicare erubeſco Impotentē eſſe in ope crimē ē vite inertis Nō. n. timēt ſi conſueuiſſet affectare labores Q̄ d̄ ſi ſm allegoriā accipiam⁹ parabolā p⁹ trāſmigrationē hic factam. non ē tempus op̄ādi. vita p̄ñs hꝫ exercitiū mādatoꝝ. futa vo ſolaciū Si nihil opat⁹ es hic. fruſtra ī futurū curas ſed nec mēdicādo p̄ficies. h⁹ indiciū ſūt v̄gines fatue q̄ ī prudenter a prudētib⁹ mēdicauerē. ſꝫ reiſe ſūt. vacue Quilibet. n. ſuā cōſilationē ut tunicā induit. nō eſt aūt eā exuere nec cambire cū alio. ſꝫ debitoꝝ remiſſionē īgeniatus ē nequꝫ villic⁹ ſtatuēs ſibi malorū remediū ī p̄ſuis. ſeq̄ē em̄ Scio q̄d fa. ut cū amo. fuero a vil. reci. me ī domos ſuas. Quotiens. n. q̄s exitū ſuū p̄cipiēs leuat b̄n̄ficio ſarcinā p̄c̄oꝝ. vel relaxādo debita debitori vl' tribuēs ī opib⁹ copiā ea q̄ ſūt dn̄i largiens. multos amicos cōḡbat. p̄bituros ſibi corā iudice teſtimoniū bōitatis. n̄ vocib⁹ ſꝫ bonoꝝ opeꝝ oſtēſione. q̄nietā paratos p teſtimo⁹ refrigerij māſionē. nihil aūt ē n̄r̄m ſꝫ oīa ſūt ditionis dei. vn̄ ſequiē Conuocatis itaqꝫ ſing. debi. dn̄i ſui diceb. p̄mo Quātū d̄bes dn̄o meo. at ille dixit centū cados olei. Lyre. Catus grece ē āphora ꝯtinēs vrnas tres. ſequiē Dixitqꝫ illi Accipe cau. tuā ⁊ ſede cito ⁊ ſcribe q̄nquagīta. dimidiā ei p̄tem dimittēs. ſeq̄ē. deīde alio dixit. Tu vo quātū debes Qui ait centū choros tritici chorus modijs. xxx. cōplet. ſequiē Ait illi. accipe lr̄as tuas. ⁊ ſcri. lxxx. Quītā p̄tem ei dimittēs. ſimpliciter g⁹ ſic p̄t accipi. Quiſq̄s ī̄digētiam pauperis vl' ex dimidia vel ex q̄nta alleuiat parte mificordie ſue mercede donand⁹ ē Aug. de q̄. euā. vl' q: de cētum cadis olei q̄nquagīta fecit. ſcribi a debitore ⁊ d̄ centū choris tritici octogīta ad h̄ valere arbitror ut ea q̄ ī ſacerdotes atqꝫ leuitas iude⁹ q̄ſqꝫ opaē ī eccl'ia xp̄i abundent. ut cū illi decimas darēt. iſti dimidias dent. ſicut de bonis ſuis fecit zacheus aut certe duas decimas dando. i. vnā q̄ntam ſupēt īpendia iudeoꝝ.

Et laudauit dn̄s villicū iniq̄tatis quia prudenter feciſſet q̄a filij h⁹ ſeculi prudenciores filijs lucis ī ḡnatiōe ſua ſūt Et ego vobis dico. facite vobis amicos d̄ mām̄ona iniq̄tatis ut cū defeceritis recipiāt vos in eterna tabernacula Qui fidel' ē ī mīmo ⁊ in maiori fidelis ē. ⁊ q̄ ī modico iniquus ē ⁊ in maiori iniqu⁹ ē. ſi ergo ī iniquo mām̄ōe fideles n̄ fuiſtis q̄d veꝝ ē q̄s crederet vobis ⁊ ſi ī alieō n̄ fuiſtis fideles q̄d vr̄m ē q̄s dabit vobis Nemo ſeru⁹ p̄t duobus dn̄is ſeruire Aut em̄ vnūꝫ odio habebit ⁊ alteꝝ diliget aut vnī adherebit ⁊ alterum cōtemnet nō poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one.

Aug. de q̄. euā. Villicum quē dn̄s eijciebat a villicatu laudauit dn̄s. eo q: ī futuꝝ ſibi p̄ſpexerit. vn̄ dr̄. Et laudauit dn̄s villi. iniq̄. q̄a pru. egiſſet. Nō eī oīa debem⁹ ad imitādū ſumere. nō. n. dn̄o n̄r̄o faciēda ē ī aliq̄ fraus ut de ip̄a fraude eleōſinas faciā⁹ Ori. vero q̄a gētiles dicēt prudentiā eē v̄tutē. ⁊ diffiniūt eā ꝑitiā bonoꝝ malorꝝ ⁊ neutroꝝ vl' cognitionē agēdoꝝ ⁊ n̄ agēdorum Conſiderādum eſt verum hec dictio plura aut vnū ſignificet Dr̄. n. q: de⁹ parauit celos prudētia

Conſtat bonam eſſe prudentiã qua dñs celos para
ueſ dicitur etiam i geneſi ſecundum lxx· ꝙ ſerpens
prudentiſſimus erat ubi prudenciã non virtutẽ di:
cit ſed aſtutiam ad mala inclinationẽ habentem ⁊ ſe:
cundum hoc dicit̃ ꝙ domin⁹ laudauit villicũ q: pru
denter egiſſet hoc eſt callide ⁊ perperam Et forſitã
quod laudauit non ſecundum veram cõmendatio
nem ſed abuſiue dictum eſt ut cum dicim⁹ aliquem
cõmendari in mediocribus ⁊ in differentib̕ rebus ⁊
quodãmodo mirãdos eſſe ↄcurſus et acumẽ quibus
uigor mentis eliditur ¶ Aug· de que· euan· Econtrario
dicitur iſte ſimilitudines vt intelligam⁹ ſi laudari
potuit ille a domino qui fraudem faciebat quãto am
plius placent deo qui ſm eius p̃ceptum opa illa fa
ciunt ¶ Grego· Filij quoq; ſeculi huius non ſapiencio
res ſed prudenciores dicuntur lucis filijs Et hoc nõ ab
ſolute ⁊ ſimpliciter ſed i genere ſuo Seq̃t ei Quia
filij huius ſeculi prudenciores filijs lucis in genera:
tione ſua ſunt ¶ Beda Filij lucis ⁊ filij hui⁹ ſeculi:
vocantur quomõ filij regni ⁊ filij ꝑdicionis cui⁹ ei
us quiſq; agit opa· ei⁹ cognominat̃ ⁊ fili⁹ ¶ Theo
filus ergo hui⁹ ſeculi vocat cogitantes que ſibi ↄ
moda ſũt i terra filios vero lucis ſpũtales opes tra
ctantes intuitu diuini amoris inuenimur aũt inhuma
nis quidem adminiſtracionib̕ prudenẽ omnia diſpo
nentes ⁊ ſummope ſatagẽtes vt ſi deſierim⁹ ab admi
niſtracione habeamus vite refugiũ Cum vero diſpẽ
ſare debemus diuina non p̃meditamur q̃ nobis poſt
mortem ſint ↄfutura ¶ Grego· xviii· mor· Ut ergo
in ſua manu homines p⁹ mortem quicq; inueniant añ
mortem diuicias ſuas i pauꝑum manib̕ ponãt· vñ
ſequitur Et ego vobis dico facite vobis amicos des
mãmona iniq̃tatis ¶ Aug· de ver· do· Quod hebrei
vocãt mãmona latine diuitie vocant̃ ac ſi diceret· fa
cite vobis amicos de diuicijs iniquitatis Hoc autem
quidam male intelligendo rapiũt aliena ⁊ inde aliq̃d
pauꝑibus largiunt̃ ⁊ putãt ſe facere qđ p̃ceptum ẽ
intellectus iſte corrigendus eſt · De iuſtis laboribus
elemoſinas facite Non eñ corrupturi eſtis iudicem
xp̃m· ſi đ preda inopis dares aliquid iudici ut ꝓte
iudicaret Si iudex ille ꝓ te iudicabit tanta vis eſt
iuſticie ut etiam tibi diſpliceat Noli tibi pingere ta
lem deũ ſcõs iuſticie ẽ Nolite ergo elimoſinas facere
de ſenore ⁊ vſuris. fidelibus dico quib̕ corpus xp̃i
erogamus ſed ſi pecunias tales habetis de malo ẽ qđ
habetis iam nolite malũ facere zacheus dixit dimidi
um rerũ mearum do pauꝑibus Ecce quomõ currit
qui currit facere amicos đ mãmona iniquitatis ⁊ ne
re⁹ aliũde teneret̃ ſi cui inq̃t aliq̃d tuli quadruplũ
reddam Eſt ⁊ alius intellectus mammone iniquita:
tis diuitie ſeculi ſũt oñia vndecunq; ſint Si eñ ve
ras diuicias queris ille ſũt quib̕ iob nudus abunda
bat quãdo in deũ cor plenum habebat iſte aũt ab in
iquitate appellãtur diuicie quia vere nõ ſunt pauper
tate eñ plene ſunt ⁊ ſemp obnoxie caſibus ſi eñ ve
re diuicie eſſet ſecuritatem tibi darent ¶ Aug· đ que
ſtioni euã· Vel diuitie iniquitatis dicunt̃ quia ñ ſũt
iſte diuicie niſi iniquis ⁊ qui in eis cõſtituũt ſpẽ atq;
copiã ſue beatitudinis a iuſtis vero cũ hec poſſiden
tur ẽ quidẽ iſta pecunia ſed ñ ſunt illis diuicie niſi

celeſtes ⁊ ſpũtales ¶ Amb· Vel iniquũ mãmona dix
it q: varijs diuiciarum illecebris noſtras auaricias tẽ
ptat affectus ut velim⁹ ſuire diuicijs ¶ Baſi· Vel
ſi ſucceſſeris patrimonio ab i iuſtis congregata cepi
ſti i plurib̕ eñ p̃deceſſoribus neceſſe ẽ aliquẽ reper
iri q̃ iniuſte vſurpauerit aliena· ponat̃ autem vt nec
pater exegerit ſ; aurũ vnde habes ſi dẽ dicis a me
ignarus dei es non habẽs noticiam creatoris Si ve
ro a deo dic nobis rationẽ ꝓpter quã eas accepiſti an
non dei ẽ terra ⁊ plenitudo ei⁹ ·ergo ſi cõmunis do
mini noſtra ſũt erũt ⁊ conſeruorum noſtrorum ¶ Theo·
Ille ergo dicunt̃ opes nequitie quaſcũq; dñs dedit
ad impendia neceſſitatis fratrũ ac conſeruorũ nos
ꝟo tenem⁹ nobis dicebat igit̃ a p̃cipio oĩa pauper
ibus tradi Uerum quia iniq̃tatis fuimus villici ne
quiter retinentes quod deputatũ eſt ad aliorum opus
non ẽ omnino manẽdum in hac crudelitate ſed ipar
ciendum eſt pauꝑib̕ ut recipiamur ab eis i celeſtib̕
tabnaculis Seq̃t eñ vt cũ defeceritis recipiãt vos
in ecña tabernacula ¶ Greg· xxi· moral· Si aũt eorum
amicicijs eterna tabernacula acq̃rimus dantes penſa
re debemus quia patronis potius munera offerim⁹
q̃; egenis dona largimur ¶ Auguſti· de ver· do· Qui
ſunt ei qui habebunt tabernacula ecña niſi ſancti dei
Et qui ſũt q̃ ab ipis accipiẽdi ſũt i tabnacula eterna
niſi qui eorum indigentie ſuiũt ⁊ quod eis opus ẽ hila
riter ſubminiſtrãt iſti ſũt minimi xp̃i qui oĩa ſua di
miſerunt ⁊ ſecuti ſũt eum ⁊ quicq̃d habuerũt pauꝑ
bus diſtribuerunt ut deo ſine ſeculari cõpede expe
diti ſeruirẽt ⁊ ab oneribus mũdi liberatos velut pẽna
tos ſurſũ humeros tollerent ¶ Augu· de que· euan
Non ergo eos a quib̕ recipi volum⁹ i tabernacla
eterna tanq̃; debitores dei fas eſt intelligi cum iuſti
⁊ ſancti ſignificẽt̃ hoc loco qui eos itroducãt qui ne
ceſſitatibus ſuis terrena bona communicauerunt·
¶ Amb· Vel aliter Facite vobis amicos de iniq̃ mã
mona vt largiendo pauꝑibus angelorum nobiſcetero
rumq; ſanctorum gratiã cõparem⁹ ¶ Criſ· Attende eti
am ꝙ non dixit vt ſuſcipiãt vos i ſuis manſionib̕
nõ eñ ipi ſũt qui ſuſcipiũt vñ cũ dixiſſet Facite vo
bis amicos addidit de mammona iniquitatis oñdens
ꝙ nõ ſimplicit̃ eorũ amicicia nobis patrocinabitur
niſi bona opa nos comitent̃ niſi euacuemus iuſte di
uicias congeſtas iniuſte Ars igit̃ arcium potiſſima
eſt elemoſina nõ ei nobis domos fabricat luteas ſed
vitam ꝑhennẽ ipendit Singularũ arciũ alia alteri
us adminiculo indiget cum aũt miſereri oportet nul
lius alteri⁹ ſed ſolius voluntatis ẽ opus ¶ Cirillus
Sic igit̃ docebat xp̃s affluentes diuicijs ſummope
diligere amiciciã pauꝑum theſaurizare i celis Noue
rat eñ humane mẽtis deſidiam quomõ ambiẽtes di
uicias nullũ caritatiuũ opus ipendunt egentibus ꝙ
igit̃ talibus nullus ſpũtaliũ bonorũ fructus ꝓuem
at manifeſtis exemplis oñdit ſubdẽs qui fidelis eſt
inminimo ⁊ i maiori fidelis ẽ ⁊ qui i modico iniquus
eſt i maiori iniquus eſt Aperit aũt nobis domin⁹ o
culũ cordis exponens qđ dixerat cũ ſubdit Si ẽgo
iniquo mãmone fideles non fuiſtis quod verum ẽ quis
credet vobis· eſt igit̃ minimũ iniquis mãmona id ẽ
terrene diuitie que ſupna ſapientib̕ nichil eſſe videt̃

Arbitror ergo aliquem eſſe i modico fidelem cum de bis minimis oppreſſis erumna ſubſidiū impēdit. Itaqꝫ ſi in modico fueriꝰ perfidi. quo pacto ab eo obtinebimus verū id eſt d̄ iuoꝝ chariſmatuꝫ vber donum anime humane imp̄mens diuinam ſpē̄ Ex autem ad hoc tendat intentio verboꝝ domini p ſequentia pꝫ dicit enī ꝛ ſi i alieno nō fuiſtis fideles qd̄ vr̄m ē. qs dabit vobis. ¶ Ambro. Aliene nobis diuitie ſūt. qꝛ p̄ter naturam ſunt. neqꝫ nobiſcum naſcunt̄ neqꝫ nobiſcum tranſeūt xp̄s aūt noſter eſt. quia hoīm vita eſt Deniqꝫ i ſua ꝑpa ve ¶ Theo. Hic igit̄ hucuſqꝫ docuit nos qꝫ fideliter d̄ceat diſpenſare diuitias ſed quia opum diſpenſatio ſm deū non aliter obtinet̄ qꝫ p impaſſibilitatem animi ad diuitias nō affecti. ſubiungit. nemo ſeruus poteſt duob̄ dn̄is ſeruire.

¶ Ambro. Nō qꝛ duo. ſed vnus ē dn̄s. nā ꝛ ſi ſint qui mamone ſeruiant. tamen nō ille nouit aliq̄ iura dominatus. ſed ipſi ſibi iugum ſeruitutis imponunt Vnus eſt dominꝰ. quia vnus eſt deus vnde patet patris ꝛ filij vnū eſſe dominatū Et huiꝰ rōnem aſſignat. ſubdens. aut enī vnuꝫ odio habebit. ꝛ alteꝝ diliget. aut vni adherebit ꝛ alteꝝ cōtemnet ¶ Aug. de que. euā. Hec aūt non paſſim aut quaſi temere dc̄a ſunt Nemo enī interrogatus verum diligat diabolū reſpondet ſe diligere. ſed potius odiſſe. deum aūt ſe diligere oēs fere ꝓclamāt ergo aut vnū odiet. ſ. diabolū ꝛ alteꝝ diliget ſcilicꝫ deū Aut alteri adhebit. ſ. diabolo cum quaſi eius premia temporalia ſectatur ꝛ alteꝝ contemnet ſcilicet deū. ſicut ſolēt minas eiꝰ poſtponere cupiditatib̄ ſuis. qui d̄ bonitate eius ad impunitatem ſibi blandiūt̄ ¶ Ciril. Cōcluſio autem ē totiꝰ ſermonis qd̄ ſequit̄ Nō poteſtis deo ſeruire ꝛ mamone Totum igit̄ ſtudiū trāſferamus ad alterū diuicijs abrenūciantes. ¶ Beda. Audiat ergo hoc auarus non poſſe ſiſ diuicijs xp̄oqꝫ ſeruiri. cum non dixit qui habet diuitias ſed qui ſeruit diuicijs Qui enī diuitiarū ſeruꝰ eſt diuitias cuſtodit ut ſeruꝰ. q̄ aū ſeruitutis excuſſit iugum diſtribuit eas ut dn̄s Sꝫ qui fuit mamone. illi vtiqꝫ ſeruit qui rebus iſtis merito ſue ꝑuerſitatis prepoſitus ꝛ princeps huius ſeculi nominat̄.

¶ Audiebant autem hec omnia phariſei. qui erant auari ꝛ deridebant illum Et ait illis Vos eſtis qui iuſtificatis vos coram hominibus deus autem nouit corda veſtra qꝛ quod hominibus altum eſt abominatō eſt apud deum Lex ꝛ prophete vſqꝫ ad iohannem. ex eo regnum dei euāgelizatur ꝛ omnis i illud vim facit. facilius autē eſt celum ꝛ terrā p̄terire qꝫ d̄ lege vnū apicē cadere Oīs q̄ dimittit vxorē ſuā ꝛ ducit alterā mechat̄ Et qui dimiſſā a viro ducit mechat̄.

¶ Beda. Monuerat xp̄s ſriꝰ ſcribas ꝛ phariſeos de ſua iuſticia non p̄ſumere ſꝫ pc̄ores penitentes recipere ꝛ elemoſinis ſua peccata redimere. ſed illi p̄cep torem miſericordie humilitatis ꝛ p̄ſimonie deridebāt Vnd̄ dr̄ Audiebāt aūt oīa hec phari. q̄ erāt auari ꝛ deridebāt eū duas ob cās. quia vel minꝰ vtilia imperaret. vel a ſe iā facta ſupfluus ingereret ¶ Theo. At dn̄s detegens i eis occultā maliciam. oſtēdit eos ſimulare iuſticiā. Vn̄ ſubdit̄ Et ait ill̄ vos eſtis q̄ iuſtificatis vos coram hoīb̄ ¶ Beda. Iuſtificant ſe coraꝫ hoīb̄ q̄ peccatores tanqꝫ infirmos deſperatoſqꝫ cōtēnunt. ſe aūt ipſos tanqꝫ pfectos elemoſinaꝝ remedio opus nō hr̄e credunt. ſꝫ noꝝ timoris altitudo q̄ ſic iuſte damnāda videt ille qui illuminabit abſcondita tenebraꝝ. vnd̄ ſeq̄t̄ Deus aūt no. corda vr̄a ¶ Theo. Et ideo abominabiles eī eſtis ob arrogantiam ꝛ ambitum humani fauoris. vnd̄ ſubdit Quia qd̄ hoīb̄ altum eſt. abominabile ē apud deū ¶ Beda. Diſputātem aūt ꝯ auariciā ſaluatorē phariſei deridebant. quaſi ꝯria legi ꝓphetiſqꝫ p̄cipet. ubi multa diuitiis placuiſſe leguīt̄. ſꝫ ꝛ ipſe moiſes populū quē regebat ſi lege ſeruaret. oīb̄ terrenis bōis abūdaturū predixit. ideo dn̄s occurrens oſtendit inter legē ꝛ euāgeliū ſicut promiſſionum ita ꝛ preceptorum non minimam eſſe differentiam Vnde ſubdit Lex ꝛ prophete vſqꝫ ad iohannem ¶ Ambroſ. Non quia lex defecit. ſed quia incepit euangelij predicatio Videntur enim minora compleri cum potiora ſuccedunt. ¶ Criſ. Per hec autem reddit eos celeres ad ſui fidem. quaſi vſqꝫ ad tempus iohannis conſumata ſunt omnia. ego ſū qui venio Non enī deſtitiſſent ꝓphete. niſi veniſſem ego Sed dices qualiter ꝓphete vſqꝫ ad iohānem. cū inter plures ꝓphete in nouo qꝫ in veteri teſtamento fuerint. ſed de illis ꝓphetis dicit qui p̄nunciauerunt xp̄i aduentum ¶ Euſeb. Nouerant autem preceſſores ꝓphete predicationem regni celorum. ſed nullus eorum expreſſe annunciauerat populo iudeoꝝ eo qꝫ puerilem mentem iudei habentes imbecilles erāt circa predicationis immenſitatem Primus autem iohannes manifeſte predicauit appropinquaſſe regꝰ celorum necnon ꝛ peccatorum remiſſionem per lauacrum regenerationis. vnd̄ ſequitur Ex eo regꝰ dei euangelizatur ꝛ omnis in illud vim facit ¶ Amb. Lex enim multa ſecundum naturam tradidit vt naturalibus indulgentior deſiderijs ad iuſticie ſtudium nos vocaret. Chriſtus naturam intēdit. quia naturales quoqꝫ amputat voluptates. ſed ideo viꝫ fatiꝰ nature. ut non ad terrena demergat. ſed ad ſuperna ſe ſubrigat ¶ Euſebius Magna enim pugna iccumbit mortalibus in aſcenſu celorum Ex enim homines carne mortali veſtiti ſubiugent voluptatem ꝛ omnem illicitum appetitum imitari volentes vitam angelicam. quomodo non fit violentuꝫ. quis autem videns diuino inſudantes cultui ꝛ pene ſuam carnē mortificantes. nō reuera fatebitur illos vim inferre regno celoꝝ ſed ꝛ ſiqꝫ idagauerit mirādā ꝑpeſſiōē venerādoꝝ martiꝝ fatebit̄ eos vi irrogare i regnū celoꝝ ¶ Aug. de q̄. euā. Vi euā faciūt i regnū celoꝝ vt nō ſolū tp̄alia iſta ꝯtemnāt ſed etiā linguas deridentium ſe talia contemnētes Hoc enim ſubiungit euāgeliſta cum dixiſſet. deriſum fuiſſe ihesum. cum de contemnendis terrenis diuicijs loqueretur ¶ Be.

¶ Beda. Ne autem putarent in eo quod dixit Lex et prophete usque ad iohannem legis et prophetarum ab eo destructionem predicari. hoc excludit subdens Facilius autem est celum et terram preterire quam de lege unum apicem cadere. Preterit enim figura huius mundi De lege autem nec unius quidem litere summitas id est nec minima quoque a sacris spiritalibus vacant. et tamen lex et prophete usque ad iohannem quia non potuit ultra venturum prenunciari. quod iohannis preconio iam venisse claruit. Quod autem de lege in perpetuum non violanda protestatur. uno exempli gratia de illa sumpto confirmat testimonio dicens. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram mechatur et qui dimissam a viro ducit mechatur. ut ex hoc uno discerent etiam in ceteris non ad solvenda sed ad implenda decreta legis venisse. ¶ Theo. Item cum imperfectis lex imperfecte loqueretur ex hoc patet. quod duris precordiis iudeorum ... habuerint coniugem dimittet eam quia cum hoc ... gauderet in sanguine. nec astrictorum ... adeo ut filios et filias mactaret de ... nunc vero perfectionis doctrine opus est. Ob ... dico quod si quis repudiat coniugem. non incu... causa fornicationis mechatur et qui aliam duxerit mechatur. ¶ Ambros. Prius autem dicendum arbitror ... ut postea de prohibendo divortio ... Quidam putant omne coniugium a deo esse quia ... quos deus coniunxit homo non separet. Quomodo ergo ... infidelis discedit. discedat In quo osten... a deo esse omne coniugium. neque enim christiane ... coniunguntur. Noli ergo uxorem di... copule diffitearis auctorem. etenim ... multomagis uxorios debes tolerare et emen... Que cum parvulis feta dimittitur. durum ... parentem pignora teneas. ut ad contume... addas etiam piaculum iniuriam. durius si ... etiam filios simul pellas. parentis ne libe... esse sub vitrico. ac incolumi ma... Quam periculosum si fragile ado... errori offeras. quam impium si eius desti... cuius defloraverit iuventutem. po... non nubat. et hec tibi debuit displicere ... fidem servat. pone si nubat. necessitas ... crimen est. et quod coniugium putas adulterium ... Hec moraliter tamen. quia supra proposuerat re... euangelizari. et cum dixisset de lege unum apicem non posse cadere. subiecit. Omnis qui dimittit uxorem suam vir christus est. uxor ecclesia. caritate uxor in ... virgo. ergo quem deus traxit ad filium. non ... persecutio non avertat luxuria. non philosophia ... hereticus non inficiat. iudeus non seperet ... quam omnes adulterare cupiunt fidei et sapie... veritatem.

¶ **Homo quidam erat dives. et induebatur purpura et bisso et epulabatur quottidie splendide Et erat quidam mendicus nomine Lazarus qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis et nemo illi dabat sed et canes veniebant et lingebant ulcera eius.**

¶ Beda. Admonuerat supra dominus facere amicos de mammona iniquitatis. quod audientes pharisei deridebant deinde illa que proposuerat. exemplis astruit dicens Homo quidam erat dives ¶ Cris. erat. non est. quia preteriit quasi umbra fugiens ¶ Aug. Non autem omnis sancta paupertas aut divitie criminose. sed ut luxuria infamat divitias. ita paupertatem commendat sanctitas Sequitur enim Et induebatur purpura et bisso. ¶ Beda. Purpura color regum habitus est et conchis marinis ferro circumcisis emissa Byssus vero genus lini candidi et mollissimi. ¶ Grego. in omel. Si autem subtilium preciosarumque vestium cultus culpa non esset. nequaquam sermo dei hoc tam vigilanter exprimeret Nemo quippe vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit. ut honorabilior ceteris esse videatur Nemo enim vult ibi preciosis vestibus indui. ubi ab aliis non possit videri ¶ Cris. Cinerem et pulverem et terram purpura et serico protegebat. Sicut vestimenta ita et epule et nos. quales epule talia vestimenta. Unde sequitur Et epulabatur quotidie splendide ¶ Greg. in moral. Ubi sollerter intuendum est. quia celebrari sine culpa convivia vix possunt pene semper epulas concomitatur voluptas. nam cum corpus in refectionis delectatione resolvitur. cor ad inane gaudium relaxatur. Sequitur Et erat quidam mendicus nomine lazarus. ¶ Ambros. Narratio magis quam parabola videtur. quando etiam nomen exprimitur. ¶ Cris. Parabola vero illa est ubi exemplum ponitur et tacentur nomina Interpretatur autem lazarus qui adiutus est. pauper enim erat et illum dominus adiuvabat. ¶ Cirill. Vel aliter. presens sermo dei de divite et lazaro similitudinarie scriptus est in parabola. ut innotescat. quod qui terrenis affluunt opibus. nisi velint opitulari necessitatibus pauperum. gravem incurrant sententiam Refert autem traditio iudeorum lazarum quendam fuisse tunc temporis in iherosolimis extrema pressum inopia et infirmitate cuius meminit dominus introducens eum in exemplum ad maiorem sermonis manifestationem ¶ Grego. in omel. Notandum etiam est quia in populo plus solent nomina divitum quam pauperum sciri Dominus autem nomen pauperis dicit. et nomen divitis non dicit quia deus humiles novit atque approbat superbos ignorat. ut autem amplius probaretur pauper fit huic et paupertas et egritudo tabefecit Sequitur enim. qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus ¶ Cris. Ideo iacebat ad ianuam ne dives diceret. non vidi. neque mihi nunciavit. videbat eum exiens et revertens Ideo ulceribus plenus ut crudelitatem divitis suo corpore demonstraret. mortem corporis tui vides iacere ante ianuam. et non misereris. si dei precepta non consideras saltem conditionis tue miserere et time ne ipse talis efficiaris Egrotatio autem habet aliquod solatium. si opes habet Quanta ergo in isto pena est. in quo inter tanta vulnera non meminit dolores plagarum. sed famem Sequitur enim. Cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis Quasi diceret Non proiicis de mensa hoc prebe in elemosinam fac damna lucrum ¶ Amb. Insolentia autem et tumor divitum in divitiis competentibus subinfertur Sequitur enim. Et nemo illi dabat Ita enim sunt conditionis humane immemores

vt tanq̃ ſupra naturam ſibi de miſerijs paupe℞ incē
tiua ſua℞ capiāt voluptatum· rideant mopem· inſul
tent egenti ⁊ quo℞ miſereri deceat· his auferant·
¶ Aug· de ver· do· Inexplebilis eñ auaricia diui:
tum nec timet deum nec hominē veret̃ nō parcit pa
tri· amico fidem non ſeruat viduā opprimit rem pu
pilli inuadit ¶ Grego· i omel· Inſup pau℞ videbat
procedentem diuitem ab obſequētibus circūſulari.
ſe i īfirmitate ⁊ inopia a nullo viſitari· nā quia nēo
ei ad viſitandū aderat· teſtant̃ canes q̄ licēt vulnera
eius lingebant Sequit̃ eñ Sed ⁊ canes veniebāt
⁊ lingebāt vlcera eius ¶ Cri℥· Vlcera que nullꝰ ho
minū lauare dignabat̃· ⁊ contractare· fere mites lā
bunt ¶ Grego· i omel· Ex vna ergo re omnipotēs
deus duo iudicia exhibuit· dū lazarum paupem ān
ianuam diuitis iacere pmiſit· ut ⁊ diues impius dā
nationis ſibi augeret vltionem ⁊ temptatus pauper
creſceret ad remunerationem· quia cōſpiciebat ille
quotidie cui miſereret̃ videbat iſte d̾ quo probaret̃

Factū ē aūt vt moreret̃ mēdicꝰ. ⁊ portare
tur ab āgel̃ in ſinū abrahe Mortuꝰ ē aūt ⁊
diues ⁊ ſepultus eſt i inferno Eleuās autꝫ
oculos ſuos cū eſſet in tormētis vidit abra
ham a longe ⁊ lazarū in ſinu eiꝰ ⁊ ipſe cla/
mās dixit Pater abrahā miſerere mei ⁊ mit
te lazarum vt intingat extremuꝫ digiti ſui
in aquā. vt refrigeret linguā meam q꞉ cru
cior in hac flāma Et dixit illi abrahā Fili re
cordare quia recepiſti bona i vita tua. ⁊ la/
zarus ſimiliter mala Nūc aūt hic cōſolatur
tu vero cruciaris Et in his oībus inter nos
⁊ vos chaos magnū firmatū eſt ut hȳ qui
volūt hic trāſire ad uos non poſſunt. neqꝫ
inde huc tranſmeare.

¶ Cri℥· Audiuimus q̄d vterq꞉ i terra paſſi ſunt· vi
deamus quid vterqꝫ patiantur apud iferos qđ tēpo
rale fuit preterijt qđ ſeq̄t̃ eternū ē Vterq꞉ mortuus
ē illum angeli· hunc pene ſuſceperūt Dicit̃ eñ factū
ē aūt ut moreret̃ mendicus ⁊ portaret̃ i ſinum ab:
rahe· tanta pene repente delicijs cōmutant̃ Portat̃
poſt tātos labores quia defecerat ne ſaltem ambulās
laboraret ⁊ portabatur ab āgelis Nō ſufficerat ad
portandum paupem vnus angelus· ſꝫ ꝓpterea plꝫes
veniunt ut chorum leticie faciāt· gaudet vnuſquiſq꞉
angelus tantum onus tāgere libenter talibus oneri
bus pregrauātur ut ducāt hoīes ad regna celorum
Portatus ē aūt in ſinum abrahe ut illum palparet
⁊ refocillaret ſinus abrahe paradiſus ē Ideo autē
angeli miniſtrātes tulerunt paupem ⁊ locauerunt eū
in ſinu abrahe· quia licet deſpectus iaceret· nō tamen
deſperauit· nec blaſphemauit dicens· hic diues i neq̄
cia viuens gaudet ⁊ tribulationē nō patit̃ Ego vēo
nec obtinere valeo neceſſariam eſcā. ¶ Aug. de ori:
aīe Nō aūt abrahe ſinum exiſtimas eſſe corporeum

vereor ne in re tanta iculariter nō ſerio agere cre
daris· Neq꞉ enim vſq꞉ adeo deſperes· ut arbitreris
corporeū ſinū hoīs vniꝰ ferre tot animas immo vt
ſm te loquar· tot corpora quot illuc angeli ſicut la
zarum ꝑferunt· niſi opineris fortaſſe illam vnā aīaꝫ
ſolam ad eundem ſinum ꝑuenire meruiſſe· ſi errare
pueriliter nō vis· ſinum abrahe intellige remotā ſe
dem quietis atq꞉ ſecretam vbi eſt abraham· ⁊ ideo ab
rahe dictam nō q꞉ ipſius tātum ſit. ſed q꞉ ipſe multo
rum gentiū pater ſit· quibꝰ ad imitandum fidei prin
cipatum prepoſitus ē ¶ Grego· i omel· Cum autē
duo eſſent interius corda paupis ſcilicet ⁊ diuitis.
vnus deſup erat inſpector· qui ⁊ paupēr temptando
exercebat ad gloriaꝫ ⁊ diuitem tolerādo expectabat
ad penam· Vnde ſequit̃ Mortuus eſt aūt ⁊ diues.
¶ Cri℥· Mortuus quidem ē tunc corpore· ſed erat
illi ante anima mortua· nihil eñ agebat ex opibus
anime· nam totus feruor eius qui ꝓuenit ex dilecti
one proximi expirauit· ⁊ erat corpore defuncto de
functior· nullus aūt ē qui ſepeliendo diuiti miniſtraſſe
dicat̃ vt lazaro· eo nāq꞉ q꞉ in lato itinere delectatus
multos habuit obſequētes adulatores vt ꝑueniret ad
finem· priuatus ē oībus Simpliciter eñ ſequit̃ Et
ſepultus ē in iferno· ſedebāt anima eius dū viueret
ſepeliebatur obruta corpore quaſi ſepulcro ¶ Aug
de que· euā· Sepultura autem inferni pena℞ profū
ditas ē que ſupbos ⁊ i miſericordes poſt hāc vitam
vorat ¶ Baſi· Eſt aūt infernus quidā locus cōmu
nis in iīmo terre obumbratus vndiq꞉ ⁊ opacus cꝰ
ē qđdam orificium i profundū tendens ꝑ qđ ꝑdiſci
ſis animabus ad mala damnantis· ¶ Criſoſtomus
Vel ſic vt regum carceres extra manent; ſic ⁊ ex
tra mundū foris alicubi ē infernus· vnde ⁊ exterio
res tenebre dicte ſunt ¶ Theo Quidam vero dicūt
īfernum eſſe trāſitum ab aparenti ad diſparens ⁊
deformitatem anime Quādiu eñ anima peccatoris i
corpore ē· aparet ꝑ ꝓprias operationes· ut autem ce
lat a corpore· fit deformis ¶ Cri℥· Sicut aūt paupꝫ
dum viueret grauiorem penam reddebat iacere aū
ianuam diuitis ⁊ aliena bona proſpicere· ſic diues
mortuo augebat exicium accubitus in gehenna ⁊
ꝓſpectus delectationis lazari· ne ſola tormento℞ natu
ra ſꝫ ⁊ collatione honoris illius intolerabilius ſentiret
ſuppliciū· Vnđ ſequitur Eleuās autem oculos ſuos
cū eſſet i tormentis· vidit abrahaꝫ a longe· eleuauit
quidem oculos· ut illū nō ut deſpiceret· iſpiceret lazarꝰ
ſurſum erat ille deorſum Illum plures angeli por
tabant· iſtum infinita tormenta poſſidebāt Vnđ nō
dicit Cum eſſet in tormento· ſed in tormentis· totus
enim in tormentis erat· oculos ſolos liberos habebat
vt alterꝰ leticiam poſſit aſpicere· ut magis torque
atur· quia non habet qđ alius habet Aliorum diuitiæ
eorum qui in paupertate ſunt· tormenta ſunt ¶ Gre.
Si autem abraham adhuc in imis non eſſet· hunc di
ues in tormentis poſitus non videret Eos enim qui
celeſtis patrie vias ſecuti ſunt poſt egreſſum carnis
inferni clauſtra tenuerunt· Nō aūt pena quaſi pec
catores plectere· ſꝫ ut illos i locis ſmotioribꝰ requieſ
ceres quia necdum interceſſio mediatoris aduenerat
ab ingreſſu regni reatus prime culpe retineret·

¶ Criſ. Multi autem erant pauperes iuſti. ſed q̄ laz
arus ad limina eius aſpectui occurrit ad eius triſtia
tam ſequitur enī Et lazarum in ſinu eius Hinc
innoteſcit q̄ omnes qui a nobis offenduntur obiciētur
in conſpectu Diues autem lazarū nō penes alium
ſed i ſinib abrahe videt. erat enim abraham
... hic autem crudelitatis arguitur Ille ſedēs
a foris venabatur trāſeuntes. et i domū patriā inge
rebat. hic vero et manētes ītus auertebat ¶ Greg
ſonet. Qui minimū diues. eum cui in hac vita mi
ſereri nō voluit. in ſuo iā ſupplicio poſitus patronū
querit ¶ Theo. Non tamē dirigit ſermonē ad lazarū
ſed ad abraham. quia forſan erubeſcebat et putabat la
zarum reminiſci maloꝝ ex proprijs iudicās de illo. vñ
ſequitur. et ipſe clamās dixit ¶ Criſ. Magne enī pene
magnam vocē reddebāt Pater abrahā. q. d. patrem
te voco natura quomodo filius qui perdidit ſuā ſub
ſtantiā. licet meo vicio te patrem perdiderim Miſerere
mei. Fruſtra agis penias i loco vbi nō ē penitentie lo
cus. Tormenta te cogunt non mētis affectus Quis
...i regno celoꝝ ē. neſcio an eius qui in inferno ē
valeat miſereri Creator creature miſeretur ſue Unus
venit medicus qui ſanaret morbos. alij ſanare nō po
terāt. Mitte lazarū etras miſer Abrahā mittere nō
poteſt. ſed ſuſcipere poteſt. vt intingat extremū di
giti ſui i aquā. Lazarum videre nō dignabaris et nūc
digitū eius deſideras. hoc qđ petis. tu ei debebas fa
cere cū adhuc viueres. aquā deſideras qui delicatos
cibos ante faſtidiebas. vidꝫ conſciētiā peccatoris. nō
totum audet poſcere digitum Inſtruimur aūt q̄ ſic
valemus diuicijs nō cōfidere Ecce diues idiget pau
pere qui q̄ndoq̄ cōtinebat Mutantur res et notificatur
omnibꝫ. quis eſſet diues. quis eſſet paup. ſicut enī
in theatro cum ad veſperaſcit et aſtantes recedunt
... et amictum deponētes qui reges et preto
res viſi fuerant i omnibꝫ vlceribꝫ pleni videntur ut
hic ſic et adueniente morte. et ſoluto ſpectaculo vni
uerſi laruis egeſtatis et diuiciarū depoſitis ex ſolis
operibus diiudicātur Quinā vere ſint diuites. qui pau
peres. qui glorioſi. qui ve inglorij ¶ Grego. i omel.
Diues enī iſte qui vlcerato paupi menſe ſue vel mi
nuta dare noluit. in iferno poſitus vſq ad minima q̄
que peruenit. Nam guttam aque petiuit qui micas
panis negauit ¶ Baſi. Condignū aūt premiū reddi
tur diuiti. ille ignis et infernalis pēa. lingua arefacta
vice lire ſonātis gemitus vice potus deſideriū ſtille
vice ſpeculatorū enormiū caligo profūda. vice ambi
tus inceſſantis puigil vermis Unde ſequitur Ut refri
geret linguā meā. quia crucior i hac flāma. ¶ Criſ.
Non aūt quia diues fuerat. torquebatur ſed quia mi
ſericors nō fuit ¶ Greg i omel. Hinc colligendū ē
qua pena mulctandus ſit qui aliena diripit. ſi inferni
damnatione percutitur. q̄ propria non largitur ¶ Ambroſius.
Cruciatur etiā quia luxurioſo carere delicijs pena
ē. Aqua aūt eſt refectio aie in doloribꝫ conſtitute.
¶ Grego. i omel. Quid aūt ē q̄ in tormentis poſi
tus linguā ſuā refrigerari poſtulat. niſi q̄ is q̄ cō
uiuando de loquacitate peccauerat. p retributionis
iuſticiā in lingua atrocius ardebat. abundare enim
i conuiuijs loquacitas ſolet. ¶ Criſ. Multa etiā lin

guā eius ſuperba locuta eſt. vbi peccatū. ibi et pena
et plimū lingua peccauit. amplius torquebatur.
¶ Aug. de que. euāg. Uel q̄ linguā ſuam vult refri
gerari cum i flāma totus arderet. ſignificat qđ ſcrip
tum ē Mors et vita i manibꝫ lingue. et quia ore con
feſſio fit ad ſalutem qđ p ſuperbiā ille nō fecit Extre
mū autem digiti vel minimā operationē ſignificat qua
p ſpiritūſanctū ſubuenitur ¶ Aug. de origine aie. Dicis
aūt mēbra hic anime deſcribuntur et vis p oculum to
tum caput intelligi quia dictus ē leuare oculos ſuos
p linguā fauces. p digitū manum Quid aūt cauſe ē
ut noīa iſta mēbroꝝ i deo ubi corpus nō faciāt. i aīa
faciant. in vero q̄ de creatura dicuntur proprie acci
pienda ſunt Quā aūt de creatore tropice atq̄ tranſ
late Pennas itaq̄ corporeas daturus es nobis. q̄m
non creatori. ſꝫ creature id ē hō dicit Si aſſumpſero
pēnas meas diluculo Porro ſi propterea linguam ha
buit diues ille corporeā. q̄m dixit refrigeret linguā
meam. i nobis q̄ adhuc in carne viuentibꝫ magis ha
bet ipſa lingua corporea. quia ſcriptum ē Mors et vita
in manibus lingue ¶ Grego. moralium Sicut autem
preſtantiſſima ſpeculo p tales repreſentāt faciem ima
gines quales et ipſe obiecte facies extant letas quidē
letanciū. triſtiū vero triſtes. ſic et iuſtum dei iudiciū
ſimile fit diſpoſitionibꝫ nr̄is. vnde quia diues nō fuit
miſertus pauperis iacentis ad ianuam. cū miſericordia
egeat non exauditur Sequitur enī Et dixit illi abrahā
fili recordare quia recepiſti bona i vita tua ¶ Criſ. aſpi
ce patriarche bonitatem. vocat illū filiū. qđ manſuetu
dinē eius poteſt exprimere. nullū tū prebuit auxiliū
ei. qui ſe remedio priuauerat. vnde dicit. recordare
id ē aīaduertas preterita. ne obliuiſcaris q̄ fueris
oblectatus diuicijs recepiſti bona in vita tua. i illa q̄
vera bona eē putabas. nō potes et in terra regnaſſe
et hic regnare diuicie nō poſſunt eſſe vere et in ter
ra et i iferis Sequitur et laſarus ſimiliter mala nō q̄ illa
ea mala putauerit ſꝫ ex cenſura diuitis hꝫ dicebat. q̄
inopiam et famē et dirā egritudinē eſtimabat mala
Quādo igitur īfirmitatis et egrotationis magnitudo
premit lazarum. cogitemus. et letanter accipiamus
mala in vita nr̄a ¶ Aug. de que. euā. Hec igitur ei
dicuntur. quia felicitatem dilexit ſeculi. nec aliā vitā p̄ter
illā i q ſuperbꝫ tumebat adamauit laſarū aūt dicit mala
recepiſſe. quia intellexit huius vite mortalitatem
laboris. et erūnas. penā eſſe peccati. quia oīs i adam
morimur. qui factus eſt trangreſſione mortalis.
¶ Criſ. Dixit etiam recepiſti bōa in vita tua quaſi
debita q. d. ſiquid boni feciſti vnde premiū deberes
omnia recepiſti in illo mundo epulans dicatus oble
ctatus ſucceſſibus proſperis. hic aūt ſiquid mali com
miſit. vniuerſa recepit. paupertate fame et extremis
oppreſſus miſerijs. et vterq̄ veſtrum huc nudus ac
ceſſit. hic quidem a peccatis. propter qđ et conſolationē
ſortitur. tu vero a iuſticia. propter qđ inmitigabilem p
fers penam. vnde ſequitur. nunc aūt hic conſolatur
tu vero cruciaris ¶ Grego. i omel. Quecūq̄ ergo
in hoc ſeculo bene habetis. cum vos bona egiſſe re
colitis valde de ipſis pertimeſcite. ne conceſſa vobis p
ſperitatis eorundem remuneratio ſit bonorum et cū
quoſlibet pauperes nōnulla reprehenſibilia perpetrare

conſpicitis quia fortaſſe· quos ſupfluitas tenuiſſie
prauitatis coinqnat· caminus paupertatis purgat·
¶ Criſ· Sed dices· nonne eſt aliquis qui ⁊ hic ⁊
illic venia pfruatur· hoc quidem difficile eſt· ⁊ de nu
mero impoſſibilium· nam ⁊ ſi paupertas non vrgeat
vrget tamen ambitio Si egritudo nõ ſtimulet· ira
inflãmat· ſi temptatiões non impetant· emergũt ſe
puis cogitationes inique non eſt aũt paruus labor
iracundiam refrenare ꝯpeſcere illicita dſideria oſtẽ
tationes ſedare deſperationem ꝓmittere· vitam aſpe
ram ducere Talia vero nõ agentem impoſſibile eſt
ſaluari ¶ Grego· in ome· Anderi eciã poteſt ꝙ ma
li in hac vita bona recipiunt· quia oĩſ ſuũ gaudiuꝫ
felicitatem tranſitoriã putant Iuſti aũt habere hic
quidem poſſunt bona nec tamen in recõpenſatiõe re
cipere· quia dum meliora id ẽ eterna appetunt· eorũ
iudicio quelibet bona affuerint bona mĩme videntur
¶ Ciril· Poſt miſericordiam aũt dei ĩ proprijs ſtu
dijs ſperãduꝫ eſt de ſalute nõ numerãdo patres aut
proximos vel amicos Frater eñ nõ liberat· ⁊ ideo
ſubditur· ⁊ ĩ his omnib9 magnũ chaos firmatum ẽ
inter nos ⁊ vos ¶ The· Chaos magnum ſignificat
iuſtorum a peccatorib9 diſtantiam· nam ſicut affect9
eoꝝ varij fuerãt· ſic etiam manſiones non modicum
differunt· ¶ Criſ· Ad firmatum dicit quia non põ
diſſolui· agitari vel ꝯcuti ¶ Amb· Inter diuitem igit
⁊ paupem chaos magnum ẽ· quia poſt mortem neſ
queunt merita mutari Vnđ ſequit· ut hi qui volunt
hinc ad vos trãſire non poſſint· neqꝫ inde huc trãſ
meare ¶ Criſ· Q· d· videre poſſumus trãſire non
poſſumus ⁊ nos videmus quid fugerimus· ⁊ vos
videtis ꝗd pdideritis ⁊ nr̃a gaudia cumulãt vr̃a tor
mẽta ⁊ vr̃a tormẽta cumulant nr̃a gaudia ¶ Gre·
omel· Sicut eñ trãſire reprobi ad electos cupiunt
id eſt ad ſupplicioꝝ ſuoꝝ afflictionẽ migrare· ita ad
afflictos atqꝫ ĩ tormentis poſitos trãſire iuſtorum ẽ
mente ire ꝑ miſericordiam· eoſqꝫ velle liberare· ſꝫ iu
ſtoruꝫ anime quãuis ĩ ſue nature bonitate miſericor
diam habeant· iam tamẽ autoris ſui iuſticie ꝯiuncte
tanta rectitudine conſtringuntur· ut nulla ad repro
bos compaſſione moueant nec iniuſti ergo ad beato
ruꝫ ſortem tranſeunt· quia damnatione perpetua cõ
ſtringunt· nec iuſti ad reprobos trãſire poſſunt· qꝛ
erecti iã per iuſticiã iudicij eis nullo mõ ex aliq̃ cõpaſ
ſione miſerent· ¶ Theo· Hinc elicias argumentũ ꝯ
origenis ſequaces· qui dicunt cũ terminus ſit impo
nẽdus ſupplicijs erit tempus quo aggregabunt pec
catores iuſtis ⁊ deo ¶ Aug· de que· euã· Oſtendit eñ
ꝑ icommutabilitatem diuine ſententie nullum auxi
lium miſericordie poſſe pberi peccatoribus a iuſtis
etiam ſi velint prebere· quo admonet vt in hac vita
homĩes ſubueniãt quibus poſſunt· ne ſi poſtea etiaꝫ
optime recepti fuerint eis quos diligunt· opitulari
non valeant Illud eñ qđ ſcriptum ẽ· ut ⁊ ipſi recipi
piant vos ĩ eterna tabernacula· nõ de ſupbis ⁊ immi
ſericordib9 ſcriptuꝫ ẽ· ſed de his qui ſibi eos amicoſ
de opibus miſericordie fecerunt· quos iuſti nõ velut
propria poteſtate quaſi gratificando recipiunt· ſꝫ ꝑ
miſſione diuina·

¶ Et ait rogo te pater vt mittas eum in
domum patris mei. habeo enim quinqꝫ fr̃es
vt teſtetur illis. ne ⁊ ipſi veniant in hunc
locum tormẽtorum Et ait illi abraham ha
bent moiſen ⁊ prophetas audiant illos At
ille dixit. Non pr̃ abraham. ſed ſiquis ex
mortuis ierit ad eos penitentiam agẽt. ait
autem illi Si moiſen ⁊ ꝓphetas non audiũt
neqꝫ ſiquis ex mortuis reſurrexerit credẽt

¶ Gre· ĩ omel· Poſtq̃ꝫ ardenti diuiti de ſe ſpes tolli
tur· eius animus ad ꝓpinquos quos reliquerat· re
currit· vnđ dicit ⁊ ait Rogo te pater vt mittas eũ
in domũ patris mei ¶ Aug· de que· euã· Lazarum pe
tit mitti q̃a ſenſit ſe indignum q̃ teſtimoniũ pberet
veritati· ⁊ quia non impetrauerat paululum refri
gerari multominus credit ſe lazari poſſe ab inferis
ad predicationem veritatis ¶ Criſ· Vide aũt puer
ſitatem· nec ipſis penis continet vitatem ſi pater eſt
abrahã quõ dicis· Mitte eum ĩ domũ pr̃is mei· ſꝫ nõ
es oblitus patris tui quia ille te pdidit ¶ Grego· in
omel· Reproboꝝ aũt mentem pena ſua quãdoqꝫ inu
tiliter erudit ad caritatem· ut iam tunc etiam ſuos
ſpecialiter diligant· qui hic dum peccata diligerent
nec ſe amabãt· vnđ ſequit Habeo eñ quĩqꝫ fratres
ut teſtetur illis ne ⁊ ipſi veniant ĩ hunc locum tormẽ
torum ¶ Ambr· Serius aũt diues iſte magiſter eẽ
incipit· cum iã nec diſcendi tempus habeatur vl do
cendi ¶ Grego· ĩ omel· Qua ĩ re notandũ ẽ arden
ti diuiti· quãta ſupplicia cumulãt· ad penã nãqꝫ ſuam
ei cognitio ſeruat ⁊ memoria· cognouit eñ lazarum
quem deſpexit ⁊ fratrum ſuoꝝ meminit quos reliquit
ut eñ peccatores ĩ ſupplicio amplius puniant· ⁊ eoꝝ
vident gl̃iam quos cõtempſerunt ⁊ de illorum pena
torquent quos inutiliter amauerũt Petenti aũt diui
ti ut lazarus mitteret ab abraham protinus reſpon
detur· Vnđ ſequit Et ait illi abrahã habent moiſen
⁊ ꝓphetas audiant illos ¶ Criſ· Q· d· non ſunt tibi
magis cure fr̃es tui q̃ꝫ deo qui eos creauit ſtatuitqꝫ
eis doctores qui eos cõmonerent ⁊ ſollicitarent· vo
cat autem hic moiſen ⁊ prophetas ſcripta moiſaica
⁊ prophetica ¶ Ambroſ· Quo loco euidentiſſime de
clarat dominus vetus teſtamentum eſſe fidei firmi
tatem· retundens pfidiam iudeorum ⁊ excludens ne
q̃cias hereticoꝝ ¶ Grego· ĩ omel· Sed qui dei v̾ba
deſpexerat· hec audire non poſſe ſuos ſequaces exiſti
mabat· vnđ ſequit At ille dixit Non pater abrahã
ſed ſiquis ex mortuis ierit ad illos penitentiã agent
¶ Criſ· Quia eñ audiendo ſcripturas contemne
bat ⁊ fabulas eẽ putabat ex his que paſſus fuerat
ipſe quoqꝫ diiudicabat de fratribus ¶ Grego· miſe·
Sed ⁊ aliud quoddam dogma docemur q̃ lazari q̃
dem anima non eſt erga preſentia ſollicita· nec reto
quet ſe ad aliquod relictorum At diues quaſi quodã
viſco etiam poſt mortem a vita detinetur carnali· nã
ſiquis· omnino carnalis ſm mẽtẽ fiat nec poſtq̃ꝫ cor
pus exuerit· remouet a paſſionibus eius ¶ Greg·
ĩ omel· Sed mox diuiti veraci ſententia reſpondet·

Sequitur enim Ait autem illi. ſi moiſen ⁊ prophe
tas non audiunt. neq; ſi quis ex mortuis reſurrexe
rit credent ei. Qua q̄ verba legis deſpiciunt redem
ptoris precepta qui ex mortuis reſurrexerit. q̄to
ſubtilioꝛa ſunt tanto hec difficili⁹ implebūt. Criſ.
Qui autem veꝝ ſic ꝙ q̄ nō auſcultat ſcripturis. nec
mortuis redeuntis auſcultat. oſtēderūt iudei. q̄ nunc q̄
dem volebant occidere lazaꝝ. nunc vero inuadebant
apłos cum tamē a mortuis nonnulli reſurrexerint
hora crucis. Sꝫ ⁊ illud conſidera ꝙ quiſq; mortuus
ſeruus ē. Quecūq; vero dicunt ſcripture. dicit dñs
Unde ⁊ ſi reſurgat mortuus ⁊ ſi celitus deſcenderit
angelus. omnibꝰ magis ſunt digne fide ſcripture.
Nam angeloꝝ dñs viuoꝝ ⁊ mortuorum eas miſit
Quod ſi autem ſciret hoc deus ꝙ mortui reſurgētes
profuiſſet viuētibꝰ. nō hoc omiſiſſet. qui ꝑ vtilitate
noſtra ſingula queq; tractat. ſed ⁊ ſi crebro reſurge
rent mortui. hoc iteꝝ tempore cōtemneret. Sꝫ ⁊ dia
bolus facile introduceret ꝑuerſa dogmata. Id q̄ per
ſigna ſua fingēs. nō quidem ſuſcitans vere defun
ctos. ſꝫ quibuſdam fallacijs ſpectanciū fruſtrās intui
tum vel ingeniās quoſdā mortem ſimulare. Aug. d̄
cura ꝑ mortuis habendis. diceret aūt aliquis ſi nulla
ē mortuis cura de viuis. quō diues rogauit abrahā
vt mitteret lazarum ad q̄nq; fratres ſuos. Sꝫ nūq̄d
quia hoc diues ille dixit. ideo quid fratres agerent.
vel quid paterent̄ i illo tempore ſciuit. Ita illi cura
fuit de viuis. quāuis quid agerent. omnino neſciret
ſicut ē cura d̄ mortuis quāuis q̄d agāt omnino neſci
amꝰ. Sed rurſus occurrit queſtio. quō hic abra
ham eſſe ſciebat moiſen ⁊ ꝓphetas id ē libros eorū
vbi eū nouerat eſſe diuitem illum in delicijs. lazaꝝ
in dolorib⁹ vixiſſe veꝝ non cū hec agerent̄ in vi
uis. ſꝫ eis mortuis potuit lazaro īdicāte cognoſcere
ne falſum ſit. qđ ait ꝓpheta abraham neſciuit nos.
Poſſunt ⁊ ab angelis qui rebꝰ que agunt̄ hic. ꝑſto
ſunt. audire aliq̄d mortui. pñt etiā aliqua que neceſ
ſarium ē eos noſſe nōſolum ꝑterita veꝝ etiā futura
ſpū dei reuelāte cognoſcere. Aug. de que. euā. per
allegoriā aūt hec ſic accipi poſſunt. vt i diuite itelli
gant̄ ſuperbi iudeoꝝ ignorantes dei iuſticiam ſuā volē
tes conſtituere. purpura ⁊ byſſus dignitas regni ē.
Auferet̄ inquit a vobis regnū dei. epulatio ſplendi
da iactancia legis ē in qua gloriabant̄ plus ad pom
pam elationis abutentes ea q̄ȝ ad neceſſitateꝫ ſalutis
vtentes. Mēdicus aūt noīe laſarus qui interꝑtatur
adiutus. ſignificat indigentē. veluti gentilē aliquē
aut publicanum. qui tantomagis adiuuat̄. quāto mi
nus de ſuarum copia facultatū preſumit. Grego.
i omel. Lazarus igit̄ vlceribꝰ plenus gētilem popu
lum figuraliter exprimit. qui dū ad deū conuerſus
peccata ſua cōfiteri nō erubuit huic vulnus in cute
fuit. Quid em̄ ē peccatoꝝ ꝯfeſſio. niſi quedā vulne
rum ruptio. ſed lazarus vulneratus cupiebat ſatu
rari de micis que cadebant de menſa diuitis. ⁊ nemo
illi dabat. quia gentilē queq; ad cognitionē legis ad
mittere ſuꝑbus ille popul⁹ deſpiciebat. ⁊ q̄a ea ver
ba deſfluebant de ſciētia. quaſi mice cadebant de mēſa.
Aug. de que. euan. Canes aūt qui vlcera pauꝑis
lingebant. nequiſſimi hoīes ſunt amantes peccata q̄

lata lingua etiam laudare non ceſſant opera mala. q̄
in ſe alius gemēs ⁊ ꝯfitens deteſtabat̄. Grego. in
omel. Nonnūq̄ȝ etiam ſolent i ſacro eloq̄o per cāes
predicatores intelligi. ſm i⁹ lingua canū tuoꝝ ex in
imicis ab ipſo. Canum etem̄ lingua vulnus dum lin
git curat. q̄a doctores ſancti dū i confeſſione peccati
nři nos inſtruūt quaſi vulnus mentis ꝑ linguā tan
gunt. Diues aūt ſepultus ē in iferno. i ſinum vero
abrahe lazarus ab angelis ductus ē id ē in ſecretam
requiē. d̄ qua veritas dicit. Multi venient ab orien
te ⁊ occidente ⁊ recūbent cū abrahā yſaac ⁊ iacob i
regno celoꝝ. Filij aūt regni eijcient̄ i tenebras exte
riores. De longinquo aūt ad videndū lazaꝝ oculos
diues leuat. quia dū ꝑ damnationis ſue ſupplicia infi
deles i imo ſunt. fideles quoſq; ante diem extremi iu
dicij ſuꝑ ſe in requie attendunt. quoꝝ poſt gaudia cō
templari nullatenus poſſunt. Longe vero ē qđ cōſpi
ciunt. q̄a illuc ꝑ meritū nō attingunt. in lingua aūtē
amplius ardere oſtēditur. q̄a infidelis populus verba
legis i ore tenuit. que opē ſeruare ꝯtēpſit. ibi ergo
āplius ardebit. vbi ſe oſtendit ſcire qđ facere noluit
Abraham aūt filium eū vocat. quē tamē a tormēto
ñ liberat. q̄ȝ huiuſmōi infidelis ꝓpři pr̄es. q̄a multos
a ſua fide deuiaſſe ꝯſiderāt. eos nulla cōpaſſiōe a tor
mentis eripiunt. quos tamē ꝑ carnē filios recogno
ſcunt. Aug. de que. euāg. Quinq; aūt fratres quos
habere dicit i domo patris ſui. iudeos ſignificauit q̄
appellati ſunt q̄nq; quia ſub lege detinebant̄. que per
moiſen data ē qui q̄nq; libros conſcripſit. Criſ. vł
habuit quinq; fratres id eſt q̄nq; ſenſus. quibꝰ ante
ſeruierat. ⁊ ideo lazaꝝ amare non poterat. quia illi
fratres nō amant pauꝑtatem. Illi ꝯ fratres in hec
tormenta miſerūt. ſaluari nō poſſunt niſi moriantur
Alioquin neceſſe ē vt fratres habitent cuꝫ fratre
ſuo. Sed quid queris vt mittā lazaꝝ. habent moiſen
⁊ ꝓphetas moiſes lazarus pauꝑ fuit. maiores diuici
as eſſe arbitratus pauꝑtatem xp̄i q̄ȝ diuicias pha
raonis. ieremias i lacum miſſus pane tribulationis
veſcebatur. ⁊ omnes ꝓphete iſtos fratres docent. Sꝫ
illi fratres ſaluari nō poſſunt. niſi aliq̄s ab iferis re
ſurrexerit. Iſti em̄ fratres. anteq̄ȝ xp̄s reſurgeret
me ducebāt i mortem ille mortu⁹ ē. ⁊ iſti fratres re
ſurrexerunt. nunc oculus meus xp̄m videt auris eū
audit tactus amplectit̄. Ex hoc aūt ꝙ diximus. locū
determinamus marcioni ⁊ manicheo qui deſtruūt ve
tus teſtamentum. Vide ergo quid dicat abraham.
Si moiſen ⁊ ꝓphetas nō audiūt ⁊c. Q. diceret. bene
facis eum qui reſurrecturus ē expectando. ſed i illis
xp̄s loquit̄. ſi illos audies. ⁊ illum auditurus es.
Grego. i omel. Iudaicus aūt populus quia moiſi
verba ſpiritaliter intelligere contempſit. ad eum de
quo moiſes locutus fuerat. nō ꝑuenit. Ambroſ.
Uel aliter lazar⁹ ē pauꝑ in ſeculo. ſꝫ deo diues. neq;
em̄ omnis ſancta paupertas. aut diuicie criminoſe.
ſed ſicut luxuria infamat diuicias. ita pauperta
tem commendat ſanctitas. Quē apoſtolic⁹ aliquis
pauꝑ in verbo locuples in fide qui verā teneat fidem
verborum infulas non requirat. cui ſimilem illū pu
to. q̄ ceſus ſepius a iudeis. vlcera ſui corpis lābēda
quibuſdam velut canibus offerebat. Beati canes

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

in quos vlcerum taliũ distillat humoꝛ ut impleat
coꝛ· quo cuſtodire domum· ſeruare gregem· cauere
aſſueſcam lupos· ⁊ quia panis verbum ē· fides autē
verbi ē· mice velut quedam dogmata fidei ſunt· mi
ſteria ſcilicet ſcripturarũ Arriani autem qui ſocieta
tem potentie regalis affectãt· ut impugnent eccleſie
vnitatem nõne tibi videnť i quadã purpura ⁊ byſſo
iacere· qui cum ꝓ veris fucata defendant diuitibus
abundant ſermonibus Diues hereſis euãgelia mul
ta cõpoſuit ⁊ paup fides hoc ſolum euãgeliũ tenuit
qḋ accepit· Diues phia plures ſibi deos fecit· paup
eccleſia vnum deum nouit· nõne illi videnť egere di
uitie ⁊ redundare paupertas ¶ Aug· de que· euã Ali
ter etiã intelligi poteſt illa narratio· ut lazarum dñm
ſignificare accipiamus· iacentem ad ianuã illius di
uitis· quia ſe ad aures ſupbiſſimas iudeoꝝ icarnaci
onis humilitate deiecit· cupiẽs ſaturari de micis que
cadebant ď menſa diuitis id eſt querens ab eis vł mi
nima opera iuſticie que ſue menſe id eſt ſue poteſtati
ꝑ ſuperbiam nõ vſurparẽt Que opera quãuis minima
⁊ ſine diſciplina pſeuerãte uite bone· ſaltem interdũ
vel caſu facerent· ſicut mice de menſa cadere ſolent
Vlcera paſſiones ſunt dñi· canes qui ea lingebant·
gentes ſunt· quos imundos iudei dicebãt· ⁊ tamen
paſſiones dñi i ſacris corpoꝛis ⁊ ſanguis eius p to
tum iam oꝛbem ſuauitate deuotiſſima lambũt Sinꝰ
abrahe itelligiť ſecretũ pris q̃ poſt paſſionem reſur
gens aſſumptus ē dñs Quo eũ portatum ab ange
lis ideo dictum puto· quia ipam receptionē qua in ſe
cretũ pris acceſſit ãgeli annũciauerũt diſcipulis·
Cetera ſcḋm ſupioꝛē expoſitionē accipi poſſunt quia
ſecretum pris bene intelligiť vbi etiã ãte reſurrecti
onem iuſtoꝝ aie viuũt cum deo.

Capitulum decimũſeptimum.

Et ad diſcipulos ſuos ait Inpoſ
ſibile eſt ut nõ ueniant ſcãdala
Ve aũt illi ꝑ quem ueniũt· vtili
us eſt illi ſi lapis molaris impo
natur circa collum eius ⁊ pijciatur in mare
quã vt ſcandaliſet vnũ de puſillis iſtis.

¶ Alxo· Quia phariſei exiſtentes auari ɔuitabãť
xpo de paupertate pdicãti induxit parabolam diuitis
⁊ lazari Deinde cum diſcipulis confert de phariſeis
indicans eos ſciſmaticos ⁊ diuine vie impeditores
eſſe· vnď dr ⁊ ad diſcipulos ſuos ait Impoſſibile ē
vt non veniant ſcandala id eſt impedimenta bone ⁊
deo placite conuſationis ¶ Cris· Sunt aũt duplicia
ſcandala· quoꝝ hec quidem diuine glorie refragantur
hec vero prodeunt ſolũ ad irrogandũ fratrib impe
dimẽtũ Illa excogitacones hereſum ⁊ quecũqꝫ ɔ veri
tatem fit ſermo diuine glorie refragant Nõ tamē
ad pñs memorari uideť huiuſmodi ſcandala· ſꝫ ma
gis ea que ɔtingant inter amicos ⁊ fratres ſicut iur
gia· detractiones ⁊ huiuſmodi Vnde poſtea ſubdit·
ſi peccauerit in te frater tuus ¶ Alxo· Vel dicit ꝙ
neceſſe ē emergere multa predicatiõis ⁊ veritatis
obſtacula· ſicut phariſei impediebãt xpi predicatoꝝ
Querũt aũt aliq̃ Si neceſſe ē ut veniãt ſcandala·
cur dñs arguit ſcandaloꝝ autoꝛes Sequiť eñ Ve
aũ illi· ꝑ quē veniũt Quicquid enim pene neceſſitas
veniale ē Sed attende ꝙ neceſſitas iſta ex libero ar
bitrio ſoꝛtiť originē· videns eñ dñs qualiter hoies
inniteť malo nec ꝓponũt aliqḋ boni· dixit ꝙ quãtũ
ē ex conſequẽtia eoꝝ que uideť neceſſe ē contingē
ſcandala· ſicut ſi medicus videns quenqꝫ mala dieta
vtentem· dicat· neceſſe ē hunc egrotare· ⁊ ideo iu
centi ſcãdala veh dicit· ⁊ penã ei comminať dicẽs· vti
lius eſt illi ſe lapis molaris imponatur circa collum
eius· ⁊ proijciať i mare q̃ꝫ ut ſcãdaliʒet vnum de pu
ſillis iſtis ¶ Beda Secundũ moꝛē prouincie pale
ſtine loquiť· cũ maioꝝ criminũ apud veteres iudeos
fuerit pena· ut i profundũ ligato ſaxo demergereť
⁊ reuera vtilius ē innoxium pẽa quãuis atrociſſima
tꝑali tñ uitã finire coꝛpoꝛeã· q̃ꝫ fři nocẽtem morti
aie mereri perpetuã· Recte ergo qui ſcãdaliʒari pt
puſillꝰ appellať Qui. n· magnꝰ ē quecũqꝫ uiderit· quę
cũqꝫ paſſus fuerit· nõ declinat a fide Inquãtũ gꝰ ſine
peccato poſſumꝰ euitare pximoꝝ ſcãdalũ debemus· ſi
aũt de veritate ſcãdalũ ſumiť vtiliꝰ pmittiť ſcãdalũ
naſci q̃ꝫ veritas relinqȝ· ¶ Cris· p ſcãdaliʒãtis aũt pena
breuiũ ſaluãtis addiſce· miſi· n· vnꝰ aie ſalus eet ſibi
minimũ cure· nõ cõminareť ſcãdaliʒantib tantã penã·

¶ Attẽdite uobis ſi peccauerit i te frater
tuus increpa illum Et ſi penitenciã egerit
dimite illi Et ſi ſepcies in die peccauerit ⁊
ſepcies in die conuerſus fuerit ad te dicẽs
penitet me. dimitte illi.

¶ Am· Poſt diuitē q̃ cruciať i pẽis ſubiecit ꝑpetũ
vẽie largiẽdo his q̃ ſe ab erroꝛe ɔuertũt· ne quis ď ſpa
cio ñ reuocet a culpa· vñ dic̃ Attẽdite vobis ¶ Theo·
Q· d· neceſſe ē ſcãdala ɔtingere· ñ tñ neceſſariũ eſt
vos pire ſi peccauitis· ſicut nõ ē neceſſe oues pire lu
po veniẽte ſi uigilis paſtoꝛ· Et q̃m inter ſiñt ſcãdaliʒã
tiũ differẽtie· quidã· n· ſunt iſanabiles· quidã ſanabiles
⁊ ideo ſubiungit Si peccauit i te fř tuus· increpa
illũ ⁊ ſi pñiam egerit dimitte illi ¶ Am· ut neqꝫ diffi
lis vẽia nec rmiſſa ſit idulgentia· ne auſtera pellat
increptio vel cõniuẽtia· nõ iuitet ad culpã· vñ ⁊ alibi
dr· Corripe ipm inter te ⁊ ipm ſolũ· plꝰ· n· pficit ami
ca correctõ q̃ꝫ accuſaꝰ turbulẽta· illa pudoꝛē icutit· hec
idignatoꝫ mouet· Facit potꝰ qḋ pdi metuat q̃ mõe
tur Hoꝰ quippe ē· ut amicũ magis te q̃ corripiẽs· cre
dat q̃ꝫ inimicũ Facilꝰ· n· ɔſilijs acqeſciť q̃ꝫ iniurie ſuc
cũbiť Infirmꝰ cuſtos diuẽnitatis ē tioꝛ· pudoꝛ aũ
boꝰ magiſter officij· q̃· n· metuit reꝑhẽdi ñ emẽdať
pulchre aũt poſuit· ſi peccauit i te· nõ· n· ē eq̃ odiꝰ i
deũ hoiꝫ peccare ¶ Be· Intuẽdũ ē aũt q̃ nõ pal
ſim peccãti dimittere iubet· ſꝫ pniam agẽti· ſi· n· ordi
ne ſcãdala declinare poſſũꝰ· ſi nullũ ledãꝰ· ſi peccãtē
ʒelo iuſticie coꝛripiãꝰ· ſi penitẽti miſericoꝛdie uiſcẽ pan
dimꝰ ¶ Theo· ſꝫ q̃reret aliqs Si cũ plures indulſe
rim fři· ideo fit nocuus· qḋ agendũ ē ſecũ· Ideo qui
busdã rñdens ſubdit Et ſi ſepties i die pec· i te ⁊ ſep
i die ɔũ· fu· ad te di· pẽi· me di· illi· ¶ Be· Septena
rio nũero ñ vẽie dãde ẽmiꝰ pñiť ſꝫ vł oia pcĩa dimit
tẽda vł ſꝫ penitẽti dimittẽdũ ꝑpiť· Solet enim
ſe x ꝑ ſeptẽ cui aſqꝫ ra aut epis vniũſitas intiman

¶ Ambroſ. Vel quia ſeptima die requieuit deus ab operibus ſuis. poſt ebdomodā iſtius mundi requies nobis diuturna ꝓmittitur. Ut quēadmodū mala iſti⁹ mundi opa ceſſabunt. ita etiā vindicte ſeueritas cōquieſcat.

¶ Et dixerūt apoſtoli domino. adauge nobis fidem dixit autem dominus Si habueritis fidē ſicut granū ſinapis. diceretis huic arbori moro eradicare ⁊ tranſplantare in mare ⁊ obediet vobis.

¶ Theo. Audientes diſcipuli dn̄m de quibuſdā arduis diſſerentem. puta de paupertate ⁊ ſcandalis euitandis. petunt ſibi fidem augeri. ꝑ quā poſſunt paupertatem ſequi. nihil enī adeo cultum ſuggerit pauꝑtatis ſicut credere ⁊ ſperare in domino Et ut ꝑ fidem ſcandalis valeāt reſiſtere Unde dr̄ Et dixerūt apl'i dn̄o adauge nobis fidem ¶ Greg. xxij. mo. Ut que iam accepta ꝑ initiū fuerat. quaſi ꝑ augmenta gradui ad pfectionē ueniret ¶ Aug. de que. euā. poteſt quidem intelligi hāc fidem ſibi augeri poſtulaſſe. qua creduntur ea que nō uidentur. ſed tn̄ dr̄ etiā fides rerū quādo verbis ſꝫ ipſis rebus pn̄tibꝫ creditur qd̄ futurum iam tum ꝑ ſpem manifeſtam ſe cōtemplandam prebebit ſinceris ipſa dei ſapiencia ꝑ quā facta ſunt oīa. ¶ Theoph. Domin⁹ aūt oſtēdit eis q bene peterēt ⁊ q credere deberent conſtanter. oſtendēs eis q fides multa poteſt Unde ſequitur Dixit aūt dn̄s Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis. diceretis huic arbori moro eradicare ⁊ trāſplātare i mare. ⁊ obediet vobis Duo magna concurrunt in idem trāſpoſitio radicum in terra ⁊ plantatio i mari Quid enī i vndis plantatur ꝑ que duo virtutem fidei māifeſtat ¶ Criſ. Uerumtamen aūt facit ſinapis. quia eius granū etſi ſit paruū quātitate eſt tn̄ poteſtate uirtuoſius omnibꝫ. Inſinuat igitur q minimū ſue fidei magna pt̄ Si autem montes nō tranſpoſuerunt apl'i. nō calumnieris Nō. n. dixit tranſferetis. ſed trāſferre poteritis. ſed noluerunt quia opus nō erat cū tn̄ maiora fecerint Queritur aūt aliquis. quō xp̄c dicit minimā partem eſſe fidei que morum vel montem poteſt trāſponere. cū paulus dicat hāc eſſe omnē fidem que montes trāſfert Dicēdum igitur ē q apl's attribuit toti fidei montē trāſponere nō tamq̄ tota fides ſolum hoc poſſit. ſed q̄a hoc carnalibus magnū videbatur ꝓpter eminendā coporis ¶ Beda. vel fidem pfectā dn̄s hic grano ſinapis comparat. eo q ſit in facie humilis. ⁊ i pectore feruens Uiſcere aūt ꝑ mori. cuius colore ſanguineo fructus ⁊ virgulta rubent. euāgeliū crucis exprimitur que ꝑ fidem apoſtolorum de gente iudeorum. in qua velut in ſtirpe generis tenebatur verbis predicationis eradicata ⁊ in mare gentiū plantata ē. ¶ Amb. Vel hoc dr̄ quibꝫ fides ſpiritum excludit immūdum Nā fructus mori primo albet i flore qui inde iam formatus rutilat. maturitate nigreſſit. Diabol⁹ q ex albenti angelice flore nature ⁊ poteſtate rutilanti preuaricatiōe decidens. tetro iborruit odore peccati ¶ Criſ Merito autem diabolo aptabis. nam ſicut mori frōdibus vermes aluntur. ſic diabolus ꝑ cogitationes eroꝝ tas ab eo. alit nobis vermē perpetuum ſed hāc morum poteſt fides ab animabus noſtris euellere ⁊ in abiſſum demergere.

¶ Quis aūt veſtrum habens ſeruū arantē aut boues paſcentem qui regreſſo de agro dicat illi ſtatim tranſi ⁊ recumbe ⁊ nō dicat ei. para q cenem ⁊ precinge te ⁊ miniſtra mihi donec manducem ⁊ bibam. ⁊ poſt hoc manducabis ⁊ bibes Nūquid graciā habet ſeruo illi. q fecit que ſibi iperauerat? Non puto Sic ⁊ uos cum feceritis omnia que p̄cepta ſūt uobis. dicite Serui inutiles ſum⁹ q debuimus facere fecimus.

¶ Theo. Quia fides ꝓprium poſſeſſorē facit diuinorum mandatorum obſeruatorē viuificis eum exornans operibus exinde videbatur hoīem incurrere poſſe ſupbie vicium Unde ꝑmonuit dn̄s apl'os ne ſupbiant i uirtutibus ſuis. ꝑ exemplū conueniēs dicens Quis aūt ve. ha. ſer. aran. aut bo. paſc. q regreſ. de agro di. illi. ſta. tran. ⁊ recūbe. ¶ Aug. de que. euā. Vel aliter hanc ergo fidem pn̄tiſſime veritatis plene q n̄ intelligentibꝫ uideri poteſt dn̄s diſcipulis ſuis nō ad id qd̄ petierant reſpondiſſe Difficile aūt mihi aparet. niſi intelligamus ex fide i fidem. id ē ex fide iſta qua miniſtratur deo in eam fidem ſignificaſſe transferri vbi fruantur deo Augebitur enī fides cū primo verbis predicantibꝫ. deinde rebꝫ apparentibꝫ creditur. ſꝫ illa contemplatio ſūmam quietem habet. que i eterno dei regno tribuitur. Sūma vero quies illa premiū eſt iuſtorum laborum qui eccleſie adminiſtratione peraguntur. ⁊ ideo quāuis in actu aret ſeru⁹ aut paſcat hoc ē in vita ſeculari vel terrena verſet negocia. vel ſtultis hoībus tāq̄ pecoribꝫ ſeruiat. opus ē. ut poſt illos labores domi veniat. hoc ē eccleſie ſocietatē ¶ Beda. vel ſeruus de agro regreditur cum intermiſſo ad tempus opere p̄dicandi ad conſcienciā doctor recurrit ſua ſecū acta vel dicta retractās cui non ſtatim dn̄s dicit trāſi de hac vita mortali. recūbe id ē in eterna ſede beate uite fouere ¶ Ambroſ. Intelligitur enī quia nullus recumbit niſi ante trāſierit Denique ⁊ moiſes ante trāſiuit ut magnū viſum videret Sicut ergo tu nō ſolū dicis ſeruo tuo recūbe. ſed exigis ab eo aliud miniſteriū ita nec i te patitur dn̄s uni⁹ viſum eſſe opis ⁊ laboris quia dū viuim⁹ debem⁹ ſemp opari. vnde ſequitur Et non dicat ei. para qd̄ cenē. ⁊ precinge te. ⁊ miniſtra mihi donec bibam ¶ Beda. Iubet parari qd̄ cenet. hoc ē poſt laborem aperte locutionis. humilitatem q cōſiderationis ꝓprie exhibere. tali cena dn̄s paſci deſiderat. precingi aūt eſt mentem humiliatam ab oībus fluctuancium cogitationū ſinibus quibus operum greſſus impediri ſolet cōſtringere Nam qui veſtimenta precingit. hoc agit. ne incedens inuoluatur ad lapſum Miniſtrare vero deo ē abſq gr̄e eius auxilio nihil virium habentē profiteri ¶ Aug. de que. euā. Miniſtrantibus etiā hoc eſt euāgeliſantibꝫ ſeruis ſuis māducat ⁊ bibit dominus confeſſionem ⁊ fidem gentium Sequitur Et poſt hoc manducabis ⁊ bibes ¶ Beda.

Quasi d. postq̄ tue p̄dicationis ope delectat⁹ tueq̄ cōpunctionis epulis fuero refectus. tunc demū transies ⁊ eternis mee sapientie dapib⁹ i eternum reficiens ¶ Ciril. Docet aūt dn̄s q̄ ius potestatis dn̄ice quasi debitā subiectionē req̄rit a famulis. cū subdit Nūq̄d grām habet seruo illi. q̄a fecit. que sibi imperat' non puto Per hoc morbus supbie tollit. q̄d superbis ignoras q̄ si non persoluis debitum. periculum imminet Si vo p̄soluas. nullam grām facis s̄m ap̄ pauli si euāgelizauero. nō ē mihi glīa. necessitas eñ mihi ē. veh mihi si nō euāgelizauero. Considera ergo q̄ qui apud nos dn̄ant. nō referunt grās cū aliqui subditoꝝ statuta sibi p̄sequūt obseq̄a sed ex beniuolentia sepius suoꝝ prouocātes affectum maiorem eis appetitum seruiendi aggenerāt. sic ⁊ de⁹ petit quidem a nobis famulatum iure seruuti Uerum quia clemens ⁊ bonus est. honores laborantibus pollicetur. ⁊ supeminet sudoribus subiectorum beniuolentie magnitudo ¶ Ambro. Non ergo te iactes. si bene seruisti. q̄d facere debuisti Obsequit sol obtemperat luna. seruiunt angeli ⁊ nos ergo non a nobis laudem exigamus vn̄ concludens subdit. Sic ⁊ vos cum omnia benefeceritis dicite. quia serui inutiles sumus. quia q̄d debuimus facere fecimus. ¶ Beda. Serui quidem quia pretio empti. inutiles. quia dominus bonorum nostroꝝ nō indiget. vel quia nō sūt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriam Hec igitur est i hominibus fidei perfectio si omnibus que sūt precepta impleus imperfectos esse se nouerint.

Et factū ē dū iret ihes⁹ in ierl'm transibat p mediā samariā ⁊ gallileā Et cū igrederetur q̄ddā castellū occurrerūt ei x. uiri leprosi Qui steterūt a lōge ⁊ leuauerūt uocē dicētes Jesu p̄ceptor miserere nr̄i Quos ut uidit dixit Ite ostēdite uos sacerdotib⁹ Et fc̄m ē dum irent mūdati sūt. vn⁹ aūt ex ill' ut uidit q̄ mūdat⁹ ē regressus est cū magna uoce magnificās deū Et cecidit i faciē suā an̄ pedes eius grās agēs Et hic erat samaritan⁹ Rn̄dens aūt ihes⁹ dixit Nōne decē mūdati sūt ⁊ nouē ubi sūt? Non ē iuent⁹ q̄ rediret ⁊ daret gl'iaꝫ deo nisi hic alienigena ⁊ ait illi Surge uade quia fides tua te saluum fecit

¶ Ambros. Post predictam parabolā reprehendūt ingrati Dicit eñ Et factū ē dū iret ihesus i ierusalem trāsibat p mediā samariam ⁊ galileam ¶ Titus ut ostendat q̄ samaritani quidem beniuoli. iudei vero predictis beneficijs sunt ingrati Erat etiam discordia inter samaritanos ⁊ iudeos. quā ip̄e quasi pacificās inter vtrosq̄ trāsit ut vtrosq̄ cōpingat vnū nomē homi ¶ Ciril. Deinde suā gloriam saluator manifestat. attrahens ad fidem israel Vn̄ sequit Et cū ingrederet q̄ddam castellum. occurrerunt ei decem viri leprosi. ab vrbib⁹ ⁊ oppidis expulsi ⁊ quasi immundi ritu legis mosaice ¶ Titus Couersabantur aūt adinuicē quia fecerat eos vnanimes cōmunitas passiōis ⁊ p̄stolabāt trāsitum ihū sollicitī donec aduenientē xp̄m viderēt. vnd' sequit Qui steterunt a longe. eo q̄ lex iudeoꝝ leprā imundā iudicat. lex aūt euāgelica leprā nō exterā sꝫ interā asserit eē imundā ¶ Theo. A longe g° stāt quasi verecūdātes de immundicia que eis imputabat. putabant eñ q̄ xp̄us eos fastidiret admodū alioꝝ. sic ergo abstiterūt loco sꝫ facti sūt p̄ximi deprecando Prope eñ ē dn̄s oīb⁹ inuocātib⁹ eū i veritate. vn̄ seq̄t. Et leua. vo. di. ihu p̄ce. mi. nr̄i ¶ Tit. Dicūt nomē ihu ⁊ lucrifaciūt rē Nā ihs īterp̄tat saluator Dicūt miserere nob. q̄r experientiā virtutis eius. neq̄ argentū petentes. neq̄ auꝝ. sꝫ ut aspectum corporis sanū obtineāt. ¶ Theo. nec simpliciter obsecrāt eū. nec rogāt eū ut mortalē vocāt. n. eum ut mortalē. uocāt eñ eū p̄ceptorem id ē dn̄m quo pene videt̄ hunc opinari deū At ip̄e iubet illis. ut ostenderent se sacerdotibus. Vnd' sequit. Quos ut vidit. dixit Ite ostēdite vos sacerdotib⁹. Ipsi n. experiebant̄ si mūdati forēt a lep. vel aīt ¶ Ciril. lex etiā mūdatos a lep̄ iubebat ostēdē se sacerdotib⁹ ⁊ offerre sacrificiū cā purgatōis ¶ Theo. iubē g° eos ut irēt ad sacerdotes. nihil aliud innuebat nisi q̄ debebāt curari Vn̄ seq̄t. Et fa. ē cū irēt mū. sunt ¶ Ciril. Inq̄ iudeoꝝ pontifices emuli glīe eius cognoscere possūt q̄ iopinate ⁊ mirifice sanati sūt cōcedente xp̄o eis salutem ¶ Theo. Cū aūt x. eēnt ix. q̄ israelite erāt. ingrati fuerunt. sꝫ alienigena samaritanus reuersus voces emittebat benignas. Vnd' sequit Unus autē ex illis ut uidit q̄a mūdatus ē. regressus ē cū magna voce magnificans deū ¶ Tit⁹ Dedit ei appropiquāti fiduciā suscepta purgatio vn̄ seq̄t Et cecidit i fa. suā an̄ pe. ei⁹ grās agēs Ex p̄cubitu ⁊ supplicatōe. fidē suam simul cū beniuolētia pandēs. Seq̄t ⁊ hic erat samaritan⁹ ¶ Theo. Hic poterit q̄lib; cōicere q̄ nihil īpedit queq̄ placere deo ⁊ si de gñe p phano p̄cesserit. dūmō bonū gerat p̄positū Nullus ē nat⁹ ex sanctis supbiat. nomē. n. q̄ israelite erant īgrati fuerūt. vnd' sequit Rn̄s aūt ihs dixit. Nōne x. mūdati sūt ⁊ ix. vbi sūt? Nō ē inuēt⁹ qui rediret ⁊ daret gl'iam deo. nisi hic alienigēa ¶ Titus p q̄d ostendit q̄ p̄mptiores ad fidem erant alienigene. Ictus eñ ad fidem erat israhel Vnd' subditur Et ait illi surge. vade q̄r fides tua te saluū fecit ¶ Aug. d' que. euā. Distincte aūt leprosi intelligi possūt qui sciētiā uere fidei nō habētes varias doctrīas p̄fitent̄ erroris nō eñ abscōdūt ip̄ericiam suā; sꝫ p̄ summa p̄ritia p̄ferūt i lucē ⁊ iactantiā; sꝫ mōtis ostēdūt coloris q̄ppe vicium lep̄ ē vera ergo falsis inordinate p̄mixta i vna disputatione vl' narratione hoīs tanq̄ī vni⁹ corpis colore apparētia significat lepram tanq̄ veris falsisq̄ coloꝝ loco humana corpa variantē atq̄ maculantē. hi aūt tam vitandi sūt ecclie. ut si fieri p̄t. lōgius remoti magno clamore xp̄m interpellēt. q̄ aūt p̄ceptorē eū vocauerūt satis puto scire lepram falsaꝫ eē doctrinam quā bon⁹ p̄ceptor abstergat. nullū aūt eoꝝ quib⁹ hec corporalia beneficia dn̄s p̄stitit. inuenit̄ misisse ad sacerdotes nisi leprosos. sacerdotiū eñ iudeoꝝ figura fuit sacerdotij q̄d ē in ecclesia Cetera autem vicia per se ipsum interius in conscientia dn̄s sanat ⁊ corrigit.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

Doctrina vero vel imbuendi per ſacramenta vel ca
thechiſandi per ſermonē poteſtas eccleſie tributa eſt
Qui dum irent: mundati ſunt. quia gētiles ad quos
venerat petrus. nōdum accepto baptiſmatis ſacro
ſancti ſpiritualiter ad ſacerdotes puenit. infuſione ſpi
ritus ſancti mundati declarant. Quiſq̄s ergo i eccle
ſie ſocietate doctrinā integram veraq̄ȝ aſſequat. eo
ſe manifeſtet varietate mendaciorū tanq̄ȝ lepra ca
ruiſſe. hic tamē īgratus deo mundatori ſuo gratiarū
agendarum pia humilitate nō pſternit. ſimilis ē illi
ſ quibus dicit apl's. q̄ cū deū cognouiſſent. non ut de
um magnificauerūt. aut grās egerunt. ideo tales
in unitatis numero tanq̄ȝ imperfecti remanebunt. no
nam enī indigent vno vt quadā vnitatis forma coa
pulent. vt. x. ſint. Ille aūt qui grās egit. vnice eccle
ſie ſignificatione approbatus. Et quia illi erāt iudei.
amiſiſſe p ſuperbiam declarati ſunt regnū celorū. vbi
maxime vnitas cuſtodit. Iſte vero qui erat ſamari
tanus. q̄d interptat cuſtos. illi a quo accepit tribuēs
q̄d accepit ſm illud. fortitudinē meam ad te cuſtodiam
vnitatem regni humili deuotione ſeruauit. Beda
Cecidit aūt in faciē. quia ex malis que ſe perpetraſſe
meminit erubeſcit. qui ſurgere ⁊ ire precipit. quia q̄
infirmitatem ſuā cognoſcens humiliter iacet. p diui
verbi conſolationē. ad fortia opa proficere iubetur
Si autem fides ſaluum fecit eū qui ſe ad agēdas grās
incliauit. ergo pfidia perdit eos. qui de acceptis be
neficijs deo dare gloriā neglexerunt. quapropter ſi
dem p humilitatem augeri oportere. ſicut i parabola ſu
periori docet. ita hic ipſis rebus oſtendit.

Interrogatus autē a phariſeis quādo
venit regnum dei: Reſpondit eis ⁊ dixit.
Non venit regnū dei cū obſeruatōe neq̄ȝ di
cent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnū
dei intra vos eſt.

Ciril. Cum ſaluator i ſmōibus quos ad alios di
rigebat frequēter regnū dei meminiſſet ob hoc pha
riſei eum deridebant. Unde dr̄ Interrogatus autem a
phariſeis qn̄ venit regnum dei. quaſi irriſione dice
rent. anteq̄ȝ veniat regnum de quo loqueris. mors
crucis te occupabit. dominus aūt pacientiā oſtendēs
increpatus non increpat. ſed potius malos exiſtētes
non dedignat reſponſo. Sequit enī. Reſpondit
eis ⁊ dixit. nō venit regnum dei cum obſeruatione.
q̄i diceret nō queratis de tēporibus qb' iterū inſtabit
tempus regni celorū. Beda. Illud enī tempus neq̄ȝ
ab hominibus. neq̄ȝ ab āgelis poteſt obſeruari. ſicut tē
pus incarnationis pphetarum vaticinijs ⁊ angelorū
manifeſtatū preconijs. Unde ſubdit. neq̄ȝ dicent. ecce
hic aut ecce illic. Vel aliter. Interrogant de tempe
regni dei. quia ſicut infra dr̄. eſtimabant q̄ veniēte
iheroſolimā dn̄o. confeſtim regnū dei manifeſtaret.
unde dn̄s reſpondet. q̄ regnum dei nō venit cum ob
ſeruatōe. Ciril. Solū aūt ad vtilitatem cuiuſlibet
hominis eſſe fatetur illud. q̄d ſubdit. Ecce. n. reg' dei
intra vos ē id ē i veſtris affectibus ⁊ i poteſtate vr̄a
ē ad capiendum. Poteſt enī quilibet homo iuſtificatus p fi
dem xp̄i ⁊ virtutibus ornatus regnū obtinere celorū

Greg. mor. Vl' forſitan regnum nobis inſitum
dicit inditam aīabus nr̄is leticiā per ſp̄m ſanctum. ea
enim ē velut imago ⁊ arra pherinis letitie. qua i fu
turo ſeculo ſanctorū anime gaudent. Beda. vel re
gnum dei ſeipm̄ dicit intra illos poſitum hoc ē i cor
dibus eorū p fidem regnantem.

Et ait ad diſcipulos ſuos. venient dies
quādo deſideretis videre vnū diē filij hoīs
⁊ non videbitis. Et dicēt vobis. ecce hic ⁊
ecce illic nolite ire neq̄ȝ ſectemini Nam ſicut
fulgur choruſcans de ſub celo in ea que ſub
celo ſunt fulget. ita erit filius hominis in die
ſua Primū autem oportet illum multa pati
⁊ reprobari a generatione hac.

Ciril. Quia dn̄s dixerat Regnum dei intra vos
ē. voluit diſcipulos eſſe paratos ad paciētiam. ut
effecti ſtrennui intrare valeant regnū dei. Predicit
ergo eis. q̄ anteq̄ȝ de celo veniat in fine ſeculi pſecu
tio irruet ſup eos. vnd' dr̄ Et ait ad diſcipulos ſuos
venient dies. qn̄ deſideretis videre vnū diem filij ho
mis. ⁊ non videbitis. ſignificans q̄ tanta erit pſecu
tio q̄ vnum diē eius vidre cupiāt illius ſcilicet tem
poris quo adhuc conuerſabanē cum xp̄o. ſane iudei
xp̄m multis anguſtiauerunt īproperijs ⁊ iniurijs
ſȝ in compatione malorū maiorū miora eligenda vi
dentur Theo. tunc enī abſq̄ ſollicitudine viuebant
xp̄o eos procurante ⁊ protegēte. ſȝ futurū erat qn̄
xp̄o abſente traderent pīculis ad reges ⁊ principes
ducti. ⁊ tūc temp' primū recuperēt quaſi trāquillū
Beda. Vel diem xp̄i dicit regnū dei. q̄d ſperam'
futurū. ⁊ bene dicit vnum diem quia i illa beatitudi
nis gloria tenebrarū interruptio nulla ē. bonū ergo ē
diem xp̄i deſiderare. nec tamē magnitudine deſiderij
nobis ſomnia fingere debemus. quaſi inſtet dies dn̄i
Unde ſequit Et dicēt vobis. ecce hic. ecce illic. noli
ire neq̄ȝ ſecte Euſeb. R. d. Si aduēniente antixp̄o
fama de eo volet. quaſi apparuerit xp̄s. nō egrediā
mini neq̄ȝ ſequamini Nam impoſſibile ē eū qui ſemel
in terra viſus ē iterū in anguliſ terre cōuerſari. erit
igitur de quo dr̄. nō verus xp̄s. manifeſtum enim ſi
gnum ſancti aduētus ſaluatoris nr̄i hoc ē q̄ ſubito
totū orbem claritas ei' aduēt' replebit. nā ſeq̄t nā
ſic vulgur choruſcās de ſb celo i ea que ſub celo ſūt
fulget ita erit filius hoīs in die ſua. nō enī aparebit
ſup terram ambulās. ſicut quidā hō cōmunis Sed vni
uerſaliter irradiabit. oſtendens cunctis iubar pprie
deitatis Beda. Et pulcre ait. Choruſcās de celo
quia iudiciū ſub celo. hoc ē i aeris medio geret. ſm
id apli Simul rapiemur cū illis i nubibus obuiā xp̄o
in aera. ſi aūt dn̄s in iudicio ſicut vulgur aparebit.
nullus tunc in ſua mente latere pmittit. quia ipo iu
dicis fulgore penetrat. Poteſt aūt hec dn̄i reſpōſio
⁊ de illo eius aduentu quo quotidie venit in eccleſia
accipi. Tantū enī ſepe heretici turbauerunt eccle
ſiam. dicendo i ſuo dogmate fidem xp̄i manere vt fid'
les illorū temporū deſiderarent dn̄m. vel vno die ſi
fieri poſſet redire ad terras. vt p ſeipm̄ quō ſe ha
beat fidei veritas intimaret Et non videbitis inquit

quia non est opus corporali visione dn̄m redhibere
quia semel ꝑ vniuersū mundū euāgelij fulgore exhi
buit ¶ Ciril · Opinabantur aūt discipuli ꝙ vadens
iherosolimam statim osnderet regnū dei · hāc igiť opi
nionē resecās notū facit eis · ꝙ pmo decebat eū salu
brem passionē sufferre · demū ad p̄rem ascēdere · ⁊ de
sup fulgere ut orbē terraꝝ ī iusticia iudicet · vn̄ sub
dit Primū aūt oportet illū multa pati · ⁊ reprobari
a gn̄atione hac ¶ Beda Generationē nō tantū iu
deoꝝ · verū etiā oīm reproboꝝ appellat . a quibus etiā
nunc filius hoīs ī corpe suo hoc ē ī ecclīa multa pati
tur ⁊ reprobať · Infert aūt de sua passione loquēs
de glīa sui aduēt⁹ · ut dolorē passiōis spe ꝑmisse cla
rificationis mitigaret · simulq̧ seipī pararent · si glo
riam regni diligerent mortis non horrere piculum ·

¶ Et sicut factū est ī dieb⁊ noe ita ⁊ erit ī
dieb⁊ filij hoīs . edebant . ⁊ bibebant ⁊ vxo
res ducebant ⁊ dabanť ad nuptias vsq̧ in
diē q̄ intrauit noe ī arcam ⁊ vēit diluuiū ⁊
perdidit oīs . similr̄ sicut factū ē in diebus
loth edbant ⁊ bibebāt · emebant ⁊ vēdebāt
plantabāt ⁊ edificabāt Qua die aūt exijt
loth a sodomis pluit ignē ⁊ sulphur de celo
⁊ oīs perdidit secundū hec erit qua die fi
lius homīs reuelabitur .

¶ Beda · Aduentū dn̄i q̄ꝫ fulguri cito trāsuolāti cō
parauerat · nunc cōpat diebus noe ⁊ loth quādo re
pentinus mortalib⁊ superuenit interitus · vn̄ dr̄ Et sic
factū ē ī dieb⁊ noe ita erit ⁊ ī dieb⁊ filij hoīs ¶ Aug .
Quia . s . tūc nō crediderūt cōminatorijs v̄bis · passi
sunt repēte reale iudicium Eoꝝ aūt icredulitas ex
aīa lenta procedebat Nā quecūq̧ vult aliqs ⁊ inte
dit · ea etiā expectat · vnde sequiť Ede ⁊ bibe · vxo .
duce · ⁊ dabāt ad nup · vsq̧ ī die · q̄ intra · noe ī arcā
⁊ vēit dilu · ⁊ pdidit oēs ¶ Am · Nō cām diluuij de
n̄ris asserit ꝑcessisse peccatis · quia deus malū non
creauit · sꝫ n̄ra sibi merita repererunt · nō q̄a piugia
damnenť · neq̧ eīm alimenta damnāť · cū in istis suc
cessionis ī illis nature subsidia sint · sꝫ in oīb⁊ mod⁹
querenť Quicq̄d eīm abundantius ē a malo ē ¶ Be .
Mistice aūt noe arcam edificat cū dn̄s ecclesiā de ui
uis fidelibus quasi lignis leuigatis adunādo ɔstruit
quā ꝑfecte cōsumatā ingrediť · cū hanc ī die iudicij
p̄sentia sue visionis eternus habitator illustrat · sed
cum arca edificať inīq̄ luxuriāť · cum vo intrať · in
tereunt · quia qui sanctis hic certantibus insultant · eis
illic coronatis eterna damnatiōe plectenť ¶ Euse · q̄a
vero vsus ē dn̄s exemplo diluuij · ne putaret aliqs
futuꝝ diluuiū ex aq̄ · utiť secundo exēplo loth docēs
modū pditionis ipioꝝ q̄ꝫ igne dimisso celitus super
veiet impijs ira dei · vn̄ subdiť Siltr̄ sicut factū ē ī
dieb⁊ loth · edebāt ⁊ bibebāt · emebāt ⁊ vēdebāt plā
tabant ⁊ edificabant ¶ Be · Preēmisso illo īfando
sodomoꝝ scelere · sola ea que leuia vel nulla putari
poterāt delicta cōmemorat ut ītelligas illicita quali
pēa feriant si licita immoderati⁹ acta igne ⁊ sulphu
re puniunť Sequiť eīm Qua die ať exijt loth a so
domis · pluit ignē ⁊ sulphur de celo ⁊ oēs pdidit ·

¶ Euseb · Non prius dixit ignē celitus decurisse
sup impios sodomoꝝ quā loth exisset ab eis sicut ⁊
diluuiū nō prius ēre incolas pdidit q̄ꝫ noe arcam ī
trasset quia quādiu noe vel loth conuersabanť cū im
pijs deus nō irrogabat iram · ne vna cū peccatorib⁊
deperirent · volēs aūt eos pdere subtraxit iustū · sic
⁊ ī cōsumatione seculi nō prius erit finis q̄ꝫ omnes
iusti sint semoti ab impijs · Vn̄ sequiť Secūdū hoc
erit qua die filius hoīs reuelabiť ¶ Bed · Quia qui
interim nō aparens omnia videt tunc aparens om
nia iudicabit aparebit autem iudicaturus eo ma
xime tempore quo cūctos iudiciorum eius oblitos
huic seculo cōspexerit eē mācipatos ¶ Theo · postq̄
eīm venerit antixp̄s hoīes fient lasciui · ꝯditi enormi
bus vicijs · s̄m i⁹ apostoli voluptatū amatores ma
gis q̄ꝫ dei · si · n · antixp̄s ē cuiuslibet peccati habitacu
lum · q̄d aliud īferet missꝫ tunc tpis hoīm gn̄i n̄i sui
⁊ hoc dn̄s innuit ꝑ exēpla p̄dc̄a diluuij ⁊ sodomitarū
¶ Beda · mistice aūt loth qui interp̄tať declināstꝫ
ꝑs electoꝝ qui dū ī sodomis id ē inter ip̄robos ui
aduēa morať quātum valet · eoꝝ scelera declinat ex
eunte aūt loth sodoma perit quia ī ɔsūmatiōe seculi
exibunt angeli ⁊ sepabunt malos de medio iustoꝝ ·
⁊ mittent eos ī caminū ignis Ignis eīī ⁊ sulphur q̄
de celo pluisse cōmemorat nō ip̄am ꝑhennis supplicij
flāmam sꝫ subitaneū diei illius significat aduentum

¶ In illa hora q̄ fuerit ī tecto ⁊ vasa eius
ī domo . non descendat tollere illa . ⁊ qui in
agro similiter nō redeat retro Memores esto
te vxoris loth Quicūq̧ quesierit animam
suam saluam facere perdet illam . ⁊ quicūq̧
perdiderit illam viuificabit eam .

¶ Ambro . Quia ꝑpter improbos necesse ē ut probi
in hoc seculo cōtritionē cordis animiq̧ patianť q̄ ube
riorem mercedē accipiāt ī futuꝝ quibusdā remedijs
instruuntur · cum dicitur · In illa hora qui fuerit in
tecto · ⁊ vasa eius ī domo non descendat tollere illa ·
Hoc ē siquis supiora iā domus sue eminentiūq̧ vir
tutum culmen ascendit · ad terrena mundi hui⁹ opa
nō accedat ¶ Aug · de que · euā · In tecto enim est qui
excedēs carnalia tanq̄ꝫ ī aura libera spiritaliter vi
uit · vasa eīm in domo sūt sensus carnales quibus ad
inuestigandam veritatem que intellectu capitur · mul
ti vtentes penitus errauerunt Caueat ergo spirita
lis homo · ne in die tribulationis rursus vita carnali
que per sensus corporis pascitur delectatus ad vasa
huius mundi tollenda descendat Sequitur · Et qui
ī agro sitr̄ nō redeat retro · i · q̄ opať ī ecclīa · sicť paul⁹
plantās ⁊ sicť appollo rigās n̄ respiciat spē secularē
cui renūciauit ¶ Theo · Hec aū oīa mathe⁹ pro cap
tiōe iherosolimoꝝ a dn̄o dicta fateť vt superuenientib⁊
romanis nec domi consistentes descēdere deberent ꝑ
q̄cūq̧ necessario · sꝫ ꝑtinus arripe fugā nec in agro
manētes redire domū ⁊ nimiꝝ in captiōe iherosoli
moꝝ constat hec euenisse ⁊ iteꝝ fore ventura ī adu
xp̄i aduētu · magis aū ī ip̄o tpe ɔsūmatōis cū ⁊ tūc
itollerabiľ sit futa calamitas ¶ Euse · Innuit g⁹ per
h̄ futurā eē ꝑsecutōnē a filio perditōis ī xp̄i fideles
Diē igiť illā vocat tempus precedens finem mūdi .

In quo qui fugit non reuertatur· ⁊ amittens bōa non curet· nec imitet̄ coniugem loth· que poſt fugā a ciuitate ſodomoꝝ reuerſa mortua ē ⁊ columna ſalis effecta Vn̄ ſequit̄ Memores eſtote vxoris loth ¶ Ambroſ· Que ideo quia retroſpexit perdidit nature ſue munus Retro em̄ ſathanas· retro eſt ſodoma Quapropter fuge i tempanciā declina luxuriam· recordare quia ille qui ſe veteribꝰ ſtudijs nō reflexit· ideo euaſit· quia peruenit ad montem· illa q̄ ad poſteriora reſpexit nec mariti adiuta ſuffragio ad mōtem peruenire potuit ſ; remāſit ¶ Aug de que· euā· Significat igit̄ vxor loth eos· qui i tribulatiōe retroſpiciūt· ⁊ ſe a ſpe dīne pmiſſionis auertunt· ⁊ ideo ſtatua ſalis facta ē vt admonēdo hoīes ne hoc faciant· tanq; condiat cor eorū· ne ſint fatui ¶ Theo· Conſequēter ſubiungit ſubſequēcia pmiſſa dicens· Quicūq; queſierit ſaluare aīam perdet illam Q· d· non querat aliquis in pſecutionibꝰ anticipare curare ꝓpriā animā nam perdet eā Quicūq; aūt morti ⁊ periculis ſe dederit· ſaluus erit· vn̄ ſequit̄· Et quicūq; perdiderit illā viuificabit eā· Neq; aq; ſe tyrannis ſubijciens ꝓpter vite amorem ¶ Ciril quō aūt aliquis perdat ꝓpriā animā· vt ſaluā eam faciat manifeſtat paulus dicens de quibuſdam qui carnem ſuam crucifixerunt· cum vicijs ⁊ ꝯcupiſcencijs· laborioſos ⁊ pietate aggredientes agones·

¶ Dico autem vobis In illa nocte erunt duo in lecto vno· vnus aſſumetur· ⁊ alter relinquetur Due erunt molentes in vnum vna aſſumetur ⁊ altera relinquet̄ Duo in agro· vnus aſſumetur alter relinquet̄ Reſpondentes dicunt illi Vbi domine? Qui dixit eis Vbicūq; fuerit corpus illic congregabuntur ⁊ aquile.

¶ Beda Dixerat ſupra dominus eum qui in agro eſt retro redire non debere· q̄ ne his tm̄ qui aperte de agro redeunt· hoc eſt palam dn̄m negaturi ſunt· id tm̄ putares· pergit oſtēdere nonnullos eſſe qui cum faciem habere in anteriora videnī· aīo tn̄ retro reſpiciunt· vn̄ dr̄ Dico aūt vobis· in illa nocte erūt duo in lecto vno· vnus aſſumet̄ ⁊ alter relinquet̄·

¶ Ambro· Bene noctem dicit quia ante xp̄m hora tenebraꝝ eſt· eo q̄ pectoribꝰ hominū in tenebras antixp̄s infundat· cum dicat eſſe ſe xp̄m· xp̄s aūt ſicut vulgar choruſcās fulget in illa nocte reſurrectionis gl'iam videre poſſimus· ¶ Aug· de que· euā· Vel in illa nocte dicit· hoc ē in illa tribulatione ¶ Theo· vel repentinum docet eſſe xp̄i aduentum· quē futurum eē noctu docemur· Cū autem dixiſſet diuites vix ſaluari oſtēdit q̄ nec omnes diuites pereunt· nec oēs pauperes ſaluātur ¶ Ciril· Per duos em̄ exiſtentes i vno lecto videtur deſignare diuites quieſcentes in mundanis delicijs lectus nāq; ſignum quietis ē· nō aūt quicūq; diuicijs affluūt· ſūt impij Sed aliquis ē pbus ⁊ in fide electus· hic aūt aſſumet̄ Alter vo qui talis non extitit· dimittet̄ Deſcendēs em̄ dominꝰ ad iudiciū mittet angelos ſuos qui ceteris i terra dereliciis penā paſſuris ſanctos ⁊ iuſtos ei adducent· ſcd̄m illud apl'i· Rapiemur in nubibus obuiā xp̄o in aera· ¶ Ambro· vel ex vno ſtrato infirmitatis humane vnus relinquit̄ id eſt improbat̄· alter vero aſſumit̄ id ē rapit̄ obuiā xp̄o i aera Seq̄t̄ Due erūt molentes in vnum· vna aſſumet̄· ⁊ altera relinquet̄·

¶ Ciril· Per molentes innuere videt̄ paupes ⁊ pſſos laboribꝰ· ad qd̄ etiā ptinet· qd̄ ſubdit̄ Duo i agro vnꝰ aſſumet̄· ⁊ alter relinq̄t̄ In his em̄ nō modicū differt· nam hi ſarcinā paupertatis viriliter ſuſtinent vitā agentes· honeſtam ⁊ humilē qui aſſument̄· hi vero ſunt ad ꝓbanda promptiſſimi· qui relinquētur ¶ Ambro· Vel p molentes ſignificari videntur qui ex occultis alimenta querūt ⁊ in apertum ex interioribus proferunt Et fortaſſe mundus iſte piſtrinū eſt· aīa aūt nr̄a velut quodā carcere includit̄ corporali. In h̄ ergo piſtrio vel ſinagoga vel anima obnoxia delictis triticum molendo madefactū ⁊ graui humore corruptum non poteſt interiora ab exterioribꝰ ſeparare ⁊ ideo relinquit̄· quia eius ſimilago diſplicuit Ac vero ſancta eccleſia vel anima nullis maculata contagijs delictoꝝ que tale triticum molit· quod ſolis eterni calore torridum bonā ſimilaginē de penetralibꝰ hoīm deo offert Qui ſint aūt duo agricole poſſumꝰ reperire· ſi aduertamus duas mētes eſſe i nobis Vnam exterioris hoīs que corrūpit̄· aliā interioris que p ſacrm̄ renouat̄ Iſte igitur ſūt opantes in agro nr̄o quaꝝ altera bonum fructū diligēcia dat· altera amittit in curia· vel duos populos interp̄temur in h̄ mūdo qui agro compatur quorum alter qui fidelis eſt aſſumitur alter qui infidelis eſt· relinquitur·

¶ Aug· de que· euāgeliſta· Vel tria gn̄a hoīm hic videntur ſignificari· vnū eoꝝ q̄ ociū ⁊ quietem eligūt neq; negocijs ſecularibꝰ neq; eccleſiaſticis occupati· q̄ illoꝝ q̄es lecti noīe ſignificata ē Alteꝝ eoꝝ qui in plebibus conſtituti regunt̄ a doctoribꝰ· agentes ea que ſunt huius ſeculi· quos ⁊ feminaꝝ nomie ſignificauit q̄a ꝯſilijs p̄latoꝝ regis his expedit· ⁊ molētes dixt quia temporaliū orbem negocioꝝ atq; circuitū v̄tūt quaſi tamē i vno molentes dixit inquātum de iſtis rebus ⁊ negocijs ſuis prebent vſibus eccleſie. Tercium genus ē eoꝝ qui opant̄ i eccleſie miſterio· tāq; in agro dei In his ergo tribus generibꝰ bina ſunt rurſus genera hoīm in ſingulis· quoꝝ aliqui i eccleſia pmanent· qui aſſumūt̄· aliqui cadunt q̄ relinquūt̄ ¶ Ambroſ· Non em̄ iniquus eſt deus· ut pares ſtudijs ⁊ ſocietate viuendi atq; indiſcreta actuū qualitate meritoꝝ remuneratione diſcernat Non aūt merita hoīm copule vſus exequat· quia non omnes qd̄ adoriuntur· efficiunt̄· ſ; qui pſeuerauerit vſq; in finē hic ſaluus erit ¶ Ciril· Quia ergo dixit· q̄ quodam aſſumerent̄· utiliter ⁊ bene dicunt diſcipuli quo aſſumerent̄· Vn̄ ſequitur Reſpondentes dicunt illi· Vbi domine? ¶ Beda· Duo autem ſaluator interrogatꝰ vbi ſcilicet ſint boni aſſumendi· ⁊ vbi mali relinquēdi Vnum dixit· aliud ſub itelligendū reliquit· vn̄ ſequitur Qui dixit eis· vbicūq; fuerit corpus· illic congregabūt̄ ⁊ aquile ¶ Ciril· Quaſi diceret ſicut deiecto cadauere aues quaꝝ pabulum ſunt carnes ad illud conueniunt· ita cum venerit filius hominis tunc omnes aquile id eſt ſancti concurrent ad eum.

Ambro· iuſtorum enim aie aquilis comparantur eo
ꝙ alta petant hūilia derelinquant· ⁊ lōgeuam ducere
ferunt etatem de corpe aūt dubitare non poſſumus
maxime ſi meminerimus· ꝙ a pilato ioſeph corpus
accepit nōne tibi videntur aquile circa corpꝰ muliēs
Apoſtorumqȝ cōuentus circa dn̄i ſepulturā nōne tibi
videntur aquile circa corpꝰ quādo veniet in nubibus
⁊ videbit eum oīs oculus· Eſt etiam corpus de quo
dictū eſt Caro mea vere eſt cibus Circa hoc corpꝰ
aq̄le ſunt que circūuolant ſpiritalibꝰ alis Sunt etiā
circa corpus aquile· que credunt ihm xp̄m i carne
veniſſe· ē et eccl̄ia i qua p baptiſmi grām renoua-
mur Euſe· Vel p aquilas mortua aīalia depaſcen
tes principes huiꝰ ſeculi denotantur· ⁊ eos qui tūc tē
poris ſanctos dei pſequentur penes quos relinquūtur
aſſūptionis indigni· q̄ corpus vel cadauer dicūtur· vl
punitrices virtutes que facture ſunt ipſos hic p aqui
las denotātur Aug· de con· euā· Hec aūt que lucas
hic ponit· nō i eo ſmōe i q̄ matheus vel recordatur
preoccupādo vt prius cōmemoraret que poſt a domio
dicta ſunt· vel bis a domino dicta facit intelligi·

Capitulum decimūoctauū.

Dicebat aūt ⁊ parabolam ad illos
quoniā oportet ſemp orare ⁊ nō
deficere dicēs Iudex q̄dam erat
in q̄dam ciuitate qui deum non
timebat· ⁊ hoiem non reuerebatur Vidua aūt
q̄dam erat i ciuitate illa· ⁊ ueniebat ad eū
dicens Vindica me de aduſario meo Et no
lebat p multū tpꝰ· poſt hec aūt dixit intra
ſe Et ſi deū nō timeo nec hominē reuereor ta-
mē qȝ moleſta eſt mihi hec uidua· uidicabo
illā ne i nouiſſimo ueniens ſugillet me Ait
aūt dn̄s audite q̄d iudex iniq̄tatis dicit· deꝰ
aūt nō faciet vīdictā electoꝝ ſuoꝝ clamā
ciū ad ſe die ac nocte ⁊ patiētiā habebit i illꝭ
dico aūt vobis q̄a cito faciet vīdictā illoꝝ
Verūtn̄ filius hoīs veniēs putas inueniet
fidem in terra.

Theo· poſtq̄ȝ erūnaꝝ ⁊ piculoꝝ dn̄s meminit· ſub-
dit hoꝝ remediū· q̄d ē oro iugis ⁊ pmeditata Vn̄d
dicitur· Dicebat aūt ⁊ para· ad illos· q̄m oꝫ ſemp ora
re ⁊ nō deficere Crīſ· Qui te redemit quid te fa
cere voluit· demonſtrauit Non vult te ceſſare a pre
cibus· vult te beneficia meditari· dū petis vult te ro
gādo accipe q̄d· benignitas deſiderat ipſius· nec vnq̄ȝ
orāti beneficia denegat· qui ut orātes non deficiāt ſua
pietate inſtigat hortamēta dn̄i libenter admitte· q̄d
precipit velle debēs· nolle ſi ipſe dn̄s prohiberet· Denique
cōſidera quāta ē tibi ceſſa felicitas· orōibꝰ fabulari
cū deo q̄d deſideras poſtulare Qui etſi verbis ſilet· tamē
beneficijs rn̄det· nō aſpernatur q̄d petis nō tedet· niſi
forte tacueris· Be· Dicēdū ē aūt eū ſemp orare ⁊
nō deficere q̄ canonicis horis rogare nō deſiſtit· aut
oīa que iuſtꝰ ſm deum gerit· ⁊ dicit ad orōnem ſunt
reputāda Aug· de que· euāg· Parabolas aūt dn̄s
aut ſm ſilitudinē ponit· ſicut de feneratore qui cū duo
bus debitoribꝰ donaſſet q̄d debebant ab eo plus dile
ctus ē· cui plus donauit· aut de ipſa ſilitudie aliquid
probat· veluti ē illud· ꝙ ſi fenum agri q̄d hodie ē· ⁊
cras i clibanū mittitur· deus ſic veſtit quātomagis
vos modice fidei Hic gꝰ iniquꝰ iudex ñ ex ſilitudie
ſȝ ex ſilitudine adhibitus ē· de q̄ ſubdit Iudex q̄daȝ
erat i ciuitate quadā q̄ deū nō timebat ⁊ hoiem non
reuerebatur Theo· Vide ꝙ impudentem erga hoies
eē grauioris ē mali inditiū Deū .n. quāplures nō ti
ment· attn̄ humāos cohibent pudore· ⁊ iō mīꝰ peccāt
Cū vō fit aliq̄s impudens etiā q̄ ad hoies tūc excre
ſcit cumulus viciorꝝ· Seqꝛ Vidua aūt quedā erat
i illa ciuitate Aug· de que· euā· Iſta uidua pt̄ hre
ſimilitudinē eccl̄ie que deſolata videtur· donec veniat
dn̄s· q̄ nunc i ſecreto curā eiꝰ gerit· ſȝ q̄a ſeqꝛ ⁊ ve
niebat ad eum dicens· Vindica me de aduſario meo
⁊ nolebat p multum tempus· Hic monet cur electi
dei ſe vīdicare depcent· q̄d etiā i apocalipſi iohis de
martiribꝰ dr· cū apertiſſime moneamur ut p n̄ris ini
micis ⁊ pſecutoribꝰ oremus Intelligendū ē aūt eā
vindictā eſſe iuſtoꝝ ut oīs mali pereāt pereūt aūt duo
bus mōis· aut cōuerſiōe ad iuſticiā aut amiſſa p ſuppli
ciū poteſtate Itaqȝ ſi oīs hoies cōuertent ad deū· dia
bolus tn̄ remaneret i ſeculi fine dānandus· quē finē
cum iuſti videre deſiderāt· nō abſurde vīdictā deſide
rare dicuntur Ciril· Vel aliter quociēs nobis ab ali
quibꝰ irrogantur offenſe tunc glorioſam eē putabimus
obliuionē maloꝝ· q̄tiēs vō aliq̄ ad ipſam dei gliaȝ pec
cāt· cōtra dogmatis diuini miſtros bellātes· tūc deū adiuꝰ
poſtulātes ſubſidiū ⁊ exclamātes cōtra ipugnātes gliꝛ
eiꝰ· Aug· de que· euā· Apꝰ iniq̄ſſimū gꝰ iudicem
vl ꝙ ad effectū iplendi deſiderij valuit trahere pre
ſeuerātia depcātis· Vn̄d ſeqꝛ· poſt hec aūt dixit intra
ſe Et ſi deū nō timeo· neqȝ homie; reuereor· tamē q̄a
moleſta ē mihi hec vidua· vīdicabo illā· ne i nouiſſio
veniēs ſugillet me· multo igitur certiores eſſe debent
q̄ deū pſeuerāter rogāt· fontem iuſticie atqȝ miſeri
cordie· vn̄d ſeqꝛ Ait aūt dn̄s· audite q̄d iudex iniq̄
tatis dicat· deus aūt nō faciet vīdictā electoꝝ ſuoꝝ
clamātiū ad ſe die ac nocte ⁊ patientiā hēbit in illis·
The· q· d· ſi iudicē ībutū q̄libȝ ſcelere demulſit aſ
ſiduitas· quātomagis prēȝ miſericordie deū flectiꝰ ad
cōcedē orādoꝰ vn̄ ſeqꝛ Dico aūt vo· q̄a cito fa· vi· illorū·
Tēptauerūt aūt q̄dā ſimboliꝰ hāc idagare parabolā
Dicūt em̄ viduā eē qualibet aīam· q̄ priſtinū viꝝ .i.
diabolū excludit· ob hoc ei aduſantē q̄ accedit ad deū
iuſticie iudicē· q̄ nȝ deū timet· nā ipſe ſolus ē deꝰ· ſed
nec veretur hoiem· nō ē em̄ apud deū pſonaꝝ acceptio
hꝰ igitur iudex .i. aie ſupplicātis ingitur ſibi cōtra diabolum
miſeretur deꝰ· demulcēte eū iſtātia oꝰ Poſtq̄ȝ dn̄s do
cuit ꝙ vtēdū ſit i tpe cōſūmatōis orōne p tūc futu
ris periculis ſubdit Verūtn̄ filius veniēs· putas in
ueniet fidem in terra· Augꝰ· de ver· domini Dicit
autem hoc dominꝰ de fide que pfecta eſt Ipſa em̄ vix
inuenietur in terra Ecce plena eſt eccleſia dei· Quis

Quis hec accederet si nulla esset fides⁹ Quis nō mō
se transferret. si plena esset fides ¶ Beda Cū aūt
omnipotens conditor i forma filij hominis apparuerit
tanta erit raritas electorū vt nō tam ob clamorē fide
lium q̄ torporem aliorū totius mundi sit accelerāda
ruina Qđ aūt dn̄s hoc quasi dubitatiue dicit. non du
bitat sed arguit. Nam ⁊ nos aliqñ de rebꝫ quas cer
tas habemus. increpatiue verbum dubitatiōis po
nimus ut si dicat seruo Considera forsitan dominus
tuus sum ¶ Aug⁹. de ver. do. Hoc autem dominus
subijcit. ut ostendat. q̄ si fides deficit. oratio perit. g⁹
ut oremus. credamus vt ⁊ ipa fides nō deficiat. ore
mus. Fides fundit oratiōnē. fusa orō fidei impetrat
firmitatem.

¶ Dixit autē ⁊ ad quosdam qui in se cōfi/
debant. tanq̄ iusti ⁊ aspernabātur ceteros
parabolam istam. duo homines ascenderūt
in templum vt orarent. vnus phariseus. ⁊
alt̄ publicanus Phariseus stās hec apud se
orabat. deus gracias ago tibi. q꞉ non sū si/
cut ceteri hommes. raptores. iniusti. adul
teri. velut etiā hic publicanus Ieiuno bis
in sabbato decimas do omniū que possideo
Et publicanus a longe stans nolebat nec
oculos ad celum leuare sed percutiebat pect⁹
suū dicens. deus ꝓpicius esto mihi peccato
ri Amen dico vobis dscendit hic iustificat⁹
in domū suam ab illo Quia omnis qui se ex
altat humiliabit̄ ⁊ q̄ se humiliat exaltabit̄.
¶ Aug. de ver. do. Quia fides non ē supborū sed hu
milium. premissis subiecit parabolam de humilitate
⁊ contra supbiam. vnd̄ dr̄ Dixit aūt ⁊ ad quosdā
qui in se confidebant tanq̄ iusti. ⁊ aspernabāt̄ cete
ros parabolā istā ¶ Theo. Quia em̄ supbia plus q̄
alie passiones vexat hoim mentes. ido crebrius de
hac monet. est aūt supbia dei contemptus Quotiēs
em̄ aliqs non deo. s; sibi ascribit bona que facit quid
ē aliud q̄ dei negatio⁹ causa igit̄ ꝯfidenciū in seipsis
nō aūt totum attribuētiū deo. sed ob h̄ etiā ceteros
contemnentiū. parabolā ꝓponit. ostendens q̄ iusticia
quāuis hoiem approximet deo si tn̄ assumat supbiā
ad infimū deijcit hoiem. Vnd̄ sequit̄. Duo homines
ascenderūt i templū ut orarēt vnus phariseus ⁊ al
ter publicanus ¶ Grecus. Diligēcia quidē oratiōis
docuit nos p viduam ⁊ iudicem. hic autem p pha
riseum ⁊ publicanū docet nos. quō sunt ei dirigenda
precamina. ne sit infructuosū orationis negociū Cōdē
natus est autem phariseus cū incaute oraret. Nam
sequitur. phariseus aūt stans hec apud se orabat.
¶ Theo. Per hoc q̄ dicit. stans elatum eius aīm no
tat. ipso em̄ habitu supbissimus videbat̄ ¶ Basili⁹
Dicit aūt. apud se orabat. quasi non apud deū q̄a ad
seipm redibat p peccatum supbie Sequit̄ em̄ De⁹
grās ago tibi ¶ Aug. de ver. do. Non reprehenditur
quia deo grās agebat. s; q̄a nihil sibi addi cupiebat.

Ergo iam plenus es. iam abundas. nō est quare di
cas. dimitte nobis debita nostra Quis ē igit̄ qui im
pune obpugnat grām. si reprehendit̄ qui supbe agit
grās⁹ Audiant. qui dicunt. Deus me hoiem fecit.
ego me iustū facio Operor ⁊ detestabilior pharise
qui supbe iustum se dicebat. s; tamen inde grās deo
agebat ¶ Theo. Attende aūt seriem oratiōis phari
sei. Primo nāq̄ dixit. que ei aberant. deinde subiun
git que habebat Sequit̄ enim. quia nō sum sicut ce
teri homiēs raptores. iniusti adulteri ¶ Aug. d̄ ver.
do. Diceret saltem. sicut multi hoies. Quid est cete
ri hommes. nisi omnes preter ipsum⁹ ego inquit
iustus sum ceteri peccatores ¶ Grego. xxiij. mora.
Quatuor quippe sūt species quibꝫ oīs tumor arrogā
tium demonstrat̄. cum bonum aut a semetipsis hr̄e
se estimant. aut si sibi datum desup credunt. ꝓ suis
se hoc accepisse meritis putant. aut certe cum iactāt
se habere. qđ non habent. aut despectis ceteris singu
lariter videri appetunt habere qđ habent Vn̄ ⁊ pha
riseus hic bonorū sibi operum merita singulariter tri
buit ¶ Aug. de ver. do. Ecce aūt ex vicino publicāo
maioris erat ei tumores occasio Sequitur enim ve
lut etiam hic publicanus. Quasi d. Ego solus sum
iste de ceteris est ¶ Cris. Nō em̄ saciauerat cōtemp
tum eius tota humana natura. s; ⁊ publicanum ag
gressus est moderatius aūt peccasset. si publicanū
excepisset. Nunc aūt vno verbo ⁊ absentes inuadit
⁊ vulnera presentis lacessit Non ē aūt grāꝝ actio i
nectiua aliorum. Si regratiaris deo. ipse tibi tātum
sufficiat. nec te ad hoies trāsferas. nec proximum
contemnes ¶ Basi. Discrepat aūt elatus a conuici
atore sola habitudine His em̄ i alios vtit̄ conuicijs
hic autē se mentis dementiae extollit ¶ Cris. Qui
aūt alijs cōuiciat̄ sibi ⁊ alijs multa mala facit. primo
em̄ audiētem reddit peiorem quia si sit peccator. fic
letior criminis inuento collega Si sit iustus. extollit̄
p aliena crimina inductus de se magna putare. Se
cundo cōmunicatem ecclesie ledit. nō em̄ omnes au
dientes vituperāt eum solum. qui peccauit. sed ritui
xp̄iano contumelias innectunt. Tertio dei gloriam
blasphemare facit. sicut em̄ nob recte gentibꝫ nomen
dei glorificatur sic nobis peccantibꝫ blasphematur.
Quarto qui eum audiuit obprobria. fundit. im
prudentiorem eū ⁊ aduersarium faciēs Quinto sta
tuit se pene obnoxium rebꝫ prolatis que sibi nō cō
ueniunt ¶ Theo. Expedit aūt nō solū declinare a ma
lo. sed etiā agere bonum. Et ido cum dixisset. nō sū
sicut adulteri Subiungit p oppositū. ieiuno bis i sab
bato Sabbatum hi dicebant ebdomodam ab vltimā
die quietis Ieiunabant enim pharisei secunda ⁊ q̄n
ta feria. sic igit̄ ieiunia obijcit contra passionē adul
terij Nam ex voluptate ē lascivia. Rapacibꝫ vō ⁊
iniustis opposuit decimarū solutionē Sequit̄ em̄ De
cimas do oīm que possideo. G. d. adeo rapinas ⁊ ne
quicia refugio ut ⁊ mea prebuā ¶ Greg. xix. mo.
Ecce ciuitatem cordis suis insidiantibus hostibꝫ p
elationem aperuit. quā frustra p ieiuniū ⁊ oratiōes
clausit Incassum munita sūt cetera. cum locus vn⁹
de quo hostj patet aditus munitus nō ē ¶ Aug. d̄ v̄.
do. Quere aūt i verbis eius. nihil inuenies qđ deum

rogauerit aſcendit quidem orare · noluit deum roga
re · ſ; ſe laudare ⁊ rogãti inſultare Publicanũ autẽ
cordis ↄſcientia remouebat · ſ; pietas applicabat vñ
ſequit̃ Et publicanus a longe ſtans nolebat nec ocu
los ad celũ leuare ¶ Theo · Quãuis aũt publicanus
ſtetiſſe dicat̃ · diſtabat tñ a phariſeo tam verbis q̃
habitu · necnon ⁊ corde cõtrito · nam verebatur ocu:
los leuare in celum · cenſens indignos viſiõis ſupne
eos qui maluerũt bona terrena ſpectare ⁊ querere
Necnõ ⁊ pectus tundebat · Vñ ſequit̃ Sed pcuti
ebat pectus ſuũ · cor q̃ſ̃amodo pungens cã cogitatio
num prauaꝝ · necnõ excitans ut dormitãs · vñ nõ
aliud q̃ ꝓpitiatione petebat Sequit̃ em̃ dicens Deꝰ
ꝓpitius eſto mihi peccatori ¶ Cri · Audiuit quia nõ
ſum velut hic publicanus · nec indignatus ẽ · ſ; com
punctus Detexit ille vulnus · querit hic medicinam
Nemo igit̃ illud frigidũ pferat ubũ · non audeo pu
dorisꝰ ſũ nõ poſſũ aperire os Talis reuerencia ẽ dya
bolica · vult em̃ dyabolus obſerare tibi fores acceſſꝰ
ad deum ¶ Aug · de ver · do · Quid igit̃ miraris ſi d̃
us ignoſcit · quãdo ipſe agnoſcit De lõginquo ſtabat
deo tñ appropinquabat · ⁊ eum dñs de prope attende
bat Excelſus em̃ dñs ⁊ humilia reſpicit · Nec ocu
los ad celum leuabat · ut reſpiceret tremebat cõſci
entia ſpem ſubleuabat · pcutiebat pectus ſuũ · penas
de ſeipſo exigebat ꝓpterea dñs ↄfitenti parcebat · au
diſti ſupbum accuſatorẽ Audiſti humilẽ reũ Audi
nunc iudicẽ dicentẽ Amẽ dico vobis · deſcendit hic
iuſtificatus i domũ ſuã ab illo ¶ Criſ · Cremios au
rigas ⁊ duas bigas i ſtadio poſitas ſermo pñs pro
ponit · In altera quidem iuſticiã cũ ſuperbia · i altera
peccatũ ⁊ humilitatẽ · ⁊ vides bigaꝝ peccati ſupare
iuſticiã · nõ ꝓpriis viribꝰ · ſ; humilitatis cõiuncte · illã
vero deuictã nõ fragilitate iuſticie ſ; mole ⁊ tumore
ſupbie Nã ſicut humilitas p ſui eminẽtiam peccati
pondus ſupat · ⁊ ſaliẽs attingit deũ · ſic ſupbia ob ſui
molẽ de facili iuſticiã depmit Si ergo pl'a facta ſtren
nue geras · putas aũt te poſſe pſumere · tota caruiſti
orõne Si vo mille feras i cõſciencia faces reatuum
⁊ hoc ſolum de te credas q̃ es infimus oĩm multam
obtinebis ante deũ fiduciam Et ido ſue ſñie cãm aſ:
ſignas ſubdit Quia oĩs qui ſe exaltat · humiliabit̃ · ⁊
qui ſe humiliat exaltabit̃ Humilitatis nomẽ multi
plex ẽ · Eſt em̃ quedã v̓tus humilitas · iuxta iᵈ Cor
ↄtritũ ⁊ humiliatũ deꝰ nõ deſpicies · Eſt ⁊ humilitaˢ
ab erũnis · Iuxͣ iᵈ Humiliauit i terra vitam meam ·
Eſt ⁊ hũilitas a peccatis ⁊ ſupbia ⁊ inſaciabilitate
diuiciaꝝ Quid em̃ humiliꝰ his qui ſe ſubmittunt in
diuicijs ⁊ potentatu ⁊ hec reputãt magna ¶ Baſi
Sic̃ etiam exaltari laudabiliter cõtingit · quãdo · ſ ·
nõ humilia cogitas ſ; mẽs tua eſt p magnanimitatẽ
i v̓tute erecta Talis aũt animi celſitudo ẽ eminẽtia i
triſticijs · terrenoꝝ ↄtemptꝰ ↄuſatio i celˢ ⁊ videt̃ hꝰ
modi mẽtis ſublimitas eandẽ hr̃e orãm ad elatiõnẽ
quam arrogantia parit quam h; corpulẽtia corporis
bene diſpoſiti · ad inflationem carnis cuꝫ ex idropiſi
tumet ¶ Criſ · Hec igit̃ faſtus inflatio ab ipſis celis
pt̃ deprimere nõ cauẽtem · humilitas vero ⁊ ab ipſa
abyſſo reatuũ hoiem ſublimare · Hec em̃ pre phari
ſeo publicanum ſaluauit · latronẽ añ apl'os i paradi

ſum duxit · Illa vero etiam icorpoream ingreſſa ẽ
poteſtatem Ceteꝝ ſi iux̃ delicta humilitas tam facile
currit · ut ſupbiã iuſticie trãſeat · ſi iuſticie cõiuncta
ris eã · quo nõ ibitˢ aſſiſtet ipſi tribunali diuino · i me
dio angeloꝝ cũ fiducia multa · Ruſus ſi faſtus cõ
iunctus iuſticie eã deprimere potuit · ſi ↄiunctus ſit
peccato · in q̃tam gehennam detrudet · hec dico · ñ
vt negligamꝰ iuſticiã ſ; ut faſtum vitemꝰ ¶ Theo ·
Sed forſitã mirabit̃ aliq̃s quo phariſeus cũ pauca
verba ſue laudis ꝓtulerit condemnatur · Iob vero
cũ plurima fuderit coronat̃ Eo ſcilicet q̃ phariſeꝰ
talia dicebat criminãdo alios · nulla ratione cogente
Iob vero vrgentibus eũ amicis ⁊ preſſuris premẽ
bus coactus ẽ ꝓprias virtutes referre ad dei gloriã
ne hoĩes deſiſterent a profectu v̓tutis ¶ Beda · Ty
pice aũt phariſeus ẽ ppl's iudeoꝝ q̃ ex iuſtificatõib
legis extollit merita ſua Publicanꝰ vero gentilis ẽ
q̃ longe a deo poſitus · ↄfitet̃ peccata ſua · quoꝝ vnꝰ
ſupbiendo receſſit · humiliatꝰ · alter lamẽtãdo appro
pinquare meruit · exaltatus ·

¶ Afferebãt aũt ad illũ ĩfantes vt eos tã
geret Quõ cũ viderent diſcipuli increpabãt
illos Iheſus aũt cõuocãs eos dixit Sinite
paruulos vẽire ad me ⁊ nolite uetare eos ·
talium em̃ eſt regnum dĩ Amen dico uobis
quicũq; non acceperit regnũ dei ſicut puer
non intrabit in illud.

¶ Theo · Poſt p̃dictã humilitatem dñs docet p eã q̃
fecit · nõ repellẽs · ſ; gratãter puulos admittẽs · vñ
dĩ Afferebãt aũt ad iſtũ infantes ut eos tangeret ·
¶ Aug · de ver · do · Cui afferunt̃ tangendi · niſi ſal
uatori · ſ; ſi ſaluator ẽ · ſaluãdi offerunt̃ illi qui venit
ſaluũ facere · q̃d perierat Vbi iſti perierant quãtum ad
ipſos ptinet innocentes Sꝫ ſm ap'l'm · p vnum hoĩẽ
intrauit peccatũ i orbem terraꝝ Veniant ergo par
uuli · ut languidi ad medicũ pdiri ad redemptorem ·
¶ Amb · Durum autẽ aliquibꝰ videri pt̃ · q̃ diſcipuli
dñm infentulos adire prohibebant Sequit̃ em̃ Quõ
cũ vidiſſent diſcipuli · increpabãt illos · Vbi vel mi
ſteriũ itelligas vl' affectũ · Neq; em̃ hoc inuidie aut
in pueros mentis aſperitate faciebant · ſ; ſedule ſer
uitutis obſeq̃a dño deferebant · ne cõprimeret̃ a tur
bis Reſpuenda quippe ẽ vtilitas n̄ra · vbi diuinita
tis iniuria eſt · In miſterio aũt q̃a priꝰ ſaluari ꝓpĩm
iudeoꝝ ex q̃ ſm carnẽ nati fuerant · geſtiebant Sci
bant quidem miſteriũ · q̃d vteriſq; populis vocatio de
bet̃ Nam ⁊ pro chananea muliere ſupplicarunt · ſed
fortaſſe adhuc ordinẽ neſciebant · vñ ſequit̃ · Ihus
aũt cõ · eos dixᵗ Sinite puulos vẽire ad me · ⁊ noli
te vetare eos · taliũ ẽ em̃ regnũ celoꝝ · Nõ etas pre
fert̃ etati · alioq̃n obeſſet adoleſcere Cur gᵒ pueros
dicit aptos eẽ regno celoꝝ · Fortaſſe · q̃a maliciã ne
ſciant · fraudare non nouerint · referire non audeant
ſcrutari ignorent · opes honorẽ · ambitionẽ nõ appe
tant · ſed nõ ignorare iſta virtus eſt ſed contemnere
Non · n · virtus eſt non poſſe peccare · ſ; nolle ñ igit̃
puericia ſed emula puerilis etatis bonitas deſignat̃ ·

¶ Beda. Vnde ſignanter dixit. talium non iſtorum. vt oſtenderet. nō etatem regnare ſed mores. ⁊ his ſimilem haberent innocentiā ⁊ ſimplicitatem. ꝑmia repromittit ¶ Ambro. Deniqȝ hoc ſaluator expꝛſſit dicens. Amen dico vobis. quicūqȝ non acceperit regnum dei ſicut puer non intrabit in illud. Quis puer imitandus ē apl'is xpi? niſi de quo eſaias dixit. Puer natus ē nobis. qui cum malediceretur. nō maledixit. Eſt igr̄ i puericia ē quedā venerabilis morum ſenectus ⁊ in ſenectute innocēs puericia ¶ Baſilius. Suſcipimus autem regnum dei ut puer ſi diſpoſiti fuerimus erga doctrinam domini ut pueri i diſciplina nūqȝ contradicens. nec diſputās cū magiſtris ſed credibiliter ⁊ obedienter ibibens documēta ¶ Theo. Gentilium ergo ſapientes. querentes ſapientiam i miſterio. qḋ ē regnum dei. nec volentes hoc aliqȝ hoc ſillogiſtice ꝓbationis admittere. merito excluſi ſunt ab hoc regno.

¶ Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Magiſter bone qḋ faciēdo vitā eternā poſſidebo. Dixit autem ei ieſus qḋ me dicis bonum. Nemo bonus niſi ſolus deus. Mandata noſti. non occides. non mechaberis. nō furtum facies. non falſū teſtimoniū dices. Honora patrem tuum ⁊ matrē. Qui ait. Hec omnia cuſtodiui a iuuētute mea. Quo audito ieſus ait illi. Adhuc vnum tibi deeſt. Omnia quecūqȝ habes vende ⁊ da paupibus ⁊ habebis theſaurū i celo ⁊ veni ſeq̄re me. His ille auditis cōtriſtatus ē qꝛ diues erat valde.

¶ Beda. Audierat princeps quidam a dño tantum eos qui paruulis vellent eſſe ſimiles. regnum dei intraturos. ac ꝑ ideo poſcit ſibi non ꝑ parabolā ſȝ palā quibus operis meritis vitā eternā ꝯſequatur exponi. vnde ¶ Et interrogauit eum quidā princeps. dicēs. Magiſter bone quid faciendo. vitam eternā poſſidebo. ¶ Ambro. Temptator princeps ipſe magiſtrū bonum dixit qui deum bonum dicere debuiſſet. Nam licet in diuinitate bonitas ſit. ⁊ in bonitate diuinitas. tñ magiſter bone in portione bonū dixit nec in vniuerſitate. Nam deus i vniuerſitate bonus. homo ex parte ¶ Ciril. Putauit aūt ſe xp̄m capere. dum moſaicum preceptum introduceret vero. Accedit ergo ad magiſtrū ⁊ bonum eum dicit ſe velle doceri. quia ergo temptatie qui apprehendit ſapientes in aſtutia ſua ei reſpondet. nam ſequit̄. Dixit autem ei ihs. Quid me dicis bonum. Nemo bonus niſi ſolus deus ¶ Ambro. Non bonū ſe negat. ſed deū ſignat. bonus quid eſt. niſi plenus bonitatis. Quod ſi quem mouet. quia nemo bonus. moueat ⁊ illud niſi deus. q a deo filius non excipit. vtiqȝ nec a bono xp̄us excipit. nam quo non bonus ex bono natus. arbor enim bona fructus bonos facit. Quomō nō bonus. bonitate ſua ſubſtancia. ex pr̄e aſſumpta. nō degenerauit in filio. que non degenerauit in ſpū. Spūs tuus inquit bonus. deducet me i terram rectam. q; ſi bonus ſpūs. qui excepit a filio. bonus vtiqȝ ⁊ ille. q tradidit. Itaqȝ quia legiſperitus ē iſte. qui temptat ſicut in libro alio demonſtratur benedixit. nemo bonus niſi vnus deus. vt admoneret. quia ſcriptum ē. nō temptabis dñm deum tuū. ſȝ magis ꝯfiteretur dño qm̄ bonus ¶ Criſ. vel aliter. Audax ꝗdem dicere huc principem. nō verebor. nam hoc xp̄us ei improperat. temptatorē aūt minime ¶ Titus. Ergo cum dicit. magiſter bone. quid faciendo ⁊c. R. ꝗ. bonus es. dignare me reſponſo. i eo qḋ quero. doctus ſum vetus teſtamentum. te tamen preſtantiorem video. nō ꝓmittentem terram. ſed predicantem regnum celoꝝ. dic ergo mihi quid faciendo. vitam eternā potero poſſidere. Intentionem ergo attendens ſaluator. quia fides ē via ad opa. cum dixiſſet ille. quid faciam. hac q̄ōne omiſſa. i notitiā fidei eum ducit. Velut ſiqȝs interrogaret medicū qḋ comedā. ⁊ ille oſtēdet q̄ deberent cibum precedere. Et ideo cum ad prēm remittit dicens. quid me dicis bonum. non qꝛ ipſe bonus nō eēt. Erat enī bonum. ex bono prē germen. bonus boni filius ¶ Aug. de cō. euā. Poteſt autem uideri diſtare aliq̄d qḋ ſcḋm matheū dr̄. quid me interrogas de bono. qḋ ad illud magis referri poteſt. qḋ ait ille querens quid boni faciā. Ibi enī bonū ⁊ noīauit ⁊ interrogauit. ē. cōmodiſſime intelligitur verūqȝ dictum. quid me dicis bonum. ⁊ quid me īterrogas de bono. quod ad illud magis referri poteſt. ¶ Titus. Deniqȝ poſtqȝ docuit cognitionē dei. ſubiungit. Mandata noſti. q̄ſi diceret. quādo prius deum noueris. tūc optime queres. quid faciam ¶ Ciril. Expectabat aūt princeps audire xp̄m dicētem. recedas a mandatis moſaicis. ⁊ meis attende. ad moſaica eū mittit. Vnde ſequit̄. Non occides. nō mechaberis ¶ Theo. Primo quidem lex ea corrigit. ad que facilius labimur. ut mechari cuius incentiuū ē intrinſecū. ⁊ naturale. ⁊ occidere quia immanis belua furor. Sed furtū ⁊ falſi teſtimonij culpam raro contingit incurrere. ſȝ ⁊ grauiora illa exiſtunt. ⁊ ideo ſecundario furtū ⁊ falſum teſtimoniū ponit. vt rarius fallentia ⁊ leuiora. Sequit̄ enī. Nō furtum facies. nō falſum teſtimoniū dices ¶ Baſi. Nō eſt aūt intelligendum fures eſſe ſolum burſarū inciſores vel latrocinātes i balneis. Sed ⁊ ſi quis duces legionū ſtatuti vel cōmiſſo ſibi regimine ciuitatum aut gentiū. hoc quidem furtim tollunt. hoc vero vi ac publice exigūt ¶ Tit9. Sed videas i nō agēdo precepta conſiſtere. qm̄ ſi mechatus non fueris caſtus es. Si nō furatus fueris beniuolus. ſi falſo non teſtis. veridicus. Attende iam virtutem facilem ꝑ bonitatem ſtatuentis. Nā mali fugā ingerit. nō boni exercitiū. Quelibet aūt quies quolibet ē facilior ope. ¶ Theo. Sed quia in parentes cōmittere quāqȝ magnum ſit crimen. raro tamē accidit. poſt oīa ponit. Honora prēm tuū ⁊ mrēm ¶ Amb. Eſt aūt honor ⁊ nō ſolū honorificentie. ſed etiam largitatis. Honor enim eſt deferre pro meritis. Paſce patrē tuū paſce mrēm. ⁊ ſi paueris. ad huc non reddidiſti dolores ⁊ cruciatus. quos pro te mater paſſa eſt. Illi debes qḋ habes. cui debes qḋ es. quātū iudiciū ſi paſcat eccleſia q̄s tu paſcere nolis. Sed dices te qḋ eras parentibus

collaturus eccleſie malle conferre. Nō querit de⁹ bo
num de fame perire. ſ; ut paſcēdos ſcriptura dic pa
rentes. ita ꝓpter deū relinquēdos. ſi impediāt deuote
mētis affectū. Legē q̄ ait Mēc oīa cuſ. a iuue. mea
Jero. ſr mat. Mētit adoleſcēs Si n. qđ poſitū
ē i mādatis. diliges pxi⁹ tuū ſicͭ teipm̄. ope cōpleſſ;
quō poſtea audiēs Vade ⁊ vende oīa que hēs. ⁊ da
paupib⁹ Triſtis abſceſſit. Me. vt nō ē putādus
eē mētit⁹. ſ; ſimpl' ut vixerit. ſ. exteri⁹ eſſe ɔfeſſus
alioq̄n nequaq̄ marcus diceret q̄ ihs intuitus eū di
lexit eū Tit. Vn̄dit at ɔ̄ṫer. dn̄s. q̄ ſi aliq̄s vet⁹
teſtamentū pegerit. pfectus nō ē. ſ; deeſt ei ſeq̄ xp̄m.
Vnđ ſubdit. q̄ audito. ihs ait ei. adhuc vnū tibi deſt
Omnia quecūq̄ habes vende. ⁊ da paupib⁹ ⁊ habe
bis theſauꝝ i celo. R. o. Querens quō ſit poſſidenda
uita eterna. ſparge facultates paupib⁹ ⁊ obtinebis
illā Parua ſunt que impendis. magna que recipis.
Atha. Nō em̄ mundū deſpiciētes. putem⁹ grādia
q̄daȝ abdicaſſe q̄a tota terra ē i cōparatione celi bre
uiſſima Quapropter ſi toti terre dn̄aremur ei abre
nunciantes nihil dignū eſſet i cōpatiōe regni celoꝝ.
Bed. Quicūq̄ ergo perfectus eē voluerit debet
vendere que h;. nō ex parte ſicut ananias fecit ⁊ ſa
phira ſ; totū The. vnđ dicēs oīa que hēs ſūmam
pauptatem ſuadet Si qđ em̄ reſtiterit. illius ſeru⁹
ē Me. Nō tn̄ docet facultates vēdere. eo q̄ natu
raliter ſint praue. alioq̄n creatura dei nō eēnt. vnđ
eas nō tanq̄ malas abijcere. ſed diſponere monuit ⁊
condemnat aliq̄s nō q̄a eas poſſedit. ſ; q̄a eis abuſus
ē. quo fit ut facultatem ſm̄ mādata dei diſpenſato.
⁊ crimia deleat ⁊ reg⁹ ɔferat Vn̄ ſubdit. ⁊ da pau
perib⁹ Cris. Poterat q̄dem deus alere paupes. ⁊ ſin̄
h̄ qđ nos miſeremur eoꝝ. ſ; vult dātes dilectione aſ
ſtringi accipiētib⁹ Baſi. Dicente aūt dn̄o da pau
perib⁹. puto nō expedire cuiq̄ negligenter gerere.
ſ; oīa diligenter diſponere ꝑ̄ꝑue p ſeipm̄. ſi ex pte
ſe bēat. ſin aūt p eos de q̄b⁹ cōſtat. q̄ fideliter ⁊ pru
denter diſponāt Maledictus em̄ q̄ negligenter perfi
cit opa dn̄i Cris. ſ; i⁹ ɔ̄ire. quō xp̄s erogare cūcta
paupib⁹ pfectiōis eſſe facit Paulus aūt abſq̄ dile
ctione hoc aſſerit eſſe impfectū. ſ; valde conſonat. qđ
ſubiunxit Et veni ſeq̄re me. qđ oſ̄dit ex dilectōe eē. i
hoc em̄ cognoſcēt oēs. ſi mei eſtis diſcipuli. ſi dilecti
onē habueritis adinuicē Theo. Cū pauptate em̄
ceteras q̄ꝫ virtutes hoiem hr̄e oportet. ob hoc ait Et
veni ſequere me. i. i ceteris eſto meus diſcipulus iugi
ter me ſequaris Ciril. Princeps aūt ille vim̄ recē
tis capax nō fuit. vetus vter exn̄s. ſ; triſticia rupt⁹
ē. vnđ ſequit His ille auditis. cōtriſtatus ē. quia di
ues erat valde Baſi. Mercator nō triſtat inundi
nis. paciſcendo que poſſidet. acquirēdo ſibi oportūa
tu vo triſtaris. puluerē dās ut acquiras vitā beaꝫ.

Videns aūt ihesus illū triſtē factū. dixit
Quā difficile qui pecunias hn̄t. i regnū dei
intrabunt Facilius ē em̄ camelū p foramen
acus tranſire q̄ꝫ diuitem intrare in regnuꝫ
dei Et dixerunt q̄ audiebāt Et q̄s poteſt
ſaluus fieri. Ait illis Que impoſſibilia ſunt
apud hoies poſſibilia ſunt apud deū Ait aūt
petr⁹ Ecce nos dimiſim⁹ oīa ⁊ ſecuti ſum⁹
te Qui dixit eis Amen dico vobis Nēo ē q̄
reliquerit domū aut pētes aut frēs aut vx
orem aut filios. aut agros ꝓpter regnū dei.
⁊ non recipiat multo plura in hoc tempore
⁊ in ſeculo futuro vitam eternam.

Theo. Cū diues audita opum abiectiōe. triſtat⁹
fuit. dn̄s admirāter locutus ē Dicit em̄ Videns aūt
ihs illū triſtē factū. dixit Quā difficile qui pecunias
habent. i regnū dei itrabunt. Nō dicit īpoſſibile ē
eos itrare ſ; difficile. Poſſūt em̄ p diuitias adipiſci
ſupna. ſ; difficile ē quia viſcoſiores ſunt viſco diui
tie ⁊ vix euellit anim⁹ occupatus ab eis ſ; ſubſequē
ter vt impoſſibile hoc indicat cum dicit Facilius eſt
em̄ camelū p foramē acus trāſire q̄ꝫ diuitē intrare i
regnū dei. nomen qđ i greco ponit. equocū ē ad aīal
qđ camelus dr̄ ⁊ ad rudentē Quocūq̄ aūt mō intelli
gas īpoſſibile ē. qđ igit dicēdū ē. primo quidē q̄ re
uera ita ſe habet Aliud em̄ ē diues aliud yconom⁹
naȝ diues eſt qui ſibi reſeruat diuitias yconomus
vero ſiue diſpenſator qui ad opus alioꝝ has tenet.
Cris. Abraham quidē poſſidebat opes paupibus.
⁊ qui iuſte eas poſſident q̄ſi ſuſcipiētes a deo diſpen
ſant i ōnis mādatis. q̄ vo ɔ̄ deū acq̄ſierūt ⁊ i expē
dendo faciūt ſ'idē meētib⁹ ⁊ paſtus dātes vt hui ab
ſcōdentes. egēis vo nihil ipendentes. nō ergo ꝓhibet
ditari ſ; opib⁹ famlari. vult ut i neceſſarijs utamur
eis. nō ut cuſtodiamus. nā famuli ē cuſtodire. ſ; dn̄i
diſpēſare. ſi conſeruari eas vellet. nō tradidiſſet ho
minibus ſed fineret i terra iacere. Theo. Porro aūt
tendas illud qđ diuitem īpoſſibile dic ſaluari. poſſi
dentem i vo diuitias. difficile. Indicat diues q̄ capt⁹
ē a diuicijs ⁊ famulatur eis nō ſaluabit. habens vo
illas. ſcz qui eis dn̄at. vix ſaluabit cā humāe fragili
tatis Conat em̄ nos diabolus ſupplātare. quoadūſq̄
poſſidem⁹ diuitias. ⁊ difficile eſt effugere decipulas
eius Ideoq̄ bonū ē pauptas ⁊ quaſi temptatiōe ca
rens Cris. nulla em̄ ē diuitiaꝝ cōmoditas. ſic pati
ente penuriā. nec leſio pauptatis. ſicut diuicijs afflu
ente Si aūt diteſcētis iudiciū ē. nulli⁹ egere. ⁊ pau
periſcentis indigere palā ē. q̄ magis eſſe paupem
facit. magis diteſcere Facili⁹ ē em̄ quis i pauptate
q̄ꝫ in diuicijs opes contemnet. neq̄ em̄ talis eſt am
bitus. ut p magis habere fedetur Sꝫ p hoc plurimi
magis accendi. ſicut ignis quādo maiorem ſuſcipit
eſcā Que aūt mala videnē eſſe inopie. cōmunia ſūt
q̄ vo diuitiaꝝ ꝓpria ſē eaꝝ Aug. de q̄. eu. ſ. Diuitē
q̄⁹ hic appellat cupidū reꝝ tpaliū ⁊ de talib⁹ ſupbiē
tem Mis diuitib⁹ ɔ̄rij ſūt paupes ſpū. quoꝝ ē reg⁹
celoꝝ Ciril. aūt facilius eſt xp̄m pati pro dilectori
bus ſeculi q̄ꝫ dilectores ſeculi ad xp̄m poſſe conuerti
Cameli em̄ nomie ſe intelligi voluit quia ſpōte hu
miliatus. ifirmitatis noſtre onera ſuſtulit Per acū
aūt punctiōes ſignificat. p pūctiōes dolores i paſſi
one ſuſceptos Foramē aūt ac⁹. dic āguſtiā paſſiōis

Chriſ. Hic autem ſermo quaſi grauis tranſcendebat diſcipulorum virtutem. vnde ſequitur Et dixerūt qui hec audiebant Et quis poteſt ſaluus fieri? hoc dixerunt diſcipuli nō de ſe ſolis ſed de toto mundo timentes. Aug. de que. euā. Cum autem incomparabiliter maior ſit turba pauperum que diuitiis perdidit. poteſt intelligi intellexerunt omnes q̄ diuicias amāt. etiam ſi adipiſci nequeāt. i diuitum numero deputari. Sequitur. Ait illis Que impoſſibilia ſunt apud homines poſſibilia ſūt apud deū Beda. nō ita intelligendum ē quaſi cum cupiditate et ſupbia i regnū dei ſit intraturus. ſ; poſſibile ē deo vt a cupiditate et ſupbia ad caritatem et humilitatem conuertatur. Theoph. Apud homines ergo quorum ſerpit intentio ad terrena. impoſſibile ē ſalus. ut dictum ē. apud deū vero poſſibile ē. Cum enī homo cōſiliariū habet deum et iuſtificationes et doctrinas paupertatis imbiberit. necnō eius auxiliū inuocet. hoc fiet poſſibile. Ciril. Congrue autem cum multa contempſerit. recōpenſationem expectabit. Qui vo parua poſſidens. ea abdicauit. quamuis perditum eſſet querere decebat. vnde ſequitur Ait autem petrus. ecce dimiſimus oīa Matheus addit Quid ergo erit nobis? Beda. Quaſi dicat fecimus q̄d iuſſiſti. quid igitur dabis nobis premii? Et quia non ſufficit dimittere oīa. iungit qd̄ pfectū ē dicens Et ſecuti ſumus te. Ciril. Illud aūt neceſſe ē dicere. q̄ qui abrenuntiant. quātum ſpectat ad ꝓpoſitum et intentionem. pari lance cū opulentis pendunt. qui ab omnibus affectibus. dum res quas poſſident ab ſtinent. vero nec ferunt. vnde ſequitur. Amē dico vobis nemo ē qui reliquerit domū. aut parentes aut fres aut uxorem aut filios. aut agros ꝓpter regnum dei et nō recipiat multo plura i hoc tempore. et in ſeculo venturo vitā eternā. Eleuat ad acceptiuā ſpem oīs domeſticos uirtutibus promittens. dum apponit huiuſmodi. Doctrina enī diuina mundum vocāte ad fidem ꝓpter ſolitam aliqui reſpiciētes parētes ifideles. volunt eos turbare veniendo ad fidem. et ſimiliter fratres aliquos germanos. Deſerūt aūt quidā patrē et uxorem et totius parentele amorē deſpiciunt ꝓpter dominū. Beda. Senſus igitur iſte ē. Qui ꝓpter regnum dei querēdū oīs affectus contempſerit. oīa ſeculi huius delitias niſi ꝓpter calcauerit. multo plura in preſenti recipiet. cuius ſententie occaſione quidā inducunt mille annorum fabulā poſt reſurrectionē iuſtorum dicentes. q̄ oīa que ꝓpter deū dimittimus. multiplici nobis ſint fenore reddenda. et inſuper uita eterna donanda. Non videntes quod ſi i ceteris digna ſit repromiſſio in vxoribus tamen iuxta alios euāgeliſtas centuplum appareat turpitudo. preſertim cū dns̄ i reſurrectione non eſſe nubendum teſtetur. Et iuxta marcum. ea que dimiſſa fuerint i hoc tempore. cū perſecutionibus recipienda cōfirmet. quas illis mille annis abeſſe dogmatizant. Ciril. Hoc ergo dicimus. q̄ omiſſis temporalibus et carnalibus multo maiora ſibi aliquis vēdicabit. qui et apoſtoli cū pauca dimiſerint obtinuerunt multiplicia dona kariſmatum et celebres reputati ſūt. Simus ergo ſimiles illis. ſi domū quis dimittit recipiet manſiones ſupnas. ſi prēm. prēm hēbit celeſtem. Si a germanis receſſerit. i fratrem hunc recipiet xp̄s. Cum dimiſerit coniugem inueniet diuinā ſapientiā. a qua ꝓcreabit ſpirituales fructus. Inueniet iheruſalē celeſtem que ē mater nr̄a. A fratribus etiam et a ſororibus ſui ꝓpoſiti glutino ſpirituali colligatus multo i hac uita gratioſiorē recipiet caritatem.

Aſſumpſit autem iheſus duodecim et ait illis Ecce aſcendimus iheroſolimā et conſūmabuntur omnia que ſcripta ſunt per prophetas de filio hominis Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur. et conſpuetur. et poſtq̄ flagellauerint. et occident eum. et tercia die reſurget. et ipſi nihil horum intellexerunt Et erat verbum iſtud abſconditū ab eis. et non intelligebant que dicebantur.

Theo. Preuidens ſaluator ex paſſione ſua diſcipulorum aīos ꝑturbādos. eis longe ante et paſſiōis ſue penā et reſurrectionis ſue gl̄iam predicit. vnde dicit Aſſumpſit aūt iheſus. xii. et ait illis Ecce aſcē. ieroſ. et cōſū. oīa que ſcri. ſunt p ꝓphe. de fi. hoīs. Beda. Preuidens enī quoſdā hereticos futuros qui xp̄m dicerēt legi ꝓphetiſq; docuiſſe contraria oſtendit q̄ p ꝓphetaꝝ preſagia ſue paſſionis. et poſterioris glorie ſit celebrata ꝓfectio. Chriſ. Seorſum tn̄ de paſſione cū diſcipulis confert Non enī oportebat hūc ſermonē pluribus diuulgari. ne turbarentur. Ob hoc aūt ꝑdicebat diſcipulis. vt exercitati p expectatiōem facilius ſuſtinerent. Ciril. Et ut ſciant. q̄m paſſionem ꝑnouit et ſpontaneus ad eam acceſſit. ne dicerent. qualiter i manus hoſtiū incidit. q̄ nos ꝓmittebat ſaluare? vnde ſeriatim ordinē paſſionis enarrat ſubdens Tradetur enī gentibus et illudetur. et flagellabitur et conſpuetur. Chriſ. Hoc eſaias predixerat. dicens. Obtuli ſcapulas meas ad verbera. genas meas ad alapas. et faciē meā nō auerti a ſputoꝝ dedecore. ſ; et crucis patibulum ꝑdixit propheta. cum ait Tradidit i mortem aīam ſuā et cum ſceleratis reputatus ē Vnde et hic ſubdit; Et poſtq̄ flagellauerint occident eum Sed et reſurrectionē eius dauid predixit dicens Non derelinques aīam meā in iferno Vnde et hic ſubdit Et tertia die reſurget. Iſido. Admiror aūt dementiā querentiū. cur xp̄s ante triduū reſurrexit. ſi enī reſurgeret tardius q̄ predixerat. impotentie eſſet. celerius vo ē ſūme virtutis indicium. ſi quē enī cū ſpopondent ſuo creditori. poſt triduū perſoluere debitum. eadem die ſatiſfacientem viderimus nō fallacem. ſ; potius ut veridicum eū mirabimur. Dicā etiā. q̄ nō dixit ſe reſurrecturū poſt tres dies. ſ; die tertia Habes paraſceuē. habes ſabbatū vſq; ad ſolis occaſū et poſt ſabbatū reſurrexit. Ciril. Diſcipuli aūt nōdū nouerāt exq̄ſite. qd̄ ꝓphete ꝑdixerāt ſ; poſtq̄ reſurrexit a mortuis. apuit eis ſenſū. ut intelligerent ſcripturas. vnde ſequitur Et ipſi nihil horum intellexerunt Beda. Quia enī diſcipuli eius uitā maxime deſiderabāt. eius mortem audire nō poterāt Et q̄m nonſolū hoīem inocentem ſ; et deum verum ſciebāt. hunc nullatenus mori poſſe putabāt Et quia p parabolas eū ſepe loquētē audire cōſueuerāt q̄cūs

aliquid de ſua paſſione dicebat · ad aliud allegorice
referendum eē credebāt Vnd̄ ſequit̄ Erat aūt ver
bum iſtud abſconditū ab eis · ⁊ nō intelligebant · que
dicebant · Judei vero q̄a ī eius necē cōſpirauerant
q̄ d̄ paſſione ſua loqueret̄ · dicēs ī iohē Oportet ex
altari filium hoīs · intelligebāt Vnd̄ dixerunt Nos
audiuimus ex lege · q̄a xp̄s manet ineternū quō tu di
cis Oportet exaltari filiū hoīs

Factū eſt aūt cū appropinq̄ret iericho
cecus quidā ſedebat ſecus viā mendicās Et
cū audiret t̄baꝫ ptereūteꝫ īterrogabat q̄d
hoc eſſꝫ Dixerūt aūt ei q̄ ihesus nazarenꝰ
trāſiret Et clamauit dicēs Jheſu fili dauid
miſerere mei Et q̄ p̄ibāt increpabāt eum ut
taceret Jpſe vero multo magis clamabat ·
fili dauid miſerere mei Stans aūt ihesus iuſ
ſit illum adduci ad ſe Et cū appropinquaſ
ſet interrogauit illuꝫ dicens Quid tibi vis fa
ciam? At ille dixit Domine ut videam · et ie
ſus dixit illi Reſpice fides tua te ſaluum fe
cit Et confeſtim vidit · ⁊ ſequebatur illum
magnificās eum Et omnis plebs vt vidit
dedit laudem deo ·

Grego · in omel · Quia carnales adhuc diſcipuli
nō valebāt cape verba miſterij · venit̄ ad miraculuꝫ
ante eoꝝ oculos · cecꝰ lumē recepit · ut eos ad fidem
celeſtia facta ſolidarent · Vnd̄ dr̄ · Factū ē aūt cū ap
propinquaret iericho cecus quidam ſedebat ſecus
viam mendicās Theo · Et ne inceſſus dn̄i eēt in
utilis · ī via fecit ceci miraculū hoc documentū diſci
pul' ſuis dās · vt ī oībꝫ ſimꝰ pficui ⁊ nihil ſit nobꝫ oti
oſum Aug · de que · euā · Poſſemus d̄ appropinquā
tibus ad iericho ſic ītelligere ut iā inde egreſſi · ppe
tamē ad huc eſſent ad eam ciuitatem q̄d ēē minꝰ vſi
tate dicit̄ Sed tamē videri poſſet hoc dictū · quoniā
matheus egredientibꝫ eis a iericho · dicit illūmatos
duos cecos qui iuxta viā ſedebant De numero qui
dem nulla eēt queſtio · ſi alter euāgeliſtaꝝ de vno ta
cuiſſet · vnius remiſcens Nā ⁊ marcus vnū cōme
morat cū ⁊ egredientibꝫ eis ab iericho · dicit illumiatū
cuius ⁊ nomen dixit ⁊ p̄rem vt intelligamus eum
fuiſſe poſſimū alteꝝ ignotū · ut merito notus ille ·
etiā ſolus decēter p̄memoraret̄ Sed q̄m que ſequūt̄ ·
ī euāgelio ſm lucā · apeſſime oſtendunt illud q̄d ipe
narrat ; adhuc venientibꝫ illis iericho · factū eē · nihil
aliud reſtat intelligere · niſi bis eſſe factum hoc mira
culum · ſemel ī vno ceco · cum adhuc veniret in illam
ciuitatem · iteꝝ in duobꝫ cū ī egrederet̄ · ut illud vnū
lucas · alteꝝ matheus enarrat Criſ · Multus aūt
erat populus circa xp̄m · ⁊ cecus eū quidē nō noue
rat · ſentiebat aūt effectū · ⁊ rapiebat p affectū · quod
nō hauſit aſpectus · Vnd̄ ſubdit̄ Et cum au · turbaꝫ
ptereuntē · īterrogabat quid hoc eēt Et oculati qui
dem ſm opinionē loquebant̄ Sequit̄ em̄ · Dixerunt
aūt ei · q̄ ihs nazarenus trāſiret Cecus v̄o · vera cla
mabat · alia docet̄ · ⁊ alia p̄dicat Nā ſeq̄t̄ ⁊ clamauit

dicēs ihu fili dauid · miſerere mei · Quis te docuit
hec o homo? num plegiſti libros priuatꝰ luminibus
Vn̄ igit̄ noſti lumiāre mūdi? Vere dn̄s illūiat cecos
Ciril · Jn iudaiſmo aūt nutritus · nō ignorabat q̄
de progenie dauid deus ſm carnē naſceret̄ · ⁊ ideo ei
ut d̄o loquit̄ · dicēs · miſerere mei hūc inuenit̄ q̄ in duo
diuidūt xp̄m · hic em̄ xp̄m tanq̄ꝫ deū adit · ⁊ filiū da
uid eū noiat Mirent̄ aūt inſtātiam confeſſiōis eius
Quidā · n · eū confitentē fidem cōpeſcebāt Sequitur
em̄ Et q̄ p̄ibāt · increpa · eū ut taceret · ſꝫ p inhibitio
nes huiuſmōi nō īpediebat̄ eiꝰ audacia Nouit em̄
fides oībꝫ repugnare · ⁊ ī oīa triūphare · valet em̄ eē
p cultu diuino · pudorē deponere Nā ſi cā pecunie
ſunt īpudentes · nōnulli pro aīe ſalute nō decet boni
īduere īpudentiā? Vnd̄ loquit̄ Jpſe v̄o multo magis
clamabat fili dauid · miſerere mei Siſtit autem xp̄m
xp̄m vox inuocātis ī fide ⁊ inuocātes in fide reſpicit ⁊
id̄ merito vocat cecū ⁊ accedere iuſſit · vnd̄ ſequit̄ ·
Stās aūt ihs iuſſit illū adduci ad ſe · vt · ſ · q̄ eū prꝰ
fide tetigerat appropiq̄ret ⁊ corpe Appropiquātē aū
cecū · dn̄s īterrogat · Nā ſeq̄t̄ Et cū appropiquaſſet
īterrogauit illū dicēs Quid tibi vis faciā? Diſpēſa
tiue interrogat · nō quaſi ignorās · ſꝫ ut ſcirent aſſi
ſtentes q̄ n̄ petebat pecuniā · ſꝫ diuinā efficaciā · vt a deo
vnd̄ ſequit̄ At ille dixit Dn̄e vt videā · Criſ · vel
q̄a calūniatores veritatis iudei poſſent dicere · vt in
ceco nato Nō ē hic ſꝫ ſimilꝭ eiꝰ · voluit ut cecꝰ prꝰ
oſtēderet defectum nature · ⁊ tūc cognoſceat gr̄e maieſta
tem At vbi petitiōis modū cecus explicuit · tunc cū
ſūma maieſtate p̄cepit ei · ut videret Vn̄ ſequit̄ · Et
dixit illi ihs Reſpice q̄d rēdundabat in crimē pfidie
iudeoꝝ Quis em̄ pplexitaꝝ talia dixit? Aſpice tamē
q̄d aſſumat medicꝰ ab eo · cui collata ē ſanitas · Se
quit̄ em̄ Fides tua ſaluū te fecit Pro fide em̄ vendi
tur bn̄ficia · diffundit̄ em̄ gr̄a quā ſuſcipit fides Et
ſic ab aliq̄ fonte hi q̄dem paruis vaſis modicū aque
hauriunt · hi v̄o maioribꝫ multū fonte nō diſtinguēte
te menſuras Et ſm feneſtras que apiunt̄ · magis vl
minus ſplendor ſolis īfundit̄ · ita ſm capacitatē īte
tionis · hauriat̄ gr̄a · vertit̄ aūt vox xp̄i ī lucem lan
guentis Erat em̄ v̄bū vere lucis · vn̄ ſequit̄ Et con
feſtim vidit At cecus ⁊ ante beneficiū fidem oſtēdit
feruidā ⁊ poſt beneficiū beniuolentiā obſeruauit ſe
quit̄ em̄ Et ſequebat̄ illū · magnificās deū Ciril · ex
quo patet · q̄ a duplici cecitate liberabat̄ · corporali
ſcꝫ ⁊ ītellectuali · neq̄ em̄ glorificaſſet vt deū niſi vi
diſſet · ſꝫ ⁊ aliꝭ factus ē occaſio glorificādi deum
Sequit̄ em̄ Et oīs plebs vt vidit · dedit laudem deo
Be · Nō ſolum p impetrato munere lucis · ſed ⁊
merito fidei impetrātis Criſ · hic aūt neceſſe ē que
rere · cur xp̄s demoniacū quidē curatū · ſeq̄ volentem
phibet · cecū aūt illūiatū ſequētē nō phibet · ſꝫ neutrā
irrationale puto Jllū em̄ mittit p̄conē ut ex ſua con
ſiſtētia bn̄factorē p̄dicet Erat em̄ excellēs miraculū
videre furioſū ſane mētis effectū · cecū v̄o p̄mittit ſeq̄
q̄ñ ierosolimā aſcendebat · p crucē pficiturus altum
miſteriū · ut recentē bn̄tes miraculi memoriā n̄ exiſti
marēt eū īfirmitate potꝰ q̄ꝫ miſericordia pati Amb
Jn hoc autem ceco typus populi gentilis eſt qui la
cramento dominico recipit amiſſi luminis claritatē

Nihil autem interest. verum in vno ceco medicinā an in duobus acciptat. quoniā ex cham et iaphet. noe filijs originem ducens in duobus cecis. duos generis hūani fundebat auctores ¶ Gregorius in omel. Vel cecū est genus humanū. qđ in parente primo claritatem superne lucis ignorans. dampnationis sue tenebras patitur Iericho aūt interpretat luna. que dū menstruis temporibus decrescit. defectū nr̄e mortalitatis designat Dum igit̄ conditor nr̄ appropinquat iericho. cec° ad lumen recipit. quia dum diuinitas defectum nr̄e carnis suscepit humanū genus lumē qđ amiserat. recepit. Qui ergo eterne lucis claritatem nescit. cecus est. Si autem iam redemptorem credidit. qui dixit. ego sum via. iuxta uiam sedet Si vero credidit et exorat ut eternū lumē recipiat. iuxta viam sedet. et mendicat Illi aūt qui ihm venientem precedunt. designāt carnalium desideriorum turbas. tumultusque viciorum. que priusquam ihs ad cor nostrū perueniat. dissipāt cogitationē nostram. et in ipsa nos nr̄a oratione conturbant Ipse vero magis clamabat. quia quanto grauiori tumultu cogitationum premimur. tanto orationi insistere ardentius debemus Cū aūt adhuc turbas phantasmatū in oratione patimur ihm aliquatenus trāseuntem sentim° Cum vero orationi vehementer insistimus. deus in corde sigit̄ et lux amissa reparat̄. vel trāsire humanitatis ē stare diuinitatis Cecum igit̄ clamātem dominus trāsiens audiuit. stās illuminauit. quia per humanitatem suā vocibus nr̄e cecitatis compatiendo misertus est. quo lumen nobis gr̄e diuinitatis potentiā infudit Ab hoc aūt requirit quid velit. ut cor ad orationem excitet Deus enī hoc vult. qđ et nos petere et se concedere preuoluit ¶ Amb. vel interrogauit cecū. ut crederemus. nisi confitentem nō posse saluari ¶ Grego. in omel. Cecus aūt a dño nō aurū. sed lucem querit. Et nos non fallas diuitias. sed lucem queramus quā videre cum solis angelis possumus. ad quā lucem uia fides ē Vnd recte ceco dicitur Respice. fides tua te saluū fecit Qui videt et sequit̄. quia bonū qđ intelligit operat̄ ¶ Aug. de que. euā. Si autem iericho lunam. et ob hoc mortalitatem interpretamur. morti propinquās dñs. iudeis solis lumē euāgelij iusserat predicari. quos significauit ille vnus cecus quē lucas cōmemorat. a morte aūt resurgens atque descendens et iudeis et gentibus quos duos populos significare videntur duo ceci cōmemorati a matheo.

Capitulū decimūnonum.

Et ingressus perābulabat iericho Et ecce uir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse diues. Et querebat uidere ihesū quis esset Et non poterat pre turba quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sycomorum ut uideret illum quia inde erat transiturus. Et cū venisset ad locum suspiciens ihesus uidit illum et dixit ad eum zachee festinans descēde quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit et excepit illū gaudens Et cum uideret omnes murmurabāt dicentes quia ad hoiem peccatorē diuertisset Stans autem zacheus dixit ad ihesum Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. Et si quid aliquē defraudaui reddo quadruplū ait iesus ad eū quia hodie salus domui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahe venit eī filius hominis querere et saluū facere quod perierat

¶ Ambros. zacheus in sicomoro cecus in via. quorum alterum dñs miseratus. expectat. alterum sue mansionis claritate nobilitat. de quo dī Et ingressus perambulabat iericho Et ecce vir nomie zacheus. et hic erat princeps publicanorum. et ipse diues Et bene princeps inducit̄ publicanorum Quis enim de se desperet. quādo iste peruenit ad gr̄am. cui census ex fraude et ipse quidem diues vt scias omnes diuites auaros ¶ Cirl. sed zacheus in his morā nō traxit. sed factus ē dignus cōpidatione dei. qui cecos illuminat et longinquos vocat ¶ Titus Pullulauerat aūt in eo semen salutis quia cupiebat ihm videre. vnd seqit̄. Et querebat videre ihm. quis esset. utpote qui nunquam eum viderat. quia si vidisset. dudum iā recessisset a nequicia publicana. Si quis enī ihesum videt. nō potest in nequicijs immorari Duo aūt erāt impedimenta huic visioni. nā retardabat eū populus. nō tam virorum quam peccatorum. Erat etiam paruus statura Vnd sequit̄ Et non poterat pre turba. quia statura pusillus erat ¶ Amb. Quid sibi vult quod nullius alterius staturā quam huius expressit Vide ne forte malicia pusillus. aut adhuc pusillus fide. nondū enī pronus erat cum ascenderet nondū viderat xp̄m ¶ Tit° Sed ille bonū adinuenit ingeniū. nam precurrēs. sicomorum ascendit et transeuntem ihesum. desideratum videbat. vnde sequitur. Et precurrēs. ascendit in arborē sicomorum vt uideret illum. quia inde erat trāsiturus Hic ergo solam uisionē desiderauit. sed qui nouit plus facere quam queramus. dedit ei sup id qđ expectabat vn̄ seqit̄. et cū venisset ad locum. suspiciens ihs. vidit illum. ¶ Cirl. Vidit quidē hois aīam promptissime intentam ad sancte viuendū. et eū ad pietatem conuertit ¶ Ambros. Capit eū se nō inuitatus inuitat Vnde sequitur Et dixit ad eū zachee festinās descēde. quia hodie in domo tua oportet me manere Sciebat enī vberē hospicij sui esse mercedem. sed tn̄ et si non vocem inuitātis audierat affectū ¶ Bed. Ecce aūt camelus depositis sibi sarcina. per foramē acus trāsit hoc ē diues et publicanus. relicto amore diuitiarum. contempto censu fraudum benedictionē dñice susceptionis accepit Seqit̄ enī Et festinans descendit. et excepit illum gaudens. ¶ Ambrosius. Discant diuites non in facultatibus crimen habere. sed in his qui uti nesciunt facultatibus Nam diuitie sicut impedimenta sunt improbis. ita bonis sunt adiumēta virtutis ¶ Cris. Sed considera nimiā saluatoris bonitatem Insons cum sontibus cōuersatur. fons iusticie cum auaricia. que est materia

prauitatis. Ingreſſus domum publicani. nullam ex
auaricie nebula iniuriã patit̃. ſʒ fulgore iuſticie. aua
riciam delet Sed mordaces ⁊ criminatõis amatores
iniuſti tẽptant ĩ his que ab eo fiebant Sequitur
enĩ Et cũ viderent omnes murmurabant dicentes.
quia ad hoĩem peccatorẽ diuiſiſſet Ipſe vero icuſa
tus vt epulo ⁊ publicanoꝝ amicus ſpernebat hec
ut cõſummaret ꝓpoſitum q̃a ⁊ medicus niſi patiat̃ ſa
niem egrotum non liberat a morbo. qḋ ⁊ tunc conti
git. qm̃ conuiſus ẽ publicanus. ⁊ factus ẽ melior. ſe
quitur enĩ Stans aũt zacheus dixit ad iheſũ. Ecce
dimidiũ bonoꝝ meoꝝ do paupibꝰ. ⁊ ſiquid aliquẽ de
fraudauero. reddo quadruplum. Audi mirabile nõ
dũ didicit ⁊ obedit Et ſicut ſol p radios infuſꝰ in do
mũ ñ illuſtrat vbo. ſʒ ope. ita ſaluator radijs iuſticie
neq̃de fugauit caligĩnẽ. nã lux ĩ tenebris lucet. qḋli
bet aũt vnitum ẽ validũ. diuiſum aũt debile. ⁊ ideo
bipertit ſubſtãtiã. eſt aũt diligentius attendendum
q̄ opes zachei nõ ſolum erãt iniuſte. ſʒ etiã ut primo
mo fuerunt cõgregate. alioq̃n quõ poterat extorta
iniqua reſtituere ĩ quadruplũ. Sciebat enĩ legẽ iu
bentem reſtituere ĩ quadruplũ male ablata vt ſi lex
ñ terreat. damna mitigẽt Nõ ergo expectat zacheꝰ
legis cenſurã. ipe ſibi iudex effectus. Theo. Sed
ſi ſubtilius ĩdagare velimus nihil de ꝓprijs reſtabat
facultatibꝰ. data enĩ medietate bonoꝝ paupibꝰ ex re
ſiduo reddebat leſis ĩ quadruplo. nec ſolũ hoc ꝓmit
tebat. ſʒ faciebat Nõ. n. ait dabo medietatem ⁊ reſti
tuam quadruplũ. ſʒ do ⁊ reddo. ſʒ xp̃s ei ſalutem an
nũciauit Seqĩt̃. n. Ait ihs ad eũ. q̃a hodie ſalus huic
domui facta ẽ ip̃m zacheum ſignificãs. aſſecutum
fuiſſe ſalutem. p domũ habitatorẽ deſignãs Sequit̃
enĩ. eo q̄ ⁊ ipẽ filius ſit abrahe. Nõ enĩ vocaſſet ab
rahe filiũ maiatam fabricã. Beda Filius aũt abra
he zacheus dicit̃ Nõ quia de eiꝰ ſtirpe genitus. ſed
q̃a eius ẽ fidem imitatus. ut ſicut ille terrã. domũq̃
paternam dſeruit. ita iſte bona ſua partienda paupe
ribus relinqueret Pulcre aũt dicit. ⁊ ipẽ vt nõſo
lum eos q̃ iuſte vixerãt. ſʒ ⁊ eos qui ab iniuſticia re
ſipiſcunt ad filios promiſſiõis ꝑtinere declaret.
Theo. Non aũt dixit q̄ filius erat abrahe. ſʒ qm̃
nunc ẽ. nam prius qñ erat publicanoꝝ princeps. nul
lam ſimilitudinẽ hñs ad abrahã iuſtũ. non erat abrahe
filius Sed q̃a murmurabãt q̃dam. eo q̄ moraretur
cũ viro peccatore. ad compeſcendos illos. ſubdit.
venit enĩ filiꝰ hoĩs querere ⁊ ſaluũ facere. qḋ perie
rat Criſ. Quaſi. quid me criminamini ſi rectifico
peccatores. tam enĩ procul ẽ a me odiũ peccatoꝝ q̄
eoꝝ cã aduenerim. nam medicus veni nõ iudex ob h̃
conuiua fio languẽtium. patiorq̃ fetorem. ut p̃ſtem
remedia Queret aũt aliq̃s quõ paulus iubet. ſiquis
frater fuerit pcãr. aut auarus. cum huiuſmõi nec
cibũ eſſe ſumendum. xp̃s aũt erat publicanoꝝ cõui
ua Sed nondum ꝓfecti erãt iſti vt fierent fratres.
ſʒ ⁊ tunc vitare p̃cipit paulus fratres cum pſtãt in
malo. hi vero erãt mutati Beda. miſtice at zacheꝰ
qui interpretat̃ iuſtificatus. credentem ex gentibꝰ
populũ ſignificat. q̃ p occupationẽ tempalium dp̃ſſꝰ
erat. ⁊ minꝰ. ſʒ a dño ſanificatus. q̃ ĩtrãtem iericho
ſaluatorẽ videre voluit. dũ fidem quã mundo attulit

participare queſiuit Cirl. Turba ẽ aũt imperite
confuſio multitudis. que verticem nequit videre ſa
pientie. ergo zacheꝰ quãdiu ĩ turba ẽ. nõ vidit xp̃m
ſed plebeiã trãſgreſſus inſciciã meruit. quẽ deſidera
bat aſpicere Beda. vel turba id ẽ vicioꝝ cõſuetu
do que cecũ clamãtem ĩcrepabat. etiã hunc ſuſcipiẽ
tem tardat. ſed ſicut amplius clamãdo cecus turbã
vicit. ita puſillus terrẽa relinquẽdo. ⁊ arborẽ crucis
aſcendendo. turbam obſtantem trãſcendit. Sicomo
rus nãq̃ que ẽ arbor folijs moro ſimilis. ſʒ altitudine
preſtãs. vnde ⁊ a latinis celſa nuncupat̃ ficus fatua
dr̃ ⁊ eadem dñica crux credentes alit vt ficus. ab in
credulis irridet̃ vt fatua Quã arborem puſillus ſta
tura zacheus. ut coexaltari poſſit. aſcendit. dum q̃li
bet humilis ⁊ ꝓprie cõſcius infirmitatis clamat. mihi
abſit gloriari. niſi ĩ cruce dñi nr̃i ihu xp̃i Ambro.
Pulcre aũt addidit quia illa parte erat trãſiturus
dñs. vel vbi ſicomorus. vel vbi crediturus ut miſte
rium ſeruaret. ⁊ grãm ſeminaret. ſic enĩ venerat. vt
p iudeos trãſiret ad gentes. vidit itaq̃ zacheũ ſurſũ
Iam enĩ ſublimitas fidei ĩter fructus bonoꝝ operũ
inter fecunde altitudinẽ arboris eminebat. zacheus
aũt ſupra arborẽ ẽ. q̃a ẽ ſupra legem Beda. Per
ambulãs aũt dñs. venit ad locũ vbi zacheus ſicomo
rum aſcenderat. quia miſſis p mundũ predicatoribꝰ
ĩ quibus ipſe loquebat̃. ⁊ ibat. venit ad populũ nati
onum. q̃ paſſiõis eius fide iã ſublimis erat. quẽ ſuſpi
ciens vidit. quia p grãm elegit Manebat aũt aliq̃n
dñs in domo principis phariſeoꝝ. Sed eum opera
digna deo facientem. lingua venenata carpebat. vi
cioꝝ peroſus facinora diſceſſit dicẽs Relinquet̃ do
mus vr̃a deſerta Hodie aũt in domo puſilli zachei
oportet illum manere. id ẽ noue legis grã choruſcã
te ĩ humilium nationũ corde queſcere Ex aũt deſcẽ
dere de ſicomoro. ⁊ ſic mãſionẽ ĩ domo parare ubi
hoc ẽ qḋ ait ap̃ls. ⁊ ſi cognouimus ſm carnẽ xp̃m
ſʒ iã nunc nõ nouimus. etſi enĩ mortuus ẽ ex infirmi
tate ſʒ viuit ex virtute dei Manifeſtũ eſt aũt iudeos
gentiũ ſemp odiſſe ſalutẽ. ſʒ ſalus que olim iudeorum
domos implebat. hodie populuſ nationũ illuxit. eo
q̄ ⁊ ipſe populus. filius fit abrahe credendo in deum
Theo. Sed ⁊ facile ẽ hoc. ad moralẽ vtilitatem re
torquere Quiſq̃s. n. pluribꝰ ĩ malicia precellit. paruꝰ
ẽ ſtatura ſpiritali ⁊ nõ poteſt videre ihm pre turba.
Nam perplexus a paſſionibus ⁊ ſecularibus rebꝰ
non aſpicit iheſum ambulantem. id eſt ĩ nobis opera
tem nullum opus eius cognoſcẽs Aſcendit aũt ſup
ſicomorum. id eſt ſup volupeatis dulcedinem. que ſi
gnificatur per ficum. deprimens eam. ⁊ ſic ſublimior
factus. videt ⁊ videtur a chriſto Grego. Vel quia
ſicomorus ficus fatua dicit̃ puſillus zacheus ſicomo
rum ſubijt ⁊ dñm vidit. quia qui mundi ſtulticiã hu
militer eligunt. ipſi de his ſapientiã ſubtiliter cõtẽ
plant̃ Quid enim ĩ hoc mũdo ſtultius q̃ȝ amiſſa nõ
querere. poſſeſſa rapientibus relaxare. nullam pro
acceptis iniurijs iniuriã reddere Per hãc autem ſa
pientem ſtulticiam. ⁊ ſi nondum ſolide ut ẽ iam tñ p
cõtemplatiõis lumẽ dei ſapientia videt̃ Theophiꝰ
Dicit autem ei dominus. feſtinans deſcende hac ei-

Aſcendiſti p penitentiã ad altiorẽ locum. deſcende p
humilitatem. ne te ſupplantet elatio. oportet em̃ me
i humilis domo manere Omnis autem bonis i nobis
exiſtentibus corporalibus ſcilicet ⁊ ſpiritalibꝫ. cum
ſi corporalia derelinquit iuſtꝰ pauꝑibꝫ. ſꝫ ſpiritalia
non deſerit bona Sed ſiquid exigit ab aliquo. reddit
quadruplum. ſignificans per hoc. qḋ ſiquis per peni-
tentiam peragit. i contrario tramite priſtie prauita
tis per multiplices uirtutes, ſanat oĩa priſtina vlcera
ac ſic pmerẽt ſalutem Vocatur qꝫ filius abrahe. eo qꝫ
a propria cognatione exierit. ſcilicet ab antiqua ne
quicia.

Hec illis audientibꝫ adiciẽs dixit parab
lam eo qꝫ eſſet ꝓpe ierusalem ⁊ quia exiſti
marent qꝫ confeſtĩ regnũ dei manifeſtaret
Dixit ergo homo quidam nobilis abijt in
regionem longĩqͣ accipere ſibi regnũ ⁊ re
uerti. vocatis autẽ. x. ſeruis ſuis dedit illꝭ
decem mnas Et ait ad illos. negociamĩ dũ
venio Ciues aũt eius oderant illum. ⁊ miſe
runt legacionẽ poſt illuz dicentes Nolumꝰ
hũc regnare ſup nos Et factum eſt ut redi
ret accepto regno. ⁊ iuſſit vocari ſuos. q/
bus dedit pecuniam vt ſciret qͣntum qſqꝫ ne
gociatus eſſet Venit aũt pͥmus. dicẽs Do
mine mna tua decem mnas acquiſiuit Et a
it illi Euge ſerue bone. qꝛ in modico fuiſti fi
delis eris poteſtatez habens ſupra decem ci
uitates Et alter venit dicẽs Domie mna
tua fecit quiqꝫ mnas Et huic ait. ⁊ tu eſto
ſupra quinqꝫ ciuitates Et tercius venit di
cens Domine mna tua quam habui repoſi
ta eſt in ſudario Timui em̃ te quia homo au
ſterus es tollis qḋ non poſuiſti ⁊ metis. qḋ
non ſeminaſti. dicit ei de ore tuo iudico te ſer
ue neqͣ Sciebas qꝫ ego auſterus homo ſum
tollens qḋ non poſui. ⁊ metens qḋ nõ ſeiaui
Et quare nõ dediſti pecuniam meã ad men
ſam. ⁊ ego veniens cuz vſuris vtiqꝫ exegiſ
ſem illam Et aſtantibus dixit Auferte ab
illo mnam. ⁊ date illi q decem mnas habet.
Et dixerunt ei. domine. habet decem mnas
Dico autem vobis. quia omni habenti dabit
⁊ abũdabit ab eo aũt qui nõ hꝫ ⁊ qḋ hꝫ au/
feretur ab eo Veruntamen inimicos meos
illos qui noluerũt me regnare ſupra ſe ad
ducite huc. ⁊ interficite ante me.

Euſeb. Exiſtimabãt quidã i primo ſaluatoris ad
uentu regnum eius venire ⁊ hoc putabãt mox tũc
fieri cum aſcenſurus erat iheroſolimã adeo obſtupe
fecerant eos miracula diuina que fecerat Et ideo in
ſtruit eos. non prius ſe recepe regnũ a patre. qͣꝫ ab
hoibus iret ad prẽm. ⁊ ideo dr hec illis audientibus
adijciens. dixit parabolam. eo qꝫ eſſet ꝓpe iheruſalẽ
quia eſtimarent qꝫ ꝯfeſtim regnum dei manifeſtaret
Theo. Sed dñs oſtẽdit eis qꝫ vana quedã eſtima
rent Non em̃ ẽ ſenſibile regnũ dei. oſtendit etiã qꝫ
quaſi deus nouit cogitationes eoꝝ ꝓponens eis ſubſe
quentem parabolã. vnḋ ſequit Dixit ergo Homo qui
dam nobilis abijt i regionẽ lõginquã accipere ſibi re
gnum ⁊ reuerti Ciril. Deſcribit autem ſenſus hꝰ
parabole miſteria xp̃i a pͥmo vſqꝫ ad vltimũ. homo
em̃ factus eſt deus. verbum exiſtẽs ⁊ quãuis ſeruꝰ
factus ſit. ẽ tamẽ nobilis ſcḋm ineffabilẽ ortum a prẽ
Baſi. Nec ſolum ſcḋm deitatem dñs nobilis ẽ. ſed
etiã ſcḋm genus humanũ ex ſemine dauid ſcḋm carnem
exortus Abijt aũt in regionez longinquam. nõ tãz lo
cali diſtantia ſeparatam. qͣꝫ rerꝫ conditione Ipſe em̃ deꝰ
prope ẽ vnicuiqꝫ noſtrũ. cũ bõa opa nos ei aſtrĩgũt
⁊ diſtat. quotiẽs nos herendo perditioni elongamur
ab eo Ad hanc igĩt terrenam regionẽ acceſſit lõgi
quã a deo. ut gẽtium regnũ acciperet. ſcḋm illud. po
ſtula a me. ⁊ dabo tibi gentes hereditatem tuam.
Aug. de que. euang. Vel regio longinqua eccleſia
gentium eſt. vſqꝫ ad fines terre Abijt enim vt pleni
tudo gentium intraret Reuertetur vt omnis iſrael
ſaluus fiat Euſeb. Vel per hoc qḋ profectus ẽ ad
regionẽ longinquam aſcẽſum eiꝰ primũ a terra in celos
deſignat. Cum vero ſubdit. accipere ſibi regnum ⁊
redire. ſecũdã ſui apparitionẽ glorioſam ⁊ regiã oſtẽ
dit Et primo quidem hominẽ ſe vocat. ꝓpter natiui
tatem i carne. deinde nobilem. Nondum aũt ſe regẽ
appellat. quia nõdũ i prima apparitione regia funge
batur maieſtate. Sed ⁊ bene dicit obtinere ſibi re-
gnum. nã dante prẽ. illud obtinuit. ſcḋm illud daniel
Ecce filius hoĩs veniebat i nubibus. ⁊ datum ẽ ei
regnum Ciril. Aſcẽdens em̃ ad celos. ſedet ad dex
teram maieſtatis i excelſis. aſcendens autem diſpẽſa
uit credentibꝫ i eum diuinoꝝ kariſmatũ differentiã
ſicut ſeruis committũt dominice facultate. vt ali-
quid lucrantes famulatus ſui. ferant preconia. vnde
ſequit Vocatis autem decem ſeruis ſuis. dedit illis
decem mnas. Conſueuit ſacra ſcriptura in ſignum
pfectionis vti numero denario quem ſiquis numerã-
do excedere velit. ab vnitate iterum inchoabit. quaſi
denario pducto ad metã. ⁊ idõ in diſpẽſatiõe talẽtoꝝ
eũ qui metã attigit diuini officij. decem ait mnas re
cepiſſe Aug. de que. euã. Vel p decem mnas. legẽ
ſignificat ꝓpter decalogũ Decem aũt ſeruos hos q
bus ſub illa poſitꝭ grã predicata ẽ Hic enim intelli
gendum ẽ eis datas mnas ad vſum. cũ intellexerũt
legem remoto velamĩe. ad euãgelium ptinere.
Beda Mna nãqꝫ quã greci mnaꝫ vocant. centũ
dracmis appendit. Et oĩs ſcripture ſermo. qꝛ vite
ute celeſtis pfectionẽ ſuggerit. qͣſi nũeri centenarij
põdere fulgeſcit Euſe. Significat ergo p eos qui
mnas recipiunt ſuos diſcipulos qͥbꝫ mnas exhibẽt
ſingulas. parem cunctis diſpenſationẽ cõmittens ne
gociari iuſſit. Sequit enim Et ait ad illos. negoci
amini. dum venio Nullum aũt aliud negocium erat
niſi dogma regni ſui iſtentis mortalibꝫ predicatum p

ſuos diſcipulos. Idem aūt eſt oīm documentum. ea
dēq̄ fides. vnū baptiſma. ⁊ ob hoc mna vna ſigulis
datur ¶ Cirl. multa aūt eſt hoꝝ differentia ad illoſ
qui iſciati ſunt regnū dei De quib⁹ ſubdič. Ciues
aūt eius oderāt illum. ⁊ miſerunt legatiōem poſt il
lum. dicentes. nolumus hunc regnare ſup nos. hoc
ē qḋ xp̄s improperauit iudeis. dicens. Nunc ꝟo vi
derūt ⁊ oderūt me ⁊ patreꝫ meū. Renuerunt auteꝫ
regnū eius. dicentes pilato Nō habemus regē niſi
ceſarē ¶ Euſe. Per hoc eñ qḋ dicit Ciues eius. iu
deos ſignificat ortos ex eadem progenie ſm carnē.
⁊ q̄ri ritu legis cum illis pariter vtebač ¶ Aug. de
de que. euā. Miſerunt aūt legationē poſt eū. quia et
poſt reſurrectionē eius immiſerūt pſecutiōes apl̄is
⁊ p̄dicationē euāgelij reſpuerūt ¶ Euſe. Poſtq̄ȝ aūt
ſaluator hec docuit puniētia ad primū eius aduētū
cōſequēter glorioſum ⁊ regium eius rēditum oſtēdit
dicens Et factū ē ut rediret. accepto regno Et miſ
ſit vocari ſeruos. quib⁹ dedit pecuniā. ut ſciret quan
tū q̄ſq̄ negociatus eſſet Duo regna dei nouit ſacra
ſcriptura Alteꝝ quidē ex creatiōe. ſm q̄ ē rex oīm
creationis iure Alteꝝ aūt ex approbatione ſm q̄ iu
ſtis dn̄atur ꝑpria ſponte eis ſubiectis. ⁊ hoc regnum
hic dicič accepiſſe ¶ Aug. de que. euā. Redit etiam
accepto regno. quia i manifeſtiſſima claritate vētu
rus eſt. qui eis humilis apparuit cū diceret. Regnū
meū nō ē de hoc mundo ¶ Cirl. Redeunte aūt xp̄o
ſumpto regno merebunč preconia ⁊ delectabūč ꝟbi
miſtri i ſupnis honorib⁹. quia multiplicauerūt talen
tum pluribus acquiſitis Vnḋ ſubdič. Venit aūt pri
mus dicens Dn̄e mna tua. decem mnas acquiſiuit.
¶ Be. Primus ſeruus ordo doctoꝝ ē i circūciſione
miſſoꝝ. qui vnam mnam negociaturus accepit. q̄a
vnā fidem p̄dicare iuſſus ē. Sed hᵉ mna decē mnas
acquiſiuit. q̄a populū ſub lege cōſtitutū ſibimet decē
do ſociauit Sequič eñ Et ait illi Euge ſerue bone.
q̄a i modico fuiſti fidelis. eris poteſtatem hn̄s ſup de
cem ciuitates In modico ſeruus ē fidelis q̄ non adul
terat verbum dei Quic q̄d eñ i pn̄ti pcipimus dono
rum i cōparatione futuroꝝ paucū ē ¶ Greg⁹ Si q̄a
mercedem ꝑprioꝝ bonoꝝ accepit. decē dicič preeſſe
ciuitatib⁹. de his promiſſis q̄dam inſime conicctātes
exiſtimāt ſe p̄curis ⁊ p̄fecturis donari i terrena ihe
ruſaleꝫ reparata lapidibus p̄cioſis. ſi honeſte i xp̄o fu
erint conuerſati. ambitum poteſtatis ⁊ prelationis
ab aīa minime deponētes ¶ Amb. Sed ciuitates decē
ſunt aie. quibus iure prepōič q̄a pecuniā domi ⁊
eloquia caſta p̄bata ſicut argentū mentib⁹ hoīm fe
nerauerit. nam ſicut iheruſalem dicič edificata. vt
ciuitas. ita ſunt aīe pacifice Et ſicut angeli preſunt
ita ⁊ hi qui vitā meruerunt angeloꝝ. Sequič Et
alter venit dicēs Dn̄e mna tua fecit quiq̄ȝ mnas.
¶ Beda. Seruus iſte cetus ē coꝝ qui p̄pucio euan
geliſare miſſi ſunt. cuius mna. id ē euāgelica fides.
quinq̄ȝ mnas fecit. q̄i gentes corporis ſenſib⁹ antea
māc̄ipatas. ad fidei euāgelice grām cōuitit Sequič
⁊ huic eſto Et tu eſto ſupra quiq̄ȝ ciuitates hoc ē ex
eaꝝ quas imbueras animaꝝ fide ⁊ conuerſatiōe ſub
limis fulgeas ¶ Ambroſi. vel aliter fortaſſe iſte qui
q̄ȝ mnas acquiſiuit. moralia hꝫ. q̄a quiq̄ȝ ſunt corpo
ris ſenſus Ille qui decē duplicia. id ē miſtica legis
⁊ moralia probitatis Poſſumus ⁊ hic decem mnas
decem verba intelligere. id ē legis doctrinā. Quiq̄ȝ
mnas magiſteria diſcipline ſꝫ legiſpentū in oīb⁹ vo
lo eſſe pfectū Bene aūt qui de iudeis dicit. duo ſoli
multiplicatā pecuniā deferūt. nō vtiq̄ȝ aeris. ſꝫ diſpu
tationis vſuris. ¶ Criſ. Alia ē eñ pecunia ſenſibi
alia doctrie celeſtis vſura In terrēis eñ opib⁹ nō eue
nit vnum fieri diuitē. niſi alter depauperēč. ſꝫ i ſpiri
talibus non euenit quenq̄ȝ ditari. niſi faciat ⁊ alium
locupletem In corporeis eñ participatio minuit. ſꝫ
in ſpiritalib⁹ auget ¶ Aug. de que. euā. vel aliter Ex
vnus coꝝ q̄ bene vſi ſūt decē. acq̄ſiuit. ⁊ aliter q̄nq̄ȝ
ſignificat eos eſſe acq̄ſitos i gregē dn̄i. a quib⁹ ipſa
lex p grām intellecta ē. ſiue ꝑpter decē legis p̄cepta.
ſiue quia ille p quē lex lata ē q̄nq̄ȝ libros cōſcripſit
ad hoc ptinēt ⁊ decem ⁊ quiq̄ȝ ciuitates. quibus eos
prepōit multiplicationē. ſ. intelligentie in ipſa veri
tate q̄ de vnoquoq̄ȝ p̄cepto. vel de vno quolibet libro
pullulat ⁊ ad vnum rēducta quaſi ciuitatem facit vi
uentium rationū eternaꝝ Eſt eñ ciuitas nō quoꝝli
bet animātium ſꝫ rationalium multitudo. legis vnius
ſocietate deuincta Quia ergo ſerui reddentes ratōꝫ
ex eo qḋ acceperāt laudāč qui lucrati ſūt. ſignificat
eos bonā reddere rationē. qui bene vſi ſunt eo. qḋ ac
ceperunt ad augēdas diuitias dn̄i. p eos qui credūt
i eū Quḋ q̄ facere nolūt i illo ſignati ſunt qui mnam
ſuam i ſudario ſeruauit De quo ſequič. Et tertius
venit dicēs Dn̄e ecce mna tua quā habui. repoſita
ē in ſudario Sunt eñ hoīes hac ſibi peruerſitate blan
dientes ut dicāt. ſufficit vt de ſe vnuſq̄ſq̄ȝ rationem
reddat. quid opus ē alijs predicare ⁊ miſtrare vt
etiā rationē de ipſis quiſq̄ȝ reddere cogač cū apud do
minū etiā ſint inexcuſabiles. quib⁹ lex data nō ē. q̄
audito euāgelio dormierunt. q̄a p creaturā poterāt
agnoſcere creatorē Vnḋ ſequič Timui eñ te quia
hō auſterus es. tollis. qḋ nō poſuiſti ⁊ metis. qḋ nō
ſeiaſti Hoc ē eñ quaſi metere. vbi nō ſeiauit. id eſt
eos ipietate reos tenere. quib⁹ verbū legis aut euā
gelij miſtratū nō ē Hoc aūt veluti iudicij piculum
deuitātes. pigro labore a verbi miſtratione conqui
eſcunt ⁊ hoc ē quaſi i ſudario ligare qḋ acceperunt.
¶ Theo. Sudario eñ mortuoꝝ facies velatur. me
rito ergo hic piger dr̄. mnam in ſudario obuoluiſſe
q̄a eā mortificās ⁊ ocioſam dimittens. nō tractauit n̄
auxit ¶ Beda. vel pecuniā in ſudario ligare ē per
cepta dona ſub otio lenti corporis abſcondere. Ex
aūt putauerat ſe p excuſationem dixiſſe i culpā pro
priam vertič Vn̄ ſequič Dicit ei De ore tuo iudico
te ſerue neq̄ȝ. Seru⁹ neq̄ȝ vocač quaſi piger ad ex
ercendum negociū ⁊ ſupbus ad accuſandū dn̄i iu
dicium Sciebas q̄ ego auſterus homo ſum. tollēs
qḋ nō poſui ⁊ metēs qḋ nō ſeminaui ⁊ q̄re nō dediſti
pecuniā meā ad menſā. Q. d. ſi durū me eē nouas
⁊ aliena ſectari. quare nō tibi hec cogitatio incuſſit
timorem vt ſcires me. mea diligentius queſiturum
Pecunia aūt vl̄ argentū p̄dicatio euāgelij ē ⁊ ſmo
diuinus. quia eloquia dn̄i. eloquia caſta. argentum
igne examinatum qui ſermo domini dare debuit ad
menſā hꝫ eſt promptis cordib⁹ paſſiq̄ȝ intimari ¶ Au.

¶ Aug. de que. euā. Uel mēsam ad quā dāda erat
pecunia. professionem ipsam religionis accipimus.
que tamē publice ꝓponitur ad vsum necessarium sa
lutis ¶ Cris. In sensibilibus aūt diuicijs debitores
solius obseruationis obnoxij sunt. quātum enī rece
perint. tm̄ eos reddere necesse est. ⁊ nihil plus ab eis
queritur In diuinis aūt eloquijs nō solū ad custodiā
obligamur. sedetiā multiplicare monemur. vnd̄ seq̄t
Et ego veniēs cum vsuris. vtiq̄ exegissem illam.
¶ Beda. Qui enī verbi pecuniā a doctore percipie
credendo necesse ē eam cum vsuris soluat opando
vt et eo qd̄ audit etiam alia studeat intelligere q̄
nondū ex pdicatoris ore didicit ¶ Cirl. Doctoꝝ enī ē
inserere auditoribꝰ salutarem ⁊ proficuū sermonē
Opus aūt diuine virtutis ē attrahere. obedientes
ad audiendū ⁊ fertilem coꝝ reddere intellectū ¶ Nō
est aūt hic seruus laudatus. neq̄ honorē ꝓmeruit.
sed potius tamē iners ē cōdemnatus. Vnd̄ sequitur
Et astantibus dixit Auferte ab eo mnā. ⁊ date illi q̄
decem habet. ¶ Aug. de que. euā. Per qd̄ significat
illum posse amittere munus dei. qui habens nō ha
bet eo nō vtitur Et i eo augeri qui bn̄s. habet. id ē
bñ vtēs ¶ Beda Mistice aūt hoc vt reor. indicat
iteratam plenitudine gentiū omnē israel saluū futu
rum ⁊ tunc abundantiā grē spiritalis quā mō nos
exercemus. illius populi doctoribꝰ esse confe
rendam ¶ Cris. Ideo aūt dicit astantibꝰ. Auferte ei
mnā quia nō ē prudentis animi punire. sed alio quo
dam ministro eget ad puniendū officio iudicis. nā
et deus nō ipsemet penas irrogat. sꝫ mediantibꝰ an
gelis ¶ Amb. De alijs seruis siletur. qui quasi pro
digi debitores que acceperāt. pdiderūt In duobus illī
quoꝝ lucrum fuit. pauci sunt signati. q̄ p duas vices
ad decem vices fuit destiati In reliq̄s oēs iudei Se
quit Et dixerunt illi. domie habet. x. mnas. Et ne
hoc iniustum videt̄ subdit Dico aūt vobis. quia oī
habenti dabit̄ ¶ Tho. Quia decē auxerit decuplādo
patum ē q̄ ⁊ plura decuplās. pluris lucris fiet occa
sio Ac deide vo ⁊ ocioso. qui nō satagit augere
qd̄ acceperat. ipm̄ q̄ qd̄ possidet. auferet. Vnd̄ sequit̄
Ab eo aūt qui nō habet ⁊ qd̄ habet. auferetur ab eo
Ut vacet sensus dominicus. cum posset dari alijs ⁊
multiplicari Hec aūt non solū ad sermonē ⁊ doctri
nā referenda sunt. sedetiā ad morales virtutes. qm̄
⁊ in his dat nobis deus sua karismata. hunc dotās
iusticia. illum orone. aliū mansuetudine vel humilita
te quibus si inuigilauerimus. multiplicamus ea Si
vero torpeamus extinguemus Deinde de aduersarijs
subdit. Uerumtamē inimicos meos illos. q̄ noluerūt
me regnare sup se. adducite huc ⁊ interficite ante
me ¶ Aug. de que. euā. Per qd̄ designat impietatem
iudeoꝝ. qui ad eū noluerunt cōuerti ¶ Theo. Quos
tradidit morti. mittens eos i ignem exteriorē Sꝫ
⁊ i hoc mundo mactati sunt flebiliter ab exercitu ro
manoꝝ ¶ Cris. Hec ꝯ marcionistas cōpetunt Nā
⁊ ipse dicit Adducite hostes meos. ⁊ occidite coram
me. cum tñ illi bonum dicāt xp̄m. deum vero veteris
testamenti malū Patet aūt q̄ pater ⁊ filius. eadem
faciunt Nam pater ad vineā exercitum destinat. filius
aūt hostes corā se trucidari facit Hec aūt que i luca

scribit̄ pabola. alia ē ab ea q̄ i matheo nārat̄ de talē
tis Nam hic quidem ex vno capitali accepto varij
fuere prouētus. quia ex vna mna accepta. hic qnq̄
talenta. ille obtulit x. Sed apud matheū contrariū
Nā ⁊ qui duo accepit. duo superaddidit. ⁊ qui quinq̄
totidem. Vnd̄ ⁊ premijs donamē impari.

¶ Et his dictis precedebat ascendens ihe
rosolimam Et factum ē cum appropiquas
set ad betphage ⁊ bethaniam ad montem.
qui vocatur oliueti misit duos discipulos
suos dicens Ite in castellum qd̄ cōtra vos
ē in qd̄ introeuntes īuenietis pullū asine al
ligatū. cui nēo vnq̄ hoim̄ sedit Soluite illū
⁊ adducite Siq̄s vos interrogauerit Qua
re soluitis: sic dicetis ei q̄a dominus operaꝫ
eius desiderat Abierunt aūt qui missi erāt
⁊ inuenerunt sicut dixit illis pullum stantē
Soluētibꝰ aūt illis pullum dixerunt domi
eius ad illos Quid soluitis pullum. At illi
dixerunt quia dn̄s eum necessarium habet
Et duxerunt illuꝫ ad ihesum ⁊ iaciētes ve
stimēta sua supra pullum imposuerunt ihe
sum Exeunte aūt illo substernebant vesti
menta sua in via.

¶ Titus Quia dn̄s dixerat. appropiquauit regꝰ
dei. videntes illam i iherusalē ascendentem. putabāt
ideo ascendere ut regnum dei inchoaret Consūmata
ergo parabola. i qua errorem pdictum correxit Et
ostenso q̄ nondum insidiātem sibi mortem deuicerat
procedebat ad passionē. ascendens iherosolimā. vn̄
dr̄ Et his dictis precedebat. ascen. iherosolimam.
¶ Beda. Ostendens etiā de eiusdem ciuitatis euētu
parabolam fuisse pmissam que ⁊ ipm̄ erat occisura
⁊ hostili clade peritura sequit̄ Et factū est. cum ap
propinquaret ad betphage ⁊ bethaniam ad monteꝫ
qui vocatur oliueti. misit duos discipulos suos beth
phage erat viculꝰ sacerdotū i monte oliueti. betha
nia quoq̄ ciuitas siue villula ex latere mōtis eiusdē
quasi stadijs. xv. a iherusalem ¶ Cris. Et quidem i
exordijs indifferenter se dn̄s ingerebat iudeis. sꝫ vbi
sufficiēter edidit sue potestatis expimentū. auctorita
te multa. singula queq̄ ptractat Multa igit̄ hic mi
racula Predixit. qm̄ inuenietis pullū idomitum Et
hoc ē qd̄ subditur Dicēs Ite i castellum quod con
tra vos est. in qd̄ introeuntes. inuenietis pullū asine
alligatum. cui nemo vnq̄ hoim̄ sedit Predicit etiam
qd̄ nemo prohibebit. sꝫ cū audierint. silebunt. Vnde
sequit̄ Soluite illum. ⁊ adducite Siq̄s vos interro
gauerit Quare soluitis. sic dicetis ei. quia dn̄s opā
eius desiderat ¶ Titꝰ In hoc aūt diuinā fore voca
tionem patuit Non enī potest aliq̄s resistere deo. q̄
sua sunt euocanti Discipuli aūt iussi ducere pullum
non refutauerunt hoc officiū vt paruū. sꝫ abierunt
vt adducerent eum. Vnde sequit̄. Abierunt autem
qui missi erāt. ⁊ inuenerūt sicut dixit. pullum stātē

¶ Baſi. Sic ꝙ decet nos ⁊ īfima opa plurimo cū
affectu ⁊ ſtudio aggredi. ſcientes ꝙ quicqͥd intuitu
dei fit. non ē paruū ſed dignum regno celoꝝ ¶ Ti.
Obmuteſcunt aūt ob excellentiā fortis virtutis. ne
queūtes reſiſtere ſaluatoris eloquijs qui ligauerāt
aſinum Sequit̄ em̄ Soluentib̄ aūt illis. dixerunt
dn̄i eius ad illos Quid ſoluitis pullū? At illi dixe-
runt. q̄ꝛ dn̄s neceſſariū eū h̄ꝫ Maieſtatiuū. n. nomē
ē dn̄s Rex em̄ erat venturus ī cōſpectu multitudīs
¶ Aug. de con. euā. Nec moueat ꝙ matheus aſinā
⁊ pullū dicit. ceteri aūt de aſina tacēt. vbi. n. vtrūqꝫ
factū pt̄ intelligi. nulla repugnātia ē. n̄c ſi alius. aᵒ ⁊
aliᵒ aᵒ cōmemoraret. quātomīꝰ vbi aliꝰ vnū. aliꝰ
vtrūqꝫ ¶ Cilo. n̄c ſolū diſcipli obſecuti ſt̄ xp̄o ī pul
lo alieno ſꝫ etiā ī ꝓprijs veſtimētis que partim aſino
impoſuerēt. partim ſternebāt ī via Vn̄ ſeqͥt̄ Et dux
erunt illū ad ihm̄ ⁊ iacientes veſtimēta ſua ſupra pul
lum. impoſuerūt ihm̄ Eeūte aūt illo ſubſternebāt
veſtimenta ſua ī uia ¶ Bed. Iuxͣ alios euāgeliſtaˢ
nō diſcipuli em̄ ſed etiā plurimi de turba veſtimēta
ſternebāt ī uia ¶ Orig. Miſtice aūt dn̄s ad montem
vtᶜ oliueti. vt nouellas oleas ī ſublimi ꝯdite planta
ret Et fortaſſe ipē mōs xp̄s ē Quis. n. alius. tales
fructꝰ ferret olea ꝑ ſpūs pleītudīe fecūdatꝰ ¶ Bed.
Pulcre aūt ciuitates poſite ī monte oliueti referunt̄
hoc ē ī ipō dn̄o qui vnctionē ſpiritaliū kariſmatū ⁊
ſciētie pietatiſqꝫ luce refouet ¶ Orige. Bethania
aūt interp̄tatur domus obedientie Bethphage vō
domus maxillaꝝ. ſacerdotalis quidem locus. Maxil
le em̄ ſacerdotib̄ dabant̄. ſicut ī lege precipit̄. Illuc
vero vbi obedientia. vbi locus ſacerdotib̄ mācipat̄
mittit ſaluator diſcipulos ſuos vt ſoluāt aſine pullū
¶ Ambro. In caſtella em̄ erāt. ⁊ ligatus erat pullꝰ
cū aſina. nec poterat ſolui. niſi iuſſu dn̄i Soluit em̄
manus apl̄ica. talis actus. talis vita. talis gr̄a Eſto
talis ut ligatos poſſis ſoluere. ī aſina q̄dem matheꝰ
euā quaſi matrē figurauit erroris. hic aūt in pullo.
generalitatem populi gentil̄ expreſſit Et bene in q̄
nemo ſedit. quia nullus anteq̄ꝫ xp̄s nationū populos
vocauit ad eccl̄iam Alligatus aūt pfidie vincul̄ te
nebatur. in quo adductus dn̄o erroris famulatu. ſed
dn̄atum vendicare ſibi nō poterat. quē dn̄m fecerat
nō natā ſꝫ culpa Et ideo cū dn̄s dicit̄. vnus agnoſci
tur Miſera ſeruitus. cui vagū ius ē Plures em̄ hꝫ
dn̄os qui vnū nō habet Alieni alligāt ut poſſideant
iſte ſoluit vt teneat. Vehementiora em̄ dona nouit
eſſe q̄ꝫ vincula ¶ Orige. Multi ergo erāt dn̄i huius
pulli. anteq̄ꝫ ſaluator eum h̄ret neceſſariū. poſtq̄ꝫ vō
ille cepit eſſe dn̄s. plures eē dn̄i ceſſauerunt. Ne
mo em̄ poteſt ď ſeruire ⁊ mām̄one. Quādo malicie
ſeruimus. multis ſumus paſſionib̄ vicijſqꝫ ſubiecti
Neceſſariū aūt habet dn̄s pullū q̄ꝛ cupit nos ſolui
vinculis peccatoꝝ ¶ Orig. ſup iohem̄ Ego aūt opi
nor nō fruſtra caſtellum eſſe hunc locū. vbi ſtabat
aſina ligata ⁊ pullus quaſi caſtellum em̄ reſpectu to
cius orbis celeſtis. tota terra deſpicit̄ abſqꝫ adiectiōe
alterius nōis nuncupatū ¶ Ambro. nec illud ē ocio
ſum. ꝙ duo diſcipuli dirigunt̄ petrus ad cornelium.
paulus ad reliquos Et ideo nō pſonas deſtinauit ſed
numeꝝ deffiniuit. tamē ſi quis ē q̄ pſonas exigat pt̄
eſtimare de philippo. quē ſpūſſanctus miſit in gazam
q̄n cādacis regine baptizauit eunucum ¶ Theo. Vel
aliis. ⁊ ſubiectionem eius ad xp̄m. duos facit̄ gr̄
duo ꝯplere ⁊ apl̄i Ducūt aūt eum a quodā caſtello
vt innotеſcat nobis ꝙ hic populus ruſticanus erat ⁊
indoctus ¶ Amb. Illi ergo directi cū ſoluerēt pullū
nō ſuis verbis ſunt vſi. ſed dixerunt ſicut dixerat il
lis ihs. ut agnoſcas qͦď nō ſuo ſermone ſꝫ verbo dei
nec proprio. ſed xp̄i noīe fidem populis infudere gē
tilibus atqꝫ aduerſarie poteſtates. que ſibi nationum
obſequia vendicabāt. mādato ceſſere diuino ¶ Ori.
Deinde mittunt diſcipuli veſtes ſuas ſup aſinū ⁊ ſe
dere faciūt ſaluatorē. dum aſſumūt ſermonē dei. ⁊ im
ponunt eū ſup aīas audientiū. veſtibus exuunt̄. ⁊
ſubſterunt eas ī uia. q̄ꝛ veſtimenta apl̄oꝝ opa eoꝝ
bona ſunt. Et reuera ſolutus a diſcipulis aſinus. ⁊
portans ihm̄. incedit ſup veſtimenta apoſtoloꝝ. qñ
doctrinā eoꝝ imitant̄ ⁊ vitā Quis nr̄m ita beatus ē
vt ſedeat ſr̄ illū ihs? ¶ Am. Nō. n. modi dn̄m geſtari ſu
per dorſū aſini delectauit. ſꝫ vt latente miſterio ī ſecre
tis aīaꝝ interiore conſenſu miſticus rector inſideret
regēs mentis veſtigia. laſciuiā carnis īfrenās. frenū
eius habena ē ſtimulus ē.

¶ Et cum appropinq̄ret iam ad deſcēſum
montis oliueti. ceperūt omnes turbe deſcen
dencium diſcipulorum gaudentes laudare
deum voce magna ſuper omnibus quas vi
derāt uirtutibus. dicētes Benedictus qui
venit rex in nomine domini. pax in celo et
gloria in excelſis Et quidam phariſeoꝝ d
turbis dixerunt ad illū Magiſter increpa
diſcipulos tuos Quibus ipſe ait Dico vo
bis quia ſi hȳ tacuerint lapides clamabūt.

¶ Orig. Quādiu ī mōte fuit dominus cū ſolis apo
ſtolis morabat̄. q̄n aūt vicinus cepit eſſe deſcēſui. tūc
occurrit ei turba populoꝝ. Vn̄ dr̄ Et cū appropi
quaret iā ad deſcē. mō. oliueti ceperunt om̄es turbe
deſcendentiū diſci. gaudentes laudare deū voce ma
gna ¶ Theo. Diſcipulos vocat non ſolum. xij. aut
lxx. ſed omnes qui xp̄m ſequebāt̄ ſeu cā miraculoꝝ
ſeu ad aliq̄ꝫ delectatonē doctrine quibus igitur puni
potuerūt. ut narrāt alij euāgeliſte Vn̄ ſequit̄ Su
per oīb̄ quas viderāt virtutib̄ ¶ Bede. Multas qui
dem virtutes dn̄i uiderāt. ſꝫ maxīe lazari reſurrectio
nē ſtupebant Nam ut iohēs ait ꝓpterea obuiā vēit
ei turba quia audierunt eum feciſſe hoc ſignum. No
tandum enim eſt non tunc primū ſaluatorem iheru
ſalem adijſſe. ſed multociens antea ſicut iohānes cō
memorat ¶ Ambro. turba igitur agnoſcens deū re
gem appellat. ꝓphetiam repetit Expectatū quoqꝫ ſe
cundum carnem dauid filium veniſſe declarat Vnde
ſeqͥt̄ dicētes Benedictus q̄ venit rex ī noīe domini
¶ Beda. Id eſt in noīe dei pr̄is quāuis poſſit intel
ligi ⁊ ī noīe ſuo. quia ⁊ ipē dominus ē Sed melius
vba eius noſtrum dirigunt intellectum quibus ait.

Ego veni in nomine patris mei humilitatis eñ ma
gister ẽ xp̃s ¶ Non aũt rex xp̃s dicitur ad exigendũ
tributum vel ferro exercitũ armandũ hostesq; visi
biliter debellãdos sed q; mentes regat ⁊ in regnũ ce
lorum credentes pducat q; ei rex esse voluit · israel mi
serationis indiciũ ẽ non potestatis augmentũ Verũ
quia xp̃s in carne totius mũdi pciatio illuxit pulcre
sibi laude i eius laude celestia simul ⁊ terrena pcinũt
Ergo eñ nascente celestiũ agmina cantãt · eodem aũt
celis se reddito mortales vicem laudis rependunt ·
Unde sequit̃ Pax in celo ¶ Theo · Hoc ẽ bellũ anti
quum quo deo aduersabamur · euanuit Et gloria in
excelsis laudantibus scz angelis deum i tali recõciliati
one nã decipim qd̃ deus visibilit̃ ambulat i territorio
inimicorum suorum significat ip̃m nobiscum habere cõ
mercium Sed pharisei hoc audiẽtes murmurabãt · eo
q; turba eũ regẽ vocabat ⁊ laudabat vt deũ referẽ
tes nomẽ regis ad seditionẽ nomẽ vero dñi ad blas
phemiã Vñ sequitur Et quidam phariseorũ de t̃bis
dixerunt ad illum magister increpa discipulos tuos
¶ Beda Mira iudeorum dementia quẽ magistrum appel
lant non dubitãt q; vera docentẽ nouerant hui⁹
discipulos quasi melius edocti redarguẽdos estimãt ·
¶ Ciril · Sed dñs non pcescuit laudãtes eũ vt deũ
sed magis reprehensores pcescens attestatur sibi sup
gloria decantata Vnd̃ seq̃t Quibus ipse ait Dico vo
bis quia si hi tacuerit lapides clamabũt ¶ Theophi
Quasi diceret nõ sine causa vt homĩes me talit̃ lau
dant sed pp̃ter magnitudinem virtutum quas viderunt ¶ Beda ·
Crucifixo eniã dño nõis eius tacentibus pre timore la
pides ⁊ saxa canebãt dum postq; emisit spũm terra
mota ẽ ⁊ petre scisse sunt ⁊ monumẽta aperta sunt ·
¶ Amb · Neq; eniã mirũ ẽ si laudes dñi pcra naturã
saxa rñdeant quem scopulis duriores pdicant
persecutores scilicet t̃ba post exiguũ crucifixura deũ
negant affectibus quem vocibus confitet̃ Aut fortas
se quia obmutescẽtibus iudeis post dñi passionẽ vi
uentes fm petrũ lapides clamaũrũt ¶ Or · qñ etiã nos
tacem⁹ id ẽ refrigescit caritas multorum lapides cla
mant Potest eñ deus suscitare de lapidibus filios ab
rahe Pulcre aũt turbas laudantes deũ ad descensiõẽ
montis occurrisse legimus vt operatorẽ misteriorum spiri
tualium significarẽt sibi venisse de celo ¶ Bed · Descẽ
dente eniã dño de monte oliuarum turbe descendunt ·
quia humiliato misericordie auctore necesse ẽ eos q̃
misericordia indigent ei⁹ vestigia imitari ·

¶ Et vt appropinq̃uit videns ciuitatẽ fle
uit super illam dicens Quia si cognouisses
⁊ tu ⁊ quidem in hac die tua que ad pacem
tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis
tuis · Quia venient dies in te ⁊ circumda
bunt te inimici tui vallo · ⁊ circumdabunt
te ⁊ coangustabũt te vndiq; · ⁊ ad terram
psternent te ⁊ filios tuos qui in te sunt · ⁊
non relinquent in te lapidem super lapidez
eo q; non cognoueris temp⁹ visitacõis tue

¶ Orige · Omnes beatitudines quas locut⁹ ẽ Jes⁹
in euãgelio · suo firmat exemplo sicut qd̃ dixerat · be
ati mites pbat dicens Discite a me q; mitis sũ Et
quia dixerat Beati flentes ip̃e q; fleuit ciuitatem
Vnd̃ dicit̃ Et cum appropinquauit videns ciuitatẽ
fleuit sup illam ¶ Ciril · Miserebatur eñ eorum xp̃s
qui oẽs homines vult saluari qd̃ nob̃ non patuisset
per aliqd̃ humanũ fieret euidẽs Effuse eñ lacrime
sũt signa tristicie ¶ Grego · in omel Fleuit igit̃ pi
us redẽptor ruinam pfide ciuitatis quã ip̃a ciuitas
sibi non cognoscebat esse venturã Vnd̃ subdit̃ Di
cens q; si cognouisses ⁊ tu subaudi fleres q̃ mõ q;
nescis qd̃ imminet exultas Vñ subdit̃ Et quidẽ in
hac die tua que ad pacẽ tibi Cũ eñ carnis se volup
tatibus daret i die sua que ad pacem ei esse poterant
habebat Cur vero bona pñcia ad pacẽ habuerit
manifestatur cũ subdit̃ Nunc aũt abscondita sũt ab
ocul̃ tuis Si ei a cordis ei⁹ oculis mala q̃ imminerẽt
abscondita nõ essẽt · leta in pñtibus prosperis nõ fu
isset vnde mox eius pena que iminebat · adiuncta est
cũ subdit̃ Quia venient dies i te ¶ Ciril Vt alit̃ dic̃
quia si cognouisses ⁊ tu Non eñ erant digni pcipe
re diuinitus inspiratas scripturas que narrant christi
misterium quotiẽs eñ legit̃ moyses velamẽ obnubi
lat cor eorum Et q; non sunt intuiti veritatẽ indig
nos se fecerũt salute que manat xp̃o Vnde sequitur
Et quidem i hac die tua que ad pacẽ tibi ¶ Eusebi
Ubi notat suũ aduentum ad pacem toti⁹ mundi fac
tum fuisse venit eñ ad hoc vt pacem pdicaret ppi
quis ⁊ lõginquis sed q; ãnunciatã sibi pacẽ recipe
noluerunt hoc eos latebat vnde subdit̃ Nũc autem
abscondita sũt ab oculis tuis Et ideo obsidiõ q̃ in
breui erat ei superuentura expssissime pnunciat sub
dens Quia venient dies in te · ⁊ circũdabũt te inimi
ci tui vallo ¶ Greg · Ubi romani principes denũciãt
Illa eñ ierosolimorum subuisio describit̃ que a vespasi
ano ⁊ tito romanis pñcipibus facta est · vnd̃ subdit̃
Et circũdabunt te ⁊ coangustabũt te vndiq; ⁊ ad
terrã psternẽt te ⁊ filios tuos qui in te sunt ¶ Euse
Quõ aũt hec completa sint ex his que tradita sunt
a iosepho colligere possum⁹ qui cũ esset iudeus sin
gula q̃q; gesta narrauit pfone his q̃ a xp̃o sũt pdi
cta ¶ Greg · Hoc q; qd̃ additur · Et non relinquẽt
i te lapidem sup lapidem Et ip̃a iam eiusdem ciuita
tis transmigratio testat̃ quia dum nunc in eo loco p
structa est vbi extra portam dominus fuerat cruci
fixus prior illa vt dicit̃ Jerusalem fundit⁹ ẽ euersa
Cui ex qua culpa euisionis pena fuerit illata subiun
gitur Eo q; non cognoueris temp⁹ visitationis tue
¶ Theo · Id est mei aduentus Veni eñ visurus et
saluatur⁹ te qd̃ si cognosceres ⁊ i me crederes esses
pacata romanis ⁊ ab oĩbus exẽpta piculis sicut om
nes qui crediderũt in xp̃m euaserũt ¶ Orige · Nõ
nego igitur ⁊ illã ierusalem pp̃ter habitatorum scelẽa
fuisse destructã sed quero ne forte ad hanc Jerusalẽ
fletus iste ptineat Si eñ post misteria veritatis ali
quis peccauerit plangetur · Nemo eñ gentilis flet̃
sed ille qui fuit de ierusalẽ ⁊ esse cessauit ¶ Grego
Redemptor enim noster p electos suos plangẽ nõ
cessat cũ quosdã ex bona vita ad mores reprobos

peruenisse cōſiderat qui ſi dampnationem ſuā que eis imminet· agnouiſſēt· ſemetipſos cum lacrimis electorum plangerent. Sua aūt dieē hic habet aīa peruerſa· que trāſitorio gaudet in tpe. Cui ea que aſſūt· ad pacem ſunt· dum ex rebꝫ temꝑalibꝫ letaē· hec p̄uidere fuēa refugit que p̄ſtem leticiā pturbent. Vnd' dicē nūc aūt abſcondita ſunt ab oculis tuis ¶ Aug̃· fleē aūt ꝛ nr̄a iheruſalem· ꝙ poſt peccata circundāt eā inimici .i· ſpūs neq̄ꝫ· ꝛ immittāt ī circuitū eius vallū· ꝛ obſideāt eā ꝛ lapidem ſup lapidem nō relinquant. Maxie ſi poſt multā ꝯtinentiā· ſi poſt aliqt ānos caſtitatis victus q̄s fuerit ꝛ blandimentis illectus carnis patientiā· pudiciciāq̄ꝫ amiſerit· ſi fuerit fornicatꝰ lapidem ſup lapidem nō relinquēt ī eo· ſm iᵒ Non recordabor primarꝫ iuſticiarꝫ eius ¶ Grego. Vel aliter Maligni ſpūs aīaꝫ a corpore exeuntē obſident. quā ī carnis amore poſitā deceptorijs dlectationibꝰ fouent· Qui vallo circūdāt· q̄a añ mentis eius oculos reductis iniquitatibꝫ quas perpetrauit· hanc ſocietati ſue damnationis coartāt ut ī ipa extremitate vite deꝑhēſa· ꝛ a q̄bꝫ hoſtibꝫ circūcluſa ſit· videat ꝛ tamē euadendi aditū iuenire nō poſſit q̄a operari iā nō licet bona· que cū licuit· agere cōtempſit· vndiq̄ꝫ etiā aīam coangustāt· q̄ñ ei nō ſolū opis· verū etiaꝫ locutiōis atq̄ꝫ cogitationis iniq̄tates r̄plicāt vt que prius ſe p multa dilatauit in ſcelere· ī extremū d' oībus anguſtieē ī tribulatione· tunc aūt aīa p conditionem reatus ſui ad terram conſternīē· cū caro quā uitā ſuā credidit redire ad puluerem vrgeē· tunc in morte filij illiꝰ cadūt· cū cogitationes illicite que mō ex illa prodeunt· ī extrema vite vltione diſſipanē· q̄ etiā cogitationes p lapides ſignificari valēt Peruerſa eñ mens cū pū erſe cogitationi· peruerſiorem adijcit quaſi lapidem ſupra lapidem ponit. Sed cum ad vltionē ſuā aīa ducīē· omnis cogitationū conſtructio diſſipaē Prauā aūt aīam deus aſſidue uiſitat p̄cepto· aliq̄ñ flagello· aliq̄ñ aūt miraculo vt vera que neſciebat· audiat· ꝛ ea cōtemnēs a dolore cōpuncta redeat· aut beneficijs deuicta· malū qd' fecit· erubeſcat· Sed quia viſitatiōis ſue tempus nō recognoſcit in extremo vite tradiē ſuis inimicis·

¶ Et ingreſſus in templum ·cepit eicere vēdentes in illo ꝛ emētes dicens illis Scriptum eſt qꝛ domus mea domus oracionis ē Vos aūt feciſtis eam ſpeluncam latronum Et erat docens quotidie ī tēplo Principes autem ſacerdotū ꝛ ſcribe ·ꝛ pricipes plebis querebāt illum pdere· ꝛ nō inueniebāt quid facerent illi Omnis enim populus ſuſpenſus erat audiens illum·

¶ Gre· ī ho· Quia narrauerat mala ventura ꝑimus templū ingreſſus ē· vt de illo vēdentes ꝛ emētes eijceret· oſtendēs ꝙ ruina populi maxīe ex cl̄pa ſacerdotū fuit· Vnd' dr̄ Et ingreſſus ī templū· cepit eijcere vēdentes ī illo ꝛ ementes ¶ Ambro· deus eniꝫ templū ſuū ñ mercatoris vult eſſe diuerſoriū· ſꝫ domicilium ſanctitatis nec vendibili religionis officio· ſed obſequio gratuito vſū miſterij ſacerdotalis īformat ¶ Ciril· Erat aē ī tēplo multitudo mercatorꝫ q̄ vēdebant aīalia ritu legis mactāda ī hoſtijs· ſꝫ iā aderat tempus deſinendi· vmbrā refulgendi vo xp̄i veritatem· Ob hoc xp̄s q̄ cū pr̄e ſit colebaē in templo iuſſit ritus corrigi legis· fieri vero templum oratiōis domū· Vnd' ſubdiē· dicens illis ſcriptū ē· quia domꝰ mea domus orōnis ē· vos aūt feciſtis eā ſpeluncam latronū ¶ Grego· Qui enim ad accipienda munera in templo reſidebāt· q̄a q̄buſdā nō dantibꝫ leſiōes exquirerēt dubiū nō erat· ¶ Theo· hoc etiā dn̄s fecit in principio predicatiōis ſue· ut narrat iohes ꝛ nūc iterꝫ illud fecit qd' ad maius crimē illorꝫ redundat q̄ nō fuerūt ex priori admonitiōe caſtigati ¶ Aug· de que· euā· Miſtice aūt templū· ipm hoiem xp̄m intelligas· vel etiā adiuncto corpore eiꝰ qd' ē eccl̄ia· ſecūdum aūt id qd' ē caput eccl̄ie· dictū ē. Soluite templum hoc· ꝛ triduo ſuſcitabo illud· ſm id vo ꝙ eſt adiuncta eccl̄ia· itelligiē tēplum videtur dixiſſe. Auferte iſta hinc· rē· ſignificauit eñ fuīos ī eccl̄ia qui ſua negotia potius agerēt vel receptacula ibi haberent ad occulcāda ſcelera ſua q̄ꝫ ut caritatem xp̄i ſequerenē ꝛ peccatorꝫ cōfeſſione accepta· veniā corrigerenē ¶ Gre· ī omel· Redemptor vo nr̄ p̄dicatiōis vba nec indignis· nec ingratis ſubtrahit· vnde poſtq̄ rigorē diſcipline eijciendo puſos tenuit· domum hiis gr̄e oſtendit· Nā ſubdiē Et erat docēs quotidie in templo ¶ Ciril· Decebat aūt ex his que xp̄s dixerat ꝛ fecerāt eū adorare ut deū Sed ipi neq̄q̄ꝫ hoc facientes· q̄rebāt eū occidere Sequē· n· Principes aūt ſacerdotū ꝛ ſcribe ꝛ p̄ncipes pleb· q̄rebant illū pdere ¶ Be· vel q̄a q̄tidie docebat ī tēplo· vl̄ q̄a latrōes eiecerat d' templo· vl̄ q̄a veniēs illuc q̄ſi rex ꝛ dn̄s a credentiū turba laudeꝫ ymni celeſtis accepit ¶ Ciril· ſꝫ ꝑles grauiorē eſtimatiōnē accepit de xp̄o· q̄ꝫ ſcribe ꝛ phiſei ꝛ principes iudeorꝫ q̄ fidē xp̄i nō acceptātes· alios increpabāt vnō ſequiē· Et nō inueniebāt qd facerēt illi· Oīs n· ꝑles ſuſpēſus erat· audiēs illū ¶ Be· qd duobꝫ modis itelligi pt̄· q̄a vl̄ timētes ꝑli tumultū· nō inueniebāt qd facerēt de ihesu quē pdere diſpoſuerāt· vel ideo ihm pdere q̄rebant q̄a ſuo magiſterio neglecto· ples ad eū audiendū cōfluere cernebant ¶ Grego· ī omel· miſtice aūt ſicut tēplū dei ī ciuitate eſt ita ī plebe fideli· uita religioſorꝫ. Et ſepe nōnulli religiōis habitū ſumūt ꝛ dū ſacrorꝫ ordinū locū p̄piūt· ſūt ꝗ de religiōis officiū ꝛ icōmerciū terrene negociatiōis trahunt· vēdētes q̄ppe ī tēplo ſūt· q̄ id qd' q̄buſdam iure ꝯpetit ad p̄miū largiūē iuſticiā· n· vēdere ē hāc uire ꝯpetit ad p̄miū largiuē iuſticiā ꝑ p̄mij acceptiōe ſuare· ēmētes vo ī tēplo ſūt· q̄ dū hoc pſoluere pxio qd' iuſtū ē· nolūt· dūq̄ꝫ rē iure debitā facere ꝯtemnūt· dato patronis p̄mio· emūt peccatū ¶ Dn̄i Sicut qꝰ vēdit ejciēē ꝛ p̄pue ſi vēdicatū colūbas · ſi eñ ea q̄ mihi a ſp̄ūſancto ſūt reuelata ꝛ credita· aut ī vulgus p̄cio vēdidero· aut abſq̄ꝫ mercede ñ docuero qd' aᵒ facio ñ colūbā .i· ſp̄mſanctū vēdo ¶ Ambr· Generaliter itaq̄ꝫ dn̄s docet ſeculares a dei templo abeſſe debere ꝯtractus; Specialiter aūt nūmularios repulit q̄ de pecunia dn̄i id ē ſcriptura diuina lucrum querunt nec bona malaq̄ꝫ diſcernunt·

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Grego. i omel. Qui domū dei ſpelūcam latronū faciunt. quia dum perverſi hoīes locum religionis te-nent. ubi malicie ſue gladijs occidūt. ubi vivificare proximos oratōis ſue intercessiōes debuerunt. tē-plum qȝ ē ipſa mens fideliū. que ſi i leſione proximi perverſas cogitationes profert quaſi i ſpelunca latro-nes reſidene. Cum aūt mētem fidelium ad cauenda mala ſubeliat erudit. ſodie ſitas i templo docet.

Capitulū viceſimum.

ET factum eſt in vna dierum do-cente illo populum in templo ⁊ euāgelizante. convenerunt pri-cipes ſacerdotum ⁊ ſcribe cum ſenioribus. ⁊ aiunt dicētes ad illum Dic no-bis in qua poteſtate hoc facis Aut quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatem. Reſpōdens autem ihesus dixit ad illos Interrogabo ⁊ ego vos vnum verbū. reſpondete mihi Baptiſ-mus iohānis de celo erat. an ex hominibus At illi cogitabāt itra ſe dicētes quia ſi dix-erimus de celo dicet Quare ergo non credi-diſtis ei. Si autē dixerimus ex hominibꝰ: plebs vniuerſa lapidabit nos Certi ſūt em̄ iohānē ꝓphetam eſſe Et reſpōderunt ſe ne-ſcire vnde eſſet Et ieſꝰ ait illis Nec ego di-co vobis in qua poteſtate hec facio.

¶ Aug. de con. euā. Cum memoraſſet lucas eiectos de templo ementes ⁊ vendentes. ꝑtermiſit. qȝ exibat i bethaniā ⁊ regrediebaṫ i ciuitatem ⁊ quid de ficul-nea factum eſt. ⁊ qȝ mirantib' diſcipulis de fidei vir-tute reſponſum ē Atqȝ his pretermiſſis. nō quaſi ex ordine dies proſequēs. ſicut marcus intulit dicēs. Et factum ē i vna dierꝫ docente illo populum in tem-plo ⁊ euāgelizante. cōvenerunt principes ſacerdotū ⁊ ſcribe cum ſenioribꝰ. Nō dicit factum i vna dierū ea die. intelligēt i qua id geſtum matheus ⁊ marcꝰ retulerunt. ¶ Euſeb. Cum aūt principes mirari dei-derent docētem celeſtia dogmata. ⁊ cognoſcere per dicta ⁊ facta hunc eſſe xp̄m quē ꝓphete precinerant tribuentes ſubuerſioni populi xp̄m ꝓhibebant. Se-quit em̄. Et aiunt dicētes ad illū Dic nobis in qua poteſtate hec facis Aut quis ē qui dedit tibi hāc po-teſtatem. ¶ Ciril. Quaſi dicāt. ſm legē moſaicā ſor-tientes ex leuitico ſanguine data ē autoritas docen-di. necnon ſacrorū actorū poteſtas at tu ortus ex iu-da dimiſſos nobis faſces vſurpas Sed ſi noviſſes o-pinione ſcriptas. recoleres qȝ hic ē ſacerdos. q̄ ſm ordinē melchiſedech offert deo i ſe credentes ꝑ cultū cum lege tranſcendit Quid igiṫ anxiaris. eiectis ab eis ſacris que oportuna videbanṫ legalibus vidi-mus eo vocātē ad verā iuſtificationē ꝑ fidem ¶ Bea-Vel qȝ dicūt In qua poteſtate hec facis. de dei dubi-tant poteſtate ⁊ ſubintelligi volūt diaboli eſſe qȝ fa-cit Addentes qȝ Aut quis ē q̄ dedit tibi hāc poteſta-tem. manifeſtiſſie dei filiū negāt quē putāt nō ſuis

ſed alienis viribꝰ ſigna facere Poterat aūt dn̄s apta reſponſione temptatorū calumniā ꝯfutare Sed pru-denter interrogat. vt ſuo ſiletio vel ſententia ꝯdem-nentur Sequiṫ em̄ Rn̄dens aūt ieſꝰ. dixit ad illos Interrogabo ⁊ ego vos vnum verbum. reſpondete mihi Baptiſmus iohānis de celo erat. an ex hoībꝰ. ¶ Theo. Vt em̄ oſtenderet eos ſemꝑ fuiſſe ſpiritui ſancto rebelles. ⁊ ne dum eſaie cuiꝰ nō erat memoria ſꝫ ut iprouiſo iohanni credere noluerūt Ob hoc ver-ſa vice opponit eis hanc queſtionē oſtēdens qȝ ſi tāto ꝓphete iohāni qui apud eos maior videbaṫ mime cre-diderunt. ꝓhibenti teſtimoniū eius qualiter ei crede-rēt reſpondenti qua autoritate hec faceret. ¶ Euſe. Querit aūt de iohāne baptiſta nō vnde erat oriun-dus. ſed vnde legem ſuſcepiſſet baptiſmatis ¶ Ciril. Sed illi fugere veritatem nō horruerunt Deus em̄ miſit iohānem ſicut vocē clamātem Parate viā do-mino. Timuerunt aūt dicere veritatem. ne diceret eis. cur ei nō credidiſtis. ⁊ cauēt reprehendere ꝓcur-ſorem. nō metu diuino. ſꝫ populi. Vnd' ſequiṫ At illi cogitabant intra ſe. dicentes. quia ſi dixerimus de celo dicet Quare ergo nō credidiſtis ei. ¶ Beda. Q. d. Quē confitemi de celo habuiſſe prophetiam. mihi teſtimonium ꝓhibuit. ⁊ ab illo audiſtis. in qua ꝑtate hec faciā. Seqȝ Si aūt dixerimus ex hoībus plebs vniuerſa lapidabit nos Certi ſunt em̄ iohan-nem ꝓphetam eſſe. viderunt ergo quomodolibet re-ſpondiſſet i laqueū ſe caſuros. timentes lapidationē ſꝫ magis veritatis confeſſionem. Vnd' ſequiṫ Et re-ſponderunt ſe neſcire vnd' eſſet Quia ergo nolūt fa-teri hoc qd' ſciunt. repulſi ſunt. vt eis dn̄s non dice-ret. qd' ſciebat Vnd' ſequiṫ Et ait illis iheſus. neqȝ ego dico vobꝫ i qua poteſtate hec facio Ob duas eni cās maxime ſcientia vitatis eſt occultanda queren-tibus. cum ſcꝫ is qui querit minꝰ capax ē ad itelligē-dum ea que querit Aut odio vel contemptu verita-tis indignus eſt. cui debeat aperiri qd' petit.

¶ Cepit autem dicere ad plebem parabolā hanc hō plantauit vineam ⁊ locauit eā co-lonis ⁊ ipſe peregre fuit multis tēporibus Et in tempe vindemie miſit ad cultores ſer-uum. vt de fructu vinee darent illi Qui ce-ſum dimiſerunt eum inanē Et addidit aliū ſeruum mittere Illi autem hūc quoꝫ cedē-tes ⁊ afficiētes ꝯtumelia dimiſerunt inanē Et addidit tercium mittere Qui ⁊ eū vul-nerantes eiecerunt. Dixit autē dn̄s vinee Quid faciam: mittam filiū meum dilectum forſitan cum hunc viderint verebunṫ Quē cū vidiſſent coloni cogitauerūt inter ſe dicē-tes hic eſt heres occidamꝰ illū ut noſtra fi-at hereditas Et eiectum illum extra vine-am occiderunt Quid ergo faciet illis domi-nꝰ vinee Veniet ⁊ ꝑdet colonos iſtos ⁊ da-bit vineam alijs Quo audito dixerunt illi

**abſit. Ille autem aſpiciens eos ait Quid ẽ
ergo hoc quod ſcriptum eſt Lapidem quẽ
reprobauerunt edificantes hic factus eſt ĩ
caput anguli Omnis qui ceciderit ſup illũ
lapidem conquaſſabitur. Super quem aũt
ceciderit cõminuet illum.**

Euſe. Congregatis ĩ vnum principibus populi
iudeorũ ĩ ipo templo ea q̃ 𝔡 ipm facturi erãt. ⁊ ſuper
uenturũ eis exterminiũ. figurate pabolã ptulit. Di
enim Cepit autem dicere ad plebem parabolã hanc
homo plantauit vi. Aug. de con. euãgeliſta. tacuit
ma' ſruitatis cã q̃ lucas ñ tacet parabolã iſtã ñ ad
ſolos principes dictã q̃ de ptate īterrogauerãt. ſ; ad
plebẽ Amb. Pleriq; aũt varie ſignificatões de viee
appellatõe deriuãt. Sed euidenter eſaias vineã dñi
ſabaoth. domũ iſrael eẽ memorat. Hãc vineã q̃s aliº
ñ de⁹ pdidit. Iſi. Hõ g° q̃ plãtauit vineã. ipe ẽ
q̃ iuxẽ aliã pabolã. pduxit operarios ĩ vineã ſuã Euſe
ſ; pabola quã eſaias dicit vineã reprehẽdit. ſaluatoris
vo pabola nõ ẽ 𝔡 vineã dicta. ſ; de cultoribꝰ vinee. de
q̃bꝰ ſubdit Et lo. eã. co. i. ſenioribꝰ ppli. ⁊ pñcipibꝰ
ſacerdotũ. ⁊ doctoribꝰ ⁊ optimatibꝰ cũctis Theo.
vt q̃libet de pplo ẽ vinea. idẽ ẽ et cultor Quilibet eñi
nr̃m ſeipm colit. hac igit̃ vinea cõmiſſa cultoribus
abijt. i. dimiſit illos pgredi ſuo arbitrio. vñ ſeq̃t. ⁊
ipe pegre fuit multis tpibꝰ Amb. nõ q̃a ex loco ad
locũ profectus ẽ dñs. qui vbiq; ſemp pñs ẽ ſed quia
preſentior eſt diligentibus. negligentibus abeſt. mĩ
tis autem temporibus abfuit ne ppa videret exactõ
Nam quo indulgentior liberalitas eo inexcuſabili
or puaricatio. Cirillus. Vel deus abſentauit ſe
a vinea plurium annorum curriculis. q̃a poſtq̃ vi
ſus ẽ ĩ ſpecie ignis deſcendiſſe in montem ſina. nõ am
pliꝰ viſibiliter pbuit eis ſuã pñtiã. nulla tñ īterpo
latio ptigit. qua nõ mitteret deꝰ pphetas ⁊ iuſtos cõ
monẽtes. vnõ ſequit̃ Et ĩ tpe vindemie miſit ad cul
tores ſeruũ. ut de fructu vinee darent illi Theo.
Dicit aũt de fructu vinee quia non totum fructũ. ſ;
aliquid de fructu volebat accipe Nã quid lucratur
deus a nobis. niſi ſuam noticiã que etiã ẽ nr̃a vtilitas
Beda. Bene autem fructum poſuit nõ prouẽtũ
Nullus enim huius vinee prouentus inuentus eſt
Seruus ergo primo miſſus eſt moiſes. q̃ p quadra
ginta annos fructum aliquẽ legis quã dederat. a cul
toribus requirebat. ſed vexatus eſt propter eos. q̃a
exacerbauerunt ſpm̃ eius Vnde ſequitur Qui ceſũ
dimiſerũt eum inanem Ambroſ. Factum eſt autẽ
vt plures alios deſtinaret. quos iudei ĩ honores ⁊ ina
nes ſibi de quibus nihil potuerunt proficere dimiſe
runt Vnde ſequitur Et addidit alterum ſeruũ mit
tere Beda Seruus alter dauid ſignificat. qui miſ
ſus eſt vt poſt edicta legalia cultores vinee pſalmo
dic modulamine ad exercitium boni operis excitaret
Sed ⁊ contra hunc dixerunt Que nobis pars ĩ da
uid. aut que hereditas in filio iſai. Vñ ſequit̃. Illi
autem hunc cedentes ⁊ afficientes contumelia dimi
ſerunt inanem Sed nec ſic deſtitit. Sequitur enim
Et addidit tercium mittere Per quem prophetarũ

chorũ intellige. qui continuis atteſtationibus populũ
conuenerunt. ſed quem prophetarum non ſunt p̃
ſecuti. Vnde ſequitur Qui ⁊ illum vulnerantes ei
cerunt His autem tribus ſeruorum gradibus om
ſub lege doctorum figuram poſſe comprehendi. do
minus alibi manifeſtat. dicens Quoniam neceſſe eſt
impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moiſi ⁊ pphe
tis ⁊ pſalmis de me Theo. Prophetis igitur ta
lia mala paſſis filius deſtinatur Sequit̃ enim Dixit
autem dominus vinee. quid faciam Beda. Ex do
minus vinee dubitatiue loquitur. non de ignorãtia
venit Quid enim neſciat deus pater. ſed ambigere
dicitur. ut libera voluntas hominis ſeruetur Ciri.
Deliberat etiam dñs ſecũ vinee quid agat. nõ quaſi
carens miniſtris. ſed quia pertractato quolibet ge
nio ſalutis humane populo vero nequaq̃; adiuto ali
ud maius adiungit Vnde conſequẽter dicit Mittã
filium meum dilectum forſan cum hunc viderint. ve
rebuntur Theo. Dixit autem hoc. nõ tanq̃; igno
rans quod peius eum eſſent tractaturi. q̃; prophe
tas. ſed q̃a oportebat filium eis fieri reuerẽdũ. Q;
ſi contumaces fuerint occidendo. hoc cumulat eorũ
crimen Ne ergo dicerent aliqui diuinã preſentiam
neceſſario fuiſſe inobediẽtie cauſam. ideo ſic figurat
ſermonem. Ambroſ. Filium igitur vnigenitum
ſibi miſſum perfidi iudei quaſi heredem ĩmouere cu
pientes occiderunt crucifigendo. ⁊ eiecerunt negã
do. Vnde ſequitur Quem cum vidiſſent coloni. cogi
tauerunt intra ſe. dicentes Hic eſt heres. occidamꝰ
eum vt noſtra fiat hereditas. Heres chriſtus eſt.
idemq; teſtator heres. quia mori proprie ſupuiuẽs
⁊ teſtamentorum que ipſe contulit tãq̃; hereditaria
in noſtris profectibus. emolumenta conſequit̃ Be
da. Manifeſtiſſime autem dominus probat iudeorũ
Principes non per ignorãtiam ſed p inuidentiã cru
cifixiſſe filium dei Intellexerunt enim hũc eſſe. cui
dictum eſt Dabo tibi gentes hereditatem tuam Se
quitur. Et eiectum illum extra vineam occiderunt
quia iheſus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem po
pulum extra portam paſſus eſt Theo. Sed quia
ſuperius populum non iheruſalem loco vinee ſump
ſimus. forſan magis proprie dici poteſt. q̃ occide
quidem eum populus extra vineam tamen id eſt ex
tra populi manus. paſſus eſt dominus quia ſcilicet
populus ei non proprijs manibus necem intulit ſed
tradens hunc pilato ⁊ gentibus. quidam autem per
vineam ſcripturam intellexerunt. cui non credentes
dominum necauerunt Vnde extra vineam. id eſt ex
tra ſcripturam. dicitur dominꝰ paſſus Beda ſiue
eiectus extra vineam ⁊ occiſus eſt. quia prius ẽ ab
infidelium corde repulſus. ac inde cruci addictus eſt
Criſ. Diſpenſationis autem non negligentie eſt
poſt prophetas chriſtum veniſſe. Non enim deus
omnia repente proſequitur. ſed condeſcendit prop
ter ſui pietatem. q̃a ſi poſt ſeruos venientem filiũ cõ
contempſerunt multomagis nec antea eum audi
rent. qui enim non exaudiebant minora precepta.
quomodo audiuiſſent maiora Ambroſiꝰ Pulcre
autem interrogat. vt ſua ſeipſi damnent ſententia.
Sequitur enim. quid ergo faciet illis dominꝰ vinee

¶ Beda. Hoc autem fit quaſi his qui damnãt nihil
habentes opponere euidende iuris. Propriũ autem
eſt diuine miſerationis nõ inferre penas ſilentio. ſꝫ
predicere minis reuocando reos ad penitentiã. vñ
et hic ſequit. Veniet et perdet colonos iſtos et dabit vi
neam aliis. ¶ Ambro. Ventuꝝ dñm dicit vinee. qꝛ i
filio aſſit etiã paterna maieſtas. Vel qꝛ vltimis tem
poribus preſentior humãis aſpiret affectibꝫ. ¶ Ciril.
Ejecti ſunt igitꝰ iudeoꝝ primates. quaſi dñice vo
luntati repugnãtes. et ſterilem reddentes vineã ſibi
cõmiſſam. Et aũt datus cultus vinee ſacerdotibꝫ no
ui teſtamenti. Cum aũt intuitum enigmatis ſenſerũt
recuſant illud pati. Vñ ſequit. Quo audito dixerũt
illi. abſit. Nec tamen euaſerunt ob ſui pertinaciã et in
credulitatẽ erga fidem xpi. ¶ Theo. Aliter aũt vide
tur matheus dicere. dñm ſcꝫ queſiuiſſe. Quid faciet
illis cultoribus dominus vinee. Judeos vero reſpõ
diſſe. malos. male perdet. Non ẽ aũt repugnantia.
Nam vtrũqꝫ factũ ẽ. Primo enĩ ipſi promulgauerunt
illam ſententiã. Poſtea ſentientes quo tendebat para
bola dixerũt. abſit. vt lucas hic narrat. ¶ Aug. de
con. euang. Vel aliter in illa de qua loqmur turba.
erãt qui doloſe dñm interrogauerant in qua poteſta
te faceret. Erãt etiã qui nõ doloſe. ſꝫ fideliter accla
mauerant. Benedictus qui venit i noie dñi. Ac per
hoc erãt qui dicerent. Perdet illos et vineã ſuã da
bit aliis. Que vox recte etiã ipſiꝰ dñi fuiſſe intelligi
tur. Siue propter veritatem ſiue propter mẽbroꝝ eius cũ
ſuo capite vnitatem. Erãt etiã qui talia reſponden
tibus dicerent. Abſit. qꝛ intelligebant in ſeipſos hãc
parabolam dictã. Sequit. Ille aũt aſpiciẽs eos ait.
Quid ẽ ergo. qđ ſcriptũ ẽ. lapidem quẽ reprobaue
runt edificantes. hic factus ẽ in caput anguli. ¶ Be
da. q.d. quõ implebit̃ hec prophetia. niſi quia xpus a
vobis reprobatus et occiſus crediturus ẽ gentibus
predicandus. vt quaſi lapis angularis ex vtroqꝫ po
pulo vnum ſibi templum edificet. ¶ Euſe. lapis aũt
dicit xps. propter terreſtre corpus abſciſus ſine ma
nibus ſcꝫ viſione danielis. propter ortum ex virgine. la
pis aũt non argenteus. aut aureus. quia nõ rex aliqs
gloriſus. ſed homo humilis et abiectus. propter qđ
edificantes eum reprobauerunt. ¶ Theo. Reproba
uerunt enĩ eum principes populi cũ dixerunt. Hic
a deo nõ ẽ. illi vero tam vtilis fuit tam electus. vt i
capite anguli poneret̃. ¶ Ciril. Angulo vero cõpa
ratur ſacra ſcriptura cõcurſum vtriuſqꝫ populi iſra
helitici ſcilicet et gentilis i. vnam fidem. Cõpegit enĩ
ſaluator vtrũqꝫ populum i vnum nouũ hoiem conci
lians eos i vno corpore patri. Salubris ergo eſt la
pis angulo facto ab eo. Detrimentum aũt infert iu
deis impugnãtibus hanc ſpiritalem ꝯcurſũ. ¶ Theo.
Duas aũt condemnationes cõmemorat. Vnã quidẽ
eius ruine quã paſſi ſunt ſcandalizati i ipſo. Et hoc
tangit cũ dicit. Vis qui ciciderit ſup illum lapidem
conquaſſabit̃. Aliã vo captiuitatis et exterminij. quã
intulit eis lapis ab ipſis contemptus. Et hoc tangit
cum ſubdit. Supra quẽ aũt ipſe ciciderit. cõminuet
eum. vel ventilabit eum. Sic enĩ ventilati ſunt iu
dei. diſperſi per vniuerſum orbem ut ab area palee. Et at
tende ordinẽ. Illã preambulũ ẽ ſcelus i eum commiſ
ſum ſequit̃ aũt iuſta dei vindicta. ¶ Beda. Vel aliter
qui peccator ẽ et tamẽ illi credit cadit quidẽ ſuper
lapidem et conquaſſat̃. reſeruat̃ enĩ per patientiã ad ſalu
tem. Supra quẽ vero ille ceciderit. hoc eſt. cui lapis
ipſe irruerit. quia ipm negauit. cõminuet eũ. ut nec
teſta quidem remaneat. i qua hauriat̃ aque puſillum
Siue de his dicit. qꝛ cadunt ſup eũ. qui illũ mõ cõ
temnũt. ideo nondũ pereũt ꝰ intereũt. ſꝫ cõquaſſantur
ut nõ recti ambulent. Sup quos aũt cadit veniet ille
deſup i iudicio. cũ pena perditionis. ideo cõminuet eos
vt ſint tanqꝫ puluis quẽ proijcit ventus a facie ter
re. ¶ Amb. Vinea etiã tipꝰ nr̃ ẽ. Agricola quippe oĩ
potens pater. vitis xps. At vo nos palmites. recte
vinea xpi populus noiat̃. Vel qꝛ crucis i fronte pre
texat̃ iudiciũ. Vel qꝛ fructꝰ ex poſtrema anni lega
tur etate. Vel qꝛ oĩbus ut ordinibꝫ vineaꝝ ita paupe
ribus atqꝫ diuitibꝫ ſeruis et dñis i eccleſia equa dimẽ
ſio nulla diſcretio ſit. Et ut vitis maritat̃ arboribus
ita corpus anime hanc vineam. diligens agricola
fodere et tondere conſueuit. ne luxuriet vmbra folio
rum. verboꝝqꝫ infructuoſa iactantia. maturitatem i
dolis naturalis impediat. Decet totius orbis hic eẽ
vindemiã. vbi totus orbis eſt vinea. ¶ Beda. vel mo
rali intellectu cuiqꝫ fidelium vinea quã excolat. loca
tur. dum miſteriũ baptiſmi qđ exerceat. ſibi cõmitti
tur. Mittitur ſeruus vnus alt̃ et tercius. Cum lex
pſalmodia et propheta legit̃. Sed miſſus ſeruus cõ
tumelijs affectus. vel ceſus dr̃. cum ſermo auditus
cõtemnit̃. vel blaſphemat̃. Miſſum heredem quãtũ
in ſe ẽ. occidit. qui filium dei peccando conculcat. per
to malo cultore. vinea dat̃ alteri. cũ dono grẽ qđ ſu
perbus ſpreuit. humilis ditatur.

¶ Et querebãt principes ſacerdotũ et ſcri
be mittere in illum manꝰ i illa hora et timu
erunt populum. Cognouerunt enim qꝛ ad
ipſos dixit ſimilitudinem iſtaꝫ. Et obſeruã
tes miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimu
larent vt caperent eum in ſermõe et traderẽt
illum principatui et poteſtati preſidis. Et i
terrogauerunt illum dicentes. Magiſter
ſcimus quia recte dicis et doces et non acci
pis perſonam hoĩs. ſed in veritate viã dei
doces. Licet nos tributũ dare ceſari. an nõ?
Conſiderãs aũt dolum illoꝝ. dixit ad illos
Quid me temptatis? Oſtendite mihi dena
rium cuius habet imaginem et ſupſcriptioꝫ
Reſpondentes dixerunt ceſaris. Et ait illꝭ
Reddite ergo que ceſaris ſunt ceſari et q̃
dei ſunt deo. Et nõ potuerunt verbum eius
reprehendere corã plebe. Et mirati i reſpõ
ſo eius tacuerũt.

¶ Ciril. Decebat quidem principes iudeoꝝ intelligẽ
tes qꝛ de ipſis parabola diceretur. a malo ſic diſcedere
quaſi de futuris inſtructos. ſed hoc non conſiderãtes
occaſionem ſuorum colligunt criminum. vnde dicit̃.

Et querebãt principes ſacerdotum ⁊ ſcribe mittere
in illum manus in illa hora. Nec refrenauit eos le
gis preceptum q̃d dicit innocentem ⁊ iuſtum nõ oc
cides ſed compeſcuit eorum nefandum propoſitum
plebis timor Sequitur enim Et timuerunt populũ
Preferunt enim diuine reuerentie humanum timo
rem. que autem huius ꝓpoſiti fuerit occaſio. ſubdit.
Cognouerunt enim ꝙ ad ipſos dixerit ſimilitudi
nem iſtam ¶ Beda. Et ita querendo ipſum occide
re. docebãt vera eſſe que in parabola dixerat. ipſe
enim ẽ heres cuius iniuſtã necẽ dicebant eſſe vindi
cãdam illi neq̃ coloni q̃ dei filiũ querebãt occidere.
Hoc etiã quotidie genitẽ ĩ eccl̃ia. Cum quilibet ſolo
noĩe frater eã quã nõ diligit eccl̃iaſtice fidei ac pacis
vnitatẽ ꝓpter bonoꝝ multitudinẽ vel erubeſcit. vel
timet impugnare. Et quia principes querentes dñm
cõprehendere. q̃d per ſe non poterãt. preſidis manib᷒
efficere temptabant. Unde ſequitur Et obſeruãtes
miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularent ¶ Ci
rillus Uidebantur enim eſſe leues. erant autem gra
ues. obliti dei dicentis Quis hic mihi qui abſcondit
conſilium? Aderunt enim xp̃m oĩm ſaluatorem quaſi
hoĩem cõmunem. vñ ſequitur Ut caperent eum ĩ
ſermone. ⁊ traderent eum principatui ⁊ poteſtati
preſidis ¶ Theo. Parauerũt aũt dño laqueos illa
queati ſunt tamẽ ĩ eis pedes eoꝝ Audi nãq; aſtutiã
Et interrogauerunt illũ. dicentes. magiſter ſcimus
quia recte dicis ⁊ doces ¶ Beda Blãda ⁊ fraudu
lenta interrogatio illuc prouocat reſpondentem ut magis
deum q̃ ceſarem timeat Sequit̃ enim. Et non acci
pis perſonam hoĩs. ſed ĩ veritate viam dei doces.
Et hoc dicunt ad hoc. ut dicat nõ d̃bere tributa ſol
ui ut ſtatim audientes miniſtri preſidis. qui iuxta ali
os euãgeliſtas affuiſſe legũtur. ſeditiõis eũ contra ro
manos auctorẽ teneãt. vñ ꝯſequenter querunt. licet
nobis tributum dari ceſari an non? Erat enim in po
pulo magna ſeditio. Dicentib᷒ aliĩs pro ſecuritate q̃
romani pro omnib᷒ militabãt. debere tributa ꝓſolui
Phariſeis ꝯtrãtẽdẽtibus. non debere populũ dei qui de
cimas ⁊ primicias. humanis legibus ſubiacere.
¶ Theo. Intendebãt ergo ꝙ ſi diceret. oportere da
ri cenſum ceſari. criminaret̃ a populo quaſi ſeruitu
ti ſubĩciens gentem. Si vero prohiberet cenſum red
dere. eum repñtarent ut ſciſmaticũ preſidi. ipſe vo
laqueos eoꝝ effugit. Sequitur enim. Conſiderans
autem dolum eorum. dixit ad eos Quid me tempta
tis? Oſtendite mihi denarium cuius habet imaginez
⁊ ſuperſcriptionem? ¶ Ambro. Docet hoc loco domi
nus circũſpectos nos in reſpondendo aduerſus here
ticos vel iudeos. eſſe debere. ſicut alibi dicit. Eſtote
aſtuti. ſicut ſerpentes ¶ Beda Qui autem putant
interrogationem ſaluatoris. ignorãtiam eſſe. diſcant
ex preſenti loco ꝙ potuerit ſcire ihesus cuius ima
go eſſet in nũmo. ſed interrogat. ut ad ſermonẽ eo
rum competenter reſpondeat Sequitur enim Re
ſpondentes dixerunt ceſaris. Non putem⁹ ceſarẽ
auguſtum. ſed tiberium ſignificari Omnes enim ro
mani reges. a p⁹ gaio ceſare. ceſares appl̃lati ſũt. ex
eorum autem reſponſione. conuenienter dominus
queſtionem ſoluit Sequit̃ enĩ Et ait illis Reddite
ergo que ſũt ceſaris ceſari et que ſũt dei. deo ¶ Tit⁹
Quaſi diceret. vobis tẽptatis. operib᷒ obedite. ſubĩcitis
ceſaris ſeruitutẽ. ſuſcepiſtis q̃ eius ſunt Date ergo illi cẽ
ſuꝫ deo timorẽ Non enĩ exigit d̃us denariũ. ſed fidẽ
¶ Beda. Reddite etiam deo. que dei ſunt decimas.
ſcilicet primicias. oblationes ⁊ victimas ¶ Theoph
⁊ attende ꝙ non dixit Date ſed reddite. debitum
enim eſt. tuetur enim te princeps tuus ab hoſtibus.
vitam tuã reddit trãquillam pro his ergo tenens
ei in cenſu Sed ⁊ hoc ipm̃ q̃d offers nũmiſma. ſcilicet
ab eo habes Reddas ergo nũmiſma regium regi.
Deus etiam tibi tradidit intellectum ⁊ ratiõẽ. reſti
tuas hoc ei. non comparatus beſtĩs. ſed ĩ omnib᷒ ratio
nabiliter procedens ¶ Ambro. tu ergo ſi vis non eẽ
obnoxius ceſari. noli habere que mundi ſunt. ſꝫ bene
prius que ceſaris ſunt reddenda diſcernit. Neq; enĩ
poteſt quis eſſe dñi niſi prius renũciauerit mundo.
Quã grauia vincula ꝓmittere deo ⁊ non ſoluere.
maior eſt contractus fidei q̃ꝫ pecunie ¶ Orige. Ha
bet autem locus iſte aliquid miſtici Due enĩ ſũt ima
gines ĩ homĩe. vna quã accepit a deo. altera inimici
Sicut enĩ denarius habet imaginem imperatorũ mũ
di. ſic q̃ facit opa tenebraꝝ iſtaꝝ portat imaginem ei⁹
cuius habet opa Dicit ergo. Reddite ergo que ſunt
ceſaris ceſari. hoc eſt. abĩcite terrenam imaginem ut
poſſitis vobis imaginem celeſtem imponentes redde
re que dei ſunt. deo. ut ſcilicet deum diligamus ⁊c. q̃
ut moiſes dicit deus requirit a nobis. Poſtulat aũt
a nobis. nõ quia neceſſarium habet. ut ei aliquid tri
buamus. ſed ut poſtq̃ ei dederimus. hoc ipm̃ nobis tri
buat in ſalutem ¶ Beda. Qui autem credere debue
rant ad tantam ſapientiam mirati ſunt. ꝙ calliditas
eorum inſidiandi non inueniſſet locum Unde ſequit̃
⁊ non potuerunt verbum eius reprehendere coram
plebe. ⁊ mirati in reſponſo eius tacuerunt ¶ Theo.
Hoc enim erat ꝙ precipue intendebant. increpare
eum coram populo. quod obtinere nequiuerunt ꝓpter
ſapientiſſimam eius reſponſionem.

¶ Acceſſerunt quidam ſaduceoꝝ qui ne
gant eſſe reſurrectionem Et interrogaue
runt eum dicentes Magiſter moiſes ſcrip
ſit nobis Si frater alicuius fuerit mortuus
habens vxorez. ⁊ hic ſine filĩs fuerit ut ac
cipiat eam frater eius vxorem ⁊ ſuſcitet ſe
men fratri ſuo. Septem ergo frates erant.
⁊ primus accepit uxorem ⁊ mortu⁹ ẽ ſine
filĩs ⁊ ſequens accepit illam ⁊ mortuus ẽ
ſine filio. ⁊ tercius accepit illam Similiter
⁊ omnes ſeptem. ⁊ non reliquerunt ſemen
⁊ mortui ſunt Nouiſſima aũt oĩm mortua
eſt ⁊ mulier In reſurrectione ergo cui⁹ eorũ
erit vxor. ſiquidẽ ſeptẽ habuerũt eã vxorẽ

Et ait illis iheſus Filij huius ſeculi nubūt
⁊ traduntur ad nuptias Illi vero qui digni
habebūtur ſeculo illo ⁊ reſurrectione ex mor
tuis . nez nubūt neqz ducūt vxores Equales
enim angelis ſunt ⁊ filij dei ſunt cuz ſint fi-
lij reſurrectionis Quia vero reſurgāt mor-
tui ⁊ moiſes oſtendit ſecus rubum ſicut di
cit dn̄m deū abrahā ⁊ deum yſaac ⁊ deuz ia
cob Deus aūt non eſt mortuoꝝ ſed viuoruz
Omnes eñ viuūt ei Reſpōdētes aūt quidā
ſcribarū dixerūt Magiſter bene dixiſti Et
amplius non audebant eū quicq̄ iterrogare
Beda Due erant hereſes in iudeis Una phariſeo
rum qui traditionum ⁊ obſeruationū ſibi iuſticiam
preferebant . vnd' ⁊ diuiſi vocabant a populo Altera
ſaduceoꝝ qui interptant iuſti vendicantes ſibi qd
non erant Illis ergo abeuntibus hi ad temptādū ac
cedunt . vnd' dr̄ Acceſſerunt aūt quidā ſaduceorum
qui negāt eſſe reſurrectionē Orige. Saduceoꝝ he
reſis nō ſolum reſurrectionē mortuoꝝ negat . ſed etiā
putat animā interire cum corpore Hi ergo verbis
ſaluatoris inſidiantes eo tempore queſtionē ꝓpoſue
runt quo eū viderunt de reſurrectione docere diſci
pulos . vnd' ſeqt̄ Et iterroga . eū dicentes magiſter
ſcripſit nobis moiſes . Si frater alicuius mortuus
fuerit habens vxorem ⁊ hic ſine filijs fuerit ut acci
piat eam frater eius ī vxorē ⁊ ſuſci . ſe . fratri ſuo .
Ambro. Secundum legis literā nubere cogit etiā
inuita . ut defundi ſemen excitet frater . Spūs aūt
magiſter ē caſtitatis Tho. Saducei autem fragi
le fundamentū ſubſtituentes nō credebant reſurre
ctionis ſermonē . Opinantes eñ carnalem eſſe futu
ram vitam reſurrectione mentio fallebantur . ⁊ ideo
tanq̄ impoſſibile calumniātes dogma reſurrectiōis
fingunt hāc narrationē dicentes Septem ergo fra
tres erāt . ⁊ primus accepit vxorem ⁊ mortuus eſt
ſine filijs Et ſequēs accepit illā . ⁊ mortuus eſt ſine
filio Et tercius accepit illam ſimiliter ⁊ oīs ſeptez
⁊ non reliquerunt ſemen ⁊ mortui ſūt Nouiſſima
aūt oīm mortua ē ⁊ mulier Beda Hanc fabulaz
confingunt que deliramenti arguat eos qui reſurre
ctionem aſſerūt mortuoꝝ . turpitudinē ergo fabu
le opponunt . ut reſurrectionis denegent veritatem .
Unde ſubdunt In reſurrectione ergo cuius eorum
erit vxor ſiquidem ſeptem habuerunt eā vxorem .
Ambr. Miſtice hec mulier ſinagoga ē que ſeptē
viros habuit . ſicut dr̄ ſamaritane quinq̄ viros ha
buiſti . quia ſamaritana eñ quinq̄ libros moiſi . Si
nagoga ſeptem ſequit̄ principaliter ⁊ de nullo ꝓpter
ſtudium ſuam hereditarie poteſtatis ſemen accepit
⁊ ideo partem cū viris ſuis ī reſurrectiōe habere nō
poteſt . quia ſpirituale p̄ceptum ſm ſenſum carnis ī
terpretatur Non enim frater carnalis aliq̄s denunciatus
eſt qui ſemen fratris ſuſcitare defuncti . Sed ille de
mortuo populo iudeoꝝ ſapientiā ſibi diuini cultus
aſciſceret ī vxorē atq̄ ex ea ſemē in apoſtolis ſuſci
taret qui quaſi defunctoꝝ reliquie iudeoꝝ informes

adhuc in ſinagoge vtero derelicti ſm electionē grē
reſeruari noui ſeminis admixtione meruerūt Be.
Siue ſeptem hi fratres reprobis congruunt . qui
p totam huius ſeculi vitam que ſeptem diebus volui
tur a bonis opibus ſteriles exiſtunt . quibus virtutum
morte p̄reptis ad vltimū ⁊ ipſa mūdana conuerſatio
quaſi vxor ī ſecunda trāſibit Theo. Dominus aūt
oſtendens ī reſurrectiōne nō eſſe futurā conuiſatiōnē
carnalem . eoꝝ dogma euulſit . ſimul cū fragili fūda
mento . vnde ſequit̄ Et ait illis ihs Filij huius ſeculi
nubant ⁊ tradunt̄ ad nuptias . Aug. de q. euā. qa
cōnubia ꝓpter filios filij ꝓpter ſucceſſionē ſucceſſio
ꝓpter mortem . vbi ergo mors nō eſt neq̄ connubia
vnd' ſequit̄ Illi vero qui digni habebunt̄ ſeculo illo
⁊ reſurrectione ex mortuis . neq̄ nubūt neq̄ ducūt
vxores Neq̄ eñ vltra mori poterunt Beda Qd
nō ita itelligendū ē quaſi ſoli digni vel reſurrecturi
vel ſine nuptijs futuri ſint . ſed omnes etiaz peccato
res reſurrecturi ⁊ abſq̄ nuptijs ſunt in ſeculo illo
manſuri Dn̄s aūt vt ad reſurrectionis gloriam īqui
rendam aīos incitaret de electis tantum voluit face
re ſermonē Aug. de que. euā. Sicut aūt nūc ſmo
noſter decedētibus ⁊ ſuccedentibus ſillabis pagit̄ atq̄ p
ficitur . ita ⁊ ipi hoīes quoꝝ ſmo ē . decedendo ⁊ ſuc
cedendo peragunt atq̄ ꝑficiunt ordinē huius ſeculi
qui temporali rez pulcritudine contexit̄ In illa aūt
vita qū verbum dei quo fruemur . nulla deceſſione
atq̄ ſucceſſione ſillabaꝝ complet̄ . Sed oīa que hz
ſēp manēdo ſimul habet . ita participes eius quibus
ipm ſolum erit vita . neq̄ moriēdo decedent . neq̄ na
ſcendo ſuccedent . ſicut nunc ē ī angelis . vnde ſequit̄
Equales enim angelis ſunt . Ciril. Sicut eñ mul
titudo angeloꝝ plima quidē ē non aūt ꝓpagata per
generationē . ſʒ ex creatione conſiſtens . Ita ⁊ his q̄
reſurgunt . nō ē opus vlterius nuptijs . vnd' ſequit̄
Et filij dei ſunt . cum ſint filij reſurrectionis Theo.
R. d. quia deus ē qui opat̄ in reſurrectione merito
dicunt̄ dei filij qui p reſurrectionē regenerant̄ Nō
eñ aliquid carnale ī reſurgentiū generatione cōſpi
citur nō coitus . nō matrix . non partus Beda . vt
equales angelis ⁊ filij ſūt dei . quia gloria reſurrecti
onis innouati ſine vllo mortis metu ſine vlla labe cor
ruptionis . ſine vllo terreni ſtatus actu perpetua dei
viſione fruūtur Orig. Sed quia dn̄s ī matheo di
cit . qd hic pretermittit̄ erratis . neſcientes ſcriptu
ras ꝓpono queſtionem vbi ſcriptum ſit . neq̄ nubent
neq̄ nubentur Quātum eñ ergo eſtimo . neq̄ ī vete
ri . neq̄ ī nouo teſtamēto quicq̄ tale repit̄ Sed oīs
eoꝝ error de ſcripture lectione quā nō intelligūt ſub
repſit Dicit̄ enim ī eſaia Electi mei bibent . ⁊ putāt
hec ⁊ ſimilia futura eſſe ī reſurrectione Paulus aūt
omnes has benedictiones ſpiritaliter interpretans ⁊
ſciens nō eſſe carnales ad epheſeos dicit . Benedix
it nos ī omni benedictione ſpirituali Tho. vt domi
nus rationis ſuprapoſite ſcripture teſtimoniū addit
ſubdens Quia vero reſurgant mortui ⁊ moiſes oſ̄
dit ſecus rubum ſicut dicit dn̄m deum abrahā ⁊ deū
iſaac ⁊ deum iacob . R. d. ſi ſemel redierūt in nihilū
patriarche ne viuerent apud deum in ſpe reſurrecti
onis non dixiſſet ego ſūt ſed fueram . Conſueuimus

eſt de reb9 corruptis ⁊ p̄teritis dicere· Erā dn̄s illi us rei Nunc vō qm̄ dixit ego ſum· oñdit q̄ viuen cū eſt de9 ⁊ dn̄s· Et hoc ē quod ſubdit· De9 autē non eſt mortuoꝝ ſꝫ viuoꝝ omnes em̄ viuunt ei· quā uis em̄ exanimes ſint· viuunt tn̄ apud deum in ſpe reſurgendi· ¶ Be· Vel h̄ dicit ut cū ꝓbauerit aīas ꝑmanere p9 mortem· qd̄ ſaducei negabant cōſe quens introduceret ⁊ corpoꝝ reſurrectio que cum aīabus bona mala ve geſſerūt· Eſt aūt vera vita· qua iuſti deo viuūt etiam qn̄ corpore moriunt̄· Ad ꝯparandam aūt reſurrectionis v̄itatem· iuſto maife ſtioribꝫ exemplis ex ꝓphetis vti valuit· ſed ſaducei quinq̄ tm̄ libros moyſi recipiebant ꝓphetaꝝ vatici nia reſpuentes· ¶ Criſ· Sicut aūt ſancti cōmunem orbis dn̄m ſibi appropriant nō derogātes ei9 dn̄io ſꝫ ꝓprium affectum pandentes· ſm̄ morē amantiū q̄ nō patiunt̄ cū multis diligere· ſꝫ volunt ꝑpriā ⁊ ſpe cialem quandā dilectionē exp̄mere Sic ⁊ de9 ſpecia liter ſe hoꝝ deum dicebat· nō coartando ſuū dn̄m· ſꝫ ampliando· Nō em̄ ſic multitudo ſubditoꝝ ſicē vir tus amfulmaū pandit eius dn̄im vnde non ſic gau det dici de9 celi ⁊ terre ſic cū dr̄· De9 abraham· de9 iſaac ⁊ de9 iacob· Et apud mortales ḡdem a domis denoiantur famuli· Dicim9 em̄ villicus talis ducis· Econtrario aūt deus dicit̄ abrahe· ¶ Theo· Confu tatis aūt ſaduceis fauent ibi ſcribe tanq̄ ſaduceoꝝ oppoſiti· Vnde ſeqtur· Reſpōdentes aūt ḡdam ſcri barum dixerunt· mgr̄ benedixiſti ¶ Beda· Et q̄a in ſermonibꝫ cōfutati ſunt vltra nō interogant· vn̄ ſequit̄· Et ampli9 non audebant eū quicq̄ īterroga re· Sed cōprehenſū romane tradunt poteſtati· Ex quo intelligim9 venena inuidie poſſe q̄d ē ſuperari· ſed difficile conquieſcere·

¶ Dixit autem ad illos· Quomō dicunt xp̄m filium dauid eſſe Et ipſe dauid dicit i libro pſalmoꝝ Dixit domin9 domino meo ſede a dextris meis· donec ponam inimicos tuos ſcabellū pedum tuoꝝ· dauid ergo do minū eū vocat ⁊ quomō filius ei9 eſt?

¶ Theo· Quāuis domin9 ad paſſionē erat itur9 in breui p̄dicat ꝓpriam deitatē· nec hoc tn̄ i caute aut arroganter· ſꝫ modeſte querit· vnde dr̄· Dixit at̄ ad illos Quomō dicunt xp̄m filiuꝫ dauid eſſe· ¶ Amb Non reprehendunt̄ hoc loco quia dauid filium confi tentur· q̄a ⁊ cecus ille dauid filium ꝯfitendo meruit ſanitatem ⁊ pueri dicētes· Oſanna filio dauid· pre celſe predicacōis gl̄iaꝫ deo deferebant· ſꝫ reprehen duntur quia non credunt filiū dei· Vnde ſubdit· Et ip̄e dauid dicit in libro pſalmorum· Dixit dn̄s dn̄o meo Et pr̄ dn̄s ⁊ fili9 domin9 ſꝫ non duo domini· ſꝫ vn9 eſt dn̄s· quia pater in filio ⁊ fili9 in p̄re Ip̄e ad dexteram p̄ris ſedet q̄a patri cōſors nulli ſcđus eſt· Sequit̄ em̄· Sede a dextris meis nec p̄fertur q̄ ad dexterā ſꝫ ⁊ nec iniuriam patit̄ q̄ admittit̄ grad9 nō querit̄ dignitatis vbi pleitudo eſt diuinitatis ¶ Au de ſimbolo Seſſione aūt iſta nō accipiam9 humanis mēbris poſitū tanq̄ pr̄ ſedet i ſiniſtra ⁊ fili9 ſederat ad dexteram ſꝫ ip̄am dexterā intelligimus ꝑtatem quā accepit ille homo ſuſcept9 a deo vt veniat iudicat9 qui p̄mo venerat iudicand9 ¶ Ciril· Vt q̄ ſedet ad dexteram p̄ris ſupnā ei9 gl̄iaꝫ probat Nā quoꝝ eſt thron9 equalis ⁊ maieſtas Seſſio vō i deo ſignificat regnum ⁊ oīm ꝑtatē Sedet ergo a dextris dei p̄ris q̄a v̄bū ex paterna ſubſtancia a ꝓdiēs factū caro diui nam nō exuit dignitatem· ¶ Theo· Manifeſtat ergo q̄ aduſari9 p̄ris nō ē ſꝫ ſecū ꝯcordat cū pr̄ repug net aduerſarijs eius Sequit̄ em̄· donec ponaꝫ inimi cos tuos ſcabellum pedum tuorum ¶ Ambroſi9· q9 ⁊ deum xp̄m ⁊ hominem eſſe credam9 cui a patre ſubijciuntur inimici· nō per infirmitatem poteſtatis ſue ſed ꝑ vnitatem nature quia in altero alter opat̄ nam ⁊ fili9 ſubijcit inimicos patri quia patrem cla rificat ſup terram· ¶ Theo· Quenit ergo ip̄e ⁊ mo ta dubitatione ſinit illos colligere quid ſeqtur· Vnđ ſubdit Dauid ergo dn̄m illū vocat· ⁊ q̄o filius eſt eius ¶ Criſ· Dauid ḡdem pater eſt xp̄i ⁊ ſeruus hoc ḡdem ſecundum carnē illud ſecundum ſpiritum ¶ Ciril· Et nos ergo nouis phariſeis qui nec veꝝ dei filium· neq̄ deum eſſe fatentur natum ex ſacra virgine· Sed diuidunt vnum filiū in duos talem obijciemus queſtionē quo pacto fili9 dauid domin9 ei9 eſt· Et non humano dominio ſꝫ diuino·

¶ Audiente aūt omni populo dixit diſci pulis ſuis. Attendite a ſcribis qui volunt ambulare in ſtolis. ⁊ amant ſalutationes i foro. ⁊ primas cathedras in ſinagogis. ⁊ p̄mos diſcubitus in conuiuijs. qui deuorāt domus viduarum ſimulantes longam ora tionem. Hi accipient maiorem damnatōeꝫ ¶ Criſ· Nihil aūt ē fortı9 q̄ ex ꝓhetijs diſputare Hoc em̄ ē ⁊ ipſis reb9 validi9· Nā xp̄o faciēte mi racula contradicebant multociens cum vero allega uit ꝓphetiam tacuerunt quia nō habebant quid dice rent· His autem tacentibꝫ cōtra eos inuehitur· vn̄ dicitur· Audiente autem omī populo dixit diſcipu lis ſuis· ¶ Theoph· Quia enim eos orbis doctores mittebat merito monet· non eſſe eis imitandā pha riſeorum ambitionem Vnde ſequit̄· Attendite a ſcri bis qui volunt ambulare in ſtolis· ¶ Beda Ip eſt cultioribus veſtimentis induti ad publicū procede re· In quo inter cetera dñes peccaſſe diſcribitur· ¶ Ciril· Paſſiones autem erant ſcribarum· amor glorie inanis ⁊ lucri· vt igitur tam peſſima crimina euitarent diſcipuli cōmonet eos ſubdens· Et amāt ſalutaciones in foro· ¶ Theoph· Quod eſt a blandi entibus venantium opinionem fame Vt agunt hoc cauſa congregande pecunie Sequitur Et primas cathedras in ſinagogis· ⁊ p̄mos diſcubitus in cōui uijs· ¶ Beda Non p̄mos ſedere vel diſcumbere vetat eos quibus hoc officij ordine competit ſed eos qui h̄c indebite amant· docet eſſe cauendos· animum vel gradum redarguens· q̄uis ⁊ hec culpa non ca reat ſi idem i foro ſinibus velint intereſſe qui in ſina goga magiſtri deſiderant appellari· Duplici autem

Duplicı aūt ratione a uanitate glorie cupidis attendere iubemur. ne vel eorum ſimulatione ducamur eſti mantes bona eſſe que faciunt. Vel emulacione iſtam mentur fruſtra gaudentes ī bonis laudari que ſimulant. Non ſolum aūt laudes ab hominibus. ſed et pecunias querūt. Sequit̄ n. Qui deuorāt domos viduarū ſimulantes longā oratione. Iuſtos eñ et magni meriti apud deum ſe ſimulātes ab īfirmis et peccatorum ſuorū ꝯſciencia turbatis quaſi patroni pro eis iudicio futuri. pecunias accipere non dubitāt. ¶ Cris. Ingurgitantes etiam ſe viduarum paupertatem atterunt non qualitercūqꝫ cōmedentes. ſed deuorantes et ad prauitatem oratione ventres qd̄ grauiori pena fa cinoroſos. Vnd̄ ſequit̄. Hi accipient maiorē damnationē. ¶ Theo. Quia nōſolum mala faciunt. ſꝫ orationes prendunt. et uirtutem faciunt prauitatis excuſationem. Viduas etiā depaupant quarum oportebat miſereri. dum ob ſui pñtiam eas cogunt exponere. ¶ Beda. Vel quia laudes ab hoīb9 et pecunias querunt. maiori damnatione plectunt̄

Ca. xxi.

Reſpiciens autem vidit. eos qui mittebant munera ſua in gazophilatium diuites. Vidit autē et quādam viduaꝫ paupculam mittentem era minuta duo. Et dixit. Verē dico vobis. qa vidua hec paup pluſq̄ oēs miſit. Nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt ī munera dei. hec aūt ex eo quod deeſt illi omnem victum ſuum quē hūit miſit.

¶ Cirilꝰ. Poſtq̄ dn̄s redarguit ſcribaꝝ auariciā qui domos viduaꝝ deuorabant. cōmendat uidue elemoſinam. vnd̄ dr̄. Reſpiciēs aūt vidit eos qui mittebāt munera ſua ī gazophilatiū diuites. ¶ Beda. Quia ſermone greco philaxe ſeruare dicit̄ et gaza lingua perſica diuicie vocant̄. gazophilaciū locus appellari ſolet quo diuicie ſeruāt̄. Erat aūt arca foramen hñs deſup poſita iuxta altare ad dexterā ingredientib9 domū dn̄i. In quā mittebant ſacerdotes q̄ cuſtodiebāt hoſtia omnē pecuniā que deferebat̄ ad templū dn̄i. Dominus aūt ſicut opantes ī domo ſua diſcutit. ita et dona ferētes reſpicit. et quē dignū uiderit laudat quē reprobū damnat. vnde ſequit̄. Vidit aūt et quādam viduā paupculam mittentem era minuta duo. ¶ Cirilꝰ. Duos obolos offerebat quos cuꝫ ſudoribus ad diurnum victum acquiſierat. Vel que quotidie p aliena poſcit ſuffragia deo donat oſtendens et ſuam paupertatem fructiferā. vincit igit̄ alios et iuſta cenſura coronat̄ a deo. vnd̄ ſequit̄. Et ait illis. Vere dico vobis. quia uidua hec paup pluſq̄ omnes miſit. ¶ Beda. Acceptabile eñ ē deo quicq̄d bono aīo obtulerimus. qui cor et non ſubſtanciā penſat. nec perpendit quātum ī eius ſacrificio. ſꝫ ex quāto proferatur. vnd̄ ſequit̄. Nā oēs hi ex abundāti ſibi miſere munera dei. hec aūt ex eo qd̄ illi deeſt. omnē victū ſuū quē habuit. miſit. ¶ Criſ. Non eñ paucitatem oblationis ſꝫ copiā affectus intuitus ē deus. Non ē elemoſina ex pluribꝰ pauca impendere. ſꝫ illud uidue que totaꝫ ſui euacuauit ſubſtanciā. Qd̄ ſi nequis tantum offerre ſicut et vidua. offer ſaltem totum ſupfluum.

¶ Beda. Myſtice aūt diuites qui in gazophilatium munera mittebāt. ſignificant iudeos de iuſticia legis elatos. uidua paup eccleſie ſimplicitatem que paupcula vocat̄. quia vel ſupbie ſpiritum vel peccata tāq̄ mundi diuitias abiecit. Vidua vo quia vir eius pro ea mortem ptulit. Hec in gazophilatiū duo era minuta mittit. quia ī conſpectu dei apud quē noſtri operis oblationes ꝯſeruant̄. munera ſua defert. ſiue dilectionē dei et proximi. ſiue fidei et orationis. que cunctis ſupboꝝ iudeoꝝ opibus preſtant. Exabundātibꝰ eñ ī munera dei immittūt iudei. quia de iuſticia ſua pſumūt. eccleſia aūt omnē victum ſuū mittit. quia omne qd̄ viuit. dei eſſe muneris intelligit. ¶ Theo. Vel vidua poteſt intelligi quelibet aīa orbata quaſi primo viro priſtīa lege. et non digna copule verbi dei que loco arre offert deo fidem et ꝯſciēciā bonaꝫ et plus videtur offerre diuitib9 ī ſermone et ſupfluētibus moralib9 gentilium uirtutib9.

¶ Et quibuſdā dicentibus de templo ꝙ lapidibus bonis et donis exornatuꝫ eēt. dixit hec que videtis venient dies in quibus n̄ relinquetur lapis ſuper lapidem qui nō deſtruatur. Interrogauerunt aūt illum dicētes. Preceptor quādo hec erunt. Et quod ſignum cum fieri incipient. qui dixit. Videte ne ſeducamini. Multi enim venient in noīe meo dicentes quia ego ſum et tempus appropinquabit. Nolite ergo ire poſt illos.

¶ Euſeb. Qd̄ ſpectāda forent que ꝑnebant ad tēpli ſtructuram manifeſtant hiſtorie et hucuſqꝫ q̄daꝫ cōſeruant̄ reliquie. quib9 ꝑpꝑunt̄. que dudum erāt fabricaꝝ veſtigia. Sed dn̄s mirantib9 tēpli fabricas promulgauit ꝙ ī eo lapis ſup lapidem nō maneret. Dicit̄ eñ. Et quibuſdam dicentib9 de templo ꝙ lapidibus bonis et donis exornatū eſſet. dixit. Hec que uidetis. venient dies. In quib9 non relinquet̄ lapis ſup lapidem. qui non deſtruat̄. Decebat eñ locum illum ꝓpter cultorum audaciā omnimodā deſolationē pati. ¶ Beda. Diuina etiam diſpenſatio ꝓcurauit ut ciuitas ipa et templum ſubuerteret̄. ne quis forte adhuc paruulus ī fide videns illa cōſiſtaret. dū ſacrificioꝝ ritum attonitus ſtuperet. raꝑetur inuitu.

¶ Ambro. Verum igit̄ dictū eſt de templo manufacto ꝙ eſſet ſubuertendū. Nihil eñ ē manufactū qd̄ nō aut vetuſtas conficiat. aut vis ſubruat. aut ignis exurat. tamē eſt et aliud templū. ſcꝫ ſinagoga. cui9 ſtructura vetus eccleſia ſurgente diſſoluit̄. Eſt etiā templū ī vnoquoqꝫ qd̄ deficiēte fide labit̄. et maxime ſi q̄s falſo xp̄i nomē obtendat. q̄ interiorē expugnet affectū. ¶ Ciril. Nequaq̄ aūt diſcipuli aduerterāt vim dictoꝝ. ſed arbitrabant̄ de conſūmatione ſeculi dictum eſſe. et ideo querebant quo tempore deberent accidere. vnd̄ ſequit̄. Interrogauerūt aūt illū dicētes. Preceptor qñ hec erunt. et qd̄ ſignum cum fieri incipient. ¶ Ambro. Matheus terciam interrogatō

addidit vt ⁊ templi tp̄a deſtruendi· ⁊ ſignum aduē
tus ⁊ conſūmatio ſeculi a diſcipulis quereret̄ Ine
rogatus aūt dn̄s qn̄ templi futura eſſet deſtructio
⁊ qd̄ ſignum eſſet eius aduētus De ſignis docet de
tempore non curat intimādum· Seqt̄ em̄ Qui dixit
videte ne ſeducamini ¶ Atha· Cū em̄ ſint nobis a deo
chariſmata ⁊ dogmata que ſunt ſup hoīem tradita
ſcilicet celeſtis conuerſatiōis forma· virtus contra
demones· ⁊ adoptio ⁊ notitia p̄ris ⁊ verbi ⁊ ſpirit⁹
ſancti donū· Aduerſarius noſter diabol⁹ circuit· que
rens nob̄ ſubripe īſita ſemīa verbi Dn̄s ergo tāq̄
ſua precioſa dona ī nobis ſua documenta cōcludens
monet· ne ſeducamur· Magnum aūt qddam donum
tribuit nobis dei verbuꝫ vt nō ſolum ex apparentib⁹
nō decipiamur· ſed etiā ſiqua latentia ſint· diiudicem⁹
per ſpūs grām Cum em̄ ſit odioſus diabolus inuen
toꝝ malicie· hoc qd̄ ipē ē occultat Nomē vero cun
ctis cupitum ſimulat callide· puta ſiquis ſubijcere ſi
bi uolens filios alienos parentib⁹ abſentib⁹ fingat eo
rum vultus· ⁊ filios deſiderantes ſeducat· Ergo in
vnaqueq̄ hereſum diabolus figuratus dicit· Ego
ſum xp̄s ⁊ apud me veritas ē· Vn̄ ſequit̄· Multi
em̄ venīet ī noīe meo dicentes· quia ego ſum ⁊ tē
pus appropinquabit ¶ Cirl· Ante ſuū em̄ deſceſum
de celo p̄uenient aliqui quibus acqeſcere nō oportet
Voluit em̄ vnigenitū v̄bum dei cū venit vt mūdū
ſaluaret latere ut crucem ſuſtiñeret pro nobis Sed
ſecundus eius aduentus nō erit clanculo vt ante· ſꝫ
terribilis ⁊ manifeſtus· deſcendet em̄ ī gl̄ia dei p̄ris
miſtrātib⁹ angelis ut mundū in iuſticia iudicet· vn̄
cōcludit· Nolite ergo ire poſt illos ¶ Titus· vt for
ſitan nō dicat pſeudo xp̄s an̄ cōſūmationē venientes·
ſꝫ eos q̄ fuere tempore ap̄loꝝ ¶ Beda· multi em̄ im
minēte iheroſolimoꝝ excidio principes extitere qui
ſe dicerēt eſſe xp̄os· tempuſq̄ libertatis appropīqre
Multi etiā ī eccl̄ia hereſiarche diem dn̄i inſtare pre
dicarunt· quos ap̄lus ad theſſal damnat· multi etiā
ī noīe xp̄i venere antexp̄i· quoꝝ primus ē ſimō ma
gnus cui dicebāt· hic ē virtus dei que vocat̄ magna

¶ Cū aūt audieritis p̄lia ⁊ ſeditiōes nolite
terreri. oportꝫ p̄mū hec fieri ſꝫ nōdū ſtati fi
nis. tūc dicebat ill̄ Surget gēs ꝯ gētem ⁊
regnū aduſus regnū ⁊ terremotus magni
erūt p loca et peſtilētie ⁊ fames terroreſq̄
de celo ⁊ ſigna magna erunt.

¶ Grego· ī omel· Pentura mundi precurrētia ma
la denunciat dn̄s· vt eo minus pturbent venientia·
q̄ fuerint p̄ſcita Mi⁹ em̄ iacula feriūt q̄ p̄uidet̄ Vn̄
dicit Cū aūt audi· prelia ⁊ ſedi· nolite terreri bella
ad hoſtes ptinent· ſeditiones ad ciues· vt ergo nos
indicet exterius interiuſq̄ turbari· aliud nos fateē
ab hoſtibus· aliud a fratrib⁹ perpeti· ¶ Amb· verbo
rum aūt celeſtium nulli magis q̄ nos teſtes ſumus·
quos mundi finis inuenit quāta prelia ⁊ quas opini
ones accepimus p̄lioꝝ ¶ Gre· ī omel· Sed his ma
lis p̄uenientib⁹ q̄a nō ſtatim finis ſequat̄· adiungit·
Oportet hec primū fieri· ⁊c· Vltia· n· tribulatio mul
tis tribulationib⁹ p̄uenit̄· q̄a multa debent mala p̄cur
rere· vt malū valeant ſine fine nūciare· vn̄ ſequit̄

tūc dice· ill̄· Sur· gens ꝯ gen· ⁊ re· aduer· re· Quia
neceſſe ē ut alia ex celo· alia ex terra· alia ab elemen
tis· alia ab hoīb⁹ patiamur· hic ergo ſignat̄ pturba⁹
hoīm Sequit̄ Et terre· magni erūt p loca· ecce re
ſpectus ire deſup ¶ Cris· Terremotus em̄ q̄nq̄ ire
ſignum ē ſicut q̄n q̄ crucifixus ē dn̄s· mota ē ter
ra Qn̄q̄ vō prouiſionis īdiciū· ſicut orantib⁹ ap̄lis
cōmotus ē locus ī quo erāt congregati Sequit̄ Et
peſtilentie ¶ Greg· ī omel· Ecce iniq̄tates corporū
⁊ fames ecce ſterelitas terre· terroreſq̄ de celo ⁊ ſi
gna magna erunt· ecce inequalitas aeris· qd̄ ad eas
tempeſtates referendū ē· que nequaq̄ ordīne tempo
rum fiūt Que em̄ ordinate veniūt ſigna non ſunt·
Omnia aūt que ad vſū vite accepim⁹ ad vſū queri
mus culpe Sed cūcta que ad vſum prauitatis īfle
ximus· ad vſū nobis vertūt vltiōis ¶ Amb· Occaſū
ergo ſeculi p̄cedūt quedā egritudines mūdi· ſ· fames
peſtilentia ⁊ pſecutio· ¶ Theo· quidā aūt hec nō ſo
lum ī cōſūmatione futa ſꝫ ⁊ tp̄e captiuitatis iheruſalē
fuiſſe impleta voluerūt Auctore nāq̄ pacis pempto
merito ī eis ſeditiones ⁊ bella locū habuerūt Ex bel
lis aūt peſtis ⁊ fames cōſeqt̄· hec q̄dem aere cadaue
ribus īfecto illis incutis manētib⁹ ariis· Sed ⁊ ioſe
phus intolerabiles erūnas euenīſſe recitat pter fa
mē ⁊ tempore claudij ceſaris fames inualuit vt ī act
bus legitur ⁊ plurima terribilia contigerūt captio
nem iheruſalem indicātia vt ioſephus narrat ¶ Cris
Vidit aūt q̄ nō ſtatim finis ciuitatis eueniet· ut ſcili
cet iheroſolima capiat̄· ſꝫ poſt p̄lia multa ¶ Beda Ad
monent̄ etiā ap̄li ne terreant̄ his precurrentib⁹· ne
iheroſulimā iudeāq̄ deſerāt· Poteſt aūt regnum cō
tra regnū ⁊ peſtilentia eoꝝ quoꝝ ſmo ſerpit vt cā
cer· ⁊ fames audiendi verbi dei ⁊ cōmotio· vniuerſe
terre· ⁊ a vera fide ſeparatio etiā ī hereticis intelligi q̄
contra ſemuicē dimicātes eccleſie victoriā faciunt·
¶ Amb· Sūt aūt ⁊ alia bella q̄ vir ſuſtinet xp̄ianus
diuerſaꝝ q̄ p̄lia cupiditatū ſtudioꝝq̄ ꝯflict⁹· multo
q̄ grauiores ſūt domeſtici hoſtes q̄ extranei·

¶ Sꝫ an̄ hec oīa inicīet vobis man⁹ ſuas ⁊
pſequēt̄· tradentes ī ſinagogas et cuſtodi
as trahētes ad reges et p̄ſides pter nom̄
meū· otiget aūt vobis ī teſtiomū Ponite er
go ī cordib⁹ v̄ris n̄ p̄meditari quēadmoduꝫ
rn̄deatis Ego em̄ dabo vobis os et ſapiam
cui nō poterūt reſiſtere et ꝯdicere oēs adu
ſarij v̄ri Trademi aūt a parentib⁹ ⁊ f̄rib⁹ et
cognatis et amicis et morte afficiēt ex vo
bis et eritis odio oīb⁹ pter nomē meū Et
capillus de capite v̄ro nō pibit In patien
tia v̄ra poſſidebitis aīas v̄ras.

¶ Greg· ī omel· q̄a cūcta q̄ p̄dicta ſūt nō de iuſticia
ferientis ſūt ſꝫ de merito mūdi patiētis facta paruo
hoīm p̄nūciant̄· cū dr̄ Sꝫ an̄ hec oīa inici· vob̄ ma·
ſuas· ⁊ pſe· tradē· ī ſina· ⁊ cuſto· tra· ad reges ⁊ p̄ſi·
pp̄ nomē meū· Ac ſi dicat· Prius corda hominum
⁊ poſt elementa turbabuntur· vt cum rerum ordo
confunditur Ex qua tribulatione veniat demōſtret̄

Nam quis finis mundi ex ipſo ſuo ordine pendeat
ꝑurſiones tamen quoſ qȝ inueniens qȝ digne ruinis
ſuis opprimant̄ innoteſcit ¶ Cirill. Vel hoc dicit
quia preuſqȝ a romanis Iheruſalē capereſ paſſi per
ſecutiones a iudeis diſcipuli icarcerati ſunt ⁊ p̄ſitati
ꝑ pontifices. miſſus eſt paulus romā ad ceſarem aſti
tiꝯ feſto ⁊ agrippe ſequit̄. Continget aūt vobis i
teſtimoniū ¶ Gre. in martinū id ē i martirij gloriā
¶ Greg. in bo. Vel in teſtimoniū videlicet eorū q̄
vos ꝑſequendo mortes i ferunt aut videndo nō imi
tant̄ vt nō pueriſ ſine excuſatione pereat Vnde electi
exemplū capiunt vt viuant. ſed auditis tot terrori
bꝰ turbari poterāt auditorū corda. Vñ ad eorū cōſo
lacionem ſubdit̄ Ponite ergo i cordibus veſtris nō
premeditari quēadmodū reſpondeatis ¶ Theo. Quia
enim idiote erant igitur hoc eis dominus dicit ne con
turbarent̄ reddituri ſapientibus rationem Et cau
ſam ſubdit Ego enī dabo vobis os ⁊ ſapienciā cui nō
poterunt reſiſtere ⁊ ꝯtradicere omnes aduerſarij veſtri
Quaſi diceret a me ſorciemini facundiā ⁊ ſapienciā
et vt nec oēs aduerſarij vr̄i ſi in vnū conueniant
poſſint valeāt vobis nec i ſapia .i. īui theorematū nec
i eloquēcia ⁊ ſmōis lepore Sepe enī multi ſapiāt q̄dē
ſz tamē ſed cū ſint ꝓuocabiles adturbacionē co
rum confundunt cū tempus fuerit ꝓponendi. nō aūt
tales fuerunt apoſtoli ſed vtrumqȝ graciosi fuerūt
¶ Greg. in bo. Ac ſi dñs ſuis dicat nolite terreri vos
ad certamē accedītis ego prelior vos verba editis ſz
ego ſum qui loquor ¶ Ambro. Alibi aūt criſtus i di
ſcipulis. alibi pater alibi ſpūs loquit̄ pr̄is nō diſcordāt
ſz ſibi congruūt quod vnus loquit̄ tres loquūtur quia
vna ē voꝝ trinitatis ¶ Theo. Nis aūt dictis ⁊ ꝓpul
ſo imperiae timore ſubdit ⁊ aliud quoddā neceſſariū
quod eorū animos poterat cōmouere ne ſubito irru
ens eos turbaret Sequitur enī Trademini aūt a paren
tibus ⁊ fratribus ⁊ cognatis ⁊ morte afficiēt ex vo
bis ¶ Gre. In bō. Plus in nobis ea tormēta ſeui
unt que ab illis patimur de quorum mentibus preſumeba
mus quia cū damno corporis mala nos cruciāt amiſ
ſe caritatis ¶ Gre. in. Conſideremus autē ſtatū qui
tunc temporis erat omnibus ſuſpectis admiuicē diui
debantur cognationes inuicem diſgregate ꝑ cultus
Et filius gentilis ꝓditor fiebat parentū fidelium ⁊ i fili
um qui crediderat pater infidelitate obſtinatus accu
ſator fiebat omnis etas erat expoſita ꝑſequentibus fi
dem Nec mulieribus ſuccurrebat natalis ſexꝰ fra
gilitas ¶ Theo. His aūt dictis ⁊ de odio ſubiungit
quod ab oibus patientur Sequit̄ enī Et eritis odio
omnibus ꝓpter nomē meū ¶ Gre. in bō. Sed quia du
ra ſunt que predicuntur de afflictione mortis. ꝓtinꝰ
ſolatio ſubdit̄ de gaudio reſurrectionis cū dicit̄. Et
capillus de capite vr̄o nō peribit Quaſi diceret mar
tiribus ſuis cur timetis ne pereat quod inciſum dolet
Quando ⁊ illud i vobis perire non pt̄. qđ inciſū non
dolet ¶ Beda Vel aliter Capillus de capite diſcipu
lorum domini non peribit quia non ſolum fortia facta vt
dicta ſanctorum ſed ⁊ tenuiſſima cogitacō digna merce
de donabit̄ ¶ Gre. v. moraliū Qui autem pacientiā
in aduerſis tenet inde contra aduerſa oīa fortis efficit̄
vnde ſibi ⁊ ſeipm̄ vincendo dominat̄ Vñ ſequit̄. In

patientia veſtra poſſidebitis animas vr̄as. Quid enī
eſt animas poſſidere. niſi perfecte i oībus viuere cūc
tiſqȝ mentis motibus quaſi ex arce virtutis dominariꝰ.
¶ Gre. in bō. Per pacientiā igit̄ aīas noſtras poſ
ſidemus quia dum nobiſmetipſis dominari diſcimus
hoc ipm̄ incipimus poſſidere qđ ſumus Idcirco aūt
poſſeſſio aīe in virtute paciencie ponit̄. quia radix
oīum cuſtoſqȝ virtutū paciencia ē Paciencia vero ē
aliena mala equanimit̄ perpeti contra eum quoqȝ qui
mala irrogat nullo dolore morderi.

¶ Cum aūt videritis circūdari ab exerci
tu Iheruſalem tūc ſcitote quia appropinq̄
uit deſolatio eius Tunc qui in iudea ſunt fu
giant in montes ⁊ qui i medio eius ſūt diſ
cedant. ⁊ qui in regionibꝫ non intrent in eā
quia dies vlcionis hy ſūt. vt impleant̄ oīa
que ſcripta ſunt. Ve autem p̄gnantibus ⁊
nutrientibus in illis diebus Erit enim preſ
ſura magna ſuper terrā ⁊ ira populo huic
⁊ cadent in ore gladij ⁊ captiui ducentur i
omnes gētes Et iheruſalem calcabit̄ agē
tibus donec ipleantur tempora nacionū.

¶ Beda Hactenꝰ ea que per. xl. annos nec dū fine
aduenīēte futura erāt dicta ſunt. hinc ipē finis deſo
lationis que a romano exercitu facta ē dñi vbis ex
ponit̄ cum dicitur Cū autem videritis circūdari ab
exercitu irl̄m tūc ſcitote. quia appropinquit deſolacō eiꝰ
¶ Euſebi. Deſolacōꝫ ieruſalē vocat non amplius eā
a ſuis nec ſm ritū legalē oſtiitu ita qȝ nullꝰ expectet
poſtfutā obſidionē ⁊ deſolacōꝫ aliā inouacōꝫ fieri ſicut
accidit tempore regis perſarum ⁊ illuſtris Antiochi
⁊ iterū tempore pompeij ¶ Au. ad heſitiū Hec aūt
domini verba ideo lucas hoc loco cōmemorauit. vt
oſtendat tunc factā fuiſſe abominacionē deſolationis
que a daniele predicta eſt de qua Matheus ⁊ Mar
cus locuti ſūt quādo expugnata ē irl̄m ¶ Amb. Iu
dei enī putauerūt abhominationē deſolationis tūc factā eo qȝ
capꝰ porci i tēplo iecerūt illudentes romāi iudaice ri
tū obſeruātes ¶ Euſe Dñs aūt futurā i ciuitate pre
uidens famem monebat diſcipulos ne in futura ob
ſidione i ciuitatem cōfugerent tamqȝ ad locum tu
tum ⁊ a dō protectum ſed magis inde diſcederēt ⁊
ad montes confugerēt. vnde ſequitur. Tunc qui in
iudea ſunt fugiant in montes ¶ Beda. Eccleſiaſtica
narrat hyſtoria cunctos qui i iudea erant xp̄ianos
imminente iheroſolimorū excidio communitos a dño
loco diſceſſiſſe ⁊ transiordanē habitaſſe in ciuitate
quadam pella nomine donec deſolatio iudee conplere
tur. ¶ Au. ad he. pro hoc aūt mathꝰ ⁊ marcꝰ dix
erunt. Et q̄ ſupra tectū eſt non deſcendat i domum
addidit aūt nec introeat vt tollat aliquid de domo ꝓ
quo lucas ſubdit ⁊ qui in medio eius ſunt diſcedāt
¶ Beda. Sed quō ab exercitu ciuitate iā circūdata
qui in medio eius ſūt diſcedent niſi forte qđ p̄mi
ſit tunc non ad ipſum tēpus obſidionis referat̄ ſed
ad ꝓximū ante obſidionē tempus. cū ſe p̄mū miles
romanꝰ ꝑ galilee vꝫ ſamarie fines cepiſſꝫ diffūdere

¶ Aug. ad heſicium Pro eo autem q̄ matheꝰ ⁊ mar
cus poſuerunt Et qui in agro erit non reuertatur
retro tollere veſtimentum ſuū. apertius iſte ſubdit
Et qui ī regionibus nō intrent in eam. quia dies vl
tionis hi ſunt. vt impleantur omnia que ſcripta ſūt
¶ Beda. Dies aūt vltionis hi ſunt dies videlicet do
minici ſanguinis vltionē petentes ¶ Aug ad heſiciū
Deinde ſimiliter lucas ꝓſequit̄ ſicut ⁊ alij duo. veh
aūt pregnātibꝰ ⁊ nutriētibꝰ ī illis diebꝰ Et ſic ergo
lucas patefecit. qḋ poterat eſſe incertum ſcilicet id
qḋ dictum ē de abominatione deſolatiōis nō ad ſeculi
finē. ſ; ad expugnationē iheruſalē ptinere ¶ Beda.
Dicit ergo Veh pregnātibꝰ pñte captiuitate ⁊ nu
trientibus. ſiue mānantibꝰ ut quidā interpretat̄ qua
rum vel vteri vel manus filioꝝ ſarcina pregrauate
fuge neceſſitatem nō minimū impediūt ¶ Theoph.
Quidā vero dicūt dn̄m p hoc ſignificare filioꝝ eſū
quē ⁊ ioſephus narrat ¶ Cri̇ſ. Deinde ꝓdictoꝝ aſſi
gnat cauſam dicēs Erit em̄ preſſura magna ſuper
terram. ⁊ ira populo huic. Talia em̄ mala eos occu
pauerunt vt nulla deinceps erumna poſſit eoꝝ cala
mitatibꝰ adequari. ut ioſephus narrauit ¶ Euſebiꝰ.
Qualiter ſcȝ aduenientibꝰ romāis ⁊ urbem capienti
bus mīte caterue iudaici populi ī ore gladij periere
Vnḋ ſequit̄ Et cadent ī ore gladij Sed ⁊ plures ne
cati ſūt fame Hec vero accidebāt primo quidem ſub
tito ⁊ veſpaſiano Poſt hos autem tempore adriani
principis romanorum quādo natale ſolum iudeis in
acceſſibile eſt factum. Vnde ſequitur Et captiui du
centur ī omnes gentes. totum em̄ orbem iudei reple
uerunt. ⁊ vſq; ad fines terre peruenerunt. ⁊ cum
eoꝝ terra ab alienigenis habitetur. ſolis ipſis ē inac
ceſſibilis facta. Vnḋ ſequit̄ Et iheruſalem calcabit̄
a gentibus. donec impleantur tempora nationum.
¶ Beda. Que ſcȝ apoſtolus cōmemorat. dicens. ce
citas ex parte facta eſt in iſrael. ⁊ ſic omnis iſrael ſal
uus fiet Qui cum promiſſa ſalute fuerit potiꝰ ad
patrium ſolum rediturus non temere ſperatur.
¶ Ambroſ. Myſtice autem abominatio deſolationis
aduentus antichriſti eſt. eo q̄ ſacrilegijs ī fauſtis mē
tium interiora contaminet. ſedens iuxta hiſtoriam ī
templo ut ſibi vendicet diuine ſolium poteſtatis. iu
xta autem interpretationem ſpiritalem pulcre indu
citur. eo q̄ in affectibus ſingulorum veſtigium perfi
die ſue confirmare deſideret. ⁊ ſcripturis diſputans
eſſe ſe chriſtum tunc appropinquabit deſolatio. quo
niam a vera religione pleriq; lapſi diſtent. tūc erit
domini dies. q̄m ſicut primus aduentus domini fuit
ꝓpter redimenda peccata. ita ⁊ ſecundus erit ꝓpter
reꝓmenda delicta ne plures perfidie errore labātur
Eſt ⁊ alius antixp̄s id eſt diabolus. qui iheruſalem
id eſt animam pacificam obſidere nitatur ſue legis
exercitu Ergo quādo in medio templi eſt diabolus
deſolatio abominatiōis eſt Cū autē vnicuiq; laborāti
chriſti preſentia ſpiritalis illuxerit. tollitur iniquus
ex medio ⁊ incipit regnare iuſticia. Eſt etiam tertiꝰ
antichriſtus vt arrius ⁊ ſabellius ⁊ omnes qui nos
praua intentione ſeducunt Hec autem ſunt pregnā
tes quibus veh dicitur. que ad ruinaꝫ ſue carnis ex
tendunt. ⁊ quibus interiorum greſſus pigreſcat ani
morum ⁊ effete virtutū. fertileſq; viciorum Sed nec ille
pregnātes condemnationis exortes ſunt. que ī bono
rum actuum molimine conſtitute Necdum aliquos
ſuſcepti operis dedere proceſſus. Sunt que dei timo
re concipiunt. ſed non omnes pariunt Sūt em̄ que
abortiuū excludunt verbum anteq̄ pariāt Sūt etiā
que in vtero xp̄m habeant. ſed nondum formauerūt
Ergo que parit iuſticiam xp̄m parit Nos etiā par
uulos noſtros ablactare properemus ne nos quaſi
infectorum parentes aut iudicij dies aut mortis iue
niat Quod ita fiet. ſi omnia dicta iuſticie in corde cu
ſtodias. nec ſenectutis tempus expectes. ſed ī prima
etate ſapientiam ſine corruptela corporis tui cito cō
cipias cito nutrias In fine autem iudea omnis a na
tionibus credituris ſubicietur in ore gladij ſpirita
lis q̄ eſt ſermo bis accutus.

¶ Et erunt ſigna in ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis.
⁊ in terris preſſura gentium pre confuſiōe
ſonitus maris et fluctuum areſcētibus ho
minibus pre timore et expectatione que ſu
peruenient vniuerſo orbi Nam virtutes ce
lorum mouebuntur Et tunc videbunt filiū
hominis venientē in nube cum poteſtate ma
gna ⁊ maieſtate.

¶ Beda Quid impletis nationum temporibus ſeq̄t
ex ordine manifeſtat dicens Et erunt ſigna ī ſole ⁊
luna ⁊ ſtellis ¶ Ambroſ. Que quidem ſigna ſecun
dum matheum euidentius exprimūtur. Tunc ī q̄t
ſol obſcurabitur ⁊ luna non dabit lumē ſuum ⁊ ſtel
le cadent de celo. ¶ Euſe. tunc em̄ cum iteꝝ corrupti
bilis conſummatio agetur ⁊ ſm̄ apoſtolū ſpecies hꝰ
mundi trāſibit. ⁊ nouū ſuccedet ſeculū In quo vice
ſenſibilium luminariū ipſe xp̄s fulgebit quaſi iubar
⁊ rex noui ſeculi. cuius erit tanta numinis virtus ⁊
gloria. vt ſol qui nunc radiat atq; luna ⁊ cetera ſide
ra aduentu maioris luminis occultentur. ¶ Criſ.
Sicut em̄ ī hoc ſeculo luna ⁊ ſidera mox obfuſcāt oꝛ
to ſole Sic ī gl'oſa xp̄i apparitiōe ſol obtenebraſcet ⁊
luna ñ dabꝰ ꝓpriū iubar. ⁊ ſtelle cadēt de celo poꝛe ſpo
liate amictu ut potioris lucꝭ amictu potiant̄ ¶ Euſe.
Que autem euenient orbi poſt luminariū obtenebra
tionem ex quibus fiet anguſtia gentium conſequen
ter exprimit dicens Et in terris preſſura gentium
pre confuſione ſonitus maris ⁊ fluctuum Vbi vid̄
tur docere principium trāſmutationis vniuerſi fu
turum ex defectu ſubſtantie humide. Hac enim pri
ma deuorata vel congelata vt non amplius audiat̄
ſonitus maris nec contingant arenam fluctus eius
cauſa exuberātis ſiccitatis. cetere mundi partes non
amplius obtinentes vaporem ſolitum emiſſū ex ſub
ſtantia humida trāſmutationē patientur Et ſic cū
apparitio ſaluatoris cōfutare debeat ꝓpugnātia deo
ꝓdigia exordiū ſumēt furoris ꝓhemia ex ſiccitatibꝰ
ut nec tempeſtas nec fremitꝰ maris vlteriꝰ audiat̄
Quo facto ſubſequet̄ anguſtia ſupſtitum hominum

Vnde ſequit͛. areſcentibus .i. tabeſcētib hominibus ꝑ
timore ⁊ expectatōe eoꝝ .ſ. que ſuperueniēt vniuerſo
orbi Que aūt tunc ingruāt mundo conſequēter oñ
diſſubdens Nam virtutes celoꝝ mouebuntur.
¶ Theo. Vel aliter. cum alterabitur ſuperioꝛ orbis
et elementa inferioꝛa merito patienẽ iacturā. vnde
ſequit͛ Et in terris preſſura gentiū ꝑ confuſione ſo
nitus maris ⁊ fluctuū. Quando mare terribiliter fre
met ⁊ litus maris agitabit͛ tempeſtate. ita vt ſit po
pulo terre preſſura .i. cōmunis miſeria. ut tabeſcant
timore ⁊ expectatione maloꝝ irruentiū mundo. vnd̄
ſequit͛ Areſcentib hominib pre timoꝛe ⁊ expectatōe
que ſuperuenient vniuerſo oꝛbi ¶ Aug. ad heſicitū.
Sed dicis Confiteri nos pēa nr̄a compellit adeſſe
iam finem dn̄i impleē qd̄ prenunciatum eſt. Nullam
eñ patriā. nullū locum nr̄is temporibus affligi aut
tribulari certum ē Sed ſi iſta mala que nūc patitur
genus humanū certa ſunt indicia iam dn̄m eſſe vē
turum Quid ē qd̄ dicit aplus. Cum dixerint pax
⁊ ſecuritas Videamus ergo ne forte melius intelli
gatur nō eo mō impleri que ꝑdicta ſunt his verbis
ſed tunc potius eſſe ventura qñ ſic erit tribulatio
vniuerſo orbi ut ad eccleſiaȝ pertineat. que vniuerſo
orbe tribulabit͛. nō ad eos qui tribulabunt eam ipſi
eñ ſunt dicturi. pax ⁊ ſecuritas Nūc aūt iſta mala
que pregrauiſſima extremaꝗ credunt͛ vtriꝗ regno xp̄i
⁊ diaboli videmus eſſe cōmunia. pariter quippe
his boni affligunt͛ ⁊ mali Interꝗ tamē mala ad huc
vbiquaꝗ frequētat͛ luxurioſa ꝑuiuia Hoccine ē
areſcere pre timoꝛe an potius madeſcere ꝑ libidine
¶ Theo. Nō ſolū aūt moꝛtales fluctuabūt. cū altera
bitur mundus. ſed etiā angeli ſtupebūt in tam terri
bili mutatiōe vniuerſi Vnd̄ ſequit͛ Nā vtutes
celoꝝ mouebunt͛ ¶ Grego. i omel. Quid eñ virtu
tes celoꝝ niſi angelos dñationes. principatus ⁊ po
teſtates appellat. que i aduentu diſtricti iudicis nr̄is
tunc oculis uiſibiliter aparebunt. ut diſtricte tunc a
nobis exigant hoc qd̄ nos mō inuiſibilis cōditoꝛ eq̄
animiter poꝛtat ¶ Euſe. Cum etiam dei filius ſic ven
turus i gloꝛia ⁊ confutatur⁹ elatam tirānidem filij
peccati miſtrantib angelis celi foꝛes a ſeculo clauſe
pandent͛ vt ſpectēt͛ excelſa ¶ Criſ. Vel uirtutes ce
lor mouebunt͛. quāuis ſibi conſcie nō ſint. videntes
eñ infinitas multitudines condemnari. nō mereptide
habunt illic. ¶ Beda. Vñ ⁊ i iob dicit͛ Colūne celi
contremiſcunt ⁊ pauēt ad nutum eius Quid ergo
faciant tabule. qñ trement columne Quid virgula
deſertis patit͛. cum cedrus paradiſi concutit͛ ¶ Euſeb
vel uirtutes celoꝝ ſunt que preſunt ſenſibilib poti
bus vniuerſi que quidem tunc mouebunt͛. ut pecca
toꝛum ſtatum attingant Abſoluēt͛ eñ in ſeculo nouo
a miniſterio q̄ deo ſeruiūt circa ſenſibilia corpoꝛa ſm
corruptionis ſtatum. ¶ Aug. ad heſi. Sed ne dn̄s
ꝑdiciſſe ſecundo aduentu ſuo ea ꝓ magno ꝑdixiſſe
videat͛ que huic mūdo etiā ante primū eius aduentū
fieri conſueuerant. ⁊ irrideamur ab eis qui plura in
hiſtoria gentiū ⁊ maioꝛa legerūt Hec que dicta ſūt
melius i eccleſia exiſtimo intelligi. Eccleſia eñ ē ſol
⁊ luna ⁊ ſtelle. cui dictum ē pulcra vt luna. electa ut
ſol que tunc nō aparebit. ꝑſecutoꝛibus vltra modū

ſeuientib ¶ Ambro. Plurimi etiā a religione defici
entib clara fides obſcurabit͛ nube ꝑfidie. quia ſol ce
leſtis in fide i ea minuit͛ vel augetur ⁊ ſicut menſtrui
id eſt menſiū defectibus luna vel terre oppoſitu cum
fuerit ex regiōe ſolis vaneſcit Sic ⁊ ſancta ecclia
cum lumini celeſti vicia carnis obſiſtunt Fulgoꝛem
diuini luminis de xp̄i radijs nō poteſt mutuari. Nam
i ꝑſecutionib lucem diuini ſolis plerūꝗ amoꝛ vite
huius excludit Cadūt etiā ſtelle id ē gloꝛia micātes
uiri ſi ꝑſecutionis acerbitas cōualeſcat. que oportet
fieri donec eccleſie plenitudo cumulet͛ Sic eñ ꝓbāt͛
boni. ſic ꝓdāt͛ ifirmi ¶ Aug. ad heſi. Qd̄ aūt dictū ē
Et in terris preſſura gentiū. gentes voluit intelligi
non que i ſemine abrahe benedicent͛. ſed que ad ſini
ſtram ſtabunt ¶ Ambro. Ergo varij animoꝝ eſtus
ita graues erunt Vt delictoꝝ multitudine male con
ſcijs futuri iudicij metu ſacri nobis ros fontis are
ſcat Quēadmodum aūt dn̄i expectatur aduentus.
vt eius preſentia i toto fiat vel hoīs orbe vel mūdi
que fit in ſingulis dum oīb affectib recepis xp̄m.
ſic uirtutes celoꝝ i aduentu dn̄i augmentum gracie
conſequētur. ⁊ plenitudine diuinitatis ꝑmus ſe infū
dente mouebunt͛ Sunt etiā virtutes celoꝝ que enar
rant gloꝛiā dei. que plenioꝛe xp̄i infuſione mouebūt͛
vt videāt xp̄m ¶ Aug. ad heſi. vt vtutes celoꝝ mo
uebūt͛ qn̄ impijs ꝑſequētib q̄dā fideles foꝛtiſſimi tur
babunt͛ Sequit͛ Et tunc videbunt filium hominis.
¶ Theo. Tam fideles q̄ȝ infideles Radiabit eñ am
plius ſole tam ipſe q̄ȝ crux eius. vnde ab oībus co
gnoſcet͛. ¶ Aug⁹. Qd̄ aūt dicit. Venientem in nube
duobus modis accipi poteſt. ſiue i eccleſia ſua tanq̄ȝ
i nube venientem ſicut nūc venire non ceſſat. Sed
ideo tunc cū poteſtate magna ⁊ maieſtate. quia ma
ioꝛ maieſtas ⁊ poteſtas illius aparebit ſanctis quib
magnā virtutem dabit ne tanta perſecutione vincāt͛
ſiue i coꝛpoꝛe ſuo in quo ſedet ad dextris patris. me
rito credendus eſt nonſolum in eodem coꝛpoꝛe veꝝ
etiam in nube venturus. quoniā ſic veiet. ſicut abijt
Nubes autem ſuſcepit eū ab oculis eorum ¶ Criſ.
Semp eñ deus in nube aparet. ſm illud Nubes ⁊
caligo in circuitu eius. Vnde ⁊ filijs hoīs in nubib
veniet. ut deus ⁊ dn̄s. nō latenter. ſed i gloꝛia digna
deo Et ideo ſubdit Cum poteſtate magna ⁊ maieſta
te ¶ Ciril. Intelligendū ē ſimiliter magna Primam
eñ aparitionē proſecutus ē cum infirmitate ⁊ humi
litate noſtra. ſed ſecundam celebrabit cum propria
poteſtate ⁊ magna maieſtate. ¶ Grego. in omelia.
In poteſtate eñ ⁊ maieſtate viſuri ſunt quē i humi
litate poſitum audire noluerunt vt virtutem eius
tanto tunc diſtrictius ſenciant quāto nūc ceruicem
coꝛdis ad eius pacienciā non inclināt.

¶ His aūt fieri incipiētibus. reſpicite ⁊ le
uate capita ueſtra quoniam appropinq̄t r̄
dempcio veſtra Et dixit illis ſimilitudineȝ
Videte ficulneam ⁊ omnes arboꝛes Cū pro
ducunt iam ex ſe fructum ſcitis quoniā ꝓpe
eſt eſtas Ita ⁊ uos cum videritis hec fieri
ſcitote quoniam ꝓpe eſt regnum dei Amen

**dico vobis quoniam non preteribit genera
cio hec donec omnia fiant Celũ ⁊ terra trã
ſibunt verba mea autem non tranſient.**

¶ Gre i omel. Quia premiſſa contra re pbos dicta
ſunt. mox ad electoꝝ conſolationem verba vertũt
Nam ſubdit Dis autem fieri incipientib᷒ reſpicite
⁊ leuate capita vr̃a quoniam appropinqua tredemp
tio vr̃a Ac ſi dicat. Cum plagi mundi crebreſcunt
leuate capita id eſt exhilarate corda. quia dum finit
mundus cuius amici nõ eſtis ꝓpe fit redemptio quã
queſiſtis In ſcriptura eñi ſacra ſepe caput ꝑ mente
ponitur Quia ſicut capite reguntur mẽbra. ita cogi
tationes mente diſponũtur. Capita itaqꝫ leuare eſt
mentes noſtras ad gaudia patrie celeſtis erigere.
¶ Euſeb. vt aliter tranſactis corporalib᷒ aderunt i
telligibilia ⁊ celeſtia ſcilicet regnum ſeculi non am
plius trãſituri ⁊ tunc dignis ſalubria promiſſa tri
buentur Vñ dr̃ His aũt fieri incipiẽtibus reſpicite
⁊ leuate capita veſtra quoniã appropinquat redemp
tio veſtra Acceptis eñi dei promiſſis que ſperamus
erigemur qui ante curui fueramus. ⁊ eleuabimus
capita nr̃a. humiliati quondam. eo ꝙ redemptio nr̃a
quã ſperebamus. aderit. illa ſcilicet quã tota creata
expectat ¶ Theo. id eſt perfecta libertas corporis ⁊
anime Sicut enim primus aduentus domini fuit ad
reformationem animarum noſtrarum. ſic ſecundus
ad reformationem corporum celebrabitur ¶ Euſeb
Dicit autem hec ad diſcipulos ſuos. nõ tanqꝫ ad eos
qui durare deberent in vita iſta vſqꝫ ad terminũ mũ
di. ſed quaſi vno corpore exiſtẽte ipſis ⁊ nobis ⁊ po
ſteris vſqꝫ ad cõſũmationẽ mũdi credituris in xp̃m
¶ Gregorius i omelia. Quod autem calcari mũd᷒
atqꝫ deſpici debeat. precuda comparatiõe manifeſtat
cum ſubdit Videte ficulneam ⁊ omnes arbores. cuꝫ
producunt iam ex ſe fructum ſcitis quoniam prope
eſt eſtas. Ita ⁊ vos cum videritis hec fieri. ſcitote
quoniam prope eſt regnum dei Quaſi diceret ſicut
ex fructu verborum vicina eſtas agnoſcitur. ita ex
ruina mundi prope eſſe cognoſcitur regnum dei. ⁊
ex hoc oſtenditur quia fructus mundi ruina eſt Ad
hoc enim germinat. vt quecunqꝫ germine aluit. clau
dibus conſumat. Bene autem regnum dei eſtati cõ
paratur. quia tunc meroris noſtri nebule tranſeunt
⁊ vite dies eterni ſolis claritate fulgeſcunt ¶ Amb.
Matheus autem de ſola dicit ficulnea hic de arbori
bus omnibus Duplicem autem habet figuram ficul
nea Vel cum dura mitteſcunt. vt cum peccata lux
uriant Que ergo cum fruct᷒ omnibus vireſcit ar
boribus. ⁊ ficulnea fecunda iam floret. id ẽ cum oĩs
lingua confitetur deo. confitente etiam populo iudeo
rum ſperare domini debemus aduentum. quo tanqꝫ
temporibus eſtiuis reſurrectionis fruct᷒ metentur
Que cum leuem fragilemqꝫ iactantiam tanqꝫ folia
ſinagoge homo iniquitatis induerit coniicere debe
mus appropinquare iudicium Nam remunerare fi
dem dominus ⁊ delinquendi finem afferre feſtinat.
¶ Auguſtinus ad heſitium Cum autem dicit. Cũ vi
deritis hec fieri. que intelligere poterimus. niſi ea q̃

ſupra memorata ſunt. In his autem eſt quod ait.
Et tunc videbunt filium hominis venientẽ ⁊c. pro
inde cum hoc viſum fuerit. non ⁊ iam erit regnũ dei
ſed prope erit. An dicendum eſt. non omnia que ſu
pra commemorata ſunt eſſe intelligenda. vbi ait.
Cum videritis hec fieri. ſed aliqua eorum. hoc ſcili
cet excepto quod dictum eſt Et tunc videbunt filiũ
hominis. Sed matheus aperuit nullis exceptis eſſe
accipiendum dicens. ita ⁊ vos cum videritis hec oĩa
Inter que eſt ꝙ videbitur filius hominis veniens
vt intelligitur de aduentu quo nunc venit i mẽbris
ſuis tanqꝫ in nubibus vel in eccleſia tanqꝫ in nube
magna ¶ Titus. vel aliter dicit. Prope eſt regnum
dei quia cum hec fient. nondum vltimus finis reruꝫ
euenit. ſed iam in finem tendunt Nam ⁊ ipſe domi
aduentus eliminans omnium principatuꝫ ⁊ poteſta
tem preparat regno dei ¶ Euſebius Sicut enim in
hac vita ſol hieme recedente ac ſuccedente vere ra
dium calidum mittens fouet ac viuificat humi con
dita ſemina exuentia priſcam figuram pullulant aũt
noua varium viroꝛem habentia. ſic ⁊ glorioſus vni
geniti dei aduentus viuificatiuis radiis illuſtrãs no
uum ſeculum dudum condita per totum mundum ſe
mina. ſcilicet dormientes in puluere terre potioꝛib᷒
corporibus qꝫ prius producet in lucem ac cõfutata
morte regnabit deinceps vita ſeculi noui ¶ Grego.
in omelia. Omnia autem predicta ſub magna certitu
dine confirmantur. cum ſubditur. Amen dico vobis
quia non preteribit generatio hec donec omnia fiãt
¶ Beda. Multum cõmendat quod ita pronunciat
Et ſi dicere fas eſt. iuratio eius eſt ꝙ dicit Amen di
co vobis. Amen quippe interꝑtatur verum Igitur
veritas dicit. Verum dico vobis. ꝙ ſi non diceret
mentiri omnino non poſſet Generationẽ autem aut
omne hominum genus dicit. aut ſpecialiter iudeorum
¶ Euſebius. vel generationem dicit nouam genera
tionem eccleſie ſancte ſue. oſtẽdens duratuꝫ populũ
fidelium vſqꝫ ad id tempus quo viſurus ſit omnia ⁊
euentus verborum ſaluatoris oculis apprehendet.
¶ Theo. Quia enim turbationes ⁊ bella ⁊ alterati
ones tam elementorum qꝫ ceterarum rerum futurã
eſſe predixerat ne qs ſuſpicaretur ꝙ ⁊ ipſa xp̃ianĩ
tas peritura foret. ſubiungit Celum ⁊ terra trãſi
bunt. verba autem mea non tranſient. quaſi dicat. ⁊
ſi cuncta ꝯmoueãtur. fides tamen mea nõ deficiet. ex
quo innuit eccleſiã ꝑferri toti creature Sed creatu
ra patietur alteratiõem. fidelium vero eccleſia ⁊ ſer
mones euãgeliꝫ permanebunt ¶ Grego. i omel. vel
aliter Celum ⁊ terra trãſibunt ⁊c. Omne qđ ap᷒
vos durabile eſt. ſine mutatione durabile ad eterni
tatem non eſt. ⁊ omne quod apud me tranſire cerni
tur fixum ⁊ ſine trãſitu tenetur quia ſine mutabili
tate manentes ſententias exprimit ſermo meus qui
trãſit ¶ Beda Celum autem quod trãſibit nõ ethe
reum ſiue ſidereum ſiue aereuꝫ a quo aues celi nomi
nantur intelligere debemus Si autem terra tranſi
bit quomodo eccleſiaſtes dicit Terra in eternũ ſtat
ſed aperta ratione celum ⁊ terra per eam quã nunc
habent imaginem tranſeunt Attamen per eſſentiaꝫ
ſine fine ſubſiſtunt.

¶ Attendite aũt vobis ne forte grauetur corda veſtra i crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis huius vite ⁊ ſuper veniat in vos repenti na dies illa. tanꝙ laqueus em̄ ſuper veniet i omnes qui ſedent ſuper faciem omnis ter re Vigilate itaqꝫ omni tempore orantes ut digni habeamini fugere iſta omia que futu ra ſunt. ⁊ ſtare ante filium hominis.

¶ Theo. Poſuit ſup̄ dominꝰ terribilia ⁊ ſenſibilia mala indicia que occupabunt peccatores. ſed cōtra hec mala remedium eſt cautela ⁊ oracio. vñ dr̄. At tendite aũt vobis ne forte grauenẽ corda vr̄a in cra pula ⁊ ebrietate ¶ Baſiliꝰ. Singulũ aīaliuꝫ a cō ditore oīm deo habet intrinſecus cauſas facientes ad tuitam ꝯſiſtencie ꝓprie ꝓpter quod ⁊ xp̄s nobꝭ dedit hanc monicionẽ vt que illis a natura hec nobis aux ilio rōis ⁊ cautela ꝯtingāt. Fugiẽtes q̄dẽ pecõra irracionalia fugiunt mortifera pabula. inquirẽ tes vero iuſticiam ſic illa herbas nutritiuas req̄ runt. Et ideo dicit attendite vobis. vt ſcꝫ diſcerne re poſſitis a ſalubri nociuum. Sꝫ qm̄ dupliciter cōtin git attendere. hinc q̄dam corporis oculis illinc vo ꝑ intellectiuam virtutem. oculꝰ corporis virtutem nō attingit. Reſtat igitur dictum eſſe de opere intelle ctus. Attendite hoc eſt vndiqꝫ circũſpicite vos. pui gilantes ad vr̄am cuſtodiam anīe lumen. Nec ꝗ aũt hoc. Attendite vr̄is aut eis que circa vos ſũt. Vobis. Vos em̄ eſtis intellectꝰ ⁊ anīa. Vr̄m aũt cor pus eſt ſenſus. Circa vos aũt opes artes ⁊ reliqua vite ſupellex. q̄s nō monet attendendũ ſed aīe cꝰ ꝑ precipua cura habenda. Eadẽ vo admonicio egro tantes ſanat ⁊ ſanos ꝑficit. Seruatores pñcium ꝓ uiſores futurorꝫ non alienorũ cenſores. ſed ſuorum ſcrutatores non diminuentes. intellectum ſeruũ fieri paſſionum. ſed irrationale anīe ſubijcientes rōnali Cur aũt ſit attendendũ ſubiungit dicens. ne forte grauentur corda vr̄a i crapula ⁊ ebrietate ⁊ curiſ huꝰ vite ¶ Titus. Quaſi diceret cauete ne lumia mētis vr̄e grauentur. cura naꝗ pñtis vite ⁊ crapla ⁊ ebrietas fugat prudẽciã q̄ſtat fidẽ opantẽ naufra gium ¶ Baſi. Eſt aũt ebrietas nimiꝰ vſus vini crapu la vo anxietas ⁊ nauſea que eſt inebrietate. amoti one capitis greco vocabulo dicta. Sic igitẽ cibis vt nō oneramꝰ. Sic ⁊ potu ne ſitim paciamur vitan dum uicendo diligenciꝰ lapſum. fallax em̄ eſt vini i geſtio. aīa aũt animo libera prudentiſſima erit ⁊ op tima. Sed humecta vini vaporibus. quaſi quadã nu be vel ꝯtur. curioſitas aũt huꝰ vite q̄uis nihil in ſi bi ꝗ contemnere videatur. Si tñ ad cultum diuinũ non conducit vitanda eſt. Et quare hoc dixerit. oſtendit ſubdens. Et ſuperueniat i vos repētina dies illa ¶ Theo. Non em̄ cum de liberatiōe veniet dies illa ſed ex improuiſo ⁊ furtim capiens tanꝙ laque us nō cauentes. Vñ ſequitur. Tanꝙ laqueꝰ em̄ ſu peruenit i omnes qui ſedent ſup faciem omis terre Quod diligenciꝰ diſcuti poteſt. capient em̄ dies illa ſedentes i ſuꝑficie terre quaſi impmeditatos ⁊ iner tes. Quod qui vo ſunt ſolertes ⁊ agiles ad bonuꝫ non ſedentes ⁊ ocitantes in terrenis. ſꝫ ſurgentes ab eis ſibi dicentes. Surge vade. qm̄ non eſt hic tibi re quies talibꝰ non eſt illa dies ut laqueus ⁊ diſcrimẽ ſed ut dies feſtiuꝰ. ¶ Euſe. Predicta igitur docuit eſſe attendenda ad cauendam grauedinem inde ꝓue nientem. Vnde ſequitẽ. Vigilate itaqꝫ omni tpe oran tes vt digni habeamini fugere iſta oīa que futura ſunt. Theo. Scilicet famem. peſtẽ. ⁊ cetera huiuſmo di que temporaliẽ electis ⁊ alijs imminẽt. ⁊ ea que poſtmodũ accidũt reos ꝑhenniẽ. Illa em̄ alr cauẽ ñ poſſumꝰ. Niſi ꝑ vigilias ⁊ orōnes ¶ Aug. de con euã. Nec intelligitur illa fuga quã mathꝰ comme morat que nō debet fieri in hyeme vel ſabbato. Ad hyemem ptinent cure huꝰ vite. que triſtes ſunt ve lut hyems. Ad ſabbatũ vero crapula ⁊ ebrietas. q̄ carnali leticia luxuriaqꝫ cor ſubmergit atqꝫ obruit. Quod malũ ſabbati noīe ſcatur. quia illo die iudei delicijs affluunt. dum ſpiritale ſabbatum ignorant. ¶ Theoph. Et q̄a xp̄ianum decet nō ſolum fugere mala. ſed etiã ina ad gl̄iam exequendam ſubdit. ⁊ ſtare ante filiũ hoīs. Hec eſt em̄ ãgelica gl̄ia. ſta re ante filium hoīs deum nr̄m. ⁊ faciem eius iugi ter cernere. ¶ Beda. Et certe ſiquis ſapiens medi cus ꝑciperet attendere a ſucco alicuiꝰ herbe ne repen tinꝰ mortꝰ ſuperueniat. magno ſtudio medici mãdã ta ſeruaretꝰ. Nunc aũt ſaluatore admonente ebrie tatem ⁊ crapulam ⁊ curas ſeculi eſſe cauendas. ꝗs ſauciari ⁊ cōſumi non timent quia fidem quam medi ci dictis. prebent. domini verbis prebere ꝯtemnunt

¶ Erat autem diebus docens in tẽplo Noctibus vero exiens morabatur in mõte qui vocatur oliueti. Et omis populus ma nicabat ad eum in templo audire eum.

¶ Beda. Que verbꝭ ꝑcepat dominꝰ ſuis confirmat exemplis. Nam q̄ nos ante iudicis aduentũ ⁊ incer tam ſingulorũ exitũ ad vigilandũ hortatꝰ eſt ⁊ orã dum ⁊ ipſe imminẽte tempore paſſionis ſue doctrine vigilijs ⁊ precibꝰ inſtat. Vnde dr̄. Erat aũt diebꝰ docens in templo. in quo ſuo exemplo inſinuat hoc eſſe digna Deo vigilare vl' dicto vl' facto ꝓximis vi am veritatis oſtendere. ¶ Ciril. Que aũt erant. q̄ decebat ñ tranſcẽdencia cultum legis. Inſtabat em̄ tempus quo debebat vmbra i veritatem transforma ri. ¶ Theop. Tacuerunt autem euangeliſte plera qꝫ documentorum xp̄i. qui cum per triennium fere predicauerit. documenta eius que conſcripſerunt dicet aliquis vix ad vnius diei ſermonem ſufficere Ex pluribus ergo pauca deſcribentes dederunt nobꝭ quendam guſtum dulcedinis doctrine ipſius. Oſten dit autem nobis dominus. q oporteat noctu ⁊ quie te alloqui Deum ⁊ in die prodeſſe hominibus. ⁊ col ligere quidem in nocte. Diſtribuere vero collecta in die. Vnde ſubditur. Noctibꝰ vero exiens mora batur in. Monte qui vocatur oliueti. Non quaſi opus habens oratione. ſed ab exemplum dandum hꝭ egit. ¶ Ciril. Quia vero eloquium eius in poteſta te erat ⁊ poteſtatiue transferebat in ſpiritalem cul tum que per moiſen ⁊ ꝓphetas tradita fuerant in

figuris popul⁹ eū audi⁹ audiebat· vnde ſeq̄tur· Et omis p̄pl⁹ manicabat ꝺ ē mane venire accelerabat ad eū in templo audire eū· Populo aūt ante lucanū venienti ad eum ꝯgruū erat dicere· Deus de⁹ meus ad te de luce vigilo ¶ Bed· Miſtice aūt ⁊ nos cū inter proſpera ſobrie ⁊ pie ⁊ iuſte cōuerſamur diebus in templo docemus· quia formam boni opis fidelibꝫ p̄bentes noctibꝫ vero i monte oliueti moꝛamur q̄ꝫ in tenebris anguſtiarū ⁊ ſpūali conſolatione reſpiram⁹ ⁊ ad nos q̄ꝫ p̄pl⁹ manicat cū vel diſcuſſis operibus tenebraꝝ vel cūctis nebulis p̄ſſurarum nos imitantur

Capitulum .lxxii.

Appropinq̄bat autē dies feſtus azimorum qui dicit̄ paſca. Et querebant p̄ncipes ſacerdotuꝫ ⁊ ſcribe q̄uo iheſū interficerent Timebant vero plebem.

¶ Cris· Umbra nr̄oꝝ fuerūt feſta iudaica ⁊ iđo ſi queſiueris a iudeo de paſcha ⁊ azimis nil magni p̄feret ꝯmeoꝛans liberacōꝫ ab egipto· Siq̄s aūt a me q̄ſierit nō audiet egiptū nec pharaonē· ſꝫ abſolucōꝫ erroꝛis ⁊ tenebraꝝ diaboli nō per moiſen ſed p filiū dei· ¶ Glo· Ad eius paſſionē enarrandā accedens euangeliſta p̄mittit de figura dicēs· Appropin· autē dies feſt⁹ azimo· q̄ di· paſca· ¶ Bed· Paſcha quod hebraice dicit̄ phaſe non a paſſione· ſꝫ a tranſitu nominat̄ eo q̄ exterminatoꝛ videns ſanguinē in foribus iſrahelitaꝝ p̄ tráſierit n̄ pcuſſerit p̄mogenita eoꝝ vl̄ ip̄e dn̄s p̄bens auxilium p̄plo ſuo deſup̄ ābulauit Hoc aūt inter paſca ⁊ azima diſtat q̄ paſca ip̄e ſol⁹ dies appellatur· in quo agn⁹ occidebatur ad veſpam hoc ē· xiiij· luna p̄mi m̄ſis· xv· aūt luna q̄n egreſſuꝫ eſt de egipto ſuccedebat feſtiuitas azimoꝝ ſeptē diebus vſq̄ ad viceſimamp̄mā diē euſdem m̄ſis· Unde euangelij ſcriptura moꝛ̄iter vnū p̄ alio ponere ſolet vn̄ hic dr̄ dies azimoꝝ qui dr̄ paſcha ſcatur aūt p̄ miſterium q̄ xp̄s ſemel p̄ nob paſſ⁹· per totū tēpus hu⁹ ſeculi q̄d ſeptem dieb agit̄ in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis p̄cepit eſſe viuēdum ¶ Criſoſt· Principes aūt ſacerdotū nefarias res tractant i feſto vn̄ ſequit̄· Et querebant principes ſacerdotum ⁊ ſcribe q̄uo ih̄m interficerēt· Moiſes q̄dem vnū precepit eſſe p̄ncipem ſacerdotū· ⁊ illo defuncto creari aliū Tunc v̄o cū inciperent iudaici rit⁹ diſſolui· multi erant p̄ncipes ſacerdotū annuatim creati· Hi ergo volētes ih̄m occidere non metuunt diuina· ne ſcilicꝫ ex tempe ſacro maius incurrant peccati cōtagiū· ſꝫ vbiq̄ timent humana· Unde ſequit̄· Timebant v̄o plebem ¶ Be· nō q̄dē ſedicionē metuētes ſed cauētes ne auxilio p̄pl̄i de ſuis manibꝫ tolleret̄ Hec aūt ante biduum paſche ꝯgregatis eis in atrio caȳphe matheus acta teſtatur.

¶ Intrauit aūt ſathanas in iudā q̄ cognominat̄ ſcarioth vnū de duodeci ⁊ abijt ⁊ locutus eſt cū p̄ncipibꝫ ſacerdotū ⁊ magr̄ati-bus queādmodū illū traderet eis. ⁊ gauiſi ſt. ⁊ pacti ſt pecuniā illi ⁊ ſpopondit ⁊ q̄rebat opoꝛtūitatē vt traderet illū ſine turbis

¶ Theo· Quia dictū eſt q̄ p̄ncipes ſacerdotum querebant modū quo interficientes ih̄m nullum incurrerent p̄iculū· Cōſequēter mod⁹ qui eis occurrit narratur cum dicit̄· Intrauit aūt ſathanas in iudam. ¶ Titus· In iudam ſathanas intrauit nō impulſꝰ ſꝫ patulum inueniens hoſtium· Iam oblit⁹ oim que viderat ad ſolā auariciā dirigebat intuitū ¶ Criſo· Ponit aūt ei⁹ cognomē ſubdens qui cognominatur ſcharioth· erat eīm ⁊ ali⁹ iudas ¶ Cir⁹· Subdit aūt vnū de duodecim nā nūꝝ adipleba nō aūt vt fugeba tur apl̄ica dignitate· ¶ Cris· Et hec addit euangeliſta velut abſonū q̄dem ac ſi dicēt· erat d̄ p̄mo choro dilig̃ētiꝰ electoꝝ· ¶ Bed· Nō ē aūt huic ꝯtrarium q̄d iohes dic̄ p⁹ buccellā itrauiſſe in eū ſathanā q̄a nūc itrauit ut q̄ſi alienū tēptaret· tūc aūt ut q̄ſi p̄prium ad q̄cūq̄ vellet agēda attraheret· ¶ Cri· Atten de aūt· magnā iude neq̄ciam tum q̄a per ſe p̄ſiliſcitum q̄a p̄ p̄cio h̄ facit· ſequitur eīm· Et abijt ⁊ locut⁹ eſt cū p̄ncipibꝫ ſacerdotum ⁊ magiſtratibꝫ quemadmodum illū traderet eis· Et gauiſi ſunt· ¶ Theop· Magiſtrat⁹ hic appellantur prepoſiti cōſtructionū templi· vel eciā illi quos romani populo p̄ficerant ne p̄ruerent in tumultus· Erāt eīm ſedicioſi ¶ Cri· Propter auariciā aūt iudas factus eſt talis· Sequitur eīm· ⁊ pacti ſūt pecuniam illi dare· tales eīm auaricia generat paſſiōes· reddit impios ⁊ deum ignorare ꝯpellit· Et ſi milies b̄n̄factum ſit eis ad nocendū impellit vn̄ ⁊ hic ſeq̄t̄ ⁊ ſpopōdit· ¶ The· i· pepigit ⁊ p̄miſit ⁊ querebat opoꝛtunitatē vt euꝫ traderet ſine turb· i· q̄rebat eū tradere q̄n videret ip̄m ſeoſū exiſtentem ſine turbis· ¶ Bed· Multi aūt iude ſcel⁹ exhoꝛrēt· n̄ tn̄ cauent· q̄ eīm caritatis ⁊ vitatis iura ſpnit xp̄m q̄ ē vitas ⁊ caritas p̄dit· maxie cū nō īfirmitate vl̄ ignoꝛātia peccet· ſꝫ ad ſīlitudinē iude querat opoꝛtunitatem vt arbitris abſentibꝫ veritatem mēdacō v̄tutem crimine immutet·

¶ Venit aūt dies azimoꝛuꝫ q̄ neceſſe erat occidi paſcha Et miſit petrum ⁊ iohannem dicens. Euntes parate nobis paſcha vt mā-ducem? At illi dixerūt. Ubi vis parem? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem occurret vobis homo amphoꝛam aque poꝛtans. ſequimini eum i domum in quam intrat. ⁊ dicetis patrifamilias domus Dicit tibi magiſter. vbi eſt diuerſoꝛium vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem? Et ipſe vobis oſtendet cenaculum magnum ſtratum ⁊ ibi parate. Euntes autem inuenerunt ſicut p̄dixit illis iheſus. Et parauerunt paſcha.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Theo. Vt nobis dñs celeste pasca dimitteret tēpi
cum manducauit figuram remouēs ut veritas locū
obtineret. Vñ dr̄. venit aūt dies azimorū. In qua
necesse erat occidi pasca ¶ Beda. Dies azimoꝝ
pasche quartamdecimā pmi mensis appellat. quam
a festiuo abiecto pascha. i. agnus occidi ad vesperā
consueuerat ¶ Euse. Si quis aūt dicat. Si pma die
azimorum discipuli saluatori parant pascha. ergo
⁊ eadem die oportet nos pascha celebrare. dicemus
hoc non fuisse mentionē. ſ; historiam facti. qd acci
de tempore salutifere passionis. Aliud aūt est nar
rare gesta vetera ⁊ aliꝰ sancire ⁊ posteris statuta
relinquere. Quia etiam saluator egit pascha cū iu
deis quando agnū immolabant. Nam illi quidem h
egerunt in pasceua qn paſſus est dñs. vnde nō introi
erunt i atrium pilati vt manducarent pasca. Ex q
tēpore mēdiaci sunt. vbum veritatis a se expule
runt. Non pma die azimorum quo die debebat im
molari pascha manducantes solitū sibi pasca. Erāt
ēm ergo aliud tempus. ſ; die sequenti pꝰ illā que erat
azimoꝝ scda. Dñs vero pma die azimorum hoc est
quinta feria sabbati pascha cum discipulis peregit
¶ Theo. Eadem aūt quinta feria mittit duos ex di
scipulis suis ad parandum pascha. petrū scz ⁊ iohēz
alterum scz vt diligentem alterū vt dilectū. Vñ seq
tur Et misit petrum ⁊ iohem dicens Euntes para
te nobis pascha vt manducemꝰ. p omia maīfestans
q vſq ad extremū vite nō est aduersatꝰ legi. Dic
it aūt eos in alienā domum. Nā nulla domꝰ erat
dño discipulis suis. alioquin apud aliquē eorum
pascha celebrasset. Et ideo subdit. At illi dixerunt
vbi vis paremꝰ ¶ Bed. Quasi dicant nō habemꝰ
domiciliū non habemꝰ tabernaculum audiant qbus
edificandarum domorū cura est cognoscant xp̄m oīm
dñm locū vbi caput reclinaret non habuisse ¶ Cri.
Cum aūt ignorarent ad quem mitterent. signum
dedit eis sicut ⁊ samuel sauli. Vnde subditur. Et di
xit ad eos. Ecce introeūtibꝰ vobis i ciuitatē. occur
ret vobis homo amphoram aque portans. seqmini
eū i domum quā intrat. ¶ Amb. Primū maiestatē
diuinitatis aduerte cū discipulis loquitur. Et iam
nouit quid alibi sit futurū. Deinde dignationē cuius
aduerte quia nō psona diuitis aut potētis eligitur.
ſed paup ambitur. ⁊ angustū hospicium pauperis
amplis nobiliū edibꝰ antefertur. Sciebat aūt dñs
nomina oīm cuiꝰ sciebat misterium ⁊ occursum sed io
sine nomine designat. vt ignobilis estimetur ¶ Theo.
Vel ideo mittit eos ad hominem ignotū vt ondat q
passionē voluntarie subijt qui enī mentem huiꝰ ig
noti viri subegit vt eos susciperet poterat quodcūq
voluisset cū iudeis tractare. Dicunt aūt quidā q io
non dixit nomē hominis ne pditor cognito nomie do
mum panderet phariseis. qui venientes cepissent eū
priusq cena fieret ⁊ spiritalia misteria discipulis
traderet. ſ; quibusdā indicijs in quamdam domū di
rigit eos. vñ seqt. Et dicetis patrifamilias domꝰ
Dicit tibi mgr̄ vbi est diuersoriū ubi pascha cum
discipulis meis manducē. Et ipse vobis ostendet ce
naculū magnū stratum ⁊ ibi parate. ¶ Glo. Qui
bus signis inuentis discipuli sollicite que mandata
eis fuerāt impleuerūt vñ seqt Euntes aūt inuenerūt
sicut pdixit illis ihs ⁊ parauerūt pasca. ¶ Beda.
Hoc pasca exponens aplꝰ ait. Pasca nr̄m immo
latus est xp̄c. Quod quidem pascha tunc necesse erat
occidi. quasi paterno ꝯsilio ac diffinicione sancitū qui
licet die sequenti hoc ē. xv. luna sit crucifixꝰ hac tn̄
nocte qua agnꝰ immolabat a iudeis tentꝰ ac ligatꝰ
immolacionis hoc est passionis sue sacrauit exordi
um ¶ Theo. Intelligamꝰ aūt diē quidem azimoꝝ to
tam ꝯuersacionē que est in luce spiritali nullā redo
lentē vetustatem pme puaricacionis ade. in qua vi
uentes nō decet delectari in xp̄i misterijs. Hec aūt
misteria petrꝰ ⁊ iohannes parant. i. actio ⁊ contem
placio feruor celi ⁊ māsuetudo pacifica. His aūt pa
ratoribꝰ occurrit homo quia p pdicta regimꝰ statū
hominis qui creatꝰ est ad imaginē dei. Qui portat
amphorā aque que sciat graciā spūs sancti. Ampho
ra aūt est humilitas cordis. Humilibꝰ enī dꝰ dat grām
qui se cognoscūt esse terrā ⁊ puluerem ¶ Am. Vt
amphora est mensura pfectior Aqua aūt est q sacra
mentū xp̄i esse meruit. que lauare meruit nō laua
ri. ¶ Beda. Parāt aūt pasca vbi aque infert am
phora qa tpꝰ adest quo veri pasche cultoribꝰ typicꝰ
de limine auferatur cruor. Et attollenda crimina viui
fici fontis baptisma ꝯsecratur ¶ Orig. sup math.
ego aūt puto q hō qui ingredientibꝰ discipulis in ci
uitatem occurrit amphorā aque portans erat quidam
minister prisfamilias portans mūdatoriā aut po
tabilē aquā in vase fictili quē puto esse moisen spiri
talē doctrinā portantē i corporalibꝰ historijs. quia aūt
ꝯsequūt spūalr io nō celebrāt pasca cū ihu. Ascēdāꝰ
ergo ipso dño ꝯstituto nobiscū ad supiorem locum in
quo ē diuersoriū. qd demōstrat ab intellectu. q est i
vnoquoq hoie prisfamilias discipulis xp̄i. hec autē
domꝰ supior sit nobis magna ut capiat ibim vbum dei
qd non capitur. ni a magnis sensu. Et sit domꝰ hec a
prefamilias. i. intellectu pparata filio dei ut sit mun
data nullo mō hns malicie sordes sic ēē domꝰ illiꝰ pn
ceps nō qlibuscūq cognitū hns nomē vñ mistice di
cit sm matheum ite ad quendā ¶ Amb. superioribꝰ aūt
magnū hē stratū vt magnū meritū eiꝰ aduertas in
q dñs cū discipulis sublimiū virtutū eiꝰ delectacōe re
quiesceret ¶ Orig. sup mat. Scire aūt debemꝰ qm q
i epulacōibꝰ ⁊ sollicitudinibꝰ secularibꝰ sūt nō ascen
dūt in domū illā supiorē ⁊ ppterea nō celebrāt cum
ihu pasca. Pꝰ sermōes enī discipulorū qbꝰ cathetiza
uerūt prisfamilias id est intellectum venit ⁊ diui
nitas coepulans discipulis in domo pdicta.

¶ Et cum facta esset hora discubuit ⁊ du
odecim apostoli cū eo ⁊ ait illis. Desiderio
desideraui hoc pasca manducare vobiscum
anteq̄ patiar. Dico enī vobis. quia ex hoc
non manducabo illud. donec impleatur in reg
no dei. ⁊ accepto calice gracias egit ⁊ dix
it Accipite ⁊ diuidite iter vos. Dico enim
vobis q non bibam de generatione vitis. do
nec regnum dei veniat.

¶ Ciril. Poſtq̄ꝫ diſcipuli paſca ꝑauerant agitur de
paſche comeſtiōe. vn̄ dr̄. Et cū facta eſſet hora. diſ
ſcu. ⁊ duode. ap. cū eo. ¶ Beda. hora manducandi
paſce deſignat quartādecimā diē ꝑmi menſis ꝑducā
ad veſperā. xv. luna iā terris aparente ¶ Theo. ſed
qualiter domin⁹ diſcūbere dr̄ cum iudei ſtātes paſca
manducarēt. Dicunt g° ꝙ cum māducauiſſēt legale
paſca accubuerēt ſcdm cōmunē vſū manducātes q̄ſ
dam alios cibos. Seqtur. ⁊ ait illis. deſiderio deſide
raui hoc paſca manducare vobiſcum anteq̄ꝫ patiar
¶ Ciril. Quod idō dicit q̄a diſcipl⁹ auarus ꝓdito
nis temp⁹ explorabat ſ; ne traderet eū ante feſtum
paſche nō explicauit dn̄s domum vel virū penes
quē paſca ꝑageret Cui⁹ cauſam ꝑ hec v̄ba oſtendit
¶ Theo. Ut dic̄ deſiderio deſideraui. q̄ſi dicat hec vl
tima mihi cena vobiſcū eſt. ꝓpter qd̄ ⁊ amabilis eſt
michi ſicut ⁊ q̄ pegre ꝓfecturi ſunt vltima verba
ſuis dulc⁹ ꝓferunt ¶ Criſ. Uel hoc dicit q2 poſt il
lud paſcha crux imminebat inuenim⁹ autē plures
eum ꝑdicēte ſuā paſſiōꝫ ⁊ eam cupientem euenire
¶ Beda. Deſiderat ergo ꝑmo tipicū paſcha cum di
ſcipul̄ māducare ⁊ ſic paſſiōis ſue mūdo miſteria de
clarare ¶ Euſe. Ut aūt cū dn̄s nouum paſcha cele
braret oportune dixit. Deſiderio deſideraui hoc pa
ſcha. i. nouū miſteriū noui teſtamētī qd̄ tradebat di
ſcipl̄is qd̄ plures an̄ eū ꝓphete ⁊ iuſti cupierant
Sed ⁊ ipē ſitiens ꝯmunē ſalutē hoc tradebat miſte
riū qd̄ toti mundo competeret. Paſcha v̄o moiſi ſta
tutū erat in vno loco ſcꝫ ī irlm celebrari. Un̄ non
ꝯgruebat omib̄ gentib̄ ⁊ idō non erat deſideratuꝫ
¶ Ciril. Ex h̄ aūt hebionitarū demēcia de carnis eſu
redargui poterat. dn̄o manducāte paſcha iudeorū.
Un̄ ſignanter dixit hoc paſcha neq̄ ad aliud inuer
tere poſſet ¶ Bed. Sic ergo dn̄s legalis paſce ap
probator exiſtit ⁊ hoc ad ſue diſpenſacōis figurā
docendo ꝑtinuiſſe. vetat vltra carnaliter exhiberi.
vn̄ ſubdit. Dico eñ vob̄. q̄a ex hoc nō māducabo il
lud donec impleat̄ in r̄gno dei. i. nequaq̄ꝫ vltra moi
ſaicū paſca celebrabo donec ī eccl̄ia ſpiritalit̄ intelle
ctum impleat̄. Ipa eñ eſt regnū dei. ſꝫm illud. Re
gnū dei intra vos eſt. Ad vet⁹ aūt illud paſca cui fi
nē deſiderabat imponere ꝑtinet eciā illud qd̄ ſubdit̄
Et accepto calice gr̄as egit ⁊ dixit accipite ⁊ diui
dite inter vos. Ob h̄ gr̄as egit. q̄a vetera tranſitu
ra ⁊ ventura fuerant oīa noua ¶ Criſ. Memento
ergo cū ad mēſam ſederis. ꝙ poſt menſam oportet te
orare atq̄ꝫ idō ventrē ipleas ſobrie. ne grauat⁹ neq̄s
genufleccē ac ſuplicare dn̄o. nō igit̄ p⁹ eſcas ad lectū
ſꝫ ad orōnē vertamur. Euidenī ei h̄ xp̄c fecit. ꝙ
poſt eſcas nō ſomn⁹. nō cubile. ſed orō. ⁊ ſacrarū le
ctio ſcripturaꝫ ſuccedere debeat. Sequit̄. Dico eñ
vob̄ ꝙ non bibā de ꝑnacione vitis. donec regnū dei
veniat. ¶ Beda. Poteſt quod h̄ ⁊ ſimplicit̄ accipi.
ꝙ ab hac hora cene vſq̄ꝫ ad temp⁹ reſurrectōis quo
in regno dei erat ventur⁹. vinū bibitur⁹ non eſſet
poſtea nāq̄ꝫ cibū potum q̄ꝫ ſumpſiſſe eū teſtat̄ petr⁹
dicens. q̄ manducauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo poſtq̄ꝫ ſur
rexit a mortuis ¶ Theo. Dr̄ aūt reſurrectio regnū
dei q̄a mortē exterminauit. vn̄ ⁊ dauid ait. dn̄s reg
nauit decorē indut⁹ eſt ſcꝫ formoſi amict⁹. ſꝫm iſaiaꝫ

exuta corporis corruptela. ī reſurrectōe aūt aduenie
nteꝫ cū diſcipl̄is bibit. vt ꝓbaret ꝙ reſurrectio nō
erat phantaſtica. ¶ Be. ſꝫ myſtico ꝯſcēnd⁹ eſt vt ſup
typicū agni eſū. ſic ⁊ potū paſche negat ſe vltra gu
ſtaturꝫ donec oñſa gl̄ia regni dei fides mūdi aduenīat
vt ꝑ duo maxima legis edicta eſcam ſcꝫ ⁊ potū pa
ſcalem ſpiritaliter immutata diſceres omia legis ſa
cram̄ta ad ſpiritalē obſuanciā fuiſſe transferenda

¶ Et accepto pane gracias egit. ⁊ fre
git. ⁊ dedit eis dicens Hoc eſt corpus meū
quod ꝓ vobis tradet̄ Hoc facite in meam
ꝯmemoracionē Similiter ⁊ calicem poſtq̄ꝫ
cenauit dicens hic eſt calix nouum teſtam̄
tum in ſanguine meo qui pro vobis fūdet̄.

¶ Beda. Finitis paſche veteris ſolennijs. tranſit
ad nouum qd̄ in ſue redemptōis memoriam eccl̄iam
frequentare deſiderat. ꝓ carne agni ⁊ ſanguine ſue
carnis ſanguiniſq̄ꝫ ſacram̄tum ī panis ac vini figu
ra ſubſtituēs. ſacerdos ineternū fact⁹ ſcdm ordinem
melchiſedech. vnd̄ dr̄. Et accepto pane gracias egit
Sic ⁊ de veterib̄ terminandis gr̄as egerat. nobis
exemplū tribuēs ī omi boni opis inchoacione ⁊ ꝑfe
ctione deū eſſe glificandū. ſeqt̄. ⁊ fregit. Frangit ipē
panē. quē porrigit. vt oñdat corporis ſui fractōꝫ. i.
paſſiōꝫ nō ſine ſua ſpōte futā ⁊ dedit eis dicēs. ſeqt̄
Hoc eſt corp⁹ meū quod ꝓ vobis tradet̄ ¶ Greg.
niſſenus. Panis eñ ante conſecracionem communis
panis eſt ſed vbi conſecratur miſterio fit. ⁊ dicitur
corpus xp̄i. ¶ Cirillus. Nec dubites an hoc ve
ſit eo manifeſte dicente. Hoc eſt corpus meum. ſed
potius ſuſcipe verba ſaluatoris in fide. Cum eñ ſit
veritas. non mentitur. Inſaniunt igitur dicētes mi
ſticam benedictionē a ſanctificacione ceſſare ſi que re
liquie remanſerint eius in diem ſubſequētem. Nō
eñ mutabitur ſacroſanctū corpus xp̄i. ſed virtus
benedictionis ⁊ viuificatiua gr̄a iugis ī eo eſt. Vir
tus eñ viuificatiua dei patris vnigenitum verbuꝫ
eſt. quod caro factum eſt. non deſinens eſſe v̄bum. ſꝫ
efficiens carnem viuificatiuam. Si eñ in aliquo liq
re modicū panis immiſeris. reperies hunc inbibitū
qualitati illius. Igitur viuificatiuum dei verbum
vniens ſeipſum ꝓprie carni fecit eam viuificatiuam
Nunq̄d ergo ⁊ qm̄ ī nob̄ vita dei eſt dei v̄bo exiſte
nti nob̄ viuificatiuū erit nr̄m corp⁹. Sed aliud ē ſm
participacionis habitudinē nos habere in nobis dei fi
lium. aliud ipm̄ fuiſſe factum carnem. i. corpus ſum
ptum ex alma virgine proprium corpus feciſſe. de
cebat ergo. eū nr̄is ꝯiūctū vnire corporib̄. ꝑ ſacrā
eius carnē ⁊ ꝑcioſum ſanguinē. que accipim⁹ in bene
dictione viuificatiua in pane ⁊ vino. Ne enim hor
reremus carnem ⁊ ſanguinem apoſita ſacris alta
ribus. condeſcendens deus noſtris fragilitatibus in
fluit oblatis vim vite. Conuertens ea in veritatē
proprie carnis. vt corpus vite quaſi quoddam ſemē
viuificatiuum inueniatur in nobis. Unde ſubdit.
Hoc facite in meam commemoracioꝫ. ¶ Criſoſto⁹

¶ Criſ. ſuper iohem̄. Hoc fecit xp̄s ducens nos ad maiorē amicicie fed⁹ ſuamq̄ claritatem declarās er ga nos p̄ſtās ſe nonſolum videri deſiderantib⁹. ſed & palpare & comedere & amplecti & totū affectum implere. Igitur vt leones flāmam ſpirantes. Sic ab illa mēſa diſcedi⁹ terribiles effecti diabolo. ¶ Baſi lius. Dicit aūt quo pacto decet edere corp⁹ xp̄i in memo riam ſcilicet obediencie xp̄i vſq̄ ad mortem vt q̄ viuunt non ampli⁹ in ſe viuāt ſed in eo q̄ pro eis mor tuus eſt & reſurrexit ¶ Theo. Duos aūt calices lu cas commemorat. De altero quidem ſup̄dixit. Accipi te & diuidite inter vos. quē dicet aliquis eſſe typū veteris teſtamēti. Alterū vo poſt panis fractionē & diſtribucionem ipſe partitur diſcipulis. Vn̄ ſubdit̄ Similit̄ & calicē poſtq̄ cenauit. ¶ Beda. Subau dit dedit eis vt ſic plena ↄſtructio ¶ Aug. de ↄ. euā. Uel q̄ lucas bis de calice ↄmemorauit prius ante q̄ panē daret inde p⁹eaq̄ panē dedit. illud qd̄ ſupi⁹ dixit p̄occupauit vt ſolet. Illud vo qd̄ ordine ſuo poſuit non ↄmemorauerat ſupius. Utrumq̄ autem coniunctum eandem ſentenciam facit que & illorum ē ſc̄z mathei & marci. ¶ Theo. Nominat aūt domin⁹ hunc calicem noui teſtamenti. vnde ſequit̄. Dicens h̄ eſt calix nouum teſtamētum in ſanguine meo. qui pro vobis effundet̄. Significat nouū teſtamentum in ſuo ſanguine exordium ſumere. Nā in veteri teſtamen to ſanguis animalium affuit. cū data fuit lex. Nunc vo ſanguis dei ſignificat nobis nouū teſtamētū. Cum aūt dicit p̄ vobis non ſignificat pro ſolis apo ſtolis corp⁹ xp̄i datum. & ſanguinem effuſū fuiſſe ſed cauſa tocius humane nature. Et vet⁹ quidem paſ cha ad remouendam ſeruitutem egipti fiebat. ſan guis aūt agni ad p̄mogenitorum cuſtodiā. Nouū vo paſcha ad peccatorum remiſſionē. ſanguis autē xp̄i ad conſeruacionem eorum qui dedicati ſunt deo ¶ Criſ. Hic em̄ ſanguis operatur in nobis imaginē regum. nobilitatem anie nō p̄mittit marceſſere. p̄ tinus irrigans animam magnamq̄ inſpirans virtu tem. Hic ſanguis fugat demones. aduocat angelos & dominū angelorum. Hic ſanguis effuſus lauit or bem & adibilem fecit celum. Huius participes ſanguis ſūt ſupernis virtutibus amicti. regio pallio. Magis aūt ipſo rege induti. Et ſicut ſi mund⁹ acceſſeris ſa lubriter acceſſiſti. ſic ſi imbut⁹ conſciencia p̄ua dam noſe accedis in penam & ſupplicia. Nā ſiqui imperato rum coinquināt purpuram pari pena plectunt̄ cum his qui diuellūt abſurdum nō ē. ſi & qui obſcena mē te corp⁹ xp̄i recipiunt. pari pena plectunt̄ cum his q̄ illud clauis transfoderūt. ¶ Beda. Quia vo panis confirmat. vinū vo ſanguinem operatur in carne. h̄ ad corp⁹ xp̄i. illud refertur ad ſanguinem verū quia & nos i xp̄o. & in nob̄ xp̄m manere oportet. Vinū dominici calicis aqua miſcetur. teſte em̄ iohanne aq̄ ſunt populi. ¶ Theo. Primo aūt datur panis. Secun dario calix. prior em̄ eſt in ſpiritualib⁹ laborioſus act⁹ velut panis. nonſolum. quia i vult⁹ ſudore laborat̄. Sed eciam quia dum comeditur. non eſt facilis ad glutiendū. Deinde p⁹ labores ſequit̄. exultatio diui ne gr̄e que eſt calix. ¶ Beda. Ideo aūt tunc cenati communicarunt. apoſtoli. quia neceſſe erat paſcha typicū antea ↄſummari. & ſic ad veri paſche ſacra menta tranſiri. Nūc aūt in honore tanti ſacramēti placuit magiſtris eccl̄ie p̄us nos ſpiritalib⁹ epulis refici. ac deinde t̄renis. ¶ Greg. Totum aūt corp⁹ & ſanguinem dn̄i ſuſcipit eciā ſi miſteriorū partem ac cipiat. Sic em̄ vnum ſigillum diuerſis totā ſuam fi gurā imprimitur & integrum manet poſt diſtribucio nē & ſicut vna vox penetrat ad multorū audit⁹. ſic nul li dubium ſit corp⁹ & ſanguinē dn̄i totum in omib⁹ reperiri. Fractio aūt panis venerandi paſſiōē ſignat.

¶ Verūptamen ecce manus tradentis me mecum eſt in menſa. Et quidem filius hoīs ſcd̄m quod diffinitū eſt uadit. verūptamē ve homini illi per quem tradetur. Et ipſi ce perūt querere inter ſe quis eſſet ex eis qui hoc facturus eſſet.

¶ Aug. de con euan. Cum tradidiſſet dn̄s diſcipulis calicem. rurſus de traditore ſuo locut⁹ eſt dicēs. ve runtamē ecce manus tradentes me mecū eſt in mē ſa ¶ Theo. Quod dixit dn̄s nonſolum vt oſtendat ſe ſcire futura. ſz eciā vt oſtendat nobis p̄priā boni tatem. ſm̄ quam non p̄termiſit. quin p̄ſequeret̄ ea que ſpectabāt ad deum. Dat em̄ nobis exemplū vt vſq̄ ad finē ſatagam⁹ lucrari peccatores. Et vt oſ ōndat proditoris nequiciam qui & conuiuia fieri non erubuit. ¶ Criſ. Et particeps exiſtens miſteriorū cō uerſus non eſt. fit em̄ ſcel⁹ ei⁹ vtrimq̄ in maius. tū quia tali p̄poſito imbut⁹ adijt miſteria. Tum quia adiens melior factus nō fuit. nec metu nec beneficio nec honore. ¶ Beda. Et tamen n̄ deſignat ſpecialit̄ ne manifeſtius corrept⁹ impudentior fieret. Mittit aūt crimē in nūo. vt agat conſci⁹ penitenciam Predicit aūt & penam. vt quē pudor non vicerat corrigant d̄ nunciata ſupplicia. Vn̄ ſequit̄. & quidem fili⁹ homis ſm̄ q̄ diffinitum eſt vadit. ¶ Theoph. Non quaſi non valens tueri ſeipſum ſed ſic diffiniens ſibi mor tem. p̄pter humanā ſalutem. ¶ Criſ. Sed quia iu das ea que ſunt ſcripta p̄ua intencione agebat. ne q̄s putet eum in noxium tanq̄ diſpenſacionis miniſtrū ſb dit. verumtn̄ ve homini illi p̄ quē tradet̄. ¶ Be. Sz & ve hoī illi q̄ ad mēſā dn̄i idign⁹ accedens i ex emplū iude filiū hoīs tradit n̄ quidem iudeis. ſz peccato rib⁹ membris ſuis Et q̄uis ſcirent homiēs xi. apo ſtoli q̄ nihil contra dn̄m cogitarent. quia tamē pl⁹ credunt mḡro q̄ ſibi timentes fragilitatē ſuā que runt de peccato cui⁹ conſcienciā non habebant. Seq tur em̄. Et ipſi ceperunt querere inter ſe quis eſſet ex eis qui hoc factur⁹ eſſet. ¶ Baſili⁹. Sicut em̄ in corporalib⁹ paſſionibus ſunt multe quas non ſen tiunt pacientes porro magis adhibent fidem cōiectu re medicorum q̄ p̄priam ſenſibilitatē attendant ſic & i aīe paſſionib⁹. ſiquis in ſe peccatum non ſentiat credere tamen debet his qui pl⁹ poſſunt cognoſcere ſua peccata.

¶ Facta eſt autem & cōtencio itēr eos q̄s eorū videretur eſſe maior. Dixit aūt reges

gentium dominātur eorum Et q̄ poteſtatē
habent ſup eos benefici vocātur Vos autē
non ſic ſed q̄ maior eſt in vobis. fiat ſicut mi
nor Et qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator.
Nam quis maior eſt q̄ recūbit an q̄ miſtrat
Nōne q̄ recūbit: Ego aūt in medio veſtrū
ſuū ſicut qui miniſtrat.

¶ Theo. Cum inter ſe quererēt quis eſſet dominū
traditurus conſequens erat adinuicem ſibi dicere·
tu proditurus es · et ex hoc coacti ſūt dicere ego po
tior · ego maior · et ſimilia · vnde dr̄ · Facta eſt autē et
contencio inter eos quis eorū videretur eſſe maior·
¶ Grec⁹. Uel hec contencio videtur habuiſſe moti
uū quod cum dn̄s ab hominib⁹ trāſmigraret · oportebat
aliquē eorū fieri aliorū principem quaſi dn̄i vicem gerē
tem · ¶ Beda · Sicut aūt boni · in ſcripturis patrū
quib⁹ pbantur et humilientur requirunt · ſic et probi · ſi
quid forte in electis reprehenſibile repperit quaſi ſuas
ex eo nequicias obtecturi libēter ſolent amplecti · Ideo
multi ardenci⁹ legūt quod facta eſt contencio inter diſci
pulos xp̄i · ¶ Amb · Si em̄ contendebāt apl̄i · nō excu
ſacioni · obtenditur · ſ; caucioni proponitur · Cauendum
ergo ne in pdicione aliqua inter nos de plācione poſ
ſit eſſe contencio · ¶ Beda · Poti⁹ autē videam⁹ nō
quid carnales adhuc diſcipuli geſſerint · ſ; quod iuſſe
rit ſpiritalis magiſter · Sequitur em̄ · Dixit autē eis
Reges gēcium dominantur eorū · ¶ Criſ · Genti
um meminit vt ex hoc rem vituperandā oſtendat · gē
tiliū ei eſt ābire primatū · ¶ Ciril · Sed et blandi ſer
mones eis offeruntur a ſubditis · Vnd ſequitur · Et qui
poteſtatem habent ſup eos benefici vocantur · Sed
illi quidem quaſi exortes a ſacris legib⁹ hui⁹modi ſub
iacent morbis · Vr̄m autem culmen ē in humilitate·
vnde ſequitur · Vos aūt non ſic ſed qui maior eſt i voſ
fiat ſicut minor · ¶ Baſi · Nō ergo extollat pſiden
tem dignitas ne ab humilitatis beatitudine corruat
Illud aūt nouerit quod humilitas vera miniſteriū plu
rium eſt · Sicut em̄ qui plurib⁹ miniſtrat vulnera
tis · et abſtergit cuiuſlibet vulneris ſaniem nō ſumit
miſterium i cām elacionis · Sic et multo magis cui
cōmiſſe ſunt cure fraternorū lāguorū vt oīm mini
ſter redditur⁹ pro omib⁹ racionē cogitare debet et ſol
ſe ſolliat⁹ · Et ſic qui maior eſt · fiat ſicut minor · De
cet aūt et corporale obſequium ab his qui pſident of
ferri exemplo domini lauātis pedes diſcipulorū · vnde
ſequitur · Et q̄ preceſſor · eſt ſicut miniſtrator · Non eſt
aūt timēdū · ne in ſubdito ſoluat humilitatis propoſitū
dum ei a maiore ſeruitur · ſ; in imitacione pandit hu
militas · ¶ Amb · Cōtuendum eſt aūt quia nō omis
honorificencie ſtudio humilitas definit · Poteſt em̄
deferre alicui propter ſeculi grām · potencie metū · vti
litatiſq; cōtuitum · cum edificacio queritur non alte
rius honor · et iō vna datur omib⁹ forma ſentēcie · vt
non de plācione iactancia ſit · ſed de humilitate cōten
cio · ¶ Beda · In hac tamē forma a domino tradita
maiores non minima diſcrecione op⁹ habent ne ſcilz
ad inſtar · regum gencium dominari ſubiectis · ſeq;
ab eis gaudeant laudib⁹ attolli · et tamen cōtra delin
quencium vicia per zelum iuſticie ſint erecti · Ad ver
ba aūt exhortacionis ſumet adiungit exēplū · vnd̄
ſequitur · nā quis maior ē q̄ rcūbit · an q̄ mi · n̄ · q̄ re · Ego
aūt in medio vr̄m ſum · ſicut qui miniſtrat · ¶ Criſ ·
Quaſi dicat · nō putes diſcipulum tui egere · te vero
nō illi⁹ · Ego em̄ qui nullo egeo · quo vniuerſa egēt
celeſtia et terreſtria ad miniſteriale gradum conde
di · ¶ Theo · Oſtendit aūt ſe miniſtrantem eis cum
panem et calicem diſtribuit · cui⁹ miniſterij mencionē
facit · rememorans eos ſi de eodem pane comederunt
et de eodem calice biberunt · Si ipe xp̄s omnib⁹ mi
niſtrauit · vnum debent omnes ſentire · ¶ Beda · Ut
loquitur de miſterio · quo ſcd̄m iohem eorū pedes lauit do
minus et magiſter quatinus eciam verbo miniſtrandi
poſſint omnia que in carne geſſit intelligi · ſed et ſu
um ſanguinem ſe pro nobis effundere miniſtrando
ſignificat.

¶ Vos aūt eſtis q̄ pmanſiſtis mecū i tēpta
tionib⁹ meis et ego diſpono vobis. ſic diſpo
ſuit mihi pr̄ me⁹ rēgnū vt edatis et bibatis
ſup mēſam meā in rēgno meo et ſedeatis ſup
thronos xii. iudicātes xii. trib⁹ iſrael.

¶ Theo · Sicut domin⁹ proditori penā auerat vel
ſic diſcipulis remanentibus econtrario bona prenun
ciat dicens · Vos autem eſtis · q̄ permanſiſtis mecū
in temptacionibus meis · ¶ Beda · Non enim incho
acio paciencie · ſed perſeuerancia celeſtis regni glia
donatur · quia perſeueranciam que conſtancia ſeu
fortitudo mentis vocatur dicim⁹ eſſe cunctarum co
lumnam virtutum · Filius ergo dei ſecum permanen
tes in temptacionib⁹ eternum ducit ad regnum · Si
em̄ complantati facti ſum⁹ ſimilitudini mortis eius
ſimul et reſurreccionis erim⁹ · vn̄ ſequitur · Et ego di
ſpono vobis ſicut diſpoſuit michi pater meus reg
num · ¶ Ambroſi⁹ · Regnum dei non eſt de hoc mū
do · Non autem equalitas ad dominum ſed ſimilitu
dinis emulacio eſt · Solus em̄ xp̄c plena imago dei
eſt propter expreſſam in ſe paterne grātudinis vni
tatem · Iuſt⁹ aūt homo ad imaginem dei eſt · Si pro
pter imitandam diuine conuerſacionis ſimilitudinē
mundum hunc dei cognicione contemnat · Vn̄ et cor
pus xp̄i edim⁹ vt vite eterne poſſimus eſſe partici
pes · Propter quod ſequit · Ut edatis et bibatis ſup
menſam meam in regno meo · Non enim victus et
potus nobis premij loco ſpondetur · ſ; cōmunicacio
grē celeſtis et vite · ¶ Bed · Uel menſa propoſita omi
bus ſanctis ad fruendū celeſtis eſt glia vite · qua q̄
eſuriunt et ſitiūt iuſticiam ſaturabunt fruende deſi
rato gaudio veri boni · ¶ Theoph · Non autem h
dixit · quaſi futuris illic corporalibus eſcis · et quaſi
regno ſuo ſenſibili futuro · Erit em̄ illic angelica cō
uerſacio Sicut ſaduceis predixit · ſed et paul⁹ dicit
non eſſe regnum dei eſcam et potum · ¶ Cirillus ·
Sed ex his que ſunt apud nos ſpiritalia · deſignat
Nam prerogatiua quadam funguntur apud reges
terrenos · qui eis quaſi conuiue conſident · ex huma
no ergo iudicio oſtendit · qui apud eum in primis
honoribus ſtatuent · ¶ Beda · Hec eſt em̄ immutatō

Beda. Hec est enī immutatio dextre excelsi. vt q̄ tunc humiles gaudent ministrare cōseruis. tūc sup domini mensam sublimes vite ꝑpetue dapibꝰ alanē. Et qui hic temptacōibꝰ iniuste iudicati cū dn̄o ꝑmanent illic cū eo sup tēptatores suos iusti iudices veniunt. Vn̄ sequitur. Et sedeatis sup thronos. xij. iudicantes. xij. tribꝰ israel. ❡ Theop. Hoc ē cōdem nātes ex duodecim tribubus infideles. Non autem ex throni tamq̄ aliqua corporalia sunt receptacula sessionis. sed q̄a s̄m diuinā similitudinem iudicat xp̄s cognicione cordiū n̄ interrogacione factorū. vtutem remunerans impietatem cōdemnans. Ita apostoli i iudicium spirituale formātur remuneratōe fidei. ex errantes gl̄ie vtute errorem redarguētes. sacrile gos odio ꝑsequentes. ❡ Cris. Nunquid aūt illic se debit et iudas. sz considera q̄ lex est data a deo ꝑ ihe remiam. Si quid boni ꝑmisero si censearis idignꝰ. Et ideo loquens cū discipulis. nō simpli citer ꝑmisit sed addidit. Qui ꝑmansistis mecū in temptacionibꝰ. ❡ Beda. Ab hꝰ ergo sublimitate ꝑmis si iudas excipit̄. Nā et anteq̄ hec dn̄s diceret. exijsse credendꝰ est. Excipiunt̄ et illi quicūq̄ auditis in cōprehensibilib sacramētis vbis abierūt retro.

❡ Ait aūt dominus simoni Simon ecce sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum Ego autem rogaui pro te. vt non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Qui dixit ei Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire Et ille dixit Dico tibi petre nō cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me.

❡ Beda. Ne gl̄iarent̄ vndecim apostoli et suis viribus tribuerēt q̄ soli pene int̄ tot milia iudeoꝝ dicerentur in temptacōibꝰ ꝑ mansisse cū dn̄o. ostēdit eos si non iuuantis se domi essēt opitulatione ꝑcelli eadem procella cū ceteris potuisse cōteri. Vnde dicit̄. Ait aūt dn̄s simoni simō Ecce sa. expeti. vos vt cribra. sicut triticum. i. expetiuit vos temptare. et velut qui triticum purgat ventilando concutere. In quo docet nullꝰ fidem a diabolo. n̄ deo ꝑmittente tempta ri. ❡ Theop. Hoc aūt petro dixit eo q̄ fortior alijs erat et supbire poterat in his que ꝑmissa erant a xp̄o. ❡ Cirl. Vel vt ostendat q̄ homines nihil exīs tes quantum ꝑtinet ad humanam naturam et lubricum mentis n̄re non docet̄ vt ꝑesse ceteris velint. Et ideo omissis ceteris venit ad petrū ceteris p̄lacum. Vnde sequit̄. Ego aūt rogaui pro te vt non deficiat fides tua ❡ Cris. Non autem dixit Ego promisi. sed oraui. humiliter enī loquitur tendens ad passionem. vt humanitatem demonstret. Nā qui non de ꝑcacione. sed imperio dixerat. sup hanc petram edificabo ecclesiam meam et tibi dabo claues regni celoꝝ. quomō opus habebat oracione vt concitatam vnius hoīs animā coerceret Non aūt dixit rogaui. vt non neges sed ne deseras fidem. ❡ Theop. Nam et si paululum agitandꝰ sis habes tn̄ reconditum semē fidei q̄uis deiecerit folia sp̄us temptatoris viget radix. Pecijt ergo sathanas te ledere tamq̄ inuidens tibi de mea dilectione. Sed q̄uis egomet ꝑ te sim d̄precatꝰ. tu tn̄ delinques. vn̄ sequitur. Et tu aliq̄n conuersus confirma fratres tuos Quasi diceret. Postq̄ me negato plorauerīs ac penituerīs. corroborā ceteros. cum te p̄ncipem aploꝝ deputauerim. Hoc enī decet te qui mecum robur es et petra ecclesie. Hoc aūt intelligendum ē nonsolū de aplis q̄ tūc erant. vt roborarētur a petro. Sed et de omībꝰ qui vsq̄ ad finem mūdi futuri sunt fidelibꝰ. ne scʒ aliq̄s credenciū diffidat videns eum qui cū esset aplus denegauit. ac iterū ꝑ penitēciā obtinuit ꝑrogatiuā vt esset antistes mūdi ❡ Cirl. Admirare igit̄ exuberanciam diuine paciēcie. ne diffidere discipl̄m facēt. nōdum patrato crimine largitus ē veniam. ac iterum ip̄m in apostolico gradu restituit dicens. Cōfirma fr̄es tuos ❡ Beda. Quasi dicat. Sicut ego tuā fidem ne deficiat. orando protexi. Ita tu infirmiores fr̄es ne de venia desperent cōfortare memēto ❡ Am. Caue ergo iactanciam. caue seculū. Ille iubetur cōfirmare fratres suos qui dixit omnia reliquimus et secuti sumꝰ te. ❡ Beda. Quia vo se dn̄s dixerit pro fide petri rogasse. conscius ille presētis affectꝰ fideiq̄ feruentis. Sed futuri casus nescius. non credit se vllatenus ab eo posse deficere. Vnde sequitur Qui dixit ei. domine tecū paratꝰ sum et in carcerē et in mortem ire ❡ Theop. Pre nimia q̄dem dilectōne flamescit. et impossibilia sibi pollicet̄. Decebat autem audito semel a veritate q̄ temptandus esset non amplīꝰ cōtendere. Sed dominꝰ videns eum presumptuose loquentem ꝑmit temptacionis speciē scilicet q̄ negaturꝰ esset. Vnde sequit̄. Et ille dixit Dico tibi petre nō cantabit hodie gallꝰ donec ter abneges nosse me. ❡ Amb. Petrꝰ quidem et si sp̄u ꝑmp tus corporis tamen adhuc infirmis affectu denunciatur dominū negaturꝰ. Neq̄ enī poterat diuine cōstanciam intencionis equare. Passio domini emulos hēt. pares non habet ❡ Theo. Hinc aūt magnā doctrinam haurimꝰ. q̄ non sufficit humanū ꝑpositum absq̄ diuino subsidio. Petrꝰ enī q̄uis feruens esset derelictus tamen a deo subplantatus fuit ab hoste. ❡ Basiliꝰ. Sciendum aūt q̄ deo ꝑmittente timorati lapsum paciuntur quandoq̄ ad fastꝰ precedentis remedium. Sed q̄uis idem videat̄ esse delictū timorati et alioꝝ refert non modicū. Nam timoratꝰ ex quibusdam insidijs et pene pro vt voluit peccauit. Alij vero nullā gerendo curā neq̄ sui neq̄ dei peccant non distinguētes inter peccare et agere virtuose. Vn̄ reoꝝ et iussionis modū i eis debere fore diuersū. Nā timoratꝰ quodā iuuamie idigens et circa eādē rē ēga quā peccauit iussa debet ꝑferre. Alij vo cū totū bonū aīe destruxerint. affligi et moueri et p̄ceptis subijci debent quousq̄ ratū sit illis deum iustum iudicem esse. et contremiscant. ❡ Augu. de con. euā. Hoc aūt quod hic dicit̄ de petri negacione predicta. omēs quid̄ euangeliste ꝯmemorant. sz non oēs ex vna eademq̄ occasione sermones ad eā ꝯmemorandā veniunt Nam mathꝰ et marcus eam subnectunt. Postea q̄ dominus egressus est ex illa

domo vbi manducauerant paſcha. Lucas vo ⁊ iohã
nes anteꝗ̃ inde eſſet egreſſus Sed facile poſſem⁹ i
telligere. aut illos duos ea recapitulãdo poſuiſſe.
aut iſtos preoccupando. ñ magis moueret ꝙ taꝫ di
uerſa non tm̃ verba. ſed etiã ſentencias domini pre
mittunt. quib⁹ pmotus petr⁹ illam p̃ſumpcionem p
ferret vel pro domino vel cũ dño moriendi. vt ma
gis cogant intelligi. ter eũ expreſſiſſe p̃ſumpcionẽ
ſuam diuerſis locis ſmonis xp̃i. ⁊ ter illi a domino
reſponſũ. ꝙ eũ ante galli cantũ ter eſſet negatus.

¶ Et dixit eis quando miſi vos ſine ſaccu
lo ⁊ pera. ⁊ calciamẽtis nunqd aliqd defuit
vobis: At illi dixerũt. nihil. Dixit ergo eis
Sed nunc qui habet ſacculum. tollat ſimili/
ter ⁊ peram Et qui non habet. vendat tu/
nicam ſuã. ⁊ emat gladiũ. dico enim vobis
qm̃ adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet
impleri in me. Et cum iniquis deputatus
eſt eteni ea que ſunt de me fineꝫ habent At
illi dixerunt domine Ecce gladÿ duo hic.
at ille dixit eis Satis eſt.

¶ Cirillus. Predixerat domin⁹ petro ꝙ cum eſſet
negatur⁹ tempe ſcꝫ ſue captiõis ſ; quia ſemel facta
eſt mencio õ captiõe ei⁹ conſequẽter nunciat ſupue
nientem ꝯ iudeos conflictum vnde di⁹ ⁊ dixit eis qñ
miſi vos ſine ſaculo ⁊ pera ⁊ calciamentis. Nunqd
aliqd defuit vobis. Miſerat em̃ ſaluator ſanctos apo
ſtolos p̃dicare ciuitatib⁹ ⁊ oppidis regnũ celoꝝ pre
cipiens vt euntes nulli⁹ corporaliũ curam gererẽt
ſed in eo totam ſpem viuẽdi reponerẽt ¶ Crĩſ. Si
cut aũt qui docent natare circa principium qdem ma
nus ſuas ſupponentes attenti⁹ ſuſtentant ſuos diſci
pulos. poſtea plerumqꝫ manum abſtrahentes iubent
vt ſibi opitulẽtur. qnimo ⁊ paululũ emergi permic
tunt ita ⁊ xp̃c fecit diſcipulis In exordÿs quidem
p̃ſto i cunctis eis aderat parans eis vberrime afflueñ
tiam oĩm Vnde ſequitur At illi dixerũt. Nihil. ac
vbi oportebat ⁊ ꝓprias vires oñdere ſubtraxit eis
aliquantulũ grãm iubens eis ex ſe nonnulla peragẽ
vnde ſequĩt. Dixit ergo eis ſed nunc ꝗ habet ſaccu
lum. quo ſcꝫ portañ pecunia. tollat ſimiliter ⁊ peram
qua ſcꝫ portanẽ cibaria. Et qdem qñ nec calciamẽta
nec zonam hẽbant. nec baculũ nec es nulli⁹ ſũt paſ
ſi penuriam. vt autem marſupium cõceſſit eis ⁊
peram. Eſurire videñ ⁊ ſitire ⁊ nuditateꝫ pati. acſi
eis diceret Hacten⁹ cũcta voƀ vberrime affluebant
Nũc aũt volo vos ⁊ inopiam experiri. Ideo ꝙ non
addico neceſſitati p̃ſtine legis. ſ; mando ⁊ loculũ ha
bere ⁊ peram. Poterat aũt ⁊ de⁹ vſqꝫ in finem eos
in tanta conſtituere copia. ſ; noluit ob multas cãs.
Primo qdem vt nihil ſibi tribuerent ſed recognoſce
rẽt totũ emanaſſe diuinit⁹. Scdo vt moderari ſibi
ſciant. terciõne maiora de ſe opinentur. Hoꝝ igiẽ
cauſa pmittens eos incurrere multa inopinatoꝝ re
laxauit p̃oris legis rigorem. Ne grauis ⁊ itolera
bilis fieret eis vita. ¶ Beda. Nõ em̃ eadeꝫ viuen

di regula pſecucionis quã pacis tpe diſcipulos iſfor
mat. Miſſis qdem diſcipulis ad predicandũ. ne qd
tollerent in via precepit. ordinãs ſcꝫ vt qui euange
liũ nunciat de euangelio viuat. Inſtante vo mortis
articulo ⁊ tota illa igente paſtorem ſimul ⁊ gregẽ p
ſeqñte congruam tpi regulam decerni tpmittens vt
tollant victui neceſſaria. donec ſopita inſania pſecu
torũ. temp⁹ euangelizãdi redeat. vbi nobis qꝫ dat ex
emplũ. iuſta nonnũqꝫ cauſa inſtante. qdã de noſtri
ꝓpoſiti rigore poſſe ſine culpa intermitti. ¶ Aug.
cõtra fauſtũ. Nulla ergo incõſtantia pcipientis. ſ;
rõne diſpenſantis p temporꝫ diuerſitate precepta
vel cõſilia vł pmiſſa mutantur ¶ Amb. Qui at fe
rire ꝓhibet cur emere gladiuꝫ iubet̃ ñ forte vt ſit
parata defenſio non vltio neceſſaria. ⁊ videri potu
iſſe vindicari ſed noluiſſe. vñ ſequr. Et qui non hẽ
ſcꝫ ſacculum vendat tunicã ſuam ⁊ emat gladium
¶ Criſ. Quid eſt hoc qui dixerat. ſiquis te percuſſe
rit in dextera gena. vertas ei ⁊ aliam Nunc armat
diſcipulos. ⁊ ſolo gladio. nam ſi penit⁹ armare dece
bat. nõ ſolum oportebat gladium poſſidere. ſ; ⁊ ſcu
ta ⁊ galeas. Sed ⁊ ſi mille hui⁹modi poſſiderẽt ar
ma. pro tot inſultib⁹ ⁊ inſidÿs populoꝝ tirannoꝝ
vrbium. nationum qualiẽ. xÿ. comparerent. ⁊ ex ſo
lo aſpectu agminũ non contremiſcerẽt. nutum inſta
gnis ⁊ fluuÿs Non ergo putemus eum iuſſiſſe vt
gladios poſſiderent. ſed p gladios innuit immenſas
inſidias iudeorum. vnde ſequr Dico em̃ vobis. qm̃
adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet impleri i me
Et cum iniquis deputat⁹ eſt. ¶ Theo. Cum em̃ ipi
inter ſe ſupra de prerogatiuis ꝯtenderint. non eſt in
quit temp⁹ prerogatiuaꝝ. imo piculoꝝ. exitium
Nam ego magiſter veſter ducor ad mortem nõ ho
norabilem cũ impÿs deputandus. Eteni ea que ſũt
de me ſcꝫ predicta finem habent. i. implecionem Do
lens ergo violentũ inſultũ innuere meminit gladÿ
nec prius reuelauit ne tangerenẽ accidia. nec pror
ſus obticuit ne repentinis agreſſib⁹ fluctuarent. ſ;
poſtea recolentes mirarẽtur. quõ ſeipm̃ precii ex
hibuit paſſioni pro ſalute humana. ¶ Beda.
Vel dñs non iubet portare marſupium ⁊ peram
⁊ emere gladium. Sed predicit futurum ꝙ ſcilic;
apoſtoli obliti tempore paſſionis donorum ⁊ legis
domini auderent ſumere gladios. Sepius em̃ ſcrip
tura vtitur imperatiua ſermonis ſpecie loco prophe
tie. In pluribus tamẽ libris non inuenitur. accipi
at tollat. vel emat. Sed tollet ⁊ emet. ¶ Theoph.
Vel per hoc prenunciat eis ꝙ incurrerent famẽ ⁊ ſi
tim. quod innuit per peram. ⁊ aduerſitates nõnullas
quod innuit per gladium. Vel aliter ꝙ dominus di
cit. ꝗ habet ſacculũ tollat ſilr ⁊ peram videẽ ſmo ad
diſcipulos fieri. ſed reuera reſpicit quamlibet indiui
pſonam. quaſi diceret. ſiquis iudeorum abundat fa
cultatibus congeſtis omibus fugiat. Qui autem vlti
ma oppreſſus penuria colit regionem. Hic etiam
amictum vendat. ⁊ gladium emat Inuadet em̃ eos
intolerabilis impetus pugne. vt nihil ad reſiſten
dum ſufficiat. Deinde pandit horum malorum cau
ſam. quia ſcilicet paſſ⁹ eſt. penam prophanis debitã
cum latronib⁹ crucifixus Et cum ad hoc puentum

Et cum ad hoc ꝑuentum fuerit ſumet finem vbum
diſpenſacionis. Perſecucionib9 aūt accident que a ꝓ
phetis ſunt predicta. ¶ Hec igit̄ domin9 ꝓdixit de fu
turis regiom̄ iudeorum. ſed diſcipuli nō intelligebāt
ꝓfunditatē dictoꝝ putantes ob futurū proditoris
inſultum gladijs opus eſſe. vnde ſeqtur. At illi dix
erūt domīe ecce duo gladij hic at ille dixit eis ſatis
eſt ¶ Criſ. Et quidē ſi humano eos volebat vti au
xilio nec centum ſufficerēt gladij ꝙ ſi nolebat eos
vti humano ſubſidio et duo ſuꝑuacui ſunt. ¶ Theo
Noluit ergo dn̄s eos reꝑhendere quaſi non intelli
gentes ſed dicens ſatis eſt. eos dimiſit. Sicut cum
nos aliquem alloquentes cū videm9 nō itelligere ꝙ
dicit̄ dn̄s bene. ſiue ne ipm̄ moleſtem9 Quidam aūt
dicunt dn̄m ironice dixiſſe ſatis eſt. Quaſi diceret.
Ex quo duo ſunt gladij ſufficiūt nob̄ ad tantā mul
titudinē quanta nos debet inuadere. ¶ Beda. Vel
duo gladij ſufficiūt ad teſtimoniū ſponte paſſi ſalua
toris Vn9 qui ⁊ apl̄is audaciam ꝓ dn̄o certandi ⁊
domino vtutem medicandi doceret ineſſe. Alē qui
nequaquā vagina exempt9 oſtenderet eos. nec totū
ꝗ poterit ꝓeius facere defenſione ꝑmiſſos ¶ Am
Vel qa lex rferre nō vetat. fortaſſe petro duos gla
dios offerētī ſatis eſſe dic̄. quaſi licuerit vſqꝫ ad euā
geliū. vt ſit in lege equitatis erudicio. in euangelio.
veritatis ꝑfectio. Eſt eciā gladius ſpiritalis vt ven
das patrimoniū ⁊ emas vbum q̄ mentis penetralia
vulnerāt. eſt eciā gladius paſſionis ut exuas corp9
⁊ imolate carnis exuuijs emat̄ tibi ſacri corona mar
tirij. Mouet adhuc ꝙ duos gladios diſcipuli ꝓtule
runt. ne forte vnū noui vnum veteris teſtamenti ſit.
quib9 aduerſus diaboli armamur inſidias. Denique
dicit dn̄s. ſatis eſt. quaſi nil deſit ei quem vtriuſqꝫ
teſtamenti doctrina munierit.

¶ Et egreſſus ibat ſcd̄m conſuetudinem
in montem oliuarum Secuti ſunt autem il
lum ⁊ diſcipuli eius Et cū perueniſſet ad
locum dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem Et ipſe auulſus eſt ab eis quan
tum iactus eſt lapidis Et poſitis genibus
orabat dicens Pater ſi vis transfer calicē
iſtum a me. Verumtamen non mea volun
tas ſed tua fiat.

¶ Beda. tradend9 a diſcipulo domin9 cōſueti ſeceſ
ſus locum quo faciliime reperiri poſſit adit. Vnd̄ ſe
quitur. Et egreſſus ibat ſcd̄m conſuetudinē in montē
oliuaꝝ. ¶ Ciril. De die namqꝫ ꝯuerſabatur iheroſo
limis. obſcura vo nocte ſuccedente in mōte oliuaruꝫ
cū ſuis cōuerſabat̄ diſcipulis. Vnde ſubditur Secu
ti ſunt aūt illum ⁊ diſcipuli ei9. ¶ Beda. Pulcre
aūt ſui corporis miſterijs imbutos in mōtem oliuarū
diſcipulos educit vt om̄es in morte ſua baptizatos
ſancti ſpiritus chariſmate cōfirmandos eſſe deſignet
¶ Theo. Poſt cenā aūt nequaquā inercia ⁊ ioc9 ⁊
ſomnus occupant dn̄m. ſed oracio ⁊ doctrina. Vnde
ſequit̄. Et cum perue. ad lo. dixit illis. Orate ne i
tretis i temptacionē ¶ Beda. Impoſſibile q̄dem eſt

hūanam aīam nō temptari. vnde nō ait orate ne tē
ptemini ſed orate ne intretis i temptacionē h̄ eſt ne
temptacio vos ſup̄ et vincat. ¶ Ciril. Sed neſo
lis vbis eos ꝓfeciſſet. procedens paululum. orabat.
vnde ſequit̄. ⁊ ipſe auulſus eſt ab eis. quantū iactus
eſt lapidis. vbiqꝫ inuenies eū ſemotum orātem. vt
diſcas ꝙ aīo attento ⁊ corde quieto colloquendū eſt
cū deo ſublimi. non aūt quaſi egens alien̄ ſuffragij
ꝑcib9 inſiſtebat. qui ē omnipotentiſſima vt9 patris
ſed vt diſcam9 nō eſſe in temptacōib9 dormitanduꝫ
ſꝫ magis orōnib9 inſiſtendū. ¶ Theo. Sol9 eciā orat
ꝓ omib9. qui ſol9 erat paſſur9 ꝓ omnib9. ſignificans
etiā oracionē ſuā quantum ⁊ paſſionem a nr̄a diſta
re ¶ Aug. de q. euan. Auulſus eſt aūt ab eis quantū
iactus lapidis tanquā typice admonuerit. vt i eum
dirigerent lapidem .i. vſqꝫ ad ipm̄ perducerēt inten
cōꝫ legis que ſcripta erat in lapide. ¶ Greg. niſſen9
Quid aūt ſibi vult flex9 genuū de quo dr̄. Et poſi
tis genib9 orabat. hūm9 quidem viſus eſt. pro nos
trere ſupplicare maiorib9. facto oſtendentes fortiores
eſſe qui rogant. Palam ē aūt hūanam naturā nihil
h̄re deo cōdignū. ⁊ ideo honorifica ſigna q̄ inuicē ex
hibem9 fatentes nos humiliores eſſe reſpectu excellē
tie proximi tranſſūpſim9 ad obſequia incōpabilis
nature. Vn̄ ille q̄ nr̄os languores portauit ac ꝓ no
bis intercedit ꝑ hoīem quem ſumpſit. genuflectit
oraco. ſanciens non eſſe ſuꝑbiendum orōnis tpe.
ſed ꝑ om̄ia humilitati cōformandū. quia de9 ſuꝑbis
reſiſtit. dat aūt humilib9 grām. ¶ Criſ. Quelibet
aūt ars verb̄ ⁊ opibus oſtēditur ab eo qui docet. qa
ergo domin9 venerat doctur9 nos quamlibet vtutē
Ob hoc eadem dicit ⁊ facit. vnde quia iuſſerat ver
bis orare. Ne intrarent in temptatōꝫ. hoc eciā opere
docet. Seqtur eñ Dicens pr̄ ſi vis transfer calicē
iſtum a me. nō dicit ſi vis. Quaſi ignorans an pr̄i
placeret. neqꝫ eñ magis ardua cognicio ē. hec cog
nicione paterne ſubſtantie quā ipſe ſol9 perſpicaciter
nouit ſcd̄m illud Sic nouit me pat̄ ⁊ ego noui pr̄em
neqꝫ hoc dicit. quaſi reſpuens paſſionē. Qui eñ cō
minatus eſt diſcipulo volenti eius paſſionē impedi
re vt ſathanam eū vocaret poſt multa ꝑconia quali
ter crucifigi nolebat Cur igit̄ ita dictuꝫ ē cōſideres
quantū erat audire ꝙ de9 ineffabilis qui quelibet in
tellectū tranſcendit. voluit vterū ſubire vgineū lac
ſuggere. ⁊ hūana queqꝫ pati. qm̄ ergo fere incredi
bile erat. qd̄ erat futurū. ꝑmo q̄dam miſit. ꝓphetas
hoc nunciantes poſtea ipſe indut9 carne veniens vt
nō phantaſia putaret̄ qd̄ fit. ꝑmittit carnē ferre na
turales defectus eſurire ſitire. ⁊ dormire laborare.
affici. ⁊ anxiari. ob hoc ⁊ recuſat mortem. verā hu
manitatem demōſtrās ¶ Amb. Dicit ergo Si vis
transfer a me calicem iſtū quaſi homo mortem recu
ſans quaſi de9 ſentenciā ſuam ſeruans. ¶ Beda. Vel
transferri a ſe calicē poſtulat. non q̄dem timore paci
endi. ſed miſericordia ꝑoris ꝑpli. ne ab illo bibat cali
cem ꝓpinatum. vnde ⁊ ſignanter nō dicit transfer
a me calicē. ſed calicem iſtum hoc eſt populi iudeorū
qui excuſacionem ignorancie habere non poteſt. qui
me quotidie vaticinātur ¶ Dionyſi9. Alexandrinus
vel ꝙ dicit. Transfer calicem iſtum a me non eſt h̄

non aduenīat mihi· niſi eñ aduenerit transferri non
poterit· igitꝰ vt ſenſit iaꝫ p̄ntem· cepit affici ⁊ triſta
ri· ⁊ quaſi iam ꝓpinquante eo dicit Trãſfer calicem
hunc· Sic eñ quod p̄terit nec īcedum eſt· nec pma
nens· ſic ⁊ ſaluator leuiter īuadentem temptacõꝫ fla
gitat pelli ⁊ hoc eſt· non ītrare ī temptacõꝫ qđ con
ſuluit eſſe orãdum Perfectiſſimꝰ aūt modus tempta
tiones euitãdi maīfeſtatꝰ· cum dr̄· verumtñ nõ mea
voluntas ſꝫ tua fiat· deus eñ īexpertꝰ eſt malorum
Vult aūt nobis bona largiri ſup̄ id· qđ petimus vꝫ
īcelligimꝰ Ergo p̄fectam voluntatē patris quã ipſe
nouerat petit ſortiri effectū· que eadem eſt ⁊ ſua ſm̄
deitatem· Renuit aūt impleri humanã voluntatem
quã dicit ſuã· paterna voluntate minorē· ¶ Atha.
Geminū eñ hic velle oſtendit alteꝝ quidem humanū
qđ eſt carnis· alteꝝ vero diuinum· hūanitas eñ ob
carnis fragilitatē recuſat paſſionē· ſꝫ diuinus eiꝰ af
fectus affectanter eã ſubijt eo ꝙ non eſſet poſſibile
eum detineri a morte ¶ Greg· niſenꝰ· Appollinaris
aūt aſſerit ꝙ xp̄c non habuit· ſm̄ terrenam naturã
ꝓpriam volūtatem· ſꝫ ſolū in xp̄o eſt voluntas dei q̄
de celo deſcendit Dicat igitꝰ quam voluntatē vult do
minꝰ nequaq̄ꝫ euenire· Neqꝫ eñ deitas aufert ꝓpri
am voluntatē· ¶ Beda· appropinquãs etiã paſſioni
ſaluator īfirmãcium ī ſe vocem ſumpſit vt cum hoc
immiet qđ fieri volumus ſic ꝑ īfirmitatē petamꝰ ut
nõ fiat quatinus ꝑ fortitudiem parati ſimꝰ ut volū
tas conditoris noſtri etiam contra noſtram volun
tatem fiat·

¶ Aparuit aū illi angelus de celo confor
tãs eū. Et factꝰ in agonia ꝓlixius orabat
Et factus eſt ſudor eiꝰ ſicut gutte ſanguinis
decurrentis interram Et cū ſurrexiſſꝫ ab
oratione ⁊ veniſſet ad diſcipulos ſuos inue
nit illos dormientes pre triſticia ⁊ ait illis
quid dormitis? ſurgite ⁊ orate Ne intretis
in temptationem.

¶ Theo· Vt nobis innoteſceret orationis virtꝰ· quātū
eam ī aduerſis preponamus Orans dominꝰ ab an
gelo ꝯfortatꝰ vt dr̄ Aparuit aūt illi angelus de celo
confortans eum· ¶ Beda· Alibi legimus ꝙ an
geli acceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei· In documento
ergo vtriuſqꝫ nature angeli ⁊ ei miniſtraſſe ⁊ euꝫ
confortaſſe dicuntur· Creator eñ creature ſue non
eguit preſidio· ſed homo factus· ſicut ꝓpter nos tri
ſtis eſt· Ita ꝓpter nos confortatur· ¶ Theophilꝰ·
Quidam aūt dicunt· quoniam apparuit ei angelus
glorificans eum ⁊ dicens· Domine tua eſt virtus
tu namqꝫ potes contra mortem ⁊ infernum genus
humanum liberare· ¶ Criſoſtomꝰ· Et quia nõ phã
taſtice· ſed vere noſtram carnem ſuſcepit vt appro
bet diſpēſationis veritatem· ⁊ oppilet hereticorum
ora queqꝫ humana ſuſtinet· Sequitur· eñ· Et factꝰ
in agonia prolixius orabat ¶ Ambroſiꝰ· Horrēt
plerqꝫ hoc loco· qui triſticiam ſaluatoris ad argu
mētum molitꝰ potius a principio quam ſuſcepte ad
tempus infirmitatis inclinant· Ego autem non ſolū
excuſandum non puto ſed nuſquam magis pietatꝫ
eius maieſtatemqꝫ demiror· Minus eñ contulerat
mihi· niſi meum ſuſcepiſſet affectum· Suſcepit eñ
triſticiam meam vt mihi ſuam leticiam largiretur·
Confidenter triſticiam nomino· quia crucez predico
Debuit ergo dolorem ſuſcipere vt vinceret Neqꝫ
eñ habent fortitudinis laudem qui ſtuporem magis
vulnerum tulerint quam dolorem· Nos ergo vo
luit erudire· quēadmodum mortem· ⁊ quod eſt am
plius future mortis meſticiam vinceremus· Doles
ergo domine non mea· ſed tua vulnera· Infirmatꝰ
eſt eñ ꝓpter delicta noſtra. Et fortaſſe ideo triſtis ē
quia poſt ade lapſuꝫ tali tranſitu nobis erat ex hoc
ſeculo recedendum vt mori eſſet neceſſe· Nec illud
diſtat a vero ſi triſtis erat· Pro perſecutoribus
ſuis quos ſciebat in malis ſacrilegij penas daturos·
¶ Gregorius· xxiij· mor· Appropinquante etiaꝫ
morte noſtre mentis in ſe certamen expreſſit· qui
vim quandam terroris ac formidinis patimur cum
ꝑ ſolucionem carnis eterno iudicio ꝓpinquamus nec
immerito quoniam anima poſt puſillum hoc inuenit
quod in eternum mutare non poſſit ¶ Theophilus
Quod autem humane nature foret premiſſa oratio
non autem diuine vt dicunt arriani· Patet etiam
ex eo ꝙ ſudauit· Sequitur enim· Et factꝰ eſt ſudor
eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram
¶ Beda· Nemo ſudorem hunc infirmitati deputet
quia contra naturam eſt ſudare ſanguinem· ſed po
tius intelligat per hoc nobis declaratum· ꝙ effectū
iam ſue precis obtineret vt ſcilicet fidem diſcipulo
rum quam terrena adhuc fragilitas arguebat ſuo
ſanguine purgaret· ¶ Auguſtinus· in ſententijs pro
ſperi· Orans etiam cum ſudore ſanguineo dominus
ſignificabat de corpore ſuo toto quod eſt eccl̄ia ma
natura martiria ¶ Theoph· Vel hoc prouerbialꝰ
dicitur de eo q̄ vehementer ſudauit ⁊ ꝙ ſudauit ſan
guinem· Volēs igitur euangeliſta innuere ꝙ groſ
ſis ſudoruꝫ guttis madebat· ſumit guttas ſanguinis
ad exemplum· Poſt hoc autem inueniens diſcipulos
dormiētes pre triſticia improperat eis ſimul ad mo
nens vt orarent· Sequitur eñ· Cum ſurrexiſſet
ab oratione ⁊ veniſſet ad diſcipulos ſuos· inuenit
eos dormientes pre triſticia· ¶ Criſoſtomus· Erat
enim intempeſtum noctis ⁊ diſcipulorum oculi pre
anguſtia premebantur· ⁊ erat ſomnus non corpo
ris ſed meroris· ¶ Aug· de con· euang· Non autem
expꝛeſſit hic lucas quota oratione dominus ad diſci
pulos venerit nihil tamen hoc matheo ⁊ marco re
pugnat ¶ Beda· Demonſtrat autem dominus
conſequenter· quia ꝓ diſcipulis orauerit quos monꝫ
orationū ſuaꝝ vigilando ⁊ orando exiſtere ꝯſortes
Sequitur eñ ⁊ ait illis· qđ dormitis? ſurgite ⁊ orate
ne intretis ī temptacõꝫ· ¶ Theo· Hoc ē ne a tempta
tione ſuperentur Hoc eñ eſt nõ ī duci in temptaci
onē non demergi ab ea· Vel ſimpliciter nos iubet
orare vt tranquilla ſit noſtra vita nec immergamur
ī aliquod moleſtorum Diabolicū eñ eſt ⁊ ſuperbum
quēquã ſe ī tēptacõꝫ ꝓ̄picitare vñ ⁊ iacobꝰ nõ dixit
intrate vos ī temptacões ſꝫ cū īcideritis Omne gaudiū
eſtimate de inuito voluntarium facientes·

Adhuc eo loquẽte ecce t̄ba ⁊ q̄ vocabatur iudas vnus ď xii. antecedebat eos Et appinq̄uit iheſu vt oſcularet̄ eũ iheſus aũt dixit ei iuda oſc̄lo filium hominis tradis? Videtes autem hĩ qui circa ipſũ erant qđ futurum erat dixerũt ei. Domine ſi percutimus in gladio? Et percuſſit vnus ex eis ſeruum principis ſacerdotum. ⁊ amputauit auriculam eius dextram Reſpondens autem iheſus ait Sinite vſq; huc. ⁊ cum tetigiſſet auriculam eius ſanauit eum Dixit autem iheſus ad eos. qui venerãt ad ſe p̄ncipes ſacerdotum ⁊ mayſtratꝰ templi ⁊ ſeniores Quaſi ad latronem exiſtis cuꝫ gladys ⁊ fuſtibus cum cotidie vobiſcum fuim in templo non extendiſtis manus in me ſꝫ hec eſt hora veſtra ⁊ poteſtas tenebraruꝫ

Gloſa. Premiſſa oꝛone xp̄i ſubijcitur de eiꝰ proditione qua a diſcipulo ꝓditus. Dicitur em̄. Adhuc eo loquente ecce t̄ba ⁊ q̄ vocabat̄ iudas vnꝰ de xij antecedebat eos. Ciril. Dicit aũt qui vocabatur iudas quaſi nomẽ eius habens exoſum. Addit aũt vnus de xij ad ſignificãciã nequicie ꝓditoris. Nã qui honoratꝰ fuerat eque aptis facꝰ eſt occaſionis cauſa in xp̄m Criſ. Sicut em̄ inſanabilia vulneꝝ nec auſteris medicamĩs obediunt nec demulcẽtibꝰ ſic aĩa vbi ſemel eſt captiuata ⁊ ſi ipam dederit cuicũq; peccato. nullum emolumẽtum ex admonicoĩbus cõſequitur. qđ ⁊ iude accidit a prodicione non ceſſanti quãuis omni modo doctrine eſſet a xp̄o cohibitus. vnde ſequit̄. Et appropinquauit ihu vt oſcularetur eũ. Ciril. Immemoꝛ em̄ glie xp̄i putauit forſitan poſſe lateretur agere auſus p̄cipuum dilectionis ſignum. organũ efficere doli. Criſ. Nõ aũt diſcedendum eſt a fratꝝ admonicione quanq; nihil per nr̄a verba eueniat. Naꝫ ⁊ riuuli ⁊ ſi nullus hauriat fluunt. ⁊ ſi forſan nõ pſuaſeris hodie poteris forſan cras. Piſcatoꝛ em̄ p totam diẽ vacua trahens rethia circa ſero piſcem capit. Vñ dominꝰ ⁊ ſi ſciret iudam non cõuertendum non deſtitit facere q̄ ſua interẽrãt. Sequitur Ihus aũt dixit ei. iuda oſculo filium hominis tradis? Amb. Per interrogacionẽ ꝓuocandum puto. quaſi amantis affectu corripiat ꝓditorem. Criſ. Proprium aũt nomẽ ponit. quod magis dolentis erat ⁊ reuocantis. quaꝫ ꝓuocati ad iram. Amb. Dicit aũt oſculo tradis. hoc eſt amoris pignoꝛe vulnus infligis? ⁊ pacis inſtrumẽto mortem irrogas. Seruus dñm diſcipulꝰ ꝓdis magr̄m electꝰ auctoꝛem. Criſ. Non aũt dicit tradis magiſtrum tuũ. dñm tuum benefactoꝛem. ſed filium hominis hoc eſt manſuetũ ⁊ mitem Qui ſi nõ eſſet magiſter ⁊ dñs. quia tamẽ tam ſuauiter erga te geſſit non eſſet a te ꝓdendꝰ. Amb. Magna o domine ſignificacio poteſtatis magna diſciplina v̄tutis ⁊ cõſilij ꝓdicionis agitur. ⁊ adhuc pacia non negatur

Oſtendit deũ quem proderet dum occulta maifeſtat Oſtendit quẽ traderet Dũ dicit filiũ hominis. quia caro non diuinitas ꝯprehendit̄. Illud tñ plus confutat ingratum ꝙ eũ tradiderit qui cũ eſſet dei filius ꝓpter nos filiꝰ hominis eſſe voluiſſet. quaſi d. ꝓpter te ſuſcepi ingrate qđ tradis ypocrita. Aug. Hoc ergo dominꝰ cũ traderetur pmo dixit. quod ait lucas iudas oſculo filium hominis tradis? deinde qđ matheus Amice ad quid veniſti? Deinde id qđ iohãnes cõmemorat quem q̄ris? Amb. Oſculatus eſt aũt eum dominꝰ. non quo ſimulare nos doceat ſed vt ne ꝗ proditoꝛẽ refugere videret̄. ⁊ plus afficeret proditorem cui amoris officia non negaret. Theop. zelantur aũt diſcipuli ⁊ gladios euaginant. Vñ ſeq̄tur. Videtes aũt hij qui circa ipm erãt qđ futuꝝ erat dixerunt ei. Dñe ſi ꝑcutimus in gladio? Sed q̄liter habent gladios? quia mactauerãt agnum ⁊ a menſa diſceſſerant. Alij aũt diſcipuli querunt an percuterent. Sed petrꝰ vbiq; feruens pro domino pſuaſionem nõ expectat. ſed ꝑcutit huum pontificis vnde ſeq̄tur. Et ꝑcuſſit vnꝰ ex illis ſeruum pn̄cipis ſacerdotum. ⁊ amputauit auriculam eius dextram. Au. de con. euan. Qui ꝑcuſſit ſm iohẽm petrꝰ erat quẽ percuſſit aũt malchus vocabatur Amb. Eruditꝰ em̄ in lege petrus ꝓmptus affectu. qui ſciret phinees reputatum ad iuſticiam ꝙ ſacrilegos peremiſſet ꝑcuſſit pn̄cipis ſeruum Aug. de con. euan. Deinde lucas dicit Reſpondens aut ihs ait. Sinite vſq; huc. Et h̄ eſt qđ mathꝰ cõmemorat. Conuerte gladiuꝫ tuũ in locum ſuũ. Nec moueat quaſi ꝯtrarium ſit. qđ lucas hic dicit dominũ reſpõdiſſe. Sinite vſq; huc. quaſi poſt iſtã ꝑcuſſionem ita dictum fuerit. vt placuerit ei vſq; huc factum. Sed ampliꝰ fieri noluerit Cum in v̄bis que matheꝰ poſuit intelligat̄ pociꝰ totum factũ quo vſus eſt gladio petrꝰ dño diſplicuiſſe Illud em̄ verũ eſt. ꝙ cum interrogaſſent dicentes dñe ſi ꝑcutimꝰ in gladio? Tũc reſpõdit Sinite vſq; huc id eſt non vos moueat. quod futuꝝ ẽ. permittendi ſunt hucuſq; ꝓgredi. hoc eſt vt me apprehendãt ⁊ impleãtur que de me ſcripta ſunt Non em̄ dicẽt Reſpõdens aũt ihꝰ. niſi ad interrogationẽ eoꝝ reſponderet non facto petri. Sed inter moras verboꝝ interrogantiũ dominũ ⁊ illiꝰ r̄ſpõdentis Petrꝰ auidicate defenſionis ꝑcuſſit. Sed non potuit ſimul dici que ſimul fieri potuer̄t. tunc ſicut dicit lucas ſanauit eũ qui ꝑcuſſus erat. Sequit̄ em̄. Et cũ tetigiſſet auriculam eiꝰ ſanauit eum. Beda. Nunq; em̄ pietatis ſue dominꝰ obliuiſcitur Illi iuſto mortem infert iſte pſequencium vulnera ſanat Amb. Sed cum dominꝰ vulnere cruentum terſit. miſteria diuina ſubiecit. vt ſeruus pn̄cipis mundi non nature cõdicione ſed culpe. auris vulnus exciperet. qui non audiſſet v̄ba ſapiencie Aut ſi petrꝰ volens ꝑcuſſit aurem docuit ꝙ aurem in ſpem hr̄e non deberet quaꝫ in miſterio nõ haberet. Sed quare petrꝰ quia ipſe ligandi ⁊ ſoluendi adeptus eſt poteſtatem. ⁊ ideo tollit gladio ſpirituali aurem interioꝛẽ male intelligẽtis Sed dominꝰ ipſe refundit auditum. demõſtrans ⁊ ipſos ſi cõuertant̄. Poſſe ſanari. qui i paſſione dñi vulnerauerũt ſe eo ꝙ oẽ peccatũ fidei miſterijs abluat̄

¶ Beda. Vel ſeruus iſte ꝓprius eſt iudeorum prīci
pibꝰ ſacerdotū in debito mancipat⁹ officio. qui ī paſ
ſione dn̄i dextram auriculā .i. ſpiritalem legis intel
ligendam ꝑdidit que ſcȝ auris petri gladio decidit
Non q̄ ille ſenſū itelligēdi audiētib⁹ tollat. ſȝ diuino
ablatū iudicio negligentibꝰ pandat. Hec eadem dex
tra auris in his qui ex eodem ꝓpfo crediderūt diuiā
dignacione ꝓſtmo ē reſtituta officio ſequitur. Dix
it aūt ihūs ad eos qui venerāt ad ſe pricipes ſacer
dotū ⁊ magiſtrat⁹ templi ⁊ ſeniores. Quaſi ad latro
nem exiſtis cum gladys ⁊ fuſtibꝰ. ¶ Criſ. Acceſſe
runt eñ nocte timentes multitudinis impetū. ⁊ ideo
dicit quid op⁹ vobis erat his armis ī eum qui vobi
ſcum eſt ſemꝑ. Et hoc eſt qd' ſequitur. Cū quotidie
vobiſcū fuerim ī templo. non extendiſtis manus in
me. ¶ Ciril. Ubi nō īculpat dn̄s preſides iudeoꝝ q̄
nō ſibi mature pauerant inſidias mortis. ſed arguit
eos quia temere opiabātur eū ſe inuaſiſſe ipſo iuito
ac ſi dicat. Tunc non cepiſtis me. quia nolebā ſȝ nc
nunc poſſetis. ni me ſponte veſtris ſubȷcerē maībꝰ
Und' ſeqtur Sed hec eſt hora vr̄a. id eſt ꝑuum tem
pus cōceſſum eſt vobis exercende ī me veſtre ſup
bie patre vobis meis fauente. Dicit eciā q̄ hec po
teſtas eſt tenebris data. id eſt dyabolo ⁊ iudeis in
ſurgendi ī xp̄m. Et hoc eſt quod ſubdit. Et p̄tas
tenebraꝝ. ¶ Be. Quaſi d. ideo aduerſum me in te
nebris cōgregami quia poteſtas vr̄a qua ſic contra
lucem mundi armami in tenebris eſt. Queritē aūt
quomō ihūs pricipes ſacerdotū Magiſtrat⁹ templi
⁊ ſeniores qui ad ſe venerūt. alloqui dicat. Cū ap⁹
alios euangeliſtas non ipſi veniſſe. verum in atrio
caiphe expectātes miniſtros miſiſſe ꝑhibent. ſed huic
cōtrarietati datur quod illi nō ꝑ ſeipſos. ſed ꝑ eos
quod miſerunt apprehendendū xp̄m in ſue iuſſionis
poteſtate venerunt.

¶ Cōprehendentes aūt eum duxerūt ad
domum pricipis ſacerdotum. Petrus vero
ſequebatur eū a longe. Accenſo aūt igne ī
medio atrio ⁊ circūſtātib⁹ illis. erat petr⁹
in medio eorum Quem cum vidiſſet ancil/
la quedam ſedentem ad lumen. ⁊ cum fuiſ
ſet intuita dixit. Et hic cum illo erat. At
ille negauit eum dicens. Mulier non noui
illum Et poſt puſillū alius videns eum di
xit. Et tu de illis es. Petr⁹ vero ait O ho/
mo nonſum Et interuallo facto quaſi hore
vnius. Alius quidam affirmabat dicens.
Vere ⁊ hic cum illo erat nam ⁊ galileus ē.
Et ait petrus O homo neſcio. quid dicis ⁊
continuo adhuc illo loquēte gall⁹ canta/
uit. Et conuerſus dominus reſpexit petrū.
Et recordatus eſt petrus verbi domini qd'
dixerat. quia priuſq̄ gallus cantet. ter
me negabis. Et egreſſus foras petrus fle
uit amare.

¶ Amb. Non intellexerit infelices miſteriū nec vene
rati ſūt tam clementē pietatis affectū. q̄ necā hoſtes
ſuos non paſſus eſt vulnerari Dicitur eñ. Cōpre
hendentes aūt eum duxerūt ad domū pricipis ſacer
dotum. Cū legim⁹ teneri ihm. caueam⁹ ne putem⁹
eum teneri ſm diuinitatē ⁊ inuitum. quaſi infirmū
Tenetur eñ ⁊ ligat ſm corpis veritatem. ¶ Beda
Princeps autem ſacerdotuȝ caipham ſignificat qui
ſm iohēm erat pontifex anni illi⁹. ¶ Augu. de con
euan. Sed pmo ad annam duct⁹ eſt ſocerum caiphe
ſicut iohēs dicit quam ad caiphā vt matheus dicit.
Marcus aūt ⁊ lucas nomen non dicunt pontificis.
¶ Criſ. Ideo aūt ducit ad domū pontificis vt d' cō
ſciencia pricipis ſacerdotū ſingula queq̄ facerent.
Illuc eñ omēs ꝯuenerant xp̄m ꝓſtolantes. magn⁹
aūt feruor petri oſtendit qui nō aufugit. cum alios
fugientes vidiſſet Seqtur eñ. Petr⁹ aūt ſequeba
tur eum a longe. ¶ Amb. Bene a lōge ſequebatur
iam proximus negatori. neq̄ eñ negare potuiſſet. ſi
xp̄o ꝓximus adheſiſſet Sed in hoc ſic reuerendus
q̄ dn̄m non reliquit eciam cum timeret. metus natu
re eſt cura pietatis. ¶ Beda. Quod aūt ad paſſio
nem euntem dn̄m a longe ſequitur petrus. ſignificat
eccleſiā ſecuturā qdē quod eſt imitaturam paſſionē
domini. ſed longe differenter. Eccl'ia eñ pro ſe pa
titur. At ille pro eccleſia. ¶ Amb. Iam autem in
domo pricipis ſacerdotum ignis ardebat. Unde ſeq
tur. Accenſo aūt igne in medio atrio ⁊ circūſtā.
illis. erat petrus in me eorum. Acceſſit petrus.
vt calefaceret ſe. quia clauſo domino calor mētis iā
in eo refrixerat. ¶ Criſ Credite enim erant petro
claues regni celorum. credenda erat ei ꝑctorum in
numera multitudo. que eſt ȝ inuoluta peccatis. Erat
aūt petrus paulo durior. ſicut truncata ſerui prin
pis ſacerdotum declarat auricula. Hic igitur tam
durus tamq̄ ſeuerus ſi donum non peccandi fuiſ
ſet adeptus. que venia commiſſis populis donatur.
quem diuina prouidencia permiſit. q̄ primo ipſe la
beretur in peccatum. quo erga peccantes duriorem
ſentenciaȝ ꝓprȷ caſus intuitu temperaret. Et cum
ſe calefacere vellet ad prunas. Acceſſit ad eum pu
ella de qua ſeqtur. Quem cum vidiſſet ancilla que
dam ſedentem ad lumen. ⁊ eum fuiſſet intuita dix'
Et hic cum illo erat. ¶ Ambroſi⁹. Quid ſibi vult
q̄ prima eum prodit ancilla. Cum viri vtiq̄ magis
potuerint eum cognoſcere. Niſi vt iſte ſexus pec
care ī nece domini videretur vt ⁊ iſte ſexus redime
retur per domini paſſionem. Petrus autem prodi
tus negat. Malo enim negaſſe petrum quā dominū
feſelliſſe. Unde ſequitur. At ille negauit dicens. mu
lier non noui illum ¶ Criſoſtomus Quid ais o pe
tre Vox tua repente mutata eſt Os enim plenum
fidei ⁊ amoris in odium perfidiamq̄ conuerſum eſt
Non tibi flagella nondum ſunt admota tormenta.
Qui te interrogat. nullus eſt eoruȝ. qui auctoritate
ſui poſſit formidinem incutere confitendi. Mulier
te ſimplici voce interrogat ⁊ forte nec proditura
ꝯfeſſū. nec tm̄ mulier ſȝ puella, hoſtiaria vile mācipiū

¶ Amb. Sed iſte negauit petr⁹ quia ꝓmiſit incau te non negat i monte nō in templo. nō i ſua domo ſꝫ in ꝑtorio iudeorum. Ibi negat vbi iheſus ligat⁹ eſt vbi veritas non eſt. Negans aūt dicit non noui il lum. Temerariū quippe erat vt diceret quia noue rat eū quem mens humana nō poteſt ꝯprehendere Nemo eīm nouit filiū. niſi pater. Rurſum ſcd̄a vice xp̄m negat. Sequitur eīm. Et poſt puſillū ali⁹ vi dens eum dixit. ꝛ tu de illis es. ¶ Aug. de cō. euan. Intelligitur aūt ꝙ in hac ſcd̄a negacione a duobꝰ ē compellatus ab ancilla. ſcꝫ quā cōmemorant math⁹ ꝛ marc⁹ ꝛ ab alio. quē hꝫ ꝯmemorat lucas. Ni⁹ g⁹ quod hic lucas dicit. ꝛ poſt puſillum. iam egreſſus erat ianuā petr⁹ ꝛ ꝑm⁹ gall⁹ cantauerat vt marcus dicit. iāqꝫ redierat. vt quēadmodū dicit iohes. ad focum ſtans iterū negaret de qua negacione ſequitur Petr⁹ vo ait. O homo nō ſum. ¶ Amb. Maluit ei ſe negare. quā xp̄m. aut quia videbaē negare. xp̄i ſocietatem. vtrūqꝫ ſe negauit. ¶ Beda. In hac autē negacione petri diſcim⁹ nonſolū ab eo negari xp̄m. qui dicit eū non eſſe xp̄m. ſed ab illo eciā q̄ cum ſit. negat ſe eē xp̄ianū. ¶ Am. Tercio ꝗ īterrogaē. ſeq̄ tur eīm. Et interuallo facto quaſi hore vni⁹. ali⁹ qui dam affirmabat dicens. vere ꝛ hic cum illo erat. ¶ Aug. de con. euan. Quod math⁹ ꝛ marc⁹ dicunt Poſt puſillum quantū eſſet hoc tp̄is maīfeſtat hic lucas dicendo. Et interuallo facto quaſi hore vnius. De hꝫ aūt interuallo tacet iohes. Item qđ math⁹ ꝛ marc⁹ nō ſingulari ſꝫ plurali nūo enunciant eos qui cū petro agebant. cū lucas ꝛ iohes vnū dicant. faci le eſt intelligere aut pluralē numerū ꝓ ſingulari vſi tata locucione vſurpaſſe mathm ꝛ marcū. aut qđ vn⁹ maxime cunctꝫ q̄ cum viderat affirmabat ceteri aūt ſecuti eius fidem petrū ſimul vrgebant. Iam vo illud qđ math⁹ ipſi petro dictū aſſeuerat. nonne eꝰ te vidi in horto. marc⁹ aūt ꝛ lucas inter ſe illos de pe tro locutos. aut ſentenciā intelligim⁹ tenuiſſe eos q̄ compellatū dicunt petrū. tm̄ eīm valet ꝙ de illo corā illo dicebatur. quantū ſi illi diceret. Aut vtroqꝫ mō dictū ꝛ alios hūc alios illū modū ꝯmēorāſſe. ¶ Be. Subdit aūt. nam ꝛ galile⁹ eſt. Non ꝙ alia lingua galilea aequꝫ alia loquerenē iheroſolimite. qui vtriqꝫ fuerunt hebrei. ſꝫ ꝙ vnaqueqꝫ ꝓuincia ꝛ regio ſuas habendo ꝓprietates vſitatū loquendi ſonū vitare ñ poſſit. Sequiē. ꝛ ait petr⁹. O homo neſcio quid di cis. ¶ Amb. hoc eſt ſacrilegia veſtra neſcio ſed nos excuſam⁹ ipe nō excuſauit. Non eīm ſatis eſt inuo luta reſponſio cōfitentis iħm. Sed apta confeſſio ꝛ ideo petr⁹ non de induſtria reſpōdiſſe ſic inducē. q̄a poſtea recordat⁹ eſt. ꝛ tn̄ fleuit. ¶ Beda. Solet aūt ſacra ſcriptura ſepe meritū cauſarū ꝑ meritum deſignare tempoꝝ. Unde petr⁹ qui media nocte pec cauit ad gallicantū penituit. Sequitur eīm. Et conti nuo adhuc illo loquente gallus cantauit. Quia qđ i tenebris obliuionis errauit. vere lucis rememora tione correxit. ¶ Augu. de con. euan. Galli aūt can tū poſt trinā negacionē petri ſcḋm intelligim⁹ ſicut marcus expreſſit. ¶ Beda. Hunc gallū miſtice oportet aliquē doctorum intelligendū qui iacentes ꝛ ſomnolentos increpat dicens. Euigilate iuſti ꝛ no lite peccare. ¶ Cris. Admirare aūt curam mgr̄i q̄a cum vinctus eſſet multa verbatur ꝓuiſione erga di ſcipulū quem nutu erigens ad lacrimas ꝓuocauit. Sequitur eīm. Et conuerſus dn̄s reſpexit petrum ¶ Aug. de con. euan. Quod quo modo accipiendū ſit diligenci⁹ conſiderādū eſt. Dicit eīm math⁹ petr⁹ vo ſedebat foris in atrio qđ non diceret. niſi illa cum dn̄o meus agerētur. Similiē ꝛ in eo ꝙ dixit mar cus. ꝛ cum eſſet petr⁹ in atrio deorſum oñdit nonſo lum i interioribꝫ. ſed eciā in ſuperioribus geſta que di xerat. Quo erga reſpexit domin⁹ petrū facie cor porali. Qua ꝓpter mihi videtur illa reſpectio diuini tus facta. ꝛ ſic dictum eſt. Reſpice ꝛ exaudi me. ꝛ conuertere dn̄e libera aīam meam ita dictum arbi tror cōuerſus dn̄s reſpexit petrū ¶ Be. Reſpicē nāqꝫ ei⁹ miſereri eſt. q̄a nōſolū cū agitur pnīa verū eciā vt agatur dei miſericordia neceſſaria eſt. ¶ Am Deniqꝫ quos iħus reſpicit. plorant delictum Unī ſeq tur. Et recordat⁹ eſt petrus vbi domini quod dixe rat q̄a priuſqꝫ gall⁹ cantet. ter me negabꝭ. Et egreſ ſus foras petr⁹ fleuit amare. Quare fleuit q̄a er rauit vt homo. lacrimas eius lego. ſatiſfactionem nō lego. Lauent lacrime delictum. quod voce pudor eſt cōfiteri. Negauit ꝑmo ꝛ ſcd̄o ꝛ nō fleuit q̄a adhuc nō reſpexerat dn̄s. Negauit tercio reſpexit eū iħ⁹ ꝛ amariſſime fleuit. ꝛ tu ſi veniā vis mereri. dilue lacrimis culpam tuā. ¶ Cris. Non aūt audebat pe trus palam flere. ne a lacrimis deprehenderet. ſꝫ fo ras exiens lacrimabaē. Flebat aūt nō ꝓpter penam ſꝫ quia dilectū negauat qđ moleſti⁹ erat ei quolibet ſupplicio.

¶ Et viri qui tenebant eum. illudebāt ei cedentens ꝛ velauerunt eū. ꝛ percuciebāt faciem eius Et interrogauerunt eū dicen tes. ꝓphetiza quis eſt. qui te percuſſit? Et alia multa blaſphemātes dicebant in eum Et vt factus eſt dies ꝯuenerunt ſeniores plebis ꝛ principes ſacerdotum ꝛ ſcribe. ꝛ duxerunt illum in conſilium ſuū. dicentes Si tu es chriſtus dic nobis. Et ait illis Si vobis dixero. Non credetis mihi Si autem interrogauero non reſpondebitis mihi. ne qꝫ dimitetis. Ex hoc autem erit filius ho minis ſedens a dextris virtutis dei. Dixe runt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis. quia ego ſum. At illi dixerunt. Quid adhuc deſideramus teſti monium Ipſi enim audiuimus de ore ei⁹.

¶ Auguſtin⁹. de con. euang. De petri temptacōe que inter domini contumelias facta eſt non eodem ordine omnes narrant Nam illas ꝑmo commemo rat matheus ꝛ marcus. Deinde petri temptacionem lu cas vero explicauit prius temptacionem petri De inde domini contumelias dicens ꝛ viri qui tenebant

Et viri qui tenebant eum illudebant ei cedentes. ¶ Ciril. Celi et terre dominus ceſus ſuſtinet. et patitur impiorū ridicula formam nobis paciencie prebens ¶ Theo. Hec non dñs ꝓphetarum vt pſeudo ꝓpheta diludiť. Sequiť eñ. Et velauerunt eum et ꝑcuciebāt faciē eius. Et interrogauerūt eum dicētes Propheciſa nobis. quis eſt qui te percuſſit. ¶ Beda. Hec quaſi in contumeliam faciebant eius qui ſe a populis ꝓphetam voluit haberi. Sed qui tunc ceſus eſt colaphis iudeorum ceditur eciam nunc blaſphemijs falſorum xp̄ianorum. Velauerunt autem eum non vt eorum ille ſcelera non videat. ſed vt a ſe ipſi faciem eius abſcondant. Heretici aūt et iudei et mali catholici eum reprobis actibus exacerbantes quaſi illudentes dicunt quis eſt qui te percuſſit dum ab illo ſuas cogitaciones et opera tenebrarum cognoſci non eſtimant. ¶ Aug. de con. euan. Hec autem intelligitur paſſus dominus vſqȝ mane i domo principis ſacerdotum quo prius adductus eſt. Unde ſequitur Et factus eſt dies conuenerūt ſeniores plebis et principes ſacerdotum et ſcribe et duxerūt eum in conſilium ſuum dicentes. Si tu es xp̄c. dic nobis. ¶ Beda. Non veritatem deſiderabant ſed calumniam ꝑparabant. Siquidem xp̄m hominem tantummodo de ſtirpe dauid venturum ſperantes hoc ab eo querebant. vt ſi diceret. Ego ſum xp̄c calumniarenť ꝙ ſibi arroget regiam poteſtatem. ¶ Theo. Ipſe vero ſciebat eorū precordia ꝙ qui non crediderant operibus multo minus ſermonibus crederent. Unde ſequiť. Et ait illis. Si vobis dixero. non credetis michi. ¶ Beda. Sepe eñ dixerat ſe xp̄m eſſe puta cū diceret. Ego et pater vnum ſumus. et cetera talia. Si aūt interrogauero non r̄ndebitis michi neqȝ dimittetis. Interrogauerat eñ eos. quō diceret̄ xp̄m filiū eſſe dauid. Cū dauid in ſp̄ū dn̄m ſuū illum vocauerit. Verum illi neqȝ dicenti credere neqȝ interrogāti r̄ſpondere voluerunt. Quia aūt ſemē dauid calumniari querebant plus eſt qđ audiunt. Sequiť eñ. Ex hoc autē erit filius hominis ſedens a dextris virtutis dei. ¶ Theop. Quaſi diceret. non ē vobis de cetero tempus ſermonum et doctrine. ſed deinceps iudicij tempus erit. cum videbitis me filium hominis ſedentem a dextris virtutis dei. ¶ Cirillus. Cum autē de deo ſeſſio dicitur atqȝ thronus. regia et vniuerſis p̄ncipans dignitas deſignatur. Non eñ putabimus tribunal quoddam poſitum eſſe. cui credamus inniti dominū omnium. Sed nec omnino dextrum vel ſiniſtrū eſſe penes diuinam naturam. ꝓprium enim eſt corporum figura et locus et ſeſſio. Qualiť aūt paris honoris patris ꝙ ꝯſeſſus filius videbiť eſſe ſi non eſt ſecundum naturā filius. naturalem in ſe ꝓprietatem habens patris. ¶ Theo. Hec igitur audiētes timere debebant. Sed illi poſt hec verba magis inſaniūť Unde ſequitur Dixerunt aūt omnes. Tu ergo es filius dei. ¶ Beda. Ex ſe filium dei dixerit acceperūt in eo quod dicit. Erit filius ho. ſe a dextris vir. dei ¶ Amb. Dominus aūt maluit ſe regem probare quam dicere vt condemnandi cauſam habere nō poſſint. Qui quod obijciunt. hoc fatentur Sequiť. eñ Qui ait. Vos dicitis quia ego ſum. ¶ Ciril. Hoc autem dicente xp̄o ſuccenſuit. Phariſeorum cohors vſurpans ignominie vocem. Unde ſequitur. At illi dixerunt quid adhuc deſideramus teſtimonium. Ipſi enim audiuimus de ore eius. ¶ Theoph. Ex quo patet ꝙ inobedientes nulla commoda ferunt reuelatis ſibi ſecrecionibus. Sed maiorem penam acquirunt. ꝓpter quod talia oportet eis eſſe occulta.

Capitulum xxiii

Et ſurgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. ceperunt autem accuſare illum dicentes. Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram. et prohibentem tributa dari ceſari et dicentē ſe xp̄m r̄egem eſſe Pilatus autem interrogauit eū dicens. Tu es rex iudeorum? At ille reſpōdens ait Tu dicis Ait autē pilatus ad principes ſacerdotum et turbas. Nichil inuenio cauſe in hoc homine. At illi inualeſcebant dicentes Cōmouit populum docēs per vniuerſam iudeam incipiēs a galilea vſqȝ huc

¶ Auguſtinus. de con. euange. Poſtqȝ compleuit lucas narrando petri negacionem. recapitulauit que cum domino geſta ſunt circa mane. commemorans quedam q̄ alij tacuerunt. atqȝ ita contexuit narracionem. ſimilia alijs narrans cum dicit. Et ſurgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. ¶ Beda. Ut impleretur ſermo ihū quem de ſua morte predixit Tradetur gentibus id eſt romanis. Nam pilatus romanus erat. eumqȝ romani in iudeā preſidem miſerunt. ¶ Aug. de con. euange. Deinde apud pilatum geſta ſic narrat. Ceperunt autem accuſare illū dicentes. Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram et prohibentē tributa dari ceſari. et dicentem ſe xp̄m regem eſſe Hoc matheus et marcus non dixerunt. cum tū dicerent. ꝙ eum accuſabant. ſȝ iſte eciam ipſa crimina que falſo obiecerūt aperuit ¶ Theo. Euidenter aūt aduerſanť veritati. Nō enim dñs ꝓhibuit dari ceſarem ſȝ magis dare iuſſit Qualiter aut ꝑpl̄m ſubuertebat an vt regnuȝ aggrederetur? ſȝ h̄ eſt incredibile cūctis. q̄a volēte multitudine tota eū i r̄egem eligē ſciens fugit. ¶ Be. Duobus aūt dn̄o obiectis ſcȝ ꝙ et tributa ceſari dari ꝓhibuit et ſe xp̄m r̄egem dicēt. potuit fieri ut illud qđ dñs ait. reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari. et pilatū audiſſe ꝯtigerit. Nō q̄a cām hāc q̄ſi apertum iudeorum mēdaciū ꝑterm dēs ſolū qđ neſciebat de r̄egni v̄bo īterrogandū putauit. ſequtur eñ. pilatus aūt īterogauit eū dicēs. tu es rex iudeorum? ¶ Theo. Mihi videť ꝙ hoc a xp̄o q̄rerit i cōtemptu obiecti criminis ſubſānādo q. d. tu pauper humilis nudus cui nullus adiutor accuſans de regni ambicōe ad qđ opus ē multorum et adiutorum et ſumptuū ¶ Beda. Eodem autem verbo preſidi. quo et principibus ſacerdotū reſpondet. vt ꝓpria ſentencia condemnetur. Sequitur eñ. At ille r̄ſpondens ait tu dicis.

¶ Theop. Illi aūt cū nihil aliud haberent eorū calumniis recurrunt ad clamorum ſubſidia. Sequitur enim. At illi invaleſcebant dicētes. Commouit pplm docens per vniuerſam iudeā. incipiens a galilea vſq̃ huc. q̄ſi diceret. Peruertit pplm nec in vna parte tm̄. ſed a galilea incepit ⁊ huc uſq̃ puenit trāſiens p iudeam. Dico aūt eos non abſq̃ cauſa meminiſſe galilee. ſed volentes incutere timorē pilato. Galilei enim ſciſmatici fuerūt ⁊ noua temptantes qualis fuit iudas galileus cuius in actib apl'oꝝ fit mencio. ¶ Bed. His verbis non illum ſed ſe accuſant. Docuiſſe enim populū ⁊ a priſtini temporis ignauia docendo cōmouiſſe ſcaliꝫ adu tocaꝫ terrā pmiſſionis pertranſiſſe nō criminis ſed indiciū eſt virtutis. ¶ Amb. Accuſatur aūt dominꝰ ⁊ tacet. quia defenſione nō indiget. Ambiant defendi qui timent vinci. Non ergo accuſacionem tacendo cōfirmat ſꝫ deſpicit nō refellendo. quid enim timeret q̄ non ambit ſalutem. Salꝰ vim ſuam prodit vt acquirat omnium.

¶ Pilatus autem audiens galileam interrogauit ſi homo galileus eſſet. Et ut cognouit quia de herodis poteſtate eſſet remiſit eum ad herodem qui ⁊ ipſe iheroſolimis erat illis dieb. Herodes aūt viſo ihesu gauiſus eſt valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum eo q̄ audiret multa de illo ⁊ ſperabat ſignum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat aūt illum multis ſermonibꝰ ⁊ ipſe nihil ei reſpondebat. Stabant etiam pncipes ſacerdotū ⁊ ſcribe cōſtanter accuſantes eū. Spreuit aūt illum herodes cum exercitu ſuo ⁊ illuſit indutum veſte alba ⁊ remiſit ad pilatum. Et facti ſunt amici herodes ⁊ pilatꝰ in ipſa die. Nam antea inimici erant adinuicem.

¶ Beda. Pilatus de pmiſſa accuſacione non interrogauit dominū ratꝰ. Sed ipm magis nacta occaſione cupit ab eo iudicando liberū reddere vnde dicit. Pilatus aūt audiens galileam interrogauit. ſi homo galileꝰ eſſet. Et ne contra eū quem inſontem ⁊ ppt inuidiam traditū cognouerat ſentenciā dare cogeretur herodi eum miſit audiendū. vt ipſe potiꝰ eum q̄ ex patria tetracha exiſtebat. Vel abſolueret vl' puniret. Sequitur enim. Et vt cognouit q̄ de herodis poteſtate eſſet. remiſit eum ad herodem. qui ⁊ ipſe iheroſolimis erat illis diebꝰ. ¶ Theop. In hoc ſequitur legem romanam que iubebat quemlibet a principe ſue dicionis condēnari. ¶ Grego. x. moraliū. Xpi autem flāmas herodes explorare voluit cū eiꝰ miracula videre concupiuit. Sequit enim herodes aūt viſo ihu. gauiſus eſt valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre illum. ¶ Theo. Non tamq̄ lucraturꝰ quicq̄ vtilitatis ex eius aſpectu ſed paciēs noxiam cupidinē credebat videre quendā extraneū hominē de quo audierat q̄ ſapiens ⁊ mirificꝰ eſſet. Vnde ſequitur. Eo q̄ audierat multa de illo ⁊ ſperabat ſignū aliquod videre ab eo fieri. Volebat etiam audire ab eo quid diceret. Et ideo interrogat eū. q̄ſi deriſorie ſe habens ad ipm ⁊ eū ſubſannans. Sequitur enim. Interogabat aū illum multis ſmonib. Ihus aūt qui cuncta rōne peregit. ⁊ qui teſte dauid ſuos ſmōes in iudicio diſponit pmiſſe indicauit in talibus hr̄e ſilenciū. Sermo enim platus ei cui nichil pficit cōdemnacōis fit cauſa. Vn̄ ſequitur. Et ipſe nichil ei reſpondebat. ¶ Amb. Tacuit ⁊ nihil fecit. q̄a nec illiꝰ crudelitas merebat videre diuina. ⁊ dn̄s iactantiam declinabat. Et forte typice in herode omes impii ſignificant qui ſi legi non crediderint ⁊ pphetis mirabilia xpi opera in euangelio videre nō poſſunt. ¶ Greg. xxii. mora. Hoc etiā audiētes nos oportet addiſcere vt quociens auditores nr̄i noſtra volunt quaſi laudanda cognoſcē. Nō aūt ſua pūerſa mutare ōmino taceamꝰ ne ſi oſtentacōis ſtudio verbum dei loq̄mur. ⁊ illoꝝ que erat. culpa eſſe nō deſinat. ⁊ nr̄a que nō erat. fiat. multa aūt ſunt q̄ audientes aīm pdunt maxīe ſi auditores nr̄i ⁊ ſemper laudant q̄d audiunt ⁊ nunq̄ quod laudant ſequūtur. ¶ Grego. x. mo. Inq̄ſitus ēgo redēptor tacuit exſpectatus miracula adhibere ɔtēpſit ſeſeq̄ apud ſe in occultis retinens quos exteriora querere ꝯſpexit ingratos foris reliquit. magis eligēs apte a ſupbientibus deſpici quā a nō credentib vacua voce laudari. Vnde ſeq̄tur. Stabant etiā princ. ſacer. ⁊ ſcribe ɔſtanter accuſan. eū. Spreuit aūt illū hero. cū exerci. ſuo ⁊ illu. indu. veſte alba ⁊ remiſit ad pilatuꝫ. ¶ Amb. Non ocioſuꝫ q̄ veſte alba induit ab herode immaculate tribuens indicia paſſionis. q̄ agnꝰ dei ſine macula cū gl'ia mundi peccata ſuſcipet. ¶ Theo. Tu tn̄ cōſidera q̄ p ea que facit dyabolꝰ impeditur. Congerit deriſiones ⁊ obprobria in xpm ex quib declarat q̄ dominus ſedicioſus non ſit. alioqn̄ nō deridere͞t plebe reddita ſuſpecta ⁊ nouitatibꝰ gaudēte. Miſſio aūt xpi a pilato ad herodē fit amicicie communis exordiū quaſi pilato nō vſurpāte ſibi ſubditos dicōni herodis. vn̄ ſbdit. ⁊ facti ſūt amici herodes ⁊ pilatus in ipſa die. nam antea inimici erāt adinuicem. Attēde dyabolum vbiq̄ ɔiungentem diſiūcta vt xpi pagat necē. erubeſcamꝰ ergo nos ſi cauſa noſtre ſalutis nec amicos in pprio federe ɔſuamꝰ. ¶ Ambroſi. In typo etiā herodis atq̄ pilati q̄ amici ex inimicis p ihesum xpm facti ſūt plebis iſrahel ⁊ ppli gētil figura ſeruat q̄ p domī paſſionē vtriuſq̄ ſit futura ɔcordia ita tn̄ vt prius pplus nacionum capiat dei v̄bum ⁊ ad pplm iudeoꝝ fidei ſue deuocionem trāſmittat vt illi quoq̄ gloria maieſtatis ſue corpus veſtiāt xpi q̄d ante deſpexerāt. ¶ Beda. Vel hoc herodis ⁊ pilati fedus ſignificat quod gentiles ⁊ iudei genē ⁊ religione ⁊ mente diſſidentes in xpianis perſequēdis conſentiunt.

¶ Pilatus autē cōuocatis principibus ſacerdotū ⁊ magiſtratib ⁊ plebe dixit ad illos. Obtuliſtis mihi hunc hominē quaſi auertētem populū. Et ecce ego corā vobis interrogās nullā cauſam inuenio in homine iſto

ex his in quibus eum accuſatis Sed neqꝫ
herodes nā remiſi ad uos illum. ⁊ ecce ni/
hil dignū morte actum eſt ei Emendatum
ergo illū dimittam Neceſſe aūt habebat di
mittere eis ꝑ diem feſtū vnū Exclāauit aūt
ſimul vniūſa t̄ba dicēns. Tolle hunc ⁊ di
mitte nobis barrabam. q̄ erat ꝓpter ſeditio
nem quādam factam ī ciuitate ⁊ homicidi
um miſſus in carcerem. Iterꝝ aūt pilatꝰ
locutus eſt ad illos volens dimittere ihesū
At illi ſubclāabāt dicētes Crucifige cruci
fige eū Ille aūt tercio dixit ad illos Quid
em̄ mali fecit iſte: nullā cauſaꝫ mortis inue
nio in eo. Corripiam ergo illū ⁊ dimittam
At illi inſtabāt vocibꝫ magnis poſtulātes
vt crucifigeretur ⁊ inualeſcebāt voces eo/
rum Et pilatus adiudicauit fieri peticōnē
eoꝝ. dimiſit aūt illis eum. q̄ ꝓpter homici
diū ⁊ ſedicōnē miſſus fuerat in carcerē quē
petebāt ieſū vero tradidit voluntati eoꝝ.
¶ Augu. de con euang. Rediens lucas ad ea que
apud p̄ſidem gerebanṫ Unde digreſſꝰ erat vt narra
ret quod apud herodem actū eſt ita dicit. Pilatꝰ aūt
conuo. p̄nci. ſacer. ⁊ magiſtra ⁊ plebe. dixit ad eos
obtu. mihi hunc hominem quaſi auer. po. ⁊ ecce eᵒ
coram vobis interro. nul. cau. inuenio inho. iſto ex
his in quibꝫ eum accuſatis. Hic intelligimꝰ eū pre
termiſiſſe. queadmodū a domino ꝯticeret. Quid ac
cuſatoribꝫ reſpōderet. ¶ Amb. Hic pilatꝰ xp̄m ab
ſoluit iudicio crucifigit miſterio. Ad herodem mitti
tur. ad pilatū remittiṫ. vnde ſeq̄tur. Sed neqꝫ hero
des. nā remiſi uos ad illum. Et ecce nihil dignum
morte actū eſt ei. Et ſi vterqꝫ reū non ꝓnunciat ob
metū tn̄ aliene crudelitatis ſtudijs pilatꝰ obſequiṫ.
¶ Theo. Duorū ergo virorū teſtimōio Ihs inſons
oſ̄ditur. Iudei vero qui accuſabant nullū teſtē ob
tulerūt cui credere oporteret. vide ergo quō ſupe
ret veritas. Ihs tacet. ⁊ teſtātur inimici. ꝓ eo cla
mant iudei. ⁊ nullus eoꝝ atteſtatur clamoribus.
¶ Beda. Pereant ergo ſcripta que tāto poſt tpe
contra xp̄m ꝯpoſita. non illum apud pilatū magice
artis accuſatū Sed ꝯponentes apud dn̄m p̄ſidie ⁊
falſitatis accuſandos eſſe demonſtrat. ¶ Theo. Ilen
tus gᵒ pilatꝰ nec ſatis apud veritatem ſeuerꝰ. q̄a ti
mebat accuſacōes. ſubiūgit. Emendatū ergo illum
dimittā ¶ Be. q. d. flagris illū ⁊ ludibrijs q̄tū li
betis afficiā. dūmodo innoxiū ſanguinē nō ſiciatis.
Seq̄tur. Neceſſe aūt habebat dimittere eis ꝑ diem
feſtū vnū. Neceſſe habebat nō imperialis legis ſancti
one. ſꝫ annua gentis ꝯſuetudine deuictus. cui ꝑ talia
gaudebat placere. ¶ Theo. Romani em̄ iudeis con
ceſſerant. ſcḋm leges ⁊ ritus ꝓprios ꝯuerſari. mos
aūt patrius erat iudeis petere dānatos a p̄ncipe. ſic
a ſaule ionathan petiuerṫ. Unde ⁊ de eoꝝ peticōe nūc
ſubdiṫ. Exclamauit aūt ſimṫ vniūſa turba dicens

tolle hūc. ⁊ dimitte nobis barrabā. q̄ erat ꝓpter ſedici
onē quandā factā in ciuitate ⁊ ho. miſſus in carcerē
¶ Amb. Non immerito homicide abſolucōꝫ petunt
qui flagitabāt innocētes exitiū. tales leges hꝫ iniq̄
tas. vt qđ oderit innocēcia ſcelꝰ diligat. In q̄ tn̄ noīs
interp̄tacōe ſpeciē dat figure. Barrabas em̄ patris
filiꝰ latine dr̄. Illi gᵒ quibꝫ dr̄. vos ex p̄re dyabolo
eſtis vō dei filio. p̄ris ſui filiū. i. antixp̄m prelaturi
eſſe ꝓdūtur ¶ Beda. Heret aūt iudeis vſqꝫ hodie
ſua peticio. q̄a em̄ data ſibi optione ꝓ ihū latronē ꝓ
ſaluatore interfectorē elegerūt. merito ſalutē vitāqꝫ
ꝑdiderūt. ⁊ latrocinijs ſe ac ſedicōibꝫ intm̄ ſubiece
rūt vt ⁊ patriā ⁊ regnū ſuū ꝑdiderint. ¶ Theop.
Sic igiṫ gens olim ſancta fuerat ad cedendū pilatꝰ
gentiſ cedem ꝓhibet. ſeq̄tur ei. Iterꝝ aūt pilatꝰ locu
tus ē ad illos volēs di. ie. at illi ſuccla. dic. cruci.
cruci. eū. ¶ Be. Peſſimo em̄ gn̄e mortis occidē in
nocentē h̄ eſt crucifigē deſiderant. Pendētes em̄ in
ligno crucifixi clauis ad lignū pedibꝫ maibꝫqꝫ ꝯfixis
ꝓducta morte necabanṫ. ne dolor citꝰ finireṫ. verꝫ
a dn̄o electa erat mors crucis quā diabolo ſuperatu
tanqꝫ trophēū i frōtibꝫ fideliū erat poſiturꝰ ¶ Te.
Tercio aūt pilatꝰ xp̄m abſoluit. ſeq̄ṫ em̄. ille aūt ter
cio dixᵗ ad illos. q̄d em̄ mali fecit iſte: nullā cām mor
tis inuenio in eo. corripiā gᵒ illū ⁊ dimittam. ¶ Bed.
Hāc correpcōꝫ q̄ ꝑ ꝓ ſatiſfacēt ne uſqꝫ ad crucifigē
dū ſaluatorē ſeuirēt. pilatꝰ ꝯrebat nonſolū obtuliſſe
ſꝫ eciā deridendo ⁊ flagellando exhibuiſſe t̄ba teſtis
teſtanṫ. q̄a vō totā accuſacōꝫ quā aduerſꝰ dn̄m detu
lerāt. ſollicita pilati interrogatōe viđbāt euacuatā
eādem ad ſolas ſe p̄ces ꝯuertunt. vn̄ ſeq̄ṫ. At illi in
ſtabant vocibꝫ magnis poſtulātes ut crucifigeretṫ ⁊
inualeſcebāt voces eoꝝ ¶ Che. Tercio clamāt ꝯtra
xp̄m ut ꝑ ēnam hāc vocē ſuaꝫ cē occiſiōꝫ xp̄i appro
bēt quā petēdo extorſerūt ſeq̄ṫ ei ⁊ pilatꝰ adiudicaꝰ
tus fieri peticōꝫ eoꝝ. dimiſit aūt eū illis q̄ ꝓpter homi
cidiū ⁊ ſedicōꝫ miſſꝰ fuerat i carcerē. ihm̄ vō tradi
dit volūtati eoꝝ. ¶ Cris. Putabāt em̄ h̄ ſe poſſe a
ſtruē qꝫ ihs deterior eēt latrone. ⁊ adeo nequā ut ne
qꝫ ꝓ pietate neqꝫ ꝓ feſti ꝓrogatiua d̄beret liberari
¶ Et cum educerent eum apprehēderūt
Simonē quendam cirenenſem venientē de
villa. ⁊ impoſuerūt ei crucem portare poſt
ihesum. Sequebatur autem illum multa
turba populi ⁊ mulieꝝ que plangebant ⁊
lamentabanṫ eum. Conuerſus autem ad il
las ihesus dixit Filie iheruſalem nolite fle
re ſup me. ſed ſup voſipſas flete ⁊ ſuper fi/
lios veſtros. Quoniam ecce venient dies
in quibꝫ dicent Beate ſteriles. ⁊ ventres
qui non genuerunt. ⁊ vbera que non lacta
uerunt Tūc incipiēt dicere mōtibus Cadi
te ſuper nos. ⁊ collibus operite nos. Quia
ſi in viridi ligno hoc faciunt in aři đ quid
fiet: Ducebantur aūt ⁊ alij duo nequam
cum eo. vt interficerētur.

¶ Gloſ. Poſita cōdemnacione xp̄i conueniēter agi
tur de eius crucifixione. Cum dicit̄. et cū ducerēt eū
apprehenderūt ſimonem quēdam cirenēſem venientē
de villa et impoſuerūt ei crucem portare poſt ihm.
¶ Aug. de con. euan. Johēs aūt narrat q̄ ihus ba
iulabat ſibi crucē. Vn̄ intelligitur. q̄ ipſe ſibi porta
bat crucē cū exiret in eum qui dr̄ caluarie locum.
Simon aūt in itinere angariatus eſt cui data eſt por
tanda crux vſq̄ ad locum. Nullus em̄ alioꝝ accepta
bat crucem baiulare. eo q̄ lignū deteſtabile putaba
tur. et ideo ſimoni cireneo quaſi i quandam iacturaꝫ
impoſuerūt crucem portare quā alij recuſabant. hic
complet̄ illud eſaie cuius principatus ſup humeꝝ eius
Principatus em̄ xp̄i eſt crux eius ꝓpter quā ſcḋm apl̄m
deum exaltauit. Et ſicut i ſignū dignitatis alij bal
theum alij mitrā portant ſic et dn̄s crucem. Et ſi in
iras inuenies nō aliter in nobis regnare ihm. niſi per
aſperitates quo fit. vt delicioſi inimici ſūt xp̄i crucis
¶ Amb. xp̄us ergo crucē baiulās iā tropheū ſuū
victor attollit. Crux ſr̄ hūeros ipomit̄. q̄ ſiue ſimō
ſiue ipſe portauerit et xp̄c in homie et homo porta
uit i xp̄o. Nec diſcordant euangeliſtaꝝ ſentencie. qn̄
concordat miſteriū. Et bonus ordo nr̄i pfectus eſt
vt prius crucis ſue trophea ipſe erigeret. deinde mar
tiribus traderet erigedū. nō iudeus eſt q̄ crucē portat ſꝫ
alienigena. atq̄ peregrinus nec p̄cedit ſed ſequit̄ iux
ta hoc quod ſcriptū eſt. Tollat crucē ſuam et ſequa
tur me. ¶ Beda. Simon aūt obediens. Cirene he
res interpretat̄. vnde p eum ppl̄i gentiū deſignant̄
q̄ quondā peregrini et hoſpites teſtamēcoꝝ nūc obediēdo fa
cti ſūt dei heredes. De villa aūt ſimon egrediens cru
cem portat poſt ihm. cū paganis ritib9 derelictis ve
ſtigia dn̄ice paſſionis obedienter amplectit̄. Villa
enī grece pagos vocat̄ a qua pagani nomē trahūt
¶ Theo. Vt ille tollit crucem xp̄i. qui venit a vil
la .i. q̄ dimittit hūc mundū et opa eius in irl̄m .i. in
ſupnā libertatem tendens. ex hoc eciā non modicuꝫ
ſumit̄ documentum. Qui enī admodū xp̄i magiſter
eſt debet ipſe prius tollere crucē et timore dei ꝓpriaꝫ
carnē cōfigere et ſic ſubditis et obedientib9 eā impo
ne. Sequit̄ aūt xp̄m eciā multitudo pleb9 et mulierū nā
ſubdit̄. Sequebatur aūt illū multa turba ppl̄i et mu
lierū. que plangebant et lamentabant̄ eū. ¶ Beda.
Multa quam turba crucem domini. ſꝫ nō vna eaden
q mente ſectabatur. Nam ꝑplus qui eius mortē impe
trauerat vt morientem leti9 aſpiceret. Mulieres vo
vt morituꝝ plorarēt. Non aūt ideo ſol9 mulierum
plancius ſectabatur. q̄a non eciā innumerus viroꝝ cet9
de eius erat paſſione meſtiſſim9. Sed q̄a femineus
quaſi contemptibilior ſex9 liberi9 poterat. qd̄ ſenſerat
oſtentare. ¶ Ciril. Amans eciā lacrimarū ē ſemper
ſex9 femineus et mentē hn̄s flexibilem ad pietatem
¶ Theo. Per hoc etiam ſignificabatur q̄ multitudo
magna iudeoꝝ eſſet poſt crucē itura credens i ihm
Sed et mens infirma. que ſignificatur p feminam ſi
ſumpta cordis contricione per pniam fleat ſequitur
ihm ꝓpter nr̄am ſalutem aſſiduū. Flebant igit̄ muli
eres p paſſionem. Cum aūt qui vltro patit̄. flere
non oportet ſꝫ magis ei applaudere. et ideo eas flere
vetat. Sequit̄ em̄. Conuerſus aūt ihs ad illas dix

it. Filie irl̄m Nolite flere ſup me ¶ Bedā. Cui9
ſcꝫ cita reſurrectio mortem ſoluit̄ poteſt. cui9 mors et
omnē mortem et ipſm mortis deſtructura eſt auctorē
Notandū aūt cum filias iheruſalem appellat. q̄ nō
ſole que cū eo venerāt a galilea. ſed et euiſdem vr
bis cives ei mulieres adheſerūt. ¶ The. Mandat
aūt de plorantib9 eū in futura mala pſpectuꝫ intende
re. et ſup illis flere. Sequit̄. em̄ ſꝫ ſup voſipſas flete
et ſup filios veſtros ¶ Ciril. Significans in futuro
mulieres liberis eſſe orbandas. Nam irruēte bello i
terra iudeoꝝ. cuncti ſimul peribant magni et parui.
Vnde ſeqtur. Quia ecce venient dies i quib9 dicēt
beate ſteriles et ventres q̄ non genuerūt. et vbera q̄
non lactauerūt. ¶ Theop. Cū ſcꝫ femine crudeliter
ſuos aſſabunt filios. et venter q̄ pduxerat flebiliter
iterato recipiet genitum. ¶ Beda. In quo die ven
ture a romanis obſidionis et captiuitatis tēpus ſig
ficat. de quib9 ſupra dixerat. Veh p̄gnantib9 et nu
trientib9 in illis dieb9 Naturale eſt aūt immīēte ca
ptiuitate hoſtili alta vel abdita quib9 abſcondantur
homines refugia querere. Vn̄ ſequit̄. tunc incipiēt
montib9 dicere cadite ſup nos et collib9. operite nos
Refert em̄ ioſeph9 inſiſtētib9 ſibi romanis certatim
iudeos cauernas montiū colliumq̄ petiſſe ſpeluncas
Poteſt eciā q̄ beatificandas dicit ſteriles d̄ his intel
ligi qui vel qlibet ſexu ſe caſtrauerūt. ꝓpter regnuꝫ
celorum. Montib9 collibuſq̄ dici. cadite ſup nos et
operite nos cum quilibet ſue fragilitatis memores i
gruente temptacionū articulo. ſublimū q̄rumcūq̄
viroꝝ queſierint exemplis moniti et p̄cib9 defendi
Sequit̄. Quia ſi in viridi ligno hoc faciūt in arido
quid fiet. ¶ Gregori. xij. mora. Se lignū viride et
nos lignum aridum dixit. quia ipſe i ſe vim diuinita
tis habuit. nos vo qui puri homies ſum9. lignū ari
dum appellamur. ¶ Theo. Quaſi diceret iudeis. ſi
erga me lignum fructiferum iugiter virens taliter
ſe geſſēt romani. quid nō attemptabūt erga vos. po
pulum dico quaſi lignū aridū p̄uatum qualibet viui
ficante virtute nec ullum fructum ferentē. ¶ Beda.
Vel quaſi omnib9 diceret. ſi ego qui peccatū non fe
ci. lignū vite appellatus ſine igne paſſionis a mundo
non exeo. quid putas eis manere tormenti. qui ſunt
fructib9 vacui. ¶ Theo. Malam aūt opinioneꝫ de
dn̄o aggrauare volens diabolus eciā latrones faciebat
crucifigi cum eo. Vnde ſeqtur. Ducebant̄ aūt et alij
duo nequam cum eo. vt interficerentur.

¶ Et poſtq̄ venerunt in locum qui vocat̄
caluarie ibi crucifixerunt eum et latrones
vnum a dextris et alterum a ſiniſtris

¶ Athana. Vbi corruptum eſt gen9 humanum. ibi
xp̄c ꝓprium corpus expoſuit. vt vbi ſemniata eſt
corruptio. ibidem incorruptio oriatur ꝓpter quod
in loco caluarie crucifigitur. Dicit̄ enim. Et poſtq̄
venerūt i locum. qui vocat̄ caluarie. ibi crucifixerūt
eum. Quem locum doctores iudeorum aiunt eſſe ſe
pulcrum ade. ¶ Beda. Vel aliter foris portā loca
erant in quib9 truncabant̄ capita damnatoꝝ et cal
uarie .i. decollatorum ſumpſerūt nomē. Et ſic pro
omniū ſalute quaſi noxius inter noxios crucifigitur

ꝛ ubi abundauit peccatū · ſuperabundet ꝛ gracia·
¶ Ciril. Non aūt ipſe unigeitus dei filius in ꝓpria
natura qua de⁹ eſt · paſſus eſt · que ſunt corporis · ſed
magis in natura terrena · Decet em̄ utrūqȝ de uno
ꝛ eodem filio dici · ſcȝ ꝛ non pati diuine ꝛ paſſ uȝ eſ
ſe humanit⁹ · ¶ Euſe · Si aūt aliter poſt cōuerſacio
onem cum homib⁹ euaneſcēs ſubito euolaret fugi
ens mortem ab omib⁹ cōpararetur phantaſmati · ꝛ
quemadmodū ſiquis incombuſtibile quoddam nobis
vas ꝛ preualens ignis nature vellet oñdere · flāme
illud traderet · ꝛ conſequenter a flāma illud illeſum
extraheret · Sic dei verbū volens oſtendere inſtru
m̄tum quo uſus eſt ad humanam ſalutē eſſe ꝑualēs
morti · Mortale morti expoſuit ad demonſtrandam
ei⁹ naturaȝ · Deinde poſt modicū a morte illud eripu
it in ſignū diuine ṽtutis · Et ꝑma quidem cauſa mor
tis xp̄i hec eſt · Secunda ṽo diuine poteſtatis oñſio
corpus xp̄i inhabitantis · Cū em̄ antiq̄⁹ deificarēt
homies cōmunem exitū mortis ſortitos · quos hero
as ꝛ diuos noīabant · docuit illum ſolū mortuū ve
rum deū eſſe fatendum · quem brauia victorie morte
ꝓſtrata decorant · tercia racio eſt victima ꝑ toto ge
nere hoim mactanda qua oblata tota ꝑtās demonū
perīt ꝛ error quilibet eſt ſedat⁹ · Eſt ꝛ alia cauſa ſa
lutifere mortis vt diſcipuli occulta fide conſpicerēt
reſurrectionē poſt mortem ad quam ꝓpriam ſpē eri
gere docebant vt mortem ꝯtemnentes · agonē ꝯtra
errores inirēt alacriter · ¶ Cris · Non aūt ſui mor
tem quam non habebat cum ſit vita · ſed hoim venit
cōſumptur⁹ ſaluator · Vñ non ꝓpria morte corp⁹ de
poſuit ſed ab hoib⁹ illatam ſuſtinuit · Si ꝛ ſi egro
taſſet corp⁹ ei⁹ ꝛ i cōſpectu oim ſolueret īꝯueiēs
erat eū qui ſanaret alioꝝ languores · habere ꝓpriū
corpus affectum languorib⁹ · Sed etſi abſqȝ aliquo
morbo ſeorſū alicubi corp⁹ depoſuiſſet · ac deinde rur
ſus ſe offerret · non crederet̄ ei de reſurrectione diſſe
renti · Oportet em̄ mortem reſurrectionē ꝑcedere ·
Cur g° reſurrectōȝ palam q̄dem ꝑdicaret · clancto
vero moretur · nimirum ſi latenter hec euemſſet ꝙ
excogitarent homīes incredulitatis calūmas · quō
pateret xp̄i in mortē victoria · niſi coram omib⁹ eaȝ
paciens ꝑ incorrupcionē corporis ꝓbaſſet extinctā
Sed dices decebat ſaltem glīoſam mortē ſibi excogi
tare · vt euitaret ignomiam crucis · Sed ꝛ ſi hoc fe
ciſſet · ſuſpectum ſe reddidiſſet quaſi nō hñs ṽtutem
ꝯtra quamlibet mortem · Sic ergo pugil ꝓſternēs
illū quē hoſtes obtulerint oñditur excellentior om
nib⁹ · Sic oim vita · ab hoſtib⁹ illatam quam puta
bant eſſe diram · ꝛ infamē ꝛ deteſtabilē mortem in
cruce ſuſcepit vt hac interempta dñim mortis tota
liter deſtruat̄ · ꝓpter qđ nō caput ei amputat̄ · vt io
hanni · neqȝ ſectus eſt vt eſaias · vt corp⁹ integrū ꝛ
indiuiſibile morti ſeruet ꝛ non fiat occaſio volentib⁹
eccliam diuidere · Volebat eciam ſubportare quam
incurreram⁹ maledictionē maledictam mortē ſcilicet
crucis ſuſcipiendo · ſm illud maledictus hō qui pen
det in ligno · In cruce eciā expanſis manib⁹ moritur
Vt altera q̄dem manu veterē ꝑplm · altera eos qui
ſunt ex gētib⁹ trahat · vtroſqȝ ſibi coniungens · mo
riens eciam in cruce a demonib⁹ expiat aerē · ꝛ aſcē

ſum nob̄ parat in celū ¶ Theo · Quia eciaȝ ꝑ lignū
mors intrauerat · neceſſe erat vt per lignū extermi
naret̄ · ꝛ ut dñs ꝑ ligni dolores intactus tranſiens
ꝯfutaret delectacionē ꝓuenientem ex ligno · ¶ Gre
tuor extrema partita ſignificat ṽtutem ꝛ ꝓuidenci
am eius q̄ in ea pependit vbiqȝ diffuſam · ¶ Aug · de
que · no · ꝛ ve · teſtamenti · Nō fruſtra eciam tale ge
nus mortis elegit · vt latitudinis ꝛ altitudinis ꝛ lon
gitudinis ꝛ ꝓfunditatis · de quib⁹ apſtus loquitur
mgr̄ exiſteret · Nam latitudo eſt in eo ligno · quod
tranſuerſū deſuper figitur hoc ad bona opera ꝑtinȝ
quia ibi extendunt̄ man⁹ · Lōgitudo in eo qđ ab ip
ſo ligno vſqȝ ad terram ꝯſpicuū eſt · Ibi em̄ q̄dam
modo ſtatur id eſt perſiſtitur · ꝛ ꝑſeueratur · quod lō
ganimitati tribuit̄ · Altitudo eſt in ea ligni ꝑte que
ab illo qđ tranſuerſum figitur ſurſū verſus relinq̄t̄
hoc eſt ad caput crucifixi · quia bñ ſperancium ſup
na expectacio eſt · Jam ṽo illud ex ligno qđ fixuȝ oc
cultatur · Vnde totū illud exurgit ꝓfunditatē ſigni
ficat gratuite grē · ¶ Cris · Duos eciam latrones
vtrīqȝ crucifixerūt · vt eoruȝ ſuſpicōis fieret par
ticeps · Vnde ſequit̄ · Et latrones · vnum a dextris ·
alium a ſiniſtris ſed nō ita euenit · Nam de illis nil
dr̄ · Nūc aūt crux vbiqȝ honorat̄ · Reges diadema
ta deponentes aſſumunt crucem · In purpuris i dia
dematib⁹ · in armis in menſa ſacrata · Vbiqȝ terrarū
crux emicat · nō talia ſunt humana · Viuentib⁹ enim
iſtis qui egerūt ſtrēnue arrident ꝓpria geſta · his aūt
ꝑeuntibus pereunt · ſed in xp̄o totum ꝯtrium Nam
ante crucē omia meſta · vt aūt crucifix⁹ eſt omnia
clariora facta ſunt · vt noſcas non purū hoiem eſſe
crucifixū ¶ Beda · Duo aūt latrones cum xp̄o cru
cifixi ſcant eos qui ſub fide xp̄i vel agone martirȷ̄
vł continencie arcioris inſtituta ſubeunt · Sed qui
hec pro eterna glīa faciūt · dextri latronis · Qui aūt
humane laudis intuitu ſiniſtri latronis act⁹ imitant̄

¶ Jheſus aūt dicebat. Pater dimitte illis
Non enim ſciunt quid faciunt. Diuidentes
vero veſtimenta eius miſerunt ſortes. Et
ſtabat populus ſpectans Et deridebāt euȝ
principes cum eis dicentes . Alios ſaluos
fecit. Seipſum ſaluum faciat. ſi hic eſt xp̄s
dei electus. Illudebant autem ei ꝛ milites
accedentes ꝛ acetum offerentes illi dicen/
tes. Si tu es rex iudeorum ſaluum te fac.

¶ Cris · Quia domin⁹ dixerat Orate pro ꝑſequen
tib⁹ vos · hoc eciam crucē aſcendens fecit · Vnde ſeq̄
tur · Jħus aūt dicebat · Pater dimitte illis nō quia
nō poſſet ipſe relaxare · Sed vt nos pro ꝑſequenti
bus orare doceret · Nō ſolum verbo ſȝ ꝛ ope · Dicit
aūt dimitte eis · ſi penituerint · Fauet em̄ penitentib⁹
ſi vellent poſt tantam nequiciam reat⁹ ꝑ fidem dilu
ere ¶ Beda · Neqȝ putādū ē hoc eū fruſtra oraſſe
Sed in eis qui poſt eius paſſionem crediderunt qđ
orabat impetraſſe · Notandū ſane ꝙ nō ꝑ eis orauit

q̄ꝫ filium dei intellexerunt cruciſigere quā cōſiteri maluerunt. ſed ꝑ eis qui neſciebant quid fecerūt ꝫa lam dei habentes ſꝫ non ſm̄ ſcienciam. Unde ſubdit. Nō em̄ ſciunt quid faciunt ¶ Greg. Permanētes uo poſt crucē in infidelitate nulliꝰ ꝑ ignoranciam iu uo putabit dignis miraculis ſonora voce eū ꝓdicā ab eſſe deum ¶ Amb. Refert gᵒ cōſiderare qualis crucem aſcendat. nudū eum video. Talis ergo aſcē dat qui ſeculū vincere parat. vt ſeculi adiumenta nō querat vidᵉ eſt aūt adam qui veſtimēta queſiuit vidit ille qui tegumēta depoſuit. et talis aſcendit qua les nos auctore deo natura formauit. talis ī paradi ſo ꝑmᵒ hō habitauerat talis ī paradiſū homo ſcdꝰ intrauit. Pulcre eū ascenſurꝰ crucem regalia ve ſtimenta depoſuit vt ſcias quaſi hoiem paſſū eſſe. nō quaſi deū regem. etſi verumqꝫ xp̄c ¶ Athanaſiꝰ. Ut etiam cūctas condiciones nr̄as cauſa noſtri ſu ſcepit. Induit veſtimēta noſtra ſigna mortificacōis ac vt exuat illa et horum vice induat nos vitam et incorrupcionē. Seqtur em̄ Diuidentes vero veſtim̄ ta eiꝰ miſerunt ſortes ¶ Theop. Foſitan em̄ plures exegerbant. Vel forte magis ad obprobriū h̄ facie bant et ex quadam laſciuia. Quid em̄ ꝓcioſum inue niebant in veſtibꝰ. ¶ Beda. In ſorte aūt dī gracia cōmendata ē quia cum ſors mittitur nō ꝑſone cuiꝰ q̄ꝫ vel meritis ſed occulto dei iudicio cedit ¶ Augu. de con. euang. Hoc qdem breuiter dictū eſt a tribus euangeliſtis Johannes diſtinctiꝰ hoc explicat quē admodum h̄ geſtum ſit ¶ Theo. Deludentes igitur h̄ agebant Nam vbi principes ſubſannabant. qd̄ di cere oportet de vulgoᵒ Sequit̄ em̄. Et ſtabat ꝑpꝉꝰ qui ſcꝫ penetrat eum cruciſigi. ſpectans ſcꝫ finē Et deridebant eū pn̄cipes cū eis ¶ Aug. de con. euan. Quia principes dixit. nec addidit ſacerdotum Omēs principes generali nomie complexꝰ eſt. Ubi ibi poſ ſunt intelligi ſcribe et ſeniores. ¶ Beda. Qui etiā nolentes confitent̄ ꝙ alios ſaluos fecerit. Sequit̄ em̄ Dicentes. alios ſaluos fecit ſeipm̄ ſaluum faciat ſi h̄ eſt xp̄c dei electus. ¶ Athana. Dn̄s autem vere ſal uator nō ſaluando ſeipm̄ ſed creaturā liberando vo lebat cognoſci ſaluator. Neqꝫ em̄ medicꝰ quia ſibi mederetur medicꝰ eſſe cognoſcitur ſꝫ erga languidos artem ꝓbet ſic dn̄s ſaluator exiſtens. Non habebat opus ſalutis neqꝫ deſcendendo de cruce volebat cog noſci ſaluator ſꝫ moriendo. Multo namqꝫ maiorē ſalu tem mors ſaluatoris affert hoibus quam deſcenſus de cruce. ¶ Grecꝰ. Videns aūt dyabolꝰ nullū eſſe ſi bi deffenſaculū tenebatur et quaſi aliud nō valēs tem ptauit. vtensꝰ ꝓmiare. ſaluatori acetū ad bibendū Sequitur em̄. Illudebant aūt ei et milites acceden tes et acetū offerentes illi quod ꝯ ſeipm̄ faciens dia bolus ignorabat. Nam amaritudinē ire ex ꝓuarica cione legis factam qua iudeos detinebat ſaluatori pre bebat quā ille ſumēs ꝯſumebat vt vice aceti vinū det nobis in potum. qd̄ ſapia miſcuit. ¶ Theo. Ob tulerant aūt milites xp̄o acetum quaſi regi ſubmini ſtrantes. Sequit̄ em̄. dicentes. Si tu es rex iudeoꝝ ſaluū te fac. ¶ Beda. Et notandū quod iudei voca bulum xp̄i ſemꝑ ſibi auctoritate creditū blaſphe mantes irridentes. Milites vero ignorante ſcripturaꝝ ne

ſciū non xp̄o ſꝫ regi iudeorum inſultant.

¶ Erat aūt et ſuperſcriptio. ſcripta ſuper illum literis grecis latinis et hebreicis. hic eſt rex iudeorum. Unꝰ aūt de his qui pende bant latronibꝰ blaſphemabat eū dicētes. Si tu es xp̄c ſaluum fac temetipm̄ et nos Re ſpondens aūt alter increpabat eū dicens. Neqꝫ tu times deum. ꝙ in eadem dānatiōe es et nos qdē iuſte. nam digna factis reci pimus. Hic vero nihil mali geſſit. Et dice bat ad iheſum Domine memento mei. cum veneris in regnum tuum Et dixit ei iheſꝰ Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiſo ¶ Theop. Aliam attende ſagacitatē demonis agita tam in xp̄m. ex plici em̄ literaꝝ figura ꝓmulgabat accuſacionē ibi. ne ſcꝫ quemqꝫ tranſeuntiū lateat ꝙ ob h̄ ſuſpēſus fuerat. quia ſe regē faciebat. Unde em̄ erat aūt et ſuꝑſcriptio ſcripta ſuꝑ illum literis gre cis. latinis et hebreicis. Hic eſt rex iudeoꝝ. ꝑ quod ſignificabatur potentiſſimas gencium quales erant ro mana prudentiſſimas qles greci. maxime deū colen tes qua fuit iudeoꝝ genꝰ. ſubijci debere impio xp̄i. ¶ Amb. Merito aūt ſupra crucem ponit̄ titulꝰ. qa non humani corporis ſed diuine poteſtatis et regnuꝫ qd̄ habet xp̄c. Lego titulum regis iudeoꝝ. cū lego regnū meū nō eſt de hoc mūdo. Lego cauſā xp̄i ſꝑ caput eius ſcriptam cū lego et deꝰ erat vbum. Caput em̄ xp̄i deꝰ ¶ Ciril. Alter aūt latronū eadē cū iudeis cruciabat. Seqtur em̄. Unꝰ aūt de his qui pendebāt latronibꝰ blaſphemabat eū dicens. ſi tu es xp̄us ſal uum fac temetipm̄ et nos Alter vero refrenabat vo ces ipſius. Sequit̄ em̄. Rn̄s aūt alter īcrepabat eū dicens. Neqꝫ tu times deum ꝙ in eadē damnacione es. Sed et ꝓprium reatum confeſſꝰ eſt. Subdens. Et nos qdem iuſte. Nam digna factis recipimus. ¶ Criſ. Hic fungitur vice iudicis cōdemnatꝰ et in cipit de veritate cenſere. qui coram pilato ꝑ multa tormenta confeſſꝰ eſt ſcelera. Quia aliud eſt hō cen ſor. quē latent intima. et aliud deꝰ qui mētes penetrat Et ibi qdem poſt cōfeſſionē pena ſubſeqtur. Hic aūt confeſſio fit ad ſalutem. ſꝫ et xp̄m ꝓnunciat innocen tē. cū ſubdit hic vero nihil mali geſſit. q. d. nouam vide iniuriam. honeſtatē damnari cū ſcelere. Nos viuē tes occidimꝰ hic mortuos ſuſcitauit. nos aliena ſurꝰ furati hic et ſua iubet tribuere. Beatꝰ igitur latro aſtantes docebat talia diſſerens. quibꝰ alterū incre pabat. Sed ut vidit extinctos auditus aſtanciū. redit cōuenienter ad eum. q̄ nouit ꝓcordia. Sequi tur em̄. Et dicebat ad ihm̄. Dn̄e memento mei cum veneris in regnū tuum crucifixum aſpicis. et dn̄m ꝓfiteris condemnati vides figuram et regis ꝓdicas dignitatem. Mille malis imbutꝰ poſtulas iuſticie fō tem reminiſci tue nequicie. Sed dices video qdem aparens obprobriū Sed intueor latens regnum. et tu aūtis mea publica ſcelera. et acceptas fidem iten tionis occulte. diſcipulum veritatis vſurpauit neqꝫ ꝓa diſcipulum nequitie non commutabit veritas.

¶ Be. xviij. mo. i cruce clavi man⁹ ei⁹ pedes q̄ liga
uerant. nihilq̄ a penis i eo liberū. n̄ cor ⁊ lingua rema
serant. inspirante deo totū i⁹ ei obtulit quod i se libe
rum inuenit ut iuxta hoc quod scriptū est corde cre
deret ad iusticiā. ore confiteret̄ ad salutem. tres at̄
virtutes quas apostol⁹ memorat. subito replet⁹ gra
cia. ⁊ accepit latro ⁊ seruauit in cruce fidem nanq̄
habuit qui regnaturū deum credidit quē secum pa
riter morientem vidit spem habuit. qui regni ei⁹ adi
tum postulauit. Caritatē q̄ i morte sua viuaciter
tenuit qui fr̄em ⁊ collatronē p̄ simili scelere morien
tem de iniquitate sua redarguit. ¶ Amb. Pulcerri
mum aūt datur affectande cōuersionis exēplum. q̄
tam cito latroni venia relaxatur. cito ignoscit dn̄s
quia cito ille conuertit ⁊ uberior est gr̄a quā preca
tio. Semp eñ dn̄s plus tribuit quā rogatur. Ille
rogabat ut memor sui esset de dn̄o aūt sequit̄. Et
dixit illi ih̄us Amen dico tibi hodie mecū eris i pa
radiso Vita est eñ esse cum xp̄o. ⁊ ubi xp̄c ibi re
gnū ¶ The. Et quemadmodū quisq̄ rex victorios⁹
rediens ex triumpho optima p̄darum fert secū. sic
⁊ dn̄s p̄datus potiorem dyabolicarū p̄darum scz la
tronem ducit secū in paradisum ¶ Crisos. Erat g⁹
videre saluatorē in medio latronū trutinam iusticie
trutinantē fidem ⁊ infidelitatem. expulit diabolus de
padiso adam xp̄c latronē impulit. añ totū orbem ⁊
ante aplos nudo v̄bo sola fide i padisum introuxit.
Neq̄s post errores introitū desperaret. Attende ce
leritatem. a cruce in celos a condemnatione in padisū
ut noueris non adeo beniuolenciā illi⁹ q̄z dn̄i clemē
ciam totum fecisse. Si aūt iam facta est bonorū retri
bucio nunq̄ futura erit resurrectio⁹ Si eñ intro
duxit latronē in padisum. corpus aūt ei⁹ corruptū
remansit foris liquet nō esse resurrectionē corporū
hec dicūt illi. Sed caro que fuit laborū particeps. nū
q̄d priuabit̄ premijs⁹ Audi paulū dicentem. Oportet
corruptibile hoc incorruptionē induere. Sz si dn̄s
pollicitus ē regnū celorum. Introduxit aūt latronē
in padisum nondū ei retribuit p̄mia. Sed dicūt noie
paradisi regnum celorū noiauit vsitato nomine vtens
dum alloqueret̄ latronem qui nihil audiuerat de ar
duis documentis. Quidam aūt nō sic legunt hodie me
cum eris i padiso. sz sic dico tibi hodie ⁊ ofeq̄nter
mecū eris i padiso. sed adhuc euidentiorē solutionē
subiungem⁹. Nam medici cum vident aliquē despe
ratum dicunt iam mortu⁹ est. Sic ⁊ latro qm̄ n̄ am
plius timebatur eius regress⁹ ad p̄dicionem dr̄ pa
radisum intrasse. ¶ Theo. Hoc tn̄ est verius oib⁹
q̄ q̄uis omia p̄missa sortiti sunt ⁊ latro ⁊ alij sancti
Ne sine nobis causa sumeret̄ vt dicit̄ in ep̄la ad he
breos. sunt tn̄ in regno celorū ⁊ in padiso ¶ Greg
nisen⁹ Hic iterum oportet discutere quō latro cen
seatur dignus padiso cum sanctis flāmea framea p̄
hibeat introitum Sed attende q̄ fmo diuin⁹ eā ver
satilem dicit vt in dignis quidem obuiet dignis vero
liberū ad vitam patefaciat aditū. ¶ Greg. xij. mor.
Vel illa rumphea framea versatilis dicit̄ pro eo q̄
sciuisset q̄nq̄ venire tempus. vt eciā remoueri debuis
set qn̄ scilicet veniret q̄ sue incarnacionis misterio
padisi nobis iter aperiret. ¶ Amb. Sed ⁊ illud sol
uendū est. quia alij scz matheus ⁊ marcus duos cō
uiciantes inducūt latrones. iste vnum cōuiciantem
vnū rogantē. fortasse ⁊ iste p⁹ cōuiciat⁹ ē. sed repen
te conuersus est. potuit eciā d̄ vno pluralit̄ dici. sic
est illud. In captiuis pellibus ambulabant. Sed cū sit
cum solus helias melotidem habuisse elsias legat⁹ esse
se doceatur Mistice aūt duo latrones p̄los peccat
tores signant per baptismū crucifigendos esse cū xp̄o
quorū dissensio diuersitatem pariter credentium si
gnificat. ¶ Be. Quicūq̄ eñ baptisati sum⁹ in xp̄o
ih̄u. in morte ipsius baptisati sum⁹ p̄ baptismum au
tem cum peccatores essemus abluimur. Sed alij dū
deum in carne passum laudant coronant̄. Alij dum
aut fidem aut op̄a baptismi habere renuerunt. Do
no quod acceperīe priuantur

¶ Erat aū fere hora sexta ⁊ tenebre facte
sut in uniūsa terra vsq̄ in horam nonam. ⁊
obscurat⁹ est sol. ⁊ velū templi scissū est me
dium Et clamans voce magna ihesus ait.
Pater in man⁹ tuas cōmendo spiritum me
um. ⁊ hec dicens expirauit.

¶ Ciril. Postq̄ cruci tradiderunt dn̄m oim mundi
machina lugebat p̄priū dn̄m. ⁊ obtenebrata ē. lux
i meridie fm amos. viij dr̄. erat aūt fere hora sexta
tenebre facte sunt vniuersa terra vsq̄ in horā nonā
Quod erat manifestū indiciū q̄ passure forent cali
ginem crucifigentium anime. ¶ Aug. de con. euā. Hoc
aūt quod de tenebris dictū est. eciam duo alij matheus
⁊ marc⁹ cōtestantur. addit aūt lucas. Vn̄ facte sunt
tenebre cum subdit. ⁊ obscuratus est sol. ¶ Aug.
iij. de ciui. dei. Quā solis obscuracionē nō canonico
cursu siderum accidisse satis ostendit q̄ tunc erat
pascha iudeorū q̄ plena luna solēniter agitur. Re
gularis aūt solis defectio non nisi fine lune cōtingit
¶ Dionisi. ad policarpū. Ap⁹ heliopolim eñ tūc pre
sentes inopinabiliter soli lunam incidentem videbā⁹
Non eñ erat conuentus temp⁹ ⁊ rursus ipsam a no
na hora vsq̄ ad vesperam ad solis diametrum sup
naturalit̄ restitutā eclipsim eciā illam ex oriente vi
dim⁹ inchoatā ⁊ vsq̄ ad solarem terminū venientē
post q̄ regredientem rursus non ex eodem defectū ⁊
repurgacionē sed ex contrario fm diametrū factā. talia
sūt ei⁹ tp̄is supnaturalia ⁊ soli xp̄o q̄ est oim causa
possibilia ¶ Greg⁹. Hoc igit̄ prodigium factū est ut
pateret q̄ is q̄ mortē susceperat. Gubernator esset to
tius creature. ¶ Amb. Sol eciā occidit sacrilegis
vt funesti spectaculū sceleris obumbraret. tenebre
effuse sūt oculis p̄fidorū vt fidei lumē resurgeret.
¶ Be. Volēs aūt lucas miraculū miraculo adiunge
re subiungit. Et velum templi scissum est medium
Hoc exspirante domino factum est. sicut math⁹ ⁊
marcus contestantur. sed lucas preoccupando nar
rauit. ¶ Theophilus. Per h̄ aūt dominus ostēdebat
q̄ non erunt vlterius sancta sanctorum inaccessibi
lia. sed tradita in manus romanorum inquinarent̄
⁊ eorum aditus pateret. ¶ Ambros⁹. Velum eciā

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Amb· Velum eciam ſcindit· quo duoꝝ ꝓplorum diuiſio ſinagoge ꝓphanacio declaratur Scindit̄ velum vetus vt eccleſia noua fidei ſue vela ſuſpendat Sinagoge velamē ſuſpendit̄ vt religionis interna miſteria reuelata· mētis cernamꝰ obtuitu· ¶ Theo· Per hoc ecā oſtēditur· ꝙ velū quod ſeqſtrabat nos a ſacris que ſunt in celo· dirumpit̄ id eſt dei inimicicia ꝑ peccatū ¶ Amb· Deniqꝫ eciam vbi aſſūpte immortalitatis impletū eſt omne miſteriū immortalitas ſola remanſit· vn̄ ſequit̄· Et clamans voce magna ait ihūs· Pater ī manꝰ tuas ꝯmendo ſpm̄ meū ¶ Beda· Prem inuocando filiū dei ſe eſſe declarat Spm̄ vō cōmendando non defectū ſue v̄tutis· ſꝫ confidenciam eiuſdem cū pr̄e poteſtatis īſinuat ¶ Amb· Caro moritur vt reſurgat· ſpiritus patri commendatur vt celeſtia quoqꝫ ab iniquitatis vinculo ſoluerentur ⁊ pax fieret in celo quā terrena ſequerētur ¶ Cirillꝰ· Hec aūt vox docet ꝙ anime ſanctoꝝ nō deincepsī inferno clauduntur vt priꝰ ſed apud deū ſunt huiꝰ rei facto xp̄o principio ¶ Atha· Cōmendat em̄ patri ꝑ ſe vniuſos mortales in ſe viuificatos· nam ſumꝰ mēbra eiꝰ· ſecūdum illud ap̄li ad galathas omnes vnum eſtis in xp̄o ¶ Grego· niſenus Decꝫ aūt querere qualiter in eodem tp̄e dn̄s tripartitur· ſe ipm̄ in viſcera terre· vt dixerat phariſeis· In paradiſū dei vt dixit latroni· ⁊ in manꝰ paternas ut nunc dr̄· Sed recte cōſiderantibꝰ hoc nec queſtione dignū videtur Nam qui vbiqꝫ ꝑ ē diuinam potenciā cui libet loco adeſt· ¶ Amb· Commendatur ergo patri ſpūs ſꝫ cū ſit in ſuperioribꝰ· illumīat ⁊ inferna· vt vniuerſa redimant̄· Et enim xp̄c omīa ⁊ in xp̄o omnia ¶ Grego niſenus Alia ſolucio eſt ꝙ tempore paſſionis noſtram ꝑem humanitatis ſemel vnita diuinitas dimiſit· Sed aīam a corpore ſponte diſiunxit· Sed tn̄ in vtroqꝫ ꝑmanentem oſt̄· nam ꝑ corpꝰ in quo mortem ſuſcepit· ꝯſumauit mortis potenciam· Per aīam vō latroni parauit introitū paradiſi· dicit nā ēaias de ſupna irlm̄ que a paradiſo nō ē alia Sup manꝰ meas depinxi menīa tua· vnde palā eſt· ꝙ exiſtens in paradiſo manus patris inhabitabat· ¶ Dam· Vel expreſſius loquēdo ī ſepulcro erat ſcd̄m corpꝰ· In inferno ſcd̄m aīaꝫ· ſꝫ ſicut deꝰ ⁊ in paradiſo cum latrone· ⁊ ī throno erat cum pr̄e ⁊ ſanctoſpū· ¶ Theop· Clamans vō alta voce expirat· q̄a ī erat ꝑtas ponendi aīam ſuam· ⁊ eā reſumendi· Vnd̄ ſeq̄tur· Et hec dicens expirauit ¶ Amb· Q· d· tradidit ſpm̄ quia nō inuitꝰ emiſit· qd̄ em̄ emittit̄ voluntarium eſt· quod amittitur neceſſariū·

¶ Videns autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens. Vere hic homo iuſtus erat. ⁊ omnis turba eorū qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud. ⁊ videbant que fiebant percucientes pectora ſua reuertebantur. Stabant aūt omnes noti a longe. Et mulieres que ſecute erant eum a galilea hec videntes.

¶ Aug· iiiͦ· de trin· Cum poſt illam vocē continuo tradidit ſpm̄· h̄ maxime qui aderant· ſunt mirati· longa em̄ morte cruciabant̄ ligno ſuſpenſi· Vnde dr̄ Videns aūt centurio qd̄ factū fuerat· glificauit deū dicens· vē h̄ hō iuſtꝰ erat ¶ Aug· de ꝯ euā· Nō ē ać ꝯtrium ꝙ matheus viſo terremotu dicit admiratuꝫ centurionē cum lucas dicat hoc eum admiratū fuiſſe ꝙ emiſſa illa voce expiraſſet oſ̄s quā poteſtatem habuit quādo moreretur· In eo aūt quod matheus dixit· nō ſolum viſo t̄remotu· Sed addidit· ⁊ his que fiebant integrū locum fuiſſe demōſtrauit luce vt diceret ipm̄ dn̄i mortem fuiſſe miratū Quod aūt lucas eciam ipe dixit· Videns aūt centurio qd̄ factū erat ī eo gn̄e incluſit oīa que facta erant ī illa hora mirabilit̄ tanqꝫ vnum mirabile factum commemorans cuiꝰ quaſi mēbra ⁊ partes erant oīa illa miracula Quod aūt aliꝰ dixit cēturionē dixiſſe vere filius dei erat iſte· lucas autē ait ꝙ iuſtꝰ erat· putari poteſt diuerſū ſed vtrumqꝫ dictū a centurione debemꝰ intelligere· ⁊ aliud illos ⁊ aliud iſtum ꝯmemoraſſe· Vel forcaſſe lucam exp̄mere voluiſſe ſentenciam centurionis quō dixerit ihm̄ filiū dei· Forte em̄ non eum vnigenitū equalem pr̄i centurio intellexerat ſꝫ iō dei filiū dixerat q̄a iuſtū crediderat ſic multi iuſti dicti ſunt filij dei· Iam vero qd̄ mathꝰ addidit· eos qui cum centurione erant· lucas vō h̄ tacuit· nō ē ꝯtrium cū alius dicit qd̄ aliꝰ tacet· ⁊ qd̄ mathꝰ dixit timuerūt valde lucas aūt nō dixit timuit ſꝫ glificauit deū q̄s nō intelligat deū timido glificaſſe· ¶ Theo· Nunc aūt videtur effectum ſortiri quod dn̄s dixerat Cum exaltatꝰ fuero omīa ad me trahā Exaltatꝰ namqꝫ in cruce attraxit latronem ⁊ centurionē· ſed ⁊ quoſdam iudeoꝝ· de quibꝫ ſequit̄· Et omis turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectaculū iſtud· ⁊ videbant que fiebant ꝑcucientes pectora ſua reuertebāt̄ ¶ Beda· Ex ꝑcuciebāt pectora q̄a pnīe ē ⁊ luctꝰ inicium ē pe duplicit̄ intelligi· ſiue em̄ eū cꝰ vitā dilexerūt· iniuſte occiſū dolebant ſiue cuiꝰ morteꝫ ſe ipſe traſſe meminerant· hūc ī morte aplīꝰ glificatū tremebāt Notandū aūt ꝙ gētiles deū timētes apte cōfeſſionis voce glificant· Iudei ꝑcucientes ſolū pectora ſilentes domum redeunt· ¶ Amb· O duriora ſaxis pectora iudeorum· iudex arguit· credit miniſter ꝓditor ſcelꝰ ſuum morte cōdemnat elementa· fugiunt terra concutitur· monumenta reſerantur Iudeoꝝ tamen īmobilis auaricia manet orbe ꝯcuſſo· ¶ Beda· Vn̄ merito ꝑ centurionem fides eccl̄ie deſignat̄· que dei filium tacente ſinagoga confirmat· Impletur aūt quod dominꝰ patri conqueritur dicens· Elongaſti a me amicum ⁊ ꝓximum ⁊ notos meos a miſeria vn̄ ſequitur Stabant autem om̄es noti eius a longe· ¶ Theoph· Sed feminarum genus olim maledictū manet ⁊ videt hec omnia Sequitur em̄· Et mulieres que ſecute erant eum a galilea hec videntes· ⁊ ſic ꝑme refocillantur iuſtificacione aut benedictiōe a paſſione profluente ſicut ⁊ reſurrectione

¶ Et ecce vir nomine ioſeph· qui erat decurio. vir bonus ⁊ iuſtus hic nō cōſenſerat

conſilio ⁊ actibus eorum ab arimathia ciuitate iudee. qui expectabat ⁊ ipſe regnum dei. hic acceſſit ad pilatum ⁊ petijt corpus iheſu. ⁊ depoſitum inuoluit in ſindone Et poſuit eum in monumento exciſo. in quo nõ dum quiſquam poſitus fuerat. ⁊ erat dies paraſceues ⁊ ſabbatuȝ illuceſcebat Subſecute auteȝ mulieres que cum ipſo venerãt de galilea viderunt monumentum ⁊ quemadmodum poſitum erat corpus eius Et reuertentes parauerunt aromata ⁊ vnguẽta ⁊ ſabbato quidem ſiluerunt ſecundum mandatum.

¶ Grec⁹. Fuerat quoq; ioſeph occulte⁹ xp̄i diſcipl⁹ demq; vinculum timoris rumpens feruencior factus dñicum corp⁹ turpiter pendens a ligno depoſuit cõparans p̄cioſã margaritã vbor̄ modeſtia viri di'. Et ecce vir noĩe ioſeph q̃ erat decurio ¶ Be. Decurio vocat̄ ꝙ ſit de ordĩe curie ⁊ officia curie admiſtret. q̃ etiaȝ curialis a pcurando munera ciuilia ſolet appellari. magne ergo ioſep dignitatis apud ſeculum Sed maioris apud deũ merito fuiſſe laudatur. Vñ ſequit̄. vir bonus ⁊ iuſt⁹. Hic nõ cõſenſerat cõſilio ⁊ actib⁹ eor̄ ab arimathia ciuitate iudee Arimathia ipa eſt ramatha ciuitas helcane ⁊ ſamuelis. ¶ Aug d̄ ꝯ. euã. Dic aũt iohes ꝙ erat diſcipl⁹ ieſu. vñ ⁊ h̄ ſbditur Qui expectabat ⁊ ipẽ r̄gnũ dei. merito aũt mouet. cur ille qui ꝓpter timoreȝ occulte⁹ erat diſcipul⁹. auſus ſit petere corp⁹ eius. q̄d nullus eorum q̃ eum palam ſequebant̄ auderet. Sequit̄ enĩ. Hic acceſſit ad pilatum. ⁊ petijt corp⁹ ieſu. Sed intelligẽdum eſt iſtũ fiducia dignitatis h̄ feciſſe q̃ p̄dict⁹ poterat familiariter intrare ad pilatũ. In extremo aũt illo officio funẽi exhibẽ⁹ mini⁹ videt̄ curaſſe d̄ iudi ſ q̃ ſuis ſoleret in domo audiendo eor̄ inimicicias deuitare. ¶ Beda. Sic igit̄ p iuſticiam merito pꝛ ſepeliendo corpori dominico dign⁹ fuit p nobilitatem potencie ſecularis illud ĩpetrare. Vñ ſequitur. Et depoſitum inuoluit in ſinode. Ex ſimplici ſepultura dñi ambicio diuitum condemnat̄. Qui nec in tumulis q̃dem poſſunt carere diuitijs ¶ Athana. Enormiter etiã agunt. Qui condiunt corpora mortuoruȝ ⁊ ea non ſepeliunt etiam ſi ſancta ſint. Quid enĩ ſanctius aut maius domini corpore? quod tum in monumẽto poſitum eſt. donec die tercia r̄ſurrexit. Sequit̄ enĩ. Et poſuit eũ in monumẽto exciſo ¶ Bed. Scilicȝ de petra. ne ſi ex multis lapidib⁹ edificatũ eſſet poſt reſurrectionẽ ſuffoſſis tumuli fundamẽtis ablat⁹ furto diceret̄. In nouo etiã ponit̄ monumẽto. Nam ſequitur. In quo nondũ quiſq̃ȝ poſitus fuerat ne poſt reſurrectionẽ ceteris corporib⁹ remanẽtib⁹ ſurrexiſſe alius ſuſpicaret̄. Quia vero ſexta die homo factus eſt recte dñs ſexta die crucifix⁹ humane r̄paratõis impleuit arcanũ Vnde ſequit̄. Et erat dies paſceues Quod preparacio interp̄tatur. quo noĩe ſextã feriam appellabant quia ea die que in ſabbatũ forẽt neceſſaria preparabant Quia vo ſeptimo die requieuit conditor ab ope ſuo. Sabbato domin⁹ in ſepulcro requieuit. vnd̄ ſequit̄. ⁊ ſabbatum illuceſcebat. Sup̄ aũt legim⁹ quia ſtabant omnes noti eius a lõge ⁊ mulieres que ſecute erant eum Nūc g⁹ notis ibu poſt depoſitũ ei⁹ cadauer ad ſua remeantib⁹ ſole mulieres q̃ arci⁹ amabãt fun⁹ ſubſecute q̃mõ poneretur inſpicere cupiebant. Sequitur enim. Subſecute autem mulieres que cum ipſo venerant de galilea. viderunt monumentum. ⁊ quemadmodum poſitum erat corpus eius. vt ſcilicet ei tempore congruo munus poſſent ſue deuocionis offerre.

¶ Theoph. Nec tamen fidem debitam adhuc habebãt. ſed ei quaſi puro homĩ aromata ⁊ vnguẽta parabant more iudeor̄ q̃ talia exhibebãt defunctis Vñ ſequit̄. Et reuertentes parauerunt aromata ⁊ vnguenta. ¶ Beda. Sepulto enĩ domino q̃diu licebat operari. id eſt vſq; ad ſolis occaſuȝ ĩ vnguentis preparandis erant occupate. Mandatũ aũt erat. vt ſabbati ſilendum id eſt q̃ ei a veſpera vſq; ad veſperam ſeruaret̄. Sequit̄ enĩ. Et ſabbato quidem ſiluerũt ſcḋm mandatum ¶ Ambr. Miſtice aũt iuſt⁹ xp̄i corpus ſepelit. Talis enĩ eſt xp̄i ſepultura qui fraudem iniq̃tatemq; non habeat. Merito autem matheus hunc diuitem dixit. ſuſcipiendo enĩ diuiteȝ neſciuit fidei paupertatem iuſt⁹ corpus xp̄i operit ſindone veſti ⁊ tu domini corpus gloria ſua. vt ⁊ ipſe ſis iuſtus. Et ſi mortuum credis operi tum diuinitatis plenitudine ſue. ſed ⁊ veſtitur eccleſia innocencie gracia. ¶ Beda. Ille etiam in ſindone munda inuoluit ieſum qui pura eum mente ſuſceperit. ¶ Ambroſ⁹. Nec ocioſe alius euangeliſta monumentuȝ nouum dixit. alius monumẽtum ioſeph. Etenim tumulus hijs paratur qui ſub lege ſunt mortis. Victor mortis tumulum ſuum non habet. Que enĩ communicacio tumulo ⁊ deo. ſolus enim tumulo includitur. q; mors xp̄i ⁊ ſi ſit cõmunis ſcḋm naturã corporis ſpecialis eſt ſecundum virtutem. Bene autem xp̄s in monumento conditur iuſti. vt iuſticie habitacõe requieſcat. Monumentum aũt hoc in duricie gentilis petra iuſt⁹ excidit penetrali verbi vt p̄tenderet in nacionib⁹ virtus chriſti. cui pulcerrime lapis admotus eſt Quicumq; enĩ in ſe bene humauerit xp̄ȝ diligenter cuſtodiat ne eum perdat. neue perfidie ſit ingreſſus. ¶ Beda. Qz autem dominus ſexta die crucifigitur. ſeptima ĩ ſepulcro quieſcit. Significat ꝙ in ſexta mundi etate nos pro domino pati ⁊ velut mundo crucifigi neceſſe eſt. In ſeptimo vero id eſt poſt mortem corpora quidem ĩ tumulis anime vero cum domino requieſcũt vſq; nunc ẽt mulieres ſancte id eſt anime humiles dilectione feruẽtes paſſioni chriſti diligenter obſequuntur. Et ſi forte valeant imitari. ſedula curioſitate quo ordine ſit eadem paſſio completa perpendunt. qua lecta. Audita Recordat a mox ad parãda ſe opera virtutuȝ quibus chriſtus delectetur. conuertunt. vt finita preſentis vite paraſceue in requie beata tempore reſurrectionis occurrere xp̄o valeant cum aromatibus ſpiritalium actionum.

Capitulum. xxiiii.

Vna aūt ſabbati valde diluculo
venerunt ad monumētum portā
tes que parauerāt aromata. ⁊
inuenerūt lapidem reuolutum
a monumēto. Et ingreſſe non inuenerūt cor
pus dn̄i ieſu ⁊ factū ē dū mente conſterna
te eſſent de iſto Ecce duo viri ſteterūt ſec9
illas ī veſte fulgēti. Cum timerēt aūt ⁊ de
clinarent vultum ī terrā. dixerūt ad illas
Quid q̄ritis viuentem cū mortuis? non eſt
hic ſ; ſurrexit Recordamini q̄liter locut9
eſt vobis. cū adhuc in galilea eſſet dicens.
quia oportet filium hoīs tradi in manus
hoīm peccatorum Et crucifigi. ⁊ tercia die
reſurgere Et recordate ſunt v̄borum eius
Et ī greſſe a monumēto nunciauerunt hec
oīa illis xi. ⁊ ceteris omib9 Erat aūt ma
ria magdalene ⁊ iohanna ⁊ maria iacobi.
⁊ cetere. que cū eis erant que dicebant ad
apoſtolos hec Et viſa ſunt ante illos ſicut
deliramentū verba iſta ⁊ non credebant il/
lis. Petrus aūt ſurgens cucurrit ad monu
mētum. ⁊ procumbens vidit linteamina ſola
poſita Et abijt ſecum mirās quod factum
fuerat.

Beda. Religioſe mulieres non ſolū in die paſce
ſ; ⁊ trāſacto ſabbato ſancto .i. ſole occidente mox
vt operandi licēcia remeauit emere aromata vt veni
entes vngerent corp9 ihū ſicut marc9 teſtat̄ Porro
parāt tū iam noctis articulo monumētū adire nō va
lurunt Et ideo dicitur. Vna aūt ſabbati valde dilu
culo venerunt ad monumentū portantes que paraue
rāt aromata. Vna ſabbati ſiue p̄ma ſabbati Prima
eſt a ſabbato quam diem dn̄icam p9 reſurrectionem
mos xp̄ianus appellat q̄ aūt valde diluculo mulie
res venere ad monumētum magnus querendi ⁊ in
veniendi dn̄m feruor caritatis oſtenditur Amb. Sz
magna oritur h̄ loco pleriſq̄ dubitacio Siquidem h̄
valde diluculo Matheus vespere ſabbati mulieres ad
monumētum veniſſe dixerunt Sed euangeliſtas de
diuerſis putes dixiſſe tēpib9 vt pſonas alias inueniēs
Et alias cōſidas viſiones Quod aūt ſcriptū eſt ve
ſpere aūt ſabbati q̄ luceſſit in p̄ma ſabbati reſurrex
iſſe dn̄m ſic temperādum eſt vt neq̄ mane dominica
que eſt p̄ma poſt ſabbatū Neq̄ ſabbato reſurrectio
facta credatur Nam quō triduū ſ; oppletur? Nō g9
veſperaſcente die ſed veſpere noctis reſurrexit De
niq̄ grecus ſero dixit Sero aūt ⁊ horam ſignificat
in occaſu diei ⁊ rei cuiuſlibet tarditatem Quomodo
ſi dicas ſero mihi ſuggeſtū ē. Eſt g9 ⁊ ſero tēp9 no
ctis profundū vñ ⁊ mulieres ad monumētū accedēdi
habent facultatem cuſtodib9 q̄ſcētib9 Et ut ſcias no
cte factum mulieres alie ſciunt alie neſciunt Sciūt
que obſeruant noctib9 ⁊ dieb9 neſciunt que receſſerūt
neſcit vna maria madalene ſc̄m iohem Nā eadem ⁊
añ ſcire ⁊ poſtea neſcire. nō potuit Ergo ſi plures
Marie plures etiam fortaſſe marie magdalene cū
illud nomen pſone ſit hoc ſumat̄ a loco. Augu. de
con. euan. Vel matheus a p̄ma pte noctis quod eſt ve
ſpere ipſam voluit noctē ſignificare cui9 nocte fine ve
nerunt ad monumētum. Et hoc ea de cauſa q̄ iam a
veſpere parauerāt. ⁊ licebat afferre aromata trāſ
acto ſabbato Euſe. Jacebat aūt organū verbi ex
tinctum magnus vo lapis claudebat ſepulcruz quaſi
mors eū duxiſſ; captiuū Sed nōdum lapſo triduo
vita ſe p̄mit iter poſt ſufficientē mortis coniunctioz
Vnde ſequitur. Et inuenerūt lapidem reuolutū a mo
numēto. Theop. Nam angel9 reuoluerat eū. vt
teſtatur matheus. Criſ. Amot9 eſt aūt lapis poſt
reſurrectionē propter mulieres vt credant reſurrex
iſſe dn̄m. Videntes monumētum vacuū corpore. Vñ
ſeq̄t. Et ingreſſe n̄ inuenerūt corp9 dn̄i ihū Ciril.
Cū igit̄ non inueniſſēt corpus xp̄i. quod reſurrex
erat. ducebant̄ diuerſis cogitacōib9. ⁊ propter amorē
xp̄i ⁊ adhibitam ſolicitudinē meruerunt viſionez
angelicam Sequitur eñ. Et factum ē dum mente con
ſternate eſſet de iſto ecce duo viri aſtiterunt iuxta
illas in veſte fulgēti. Euſe. Jocunditatis ⁊ gau
dij indicia ſalutifere reſurrectōis p fulgentes amict9
p̄ſtantes. Moyſes eñ plagas egipcijs preparans
in flāma ignis angelū pſpexit Sed nō tales viſi ſūt
mulierib9 in ſepulcro. ſ; mites ⁊ hilares quales dece
bat conſpici in regno ⁊ gaudio dn̄i. ⁊ ſicut in paſſio
ne eclipſat9 eſt ſol meroris ⁊ anguſtie ſigna pmēs
crucifigentib9 filium dei. Ita angeli vite ac reſurre
ctionis precones habitū ſalutiferi feſti candidati de
ſignabant Amb. Sed quō marcus vnū iuuenē in
albis ſedentem matheus vnum iohes ⁊ lucas duos an
gelos in albis ſedentes viſos eſſe memorauerīt Au
de con euan. Poſſum9 intelligē vnū angelum viſū
a mulierib9 ⁊ ſc̄m marcum ⁊ ſc̄m matheum vt eas ī
greſſas in monumētū accipiam9. ſcz in aliquod ſpaci
um. qd̄ erat aliqua materia cōmunitum ante illū ſax
ei ſepulcri locum atq̄ ibi vidiſſe angelum ſedentem
a dextris qd̄ dicit marc9. Deinde int9 ab eis dum in
ſpicerent locum. in q̄ iacebat corp9 dn̄i. viſos duos
alios angelos ſtantes ſic̄ dixit lucas locutos ad earū
dem exhortandū aīm ⁊ edificandam fidē. vnde ſeq̄t̄
Cum timerent aūt ⁊ declinarēt vultum in terram.
Beda. Sancte mulieres aſtantib9 ſibi angelis ñ
in t̄ram cecidiſſe ſed voltū dicūtur ī terrā declinaſſe
nec quēpiam ſanctoꝝ legim9 tpe dominice reſurre
ctionis vel ipſi domio vel angelis ſibi viſis terre p
ſtratum adoraſſe. vnde mos obtinuit eccleſiaſticus
vt vel in memoriam dominice vl̄ in nr̄e ſpem reſur
rectionis omib9 domicis dieb9 ⁊ toto q̄nquageſimo
tempore non flexis genib9 ſed declinatis in t̄ram vol
tibus orem9 Non erat aūt in monumēto qui loc9 eſt
mortuoꝝ quērēd9 ille qui ad vitā reſurrexit a mor
tuis. Et ideo ſubdit̄. dixerūt ad illas. ſcz angeli ad
mulieres qd̄ queritis viuentē cum mortuis? non eſt
h̄ ſed ſurrexit. Die aūt tercia ſicut ipſe mē diſcipulos

tam viros q̄ feminas p̄ōrit reſurrectionis ſue tri umphū celebrauit Vn̄ ſequitur Recordamini quali ter locut⁹ eſt vobis cum adhuc in galilea eſſ; dicēs quia oportet filiū hominis tradi in man⁹ hoīm pec catorum Et crucifigi ⁊ tercia die rſurgere. Die nā q̄ paraſceue hora nona ſpm̄ tradens veſpere ſepul tus. mane p̄ma ſabbati ſurrexit ¶ Athana. Poterat ſiquidem ſtatim ſuſcitare corpus a morte ſ; dixiſſet aliq̄s eum nequaq̄ fuiſſe vt non plene mortem ci i beſiſſe. Et fortaſſe ſi reſurrectio domini fuiſſet dila ta latuiſſet in corrupcionis honor. vt igitur corp⁹ oſtenderet mortuū vni⁹ interpolacionē dici paſſus eſt. ⁊ tercia die corp⁹ ſuum incorruptū demōſtrauit ¶ Beda. Vno eciam die in ſepulcro ⁊ duab⁹ noctis bus iacuit q̄a lucē ſue ſimple mortis tenebris duple nr̄e mortis adiunxit. ¶ Cirl. Inſtructe aūt mulie res angeloꝝ affatib⁹ accelerantes ea retulerunt di ſcipulis. Vn̄ ſequit̄ Et recordate ſunt verboꝝ e⁹ ⁊ regreſſe a monumento nunciauerunt hec omia il lis xi. ⁊ ceteris omib⁹ Nanq̄ femina que quondam mortis fuit miniſtra venerādum reſurrectionis mi ſteriū p̄ma p̄cepit. ⁊ nunciat Adeptū eſt igit̄ femi neum genus ⁊ ignominie abſolucionē ⁊ maledictio nis repudium ¶ Amb. Mulieres aūt docere in ec cleſia non p̄mittitur. ſed domi viros ſuos īterogāt Ad eos ergo femia mittitur q̄ domeſtici ſunt. Que aūt fuerint he mulieres oſtendit ſubdens. erat autē maria magdalene. ¶ Beda. Ipa eſt ſoror lazari ⁊ iohanna. vxor cuȝ p̄curatoris herodis. ⁊ maria ia cobi id eſt mater iacobi minoris ⁊ ioſeph. ⁊ omniū ter d alijs ſubdit̄. Et cetere q̄ cū eis erant dicebant ad apoſtolos hec Vt eni p̄petui reatus apud viros mulier obprobriū non ſuſtineret que culpam viro tranſfuderat tranſfudit ⁊ grām. ¶ Theoph. Eſt autem naturaliter incredibile mortalib⁹ reſurrectio nis miraculū. Vn̄ ſequit̄. ⁊ viſa ſunt ante illos ſicut deliramētuȝ verba iſta. ⁊ non credebant illis. ¶ Be. Quod nō tam illorum infirmitas q̄ noſtra vt ita dicam. futura firmitas fuit Ipa nanq̄ reſurrectio illis dubitantib⁹ p̄ multa argumenta monſtrata eſt. que dum nos legentes agnoſcim⁹. de eorum dubita cione ſolidamur. ¶ Theop. Petr⁹ aūt hoc audiens tollit moras ⁊ vadit ad monumentū. q̄a nec ignis nouit moras ingeſt⁹ materie. Vn̄ ſequit̄. Petr⁹ aūt ſurgens cucurrit ad monumētum. ¶ Euſe. Solus eni ipſe credit feminis dicentib⁹ ſe angelos vidiſſe Et cum eſſet eximij affectus p̄ ceteris. ſedulū ſe p̄ mebat paſſim circūſpiciens dnm̄ Vn̄ ſequit̄ Et pro cūbens vidit ſola linteamia poſita ¶ Theo. cū aūt ad monumētū fuiſſet hoc p̄mo oſecut⁹ eſt. vt miraret̄ q̄ prius ab ipſo vel ab alijs deridebant̄. vnde ſequit̄. Et abijt ſecum mirans quod factū fuerat id ē ap⁹ ſe mirans rei euentum. qualiter ſola linteamina dere licta fuere corpore mirra p̄uncto. Vel quantam oportunitatē habuiſſet fur vt h̄ ſemoti inuoluta di mittens circūſtantib⁹ militib⁹ corp⁹ aufferret ¶ Au guſti⁹. de con. euan. Intelligitur anteȝ hoc lucas re capitulando poſuiſſe de petro. tunc eni cucurrit pe trus ad monumētum quando ⁊ iohannes cum eni⁹ a mulierib⁹ precipue a maria magdalene nūciatū eēt

fuerat de corpore ablato. Poſtea aūt facta ſūt hec d viſione angelorum Ideo aūt lucas petꝝ ſolum ome morauit quia illi p̄mitus maria nunciauerat. Iteȝ p̄t mouere q̄ petrum nō intrantem ſ; procumbentē dicit lucas ſola linteamia vidiſſe ⁊ diſceſſiſſe mirā tem cum iohānes dicat ita ſe linteamīa vidiſſe poſt ta ⁊ ſeip̄m poſt petꝝ intraſſe. Sed intelligēdum eſt petꝝ p̄mo p̄cumbentē vidiſſe. q̄d lucas omemorat iohes tacet poſt aūt ingreſſ⁹ ē anteq̄ iohes intraret ¶ Beda Iuxta intellectum vo miſticū p̄ h̄ q̄ mu lieres valde diluculo veniūt ad monumētū datur nob̄ exemplū diſcuſſis vicioꝝ tenebris ad domini corp⁹ accedere. Nā ⁊ ſepulcrū illud figurā dn̄ica habebat altaris In quo corporis xp̄i miſteria nō in ſerico. ſ; in panno tincto ſed inſtar ſindonis quo eum ioſeph inuoluit in lineo puro debent conſecrari Vt ſic ipe veram t̄rene nature ſubſtanciā pro nobis morti ob tulit Ita et nos in omemoracōe ipius puꝝ de ter re germine candidumq̄ ⁊ multimodo quaſi mortifi cacionis genere caſtigatū altari linum imponamus Aromata aūt que mulieres deferūt ſcant odorem virtutū ⁊ oracionū ſuauitatem q̄b⁹ altari appropin quare debem⁹ reuolucio aūt lapidis inſinuat reſera cionē ſacramētoꝝ que tegebant̄ velamine littere legis que in lapide ſcripta eſt. cui⁹ ablato tegmie corpus dn̄i mortuū n̄ inueni̅t ſ; viuū euāgelizatur. q̄a eſi cognouim⁹ ſcd̄m carnē xp̄m ſ; iam nunc nō nouimus Quo aūt poſito in ſepulcro corpore dn̄i angeli aſti tiſſe legunt̄. ita eciam t̄pe oſecracionis miſterij cor poris xp̄i aſſiſtere ſunt credendi. Nos ergo exem plo deuotaꝝ mulieꝝ q̄ties celeſtib⁹ miſterijs appro p̄inq̄mus p̄pt̄ angelicā p̄ńciam ſeu p̄pter reuerenciā ſacre oblacionis cū oī humilitate vultū declinem⁹ in terram nos cinerē ⁊ terram eſſe recolentes.

¶ Ecce duo ex illis ibant ipſa die i caſtel lum quod erat in ſpacio ſtadioꝝ ſexaginta ab iheruſalem nomie emaus Et ipſi loque bantur ad inuicem de his omnib⁹ que accid rāt Et factum eſt dum fabularētur ⁊ ſecū quererent. ⁊ ip̄e iheſus appropinq̄ns ibat cum illis Oculi autē eorum tenebantur. ne eū agnoſcerent ⁊ ait ad illos q̄ ſunt hi ſer mōes quos cōfertis ad inuicem ābulātes: Et eſtis triſtes: ⁊ rńdens vn⁹ cui nomē cleophas dixit ei. tu ſolus peregrin⁹ es in iheruſalem ⁊ non cognouiſti que facta ſūt in illa his dieb⁹ quib⁹ ille dixit que: Et di xerunt ei. De iheſu nazareno. qui fuit vir propheta potens in opere ⁊ ſermone coraȝ deo ⁊ omni populo ⁊ quomodo tradiderūt eum ſummi ſacerdotes ⁊ principes noſtri i condemnacionem mortis ⁊ crucifixerūt eū nos aūt ſperabām⁹ q̄ ip̄e eſſet redemptor iſrael

Et nunc ſuper hec omnia tercia dies eſt ho
die ꝙ hec facta ſunt. Sed ⁊ mulieres q̄daꝫ
ex noſtris terruerunt nos que ante lucem
fuerunt ad monumētum ⁊ nō inuento corpo
re eius venerunt dicētes ſe eciam viſioneꝫ
angelorum vidiſſe qui dicunt eum viuere
Et abierunt quidam ex noſtris ad monum̄
tum ⁊ ita inuenerunt ſicut mulieres dixe/
runt. Ip̄m vero non inuenerunt.

¶ Gloſa. Poſt manifeſtacionē reſurrectionis xp̄i p
angelos mulierib' factā manifeſtatur vlterius eadem
reſurrectio ipſi' p ipſi' xp̄i apparicōꝫ diſcipulꝫ. vn̄ dr
⁊ ecce duo ex illis ibant ipſa die in caſtellū ¶ Theo.
Quidā aliqꝫ hoꝝ duoꝝ ip̄m lucā inquiunt eſſe. ⁊ ob
hoc ſuū nomen occultaſſe ¶ Amb. Vel duob' diſci
pulis ſeorſum dn̄s iam ſe veſpere demōſtrat ſcilicet
amaon ⁊ cleophe. ¶ Aug. de con. euan. Caſtellum
autem illud non abſurde accipim' eciam villam ſm
marcū potuiſſe appellari. Deinde caſtellum deſcrib'
dicēs Quod erat in ſpacio ſtadiorum ſexaginta ab
irl'm nomine emaus. ¶ Beda. Ipſa eſt nicopolis ciui
tas inſignis paleſtine que p' expugnacionē iudee
ſub marco aurelio antonino pn̄cipe reſtaurata cum
ſtatu mutauit ⁊ nomen. Stadium aūt qd' greci au
ctore vt dicunt hercule viaꝫ ſpacia mēſurāt octaua
eſt pars miliarij. ⁊ ideo ſexaginta ſtadia. ſeptem mi
lia paſſuū ⁊ qn̄gēta ſignificat. Quod ſpacium ite
neris cōgrue qui de morte ⁊ ſepultura dn̄i certi
gradiebantur. de reſurrectiōe domini dubij. Nam
reſurrectionē que poſt ſeptimā ſabbati facta eſt octa
uo numero contineri nullus ambigit. Diſcipuli g° q̄
de domino loquētes incedunt ſextum miliarium cep
tri itinens cōpleuerant. quia illū ſine querela viuen
tem vſqꝫ ad mortem quam in ſexta ſabbati ſubijt p
ueniſſe dolebant. Cōpleuerāt ⁊ ſeptimū quia hunc
in ſepulcro nō dubitabāt qͥeuiſſe. Sed de octauo di
midium tm̄ peregerant quia gl'iaꝫ iam celebrate re
ſurrectionis nō credebant pfecte. ¶ Theo. Predi
cti aūt diſcipuli loquebant᷑ de his adinuicem que ac
ciderant nō quaſi credentes. ſꝫ ſicut ſtupentes i rebꝫ
extraneis Vnde ſequit᷑ ⁊ ipſi loquebātur adinuicē
de his omib' que acciderant. ¶ Beda. Loquētes at
de ſe dn̄s appropinquans comitat᷑ vt ⁊ fidem r̄ſurrec
cionis mentib' eoꝝ incendat. ⁊ quod ſe facturꝫ pro
miſerat impleat. ſcꝫ vt vbi ſunt duo vel tres in no
mine meo congregati ibi ſum in medio eoꝝ. Vn̄ ſeq̄
tur. Et factum eſt dum fabularent᷑. ⁊ ſecum quere
rent ipſe ihūs appropinquās ibat cū illis. ¶ Theo
Obtinens em̄ iam ſpiritali corpore non obſtat loci di
ſtancia quin adeſſet quib' volebat nec vlterius na
turalib' legib' corp' ſuum regebat. ſꝫ ſpiritaliter ⁊
ſup naturam. Vn̄ vt marcus dicit. ſub alia forma
eis videbatur. in qua non cognoſcebatur ab eis cognicōe
Sequit᷑ em̄ Oculi aūt eoꝝ tenebantur. ne illum ag
noſcerent. vt ſcꝫ totam ſuam dubiā intencionē reue
lent ⁊ vulnus detegentes recipiant medicinā ⁊ vt
cognoſcerent ꝙ quamuis corpus ip̄m qd' paſſum

fuerat reſurrexerit. non tamen ampli' tale erat vt
eſſet omib' viſibile ſed tm̄ ab his a quib' vellet vi
deri ⁊ ut non dubitent quare de cetero nō conuerſa
tur inter plebem quia ſcꝫ poſt reſurrectionē cōuer
ſacio ei' non erat digna homib'. ſed diuina magis.
quod eciā eſt forma reſurrectōis future in qua ſicut
angeli cōuerſabimur ⁊ filij dei. ¶ Greg. In omel.
Conueniēt᷑ eciā eius ſpeciem quā recognoſcerent n̄
oſtendit h' agens foris in oculis corporis qd' apud
ipſos agebatur int' i oculis cordis. Ipſi nāqꝫ apud
ſeipſos int' ⁊ amabant ⁊ dubitabant. de ſe ergo lo
quentib' p̄nciam exhibuit ſꝫ de ſe dubitantib' cogni
cionis ſue ſpeciē abſcondit. Verba q̄dem eis cōtulit
Nam ſequitur. Et ait ad illos. Qui ſūt hi ſmones
quos conferas adinuicē. Et eſtis triſtes. ¶ Greg'
Cōferebant q̄dem inter ſe quaſi nō ampli' expectan
tes xp̄m viuentem. ſꝫ dolorē quaſi pempto ſaluato
re. vnde ſequit᷑. Et r̄ndens vn' cui nomē cleophas
dixit ei. Tu ſolus peregrin' es in irl'm ⁊ non cogno
uiſti que facta ſunt in illa his dieb' ¶ Theo. Quaſi
dicēt. tu ſol' q̄i tā pegrin' es ⁊ extra confinia irl'm
habitans ⁊ expers eoꝝ que i medio eius contigerīt
vt hec ignores. ¶ Beda. Vel hoc dicit quia peregrinū
putabant cum cui' vultum non agnoſcebant Sed
reuera peregrin' erat eis a quoꝝ nature fragilita
te precepta iam r̄ſurrectōis gl'ia longe diſtabat ⁊ a
quoꝝ fide reputate reſurrectionis ei' neſcia manebat
extraneus. Sed adhuc dn̄s interrogat. Nam ſeq̄t᷑
Quib' ille dixit que. Et ponitur eoꝝ r̄ſponſio cum
ſubditur. ⁊ dixerūt ei de ihū nazareno qui fuit vir
pp̄heta. Prophetā fatent᷑ filium dei tacent. Vel non
dum pfecte credentes vl' ſolliciti ne inciderent i ma
nus iudeoꝝ pſequenciū. quia neſciebant quis eſſet
quod verꝫ credebant celantes. Ad cui' cōmendacōꝫ
ſubditur. Potens in ope ⁊ ſermone. p̄mo quidem eſt
opus. Scd'o ſmo. nullus em̄ doctrine ſmo approba
tur. n̄ prius is qui docet ſe oſtendat autorem. pre
cedit em̄ op' aſpectum Nam n̄ mūdauens itellect'
ſpect'in per opera nō emicat decor optatus adhuc aū
ſubditur. coram deo ⁊ omni pp̄lo. Nam p̄mo cōpla
cendum eſt deo. Deinde curādum quantum poſſibi
le eſt de innocencia apud homies. vt p̄cedente diui
no cultu viuamus ſine ſcandalo p'ximorū ¶ Greg'
Deinō aſſignat᷑ cauſa triſticie tradicio ⁊ paſſio xp̄i
Cum ſequit᷑. ⁊ quomō tradiderūt eum ſummi ſacer
dotes. ⁊ pn̄cipes nr̄i in cōdemnacionem mortis ⁊ cru
cifixerunt eū. Subditur aūt deſperanciū vox cum
dicitur. nos aūt ſperabamus ꝙ ipſe eſſet redemptur'
iſrahel Sperabam' inquit non ſperam'. Ac ſi mors
domini ſimiles eſſet mortib' aliorum ¶ Theop. Expe
ctabant em̄ xp̄m ſaluaturꝫ ⁊ redempturum populum
iſrahel ab ingruentib' malis ⁊ a ſeruitute romano
rum. Ip̄m quoqꝫ credebant terrenum regē fieri q̄ꝫ
putabant promulgatam in ſe mortis ſentenciam ea
uere potuiſſe. ¶ Beda. Merito ergo triſtes incedē
bant quia ⁊ ſeipſos q̄ammodo arguebant ꝙ in illo
redempcōꝫ ſperauerint quem iam mortuū viderant
Nec reſurrecturꝫ credebant ⁊ maxie dolebant euꝫ
ſine cauſa occiſū quē nouerant inocentem. ¶ Theo
Videtur tamē hi viri nō oīo icreduli p h' ꝙ ſubdit᷑

Et nunc ſup̲ hec omnia tercia dies ē hodie q̄ hec facta ſunt. In quo videnē habere memoriam eius quod eis dominus dixerat ſe tercia die reſurrectur̲. ¶ Grecus. Porro relatam a mulierib̲ reſurrectōis famā commemorant. Cū ſubditur. Sed et mulieres quedam ex nr̄is terruerunt nos. que ante lucē fuerunt ad monumentū. et nō inuento corpore eius venerunt dicentes ſe eciam viſiōez angelor̲ vidiſſe q̄ dicunt eū viuere. Dicunt q̄dem hoc quaſi non credentes. ꝓpter qḋ referunt ſe territos. id eſt ſtupefactos. Nō em̄ quod erat eis relatū firmum eſtimabant aut angelicam illuminacionē fuiſſe ſ; ſtuporis et turbinis cām inde ſumebāt. teſtimoniū q̄ꝫ petri nō certū eſtimabant dum diceret. ſe non vidiſſe dn̄m. ſ; reſurrectionem eius conicere ex eo quod corpus i ſepulcro nō iacebat. Vn̄ ſequitur. Et abierunt quidā ex nr̄is ad monumentum. et ita inuenerūt ſicut mulieres dixerūt Ipm̄ vero nō inuenerunt. ¶ Aug. de con. euan. Cū autem lucas dixerit petr̲ accurriſſe ad monumētum et cleopham dixiſſe. ipſe retulit q̄ quidam eorū ierant ad monumentū. intelligitur atteſtari iohanni q̄ duo irent ad monumentū ſed petrum ſolum commemorauit. quia illi p̄mitus maria nunciauerat

¶ Et ipſe dixit ad eos O ſtulti et tardi corde ad credendum in omnib̲ que locuti ſunt ꝓphete. Nonne hec oportuit pati xp̄m: et ita intrare in gl'iam ſuam? et incipiens a moyſe et omnib̲ ꝓphetis interpretabatur illis in omnib̲ ſcripturis. q̄ de ipſo erāt. et appropinquauerūt caſtello quo ibant et ipſe ſe finxit longi⁹ ire. Et coegerunt illū. dicentes mane nobiſcum quoniā adueſperaſcit. et inclinata eſt iā dies. et intrauit cum illis Et factū eſt cum recumberet cū illis. accepit. panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. et aperti ſunt oculi eorum. et cognouerūt eum et ipſe euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt adinuicem Nōne cor noſtrum ardens erat in nobis dum loquerec in via et aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in iheruſalem. et inuenerunt cōgregatos vndecim et eos qui cum ipſis erant dicentes q̄ ſurrexit dominus vere et aparuit ſimoni et ipſi narrauerunt que geſta erant i via et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

¶ Theoph. Quia p̄dicti diſcipuli nimia dubietate laborabant domin⁹ eos redarguit. Vn̄ dicitur. Et ipſe dixit ad eos O ſtulti. fere em̄ eadem dixerāt que et aſtantes cruci. alios ſaluos fecit ſeipm̄ non pt̄ ſaluum facere. et tar. corde ad credendum i omib̲ que locuti ſunt ꝓphete. Contingit em̄ credere que locuti ſunt ꝓphete ꝑticulariter quedam et nō. vniuerſaliter omnia. Puta ſi aliquis credat que de cruce xp̄i dicuntur a ꝓphetis. ſicut ē illud Foderunt man⁹ meas et pedes meos. Que vero ſpectant ad reſurrectionem non credat Sicut eſt illud nō dabis ſanctū tuum videre corrupcionem. Decet aūt in oīb̲ fidem ad hibere ꝓphetis tam in glorioſis que in xp̄o p̄dixerunt q̄ꝫ in glorijs quia ex paſſione maloꝝ eſt ingreſſ⁹ in gl'iam. Vn̄ ſequitē Nonne hec oportuit pati xp̄m et ita intrare in gl'iam ſuam" ſcilicet ſecūdum humanitatem. ¶ Iſidor⁹. Sed et ſi oportebat xp̄m pati. tamen qui crucifixerunt rei ſunt pene. Non em̄ ſatagebant perficere quod de⁹ diſpenebat. Vnde et eoꝝ execucio fuit impia. dei vero diſpenſacio prudentiſſima. qui nequiciam eorum in beneficia generis humani cōuertit quaſi vtens viperaꝝ carnib̲ ad antidoti ſalutiferi confectionē. ¶ Criſ. Et ideo dominus oſtendit conſequenter hec omnia nō eueniſſe ſimpliciter. Sed ex dei ꝓpoſito ante predeſtinato. vnde ſequitur. Et incipiens a moyſe et omnib̲ ꝓphetis interpretabatur illis in omib̲ ſcripturis que de ipſo erāt Quaſi dicēt poſtq̄ꝫ eſtis tardi. ego promptos vos reddam miſteria ſcripturaꝝ vobis exponēdo. nam ſacrificium abrahe cum iſaac dimiſſo immolatus eſt aries h̄ prefigurauit. Sed et in alijs ſcripturis propheticis ſparſim iacent miſteria crucis xp̄i et reſurrectionis miſteria. ¶ Bed. Si aūt moiſes et ꝓphete de xp̄o locuti ſunt. et eum p̲ paſſionem in gl'iam intraturum p̄dixerunt quomō glorſatur ſe eſſe xp̄ianum qui neq̄ꝫ qualiter ſcripture ad xp̄m pertineant inueſtigat" Neq̄ꝫ ad gl'iam quam cū habere cupit. per paſſionem attingere deſiderat" ¶ Greg⁹. Quia vero p̄dixit euangeliſta. Tenebanē oculi eorum ne eum agnoſcerent donec ſermo domini mentem eoꝝ moueret ad fidem cōuenienter oportunum aſpectum ſui auditui ſubiungit. Vnde ſequitur. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant. et ipſe finxit ſe longi⁹ ire. ¶ Auguſtin⁹. de queſti. euang. Quod non ad mendacium pertinet. Nō em̄ om̄e quod fingim⁹ mēdacium eſt. ſed quando id fingimus. quod nihil ſignificat tunc mēdacium eſt. cum autem fictio noſtra refertur ad aliquam ſignificacionem. non eſt mendacium. ſed aliqua figura veritatis. alioquin omnia que a ſapientibus et ſanctis viris vel eciam ab ipſo dn̄o figurate dicta ſunt. mendacia deputabuntur quia ſecundum vſitatum intellectum non conſiſtit veritas i talib̲ dictis Sicut autem dicta ita eciam finguntur facta ſine mendacio ad aliquam rem ſignificandam. ¶ Grego. in homel. Quia ergo adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide ire ſe longius finxit. Fingere namq̄ꝫ componere dicimus. Vnde et compoſitores luti. figulos vocam⁹. Nihil ergo ſimplex veritas per duplicitatem fecit ſed talem ſe exhibuit in corpore qualis apud illos erat in mente. Sed q̄a eſſe extranei a caritate non poterant hi cum quib̲ caritas gradiebatur. eū ad hoſpiciuꝫ quaſi peregrinum vocant. Vnde ſequitur. Et coegerunt illum. Ex quo exemplo colligitur quia peregrini ad hoſpicium non ſolum inuitandi ſunt. ſed eciam trahēdi

¶ Gloſa. Nec ſolum factis eum cogunt ſ; etiā ver
bis inducunt. Sequitur enim. Dicentes mane nobiſcū
quoniam adueſperaſcit. & inclinata eſt iam dies ſcilicet ad
occaſum. ¶ Grego. in homel. ecce autē cum ꝑ mem
bra ſua xp̄c ſuſcipitur. ſuſceptores ſuos etiam ꝑ ſe
metipſum requirit. Sequitur enim. & intrauit cum illis
Menſam ponūt. cibos offerunt. & deum quē in ſcrip
ture ſacre expoſitiōe non cognouerant i panis fracti
one cognoſcunt. Sequitur enim. & factum eſt dum re
cumberet cum illis accepit panem. & benedixit. ac
fregit & porrigebat illis. & aperti ſunt oculi eorum
& cognouerunt eum. ¶ Criſ. Quod nō de ſenſibili
bus oculis dictū eſt. ſed ō ſenſu mentali ¶ Auguſtinus
de con. euan. Neq; enim clauſis oculis ambulabant.
ſed inerat aliquid quo non ſinerent agnoſcere. quod
videbant. q ſ; caligo & aliquis humor efficere ſolz
non quia dominus nō poterat transformare carnē ſu
am vt alia reuera eſſet effigies. quaz ſolebant intu
eri quandoquidem & ante paſſionem transformatus
eſt in monte vt facies eius clareſceret. ſicut ſol Sed non
ita nunc factum eſt. non enim incongruenter accipi
mus hoc impedimentum i oculis eorum a ſathana fuiſ
ſe ne agnoſceret ihūs ſ; tamē a xp̄o facto eſt ꝑmiſſio
vſq; ad ſacramentum panis vt veritate corporis eius
participata remoueri intelligatur impedimentū ini
mici. vt xp̄us poſſit agnoſci. ¶ Theophi. Sed &
aliud innuit q ſcilicet ſumentibus ſacrum panem apiū
tur oculi. vt eum agnoſcant Magnū enim & ineffabile
vim habet domini caro. ¶ Augu. de q. euan. Vel q
dominus ſe ire longius finxit cum comitaretur diſcipu
lis exponens ſacras ſcripturas verū ipſe eſſet igno
rantibus ſignificat. quia hoſpitalitatis officio ad ſuam
cognitionem ꝑuenire poſſe homines inſinuauit. Vt cū
longius ipſe ab hoibus abſceſſerit ſup oīs celos cū eis
tamē ſit qui hec exhibent ſeruis eius. tenet ergo xp̄m ne
longius ab eo eat. quiſquis cathetiſatur verbo i omībus
bonis ei qui ſe cathetiſat communicat. etenim iſti ca
thetiſati erant verbo cum exponeret eis ſcripturas.
& quia hoſpitalitatē ſectati ſunt eum quē in ipſa ex
poſitione ſcripturarū non cognouerūt i panis fracti
one cognoſcunt Non enim auditores legis iuſti ſunt
apud deum ſ; factores legis iuſtificabunt. ¶ Greg.
in homel. Quiſquis ergo audita vult intelligere fe
ſtinet ea que iam intelligere potuit opere implere.
Ecce dominus nō eſt cognitus dum loqueretur. & digna
tus eſt cognoſci dum paſcitur. Sequitur. & ipſe eua
nuit ab oculis eorum. ¶ Theop. Non enim tale corpus
habebat vt diutius cum eis commorari deberet & vt
et hoc pariter augeret affectum eorum vnde ſequitur & di
xerunt adinuicē. nōne cor nr̄m ardens erat in nobis
dum loqueretur in via & aperiret nobis ſcripturas.
¶ Orig. Per quod innuitur q ꝑlati ſermones a ſaluato
re accēdebant audientium cor ad amorem dei viui.
¶ Greg. in ho. pentecoſt. Exauditis enim ſermone
accēdit aīus corporis frigus recedit. Mens i ſupno
fit deſiderio anxia. audire libet ꝑcepta celeſtia. & quot
mandatis inſtruitur quaſi tot facibus inflamatur. ¶ Theop
Ardebat ergo cor eorum vt igne verborum domini quibus in
cendebant tanq̄ veris vel quia eo diſſerēte ſcriptu
ras percellebat intriſecus cor eorum. q ille q diſſere
bat dn̄s eſſet. Adeo ergo letati ſunt vt nullam morā
paſſi mox reuerſi ſint i iherlm. & hoc eſt quod ſequitur
& reſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in iherlm. ſur
rexerunt quidem eadem hora. ꝑuenerunt autē ꝑ plures
horas. ſicut oportebat ſexaginta ſtadia tranſeuntes
¶ Aug. de con. euan. Jam autem fama erat q ſurrex
it ihūs a mulieribus facta & a ſimone petro. cui iam
apparuerat. Etenim iſti duo hec inuenerūt loquētes
illos ad quos in iherlm venerunt Sequitur enim. & inue
nerunt cōgregatos xi. & eos qui cum ipſis erant di
centes q ſurrexit dominus vere. & apparuit ſimoni
¶ Beda. Omnium enim virorum primo dn̄s apparuiſſe vide
tur petro ex his quos euangeliſte quatuor & paulus
apoſtolus cōmemorauerunt. ¶ Criſ. Non enim ſimul oī
bus ſe manifeſtabat. vt ſereret fidei ſemina. Nam qui
primo viderat & certus erat aliis referebat. Deinde
ꝑdiens preparabat aīm auditoris viſioni. Et ideo
primo digniori & fideliori omnibus apparuit. Erat enim
opus anime fideliſſime que prius acciperet hunc aſpe
ctum vt minime turbaretur inopinata viſiōe. & ideo pri
mo videtur a petro. vt qui primo confeſſus eſt eum
xp̄m primo reſurrectionē videre mereatur. & etiā
quia eum negauerat prius ei voluit apparere cōſolās
eum ne deſperaret. Poſt petrum vero aliis apparuit quan
q paucioribus quamq; pluribus quod duo diſcipuli con
fitentur. Sequitur enim. & ipſi narrauerunt que geſta
erant in via. & quomō cognouerunt eum in fractiōe
panis. ¶ Aug. de con. euan. Quod autē ait marcus an
nunciauerunt ceteris nec illis crediderunt. cū lucas
dicat. q iam inde loquebantur. vere ſurrexiſſe dominū.
quid intelligendum eſt. niſi aliquos ibi fuiſſe qui hoc
credere nollent.

¶ Dum hec autem loquuntur ihesus ſtetit
in medio eorum & dixit eis. pax vobis. ego
ſum nolite timere. conturbati vero & cōter
riti exiſtimabant ſe ſpiritum videre Et dix
it eis quid turbati eſtis & cogitacōes aſcē
dunt in corda veſtra? Videte manus meas
& pedes Quia ipſe ego ſum. palpate & vi/
dete Quia ſpiritus carnem & oſſa nō habet.
Sicut me videtis habere Et cum hoc dixiſ
ſet oſtendit eis manus & pedes.

¶ Ciril. Vndiq; reſurrectōis fama ꝑ apoſtolos diuul
gata & affectu diſcipulorum erecto ad xp̄i viſionē ve
nit deſideratus & querentibus & expectantibus reuelatur
nec diſceptat vt de alio. ſ; euidenter ſe offert. vnde dicitur
Dum hec autē loquimur ie. ſte. in me. eorum ¶ Aug
de con. euan. Hanc oſtenſionem domini poſt reſurrecti
onem iohes commemorat. Sed q dicit iohannes.
non cū illis fuiſſe apl̄m thomam cū ſcd̄m lucā duo
illi regreſſi in iherlm inuenerūt cōgregatos vndecim
procul dubio intelligendum eſt q inde thomas exie
rit anteq; eis dn̄s hec loquentibus appareret. Dat enim
lucas locū i ſua narratiōe q poſſit intelligi dū hec loq
rentur prius inde exiſſe thomam. & poſtea dominū
intraſſe niſi quis dicat. nō illos vndecim qui iam tūc
apl̄i vocabantur. ſed diſcipulos illos xi. fuiſſe ex multo

numero diſcipuloꝝ· Sed cum ſ adiũxit lucas· ⁊ eos
qui cũ ipſis erant ſatis vtrūq declarauit euidencius
illos xi· appellatos qui vocabant apli· cum quib ce
teri erant Sed videam⁹ cui⁹ miſterij grā ſm mathe
um ⁊ marcũ reſurgens ita mādauerit Precedam
vos in galileam ibi me videbitis Quod etſi comple
tum eſt tñ poſt multa completũ eſt cũ ſic mandatũ
ſit vt aut hoc ſoluz aut hoc pmũ expectaretur fieri
debuiſſe· ¶ Amb· Vñ hoc conueniencius arbitror ꝙ
domin⁹ quidē mandauerit diſcipulis vt in galilea eum
viderent ſed illis ob metũ intra cōclaue reſidentib
pmum ſe obtuliſſe ¶ Grec⁹ Nec hoc ē pmiſſi trāſ
greſſio· ſed potius feſtinata ex benignitate impleció
pter puſillanimitatē diſcipuloꝝ· ¶ Amb· Poſtea
vero ɔfirmatis animis xi illos galileam petiſſe· vel
nihil obſtat ſi dicam⁹ pauciores inter ɔclaue ī mōte
q̄ꝫ plures fuiſſe· ¶ Euſe· Duo eñ euangeliſte ſcꝫ
lucas ⁊ iohannes ſolis xi· hunc ſcribunt apparuiſſe
irlm· Ceteri vo duo in galileā ꝑperare non ſolũ xi
ſꝫ vniuerſis diſcipulis ⁊ frīb dixerunt angelum ⁊
ſaluatorem iuſſiſſe De quib ⁊ paulus meminit di
cens· Deinde apparuit pluſq̄ꝫ quingētis frīb ſimul
Eſt aūt verior ſolucio· ꝙ priuſq̄ꝫ in irlm latentib
ſemel aut bis viſus eſt ad eorũ conſolacionē· In ga
lilea vo non in conclaui aut ſemel aut bis ſed cũ mā
ta ptāte oſtenſionē ſui fecit pbens ſe eis viuentem
poſt paſſionē i ſignis multis vt lucas teſtatur ī acti
bus ¶ Aug· de con· euan· Vel quod ab angelo ⁊ a
dño dictum eſt· ꝓphetice accipiendum eſt In galilea
eñ ſm tranſmigracionis ſignificacionē intelligendum
occurrit· quia d̄ ꝓplo iſrael tranſmigraturi erāt ad
gentes quib apli predicantes non crederent niſi ipſe
domin⁹ viam ī cordib hominū prepararet· Et hoc ī
telligit̄ pcedet vos in galileam· Secūdum aūt illud
ꝙ galilea interpretatur reuelacio non iam ī forma
ſerui intelligendũ eſt· ſed in qua eſt equalis pri quā
promiſit dilectoribus ſuis Illa erit reuelacio tanq̄ꝫ
vera galilea cũ videbim⁹ eũ ſicuti eſt· Ipa eciā erit
beatior tranſmigracio ex iſto ſeculo ī illam eternita
tem Unde ad nos veniens non receſſit· ⁊ quo nos
precedens non deſeruit· ¶ Theo· Primo igitur do
minus ī medio diſcipuloꝝ ſtans ſolito pacis affatu
eorũ turbinē ſedat oſtēdens ꝙ ipſe idem eſt magiſter
eoꝝ· qui hoc verbo gaudebat quo eciam eos muniuit
cũ ad pdicandum miſit· Vñ ſequit̄· ⁊ dixit eis pax
vobis· ego ſum nolite timere· ¶ Greg· Pudeat er
go nos pacis munus deſerere quam nobis hic diſce
dens xpc reliquit Pax ⁊ res ⁊ nomen dulce quam
⁊ dei eſſe accepim⁹ iuxta illud Pax dei ⁊ ei⁹ eſſe de
um iuxta illud deus pacis· ipſam eſſe domini iuxta
illud ipſe eſt pax noſtra pax bonũ ɔmendatuꝫ ab om
nibus Obſeruatũ aūt a paucis que aūt eſt cauſa· For
taſſis ambicio dñi aut facultatum· aut liuor aut odi
um aut ɔtempt⁹ aut aliq̄d huiuſmodi ex his que dei
ignaros videm⁹ incurrē· dei quippe pcipue pax ē
que ɔfederat omnia cui⁹ nihil eſt adeo ꝓprium ſicut
vnitas nature ⁊ pacific⁹ ſtatus Tranſſumit̄ vero
ab angelis ⁊ diuinis poteſtatib que ad deū ⁊ ad in
uicem pacifice ſe habent Diffunditur vero p totaꝫ
creaturā cui⁹ eſt decor tranquillitas· in nobis autem

manet ſm animā quidem p inueſtigacionē virtutū
⁊ ɔmunicacionem· Scdm corpus vero in membro
rum ⁊ elementoꝝ ɔmenſuracione· quoꝝ alterū pul
critudo alterum ſanitas appellatur· ¶ Beda· Diſci
puli aūt nouerant xpm veꝝ hominem cũ quo tanto
tempore fuerant cōuerſati ſed poſtq̄ꝫ mortuus eſt· ñ
credunt tercia die potuiſſe verā carneꝫ de ſepulcro
reſurgere· Putant ergo ſe videre ſpm quē emiſit ī
paſſione Unde ſequit̄· Conturbati vero ⁊ cōterriti
exiſtimabāt ſe ſpm videre Error ille apſtolorum· ſecta
eſt manicheoꝝ ¶ Amb· Adducti autem ṽcitũ exē
plis petrũ ⁊ iohānē nō credim⁹ potuiſſe dubitare
cur g⁰ lucas inducit fuiſſe ɔturbatos· Primo q̄ꝛ ĩ
pauciorũ opinionem ſencencia maioris ptis includ⁹
Deinde quia etſi petrus de reſurrectione crediderat
turbari tñ potuit ꝙ ſe dñs cuꝫ corpore veſtibus ob
ſeratis improuiſus infunderet ¶ Theo· Deꝫ quia p
verbum pacis nō eſt ſedatus turbo in aīabus di
ſcipuloꝝ· aliunde indicat eis ſe filiũ dei eſſe qui men
tis cognoſcebat archana Unde ſequit̄ Et dixit eis q̄d
turbati eſtis ⁊ cogitaciones aſcendunt in corda ve
ſtra· ¶ Beda· Quales vtiq cogitacōes niſi falſe ⁊
pniciōſe· Perdidit eñ xpc fructū paſſionis ſi nō eſ
ſet veritas reſurrectionis tanq̄ꝫ bon⁹ agricola dice
ret qd ibi plātaui inueniā id eſt fidem q̄ in cor deſcē
dit q̄ꝛ deſup ē cogitaciones aūt iſte nō deſup deſcen
derūt ſꝫ de imo ī cor ſicut herba mala aſcēderūt ¶ Ciril·
Hoc aūt fuit euidentiſſimū ſignū ꝙ nō ali⁹ eſt q̄ vi
det ſꝫ ille idem quē viderāt ī ligno mortuū ⁊ poſitū
in ſepulcro quē nō latebat aliq̄d eoꝝ que erāt ī hoīe
¶ Amb· Conſiderem⁹ aūt qua grā ſm iohem apli
crediderunt q̄ gauiſi ſūt ſm lucā q̄ꝛ increduli redar
guūtur Et videtur mihi iohes quaſi apl⁹ maiora ⁊
altiora tetigiſſe h ſequencia ⁊ humanis ꝓxima hic
hiſtorico vſus circuitu ille ɔpendio· q̄ꝛ ⁊ d illo dubi
tari nō pt̄ qui teſtimoniū ꝑhibet de his q̄b ipſe int̄
fuit Et id vtrūq veꝝ putam⁹ Nam ⁊ ſi ī pmo lu
cas eos nō crediſiſſe dicat· p⁹ea tñ crediſſe dmō
ſtrat· ¶ Ciril· Cōprobans aūt dñs deuictā eſſe mor
tem ⁊ humanā naturā iam in xpo corrupcionē exu
iſſe pmo oñdit eis man⁹ ⁊ pedes· ⁊ clauoꝝ foramina
vñ ſubdit· videte man⁹ meas ⁊ pedes q̄ꝛ ego ipſe ſū
¶ Theoph· Sꝫ ⁊ aliud ſubiūgit· palpacōeꝫ ſcꝫ ma
nuū atq pedū· cũ dic· Palpate ⁊ videte q̄ꝛ ſpūs car
nē ⁊ oſſa nō hꝫ ſicut me videtis hr̄e· q· d· vos putatis
me eſſe ſpm id eſt phātaſma ſicut plures defunctoruꝫ
circa ſepulcra videri ſūt ſoliti ſꝫ ſcitote ꝙ ſpūs neq
carnē habet neq oſſa· ego aūt carnem ⁊ oſſa habeo
¶ Amb· Hoc aūt dñs ido dixit vt ſpem nobis ſue
reſurrectionis oñderet Nam quod palpatur corp⁹
eſt· In corpore aūt reſurgem⁹ ſed illud ſubtili⁹ hoc
craſſius vtpute adhuc terrene labis qualitate con
cretū· Nō ergo p incorporeā naturā ſed per reſur
rectōis corporee qualitateꝫ xpus clauſa penetrauit·
¶ Gregorius· xiiij· moralium Non enim in illa re
ſurrectionis gloria corpus noſtrum erit impalpabile
⁊ ventis aereq ſubtilius vt euticius dixit· Sed ſub
tile quidem per effectum ſpiritalis potencie· palpabi
le autem per veritatem nature· Sequitur· Et cum
hec dixiſſet oſtendit eis manus ⁊ pedes· ¶ Beda·

¶ Beda. Quib[us] ſcʒ indicata clauorũ veſtigia clarue. Sed ſm iohẽ eciam latus eis oſtendit. cum fuerit lancea pforatum. Vt ſcʒ oſtenſa vulnerum cicatrice dubietatis eoꝝ vuln[us] ſanaret. Solet aũt in hoc loco gentiles calũniam ſtruẽ quaſi nõ valuerit dominus vulnera ſibi inflicta curare. Quib[us] rñdendũ eſt. quia nõ eſt cõſequens vt qui maiora feciſſe probatur minora facere nequerit. ſed certe diſpenſacionis gr̃a qui mortẽ deſtruxit ſigna mortis delere noluit. primo quidem vt p hec diſcipulis fidem ſue reſurreccionis aſtrueret. Deinde vt pr̃i pro nobis ſupplicans quale genus mortis pro homĩe ptulerit ſemper oſtẽdat. Tercio vt ſua morte redemptis q̃ miſericorditer ſint adiuti ppoſitis eiuſdem mortis indicijs inſinuet. poſtremo vt in iudicio q̃ iuſte dãnentur impij denunciet.

¶ Adhuc autem illis non credentib[us] ⁊ mirantib[us] pre gaudio dixit habetis hic aliqd quod manducetur. At illi obtulerũt ei partem piſcis aſſi ⁊ fauum mellis. Et cum mãducaſſet coram illis. ſumens reliquias. dedit eis Et dixit ad illos. hec ſunt v̾ba que locutus ſum ad vos cũ adhuc eſſem vobiſcum. quoniã neceſſe eſt adimpleri omĩa q̃ ſcripta ſũt in lege moyſi prophetis ⁊ pſalmis de me.

¶ Cirill[us]. Oſtẽderat dominus diſcipulꝭ manus ⁊ pedes vt certificaret diſcipulos q corp[us] qd̃ paſſũ fuerat ſurrexit. vt adhuc autẽ magis certificaret aliquid manducabile petijt. Vnde dicit̃. Adhuc autẽ illis non credentib[us] ⁊ mirantib[us] p̃gaudio dixit. habetis hic aliqd̃ quod mãducet̃. ¶ Greg. in ſen[tentiis]. Et iuſſu quidem legis paſca cum amaricantib[us] edebat̃ q̃a adhuc amaritudo manebat. P[ost] reſurreccionẽ v̾o cibus fauo mellis dulcoratur. vñ ſequit̃. At illi obtule. ei par. piſ. aſſi. ⁊ fa. mellis. ¶ Beda. Ad inſinuandam ergo reſurreccionis ſue veritatem nõſolũ tangi a diſcipulis ſed eciã conueſci cum illis dignat̃. Ne arbitrarentur eũ non ſolide ſʒ imaginaliẽ ſibi aparere. vñ ſequitur Et cum mandu. co. eis ſumens reli. dedit eis. Manducauit quidem poteſtate non ex neceſſitate. Aliter eñ abſorbet aquã terra ſitiẽs. aliter ſol calens illa indigencia iſte potencia ¶ Grecus. Si damus dñm vere comediſſe. Dem[us] ⁊ oĩs homies poſt reſurreccionẽ vti ciboꝝ fomentis Sed que ex quadam diſpenſacione fiũt a ſaluatore non ſunt regula ⁊ norma nature. qm̃ ⁊ inſolidã aliqñ diſpenſauit. Reſuſcitabit eñ noſtra corpora incorrupta q̃ tñ dereliquit ꝓꝑa corporis foramia. que claui forauerant ⁊ lateris cicatricem vt oñdat q manſit p[ost] reſurreccionẽ natura corporis. Nec ẽ in aliam mutat[us] ſubſtanciã. ¶ Beda. Manducauit ergo poſt reſurreccioẽm nõ q̃ii cibo indigẽs nec q̃i nos ĩ reſurreccione quã expectam[us] cibis egere ſignificans. ſʒ vt eo modo naturã corporis reſurgentis aſtrueret. Miſtice aũt piſcis aſſus quẽ xp̃c comedit. ſignificat xp̃m paſſum. Ipſe eñ latere dignatur in aquis generis humani. Capi voluit laqueo mortis noſtre. ⁊ quaſi tribulacione aſſatus eſt tpe paſſionis ſue. ſed fauus mellis nobis extitit in reſurreccione. In fauo quidem mellis vtraq̃ naturam exp̃mere voluit pſone ſue. Fau[us] quippe mellis in cera eſt. Mel v̾o in cera eſt diuinitas ĩ humanitate. ¶ Theo. Videntur aũt ⁊ comeſta ali[us] habere miſteriũ. Qr̃ eñ manducauit ptem piſcis aſſi ſignificauit q naturam nr̃am in hui[us] vite mari natantem aſſ̃ans eũ igne ꝓprie deitatis ⁊ exiccans ei[us] humiditatem quam a pfũdis vndis contraxerat. eſcam fecit diuinã. Et eam que prius erat abomiabilis preparauit deo cibum ſuauem. qd̃ fecit fauus mellis. Vel per piſcem aſſũ ſignificat vitam actiuã cõſumentẽ nr̃am humiditatem laborum pruris. Contemplacionẽ vero ſignificat p fauum mellis ꝓpter dulcedinem eloquioꝝ dei ¶ Beda. Poſtq̃ aũt viſus ẽ ⁊ tactus manducauit. ne in aliquo ſenſus humanos ludificaſſe videretur miſit man[us] ad ſcripturas. Vñ ſequitur. Et dixit ad illos. hec ſunt verba que locutus ſum ad vos cum adhuc eſſem vobiſcũ id eſt cũ adhuc eſſẽ in carne mortali in qua eſtis ⁊ vos. Tũc quidem ĩ eadem carne reſuſcitat[us] erat. ſed cum illis in eadem mortalitate non erat ⁊ ſubdit. Quoniam neceſſe eſt adimpleri omĩa que ſcripta ſunt in lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊ pſal. de me ¶ Aug. de con. euang. Illud attendant qui magicis artibus xp̃m tanta potuiſſe vt nomen ſuũ ad apoſtolos in ſe ꝯuertendos arte ipa conſecraſſe delirant vtruʒ potuit magicis artib[us] ꝓphetas diuino ſpũ anteq̃ in terra naſceret̃. implere. Neq̃ eñ ſi magicis artib[us] fecit vt coleretur ⁊ mortuus. Magus erat anteq̃ nat[us] cui ꝓphetando venturo gens vna ꝺputata eſt.

¶ Tunc aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas ⁊ dixit eis. qm̃ ſic ſcriptũ eſt ⁊ ſic oportebat xp̃m pati ⁊ reſurgere a mortuis die tercia. ⁊ p̃dicare ĩ noĩe ei[us] pñiam ⁊ remiſſionẽ peccatorum in om̃es gentes incipientib[us] a iheroſolima. Vos at̃ eſtis teſtes horum. ⁊ ego mitto ꝓmiſſum patris mei in vos. Vos aũt ſedete in ciuitate quoadusq̃ induamini virtute ex alto.

¶ Beda. Poſt prebitũ ſe videndũ oculis manib[us] q̃ contractandum legis cõmemorauit ſcripturas cõſequenter aperuit ſenſum vt intelligatur quod legit̃. Vnde dicitur. Tunc ape. il. ſen. vt intel. ſcripturas ¶ Theo. Alioqñ quomõ eorum aĩa turbata ⁊ vacillans circa xp̃i miſterium ſtuduiſſet. Sed ⁊ verb̃ eos docuit. Sequit̃ eñ. ⁊ dixit eis qm̃ ſic ſcriptum eſt ⁊ ſic oport. xp̃m pati ſcʒ p ſignũ crucis. ¶ Be. Perdidit aũt xp̃us fructum paſſionis ſi nõ eſſet veritas reſurreccionis. Vñ ſubdit Et reſur. a mor. die tercia Deinde poſt cõmendatam ſui corporis veritatem commendat eccl̃ie vnitatem. cum ſubdit. ⁊ predi. in nomie ei[us] peni. ⁊ re. pec. in omnes gentes. ¶ Euſe. Dictum eñ erat Poſtula a me ⁊ dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã Oportebat aũt ꝯuerſos ex gẽtib[us] expiari a q̃b[us] cõtagio ⁊ macula p ipi[us] virtutẽ

quaſi ꝯtaminatos ab errore demonū ⁊ idolatrie. ⁊
quaſi nuper conuerſos a vita execrabili ⁊ impudica
⁊ ideo dicit ꝙ oportet p̄dicari primꝰ quidem penitenciā
ꝯſequenter remiſſionē peccatorū in oms gentes. cis
enī qui prius q̄ȝ veram oſtenderunt malorū penitenciam
ſalubri gr̄a veniam cōmiſſorum donauit. pro quibus ⁊
xp̄c mortem ſubijt. ¶ Theo. in hoc vō ꝙ dicit peni-
tenciā ⁊ remiſſionē peccatorū. eciā de baptiſmate me-
minit in quo per depoſicionē p̄orum ſcelerum ſubſeq̄-
tur venia peccatorū. Sed quo pacto intelligetur i ſolo
xp̄i noīe baptiſma fieri cum alibi mandet hoc fieri i
noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et primo quidem dici-
mus ꝙ non intelligitur ꝙ in ſolo xp̄i noīe fiat bap-
tiſma. ſed ꝙ xp̄i baptiſmate aliquis baptizetur id eſt
ſpiritali nō iudaico nec tali quali iohes baptiſabat
ad ſolā penitenciam. ſed ad ſpūs almi percepcionem
ſicut ⁊ xp̄c in iordane baptiſatꝰ oſtendit ſpm̄ſanctuȝ
in ſpecie columbine. Porro baptiſma in xp̄i nomie
id eſt morte xp̄i intelligas. ſic enī ipſe poſt mortem
triduo reſurrexit ſic ⁊ nos ter in aquā mergimur.
⁊ ꝯuenienter emergimur incorrupcibilitatis ſpūs
arram recipientes. Hoc eciam xp̄c nomē ꝯtinet in
ſe ⁊ p̄rem quaſi vnctorem. ⁊ ſpm̄ quaſi vnctionē. ⁊
filium quaſi vnctum ſcȝ ſm̄ humanam naturā. Nō
aūt decebat amplꝰ biptitum eſſe humanū genꝰ in
iudeos ⁊ gentiles. Et ideo vt om̄es in vnum vniret
mandauit incipere ſimonē a ieruſalem ⁊ ad gētes ter-
minari. Vn̄ ſequitur. Incipi. ab iheru. ¶ Beda. Non
ſolum quia credita ſunt illis eloq̄a dei ⁊ eorum eſt
ad opcio filiorū ⁊ gl̄ia. verumeciā vt gētes varijs
erroribꝰ implicate hoc maxime indicio diuine pieta-
tis ad ſpem venie prouocentur ꝙ eis qui filiū dei cru-
cifixerunt venia concedetur ¶ Criſ. Inſuper ne di-
cerent aliqui ꝙ omiſſis notis iuerunt ſe oſtentatꝰos
ad extraneos. Ideo prius apud ipſos occiſores pan-
dunt reſurrectionis ſigna in eadem ciuitate. in qua
prorupit temerariꝰ auſus. Ubi enī crucifixores crede-
re videntur reſurrectio primū demōſtratur ¶ Euſebi.
Quod ſi ea que xp̄us p̄dixit iam ſortiunē effectum
⁊ v̄bum eius viuum ⁊ efficax per vniuerſū munduȝ
occulata fide ꝯſpicitur tempꝰ eſt nō incredulos eſſe
erga eū qui protulit v̄bum. eum enī neceſſe eſt diui-
nam vitam ducere cuiꝰ opera viuida verbis ꝯſona
oſtenduntur. Que quidem miſterio apl̄orum imple-
ta ſunt. vnde ſubdit. Uos aūt eſtis teſtes horū mor-
tis ſcilicet ⁊ reſurrectionis. ¶ Theo. Conſequenter
ne turbati cogitarent quomodo nos homies idiote
teſtimoniū perhibebimus gentibꝰ ⁊ iudeis qui te occide-
runt ſubiungit ⁊ Ego mitto promiſ. pa. mei in vos.
quod ſcȝ per iohelem promiſerat dicens. effundam ſpm̄
meum ſuper omneȝ carnē. ¶ Criſ. Sicut aūt milites
inuaſuros multos nemo dux exire ſinit donec arma-
ti ſint. ſic ⁊ diſcipulos ante ſpūs deſcenſum ad confli-
ctum egredi non permittit. vnde ſubdit. vos aūt ſe. in
ciui. quo. indua. vir ex alto. ¶ Theo. Id eſt v̄tute
non humana ſed celeſti. Nec dixit ſuſcipiatis. ſȝ in-
duamini. integrā tutelam ſpiritalis muniminis īdicans.
¶ Bed. De hac aūt v̄tute. i. ſpūſſancto dicit eciā an-
gelus marie. ⁊ virtus altiſſimi obumbrabit tibi. ⁊
ipſe dn̄s alibi. Nam ⁊ ego noui v̄tutem de me exiſ-

ſe ¶ Theo. cur autē non xp̄o preſente vel eo diſce-
dente ſtatim ſpiritꝰ venit. Decebat enī eos fieri cupi-
dos rei. ⁊ demum recipere graciam. tunc enī magis
ad deum erigimur. cū incumbit neceſſitas. Oporte-
bat enī interim nr̄am ꝯparere naturam in celo ⁊ fe-
dera ꝯſummari ac deinde ſpm̄ aduenire ⁊ gaudia ce-
lebrari ſerena. Attende eciaȝ quantam eis neceſſita-
tem impoſuit ieroſolimis eſſe in eo ꝙ illic ſpm̄ pro-
miſit largiri. Ne enī rurſus poſtꝰ eius reſurrectioneȝ
aufugerent hac expectacōe quaſi quodam vinclo oēs
ſimul eos ibi detinuit. Dicit autem donec induamini
v̄tute ex alto. nec expreſſit qn̄ vt ſint iugiter vigi-
les quid ergo miraris ſi diem nouiſſimum non pan-
dit cū diē hunc propinquum pandere noluit ¶ Gre.
in paſto. Admonendi ſunt ergo quos a predicacio-
nis officio vel imperfectio vel etas prohibet ⁊ tamen p̄-
cipitacō impellit. ne dum ſibi enī onus officij p̄dica-
cione arrogant viā ſibi ſubſequētis melioracionis ab-
ſcidant. Ipa enī veritas que repente quos vellet re-
probare potuiſſet vt exemplum ſequētibꝰ daret ne
imperfecti p̄dicare p̄ſumerent poſtq̄ȝ plene diſcipulos
de virtute predicacōis inſtruxit mandauit eis vt in
ciuitate ſederent donec inducerentur v̄tute ex alto.
In ciuitate quippe ſedemꝰ ſi intra menium nr̄arū nos
clauſtra ꝯtringimꝰ. ne loquendo exteriꝰ euagemur
vt cuȝ v̄tute diuina perfecte induimur. tūc quaſi a nob̄
metipſis foras eciā alios inſtruētes exeamꝰ ¶ Amb.
Conſideremꝰ autem quō ſm̄ iohem acceperint ſpm̄
ſanctum. hiᵗ autem i ciuitate iubentur ſedere quoadu ſq̄
induantur v̄tute ex alto. ſed ſpm̄ſanctum vel illis .xj.
quaſi perfectioribꝰ inſufflauit ⁊ reliquis poſtea tribuē-
dum promittit vel eiſdem ibi inſufflauit. hic ſpōſpōdit
Nec videtur eſſe cōtrariuȝ cū diuiſiones ſint gr̄a-
rum Ergo aliam inſufflauit ibi operacionē. hic aliam
pollicetur. Ibi enī remittendorum gr̄a tributa eſt
peccatorum. quod eſſe videtur anguſtius. Et ideo in
ſufflatur a xp̄o. vt credas ſpm̄ſanctum xp̄i ⁊ cre-
das dꝫ eo ſpm̄. Deꝰ enī ſolꝰ dimittit peccata. Lucas
autem linguarū graciam deſcribit effuſam. ¶ Criſo.
Ut dicit accipite ſpm̄ſanctum vt eos idoneos faceret
ad recepcionem. aut quod futurum eſt. vt preſens
indicauit. ¶ Aug. xv. de trinitate. Ut dominꝰ poſt
reſurrectionem ſuam bis dedit ſpm̄ſanctum ſemel in
terra propter dilectionem proximorum ⁊ iterum dꝫ celo
propter dilectionē dei.

¶ Eduxit aūt eos foras in bethaneā ⁊ ele-
uatis manibꝰ ſuis benedixit eis. Et factum
eſt dū benediceret illis receſſit ab eis ⁊ fere-
batur i celū. Et ipſi adorantes regreſſi ſūt in
iheruſalē cū gaudio magno. ⁊ erant ſemp
in templo laudantes ⁊ benedicentes deum

¶ Beda. Pretermiſſis omnibus que per .xliij. dies
agi a domino cum diſcipulis potuerunt primo dici
reſurrectionis eius coniungit tacite nouiſſimum di-
em quo aſcendit in celum dicens Eduxit autē eos
foras in bethaniam. Primo quidem propter nomē
ciuitatis. que domus obediencie dicitur. Qui enim

Qui enī ꝓpter inobedienciam puersorum descendit
ꝓpter obedienciā conuersoꝝ ascendit· Deinde ꝓpter
situm eiusdem ville que in latere montis oliuaꝝ po
sita esse narrat· Quia videlicet obediētes ecclie do
mus in ipsiꝰ summi montis id ē in xp̄i latē fidei spei·
dilectioni sꝫ sue fundamento locauit· Eos aūt bene
dixit quib᷑ p̄cepta docendi tradiderat Unde sequit
Et ele-maibus suis bene-eis ¶ Theo· Forsan vim
gracianā influēs eis vsqꝫ ad aduētū sp̄us ꝛ fortas
se instruens nos ut q̄uens recediꝰ bn̄dictoib᷑ subdi
tos deo pmēdemꝰ· ¶ Orig· Ab aūt eleuatis manib᷑
bn̄dixit eos fcat· qꝫ deceat bn̄dicentē cuiꝗ̄ ornatū
esse varijs opib᷑ ꝛ arduis r̄spectu alioꝝ sic enī ma
nꝰ tolluntꝰ i altū ¶ Cri· Attēde atꝫ qꝫ dn̄s brauia rꝑ
missa aspectu subijcit· pmi fat q̄dem corpoꝝ resur
rectionē a mortuis resurrexit· ꝛ ꝑ xl· dies discipu
lis certificat pmittitur eciā qꝫ in nubib᷑ rapiemur
in aere· Et hocipse patefecit ꝑ opera· Sequit enī· ꝛ
factum est dum benediceret illis recessit ab eis ꝛ fe
rebatur in celum· ¶ Theo· Et helias quidem vide
batur quasi assumi in celū· Sed saluator ipse pcur
sor oim ascendit in celū apparturꝰ diuino cōspectui
in sacro suo corpore· Et iam nostra natura i xp̄o ho
noratur a qualibet v̄tute angelica ¶ Cris· Sed di
ces quid interest meaꝰ qꝫ ꝛ tu i nubib᷑ suscipieris si
militer nam corpus tuum cōnaturale est illi corpori
Ergo igitur ꝛ corpꝰ tuū tam agile vt possit transiē
ꝑ aera· Nam sicut caput sic ꝛ corpꝰ sicut p̄ncipiū
sic ꝛ finis· Aspice autem quomō honoratꝰ es ꝑ hoc
principium· Infima pars rōnalis creature hō erat·
Sed pedes effecti sunt caput sublimati in regiaꝫ se
dem in suo capite· ¶ Beda· Ascendente aūt in celū
dn̄o discipuli adorantes vbi steterunt nouissime pe
des eius ꝯfestim ierosolimam redeunt vbi ꝓmissio
nem patris sūt expectare precepti· Sequit enī· Et
ipsi adorantes regressi sunt i irlm cum gaudio mag
no· Gaudia magna agunt· qꝫ deum ac dominū suuꝫ
post triūphum resurrectionis eciā celos penetrasse
letant· ¶ Grecꝰ· Et erant vigilantes nō degentes
in ꝓprijs laborib᷑· sed expectantes supnam grām cō
uersant i templo inter cetera eciā loci honestatē ad
discentes· Vn̄ dr̄· Et erant semp in templo ¶ The·
Nondum aderat sp̄us ꝛ iam spūtalit̄ ꝯuersantur
prius erant reclusi iam stant in medio p̄ncipum sa
cerdotum nec aliquo distrahunt mundanis· sed oib᷑
cōtemptis iugit̄ deum laudant· Sequitur enī· laudā
tes ꝛ benedicentes deum· ¶ Beda· Et attende qꝫ lu
cas inter quatuor aīalia celi designatꝰ accipitur ꝑ
vitulum· Quiꝰ victima qui in sacerdociū eligebātur
mactari sunt iussi· eo qꝫ i p̄m sacerdotum xp̄i ceteris
ampliꝰ exponendum suscepit· ꝛ euangelium suū qd
a ministerio templi ꝑ sacerdotum zacharie cepit in tē
plo deuocōe ꝯpleuit· Et apostolos ibi ministros noui
sacerdocij futuros non in victimaꝝ sanguine· sed in
laude dei ꝛ bn̄dictione ꝯclusit vt i loco oracionis ꝛ in
ter laudum deuociones promissum sp̄ūsancti aduē
tum parans cordib᷑ expectent ¶ Theo· Quos nos
imitantes in sacra vita semp degamus laudantes ꝛ
benedicentes deum· cui est glīa ꝛ benedictio ꝛ virtꝰ
in secula·

A·M·E·N·

¶ Incipiunt capitula euangelij luce per ordinem·

¶ Dominica p̄ma de aduentu
xxi· ¶ Erunt signa in sole ꝛ luna·
¶ Dominica quarta·
iij· ¶ Anno quintodecimo imperij
¶ Dominica post natiuitatē dn̄i
ij· ¶ Erat ioseph ꝛ maria
¶ In octaua natiuitatis domini
ij· ¶ Postqꝫ cōsumati sunt dies
¶ Dn̄ica prima pꝰ epiphaniam·
ij· ¶ Cum factus esset ih̄us annorū
¶ In sexagesima
viij ¶ Cum turba multa
¶ In quinquagesima
xviij ¶ Assumpsit ih̄us·xij·
¶ Feria q̄rta pꝰ dn̄icā scdam in·xl·
xvi ¶ Dixit ih̄ꝰ disci·su·pabolam hanc·
¶ Sabbato post eandem
xv ¶ Dixit ih̄us disci·su·hō quidam
¶ Dn̄ica tercia in·xl·
xi· ¶ Erat ih̄us eijciens
¶ Feria scd̄a post eandem
iiij ¶ Dixerūt phari·ad ih̄m quarta
¶ Feria q̄rta post eandem
iiij ¶ Surgens ih̄us de sinagoga
¶ Feria q̄rta pꝰ dn̄icam i pas·
vij· ¶ Ibat ih̄s in ciui·q̄ vocat nai
¶ Feria q̄rta post dn̄icā quartam in·xl·
vij ¶ Rogabat ih̄m q̄dam pharise
¶ Feria quarta pꝰ dn̄icam i ramis·
xxij· ¶ Appropinquabat dies festus
¶ Feria·ij pꝰ dn̄icam resurrecti·
xxiiij ¶ Duo ex discipulis ih̄u ibant
¶ Dominica p̄mo post pentec·
vi· ¶ Estote misericordes
¶ Dominica secunda
xiiij· ¶ Homo quidam fecit cenā
¶ Dominica tercia·
xv· ¶ Erant appropinquantes
¶ Dominica quarta
v· ¶ Cum turbe irruerent·
¶ Dominica octaua
xvij· ¶ Homo q̄dam erat diues
¶ Dominica nona·
xviij· ¶ Cum appinquaret ih̄us·
¶ Dominica decima·
xviij· ¶ Dicebat ih̄us ad quosdam·
¶ dominica duodecima
x· ¶ Beati oculi qui vident
¶ dominica terciadecima
xvij· ¶ Dum iret ih̄us i ierosolimā
¶ dominica quintadecima
vij· ¶ Ibat ih̄us in ciuitatem·
¶ dominica sextadecima
xiiij· ¶ Cum intrasset ih̄us
¶ In dedicacionibus
xix· ¶ Egressus ih̄us ꝑ ambu·
¶ In festo sancti silvestri, pape·